DUHOVNA RAZMATRANJA.

Napisao

Dr. Martin Stiglić,

kr. sveučilišni profesor, počasni kanonik sv. Jeronima u Rimu i prisjednik biskupskoga stola senjskoga i modruškoga.

Drugo ispravljeno izdanje.

S dopuštenjem nadbiskupskoga duhovnoga stola u Zagrebu i Sarajevu te biskupskoga u Djakovu.

U Zagrebu.

Knjigotiskara J. Kurzmanna Preradovićeva ulica 1/b.

1897.

Dozvole i odobrenja.

Br. 3194.

Velemožni i veleučeni Gospodine!

Vaše djelo „Duhovna razmatranja“ ne samo ne sadržaje ništa, što bi se protivilo vjeri i ćudorednosti, nego će nasuprot biti od velike koristi za kršćanski život te vrlo dobro doći i svećenstvu i puku. S toga Vam ovaj nadbiskupski ordinarijat dozvoljava, da to djelo tiskom izdadete s njegovim „dopuštenjem.“

Nadbiskupski duhovni stol.

U Zagrebu 26. rujna 1890.

Josip
Card. Nadbiskup.

Velem. i preč. gospodinu Dru. Martinu Štigliću,
sveučilišnomu profesoru u Zagrebu.

„Duhovna razmatranja“, što ih izdaješ lijepa su i dobra. U njima se glavnije istine naše svete vjere tumače za puk jezgrovito, jasno, a i ugodno, tako te čovjek lako prevlada protimbu pokvarene naravi, koja nam ne da čitati knjiga takove ruke. Mora se priznati, da rečena razmatranja razumljivim načinom kršćanina upoznavaju sa kršćanskim životom ter ga gone, da ide [illegible]gom, kojim je naš Gospodin hodio. Za to goruće [illegible] se ta knjiga čim više u puku raširi, ne bi li [illegible]mogla, da se otrese mlitavosti, koja i njemu [illegible]ti, kako je otmeniji svijet na žalost već zahvatila.

Sarajevo dne 18. rujna 1890.

† Josip
Nadbiskup vrhbosanski.

Prečasni gospodine!

Dopisom Vašim od 17. kolovoza t. g. priposlane tiskane arke novoga djela, što ga pod naslovom „duhovna razmatranja“ izdati kanite, predao sam na čitanje Monsignoru Dru. Voršaku. Pak jer me je isti izvijestio, da su rečena razmatranja, udešena po sistemu svetog Ignacije Loyole, veoma sgodna i poučna, kojima će se i svećenstvo naše i puk naš doista okoristiti moći: to Vam i ja svoju biskupsku aprobaciju za izdanje toga djela dajem, ovlašćujuć Vas, da ju slobodno na čelu knjige odtisnuti možete.

U Djakovu dne 28. kolovoza 1890.

Josip Juraj
Biskup.

Broj 1752.

Prečasni gospodine!

Podneskom Vašim od 27. o. mj. zamoljena dozvola, da smijete po drugi put tiskom izdati Vaše djelo pod naslovom „Duhovna razmatranja“ — ovime Vam se podjeljuje s time, da na naslovnom listu dadete odtisnuti: „S dopuštenjem nadbiskupskog duhovnoga stola zagrebačkoga“.

Nadbiskupski duhovni stol.

U Zagrebu, 27. travnja 1897.

Juraj.

Pripomenak.

Ova sam razmatranja držao u Senju mjeseca svibnja g. 1870. i 1871., a i inače često puta kroz godinu, imenito u svom rodnom mjestu Praputniku i u Zagrebu. Mnogi, koji su ih čuli ili u rukopisu čitali, zamoliše me, da ih tiskom izdam, što evo napokon i činim.

Kako se iz kazala vidi, predmet ovim razmatranjima jest takav, da mogu služiti ne samo za svibanjsku pobožnost, nego i drugda u puno raznim prigodama Mnogo puta kroz godinu dadu se upotrebiti za propovijedi, a zgodna se takogjer čine, da se preporuče i za duhovno čitanje. — Navlastito pako, učiniv ovdje ondje po koju malu promjenu, moći ih je rabiti prigodom duhovnih vježba, jerbo im je gragja u glavnom ona ista, koju ima sveti Ignacije Loyolski u svojoj zlatnoj knjizi »Exercitia Spiritualia.« Pak sam zato i mislio, da ne će biti s gorega, ako pokažem, kako bi se od prilike dala u tu svrhu zgodno podijeliti. Čitatelj naći će tu razdiobu na koncu u »dodatku«, i to za osmo-dnevne, petero-dnevne i tro-dnevne duhovne vježbe.

Hoće li se tko kada služiti ovim razmatranjima za svibanjsku pobožnost, to će mu možda dobro doći oni primjeri, koji se nalaze u prvoj polovici.

Budući da sva razmatranja sačinjavaju jednu cjelinu, zato ih u samoj knjizi ne lučim.

U izragjivanju ovih razmatranja rabio sam osobito ascetička djela sv. Alfonza Liguorija, onda »Raccolta di meditazioni« od A Ciccolinia, »Il mese dei fiori« od Klementa Vigne i »Gedanken über die wichtigsten Wahrheiten» od Humberta.

Zahvaljujem veleuč. g. dru. J. Voloviću, što mi je rukopis pregledao i za odobrenje preporučio preč duhovnoj oblasti.

Bilo i neznatno ovo djelce Bogu na veću slavu, a ljudem na spasenje!

U Zagrebu na Malu Gospu 8. rujna 1890.

Dr. M. Štiglić.

RAZMATRANJE PRVO.

Po Mariji nam Bog dijeli svoje milosti.

Pobožan običaj najljepši mjesec u godini posvetiti najljepšemu stvoru Božjemu, blaženoj djevici Mariji, ima svoj početak u Italiji, odakle se ta pobožnost po čitavom katoličkom svijetu raširila. Isto čuvstvo, koje je nekoć potaknulo Marijine štovatelje, da ju svaki dan trokratnim angjeoskim pozdravom počaste, ganulo je i prošloga vijeka neke njezine vjerne sinove, da joj posvete najljepši i najugodniji mjesec u godini: svibanj, koji eto danas nastupismo.

Pogledajte, dragi kršćani, kako se čitava narav, odboraviv svoj zimni san, bûdi na nov život te razgaljuje svoju čarobnu divotu. Proljeće je nastalo, gajevi su zalistali, vrtovi se zelene, trava je novim životom zadisala, narav svoje zelene sagove lijepim i prostranim dolinama razastrla, a što ne zaokupili ovi, to obuhvatilo raznovrsno cvijeće, da čovjeka svojom krasotom i mirisom začara.

Svuda se raspaslo sve, što je živo, sve se novomu životu raduje. A zar da sam čovjek, čovjek, taj najplemenitiji stvor na zemlji, zar da on sam istim ostane da se ne probudi, ne preporodi? Ne! sve ovo ima nas sjetiti na nov duševni život, kojim je i nama zadisati; na lijep cvijet krjeposti, koji treba da nam iz srca nikne. Nu gdje da nagjemo taj duševni život? Tko da nam

zasadi tu klicu krjeposti u srce, tko da nam ju goji i zalijeva? Bog je vrelo svakoga žića; od njega nam svaki dobar dar, svako poticalo na krjepost i polet srca za nebom. Ali blažena djevica Marija je onaj blagotvorni žlijeb, po kom nam život pritiče, ona je djeliteljica nebeskih darova, ona je blagoslovljena vrata, kroz koja se ulazi u nebo. S toga ju i pozdravlja sv. mati crkva: majkom milosrgja, životom, slatkošću i ufanjem našim. S toga se i mi evo na početku ove svibanjske pobožnosti sakupismo, da joj se u naručaj izručimo, da ju proslavimo. Nu što hasni slaviti je a ne nasljedovati u krjepostima? Častimo je i slavimo, ali je još više nasljedujmo u krjepostima. Ovoga dakle mjeseca, kad se budu ruže, noćnom rosom natopljene i sunčanim tracima ugrijane, onako lijepo oživljale i otvarale, spletimo i mi nebeskoj kraljici krasan vijenac mirišućih krjeposti, pak će nam ona biti pomoćnicom u svim zgodama našega života.

Nu budući da vam se je šest godina ovoga mjeseca podjedno govorilo u slavu bl. dj. Marije, jer vam se je ili njezin sveti život tumačio ili njezine uzvišene krjeposti za nasljedovanje preporučivale, to ću vam ja ove godine držati tako zvane duhovne vježbe, poput malih misija, kao što su ih prije pet godina držali ovdje s velikim uspjehom časni oci Isusovci, ne bi li tako možda i ja koju dušu ganuo na pokoru i Bogu obratio. Pogje li mi to za rukom, tada će moje djelo biti ovjenčano najljepšom krunom, svrhu ću svoju postići, a Mariji bit će to najveća utjeha i radost, jer ona je utočište grješnika, pa upravo s toga ja se u ovom mom pothvatu njezinoj pomoći najviše nadam. Oh, da znate, kako se Marija veseli, kad grješnik prestane griješiti i Bogu se obrati! Učinimo dakle i mi Mariji to veselje, pak se obratimo Bogu i činimo pokoru. Ove duhovne vježbe dakle, što ćemo ih ovoga mjeseca držati, biti će i Mariji na veću slavu.

Govorit ću pako najprije o spasenju duše, zatim o grijehu, onda o četirim zadnjim stvarima, napokon o Spasitelju našem Isusu Kristu te nekim znamenitijim istinama naše sv. vjere. Svakomu ću razmatranju po mogućnosti dodati kakov dolikujući primjer u slavu bl. dj. Marije. Pozivljem vas dakle, da ovoj pobožnosti prisustvujete u što većem broju. Sad je vrijeme prijatno, sad su dnevi spasenja. Nemojte dakle dopustiti, da ova pobožnost progje bez ploda, već se okoristite na spasenje duše svoje. Bog zna, hoćete li još kada doživjeti ovu lijepu pobožnost. Koliki su prošle godine s vama ovdje prisustvovali svibanjskoj pobožnosti, a sad ih pokriva crna zemljica. Blago njima, ako su se lanjskom pobožnošću poslužili na svoje spasenje! Oh kako bi se oni ovogodišnjom okoristili, da im je moguće! Što bi dakle učinili oni, učinite vi. A možda je i vama ovo zadnja svibanjska pobožnost.

Počnimo dakle.

* * *

Dva su samo puta, kojima idemo u nebo: nevinost i pokora. Nevini smo ili nedužni, ako još nijesmo nikad smrtno sagriješili. A jesmo li mi tako nevini? Ako jesmo, blago nama; jer sačuvamo li tu nedužnost do konca života, to nas onda čeka prelijepa kruna u nebu, stajat ćemo do prijestolja Božjega i slaviti bez prestanka neoskvrnutoga jaganjca. Nu ta naša nedužnost, dokle smo god u ovoj umrloj puti izvržena je mnogim pogibeljima, pa da je ne izgubimo, trebamo zaštite i pomoći bl. dj. Marije; ona je djeliteljica Božjih milosti. Preko njezinih ruku nam pritiču zasluge sina Božjega. Tko nju ima za majku, veli sv. Alfonzo Liguori, taj se ne će izgubiti. Oh da znate,

dragi kršćani, koliki i koliki su nedužnost svoju sačuvali do smrti po zaštiti bl. dj. Marije! Nu koliki su takogjer bili nedužni kao i vi, a i nedužniji od vas, pak su ipak pali u smrtni grijeh, u njem umrli i na vijeke se izgubili, jer se nijesu izručili u zaštitu bl. dj. Marije.

Jesmo li izgubili nedužnost, to smo onda izgubili najdragocjeniji biser duše naše; izgubili smo neprocjenljivo blago, koje se svim zlatom i srebrom ovoga svijeta otkupiti ne može; izgubili smo onu prekrasnu krunu, koja u nebu samo nevine čeka. Mi već putem nevinosti u nebo ne možemo; treba dakle da se drugoga latimo, koji nam još jedini preostaje, a to je put pokore. A činimo li pokoru? Ako činimo dobro, spasit ćemo se, samo ako do smrti u pokori ustrajemo. Nu kako je to teško, nesigurno. Ta koliko puta smo se već možda na pokoru odvažili a možda i latili se je, pak smo ipak natrag posrnuli; obećali smo, da već ne ćemo griješiti, pak nismo riječi držali. Boga smo prevarili. Eto kako smo nestalni; pa upravo s toga nam treba Marijine pomoći, da nas ona u našim odlukama pokrijepi, da uzmognemo u pokori ustrajati do konca života, a i hoće, samo ako joj se budemo za to svesrdno molili, jer ona je pomoćnica kršćana, zdravlje nemoćnika.

Što pak ako smo smrtno sagriješili, a još nikada pokore ne činili, pa i neodlučili se na nju? A takovih nas je najviše. One grozne kletve, ona zanemarivanja sv. mise u nedelju i blagdan, oni ružni razgovori i nečista ljubav, ono mršenje po petkima i posnim danima, ona pijanstva, otimačine, prevare, klevete, ogovaranja što su drugo, van možda i veliki grijesi, pak to već kroz toliko i toliko godina, a da se na pokoru i sv. ispovijed ni ne misli. Jao, kako je to žalosno stanje! Isus veli „Ako ne budete činili pokore, svi ćete jednako poginuti“. (Luk. 13, 5) Dakle ili pokoru činiti ili se na vijeke izgubiti. Nu tko da se ne odvaži radije na pokoru? A to će biti svrha ovoj našoj pobožnosti. Ali tko da nam u tome bude u pomoć? Tko drugi van ona, koju crkva nazivlje utočištem grješnika, pomoćnicom kršćana? Bog zna od kada bismo već bili izgubljeni, da se nije Marija za nas kod Sinka svoga zauzela; pa kako je ona odvratila od nas srdžbu Božju, tako će nam pomagati i pokoru činiti da se spasimo. Da, ona ima biti spasenje naše, a bit će, ako se u njezinu zaštitu sasvim izručimo te ju cio svoj život a navlastito ovoga mjeseca slavimo i častimo. Ona je za jednu krunicu, za jedan post, najvećim grješnicima isprosila obraćenje i opsipala ih nebrojnim milostima; pa što ne će učiniti nama, ako je budemo cio ovaj mjesec, cio život častili? S toga k njoj se utecimo, njoj se preporučimo!

Prečista i neoskvrnjena djevice Marijo! Evo nas na početku ovoga mjeseca prostrte pred tvojim nogama, da se izručimo pod tvoju zaštitu. Svrni svoj milostivi pogled na nas nevoljne grješnike. Primi nas pod svoje materinsko okrilje i pomozi nam, da polučimo ono, što si preduzesmo, naime spasenje duše naše. Isprosi nam milost obraćenja, te da u pokori ustrajemo do konca života. Postignemo li to, hvalit ćemo te, majko milosrgja, sada i u vijeke!

Primjer.

Godine 1634. bjesnila je u Firenci u Italiji strašna kuga, od koje je dnevice pomiralo do 500 ljudi. S tog groznog prizora obratili su se mnogi i najveći grješnici Bogu te pokoru činili. Jednom ondješnjom bolnicom upravljao je tada neki o. kapucin. Ovomu se jednoga dana predstavi zdrav, jak i lijep mladić s molbom, da

bi služio okuženima. Otac pohvali mladića za njegovu dobru volju, nu pošto je imao dosta osoblja za to, ne primi ga. Mladiću se to na žao dalo, pak će ocu: Oče, ja sam došao služiti jedino iz ljubavi, bez svake plaće. Otac da ga ražalošćena ne odpusti, reče mu, da se za koji dan povrati, možda će se dotle koja služba isprazniti. Mladić dogje, ali ga otac ni sada ne primi. Sada, reče mladić, ne veže me više zavjet. Kakav zavjet? zapita ga otac. Na to će mu mladić: Ja sam došao iz Mletaka. Tamo sam dobio veliku svotu novaca, da ovdje ubijem jednog čovjeka. Baš kad sam na njega vrebao, obasja me neka tajna svjetlost; Marija predoči mi grozotu čina, što sam ga bio nakan počiniti. Ja se pokajah, odoh u crkvu navještenja bl. dj. Marije, i tamo se pred njezinom slikom zavjetovah, da ću njoj na čast služiti okuženima u ovoj bolnici, što me je tolikoga zla oslobodila. Dobivene novce sam već povratio, a onaj čovjek koga sam došao ubiti, umro je od kuge. Kad je to čuo kapucin od mladića, primi ga. Mladić je neumorno služio okuženima, dok se i on sam četvrti dan ne okuži i umre. Pred smrću se upravo skrušeno Bogu obratio, ispovjedio i pričestio, te za cijelo vrijeme svoje bolesti nije imao na jeziku drugo van preslatko ime Marijino. Marijo! Marijo! To mu bijahu i zadnje riječi, koje izgovarajući zatvori oči i blaženo umre.

Evo vidite, dragi kršćani, koliko može prebl. dj. Marija. Tko da se u nju ne uzda? Da, ona je i najvećim grješnicima isprosila milost obraćenja i pokore, pak će i nama. Ona skrušenoga grješnika nikad ne zapušta, već se za njega uvijek moli, sada i na smrtnom času. Sveta Marijo, majko Božja, moli za nas grješnike sada i u čas smrti naše. Amen.

RAZMATRANJE DRUGO.

O postanku i svrsi čovjeka.

Najprije prosimo Boga, da nam rasvijetli um, e bismo spoznali svoj postanak i svrhu.

Pred pedeset, sto, tisuću godina bio je svijet, a nas nije bilo. Nije bilo niti mene, koji evo govorim, niti vas, koji me slušate. Pak gdje smo tada bili? Nije nas bilo. A kako smo došli na ovaj svijet? Tko nas je ovdje postavio? — Jesmo li se možebit **sami** stvorili? Ne, jer česa nije bilo, nije moglo stvarati. — Ili smo možebit **slučajno** došli na ovaj svijet? Ne, jer slučaj je riječ prazna; niti može slučaj proizvesti tako savršeno i trajno biće, kao što je čovjek, a još manje ovako divno uzdržati red, što ga opažamo u svijetu. — Ili su nas možebit **roditelji** stvorili? Ne, jer oni nam nijesu mogli ovako lijepo složiti tijelo i poredati uda, a još manje dati nam besmrtnu dušu. Koliki bi roditelji rado imali djece, pak ih nemaju! S toga pravo reče mati Makabejska sinovima svojim: „Ne znam, kako ste došli u utrobu moju; jer ja vam ne dadoh ni duh ni dušu ni život, nit vam ja umijesih uda“. (II. Mak. 7, 22.) **Tko** nas je dakle stvorio? Da možemo na ovo pitanje odgovoriti, treba da idemo natrag, puno natrag, natrag prije nego što bijaše ovaj svijet. Pak tko je bio tada? Sam **Bog**, koji je jedino od vijeka, koji je stvorio nebo i zemlju, te je svim stvorovima početak, jer je sve iz ništa stvorio. Taj dakle morao je stvoriti i nas. Da, tako nam kaže i razum. A što nas uči vjera? Sv. pismo veli: „Bog stvori čovjeka“. (I. Moj. I, 27.) Dakle Bog nas je stvorio. On nam je ovako divno sastavio tijelo, poredao uda i dao nam besmrtnu dušu. Sv.

pismo veli: „Stvori Bog čovjeka . . . i udahne mu dušu.“ (I. Moj. 2, 7.) Mi slavimo velike umjetnike, ponosimo se slikom kojega glasovitoga slikara, a gle nas je sam svemogući Bog na ovaj svijet postavio. Kad je tomu tako, hvalimo i mi Gospodinu Bogu te zavapimo s mudrim Salomonom: „Jedan je najviši svemogući Stvorac . . . gospodujući Bog.“ (Crkv. 1, 8.)

A z a š t o nas je Bog stvorio? Možebit nas je samo tako bacio u svijet, kao što dijete baci kamen na ulicu, bez svake svrhe? Ne, jer nijedan pametan čovjek ne radi ništa bez svrhe, a kamo li Bog, koji je sama mudrost. — Ili smo možebit zato na svijetu, da skupljamo blago i bogatstvo ili da se dočepamo časti i dostojanstva? Ne, jer to je za mnoge nemoguće, a koji to i postignu, nijesu nikada pravo srećni i zadovoljni: k tomu sve je to nesigurno, jer se svaki čas može izgubiti. — Ili smo možebit zato na svijetu, da se svojom ljepotom ponosimo i gizdavo odijevamo, da samo jedemo, pijemo, počivamo i spavamo itd.? O kad bi to bila naša svrha, tada bismo bili ispod živine. Ta kolike životinje, da samo na prvo odgovorim, nijesu ljepše od nas, ljepše nakićene nego mi; pače mi ih i gole rado gledamo i gladimo, dok mi svoje tijelo moramo od srama pokrivati i to većinom onim, što je na životinjama naraslo, kao dlakom, vunom, perjem, kožom itd. Pak nije li veliko bezumlje htjeti se tugjim gizdati, onim, što na nijemom živinčetu raste, čime su životinje pokrivene? — Ili smo možda zato na svijetu, da tijelu svomu ugagjamo, grijehu služimo? O za to pak još najmanje, jer sve tjelesne požude nas nasititi ne mogu; pače one nam škode i duši i tijelu, a i sam razum kaže, da je to zlo, po tom zabranjeno. Tko bi se dakle usudio ma samo pomisliti, da nas je Bog samo zato stvorio, da zlo radimo? Kad bi to bilo, onda

Bog ne bi bio svet; Bog ne bi bio Bog, a kad Boga ne bi bilo, ne bi bilo ni svijeta ni nas.

Čovjek dakle kao razuman stvor mora biti stvoren za nešto višega; svrha njegova mu mora posve odgovarati. Kako god je Bog svakomu stvoru ustanovio svoju svrhu, isto tako je i čovjeku opredijelio njemu dolikujuću svrhu. Sunce je Bog stvorio da rasvijetljuje i topli, zemlju da rodi, vatru da grije itd. Tako je i čovjeku morao opredijeliti posebnu svrhu. Budući da je čovjek megju svim vidljivim stvorovima najplemenitiji, to mu je morao opredijeliti i najplemenitiju svrhu, jer najplemenitijemu stvoru hoće se i najplemenitija svrha. I zbilja, iza kako se je Bog sam sobom savjetovao, upotrebio je svoju neizmjernu mudrost, svemogućstvo i dobrotu, da stvori čovjeka, a stvori ga na sliku i priliku svoju. „Stvori Bog čovjeka na priliku svoju; na priliku Božju stvori njega“ (I. Moj. 1, 27.) Da, on ga je obdario razumom, da može spoznati; srcem, da može ljubiti; voljom, da može htjeti. Pa zar mislite, da mu je te darove badava dao; da ga je u svijet bacio, da živi po svojoj volji? O ne, on ga je nadario razumom, da njega spozna; srcem, da njega ljubi; voljom, da mu služi. Zasramimo se dakle, što na to dosele nijesmo mislili, što to dosele nijesmo vršili. Da tu istinu razumimo, ne treba baš da budemo kršćani; dosta je biti ljudi. Ta to može doseći svaki čovjek, pa i ne znao on za nauk Isusov. Pa ako mi toga ne ćemo da razumijemo, ako mislimo, da nad nama nema većega gospodara, da smo mi sami sobom gospodari, tada mi nemamo pameti, te ne znamo, što govorimo. Svrha naša mora biti vrijedna i nas i Onoga, koji nas je stvorio.

Zašto nas je dakle Bog stvorio; zašto smo tu na svijetu? Želite li znati? Neka vam to kaže sam Onaj, koji nas je stvorio. Bog pako kod Izaije proroka (43, 7.)

veli: „Sebi na slavu stvorih 'njega" t. j. čovjeka. Dakle sebi na slavu stvorio nas je Bog. Jeste li čuli; jeste li razumjeli? Znate li sada zašto nas je Bog stvorio; zašto smo na svijetu? Bog nas je stvorio zato, da njega slavimo, častimo, da mu služimo, i da se spasimo. Eto naše svrhe. Sv. Pavao piše Rimljanima (6, 22.): „Plod vaš je posvećenje, a svrha život vječni," kao da bi htio reći: Svrha vaša, o Rimljani, je ta, da se na ovom svijetu posvetite, a na drugom dobijete vječno blaženstvo. Ta je svrha svima nama i jao svakomu, koji te svrhe ne postigne. Mi smo dakle zato na ovom svijetu, da se ovdje posvetimo, a na drugom svijetu spasimo. Jeste li čuli; jeste li razumjeli? Promotrimo dobro ovu znamenitu istinu i usadimo je duboko u pamet. Bog nas je mogao ne stvoriti, ali kad nas je već htio stvoriti, nije nas mogao stvoriti za drugo, van za sebe. O kako smo sretni dakle mi ljudi! Mi smo stvoreni za Boga, da njega uživamo. Koli sretnim cijenimo mi prvorogjenca kraljeva, jer je odregjen, da jednom zaposjedne kraljevstvo očino. Gledajte, mi smo još sretniji, jer smo zvani, da budemo baštinici kraljevstva nebeskoga. Mudri Salomon veli: „Boga se boj, obslužavaj njegove zapovijedi, to bo je dužan svaki čovjek". (Prop. 12, 13.) Da, Boga se bojati i njegove zapovijedi obdržavati, to mora svaki čovjek, bio on učen ili neuk, prost ili plemenit, gospodar ili sluga, svećenik ili svetovnjak, bogat ili siromah, zanatlija ili književnik; stanovao on u gradu ili na selu; orao on na polju ili plovio po moru; nosio on zlatnu krunu na glavi ili prosjački štap u ruci. Dužan je to svaki čovjek i to cio čovjek: dušom i tijelom, mišlju, riječju i činom. To je prva i najglavnija istina naše sv. vjere. To znadu i malena djeca, koja tek idu u školu, jer to je prvo pitanje, što ga u katekizmu uče: „Zašto smo

na svijetu?" „Na svijetu smo zato, da Boga spoznamo, ljubimo, služimo i tako u nebo dogjemo." Znadu to sva školska djeca, a znali smo to i mi, dok smo kao djeca išli u školu; nu čim smo odrasli, zaboravili smo te lijepe istine, taj prekrasni nauk. Nu sada promozgajmo taj nauk i nastojmo ga što bolje razumjeti i vršiti. Blažen onaj, koji ga razumije i vrši. Recimo dakle: Mi smo zato na svijetu, da Bogu služimo i da se spasimo. O kako kratak je taj nauk! Naučimo ga se dakle dobro i opetujmo ga često: Ja sam zato na svijetu, da Bogu služim i da se spasim. Može li biti koji nauk kraći od ovoga, istinitiji od ovoga, spasonosniji od ovoga? Tko ovoga nauka ne zna, ili ga se ne drži bolje bi bilo, da ga ni nije na svijetu. Što koristi carevima i vladarima sva njihova moć i dostojanstvo; što koristi bogatašima i velikašima sve njihovo blago i sjaj; što koristi mudracima i učenjacima sva njihova mudrost i znanost, ako ovoga nauka ne znadu i ne brinu se za spasenje svoje duše? Nu spasenje je duše posao vrlo težak. Ono se ne kupuje nit srebrom nit zlatom, ni novcem nit dragim kamenjem, već samo dobrim djelima. Tko se hoće spasti, nije dosta, da je svet, već treba da u svetosti do smrti ustraje. Tko hoće da postigne nebo, taj treba da svu silu zato upotrebi. Isus veli: „Kraljevstvo nebesko silu trpi i siledžije ga otimlju." Sad razumijem, zašto su se toliki mladići plemenitih i bogatih obitelji odrekli svijeta i u pustinju se povukli. Sad razumijem, zašto su tolike djevojke sakrivale svoju ljepotu, samo da se nikomu na svijetu ne dopadnu, nego samo Isusu i u samostan se pozatvarale Sad znadem, zašto su toliki sveci ostavili svijet i činili pokoru. Želite li i vi znati zašto? Pitajte sv. Antona pustinjaka, sv. Jeronima, sv. Terezu, sv. Angjelu Merici, pak će vam odgovoriti: Činili smo to

zato, da s ovim svijetom ne poginemo, da se spasimo. Tako su oni oteli kraljevstvo nebesko. Da, činili su to sveci, pa i mnogo više, pak još su se bojali umrijeti i doći pred sud Božji; još nijesu bili sigurni, da će se spasti. Starac Hilarijon je cio svoj život služio Bogu, pak se još bojao smrti. Sam je sebi na umoru govorio: Osamdeset godina služio si Bogu, pak se još bojiš umrijeti! A što će biti od nas, koji uvijek služimo svijetu, a Bogu i duši malo ili ništa? Na što ćemo se mi osloniti? Pogledajmo malko na naš prošasti život, u mladost. A što vidimo? Tko da se od nas ne zapanji te ne zavapi s okrunjenim prorokom: „Grijeha mladosti moje i ludosti moje nemoj se spominjati Gospodine." „Zbog grijeha mladosti moje nemoj me osuditi Bože." — Kako pak sada živimo? Na samu, u društvu? Ispitajmo malko naša svagdanja djela, riječi, misli. Kako se vladamo kod kuće, vani, u crkvi? Joj, koliko zlih čina počinjamo svaki dan; koliko psovaka, ogovora, kleveta, besramnosti izgovaraju naša usta; a u kako zlim i gadnim mislima i željama utopljena nam je pamet i srce! Hoće li to reći služiti Bogu? tako li se mislimo spasti? Da, mi nemamo dobrih djela, na koja bismo se mogli osloniti, a mnogo toga, zbog česa možemo biti svaki čas osugjeni. O koli nesigurno je dakle naše spasenje! S toga obratimo se k Bogu dok je vrijeme, služimo mu vjerno i ustrajno, da osiguramo sebi spasenje.

Primjer.

Jednom igjaše mimo jedne pariške crkve bl. dj. Marije neki vojnički satnik. Čuvši, da se unutri vrši popoldanja služba Božja, ugje i on unutar iz puke zvedljivosti, te se stavi pred žrtvenik preslatkoga srca Marijina. Bilo to na dan sv. Augustina biskupa. Propovjednik, koji je upravo tada govorio u slavu ovoga sveca, spomenu kako je sveti Augustin od velikoga grješnika postao velikim svecem. U govoru spomenu Afriku, gdje se svetac rodio i živio, i Rim, gdje mu počiva tijelo. Satnika, koji nedavno vojevaše u Africi i Italiji, propovijed je osobito zanimala, pošto su mu ta mjesta bila poznata. On osta u crkvi do konca propovijedi. Na koncu opomene propovjednik prisutne, da se pomole za obraćenje onoga od prisutnih, koji njihove molitve najviše treba. Satnik osjetiv, da je baš on taj grješnik, koji molitve prisutnih slušatelja najviše treba, padne ničiće i počne se moliti bl. dj. Mariji. Moguća ova djevica ne dopusti, da pogine duša, koja se od srca njoj moli Satnik poslije dovršene službe Božje ode skrušena srca kući, nu nema mira ni pokoja. Dočekav jedva svanuće drugoga dana, urani u onu istu crkvu, te ispripovjedi sve onome propovjedniku, koji bješe ujedno i ravnatelj one crkve. Ovomu očitova želju, da se odlučio obratiti poput sv. Augustina, a jer nije bio kršten, do mala s velikom pobožnošću primi sv. krst, potvrdu i pričest, te življaše odsad pobožno i sveto.

Eto kako je moguća mati Božja, kako pomaže i onima, koji nijesu kršćeni. Koliko više pomoći će nam kršćanima; koji smo njezina djeca; ta sveta je crkva nazivlje pomoćnicom kršćana. Ispitajmo se, nijesmo li i mi možebit sada u smrtnome grijehu. Ako jesmo, padnimo ničice pred bl. dj. Mariju i molimo je vruće, da nam se smiluje, da nam isprosi milost obraćenja. Nu to nije dosta. Mi treba da se i skrušeno ispovjedimo, jer samo u sakramentu pokore opraštaju nam se smrtni grijesi. A pohagjajmo rado i službu Božju te slušajmo marljivo riječ Božju i kršćanski nauk, jer i o tome može visiti naše spasenje. Amen.

---

*

RAZMATRANJE TREĆE.

O Spasenju duše.

Jučer smo razmatrali, zašto smo na svijetu, danas pako promatrajmo, koli dragocjena je duša naša i kako se za ništa toliko ne moramo brinuti, koliko za njeno spasenje.

Vrijednost naše duše upoznat ćemo najbolje onda, ako promislimo, kako ju je Bog stvorio. Prije nego Bog stvori čovjeka, savjetovale su se sve tri Božanske osobe, da ga stvore na svoju priliku: „Načinimo čovjeka na sliku i priliku našu.“ (I. Moj. 1. 26.) A mudri Salomon veli: Stvori Bog čovjeka . . .; na sliku prilike svoje stvori ga.“ (Mudr. 2, 23) Budući pako da Bog nema tijela, jer je samo najsavršeniji duh, to je čovjek samo dušom na njegovu priliku stvoren. Koli dragocjena dakle mora biti duša naša, kad je na sliku i priliku Božju stvorena! A mislimo li mi kada na to? O koliko puta smo ovu sliku nagrdili grjehom i zamijenili je vražjom slikom!

Da još bolje upoznamo vrijednost duše naše, promislimo samo, tko ju je otkupio i čime? Duša naša bijaše izgubljena, izgubljena za uvijek; pala je u vražje sužanjstvo. Pak tko nam ju je otkupio? Onaj isti, koji ju je stvorio. Pa što je dao za nju? Srebro? Više. Zlato? Više. Dragocjeno kamenje? Ne; sve to bijaše premalo. Dao je neizmjerno više, dao je svoga jedinorogjenoga Sina; život njegov, krv njegovu. — Kad mi štogod kupimo za jedan forint, tada kažemo, da to vrijedi jedan forint. Ako je dakle Isus, Sin Božji otkupio dušu našu svojim životom, svojom krvlju, tada duša naša vrijedi toliko, koliko vrijedi život njegov, koliko

vrijedi neprocijenjena krv njegova. Pa ipak koliko puta smo već mi dušu svoju prodali za malenu cijenu: za kratku tjelesnu nasladu, za komad mesa u petak, za jednu nečistu želju! Što biste rekli o velikom posjedniku, koji bi sav svoj imetak prodao za jedan novčić? A gledajte mi još veće blago prodajemo još za manju cijenu. Duša naša odregjena je, da se s Bogom sjedini u nebu i da kraj njegova prijestola uživa vječno blaženstvo, a mi dopuštamo, da bludi po najgadnijim slikama i valja se u kaljuži nečistoće.

Ako je duša naša tako dragocjena, kolikom pomnjom treba da se trsimo za njezino spasenje! Tu se radi o dobitku ili gubitku neba, o sretnoj ili nesretnoj vječnosti. Pa ipak kako se ljudi za sve više brinu nego za dušno spasenje, jer se brinu mnogo samo za tijelo i za ovaj vremeniti život, a za dušu i vječno spasenje malo ili ništa. Nalaze vremena za zabave, šetnju, plesove, pa i za iste grijehe, a za molitvu, ispovijed, slušanje sv. mise nemaju vremena. Na posijelu i plesu i cijela im je noć prekratka, a u crkvi im je i pol sata predugo. Na plesu podnose lako i znoj i sparinu, a u crkvi im je i najmanja teška. O kad bi se samo deseti dio skrbili za dušu, koliko se skrbe za tijelo! Dušu, dušu spasiti, to nam ima biti svima prva i najglavnija briga, jer što koristi čovjeku, ako sav svijet dobije, a dušu izgubi? A i Isus veli: „Tražite najprije kraljevstvo Božje“ (Mat. 6, 33.) i opet: „Ugjite na uska vrata, jer su široka vrata i širok put, što vode u propast . . . A kako su uska vrata i kako je tijesan put, što vodi u život“. (Mat. 7, 13, 14.)

Učimo se od Spasitelja Isusa i svetaca cijeniti i brinuti se za spasenje duše. Kolike muke i kako groznu smrt pretrpi Isus na križu, da duše naše spasi! A što sve ne podnesoše mučenici, čemu se ne odrekoše

pokornici, da dušu svoju ne izgube, da ju spase? Učimo se od tolikih pobožnih ljudi cijeniti dušu, koji iz ljubavi k dušnom spasenju prezirahu sve časti i bogatstva ovoga svijeta.

Premda od Boga visi naše spasenje, ipak i mi moramo za nj uz Boga raditi. Sv. Augustin veli: „Koji te stvori bez tebe, ne će te spasti bez tebe“. Suviše je to tako naš posao, da ga nitko drugi mjesto nas ne može ovršiti. Na tom nam je cijeli život raditi, bez prestanka, sve do zadnjega daha.

Ništa nije tako znamenito kao spas duše, jer svaki drugi gubitak može se nekako nadomjestiti, ali gubitak duše ne može se više nikad nadoknaditi. Izgubiš li pravdu, zdravlje, novac itd., možeš se nadati, da ćeš to opet dobiti; izgubiš li pako dušu, tu već onda nema pomoći, taj se gubitak nikada više popraviti ne može. Čovjek samo jedan put umire, i ako taj put zlo umre, za njega je već za uvijek gotovo, duša je njegova za uvijek izguljena. Koliko imaš rukû, nogû? Dvije. A dušâ? Samo jednu. Izgubiš li jednu ruku ili nogu, ostane ti još druga; nu ako izgubiš dušu, nemaš više druge, koju bi mogao spasti. Kad bi čovjek imao dvije duše, mogao bi sebi lako pomoći; ako bi izgubio jednu, nastojao bi spasti drugu. Ali ovako nema nego jednu i ako ovu izgubi, sve je izgubio. Isus veli: „Što koristi čovjeku, ako sav svijet dobije, a duši svojoj naudi?“ (Mat. 7, 26.) Koliki se carevi i kraljevi, plemići i bogataši, dostojanstvenici i poglavari muče sada u paklu! Šta im koristi sada sva njihova vlast, časti i bogatstvo, kad se sada moraju mučiti u paklu? Da, ljudi znadu, da će umrijeti, da ih poslije smrti čeka strog sud Božji, vjeruju u pakao, u vječnost, pa ipak živu tako, kano da ne će nikada umrijeti, kano da ne bi bilo ni pakla ni vječnosti.

Kad izgubiš rubac, prsten, novac ili drugu sličnu stvar, kako ti je žao! A kad smrtnim grijehom izgubiš raj, vječno blaženstvo; Boga, najveće dobro; dušu svoju, ništa ne mariš? Kad se opečeš na vatru, kako te boli, plačeš; a kad smrtnim grijehom zaslužiš vječne paklene muke, još se smiješ i veseliš. Prije nekoliko godina jedan portugiski mladić u jednu večer u Beču proigrao sav svoj imetak od 50.000 for. Kad vidi, da već u džepu nema ni jednoga novčića, gorko zaplaka i od velike žalosti još one iste večeri poludi tako, da su ga s mjesta morali odnesti u ludnicu. Ovaj mladić izgubio je samo 50.000 for. pak je plakao i od žalosti poludio, a nama, kad smrtnim grijehom izgubimo dušu i zaslužimo vječne paklene muke, ništa nije žao.

Dušu, dušu spasiti, to nam ima biti prva i najveća briga. Nije baš potrebito, da budemo zdravi, veliki, bogati, čašćeni, da dugo živimo itd., nego samo jedno jest neophodno potrebito: da spasimo dušu. Bog nas nije stvorio, da budemo čašćeni, bogati, zdravi, da dugo živimo itd., već jedino da se spasimo. Dapače po nauku sv. evangjelja bolje je da si mržen, siromašan, bolestan itd., jer možeš lakše sebi zaslužiti nebo, spasti se. Isus veli: „Blago siromašnima duhom . . . Blago onima, koji gladuju i žegjaju pravdu . . . Blago onima, koji progonstvo trpe radi pravde; jer je njihovo kraljevstvo nebesko“. (Mat. 5.) I opet: „Tko ne nosi križa svojega i ne ide za mnom, ne može biti moj učenik“. (Luk. 14, 27.) I zbilja, šta koristi biti zdrav, pak umrijeti u paklu; a šta škodi biti bolestan, pak živjeti u nebu? Šta koristi biti bogat, pak se izgubiti; a šta škodi biti siromašan, pak se spasti? Šta koristi biti čašćen, pak se srušiti u pakao; a šta škodi biti preziran, pak se podići u nebo? Šta ti koristi živjeti dugo, pak se na vijeke mučiti u paklu; a šta ti škodi umrijeti rano,

pak da se na vijeke veseliš u nebu? Ili se sp[illegible]ći-izgubiti; srednjega puta nema. Ako se ne spas[illegible], gubit ćeš se. Tu ne valja kazati: E pa ako i ne [illegible]gjem u nebo . . . Ne! Ili raj ili pakao. Jedno od ovo[illegible] dvojega. Ili na vijeke veseliti se s Bogom u nebu, ili na vijeke mučiti se s prokletima u paklu.

Za ništa se dakle ne moramo toliko skrbiti koliko za spasenje duše. Pa ipak kako se ljudi mnogo više brinu za sve nego za dušu. Imadu li kakvu pravdu, hoće li stupiti u ženidbeni stalež, poduzeti kakvu trgovinu, kupiti kakvo zemljište itd., koliko tada misle, pitaju za savjet tako, da više puta niti spavati ne mogu, a na spasenje duše niti ne misle, nit za nj štogod čine, nego dapače mnogo toga rade na njegovu propast. Mnogi tako živu, kano da nema ni neba ni pakla. Prijeti li nam kući ruševina, što sve ne činimo, da nam se ne poruši? Izgubimo li kakovu dragocjenu stvar, brižno je tražimo dok je ne nagjemo. Izgubimo li pako milost Božju, Boga, nebo, dušu, mi se još smijemo, zabavljamo i mirno spavamo. Sin Božji dao je život svoj za duše naše, a gjavao sve moguće čini, da nam ih otme i mi ne marimo. U našim je rukama raj i pakao, blagoslov i prokletstvo, život i smrt, sretna ili nesretna vječnost. Odaberimo, što nas je volja. Metnimo ruku u vodu ili u vatru. Kamo ćemo radije? Ako želimo spasti dušu, treba da se bojimo izgubiti je, i koji se toga ne boji, lako će je izgubiti. Sv. Franjo Ksaverij često bi govorio, da je samo jedno zlo na svijetu i samo jedno dobro. Ono jedino zlo, jest izgubiti dušu, a ono jedino dobro, spasti je. Nije zlo biti bolestan, siromah, preziran, samo ako se duša spasi; nego je zlo biti zdrav, bogat, čašćen, ako se tim duša izgubi. Usadimo si taj nauk duboko u srce: Jedno je samo zlo za čovjeka, izgubiti dušu, i jedno dobro, spasti je.

Primjer.

[illegible] Italiji ne daleko od grada Massa-Carare prema [illegible]u prostire se krasna dolina. U toj je dolini crkvica posvećena bl. dj. Mariji pod imenom „Pomoćnica kršćana", kamo svake godine dolazi nebrojeno mnoštvo vjernika prositi razne milosti. Godine 1836. dne 15. svibnja dogodi se tu veliko čudo. Neki vojnik Josip Bertozzi bio sasvim oslijepio. Svi liječnici i ljekarije ne mogoše mu ništa pomoći. Ležao je u bolnici, da ga je bilo milosrgje gledati. Nu kad ga nitko ne mogaše ozdraviti, ozdravi ga bl. dj. Marija. 25. svibnja, kad je u spomenutoj crkvi najveća svetkovina, pobudi se u onom vojniku želja, da ide u nju pomoliti se pred sliku bl. dj. Marije, nadajući se sigurnoj pomoći. Tamo ga dakle dovedoše i postaviše da kleči pred slikom bl. dj. Marije. I gle čuda! Tek što se malko pomolio, padaše mu s očiju rane, koje su mu bile zarasle, te poče na sav glas vikati: Vidim, vidim! Vjernici, što su bili u crkvi, sakupiše se oko njega, te gotovo ne htjedoše vjerovati u čudo, dok se o njem ne osvjedočiše. Sad se s onim vojnikom svi skupa zahvališe bl. dj. Mariji na tolikoj milosti. Vojnik pun veselja ode u bolnicu, ne da se tamo liječi, već da se s njom oprosti.

Koji ovo napisa, veli, da ih ima još i dan danas mnogo, koji su ovo čudo vidjeli. U povodu ovoga čuda sagragjena je ondje veličanstvena crkva Majci Božjoj na čast, a onaj se vojnik zavjetovao prečistoj djevici Mariji, da ne će nikada više psovati, kojemu je grijehu bio do onda jako podan. Oh kamo sreće, da bismo već i mi jednom progledali, ostavili se grijeha, osobito grdne psovke te osvjedočili, da je samo jedno potrebito: spasti dušu! Amen.

RAZMATRANJE ČETVRTO.

Sa strahom i trepetom treba raditi o spasenju duše.

Jučer smo razmatrali o spasenju duše uopće, danas pako razmatrajmo, kako treba sa strahom i trepetom raditi o spasenju njezinu. Da, sa strahom i trepetom treba da radimo o spasenju duše, kad vidimo okolo sebe tolike prigode, koje nas na grijeh vuku; tolike neprijatelje (nečiste duhove), koji hoće da nam dušu upropaste. Svijet nas zaslijepljuje a vlastito naše tijelo na zlo mami, a mi smo tako slabi, da nas može jedna jedina riječ, kojom bližnjemu poštenje uzmemo, jedna psovka, kojom veličanstvo Božje pogrdimo, jedan nečisti pogled, jedna nečista želja strmoglaviti u propast. Slijep je dakle svaki onaj, koji misli, da će se lako spasti, ako i bez straha žive. Pad angjela, prvih naših praroditelja, svetoga kralja Davida, mudroga Salomona, najjačega Samsona, Petra prvaka apostola neka nam budu primjerom, kako može čovjek pasti u teške grijehe. Koliki ljudi bili su svetiji od nas, pak su pali i za vijekove se srušili u pakao, a mi da se ne bojimo? Ako to biva s jelvama, a što će tek biti s trstikom? Ako to biva sa zelenim drvom, a što će tek biti sa suhim? „Ako će se pravednik jedva spasti, bezbožnik i grješnik gdje će se javiti?“ (I. Pet. 4, 18.)

Kad pomislimo kako malo ljudi ide putem spasa, strah nas mora spopasti i trepet. Kad jednom neko zapita Isusa: „Gospode! Da li ih malo ima, koji će se spasti?“ Odgovori Isus: „Vi se trsite unići na uska vrata; jer vam kažem, mnogi će tražiti da unigju, ali ne će moći“. (Luk. 13, 23. 24.) „Ugjite na uska vrata, jer su široka vrata i širok je put, što vodi u propast i mnogo ih ima, koji njim idu. Kao što su uska vrata i tijesan put, što vodi u život i malo ih je, koji ga nalaze“. (Mat. 7, 13. 14.) To je rekao Isus svojim učenicima, koji ga rado slušahu i vjerovahu u njegov nauk. A koliko ih ima, koji ne poznaju Isusa, ili ako ga poznaju, srame ga se; samo imenom su kršćani a činom pogani.

Da se osvjedočimo, kako se mnogo ljudi izgubi, povirimo samo na vrata pakla, pak prebrojimo one proklete, ako možemo. O koliki se tamo muče, koji su živjeli prije Isusa! Gledajte tamo Kaina, najstarijega sina naših prvih roditelja. Gledajte one tolike proklete, koje je pakao zbog nečistoga grijeha progutao za vrijeme općega potopa. A koji su ono dalje? To su stanovnici Sodome i Gomore i cijele one okolice, koje je Bog zbog gadnoga grijeha sumporom i ognjem s neba popalio, a duše njikove strmoglavio u pakao. A koji su ono tamo dalje? To su Egipćani, Amalečani, Kananejci, Asirijanci, Feničani, Filisteji, Grci i Rimljani, koji su se klanjali krivim bogovima, a imade ondje i mnogo Židova, premda su bili narod Bogom odabran.

Sad pako prebrojite one proklete, koji su živjeli za vrijeme Isusovo. Gledajte one tolike Židove, koji su Isusa progonili; pogane, koji se nijesu htjeli obratiti. Oh, koliki su ondje, koji su s Isusom govorili, čuli njegov nauk, vidjeli njegova čudesa! Tamo je kralj Irud, koji ga je htio pogubiti; Pilat, koji ga je na smrt osudio; Kaifa veliki svećenik; Juda apostol; razbojnik, koji se na križu Isusu rugao i psovao ga itd.

Napokon brojite i one, koji su živjeli poslije Isusove smrti. Gledajte one tolike proklete, koji se ne htjedoše obratiti na Isusov nauk, koji njegovu crkvu progoniše. Gledajte one rimske careve počev od Nerona pak do Dioklecijana, koji su kroz tri stoljeća to-

like kršćane poubijali. Gledajte one tolike mudrace i govornike, koji su na daleko slovili sa svojega znanja, a Isusovu se nauku oglušiše. Gledajte i one tolike odmetnike, krivovjerce, šismatike, koji se odcijepiše od katoličke crkve. A gledajte i one silne katolike, koji premda bijahu članovi Isusove crkve, srušiše se ipak u pakao. Jadni, čuli su tolike propovijedi, ispovijedali se i pričešćali, pa su ipak došli u pakao! Tamo ima kršćana i katolika svake vrsti i staleža kao: okrunjenih glava i podložnika, Bogu posvećenih osoba i svetovnjaka.

Hoće li se od sada živućih kršćana i katolika svi ili barem mnogo spasiti? Na to ćemo pitanje najbolje odgovoriti, ako pogledamo, kaho živu današnji kršćani. Isus veli, da su uska vrata i tijesan put, koji u nebo vodi. Živu li pako danas svi ili barem mnogi kršćani tako, te se može reći, da se trse unići u nebo na uska vrata i tijesnim putem? O kako je malo takovih! Nadalje kaže Isus, da se kraljevstvo nebesko silom uzima i samo siledžije da ga otimlju. (Mat. 11, 12.) A koliko ih je, koji tu silu upotrebljuju tako, te se može reći, da kraljevstvo nebesko otimlju na silu? Isus veli: „Ako se ne obratite i ne budete kano djeca, ne ćete ući u kraljevstvo nebesko“. (Mat. 18, 3.) Treba dakle da budemo priprosti i ponizni kao djetešce, a mi ni ne znamo što je poniznost, a prostotu ismjehivamo. Tu treba bližnjega svoga pa i neprijatelja ljubiti kao sebe i činiti mu dobro, a mi ga ne možemo živa vidjeti, u žlici vode, što no je riječ, bismo ga utopili. Sv. Pavao piše Rimljanima (12, 2.): „Nemojte se vladati po ovome svijetu“, a mi smo mu dušom i tijelom privrženi; na svjetsku mislimo, govorimo, radimo, svijetu se bojimo zamjeriti. Isus veli, da moramo odtrgnuti srce od dobara ovoga svijeta, a ono nam je dobrima ovoga svijeta sasvim prilijepljeno. Sv. Pavao piše Korinćanima (I. 9, 27.), kako trapi i zasužnjuje svoje tijelo, da ne bude zabačen, a mi najvolimo ugagjati tijelu i slijediti njegove požude. Isus nam nalaže, da budemo savršeni, kao što je i Otac njegov savršen, a mi ni neznamo što je savršenost. Isus kaže, ako hoćemo biti njegovi učenici, da moramo križ svoj nositi i Njega slijediti, a mi se križa bojimo a Isusa sramimo. Tko dakle živi po duhu Isusovu i njegovu nauku? O kako rijetki su takovi! S toga i veli Isus: „Mnogi su zvani, ali malo je izabranih.“ (Mat. 22, 14.) Da bi se od stotine kršćana samo jedan imao pogubiti, a u toj stotini bi bio koji nas, tko se ne bi bojao: nijesam li možda upravo ja onaj, koji ću se pogubiti? Da koji angjeo dogje sada s neba k nama, te nam reče, da će se jedan od nas izgubiti, tko se ne bi preplašio? A što, da nam reče, da će se mnogo nas izgubiti, a samo malo spasti? Da nas tko pozove na objed i stavi pred nas deset jela, pa nam reče, da je u jednoj zdjeli otrov, tko bi se usudio jesti? A što da reče, da je u devet zdjela otrov, a samo u jednoj nije? Kad dvanaestorici apostola proreče Isus, da će ga jedan izdati, svi se preplaše i ražalošćeni pitahu Isusa: Jesam li ja učitelju? a mi kad znamo, da će ih se malo spasti, ne trsimo se ni najmanje, da se spasimo, već živimo rastreseno tako, da već unaprijed možemo predvidjeti, da bismo se mogli prije izgubiti nego spasti. Da nas sada Bog pozove s ovog svijeta, bismo li se spasili ili izgubili?

Nego mnogi se tješe veleći: ako se izgubim, ne ću biti sam. Nu ja vas pitam, što će biti vam bolje, ako se i drugi izgube? Zar će vam drugi olakšati muke? Oh kamo sreće, kad bi ih se čim manje izgubilo, jer bi manje trpjeli. Ali upravo zato, što ih se mnogo izgubi i veće su njihove muke. Sv. pismo veli, da je u paklu plač i škrgut zubâ. Kako je neugodno slušati

dijete cijelu noć plakati ili pseto čitavu noć lajati i urlikati, da zaspati ne možemo, a što tek mora biti u paklu, gdje toliki prokleti plaču i zubima škriplju ne jednu noć, ne jednu godinu, već neprestance, u vijeke? Kamo sreće dakle, kad bi se samo jedan mučio!

Budući da se po tom tako teško spasti i prokletih je tako neizmjeran broj, tko će se onda spasti? Kod Boga je sve moguće. Premda će ih se po nauku sv. evangjelja malo spasti, ipak se možemo svi spasti, samo ako hoćemo. Kako su se toliki sveti mogli spasti, možemo se i mi; niti je nam to teže, nego je njim bilo. Sveti je Augustin bio veliki grješnik, tek u trideset i trećoj godini obrati se k Bogu, i njemu bijaše teško spasiti se, ali on se osili, te sam sebi reče: Ako su mogli ovi i ove, a zašto ne biš mogao i ti Augustine? Bog sva moguća čini, da se spasimo i daje nam svoju svetu milost, samo mi treba da s njom sudjelujemo. On veli: „Nije mi milo da umre bezbožnik, nego da se vrati bezbožnik sa puta svoga i živi." (Ezek. 33, 11.); „Obratite se k meni . . . i ja ću se k vam obratiti." (Zak. 1, 3); „Nijesam došao da zovem pravednike već grješnike na pokoru." (Mat. 9, 13). „Sin čovječji došao je da nagje i spasi što je izgubljeno." (Luk. 19, 10) „Zdravi ne trebaju liječnika nego bolesni." (Luk. 5, 31.); „Kažem vam da će biti veća radost na nebu za jednoga grješnika, koji se kaje, nego li za devetdeset i devet pravednika, kojim ne treba pokore." (Luk. 15, 6.); „Ako budu grijesi vaši kao skrlet, postat će bijeli kao snijeg, i ako budu crveni kao crvac, postat će bijeli kao vuna". (Iz. 1, 18.) Tko da se na ovo ne osokoli i ne obrati? Može li nam Bog ljubežljivije i pouzdanije govoriti? O kako dobar je Bog, kako milostiv! Nego uza sve to treba da živimo u strahu, jer jedino onda, ako se budemo bojali izgubiti dušu, spasit ćemo ju. Koliki su se srušili u pakao, jer se za života nijesu bojali! A tko da se ne boji, kad vidi tolike pogibli, koje se mogu svladati jedino sveudiljnom borbom. S toga i veli ustrpljivi Job (7, 1.): „Borba je čovječji život na žemlji". Borimo se dakle, borimo do smrti, da osvojimo kraljevstvo nebesko; ono to zaslužuje.

Primjer.

Sv. je Franjo, ženevski biskup u Švicarskoj, bio osobiti štovatelj b. dj. Marije, slijedeć njezine krjeposti. Već u mladosti odabra ju sebi za zaštitnicu, jer ga je izbavila velike napasti. Nečisti duh prestavi mu, kao da i on spada u broj onih, koji će biti na vijeke osugjeni. Ta ga je misao tako mučila, da već nikakove ljubavi niti dopadnosti nije ćutio k Bogu i svetim stvarima. Činilo mu se da je već od Boga zapušten. On se po cijeli mjesec žalostio i plakao nad svojim tužnim stanjem. Na jednom nadahne ga Bog, da ide u crkvu bl. dj. Marije, u kojoj se zavjetovao na doživotnu čistoću, i potakne ga da ondje otvori Majci Božjoj svoje srce. On posluša, ugje u crkvu i baci se pred sliku Majke Božje, i počne je moliti, neka mu bude zaštitnicom kod sinka svoga Isusa, i neka mu isprosi milost, ako baš i ima biti poslije smrti proklet, da ne proživi ni jednoga časa, kad ne bi Isusa svim silama ljubio. Ovu molitvu nije mogla prezreti bl. dj. Marija. Srce mu se odmah umiri. Od ovoga časa podvostruči ufanje svoje k prečistoj Djevici, i ne propusti ni jednoga dana, da nebi njoj na čast štogod govorio, pisao ili činio. Poimence njoj na čast, premda je kao biskup mnogim poslovima bio opterećen, svaki dan bi izmolio krunicu.

Utecimo se i mi bl. dj. Mariji; nju si odaberimo za zaštitnicu; slijedimo je u krjepostima, pak se ne ćemo izgubiti. Amen.

RAZMATRANJE PETO.

O spasenju tijela.

Iza kako smo promatrali spas duše, razmatrajmo danas o spasenju tijela.

Najprije pitam vas, dragi kršćani, zašto najviše griješite? Zar ne zato, da tijelu svome ugodite? A ne znate li, da upravo time tijelo svoje kvarite i škodite mu? „Ne znate li — veli sv. Pavao — da su uda vaša hram Duha svetoga .... Oskvrne li tko hram Božji, pogubit će ga Bog; jer hram božji je svet, a to ste vi“. (I. Kor. 6, 19; 3, 17.) Jednaka sudbina, koja stigne dušu, stići će i tijelo. Ili oboje blaženo ili oboje prokleto. I zbilja kad čovjek dobro ili zlo radi, ne radi samo dušom već i tijelom. Kad n. pr. čovjek ide u crkvu, sklopljenim se rukama Bogu moli, pada pred ispovjednika i očituje mu svoje grijehe i t. d., ne radi dobro samo dušom, već i tijelom. A kad n. pr. krade, psuje, opija se i t. d., ne griješi samo dušom već i tijelom. Po tom ne bi bilo pravedno, da se samo duša nagradi ili kazni, već se oboje mora skupa ili nagraditi ili kazniti. Dakako da to ne biva odmah poslije smrti, jer tada samo duša ide pred sud Božji, a tijelo ide u grob, već će biti na sudnjem danu, kad će se združiti duša s tijelom, da skupa uživaju ili vječnu plaću u nebu ili vječne muke u paklu. Nije li dakle najveća ludost grijehom ugagjati tijelu te tako i dušu i tijelo upropastiti u pakao. Pa ipak koliko se grijeha čini tijelu za volju! Tijelu za volju počinjaju se toliki gadni nečisti grijesi. Tijelu za volju dogagjaju se tolike prevare, otimačine, razbojstva. Tijelu služi se pijanstvom i proždrljivošću. Tijelu za volju tjera se dan danas toliki luksus ili raskoš u nošnji osobito kod ženskoga spola, da se u tom gotovo već ni razlika megju staležima ne pozna. Što više! Sluškinja hoće da se ljepše nosi od svoje gospodarice. A kamo to vodi, ako ne u propast vremenitu i vječnu. Mnoga misli, da će tako prije naći sreću, ali upravo protivno, jer se takve svako boji. Sv. pismo veli za valjanu ženu: „Odijelo joj je krjepost i milina . . . Prijevarna je ljupkost i tašta je ljepota; žena, koja se boji Gospodina, ona zaslužuje hvalu.“ (Prič. 31, 23. 30.) Da, takova je žena hvale vrijedna; od takve se može muž nadati, da će mu usrećiti kuću, a ne od one, kojoj će možebit sva njegova zaslužba jedva doteći za nakit. To je možebit i jedan od glavnih uzroka, zašto se toliki mladići osobito u gradovima tako rijetko žene. Kad se ne bi ženili iz ljubavi k čistoći, bilo bi to hvale vrijedno, ali dan danas, kad je svijetom zavladala tolika razuzdanost, po nauku sv. Pavla: „Bolje je ženiti se, nego upaljivati se“. (I. Kor. 7, 9.) Vi pako, mladi naraštaju ženskoga spola, mogle biste tomu najlakše doskočiti, samo budite radine i čedne, pa se svaka prema svomu stanežu pristojno i jednostavno odijevajte.

S dušom se izgubi čitavo tijelo sa svim udima, žilama, kostima i t. d. Joj, kolika je to muka, kad čovjeka jako boli samo glava ili samo jedan zub! A što tek mora biti, kad ga boli čitavo tijelo: glava, grlo, ruke, prsi, noge, kosti, meso krv, pluća i t. d. Kolika je to muka, kad ga samo jednu noć zub boli, te ne može spavati! A što tek mora biti mučiti se na čitavom tijelu i to ne jednu noć ili jednu godinu, već uvijek i uvijek! Kako to čovjeka boli, kad mora dugo sjediti na tvrdom stolcu ili ležati na tvrdom krevetu, te se nikamo ganuti ne može. A kolika tek muka mora biti u paklu ležati na žeravi i ne smjeti se nikamo ni maknuti! Sv. pismo kaže, da će prokleti kano drvo gorjeti u paklu, a kamo

drvo padne tu će i ostati. Kako je to neugodno, kad je čovjek u velikoj stisci, te se dugo osloboditi ne može, a sv. Ivan apostol veli, da su prokleti u paklu tako stišteni kao jagoda kad se grožgje masti, pa to za vijekove. K tomu jošte Spasitelj veli, da će zli uskrsnuti mrskim i nagrgjenim tijelom. Nije li onda velika ludorija ovo tijelo prekomjerno resiti i služiti mu? Kad u Toledu umre kraljica španjolska Izabela, njezino mrtvo tijelo bi doneseno u Granadu, da se tamo sahrani. Tu otvoriše lijes, da je kraljicu mogao svako vidjeti. Njezino lice tako smrt nagrdi, da se jedva moglo prepoznati. Kad Franjo Borgia, knez Kandije, vidje mrtvu kraljicu, zaviče na sav glas: „Zar je to kraljica Izabela? To li je njezino lice? To li je lice kraljice Izabele, koje se prije nekoliko dana žarilo od ljepote? To li je ono krasno lice? Joj kako se brzo promijenilo! O kako je zaslijepljen svaki čovjek, koji ide za ispraznim stvarima ovoga svijeta, koji se tjelesnom svojom ljepotom ponosi i za nju toliko skrbi!“ Ovaj se prizor tako kosnu Franje Borgie, da se odrekao svijeta, stupio u red isusovački, tu se posvetio i blaženo umro. I zbilja nema na času smrti veće utjehe, nego ako je tko za života svijet prezirao i Bogu služio, kao što i obratno nema veće grižnje, nego ako je svijetu služio a za Boga i dušu ne mario. O tada će se i nama otvoriti oči; tada ćemo najbolje upoznati ispraznost ovoga svijeta; tada ćemo se osvjedočiti, da je sve ispraznost, osim ljubiti Boga i njemu služiti. Iskusi to i najbogatiji i najmudriji kralj Salomon, koji reče: „Taština nad taštinama, sve je taština“. (Eccl. 1, 2.) Poganski car Septimije Severo reče na smrtnom času: „Ja sam posjedovao najveće carstvo na svijetu. Bio sam sve što čovjek biti može, pak što mi sada sve to koristi?“ A neki papa kaza na umoru: „Ja sam imao ključeve kraljevstva nebeskoga, kamo sreće, da sam imao ključeve najsiromašnijega kojega samostana.“ Da, kad sve progje, kad zakucne zadnji čas, onda se čovjek kaje, da nije učinio ono, što je učiniti mogao i morao; ali onda je prekasno kajati se za prošlo, što se već popraviti ne može. O kako čovjeka na smrtnoj postelji boli, kad vidi, da je tolike godine izgubio, da nije Bogu služio, a mogao je lako, samo da je htio. O kako bi on rado tada sve popraviti, ali ne će moći! Sv. Pavao piše Rimljanima: „Šta će vam koristiti sve stvari, kojih se sada stidite?“ Da, pitajmo se i mi, šta će nam na smrtnoj uri koristiti sve raskoši i ispraznosti ovoga svijeta? Tada će nam od svega toga ostati samo žalosna uspomena. „Dvadeset godina bio sam kralj velike države — govoraše neki kralj na smrtnoj postelji — pak što mi sada sve to koristi? Kamo sreće, da sam dvadeset godina moga vladanja otišao kamo u pustinju, Bogu služio i za dušu se svoju skrbio!“ Tako govoraše na zadnjem času i otac sv. Terezije: „Kamo sreće, da sam svoj život sproveo u samostanu, služeći Bogu i brinući se za dušu!“ I zbilja šta škodi sada n. pr. sv. Antunu pustinjaku, što je u pustinji preko sto godina tijelo svoje trapio postom i molitvom? O koliku mu je radost u nebu to trapljenje pribavilo? A šta bi sada hasnilo Kainu, da se je kroz šest tisuća godina nauživao ovoga svijeta, ako bi morao sada doći u pakao!

Da, takove će možebit misli i nas uznemirivati na smrtnom času, no zato ne moramo svijet ostaviti. Mi možemo i u svijetu Bogu služiti i spasti se, samo se ne dajmo zaslijepiti od ovoga svijeta, da služimo njemu i njegovoj taštini. Brinimo se više za dušu, jer ako ova propadne, propast će i tijelo. Pa ipak kako se ljudi mnogo više skrbe za tijelo, nego za dušu! Oboli li čo-

vjek na tijelu, sav je žalostan i zabrinut; oboli li pako na duši, posve je miran, veseli se i zabavlja. Oboli li na tijelu, tada traži i zove najizvrsnije liječnike, uzima svakojake ljekarije ma i kako neugodne i žuke, samo da ozdravi; oboli li pako na duši, godine i godine čami u smrtnome grijehu, ne mari ni za ispovijed, ni za najjaču duševnu hranu: presv. pričest. Kad tko u obitelji oboli na smrt, što se sve ne čini za tijelo, da mu bude lakše? Tu se troši, prodaje, zalaže, ne bi li se kako tijelo spasilo od smrti. A kako se skrbi za dušu? Još često puta bojimo se spomenuti bolesniku štogod o ispovijedi, samo da ga tobože ne rastužimo i uvrijedimo. Bez ispovijedi puštamo ga umrijeti i time smo mu nanijeli najveću štetu, što smo mu je nanijeti mogli. Nije to ljubav, ne, već najveća okrutnost, jer smo možebit onomu, koga smo bili dužni ljubiti i dobro mu činiti, upropastili i dušu i tijelo. Šta koristi poslije smrti praviti mu parade i kititi tijelo vijencima, ako vragovi dušu njegovu muče u paklu i željno čekaju na sudnji dan, da onomu mogu mučiti i tijelo, komu smo za ljubav mi krivi, da je izgubio dušu, a po tom i tijelo? Kad ćemo dakle prestati biti tako okrutna srca, te ćemo se više skrbiti za dušu, da tako spasivši dušu spasimo i tijelo?

Primjer.

Sv. Fracíska Rimljanka rodi se u Rimu g. 1384 od plemenitih roditelja. Još kao dijete izbjegavala je igre i taštinu ovoga svijeta. Osobito je štovala bl. dj. Mariju izabravši je za majku. Već u jedanaestoj godini zaželi stupiti u samostan, da djevojaštvo svoje prikaže bl. dj. Mariji; nu ne dali joj roditelji, nego je proti njezinoj volji zaručili za bogatoga mladića Lovru Ponciana. Premda bješe i rodom i udajom plemenita i bogata, ipak se uvijek prosto i jednostavno odijevala i

bila osobito ponizna. Sluge i sluškinje zvala je braćom i sestrama. Premda je imala punu kuću služinčadi, sama je najprostije kućne poslove obavljala i djecu u strahu Božjem odgajala. Kod tolikih posala nije nikada zanemarila svoje svakidanje pobožnosti k prečistoj djevici Mariji. Njoj je na čast svaki dan molila krunicu. Na svaki njezin blagdan ispovijedala se i pričešćala. Djeci je svojoj u srce ulila najveće zaufanje i pobožnost k prečistoj Djevici; ali joj sva djeca do jedinca sina pomriješe. Nikada je nijesu vidjeli ni na gozbi, ni na plesu, ni u kazalištu, ni u zabavama, nego je ona i druge rimske gospogje odvraćala od taštine ovoga svijeta i tako mnoge za Boga predobila. Što više! Još za živa muža utemelji o svom trošku zbor tako zvanih „prikazanih" (delle oblate), gdje su mnoge od taštine ovoga svijeta zaslijepljene djevojke i udovice utočište našle, kamo bi se bila i ona rado zaklonila, ali nije smjela od muža. Nego kad joj pod Ladislavom, napuljskim kraljem, u jedan dan ubiju muža, sina i djevera, što ona neopisivom odanošću u Božju providnost strpljivo podnese, odreče se sasvim ovoga svijeta, služinčad svoju raspusti, pokućtvo i imanja rasproda i razdijeli ubozima, pa na vratima onoga istoga samostana, što ga je utemeljila, zamoli, da bi je primili za zadnju sluškinju. Drugarice je ne samo primiše, nego i glavaricom izabraše, premda se ona tomu svim silama opirala. Kao glavarica nije se sramila ići od kuće do kuće prositi milostinju za uboge. Bolesnicima je sama rane čistila i zavijala, prala im odjeću i krpala. Čes[illegible]
u rimsku Kampanju, odakle bi po dva bre[illegible]
(jedno u rukama a drugo na glavi) kući don[illegible]
je o zelju i korenju na vodi oparenom b[illegible]
činbe, a žegju vodom gasila. Nježno svo[illegible]
vima je krotila i bičovala. A budući da[illegible]

zadubjena u Isusove rane, isto onakve rane pokazale se i na njezinom tijelu. Godine 1440. u 56. godini života svoga zatvori oči ovomu svijetu, koji nije nikada ljubila i preseli se u rajske dvorove. Tijelo njezino čuva se u staklenoj škrinji u onom istom samostanu, što ga je sama utemeljila. Ono je još uvijek cijelo i čitavo s mesom, kožom, vlasima i t.d. Baš pravo čudo Božje! Pisac ove knjige vidio ga je često puta, a kako je vidjeti, morala je to biti vrlo maljušna i slaba ženica. Tijelo joj se ne raspada, jer ga za života nije ljubila, nego ga je naproti trapila i mučila. Dušu je nastojala spasti, pak je spasila i tijelo.

Divnoga li primjera za sve nas, a osobito za pobožni ženski spol! Ona plemenita i bogata, pak tako ponizna i krotka, a mi prosti siromasi, pak tako oholi i ponositi. Ona u najvećim nezgodama Bogu hvali, a mi ga i u sreći psujemo i proklinjemo. Ona nježna i slaba ženica, pak trapi svoje tijelo, a mi zdravi i jaki, pak mu svakim milim načinom zadovoljujemo i ugagjamo. O kako je to sve protivno! U nju neka se ugledaju djevojke, te se uče cijeniti čistoću i djevojaštvo. U nju neka se ugledaju supruge, te se uče štovati i slušati muževe svoje. U nju neka se ugledaju matere, te se uče uzgajati svoju djecu pobožno i u strahu Božjem. U nju neka se ugledaju udovice, te se uče svoje udovstvo strpljivo podnašati. U nju neka se ugledaju sve žene, te se uče bježati raskoši i taštine ovoga svijeta, odijevati se jednostavno prema svomu staležu i služiti Bogu molitvom, postom i djelima milosrgja. U nju ugledajmo se svi, pak častimo Mariju kao svoju najljubežljiviju majku. Trapimo svoje tijelo, da spasimo dušu.

Želimo li dakle i mi spasti tijelo, tada treba da se trsimo spasti dušu, jer ili oboje spašeno ili oboje izgubljeno. Amen.

RAZMATRANJE ŠESTO.

Zašto je Bog stvorio druge stvari?

Dosele smo razmatrali, zašto je Bog čovjeka stvorio, i kako se je čovjeku skrbiti za duševno i tjelesno spasenje; danas pako razmatrajmo, zašto je Bog stvorio druge stvari, koje su oko nas.

Pogledajmo malko na okolo, pak razmatrajmo ove stvari. Najprije pogledajmo na nebo. A što vidimo gore? Danju vidimo žarko sunce, koje spušta svoje trakove na ovu zemlju, da je rasvijetljuje i topli. Što bi bilo iz zemlje, kad ne bi dobivala svjetlosti i topline od sunca? Bila bi pustara u neprestanoj tmini. Noću pako vidimo mjesec i nebrojene zvijezde, koje nam se kano podsmijevaju i hoće da nas začaraju. Tko da se ne divi tolikoj ljepoti! Sad pako pogledajmo na ovu zemlju, tu malu česticu svemira, koja je mnogo manja od premnogih zvijezda na nebu. Pa što vidimo na njoj? O kako je lijepa šuma, kad u proljeću zalista; a kako divne poljane, pokrite svakovrsnom travom i cvijećem! A koga da ne zadivi ono sinje more, kojim plove lagje kao golubovi, a u njima riba svake vrsti i velikih i malih i lijepih i ružnih, pa i mnoštvo korala, bisera i t. d.! Koliko li je blago u moru sakriveno! Tamo se dižu visoka brda, a onamo se opet prostiru široke doline, rodne ravnice i nepregledne pustare. A kako tek oku i srcu godi gledati romoneće potočiće i rijeke, gdje se vijugaju izmegju brda i brdašaca! Posvuda ima životinja svake vrsti i pitomih i divljih, i plahih i grabežljivih, i velikih i malih; jedne plaze, druge hode, treće lete i t. d. A komu da se srce ne uznese, kad čuje samo slavulja onako milozvučno pjevati! Tamo su opet

rude zlata i srebra, a ovdje dragocjenog mramora i kamenog ugljena; tamo malena selca a ovdje veličanstveni gradovi; tamo visoke palače i crk e, a ovdje niske kuće i kolibice; tamo bogati dućani, a ovdje siromašne rukotvornice; tamo umjetničke izložbe a ovdje raznovrsne škole; tamo se čuje milozvučna glazba, a ovdje skladno pjevanje i t. d. Oganj nas grije, a voda hladi; jelo godi, a vino razigrava. Sad je ljeto, a sad opet zima; sad toplo, a sad opet mrzlo; sad vjetar a sad opet tiho; sad dan, a sad opet noć. O kako je to sve lijepo i mudro uregjeno!

Sve je to premudri, svemožni i predobri Bog stvorio. A za koga je sve stvorio? Zar možebit za sebe? Ne, jer on toga ne treba; on je i bez toga sam sebi zadostan i u sebi blažen. Ili je možebit to sve za angjele stvorio? Ne, jer oni su čisti duhovi, koji takovih stvari ne trebaju. Ili za životinje? Takogjer ne, jer one tih stvari spoznati ne mogu, niti se mogu njima služiti, kako treba. Ta šta će životinji biser, drago kamenje, zlato, srebro itd.? Za koga je dakle Bog sve te stvari stvorio? Za koga? Za čovjeka, za nas, za te, draga dušo kršćanska. Iza kako je Bog stvorio sve te stvari, čujte što veli nadalje sv. pismo: „Reče Bog: načinimo čovjeka na sliku i priliku svoju, koji će biti gospodar od riba morskih i od ptica nebeskih i od stoke i od cijele zemlje i od svih životinja, što se miču po zemlji." (I. Moj. 1, 26.) Kad pako Bog stvori čovjeka reče: „Ragjajte se i množite se i napunite zemlju i vladajte njom i budite gospodari od riba morskih i od ptica nebeskih i od svih životinja, što se miču po zemlji. I još reče Bog: evo dao sam vam sve bilje, što nosi sjeme po zemlji i sva drveta, koja nose plod po vrsti svojoj, da vam budu za hranu." (I. Moj. 1, 28. 29.) A Psalmista kaže: „Šta je čovjek, te ga se spominješ Gospode! ili sin čovječji, te ga polaziš? Učinio si ga malo manjega od angjelà, slavom i čašću vjenčao si ga, i postavio si ga gospodarom nad djela ruku svojih. Sve si metnuo pod noge njegove: ovce i volove sve i divlje zvjerinje, ptice nebeske i ribe morske, što god ide morskim putovima". (Ps. 8, 5—10.) Dakle sve je to Bog stvorio za čovjeka, pa ga još i gospodarom učinio svega. O kako sretan, kako uzvišen je dakle čovjek! Da, jedne je stvari stvorio Bog, da mu služe za hranu, a druge da mu budu za odijelo; jedne da mu služe za zdravlje, a druge za zabavu. Sve štö očima vidimo, i što osim Boga pomisliti možemo, sve je to stvoreno za nas. Za nas je Bog odredio i bogatsva i časti i dostojanstva. Dapače i angjele Bog odredi za nas i odredi im, da nas čuvaju po svim putovima našim. Psalmista veli: „Angjelom svojim zapovjedi za tebe, da te čuvaju po svim putovima tvojim. Na ruke će te uzeti, da gdje ne zapneš na kamen nogom svojom. Na lava i na aspidu nastupit ćeš i gazit ćeš lavića i zmaja." (Ps. 90, 11—13).

Sad pak pitajmo, zašto je Bog ovolikim stvarima opsipao čovjeka, zašto mu ih povjerio? Zar samo zato, da ih se uživa? O to ne! Kad bi bio čovjek samo od tijela, moglo bi se tako reći, nu on je i od duše; ove pako tvarne stvari duše nasititi ne mogu, jer one su vremenite, a ova je besmrtna. Kad dakle Bog nije ove stvari stvorio, da ih čovjek samo po svojoj volji uživa za tjelesno svoje dobro, to ih je stvorio, da se njima toliko služi, koliko mu pomažu duši, da dogje u nebo. Po tom ove su stvari kao ljestve, po kojima se čovjek ima uspeti na nebo. S toga i veli okrunjeni prorok, da je Bog sve metnuo čovjeku pod noge; a jedan svetac kaže, da je Bog sve ove stvari stvorio za čovjeka, da mu pomažu polučiti svrhu, za koju je

stvoren. I zbilja, sve što vidimo, sve nas k Bogu vodi, sve nas k nebu diže. Sve nam otkriva njegove savršenosti, pokazuje njegovu svemogućnost, premudrost, dobrotu i skrb tako, da svako razmatrajuć ove stvari mora zaključiti, da izvan njih mora biti neko razumno biće, koje ih je ne samo stvorilo, nego ih i uzdržava i upravlja, a to je Bog. Sve ove toli lijepe i raznolike stvari nukaju nas, da se divimo Onomu, koji ih je proizveo; sile nas, da ga ljubimo i da mu služimo. Od njih se učimo služiti Bogu. One i nerazumne služe mu i pripravne su na svaku njegovu zapovijed, a mi razumni stvorovi, da mu ne služimo, da ga ne slušamo? Ptice nebeske slave svoga Stvoritelja, a mi da ga psujemo i proklinjemo?! Da, svi stvorovi slave Boga; slave ga angjeli na nebu, ptice u zraku, životinje na zemlji, ribe u moru; slavi ga slavulj u gaju, medvjed u šumi, som u vodi; slavi ga sunce, mjesec i zvijezde; slavi ga sve, a sam čovjek da ga na slavi, nego dapače još i psuje!

Sve ove stvari imadu nam p o m a g a t i služiti Bogu i spasti dušu, i tko njih ljubi mjesto Boga i u njima stavlja zadnju svoju svrhu, taj veliku krivicu Bogu i poremećuje red od njega ustanovljen. Ako su dakle ove stvari zato stvorene i čovjeku povjerene, da ga vode k njegovoj svrsi t. j. k Bogu, to treba da se njima samo toliko služi, koliko ga k Bogu vode; a koliko ga u tom prijeće, treba da ih se čuva. Evo svakomu naputka, kako će najsigurnije služiti Bogu i spasti se. Ovim zemaljskim stvarima služi se samo toliko, koliko ti pomažu doći u nebo, a uzdrži se od njih toliko, koliko ti prijeće doći u nebo: to ti je najsigurniji put u nebo. Ove stvari su dakle samo sredstvo, kojim čovjek treba da se služi, da dogje u nebo, niti više niti manje, već samo onoliko, koliko treba. Zanatlija, kad hoće da izvede naumljeno djelo, služi se dotičnim orugjem samo

toliko, koliko treba, a ne služi se, kad djela njim izvesti ne može; pak s toga služi se sad ovim sad onim, orugjem, ne gledajući od česa je i ne plašeći se truda, što ga mora uložiti, samo da djelo svoje izvede. Tako se moramo služiti i mi ovim zemaljskim stvarima, sad ovima, sad onima, kako nas već bolje pomažu za nebo. Sve stvari su u sebi dobre, jer ih je Bog stvorio, te mogu služiti čovjeku, da dogje u nebo; no nijesu sve dobre za sve ljude i za sva vremena. Zato, kad se hoće čovjek njima služiti, valja da dobro ispita i pazi, da li ga pomažu za nebo ili ga prijeće. Jedne ga uvijek pomažu a nikada ne prijeće, dočim ga druge zbog njegove slaboće uvijek prijeće a nikada ne pomažu. S toga prvima mu se uvijek služiti a drugima nikada. — Mnoge mu mogu katkada koristiti, a katkada škoditi. Kad mu koriste, valja da se njima posluži; ne smije se pako njima služiti, kad mu škode. Tu ne treba paziti, da li nam se ta i ta stvar mili ili ne mili, već treba samo paziti, da li koristi ili škodi duši; pa ako koristi, treba se njom služiti, makar nam se i ne milila; a ne smijemo se njome služiti, ako škodi duši, makar nam bila i kako mila. Tu se ne smije gledati na tijelo, pak činiti ono, što mu godi, već treba gledati na razum, što on veli, a osobito valja se obazirati na Božju volju — što ona hoće. — Tko dakle govori: Ja se služim ovim zemaljskim stvarima, jer mi se mile; činim tako, jer mi tijelu godi, taj zlorabi one stvari, jer se ne služi njima po Božjoj volji sebi na spas, već se služi njima na propast. S toga, dragi kršćani! nemojte slušati takve zaslijepljene ljude, a još manje slijediti ih; već radije činite uvijek ono, što vam koristi duši, makar vam to i ne bilo milo, a uzdržite se onoga, što vam škodi; makar vam se to i koliko mililo. To vam je najsigurniji način, kako vam je raditi, ako se želite spasiti. Bolesnik,

ako hoće da ozdravi, ne smije uzimati ljekarije, kojih ga je volja ili samo one, koje mu se mile, već treba da uzima one, koje mu mogu pomoći, pa bile i kako neugodne. Putnik, ako hoće da do svog cilja dogje, ne smije ići onim putem, koji je njemu za volju, već onim koji ga k cilju vodi, pa makar bio strm i trnjem zarašćen. Tako je i nama putovati na ovoj zemlji, da dogjemo u nebo. Ove su zemaljske stvari samo sredstvo za to, kojim se moramo samo u toliko služiti, u koliko nas vode k cilju, a uzdržati ih se u toliko, u koliko nas priječe. Dakle: toliko koliko, niti više niti manje. Budemo li uvijek to imali pred očima i tako radili, tada ne ćemo nikada pogriješiti, činit ćemo volju Božju i sigurno se spasti.

Sad razumijemo, kako nam se vladati prema ovim zemaljskim stvarima. Napram svemu onomu, što nam je na volju pušteno t. j. niti zapovjegjeno niti zabranjeno, moramo biti ravnodušni. Po tom bili mi zdravi ili bolesni, bogati ili siromašni, čašćeni ili prezirani; živjeli dugo ili kratko, sve to moramo rado primati iz ruku Božjih, pak se svemu dragovoljno podvrći, jer je to za nas sve jednako. I zbilja mnogi su se u bolesti, strpljivo ju podnašajući, spasili; dok bi se bili zdravi možebit izgubili. Drugi su se opet u zdravlju, hvaleći Boga spasili; dok bi se možebit u bolesti bili izgubili. Jedni su se u bogatstvu, dijeleći milostinje, spasili; dok je drugima bogatstvo bilo na propast i prokletstvo. Jednim su časti i dostojanstva bila na spasenje a drugim na pogubljenje. Jednim je prezir bio na dušnu hasan, a drugim na štetu. Mnogima je rana smrt pribavila nebo, a druge upropastila u pakao. Mnogi su se u starosti k Bogu obratili i spasili, a drugi se u starosti pokvarili i na vijeke izgubili. Po tom prema svemu tomu moramo biti jednako raspoloženi: bili zdravi ili bolesni, bogati ili siromašni, čašćeni ili prezirani, živjeli dugo ili kratko. Megjutim slobodno nam je željeti više zdravlje, nego li bolest; dug, nego li kratak život, nu ako Bog drukčije odredi, i tomu se moramo dragovoljno podvrći. Što se pak ostaloga tiče, to je bolje željeti više siromaštvo nego bogatstvo; bolje biti preziran, nego čašćen, jer se lakše spasiti u siromaštvu i preziru, nego u bogatstvu i časti. Svjedoči to sam Isus, koji veli: „Blago siromašnima duhom, jer je njihovo kraljevstvo nebesko . . . Blago onima koji progonstvo trpe radi pravde, jer je njihovo kraljevstvo nebesko . . Blaženi ćete biti, kad vas budu ljudi psovali, kad vas budu progonili, i svako zlo vam budu rekli.“ (Mat. 5) Ako je tomu tako, to je onda bolje držati se onoga, što je sigurnije t. j. željeti si više siromaštvo i progonstvo, nego bogatstvo i časti. Tko hoće da preplovi more, taj se trsi ukrcati na sigurnu lagju; a tko hoće da dospije do kakvoga mjesta, taj se drži najsigurnijega puta. Tako isto, tko želi spasti dušu, služi se onim sredstvima, koja najlakše i najsigurnije vode u nebo. To je ona mudrost, koju mora imati svaki nas u uživanju ovih svjetskih stvari, i jao onomu, koji je nema.

Sad se pitajmo, kako smo se dosada služili ovim zemaljskim stvarima? Da li smo se uvijek njima služili na spasenje duše svoje i toliko samo, koliko su nam koristile duši? Ako nijesmo, pokajmo se i odlučimo odsele služiti se njima samo na spas duše i samo toliko, koliko nam koriste duši, jer jedino tada bit ćemo mirni u srcu i na vijeke blaženi. To je najveća mudrost držati na uzdi požude svoje i ne pokloniti im srca, nego im se oprijeti svim silama. To je ona znanost, kojom su sveci ovaj svijet svladali i domogli se vječnoga blaženstva. Prosimo Boga, da i nas rasvijetli, da se služimo njegovim stvorovima njemu na čast, a nam na spasenje.

Primjer.

Sv. Alojzije, zaštitnik školske mladeži rodi se od plemenitih roditelja dne 9. ožujka 1568. Budući da mu je majka, kad ga je ragjala, bila u velikoj pogibli života, on bi kršten u njezinoj utrobi još prije nego dogje na svijet. Već za rana obljubi pobožnost i marljivo prionu uz nauk; čuvao osjetila, osobito oči, revno polazio službu Božju i često primao svete sakramente. Zemaljštinu je prezirao, samo da bolje ugodi Bogu i lakše dogje u nebo. Živio je poput angjela, s toga ga zovu angjeoskim mladićem. On se dakle znao najbolje služiti ovim zemaljskim stvarima. Njega kao najstarijega kneževa sina čekala je kneževska kruna. No on se za volju dušnoga spasa odreče te krune, i povuče u samostan. Tamo se posveti, a Bogu se svidje pozvati ga u cvijetu mladosti k sebi. Rano umre siromašni Isusovac; ali što mu je to škodilo, kad se na vijeke spasio. Sve je pako to imao zahvaliti bl. dj. Mariji. Jer čim dospije k razumu, posveti svoju čistoću prečistoj Djevici. Njegova ljubav k ovoj prečistoj Djevici bijaše tolika, da nije mogao izgovoriti njezina imena, a da se sav u srcu ne gane. Zato mu ona i isprosi milost, da je cijeli svoj život bio prost od svakoga zla nagnuća i nečiste požude, proti kojoj su se i najveći sveci morali toliko boriti. Njegova pamet bješe uvijek sabrana i udubljena u Isusa i njegovu prečistu Majku. Ime Isus i Marija imao je uvijek u srcu i na jeziku, i ova dva imena izgovarajuć preseli se s ovoga svijeta u sretnu i blaženu vječnost.

Ne možeš li se, dragi kršćanine, odreći svijetu kao sv. Alojzije, a ti barem drži Božje zapovijedi, vrši točno dužnosti svoga staleža, služi Bogu koliko možeš, štuj bl. dj. Mariju, pak ćeš se i ti posvetiti i spasti. Amen.

RAZMATRANJE SEDMO.

O dragocjenosti vremena.

Sve stvari, što ih vidimo, stvorio je Bog za nas, da se lakše spasimo. Od svih pako najdragocjenije je vrijeme. Vrijeme je najveće zemaljsko blago, što čovjek pomisliti može. Ono se procijeniti ne da. Svaki čas toliko vrijedi, koliko vječnost; toliko, koliko kraljevstvo nebesko, jer svakim časom možemo sebi zaslužiti vječno blaženstvo. Najveća muka za proklete u paklu jest, kad pomisle, da su imali vremena spasti se, pak se nijesu spasili. Koliko bi oni sada dali samo za jedan čas, da se mogu pokajati i onih vječnih muka osloboditi? Koliko bi dale one trpeće duše u čistilištu samo za jedan časak, da se mogu što savršenije pokajati i tako iz onih teških muka preći u blaženu vječnost? U nebu nema žalosti, ali kad bi se sveci mogli žalostiti, što mislite, zašto bi im bilo žao? Žao bi im bilo jedino zato, što su imali vremena na ovom svijetu zaslužit sebi još veće blaženstvo u nebu, pak ga nijesu zaslužili. Pitajte dakle proklete u paklu, koli je dragocjeno vrijeme, pak će vam odgovoriti: O da bismo imali samo jedan časak za pokoru. No na usijanim vratima pakla stoji napisano: Ovdje časa više nema; vrijeme obratilo se u vječnost! Pitajte trpeće duše u čistilištu, kako je dragocjeno vrijeme i kazat će vam: O da bismo imali samo nekoliko časova, da isplatimo dug za grijehe svoje! Nu prošlo je vrijeme radnje, sad moramo trpjeti, dok isplatimo zadnji novčić i izbrišemo najmanju ljagu na duši svojoj. Pitajte blažene u nebu, pak će vam odgovoriti: O da bismo imali samo koji čas za radnju, kao što vi imate, popeli bismo se na još viši stepen blaženstva. Nu vrijeme je za nas minulo, nema ga

više. S toga radite barem vi, dok je dan, jer će doći noć, kad više ne budete mogli raditi.

Da još bolje upoznamo dragocjenost vremena, prenesimo se duhom pameti svoje na goru Kalvariju. Gledajte tamo megju dva razbojnika visi na križu Bog-čovjek i bori se sa smrću. U žestokim mukama vapi: Bože moj, Bože moj, zašto si me zapustio? Ista narav žali svoga Stvoritelja. Sunce sakriva svoju svjetlost, da ne vidi grozne muke sina Božjega. Zemlja se strese od žalosti, jer ne može podnijeti smrti njegove. Grobovi se otvaraju i mrtvi ljudi ustaju živi, da ustupe mjesto gospodaru života i smrti. Da, sva narav tuguje s teške boli Sina Božjega na križu; ali tu se vrši veliko djelo, djelo otkupljenja svijeta. Poslije trosatne grozne muke svoje na križu zavapi Isus velikim glasom i ispusti duh. — U taj čas, u trenuće oka, kad se Isusova duša odijeli od tijela, otkupi on sve ljude od vječne propasti — pakla. Koliko vrijedi ovaj čas, ovo treneće oka! Tko ga je kadar procijeniti? U jednom času otkupljeni su svi ljudi od početka svijeta pa do konca. — Toliko vrijedi svaki čas, jer svakim časom možemo zaslužiti milost Božju, kupiti sebi nebo. Da, jedan čas više vrijedi nego sva bogatstva ovoga svijeta, jer šta je sve zlato i srebro, cijela zemlja, kad čovjek mora umrijeti? Tada bi rada dao sve što ima, samo da može za časak produljiti svoj život; ali sve mu ne će pomoći, sve će morati ostaviti. Sv. Augustin veli: „I vječnost u pokori sprovedena ne bi bila preduga, kad bi njome mogli sebi kupiti Boga, koga gubimo, kad dragocjeno vrijeme badava tratimo." To imajmo uvijek pred očima.

Mi bismo za cijelo u veliko cijenili dragocjeni kamen, kojim bismo mogli sebi kupiti zemaljsko kraljevstvo. No još više moramo cijeniti vrijeme, jer njim možemo kupiti nebesko kraljevstvo. Vrijeme nam je dano zato, da se u njemu spasimo. Po tom moramo vrijeme toliko cijeniti, koliko spasenje svoje duše. Vrijeme nam je otkupljeno krvlju Sina Božjega na križu. Kada dakle vrijeme gubimo, gubimo dane spasa, preziremo cijenu krvi Kristove. Vrijeme, veli sv. Bernardo, vrijedi toliko, koliko sam Bog, jer dobro upotrebljenim vremenom možemo sebi zaslužiti Boga; kao i zlo upotrebljenim vremenom t. j. smrtnim grijehom, makar u jednom času počinjenim, možemo ga izgubiti. Pa ipak kako ljudi slabo cijene vrijeme, kako ga uzalud trate, zametavaju, dapače ga i na grijeh upotrebljavaju!

Da koji bogat kralj otvori svoju riznicu i proglasi narodu, da će se svakomu taj i taj dan dijeliti novac, koliko god bude tko hotio uzeti, a zagrozio bi se teškom kaznom svakomu, koji se ne bi hotio okoristiti; što biste rekli o čovjeku, koji je sav u dugove zakopan, pa mjesto da dogje u riznicu te se dugova oslobodi, otide u zabave? Zar ne, da je lud? Nu još lugje rade oni, koji vrijeme badava trate, jer svakim se časom mogu izbaviti neizmjerno velikoga duga, što ga Bogu duguju za grijehe svoje i steći sebi vječno blaženstvo, a oni to sve preziru.

Prošlo se vrijeme nikad više ne vraća, niti se izgubljeno može iskupiti ili nadomjestiti. Neki mogući kralj davao svaki dan svojemu liječniku tisuću forinti, da mu život produlji, a lugjak nije znao, da se vrijeme kupiti ne može. Neki dvoranin cara Karla V. molio je na smrtnoj postelji svoga gospodara, da mu samo za jedan dan produlji život, na što mu ovaj odgovori, da to nije u njegovoj moći. „Toliko sam ti godina vjerno služio care — zajauče dvoranin — cijeli svoj život posvetio sam tvojoj službi, a sada mi ti ni samo za časak ne možeš produljiti života. Kamo sreće, da sam toliko godina Bogu vjerno služio, kao što tebi, sad bih bio

mirniji na duši, a ovako ne znam, što me poslije smrti čeka!“ Dakle ni najveći mogućnici ne mogu sa svim svojim blagom ni za časak produljiti života niti sebi niti drugima. Po tom jedan čas više vrijedi nego sav svijet, jer sa svim svijetom ne može se kupiti a ma ni jedan samo čas. „Jao dakle, viče sv. Bernardo, dani spasenja prolaze, a nitko na to ni ne misli.“ Deset, petnaest, dvadeset, trideset, pedeset, osamdeset godina, što si ih proživio, preletile su kano oblak i nestalo ih kano dima; a koliko ti ih još preostaje za život? Možebit 20, 50, ili 80, a više teško. Do sto pako godina ne bude za cijelo ni mene, koji evo govorim, ni vas, koji me slušate. Pak što je to spram vječnosti? A ipak u ovom kratkom životu možemo sebi zaslužiti vječno blaženstvo. Doći će vrijeme, kad ćemo težak račun morati Bogu dati za svaki čas, kako smo ga upotrebili. Sv. pismo veli, da će ljudi morati na sudnjem danu dati račun za svaku beskorisnu riječ, dakle i za svaki čas beskorisno upotrebljen. O kako ćemo teško odgovarati tada vječnome sucu, kad nas zapita: Daj račun od vremena, što si ga sproveo kao dijete, kao mladić, kao muž, kao starac. Koliko sam ti dao vremena, da zaslužiš sebi nebo? a ti mjesto da se služiš vremenom na spasenje duše svoje, upotrebio si ga na njezino pogubljenje.

Dragocjenost vremena spoznat ćemo najbolje u zadnjem času života. Tada ćemo se u čudu pitati, gdje su ljeta moja? O žalosna mene! kolike sam časove, satove, dane, tjedne, godine potratio badava, u grijehu! Čim sam došao k razumu, već sam počeo griješiti. Dobom sam sve gorim postajao. Tolikašan sam bio dječarac, pak već toliki grješnik! Tako je prošlo djetinjstvo moje. A mladost? O mladosti, mladosti, na kolike me pak i kakove grijehe ti sjećaš? Na grijehe kod kuće, vani, u školi, u crkvi; na grijehe u društvu, na samu;

na grijehe proti Bogu, roditeljima, bližnjemu, samom sebi; na grijehe počinjene mišlju, riječju, činom. A muževnost? A starost? Joj, koliko imam grijeha; više nego vlasi na glavi, bez broja! Svaki čas imao sam ključeve, da otvorim sebi vrata nebeska, a ja sam si ih zatvarao i otvarao ona u pakao. Što bi bilo od mene, da me je Bog pozvao k sebi na sud, kad sam bio u takvom stanju! Milosrgje Božje, da nijesam poginuo!

No zato treba, da se odsele bolje služimo vremenom i izgubljeno nastojimo što bolje popraviti, jer će doći čas, kad ćemo željno prositi Boga, da nam produlji život ma za kako kratko vrijeme, ali ne ćemo biti uslišani; pa koji smo tolike dane, tolike godine badava potratili, ne ćemo tada dobiti niti jednoga časka više, nego što nam je Bog od vijeka odredio. Sv. Grgur Vel. pripovijeda o jednom čovjeku, koji je griješan život vodio, da je noću naglo obolio na smrt i vruće prosio Boga, da mu samo do sutra produlji život. „Gospodine samo do sutra“. Nu taj čovjek, koji je tolike godine, cijeli svoj život sproveo u grijehu, na koncu života svoga nije mogao dobiti ni toliko časa, da savjest svoju uredi, da se ispovjedi. Pazimo dakle na svaki čas, kako da ga upotrebimo, jer dnevi života našega prolaze i izbrojeni su tako, da im ne ćemo moći ni jedan samo časak dodati. Pol sata dobro uložena može sada urediti sve naše račune s Bogom, oteti dušu našu iz vražjih pandža i povratiti je Bogu.

Da, na zadnjem času života najbolje ćemo se osvjedočiti, koliko li je dragocjeno vrijeme i kako su ništetna sva ova zemaljska dobra. Aleksandro Vel. bio jedan od najmogućnijih kraljeva na svijetu; pa kad je umro, što mu je ostalo od sve njegove moći? Kreso bio najbogatiji čovjek na svijetu; pak što mu je na smrti koristilo sve njegovo blago? Gdje je ljepota

Kleopatrina, te najljepše žene na svijetu? Nema je, nestalo je. Dnevi spasenja njihova prošli su; za nas pako još nijesu prošli, ali će brzo proći. S toga nemojmo se toliko skrbiti za ove zemaljske stvari, koje će nas, ako ne prije, a to sigurno na smrtnoj postelji ostaviti, već se radije skrbimo za dobra djela, koja će nas i preko groba pra' iti u nebo. Joj, koliko vremena potratimo badava! Kad bi to upotrebili na spasenje duše, kako bi nas to tješilo na smrtnom času! Nešto molitve svaki dan dobro obavljene, jedna sv. misa svaki dan pobožno slušana, svakidanje ispitivanje savjesti, razmatranje, pobožno čitanje, djelo milosrgja, krunica, česta ispovijed i t. d. može nas očuvati od grijeha, pribaviti nam mir duše i osigurati spasenje. Tko da to ne učini?

Koliko je vrijeme dragocjeno, toliko je i strašno, jer svaki čas možemo sagriješiti, umrijeti, i na vijeke se izgubiti. S toga cijenimo vrijeme nada sve, i dok ga imamo u rukama, upotrebimo ga dobro, jer će doći vrijeme, kad već ne budemo gospodari nad njim. A znajmo i to, da će pitati starost, gdje je bila mladost? Ovo pol sata, što ga u ovom razmatranju sprovedosmo, više se nikad povratiti ne će, pa ćemo i zanj morati jednom dati Bogu račun. Budi nam dakle ovo kratko vrijeme današnjega razmatranja na spasenje duše. Odlučimo danas, da ćemo svaki čas dobro upotrebiti t. j. na spasenje duše, a nikada zlo t. j. na njezino pogubljenje.

Primjer.

Sv. Alfonzo Liguori jedan je od najvećih uzora kršćanskih krjeposti u novije doba. Već u devetnaestoj godini posta doktorom prava i odvjetnikom; no pošto mu se taj stalež činio pogibeljnim po dušu, posveti se svećeničkom zvanju. Kao svećenik utemelji družbu Redemptorista, kojima je glavna zadaća brinuti se za spasenje duša. Kasnije posta biskupom, nu pod starost i te se časti odreče i povuče u samostan, gdje umre blaženo g. 1787. u 91. godini dobe svoje. Već za mlada bješe osobiti štovalac bl. dj. Marije. Njoj na čast svake se subote ispovijedao i postio živući o kruhu i vodi. Njezin skapular nosio bi uvijek o vratu a krunicu o pasu, na koju je svaki dan molio. Više puta na dan, utjecao se k njoj s molitvom a osobito s angjeoskim pozdravom. Ovaj veliki svetac najbolje je shvatio, kako je dragocjeno vrijeme; s toga se zavjetova, da ne će ni jednoga časa tratiti badava, već će sve vrijeme svoga života upotrebiti Bogu na čast a sebi i drugima na spasenje te će uvijek raditi ono, što bude mislio, da je bolje i savršenije. I zbilja čovjek se ne može dosta nadiviti, što je sve taj svetac uradio za spasenje svoje i drugih. On bješe neumoran u ispovijedanju i propovijedanju, a što mu je vremena od toga preostalo, posveti molitvi i pisanju knjiga. U bolesti pako sukupljao je oko sebe učenike, kojima pripovijedaše o svetim stvarima, a oni to za njim sve zapisaše. Toliko je cijenio vrijeme, da se i u najvećoj starosti, premda već bijaše sav zguren, dao nositi na propovjedaonicu, samo da propovijeda slavu Božju na spasenje duša.

U ovoga se sveca ugledajmo i mi te se čuvajmo ne samo da ni jednoga časa ne upotrebimo na propast duše, već da po mogućnosti svaki čas upotrebimo za njezino spasenje. O kako će nam biti drago na smrtnom času, ako smo se dragocjenim vremenom dobro služili, a žao, ako smo ga zlo rabili! Sad ga imamo u obilju. No doći će vrijeme, kad ćemo ga željeti imati, ali ga ne ćemo moći dobiti. Što bismo dakle onda rado učinili, činimo sada t. j. cijenimo vrijeme onako, kao što zaslužuje i služimo se njim uvijek na dobro, jer izgubljeno se više nikada ne vraća. Amen.

RAZMATRANJE OSMO.

O trovrsnom grijehu.

Dosele smo razmatrali, kako se treba skrbiti za dušno spasenje; sada pako razmatrajmo o onom, što nas najviše priječi u duševnom spasenju t. j. o grijehu. Najprije pako razmatrajmo o trostrukom grijehu i to: prvo o grijehu angjela; onda o grijehu naših praroditelja Adama i Eve; napokon o smrtnom grijehu kojega prokletoga u paklu.

1. Najprije predstavimo si prvi grijeh, što ga počiniše angjeli u nebu. Imate znati, dragi kršćani, da su angjeli prvi i najplemenitiji stvorovi Božji, koje je Bog opsipao najvećim milostima. On ih je stvorio, da mu služe i ako mu poslije kratkog kušanja zasvjedoče svoju vjernost i poslušnost, obeća im samoga sebe na vječno uživanje. Njihov razum bješe razsvijetljen, a volja jaka i stalna u dobru bez svakih zlih nagnuća i napasti. No kad im se trebalo podvrći Bogu i zasvjedočiti mu svoju poslušnost, mnogi se od njih uzoholiše; htjedoše biti jednaki Bogu, ne htijući mu se pokloniti. U ovo trenuće oka, onaj hip, kad to zamisliše, odbaci ih Bog od sebe i kao munju strmoglavi s neba u pakao. Vidio je sve to Isus, koji je od vijeka u krilu Očevom, te nam svjedoči: „Vidjeh sotonu gdje spade s neba kao munja". (Luk. 10, 18.)

Sad razmišljajmo malko sve okolnosti ovoga prvoga grijeha. Pitajmo najprije: tko kazni tako angjele? Bog ih kazni, najpravedniji sudac, koji nikada ne kazni više, nego što tko zaslužuje; Bog najmilosrdniji, koji uvijek manje kazni, nego što tko zasluži; Bog, najmudriji, koji se ne može prevariti, da jednoga mjesto drugoga kazni; Bog najsvetiji, koji nikad ne radi strašću svladan ili željom za osvetom; Bog otac neizmjerno dobar, kojega najviše veseli, kad može nagragjivati, a neizmjerno boli, kad mora kazniti.

A koga tako kazni? Angjele, prve svoje stvorove, najčišće duhove, prijatelje svoje, nebeske stanovnike. I to ih kazni mnogo, neizmjerno mnogo, bez broja.

A što su skrivili? Sagriješili su, i to samo jedan put, i to samo mišlju, u jedan hip. Počinili su prvi grijeh, kad još ne znadijahu, kako strogo Bog kazni grijeh; ne znadijahu, kako je Bog zbog grijeha potopio sav svijet; ne znadijahu, kako je zbog grijeha popalio Sodomu i Gomoru; ne znadijahu, da je grijeh pritegao Sina Božjega iz nebeskoga prijestola u jaslice, prikovao ga na križ.

A kakva bijaše kazan? Pakao, najstrahovitije muke, vječni oganj, gdje je plač i škrgut zubâ.

A kako ih kazni? Odmah, bez odgagjanja. Onaj isti čas, kad su sagriješili, popadali su u pakao i to svi, koji su sagriješili, bez iznimke.

Sad se prispodobimo malko s ovim angjelima. Oni najčišći duhovi, a mi ljudi u grijehu začeti i rogjeni. — Oni su samo jedanput sagriješili, a mi? Brojimo, ako možemo. — Oni su samo mišlju sagriješili, a mi mišlju, riječju i činom. — Njih je Bog odmah u trenuću oka strmoglavio u pakao, a nas poslije tolikih grijeha, i iza kako nam je već toliko puta oprostio, još uvijek trpi i čeka na pokoru. Ako je Bog tolike angjele, svoje najodličnije stvorove, za jedan samo grijeh, mišlju počinjen, tako teško kaznio, zar mislimo, da ćemo mi onda ostati bez svake kazni? Ako je jedan samo grijeh angjele, najčišće duhove i najplemenitije stvorove Božje učinio Bogu toli mrske i pretvorio ih u gadne vragove, zar ne će onda i nas stići zlo, koje grijesi naši

zaslužuju? O kako mrska mora biti Bogu duša u smrtnom grijehu! S toga jao nama, kadgod budemo u smrtnom grijehu; a sto puta više jao, ako umremo u smrtnom grijehu! Ako su angjeli za jedan samo grijeh toliko kažnjeni, čemu se možemo tek mi nadati?

2. Sad razmatrajmo drugi grijeh, što ga počiniše naši prvi roditelji Adam i Eva. Bog ih je stvorio svete i pravedne, nadario ih velikim milostima, nastanio u zemaljskom raju, učinio ih gospodarima svih stvari na zemlji i dopustio im služiti se svima i jesti od svega, samo ne sa stabla od znanja dobra i zla, što bješe u sredini vrta; pa ako tu njegovu zapovijed održe, obreče im, da će ih preseliti u rajsku slavu i samoga sebe dati im na vječno uživanje. Nu nečisti duh u spodobi zmije, zavideć im sreću, uspne se na stablo, te stade Evu himbenim obećanjima navagjati na zlo, da jede s onoga stabla. Eva, slaba žena, koja se i onako lako dade zavarati, povjerova zmiji, zagleda se u stablo, voće joj omili, poželi ga, posegne za njim, otrgne, stavi u usta, zagrize, okusi i progutne, donese mužu, koji takogjer okusi i pojede. I tako su oba, jedući sa zabranjenoga stabla, Božju zapovijed prekršili, sagriješili. Zbog toga ih Bog protjera iz raja, osudi i njih i cijelo njihovo potomstvo na nebrojene nevolje i muke a napokon na smrt. Izgubiše svetost i pravednost i cijeli svoj život sprovedoše u neprestanoj pokori.

Sad razmatrajmo malko prilike kod ovoga žalostnoga dogogjaja. Tko kazni? Bog, najmudriji i najpravedniji, Bog, kojega milosrgju nema konca; Bog, najbolji otac, koji djecu svoju neizmjerno ljubi.

A koga Bog kazni? Adama i Evu, koje je malo prije iz neizmjerne ljubavi stvorio sebi na slavu, koje je učinio gospodarima zemlje, i odredio da budu praroditelji cijeloga roda ljudskoga. A zašto ih kazni? Za

jedan samo grijeh neposlušnosti. A kako su sagriješili? Nesmotreno, zavedeni od nečistoga duha. Htjedoše znati više, nego im bi dopušteno.

Pak kako ih kazni? Protjerani su iz raja, lišeni su pravednosti i milosti Božje, podvrženi su nebrojenim nevoljama duše i tijela: jadu, bolestima svake vrsti a napokon smrti; razum im potamnje a volja se nagnu k zlu, tako da je nastao neprestani boj duše proti tijelu, a tijela proti duši. No ta kazan ne stiže samo njih, već i čitavo njihovo pokoljenje. Sva zla i nevolje, koje su od početka svijeta vladale zemljom, i koje će vladati do konca svijeta, posljedice su ovoga grijeha. Odatle toliki ratovi, ubojstva, potresi, povodnje, požari, glad; tolike nesreće na kopnu i moru; zima, vrućina i t. d. Ovaj je grijeh kriv, te smo podvrženi tolikim bolestima, a napokon moramo umrijeti. Ovaj je grijeh kriv, da padamo u mnoge druge grijehe, te mnogi ljudi propadnu za vijekove u pakao.

Sad se isporedimo s našim prvim roditeljima i razmatrajmo malko njihov grijeh i naše grijehe. Oni su bili na grijeh zavedeni i prevareni, a mi smo sami tražili i prigodu, pa i drugoga na grijeh zavodili. Oni su sagriješili, kad još nijesu znali, kako strogo Bog grijeh kazni, a mi griješimo iza kako smo već o tom dosta puta čuli, pa možebit i iskusili. Oni su sagriješili, kad još nijesu znali kako neizmjerno Bog na grijeh mrzi, a mi griješimo iza kako znamo, da zbog naših grijeha ni svomu jedinorogjenomu Sinu nije prostio. Oni se onaj čas podvrgli pokori i za svoj grijeh preko 900 godina činili najstrožu pokoru, a mi poslije toliko grijeha još uvijek padamo u nove grijehe i ne ćemo da se obratimo.

3. Napokom predstavimo si treći kakav smrtni grijeh, zbog kojega se koji prokleti muči u paklu i mučit će se u vijeke. A takovih ima dosta, koji su zbog

jednoga samo smrtnoga grijeha na vijeke osugjeni u pakao. Sad razmatrajmo malo prilike toga nesretnog dogagjaja, i pitajmo, tko je takvoga prokletoga kaznio? Bog, neizmjerno pravedan, koji nikoga ne kazni više nego zasluži; Bog najmilosrdniji otac, koji sve ljude neizmjerno ljubi, jer su svi njegova djeca, te uvijek manje kazni, nego tko zasluži: Bog, najmudriji, koji se ne može prevariti, te jednoga mjesto drugoga kazni; Bog, pred kim su svi ljudi jednaki, i koji ni na čiju osobu ne gleda; Bog, koga neizmjerno veseli, kad može koga nagraditi, a neizmjerno boli, kad mora koga kazniti.

Pak koga tako strogo kazni? Jednu plemenitu dušu, koja je dugo vremena bila nedužna, pobožna i sveta, te sebi neizmjerno mnogih zasluga stekla za nebo; nad koje čistoćom veselila su se nebesa i kojoj je već bilo pripravljeno mjesto tik do Božjega prijestola.

Pak što je skrivila? Nakon toli dugog nevinog i svetog života pade u smrtni grijeh i to samo jedanput i možebit samo mišlju ili riječju, recimo psovkom.

Pak koja joj zato kazan? Pakao, najstrahovitije muke, muke, kojima nema nikada kraja ni konca. Stanimo malko tu, razmatrajmo kolika mora biti zloća smrtnoga grijeha, kad ga Bog toli strogo kazni. Bog je stvoritelj i gospodar svih ljudi, pa ima neograničeno pravo zapovijedati im, a ovi neograničenu dužnost služati ga. Kad dakle čovjek griješi, gazi Božji zakon, mrzi na Božje gospodstvo i koliko je do njega, činom pokazuje, da Boga ne pripoznaje za svoga gospodara. Tolika je zloća smrtnoga grijeha, dostojna svake kazni, tako da ni vječna kazan pakla nije nepravedna ili prevelika ma za jedan samo smrtni grijeh. — Tko smrtno griješi, vrijegja neizmjernu dobrotu Božju, te toliku kazan zaslužuje, kolike je Bog ljubavi dostojan. Budući pako da je Bog neizmjerne ljubavi vrijedan, tko smrtno

griješi, zaslužuje neizmjernu kazan tako, da je i paklena muka za takav grijeh premalena, jer kao što nema čovjeka, koji bi mogao Boga neizmjerno ljubiti, isto tako nema kazni, koja bi bila tolikomu grijehu primjerena, pa bila još stroža i nikad ne svršila.

Isporedimo se sada malko s ovom osugjenom dušom u paklu, koju smo sada promatrali. Ona je dugo vremena bila čista i nedužna, a mi čim smo počeli misliti, već smo počeli padati u grijehe i izgubismo nevinost. Ona je toliko godina gorljivo služila Bogu a mi možebit ni jedan dan ne služimo, kako bi trebalo. Ona je samo jedanput smrtno sagriješila, a mi nebrojeno puta. Nju je Bog odmah poslije prvoga grijeha k sebi na sud pozvao i bacio je u pakao, a nam već toliko puta prašta i još nas uvijek čeka na pokoru. Ona se zbog jednoga grijeha muči u paklu i mučit će se na vijeke, a mi poslije toliko grijeha još smo u životu, da se možemo obratiti i pokoru činiti.

A komu imamo najviše zahvaliti, da nijesmo poginuli? Isusu i Mariji. Da, o Bože! nad angjelima i praroditeljima našim odmah si osudu izrekao, a nam toliko puta praštaš. Koliki prokleti muče se u paklu za jedan samo smrtni grijeh! a nas još uvijek čekaš na pokoru. Hvala ti o Isuse, molimo te, da nam se smiluješ Ah za te tvoje svete rane, molimo te, gani nas na pokoru, i ne dopusti, da tvoja presv. krv bude badava za nas prolivena. A ti Marijo, majko Isusova, koja si srdžbu sinka svoga od nas odvratila, pogledaj milostivo na nas i isprosi nam milost obraćenja. Ti to možeš, a i hoćeš, jer si majka milosrgja, a mi djeca tvoja.

Primjer.

Pobožna Katarina Emerich pripovijeda ovaj dogagjaj. Vidjela sam jednoga obraćenika umirati po-

božno i skrušeno. Kod njegove smrtne postelje vidjela sam Mariju sa sinkom svojim Isusom. Taj obraćenik bješe sin plemenitih francuskih roditelja, koji ga već u porodu izručiše zaštiti blažene djevice Marije. Roditelji njegovi poginuše u francuskoj revoluciji, a on posta vojnikom. Nego od vojništva brzo pobježe k razbojničkoj četi, gdje počini mnoga ubojstva. Premda bješe velik grješnik, ipak je ćutio u sebi neki tajni sram pred preč. dj. Marijom, i kad bi god išao mimo koje njezine slike, poče drhtati. Napokon bi uhvaćen i odsugjen na smrt. Nego pomoću svojih drugova pobježe iz tamnice i uteče u Münster. Kad pako tamo dogjuše Francuzi, posta opet vojnik, i kao takav dobi ranu, te je morao u bolnicu. Ozdravljen htjede opet u razbojnike, nu na putu zaustavi ga Marija veleći: Stani! tvoji su te roditelji meni darovali kad si se rodio, ti si dakle moj, pak hoću i nalažem ti, da se već jednom obratiš; da ne bude mene, već od davna bio bi u paklu. Ove ga se riječi tako kosnuše, da se odmah pokajao, hvalio Bogu, što ga je tako dugo čekao na pokoru, i Mariji, što je odvratila srdžbu Božju od njega, da nije došao u pakao, kako je to toliko puta zaslužio, i što mu se na tako čudnovati način prikazala. Odsele se dao na najstrožu pokoru. Po cijele se noći bičovao; živio je sveto i blaženo umro.

I ti si možebit dugo vremena griješio, dragi kršćanine. Toliko si puta zaslužio pakao. No Marija se za tebe Bogu molila i on ti se smilovao i čekao te na pokoru, dok su mnogi drugi s manje grijeha pogubljeni u pakao. Danas pako viče i tebi bl. dj. Marija: Stani! Nemoj više griješiti. Obrati se već jednom i lati se pokore i to još danas, sada, jer sutra bi već moglo biti prekasno. Amen.

RAZMATRANJE DEVETO.

O vlastitim grijesima.

Iza kako smo promotrili grijeh angjela, zatim grijeh prvih naših roditelja i smrtni grijeh jedne pogubljene duše u paklu, razmatramjo danas naše vlastite grijehe. Dozovimo sebi u pamet sve grijehe našega cijeloga života. Ispitajmo se od dobe do dobe, najprije od djetinjstva do mladosti, zatim od mladosti do muževnosti, onda od muževnosti do starosti, napokon od starosti, no ne baš onako točno, kao da ćemo k sv. ispovijedi, već samo površno, koliko treba da spoznamo sami sebe, da uvidimo, kako smo veliki grješnici, te se ganemo na pokoru. Da pak svoje grijehe možemo lakše spoznati, domislimo se: a) na ona mjesta, gdje smo kada boravili; b) na one osobe, s kojima smo općili; c) na stalež, u kojemu smo živjeli i sada još živimo.

Najprije pitajmo se, koliko nam je godina? . . Već u sedmoj godini došli smo k razumu, već onda dakle mogli smo sagriješiti. Počnimo dakle od sedme godine. Kako smo se onda vladali k o d k u ć e prema roditeljima: ocu i majci, prema braći i sestrama, rogjacima, služinčadi, drugima, koji su u istoj kući s nama stanovali? Kako smo se vladali u tugjoj kojoj kući, u š k o l i prama učiteljima, suučenicima? Kako smo se vladali u c r k v i, v a n i, na šetnji, s drugima, s vršnjacima, s mlagjima od nas, sa starijima, u igri, na samu . . .?

O kako smo već u djetinjstvu bili roditeljima neposlušni! Već onda smo znali lagati, ružne riječi izgovarati, a možebit i psovati. Drugima smo bili zavidni, pa i svojoj rogjenoj braći. A možebit smo već tada zbog kakve igre ili zabave i sv. misu u nedjelju ili blagdan

zanemarili. — Sad pogjimo malko dalje. Čim smo bivali stariji, sve smo više napredovali u grijesima. Možebit je već tada kakva zla strast srcem našim zavladala i u grijeh nas vukla. Možebiti smo već tada rado slušali i govorili stvari, kojih se sada sramimo. Možebit smo takva šta i poželjeli, učinili! A to su već smrtni grijesi. Joj, već tada dakle bijasmo toliki grješnici; već tada zaslužismo pakao! Da, tako nam progje djetinjstvo. A kako smo sproveli mladost? Strah nas hvata na nju samo pomisliti. Oj mladosti, mladosti, na kakve nas ti grijehe sjećaš! Možebit smo već tada bili izgubili i sav stid za sve što je ružno, možebit smo izgovarali najgadnije kletve, družili se s osobama pokvarenim, a možebit i mnoge nedužne na zlo zaveli. A kako smo se tada vladali u crkvi, u školi, u raznim zavodima? Kako smo sproveli pokladno vrijeme, imenito na zabavama i plesu? Možebit smo kada i prekoračili granice u jelu i pilu, uvrijedili starije, oštetili bližnjega na imetku i dobrom glasu. Možebit smo već tada širom pustili uzde kakvoj neugodnoj strasti. A kako smo primali sv. sakramente? Možebit smo ih primali bez svake priprave i pokajanja, a možebit i koji veliki grijeh od stida zamučali u ispovijedi. Tko da od nas ne zavapi sa Psalmistom: „Grijeha mladosti moje i neznanja moga ne spominjaj se Gospodine!" (Ps. 24, 7.)

Kako smo pak živjeli poslije mladosti, u staležu u kom se sada nalazimo? Možebit smo od jednoga grijeha padali u drugi i svake godine sve gori bivali. Možebit smo kada, iza kako smo svoji gospodari postali, i meso jeli u zabranjene dane, dužnosti staleža svoga zanemarili? A tko bi izbrojio sve grijehe, koje smo od mladosti svoje pak do danas počinili?

Sad bacimo pogled na cijeli svoj život. Šta vidimo? Vidimo neizmjerno mnoštvo grijeha, možda grijeha proti v

svih deset zapovijedi Božjih i pet zapovijedi crkvenih. Vidimo grijeha vlastitih i tugjih; grijeha proti Bogu, bližnjemu i nam samim, grijeha počinenjih mišlju, riječju, činom i zapuštenjem dobra, što smo ga bili dužni učiniti; grijeha bez mjere i broja. A koliko je još tajnih grijeha, kojih se ne sjećamo! O kakav život! Život okaljan grijesima, život pun grijeha!

Sad razmatrajmo te svoje grijehe, kakovi su? Ah koliko ima tu smrtnih grijeha, a kako ružan, kako zao je svaki smrtni grijeh, kad i ne bi bio zabranjen! Griješiti, to je raditi proti razumu. Čovjek kad griješi radi bezumno, i ponizuje se do nijeme životinje, kad god slijedi svoja živinska nagnuća. Dapače pijanstvo, proždrljivost, blud i t. d. ponizuje ga i ispod životinje. Životinja slijedi svoj naravski nagon, i to samo do nekih granica, kojih nikada prekoračiti ne će, dok čovjek, kad griješi, ne pozna nikakovih granica, samo da svojim strastima i putenim požudama zadovolji. Daj ti konju i volu sijena i vode koliko hoćeš, kad su siti i napojeni ne će više, pak ih silio koliko te volja; samo čovjek, razuman stvor jede i pije i više nego mu treba, više nego podnesti može, pak mora povraćati, a i često puta od toga oboli. A kamo ne vodi čovjeka blud? Čovjek, koji se tomu grijehu poda, ne pozna ni mjere ni granica, postane kano konj i mazga, koji nemaju razuma. (Tob. 6, 17.) Čovjek mjesto da na uzdi drži svoje strasti, sve im se više podaje i biva njihov rob. Koji nered, kolika sramota!

Mnoge dakle grijehe zabranjuje već i sam razum. Pogani su naravskim razumom prosvijetljeni izdali proti raznim zločama mnoge zakone, kao proti kragji, prevari, zlogovoru, psovki i t. d. pa i kazan ustanovili. Nije moguće da se čovjek — razuman stvor — nekih zloća ne stidi, s toga ih sakriva i boji se, da ih drugi do-

znadu. A te zloće bile su možebiti prvi tvoji grijesi. Već u djetinjstvu možebit si se sakrivao, tresao se od straha, da za tvoje zloće ne doznadu roditelji, učitelji. Nijesi li se pako svojih zloća sramio pred drugima, možebit se još njima i hvastao; o koli pokvareno bješe već tada tvoje srce!

Sad pako pitaj, što si ti? Što si, ako se prispodobiš sa svim ljudima ovoga grada? Sa svim ljudima u Hrvatskoj, u našoj monarkiji? sa svim ljudima svijeta? A što si, ako se prispodobiš sa svim ljudima, koji su dosad živjeli, koji sada žive i koji će živjeti? A što si, ako se prispodobiš sa devet kora angjeoskih i sa svim svecima u nebu? Jesi toliko, koliko da te nije. Što su pako svi angjeli i ljudi spram Boga? Ništa. Što si dakle ti spram Boga? Tijelo je tvoje šaka praha, podvrženo tolikim bolestima i nevoljama. Propuše ga mali vjetrić, prehladi se, oboli i umre; a po smrti je hrana crvima i gljistama. A duša tvoja? Ona je istina stvorena na sliku i priliku Božju, ali tu sliku odavna si već nagrdio. Poput morskih talasa uzgibana je strastima i puna svakojake zloće i opačine Srce je tvoje mreža, koja se nikada napuniti ne može.

Sad promisli, tko je onaj, proti komu si griješio? Bog, koji je sam od vijeka najsavršenije biće; Bog, najmudriji i sveznajući, koji za sve tvoje grijehe, pa i mišlju počinjene, bolje znade nego ti sam; Bog svemogući, koji je jednom riječju stvorio nebo i zemlju, i koji te je onaj čas, kad si griješio, mogao kazniti naglom smrću; Bog, neizmjerno pravedan, koji je tolike manje grješnike od tebe za uvijeke strmoglavio u pakao, dok tebe još uvijek čeka na pokoru; Bog, najsvetiji, koji toliko mrzi na grijeh, koliko samoga sebe ljubi; Bog, neizmjerno dobar, koji te je tolikim dobročinstvima opsipao pa i onda, kad si se proti njemu urotio; Bog,

neizmjerno milosrdan, koji ti je već toliko puta oprostio i sad ti je pripravan oprostiti sve, samo ako se skrušeno k njemu obratiš sakramentom pokore. Da, milosrgje Božje da nijesi poginuo!

Primjer.

U Volterri u Toskanskoj dogodi se ovaj grozni slučaj. 22. prosinca u četvrtu nedjelju došašća g. 1861. dogovoriše se četvorica nadobudnih mladića, da idu rano u jutro igrati u jednu pećinu izvan grada. Jedan njih izgubi nekoliko novaca. Kad je vidio, da sve više gubi, počne psovati na najgrozovitiji način, (a nije praštao ni prečistoj djevici Mariji). Drugovi ga koriše, ali on kano da je pobjesnio, pa kad je najjače naoštrio jezik i izrekao najružniju kletvu proti Bogu, raspukne se pećina, sruši se i poklopi onoga bogohulca, dok su ostala trojica ostala neozlegjena. Na taj žalostan glas skupi se tamo sila svijeta, pa kad iz ruševina izvukoše onoga nesretnika, bijaše ga užas gledati. Usta mu bijahu nakrivljena, a jezik spružen i zakrenut. Pravedna i očita Božja kazan! Ovaj žalostan slučaj dogodi se, kako rekoh, g. 1861. i mnogi stanovnici onoga grada jamče za istinitost toga dogagjaja, a svjedokom je i ona pećina, koja još i dan danas opstoji. Uslijed ovoga dogagjaja mnogi psovači onoga grada i okolice prestaše psovati. O kamo sreće, kad bi se već jednom i u nas osvijestili oni toliki bogohulci te prestali psovati!

Ako i ti imaš taj ružan običaj, da psuješ, odluči tvrdo, da ne ćeš više. Imaj uvijek ovaj grozni slučaj pred očima i čuvaj se psovke, te najgrgje opačine, da se i tebi šta slična ne dogodi. A čuvaj se i drugih grijeha, jer i druge grijehe Bog kazni, ako ne na ovom, a to sigurno na drugom svijetu. Amen.

RAZMATRANJE DESETO.

O zloći grijeha.

Griješiti znači: misliti, govoriti ili činiti ono, što Bog zabranjuje, ili ne činiti onoga, što on zapovijeda. Pa budući da Bog spasava samo one, koji vrše njegovu volju, to je grijeh, koji se njegovoj volji protivi, jedina zapreka našega spasenja. Spasiti se znači združiti se s Bogom u nebu i na vijeke ga uživati. Jedini pako grijeh razdružuje nas od Boga i lišava njegova užitka. S toga i veli Psalmista: „Daleko je od grješnika spas" (Ps. 118, 155.), a sv. Pavao: „Znam sigurno, da nas . . . nikakav stvor ne može rastaviti od ljubavi Božje." (Rim. 8, 38, 39.) i pravo veli, jer svi nas stvorovi ne mogu razdružiti od Boga; to može samo grijeh. Grijeh je dakle najveće zlo. Bolesti, siromaštvo, progonstva i t. d. nijesu baš uvijek prava zla; jedini je grijeh, koji je uvijek pravo zlo i to najveće zlo, što ga čovjek pomisliti može, jer on sam nas priječi združiti se s Bogom. S toga i veli sv. Anzelmo: „Ja bih volio biti bez grijeha u paklu, nego li s grijehom u nebu, jer bez grijeha bih i u paklu uživao Boga, dok ga s grijehom ni u nebu ne bih posjedovao." Tako veli i sv. Augustin i drugi. Kad je dakle grijeh toliko zlo i jedina zapreka našega spasa, moramo ga se najviše bojati i čuvati.

Grijeh se nadalje najviše protivi namjerama Božjim. Bog hoće da nas spasi, a grijeh ne da. Bog nas zove k sebi, a grijeh nas vuče u pakao. Bog hoće, da se svojom milošću u našim srcima nastani, a grijeh ga iz njih goni i sotoni prepusta mjesto.

Sva djela Božja imadu tu svrhu, da grijeh unište. Kad Bog Otac šalje svoga jedinorogjenoga Sina na

svijet, šalje ga zato, da za grijehe naše zadovolji. Daje li nam milost, to on čini zato, da nas od grijeha očisti i proti grijehu ojača. Šalje li u svijet apostole a sada biskupe i svećenike, to čini zato, da nas ovi pouče i kažu nam, kako da se grijeha čuvamo i spasimo. Nagragjuje li koga u nebu, to čini zato, jerbo je grijeh svladao. Kazni li pako koga u čistilištu ili paklu, to radi zato, jerbo je griješio. Pače sve nevolje i kazni na ovom i na drugom svijetu samo su posljedice grijeha. Grijeh dakle jedini pomrsuje namjere Božje, uništuje zasluge muke i smrti Sina Božjega. Kad dakle Bog sve moguće čini, da grijeh iskorijeni, tko da ga se ne čuva! Čuvat ćemo ga se pako tim brižnije, kad čujemo, kako se njim Bog neizmjerno vrijegja.

Kad griješimo, ustajemo proti Bogu, nezahvalni smo mu, mrzimo ga, ražalošćujemo i obeščašćujemo. Tolika je zloća jednog smrtnog grijeha!

Kad griješimo u s t a j e m o p r o t i B o g u, i ne ćemo da ga slušamo. Bog, gospodar svijeta, zapovijeda svojim stvorovima, da ga slušaju i oni ga slušaju. Sluša ga nebo i zemlja; sluša ga sunce, mjesec i zvijezde; slušaju ga gromovi i vjetrovi, oblaci i magle, mora i rijeke; slušaju ga ribe u vodi, ptice u zraku i sve životinje na zemlji. Slušaju ga angjeli u nebu i padaju ničice pred njim. Samo čovjek, taj razumni stvor Božji, ne će da ga sluša, već mu se protivi. Bog mu zapovijeda kroz svoj zakon, kroz vlastitu njegovu savjest, kroz svećenike, a on ne će da ga sluša, već mu se drzovito opire. Tko bi se pametan usudio grditi i psovati onoga, koji bi mu, kad bi se utapao, došao u pomoć, da ga spasi? A gle život naš visi na tankom končiću, kojega nit može Bog svaki čas prekinuti, i ako smo u smrtnom grijehu, možemo se svaki čas srušiti u ponor pakla; **pak se ipak usugjujemo Boga grditi i psovati.**

*

Ako ćemo već griješiti, barem odaberimo sebi takovo mjesto, gdje nas ne će Bog ni vidjeti ni čuti. Ali što veliš? Gdje nas ne će Bog ni vidjeti ni čuti? Ta on je svagdje, pred kim se nitko ne može sakriti. Dakle vjerujemo, da je Bog svagdje, i da sve vidi i čuje, pak se ipak usugjujemo u njegovoj nazočnosti griješiti!

Kad griješimo, pokazujemo najveću nezahvalnost proti Bogu. Bog nam je dao život, dušu, tijelo, razum, slobodnu volju, vid, sluh, govor, njuh itd., dao nam je sve što imamo. Mogao nas je ne stvoriti, tako da se za nas nebi bilo nikad znalo; ali on toga nije hotio, nego nam je iz prevelike svoje ljubavi dao život. Mogao nas je stvoriti bolesne, hrome, kljaste i t. d. Ali nije htio; dao nam je zdravo i čitavo tijelo. Mogao nas je stvoriti tupe, ali nije htio; dao nam je i zdravu dušu. Za koliko ne bismo htjeli biti gluhi, nijemi, slijepi, kako su toliki drugi? A nam je dao tanak sluh, raz-govijetan izgovor, oštar vid. Pa koliko puta smo g ovim istim njegovim darovima uvrijedili! Mogao je uči-niti, da se rodimo od poganskih roditelja, tako da mo-žebiti ne bismo bili nikad doznali za Isusa, ali nij htio; dao nam je dobre kršćanske roditelje i tolike uči-telje i učiteljice, koji su nas u pravoj vjeri podučavali. Dapače dao nam je i svoga jedinorogjenoga Sina; da ga na smrt križa, da nas otkupi. Je li nam mogao što više dati? Pak za sva ova dobročinstva što smo mu vratili? Crnu nezahvalnost Uvrijediti čovjeka, koji nam nije nikada nikakva zla učinio, ružno je; al uvrijediti onoga, koji nam dobro čini, grda je nezahval-nost; uvrijediti pako Boga, koji nam je toliko dobr učinio i još nas sveudilj opsipava dobročinstvima, ne-zahvalnost je, nad kojom se veća pomisliti ne može.

Nu zloća smrtnoga grijeha ide još i dalje. Tko smrtno griješi, mrzi Boga, koji je najveće ljubav

vrijedan. Ti za cijelo osugjuješ Judu, koji je Boga svoga prodao za trideset srebrnjaka, naših od prilike dvadeset forinti, a gle! ti ga prodaješ i za manje. Prodaješ ga i za jednu psovku, za kratku tjelesnu nečistu nasladu, za užitak mesa u zabranjene dane, za propuštenje mise u nedjelju i blagdan. Ti osugjuješ Židove, koji su Isusa onako grozno mučili i na križ raspeli, a gle! ti si gori od njih, kad griješiš. Oni ga nijesu poznali, a ti ga dobro poznaš; za njih još nije bio umro, a za tebe je svu svoju krv protočio; ti ga vrijegjaš, iza kako ti je već toliko puta oprostio. Čovječe, kad ćeš već jednom prestati Boga vrijegjati?

Svaka uvreda mjeri se po dostojanstvu onoga, koji se vrijegja. Kad tkogod jednako uvredljivu riječ reče ocu i bratu, veća je uvreda nanesena ocu nego li bratu, jer oca smo dužni više štovati nego li brata. Budući pako da se grijehom vrijegja Bog, koji je neizmjeran, to je i uvreda, koja mu se nanaša, neizmjerna. Koliko on odurava grijeh, razabire se najbolje odatle, što se je, kako pripovijeda sv. pismo, vidjevši, kako su se ljudi pokvarili, pokajao, što ih je stvorio. (I. Moj. 6, 6. 7) Sv. pismo govori tako ne kano da bi se Bog mogao žalostiti, koji je u sebi najsavršenije biće, već da nam pokaže, kako je grijeh Bogu mrzak, i kad bi on mogao trpjeti, veću bi mu bol zadao jedan grijeh, nego bi ga mogla razveseliti sva dobra djela angjela i svetaca. Svjedoči to muka Sina Božjega, što je za grijeh podnese. Sv. pismo veli, da mu je duša bila žalosna čak do smrti, i da je znoj njegov bio kao kaplje krvi, što teče na zemlju. Pak što ga je toliko žalostilo i mučilo? Ne strah pred smrću, odgovaraju sv. oci, već grijeh, što mu je bio pred očima, jer je vidio, kako će mnogi i poslije njegove smrti griješiti i izgubiti se. To je dakle ono, što ga je toliko mu-

čilo. Pa ako grijeh toliku muku zadaje Sinu Božjemu, zar da ga se ne čuvamo?! Jest, čuvat ćemo ga se i radije ćemo sve prije podnijeti, nego grijehom Boga uvrijediti.

Napokon grijeh obeščašćuje Boga. S toga se tuži Bog na grješnike: „Vi ste me obeščastili". (Iv. 8, 49.) Pa, grijeh obeščašćuje Boga t. j. otimlje mu onu čast, koja ga ide i koju su mu dužni svi stvorovi. Tu čast iskazuju mu i nerazumni stvorovi, samo mu je čovjek — grješnik — uskraćuje. Slave ga ptice u zraku, živine na zemlji, ribe u vodi; slavi ga slavulj u gaju, medvjed u šumi, som u vodi. Samo čovjek ne će da ga slavi, kano da Bog ne zaslužuje njegove časti.

Ni na što Bog toliko ne mrzi koliko na grijeh, i kad ga ne bi mrzio, ne bi bio najsvetiji, ne bi bio Bog. On na nj toliko mrzi, koliko samoga sebe ljubi, a budući da je ljubav, kojom sebe ljubi vječna, neograničena, neophodno nužna i neizmjerna, to je i mržnja njegova na grijeh vječna, neograničena, neophodno potrebita i neizmjerna. Po tom doklegod smo u smrtnom grijehu, Bog nas ne može ljubiti, već nas mora mrziti. A promislimo si samo, kako je čovjeku teško biti mržen od svojih roditelja, pasti u nemilost svojih poglavara, vladara. A što tek mora biti pasti u mržnju i nemilost Božju? Sv. pismo veli: „O kako je teško pasti u ruke Boga živoga!" Više se dakle moramo bojati mržnje Božje nego istoga pakla. Bog ne mrzi na pakao kao takav, jer to je njegovo djelo, već mrzi na grijeh, zbog kojega dolaze ljudi u pakao. Pravi pakao za proklete stoji u tom, što ih Bog mrzi, i čim ih on ne bi mrzio, pakao bi prestao za njih biti pakao. Jedino na nj Bog mrzi, s toga ni česa se toliko ne moramo bojati, koliko grijeha. Odlučimo dakle danas, da ćemo ga se čuvati i radije sve prije podnijeti nego sagriješiti.

Primjer.

Isusovac Vaser pripovijeda ovaj čudnovati dogodjaj. Neka vrlo bogata gospogja, imenom Helena, koja je dugo vremena vodila gadan život, dogje jednom u crkvu upravo kad se propovijedalo o sv. krunici. Ova propovijed gane ju tako, da je odmah nabavila krunicu i počela je moliti. Moleći krunicu zamrzi tako na dojakošnji svoj život, da si nije nigdje mogla naći mira ni pokoja, dok nije došla na ispovijed. Svoje grijehe ispovjedi s tolikom skrušenošću, da se i isti ispovjednik čudio. Poslije ispovijedi baci se pred žrtvenik bl. dj. Marije, te joj se svesrdno zahvali za isprošenu milost, i odluči tvrdo, da će njoj na čast moliti svaki dan krunicu. Dok se tako vruće molila, začu neki tajni glas, koji joj govoraše: „Heleno! ti si dosta dugo vrijegjala Boga i mene, promijeni svoj život, pak ćeš dobiti mnoge milosti." Ovo ju tako gane, da je s mjesta odlučila ostali život sprovesti u pokori, a da joj to pogje za rukom, izruči se u zaštitu Božanske majke. Sve svoje razdijeli siromasima, povuče se u samoću i tu činjaše najstrožu pokoru. Poslije obraćenja salijetavahu je svakojake napasti, ali ona bi vazda prizivala Majku Božju u pomoć i tako ustrajala u dobru; dapače za kratko vrijeme pope se na tolik stepen savršenstva, da ju je Bog opsipao velikim milostima, te je od onda sveto živjela i napokon blaženo umrla.

Ako si i ti, dragi kršćanine, u kakvom smrtnom grijehu, znaj da je to najveće zlo, na koje Bog neizmjerno mrzi, i koje te priječi u dušnom spasu. S toga pokaj se, poteci k svećeniku, da te odriješi, i obrati se sasvim k Bogu. Da ti pako to lakše pogje za rukom, izruči se u zaštitu blažene djevice Marije; moli joj na čast svaki dan krunicu, pak će i tebi isprositi mnoge milosti pa i blaženu smrt. Amen.

RAZMATRANJE JEDANAESTO.

O kazni grijeha.

Kakogod Božja svetost zahtijeva, da na grijeh mrzi, isto tako zahtijeva i njegova pravednost, da ga kazni, i grijeh, kako veli sv. Augustin, prestao bi biti grijehom, kad se ne bi morao kazniti. Bog pako kadgod što radi, radi kao Bog; dakle i kad grijeh kazni, kazni ga kao Bog t. j. on ga kazni neizmjerno po najvećoj svojoj pravednosti, ne gledeći ni na čiju osobu. Sv. Pavao veli: „Bog ne gleda tko je tko.“ (Rim. 2, 11.)

Bog već na ovom svijetu kazni grijeh. Čim je Adam sagriješio, odmah ga je Bog kaznio: dušu mu je lišio vrhunaravne milosti, a tijelo mu podvrgao svakojakim bolestima i nevoljama a napokon smrti i protjerao ga iz raja zemaljskoga. A kaznio je ne samo njega, nego i sve njegove potomke; kazni i nas i kaznit će ljude dokle god bude Adamu zadnjega potomka na svijetu. I ova je kazan posve pravedna i Boga dostojna, jer grijeh vrijegja Boga, koji je neizmjerno pravedan i svet, pak kad ga ne bi kaznio, ne bi bio ni pravedan ni svet, dosljedno prestao bi biti Bog. Ako se sada ljudi tako malo boje Boga, kad znadu, kako strogo grijeh kazni, što bi bilo tek onda, kad ga ne bi kaznio? Ako se sada poslije tolikih i tako velikih kazni toliko grijeha počinja, što bilo tek onda, kad nebi bilo nikakve kazni?

Kako strogo kazni Bog grijeh već na ovom svijetu, pakazao je i inače nebrojeno puta. Kaina, ubojicu brata svoga, prokle, da nigdje nije mogao sebi naći mira ni pokoja. Zbog nečistog grijeha potopi sve ljude izuzev Noema i njegovu porodicu. Zbog istoga grijeha popali

sumporom iz neba Sodomu i Gomoru i svu bližnju okolicu, izuzev Lota i njegovu obitelj. Zbog jedne kragje uništi čitavu izraelsku vojsku, o pedeset tisuća Betsamićana, jer su se nedostojno ponesli spram njegove korablje. Senakeribu, kralju asirskomu, zbog jedne psovke porazi u jednoj noći sto osamdeset i pet tisuća vojnika, a Ananiju i Safiru zbog jedne laži smaknu naglom smrću. A tko bi izbrojio sve kazni, kojima je Bog grijeh kaznio i još ga uvijek kazni? Kolike se nesreće i zla na svijetu dogagjaju! Ljudstvo je, tako reći, u vječnim ratovima zapleteno. Krv ljudska već je toliko puta na potoke tekla. Sad izgibamo od vrućine a sad se opet od zime smrzavamo. More guta brodove i mornare, zemljom drmaju potresi, gradove i sela uništuju požari, a cijela polja i pokrajine su poplavljene. Živež je poskupio, a novac nema vrijednosti. Kuga se i kolera šire. Odasvuda taru nas bolesti, nevolje i zla svake vrsti. A to su sve kazni grijeha. Da, tako kazni Bog grijeh, jer grijesi su čitavim svijetom neizmjerno zavladali. Ljudi se kolju i ubijaju, jedan drugomu ne vjeruje, već hoće da ga prevari samo ako može, jedan drugoga mrzi i nenavidi, te bi ga u žlici vode utopio. Već se ne štuju ni Božje ni crkvene zapovijedi; iz srdaca ljudskih nastoji se iščupati vjeru u besmrtnost duše i u budući život, pače i samoga Boga srušiti sa prijestola. Grozota je pako samo pomisliti kako se psuje i proklinja. Najsvetije stvari na najgadniji se način obeščašćuju. Tu se ne prašta ni svecima ni angjelima, ni Majci Božjoj, ni Kristu, ni Bogu! A psuje sve: staro i mlado, muško i žensko, bogatac i siromah, učen i neuk, gospodar i sluga, prostak i gospodin, ratar i zanatlija, seljak i činovnik. Psuje se na selu i u gradu, kod kuće i vani, na polju i u šumi, u tvornici i dućanu. Psuje se sebe i drugoga, nebo i zemlju, vrućinu i zimu, Boga

i stvorenje. Psuje otac sina, sin oca, majka kćerku, kćer majku, brat brata, sestra sestru, susjed susjeda. Nema stvari, koje nijesmo prokleli. A za čudo je upravo, da najviše psuju kršćani, koji bi najviše morali štovati Boga, jer ga najbolje poznaju. Židov ne psuje svoje vjere, ni Turčin Mohameda, ni pogani svojih bogova, a samo kršćanin pljuva na svoj vlastiti obraz, na najgadniji način huli na vjeru svoju i Boga svoga; psuje sve, što je najsvetije na nebu i na zemlji. Čovjeka samo groza hvata, kad čuje one tolike mrske kletve, te se čudi, kako Bog još trpi takve nezahvalne stvorove i da se zemlja pod njima ne otvori i proguta ih. No ne plaća Bog svake subote. A sv. Pavao veli: „Strašno je upasti u ruke Boga živoga.“ (Žid. 10, 31.)

A što da rečem o bludu ili nečistoći, koja je, tako reći, čitavim svijetom zavladala. Proti čistoći, ovoj angjeoskoj krjeposti, griješi se od mlagjahne dobe pak do sijede starosti, i vrlo su rijetki oni, koji samu mladost svoju neokaljanu sačuvaju. Proti ovom grijehu nijedno mjesto nije zaštićeno, pa ni ista crkva.

Ispovijed se i pričest ostavila prostijemu staležu kano da za više staleže ta zapovijed više ne opstoji. Do posta se već malo ili ništa ne drži, za vjeru se ne haje, nedjelja i blagdani obeščašćuju se. Zloća i opačina već su tolik mah preotele, da se zlo hvali a krjepost kudi.

Sve su to kazni grijeha. Velika su kazan nesreće, kojima nas Bog pohagja, ali još veća kazan jesu sami grijesi, u koje sve više padamo, pa si tako sve veću kazan pribavljamo Kazni nas pako Bog već na ovom svijetu, ne bi li nas obratio i jao onomu, koji ne ćuti njegove teške desnice, već jednako ostaje tvrdokoran i otvrdnut grješnik, jer takovoga čeka prava i najveća kazan na drugom svijetu. Kazni pako Bog svakoga, koji u smrtnom grijehu umire, vječnim mukama u paklu, a koji umire u malom grijehu ili za grijehe nije još zadovoljio, vremenitim mukama u čistilištu. Jedne i druge muke su velike, veće nego ikakve muke ovoga svijeta. Što sve ne pretrpiše mučenici! Jedni bijahu na živu pečeni, drugi u ulju kuhani, treći smolom namazani i paljeni. Jedni biše na križ raspeti, drugi u vreće s otrovnim zmijama sašiti i u more pobacani, treći od grabežljive zvjeradi raskomadani i pojedeni. A tko bi izbrojio sve muke, kojima bijahu mučeni? Koliko pako muka ne pretrpiše ljudi od postanka svijeta pak do danas! A kolike ih još muke čekaju do konca svijeta! Sjetimo se samo na tolike nesreće na moru i na kopnu, na tolike ratove, na sve moguće bolesti. Sve su to kazni grijeha, ali sve skupa nijesu tolike, kolika je najmanja muka u paklu. A tako isto i za kazni čistilišne jednoglasno uče sv. oci, da su tako oštre, te se s njima ne mogu sravniti nikakove muke svijeta ovoga. Da, tako strogo kazni Bog grijeh, a i pravo je tako, jer mu se grijehom zadaje neizmjerna uvreda, pak ga kao najpravedniji sudac i mora neizmjerno kazniti.

Smrtnim grijehom gubimo posvećujuću milost, najveće blago što čovjek za Bogom pomisliti može. Čovjek, koji je u milosti Božjoj, bogat je i sretan. pa bio inače najsiromašniji i najnevoljniji, dok bez nje i najbogatiji i najsretniji jest siromah i nesretnik. Milost Božja jest, koja nas čini prijateljima Božjim i baštinicima neba, a to više vrijedi nego sve blago ovoga svijeta, jer što koristi čovjeku sav svijet, ako je neprijatelj Božji, ako nema prava na nebo, a takav je svaki, koji je u smrtnom grijehu, u nemilosti Božjoj. Kako čovjeka boli i kako je nemiran, kad padne u nemilost svoga poglavara, a što tek mora biti pasti u neprijateljstvo Božje? Kako je teško podložniku biti

samo nekoliko vremena u nemilosti kraljevoj, koji ga može svaki čas kazniti, a što tek mora biti živjeti dugo vremena u neprijateljstvu s Bogom, u čijim je rukama život naš i smrt, i koji nas može svaki čas strmoglaviti u pakao! Pa ipak, kako mnogi ljudi bezbrižno živu godine i godine u smrtnom grijehu, smiju se, zabavljaju, mirno spavaju!

Nadalje smrtnim grijehom gubimo sve zasluge za nebo. Da je Adam od početka svijeta pak do danas najsvetije živio i zaslužio sebi najviše mjesto u nebu, pak da danas prvi put smrtno sagriješi, izgubio bi sve zasluge za nebo, tako da mu sva njegova dobra djela ne bi ništa koristila, i da u tom stanju umre, tako bi se izgubio, kao da nije nikad ništa dobra učinio. Da dakle i ti od prvoga svoga djetinjstva najsvetije živiš: marljivo pohagjajuć crkve, često i dostojno primajuć svete sakramente, dijeleć obilne milostinje, posteć najstrože, podnašajuć strpljivo sve nevolje i nesreće ovoga svijeta i uopće služeć Bogu najrevnije, pak da danas smrtno sagriješiš, sve tvoje molitve, svi tvoji postovi, sve tvoje pobožnosti, sve tvoje milostinje ništa ti ne bi koristile za nebo, sve bi izgubio. Kolika je to šteta! „Ti plačeš — veli sv. Augustin — kad kakvu stvar izgubiš, a ne plačeš, kad izgubiš sva svoja dobra djela, sve svoje zasluge, a ne znaš li, da kad si to izgubio, sve si izgubio". Nu to još nije dosta. Ti dokle god si u smrtnom grijehu, ne možeš ništa sebi zaslužiti za nebo. Ti možeš postiti, moliti, dijeliti milostinje i t. d., ali to ti sve ništa ne pomaže za nebo, jer to su samo mrtva djela, kao što si i ti pred Bogom t. j. na duši mrtav, a tko je mrtav, taj ne može raditi. Nu zato nemoj zaključiti: e onda ne treba dobro raditi; ne, nego radi dobro, da tako isprosiš u Boga milost obraćenja, pak kad opet dobiješ posvećujuću milost, oživjet će ti

opet sva ona dobra djela, koja si bio u milosti Božjoj učinio; a kasnije si ih smrtnim grijehom usmrtio.

Ako si dakle kada u smrtni grijeh pao, pomisli, što si učinio i što si izgubio. Počinio si najveće zlo, što čovjek pomisliti može, a izgubio si milost Božju; izgubio sve zasluge za nebo i postao si nesposoban, da štogod sebi za nj zaslužiš. Jesi li možebit i sada u smrtnom grijehu, oh kolika je to nesreća! Neprijatelj si Bogu, svomu najvećemu gospodaru i uništio si sva svoja dobra djela, koja si dosad učinio. Sve ti ništa ne koristi. No ti to možeš sve popraviti. Pokaj se samo i pomiri s Bogom u sakramentu pokore, pak će ti sve oprostiti; usmrćena dobra djela opet će ti oživjeti i dobit ćeš opet pravo na nebo i novih ćeš sebi zasluga za nj steći. Učini to brzo, čim brže, jer, kako kaže sv. pismo, još noćas mogli bi uzeti dušu tvoju od tebe. (Luk. 12, 10.)

Primjer.

Sv. Filip Neri, rogjen g. 1515. u Firenci, stekao je sebi svojim neumornim revnovanjem za slavu Božju i spasenje ljudi neizmjernih zasluga za kršćanstvo. Glavno pozorište njegova djelovanja bješe središte kršćanstva — Rim. — Tamo još i danas stoji soba, u kojoj je živio, kapela i žrtvenik, na kom je misio; a kao ostanci pokazuju se još uvijek njegova postelj i ostalo posoblje. Ovaj veliki svetac već od malih nogu prionu uz nježnu pobožnost i ljubav k prečistoj djevici Mariji, po kojoj i sebi i drugima pribavi neizmjernih milosti. On je ovu Božansku Majku nazivao svojom ljubavlju, veseljem i utjehom svojom, a govorio je o njoj tako srdačno, da bi svakoga, koji ga je slušao, duboko ganuo. Dušama, kojim bijaše vogja na putu spasenja, preporučivao je osobito pobožnost k Mariji, kano naj-

jače sredstvo, kojim će steći sebi najviše milosti. Da joj postane što sličniji; marljivo se vježbao u njezinim uzvišenim krjepostima, a navlastito u poslušnosti. Već kano dijete bješe roditeljima svojim u svemu poslušan. S vremenom se pako u ovoj krjeposti tako uvježbao, da je običavao reći: „Poslušnost je najkraći i najsigurniji put k savršenstvu.“ Ljubav k Bogu pokazao je u mnogim tugama i nevoljama, koje je uvijek strpljivo podnašao podvrgnuvši se volji Božjoj. Rad bi njegov zlo tumačen i neprijatelji njegovi naoštriše svoje zločeste jezike proti njemu, ali sve to nimalo ga ne smete, već jednako osta odan u volju Božju. Premda bijaše slaboga zdravlja te je često i jako bolovao, to se ipak nikada nikomu ne potuži; dapače i u najvećoj bolesti bio je uvijek veseo. U velikoj starosti prikvači ga teška bolest k postelji, tako da se nitko više nije nadao, da bi mogao ozdraviti. Pa kad su svi mislili, da mu se približuje zadnji čas života, prikaza mu se blažena djevica Marija. U ovom času sav ushićen od radosti povika: „O premila kraljice, ja nijesam vrijedan tvoga posjeta; ne zaslužujem, da me dolaziš liječiti.“ Prisutni ostaše osupnuti, a liječnik ga zapita, što želi. Na to će im svetac: „Zar nijeste vidjeli Majku Božju, koja je došla, da me ove boli oslobodi?“ I zbilja od teške bolesti na jednom ozdravljen, ustade i nastavi svoj obični posao na slavu Božju i spasenje ljudi, dok napokon u osamdesetoj godini svoga trudnoga i svetoga života u Marijinu naručaju blaženo ne preminu 26. svibnja 1595.

I ti si možebit, dragi kršćanine, često puta bolestan ne toliko na tijelu, koliko na duši. Grijeh pako najveća je bolest, koja ti najviše duši škodi. Deder dakle uteci se i ti u moguću zaštitu blažene djevice Marije i moli ju svesrdno, da ti pomogne osloboditi se te teške tvoje bolesti. Amen.

RAZMATRANJE DVANAESTO.

O kazni grijeha. Nastavak.

Dosele smo razmatrali, kako strogo kazni Bog grijeh i kako nam smrtni grijeh otimlje milost Božju i uništuje sve zasluge za nebo stečene; danas pako promatrajmo, kako nam smrtni grijeh još i drukčije škodi duši.

Smrtnim grijehom gubimo Boga svoga, Stvoritelja, Otkupitelja i Posvetitelja svoga, gubimo sve i jedino dobro svoje. Kakogod nas posvećujuća milost združuje s Bogom, isto tako nas smrtni grijeh od njega razdružuje i u tom stoji prava smrt duše. Sv. Agustin veli: „Kao što tijelo ne može živjeti bez duše, tako je i duša bez Boga mrtva.“ Izgubiti pako Boga svoga, kolik je to gubitak! Kad smrću izgubiš dragoga oca ili milu majku, ljubljenoga brata ili sestru, vjernoga supruga ili suprugu, predragoga sina ili kćerku, o kako ti je žao! a kad smrtnim grijehom izgubiš Boga, najveće dobro, ništa ne haješ? Izgubiš li Boga, sve si izgubio. Posjedovao ti sva kraljevstva ovoga svijeta, ako Boga nemaš, siromašan si i nesretan; dok, ako ništa drugo nemaš nego Boga, dosta imaš, te si bogat i sretan. Blaženstvo svetih u nebu stoji bitno u tom, što uživaju Boga; kao i poglavita nesreća prokletih u paklu u tom, što nemaju Boga.

Izgubiti Boga najveća je nesreća, pa ipak mnogi ne mare za to. Sv. Augustin veli: „Kako to, da plačeš nad mrtvim tijelom kojega miljenika, a ne plačeš nad svojom vlastitom dušom, kad Boga izgubiš?“ Sv. pismo staroga zavjeta pripovijeda, kako je neki Mikas gorko tugovao, kad su mu bili kradom odneseni iz kuće njegovi krivi poganski bogovi, i s mnogim ljudima išao

je u potjeru za onima, koji su to učinili, vičući za njim Pa kada ga ovi, obazrijevši se, zapitaše: šta ti je, da skupio tolike ljude? odvrati im: „Uzeli ste moje bo gove, koje sam si načinio, i tim sve moje što imam pa još kažete: šta ti je?“ (Jud. 18.) Ako je dakle t čovjek tako gorko tugovao, što mu je nestalo kipov krivih bogova, kako tek mora plakati kršćanin, ka smrtnim grijehom izgubi Boga pravoga! Pa ipak v lika većina kršćana nad tolikim gubitkom niti pla niti tuguje. Žalosno ali istinito!

Nadalje smrtnim grijehom gubimo kraljevstv nebesko, gdje je veselje bez žalosti, uživanje b straha, blaženstva bez kraja. Kad tko izgubi nov izgori mu kuća, potone lagja i t. d., kako mu je žao! kad smrtnim grijehom izgubi kraljevstvo nebesko, ko više vrijedi nego sva dobra ovoga svijeta, jednako veseli i zabavlja, kano da mu se nije ništa zla dogodi Sv. Pavao veli: „Niti je oko vidjelo, niti uho čulo, ni srce čovječje poćutjelo, što je Bog pripravio onima, ko ga ljube“. (1. Kor. 2, 9.) Pa ipak koliki i koli prodavaju ovo neizmjerno blago za malenu cijenu. Pr davaju ga za nekoliko forinti tugje muke, za krat tjelesnu nečistu nasladu, za komad mesa u petak i posne dane. O kako je žao trgovcu, kad ne prihv prilike, da dobije nekoliko forinti; a ti kad izgub kraljevstvo nebesko nikak ve žalosti ne ćutiš. Gubiš pa kraljevstvo nebesko kadgod se ne ispovjediš bar jednom na godinu a u smrtnom si grijehu, i o usk se ne pričestiš, kadgod ne slušaš sv. mise u nedjelj blagdan a možeš. A koliki i koliki kršćani ne vrše svoje stroge dužnosti! Teško im je jedan sat na g dinu posvetiti za sv. ispovijed i pričest, i pol sata nedjelju i blagdan za sv. misu, da dobiju kraljevst nebesko, a za mali vremeniti dobitak muče se dan i no

muče se cijeli svoj život. Često se puta čuje, da je ovaj ili onaj igrač, izgubivši poveću svotu, poludio ili od žalosti sebi tja život uzeo, a ti kad smrtnim grijehom izgubiš kraljevstvo nebesko, koje više vrijedi nego sve zlato i srebro, više nego sav svijet, ne samo da se ne žalostiš, već jednako mirno spavaš i zabavljaš se, kano da ti se nije ništa zla dogodilo. Zar nije to najveća nemarnost i sljepoća, koju čovjek samo pomisliti može?

Nu smrtnim grijehom ne gubimo samo kraljevstvo nebesko nego naproti zaslužujemo i pakao, te smo svaki čas u pogibli, da se u nj srušimo. Naš je život slab i nestalan, koji se svaki čas može skončati. Pomisli, da na tankom i slabom užetu visiš nad dubokim bezdnom, punim otrovnih zmija. Kako bi ti bilo tada na srcu? Koliki bi te srsi prolazili, bojeći se, da se uže nad tobom ne prekine! A što bi bilo od tebe, da se zbilja prekine uže, a ti padneš u onaj bezdan? Čitavo tijelo bi ti bilo izmrcvareno. Zmije bi počele po njemu plaziti. Obavile bi ti se oko srca, ruku, nogu, glave, čitavoga tijela, počele bi te gristi i sisati krv na sve strane. Da bi pako svaki ujed zmije bio otrovan i na zlo ti se dao, koliko bi tu bilo rana; kako bi izgledalo tada tvoje tijelo? a kako te tek boljelo? Čitavo tijelo bila bi sama rana a boli neizrečene. Jedina tvoja sreća bila bi ta, da tvoja muka ne bi dugo trajala. Ako bi bila tvoja smrt užasna, to bi ipak njom svršile sve boli. — A gle! ti kadgod si u smrtnom grijehu, još si u većoj pogibli. Život tvoj visi na vlasu. Nijedan čas nijesi siguran za svoj život. Svaki čas možeš pa i nenadano umrijeti. Malen vjetrić može te propuhati i obataliti. Pa da u smrtnom grijehu umreš, utopio bi se u goru jamu od one, što je puna otrovnih zmija, pao bi u pakao, pun nečistih duhova,

gdje je, kako sam spasitelj veli, vječni oganj, plač i škrgut zubá. A to ti se može svaki čas dogoditi. Ta, koliki ljudi umiru naglo! Neki se legne zdrav u krevet, pa ga drugi dan nagju mrtva; drugoga grom iznenada ubije; trećega krv zalije; četvrtomu kap padne i to više puta tako naglo, da ga ni svećenik, pa bio kako blizu, živa zateći ne može. A ne bi se to moglo i tebi dogoditi? O i to kako lako! Pa da si tada u smrtnom grijehu, kamo bi pao? Kako dugo bi ostao u paklu? Kad na to čovjek ozbiljno misli, ne može se pojmiti, kako može ma samo jedan čas biti u smrtnom grijehu, kako može tada mirno zaspati, ići na zabave, veseliti se? Ah, nebog, ako u smrtnom grijehu zaspi i više se ne probudi! A što, ako u tom stanju živiš mjesece i mjesece, godine i godine! A koliki kršćani živu tako! Godine i godine se ne ispovijedaju, a dao Bog, te ne bilo i takovih, koji se ni na samoj smrtnoj postelji ne će da ispovjede. Kolika nesreća, kolika zasljepljenost!

Smrtni grijeh nagrgjuje dušu. Kako je god grijeh prečiste angjele pretvorio u nečiste duhove, isto tako lišava dušu sve njezine ljepote i nagrgjuje tako, da ju je užasno gledati. Mi je dođuše ne vidimo, ali je vide sveci, angjeli, Bog. Pa kao što nema pred Bogom ljepšega stvora, nego što je duša u posvećujućoj milosti, isto tako nema gadnijega stvora od duše, koja je u smrtnom grijehu. Mi se zgražamo nad gadnim i nečistim životinjama, kao zmijama, škorpionima itd. ali nam se još više mora gaditi duša u smrtnom grijehu, jer one životinje ipak su stvorovi Božji, djelo ruku njegovih, dok grijeh dolazi od nečistoga duha.

Napokon smrtni grijeh već na ovom svijetu pribavlja duši pakao. Kolik nemir ćuti čovjek u duši, kad je u smrtnom grijehu! Kako ga grize savjest! Ni gdje ne može sebi naći mira ni pokoja. Svega se boji i plaši. Svuda ga grijeh progoni i muči, kao i Kaina, ubojicu brata svoga. Doista, takav je čovjek nesretan već na ovom svijetu. Tko pako ne ćuti nikakve žalosti i grižnje, taj je još nesretniji, jer takav je već pao u duševnu sljepotu i okorjelost, i jao njemu, ako se na vrijeme ne obrati. Trpat će grijeh na grijeh, dok napokon u grijehu posve otvrdnut ne umre i za vijeke ne propadne u strahovite paklene muke.

Sad promislimo u kakvoj smo se nesreći nalazili, ako smo kada bili u smrtnom grijehu, ili se možebit još i sada nalazimo. Izgubili smo Boga svoje najveće i neizmjerno dobro; izgubili smo vječno blaženstvo a zaslužili vječne muke u paklu; sliku smo Božju izbrisali iz duše svoje i već na ovom svijetu dopali se najveće nesreće. Tko se ne bi želio tolikoga zla osloboditi? A možemo ga se osloboditi, samo ako hoćemo. U jedan ili pol sata možemo sve to popraviti, ako se bacimo pred Božjega namjesnika i skrušeno mu ispovjedimo svoje grijehe. Suze pokornice i krv neoskvrnutoga jaganjca oprat će dušu našu od svake ljage tako, da će biti čišća od snijega i Bogu opet mila. Isus veli, da je veće veselje u nebu nad jednim grješnikom, koji pokoru čini, nego nad devedeset i devet pravednika, koji pokore ne trebaju. (Luk. 15, 7.)

Primjer.

U životu sv. Andrije Korsina nalazimo lijep primjer iskrenoga obraćenja. Peregrina, njegova majka, zavjetova ga za rana službi bl. djevice Marije. Nu on prezrevši majčinu brigu i opomene u cvijetu mladosti svoje poda se svakojakim razuzdanostima. Majka njegova ne prestade plakati nad njegovim grješnim življenjem i prositi Boga za njegovo obraćenje. Jednoga

*

dana svladana tugom za njegovo spasenje, majčinom ljubavlju stade mu predbacivati njegov razuzdani život sjetivši ga na zavjet, kojim ga u djetinjstvu prikaza Bogu i bl. djevici Mariji. Ove plačem i jecanjem prekidane riječi tako djelovahu na mladoga Andriju, da je ganut nekim nutarnjim nagonom s mjesta odtrčao u crkvu karmelićansku, bacio se pred žrtvenik bl. djevice Marije, udario u plač i odlučio ne samo ostaviti se dosadašnjega svoga življenja, već i sasvim se odreći svijeta i služiti u onom samostanu Bogu i blaženoj djevici Mariji. Tu svoju odluku odmah izvrši usprkos svim zaprekama, što su mu ih stavljali njegov ujak i zločesti drugovi, i čim je više dosele radio na pogubljenje svoje duše, tim je sada postao gorljivijim za njezino spasenje. U samostanu brzo se popne do tolike krjeposti, da su mu se svi divili, te je postao uzorom svima. Blažena dj. Marija ne ostavi ga bez nagrade. On bude zaregjen u svećenike, i kad je služio prvu sv. misu, ukaza mu se s velikom četom angjela i prišapne mu ove riječi: „Ti ćeš biti mojim službenikom i ja ću se tobom ponositi." I zbilja sv. Andrija bio je sveudilj i kao redovnik, a kasnije i kao biskup u Fiesoli gorljiv štovatelj blažene djevice Marije. Njezino štovanje i slavu promicao je marljivo i u drugima, dok se napokon bogat zaslugama u njezinu naručaju ne preseli u vječnu rajsku slavu. Tako nagragjuje Marija svoje štovatelje!

Ako si i ti, dragi kršćanine, nasljedovao možebit sv. Andriju Korsina u grijesima, nasljeduj ga i u pokori. Štuj blaženu djevicu Mariju, pak će ti ona biti majkom. Tko se njoj utiče, taj se ne će izgubiti. Blago tebi, ako ti ona bude utočištem i pomoćnicom, a to i hoće, jer je crkva u njezinim litanijama pozdravlja: „Utočište grješnika, pomoćnice kršćana! Moli za nas." Amen.

RAZMATRANJE TRINAESTO.

Što je Isus za grijeh trpio.

Do sada smo razmatrali zloću i posljedice smrtnoga grijeha, danas prko razmatrajmo što je Isus za grijeh trpio. Tek onda kad uvidimo, što je Isus za grijeh trpio, moći ćemo pravo upoznati grdobu i zloću grijeha. A znajmo da se nijedan nas, iza kako smo u prvom svojem ocu Adamu sagriješili, ne bismo bili nikada spasili, da nije Isus za nas pravdi Božjoj otkupninu dao. Kako pak znademo, dao je on za nas najveću zadovoljštinu, što ju je samo mogla pronaći ljubav njegova. „Jer zaista, od ove ljubavi nitko veće nema, da tko dušu svoju položi za prijatelje svoje." (Iv. 15, 13.) Nu Krist Gospodin htio nas je baš time otkupiti, što je za nas trpio i umro. Trpio je pako Isus sve, što se god na duši i tijelu trpjeti može. Najprije razmatrajmo, što je trpio na duši, a onda, što je trpio na tijelu.

U duši trpio je veliku sramotu. Kad je, premda najnedužniji i najsvetiji, naprtio na se sve grijehe svijeta, te se tako gadnim bremenom opterećen predstavi svomu Božanskomu Ocu, o kako se morao zastidjeti! Bog Otac, premda je u svom sinu uvijek nalazio milje, a to ipak jer ga je sada vidio naprćena grijesima, na koje on neizmjerno mrzi, kano da je odvratio lice svoje od njega i zapustio ga. S toga se potužio na to Isus, kad je s križa vapio: „Bože moj, Bože moj, zašto si me zapustio?" Bilo ga je sram od ljudi. Čovjeku gubavu, svemu nagrgjenu ne da se megju ljude; sram ga je. A bilo bi sigurno sram n. pr. i kraljevića, kad bi ga obukli u ružno i poderano odijelo, te ga bi tako obučena javno vodili, da ga svi ljudi vide i da mu se rugaju.

Nu još veću sramotu ćutio je Isus, kad je vidio, kako ljudi pogrgjuju njegovo božanstvo, i kako ga kao najvećega zločinca osudiše na smrt. Koliku sramotu morao je tada podnijeti na svom dobrom glasu! Čovjeku je teško, kad je nedužan osugjen, a kako je tek moralo boljeti Isusa, kad su sve zlo proti njemu govorili, rugali mu se, u obraz mu pljuvali, Barabi zapostavili, na smrt osudili! Pak da mu bude sramota još veća, morao je sam na očigled nebrojene svjetine nositi težak križ na Kalvariju, da bude ondje na nj propet izmegju dva razbojnika. A kolik sram morao je Isus oćutjeti tek onda, kad su ga pred onolikom svjetinom do naga svukli? Ono prečisto tijelo po Duhu svetom začeto, od neoskvrnute djevice rogjeno, golo pred onakvom prostotom! Tko se nas ne bi u onom stanju sramio? A kako je tek moralo biti sram najnedužnijega Isusa! On je nad sve ljude ponižen i osramoćen. S toga se i potuži po okrunjenom Proroku: „Ja sam crv a ne čovjek, ruglo ljudima i izmet narodu." (Ps. 21, 7.)

Nadalje je Isus u duši ćutio veliku žalost. Sv. oci vele, da ga je jedan jedini grijeh, jedna izgubljena duša mogla na smrt ražalostiti. Koliku je dakle žalost morao oćutjeti, kad je vidio tolike grijehe, kad je sve grijehe svijeta na se naprtio. Kolike je suze morao proliti, kad je predvidio, da će se usprkos njegovoj gorkoj muci i smrti tolike duše izgubiti. O kako ga je moralo boljeti, kad je u naprijed znao, da će njegova krv za mnoge biti badava prolivena. S toga se i potuži po Davidu proroku: „Kakva je korist od krvi moje?" (Ps. 29, 10) Kad je to razmišljao, tolika ga je žalost spopala, da je njegov znoj bio kao kaplje krvi, što teče na zemlju. Kolika je morala biti ta muka! Tolike muke sigurno još nikad nitko ne pretrpi.

Napokon je trpio Isus velik strah. Videći pred sobom sve one muke, koje ga čekaju: kako će ga vojnici svezati, bičovati, trnjem okruniti, na križ pribiti i t. d. tolik ga je strah popao, da mu je ljudska narav podlegla, te je trebao angjelove pomoći, da ga pokrijepi.

A što misliš, dragi kršćanine, zašto je Isus sve ovo trpio? Za grijehe, za grijehe svega svijeta, dakle i za tvoje, a trpio je rado, samo da te otkupi od vječnoga prokletstva i pokaže ti, kako je ružan grijeh, te da ga se čuvaš. Pa kad znadeš, da si svojim grijesima ovolike muke zadao Isusu, hoćeš li još imati toliko srca i biti tako drzovit i nezahvalan, da mu ih novim grijesima opet ponoviš?

Te i još mnoge druge muke trpio je Isus u duši; sad pak preletimo u kratko mišlju, što je trpio na tijelu. Na tijelu trpio je neizmjerno mnogo, više nego ikoji čovjek, nego svi mučenici. Nijedno udo njegova presvetoga tijela nije bilo poštegjeno. Od glave do pete bijaše sav izranjen tako, da ni prilike čovječje ne bijaše na njemu. A valja znati, da je njegovo tijelo, budući bez grijeha začeto, bilo ćutlivije od našega, pa je s toga i teže trpjelo muke, nego naše.

Dopušta Otac nebeski, da ga užetima svežu, po golom tijelu bičuju, pljuskaju, cijelu noć zlostavljaju, trnovim vijencem okrune, preteškim križem oprte, tako da je pod njegovom težinom tri puta pao na zemlju. Dopušta, da ga svega izranjena i izmrcvarena na križ ostrim čavlima pribiju. Dopušta, da on, koji je jednom riječju stvorio mora i rijeke, bude u smrtnoj žegji žučju i octom napojen i da se zapušten od angjelâ i učenika svojih puna tri sata muči na križu u najžešćim mukama. Što više! on ga sam zapušta. Pak da se čaša muke njegove do dna iskapi, dopušta, da mu se tja i mrtvu kopljem probodu rebra i srce prosiječe.

A zašto dopušta to sve Bog Otac na svom preljubljenom i nedužnom Sinu? Zato, da njemu zadovolji za naše grijehe, pošto se na to sam pripravnim izrazio, kad na pitanje: „Koga ću poslati? i tko će nam ići?" odgovori: „Evo mene, pošalji me." Dakle sve to morao je trpjeti Isus za grijehe. Ako je dakle grijeh Boga-čovjeka mogao prignuti do crne zemlje i poniziti ga do najneznatnijega crva, tada grijeh mora biti neizmjerno veliko zlo. Odtud se uči bježati grijeh kao najveće zlo. A uči se i to, koliko ćeš i ti morati trpjeti za grijeh, ako u njemu umreš, kad je Isus nevin i nedužan za nj toliko trpio. Ako to biva na zelenom drvu, što će tek biti sa suhim? Sad reci tko, da su vječne paklene muke prevelike za smrtan grijeh! Na propetom Isusu najbolje ćeš upoznati grdobu grijeha, da ga se čuvaš. To je ona bogata knjiga, iz koje ćeš crpsti pravu znanost i pobožnost. Iz ove su se knjige sveti Božji više naučili, nego iz svih drugih knjiga. A imaš križ posvuda, imaš ga u svakoj crkvi, na svakom žrtveniku, na svakoj propovjedaonici; imaš ga i kod kuće, vani i t. d., pa ipak se od njega do sada nijesi ništa naučio. Gledaš u njega kao djeca u knjižicu, koje ne znadu čitati, ili ne razumiju, što čitaju. A jao tebi, ako iz ove knjige ništa ne naučiš. Sv. Pavao apostol hvali se, kako ne zna ništa osim Isusa Krista i toga raspetoga. (I. Kor. 2, 2) I ako ti Isus na križu, njegove presv. rane, krv i gorka smrt njegova ne mogu otvoriti oči i srce omekšati, onda si slijep i srce je tvoje tvrgje od živca kamena. Nu ne budi više tako slijep već otvori oči i upri ih amo u ovoga raspetoga čovjeka. Što misliš, tko je ovo? To je Isus, Spasitelj tvoj, kralj tvoj, gospodin tvoj, Bog tvoj i sudac, koji će te jednom strogo suditi. To je Bog-čovjek, pak koliko trpi i kako umire! To su posljedice tvojih grijeha.

Vidiš ove ruke i noge križu prikovane. To je tvoje djelo. A gle ovu presvetu glavu svu trnjem isprobođenu i do moždjana trstikom nabijenu. I to si ti učinio. A gle ovaj presveti obraz sav pljuvankama pokrit i nagrgjen, ovo presv. tijelo sve isprebijano i krvlju obliveno. Kako si ga izgrdio! Hoćeš li još griješiti? Oh, spoznaj već jednom grdobu grijeha, pak prestani griješiti. Vidiš, koliko te je Isus ljubio, da je dao život svoj za tebe; pak ako ga ne možeš tako ljubiti, kao on tebe, a ti ga barem nemoj više vrijegjati. Vrati mu ljubav za ljubav. On ne traži od tebe drugo, nego da mu daruješ srce svoje. Veli ti: Sinko, kćerko, daruj mi srce svoje. Daruj mu ga dakle, kad te tako lijepo prosi. Vidiš, kako umire za tebe. Raširio je ruke svoje, da te zagrli; prignuo je glavu svoju, da te poljubi; gleda milo na te, da te na pokoru gane; otvori ti srce svoje, da te u nj sakrije. Ah! pristupi dakle k njemu, pak mu reci: Oh Isuse, Spasitelju moj, ja se svim srcem k tebi obraćam; žao mi je, što sam te uvrijedio; uzmi me k sebi i oprosti mi teške grijehe moje. Ti si došao na ovaj svijet, da poišćeš zablugjele ovce i grješnike da spasiš. Evo mene jedne tvoje zablugjele ovce, velikoga grješnika! Pa upravo zato, jer sam tolik grješnik, prosim te za milosrgje. Ti si, dragi Isuse, sve do zadnje kapi krvi svoje za me protočio, za mene na križu umro. Ne dopusti dakle, mili Isuse, da tvoja teška muka i smrt progje za mene badava. Za ove presvete rane tvoje, za krv, koja je iz njih tekla, molim te, smiluj mi se i oprosti mi teške grijehe moje.

Primjer.

Sv. Leonardo a Portu Mauricio poznat za svoga apostolskoga rada, običavao je sve milosti, što ih je od Boga dobio, pripisati raspetomu Isusu po zagovoru

blažene djevice Marije, pa je zato od djetinjsva svoga gojio osobitu pobožnost k raspetomu Isusu i njegovoj majci Mariji, i tu pobožnost preporučivao je i drugima. Naobraziv se u Rimu, odluči težiti za sve većim savršenstvom; pa da si to osigura, posveti se za uvijek službi Isusa i Marije, stupi u strogi red franciskanski. Nu jedva što bi zaregjen u svećenike, pade u tešku bolest, pa kad mu svi propisani lijekovi ne pomogoše, obrati se k blaženoj djevici Mariji i obeća joj, ako ozdravi, da će se posvema posvetiti svetim misijama. Ozdraviv neumorno je radio oko spasenja duša Isusom toli teško otkupljenih. U svakoj misiji propovijedao je o muci i smrti Isusovoj, ističuć uvijek, da je Isus sve to trpio radi naših grijeha; a rekao bi uvijek i po koju propovijed o Božanskoj njegovoj majci, čime je tako spasonosno djelovao na slušaoce, da je svaki put nebrojene duše obratio k Bogu, te je s toga često znao reći: Što ne može strah pred paklom i sudom, to može propovijed o muci i smrti Isusovoj i njegovoj premiloj Majci. Glavni predmet njegova apostolskoga propovijedanja bješe muka i smrt Isusova. A bijaše Leonardo velik promicatelj križnoga puta; jer na njemu se najbolje dade razmišljati muka i smrt Isusova i grdoba grijeha. Nego sv. Leonardo je marljivo obavljao i svoje obične pobožnosti k preblaženoj djevici Mariji. Njoj na čast molio je svaki dan krunicu, a svake subote i u oči njezinih blagdana strogo bi postio. Taj veliki propovjednik muke i smrti Isusove proglašen je svetim 1867.

Obavljaj i ti marljivo križni put, ako možeš; ako ne možeš, a ti barem na propelu razmišljaj, što je Isus za tebe trpio, da tako upoznaš grdobu grijeha i da ga se čuvaš. Nego štuj i bl. dj. Mariju i moli ju, da ti bude zagovornicom kod raspetoga sinka svoga. Amen.

RAZMATRANJE ČETRNAESTO.

O malom grijehu.

Dvije su vrsti grijeha, jedni su veliki a drugi mali. Prvi se zove takogjer smrtni, jer nam ubijaju dušu, i oni se opraštaju samo u sakramentu pokore; drugi pako zovu se i laki ili lako oprostljivi, jer nam se i izvan sakramenta pokore opraštaju dobrim djelima, ili ako se za nje pokajemo. Kad je koji grijeh smrtni, a kad mali, to se uči u učioni. Katekizam veli: Smrtni grijeh učini, tko svojevoljno prestupi zapovijed Božju u velikoj stvari, a laki, kad tko prestupi zapovijed Božju ili u maloj stvari ili ne posve svojevoljno. Tako n. pr. tko ukrade veliku svotu, kao dvadesetak forinti, taj počinja veliki grijeh; dočim tko ukrade samo koji novčić, lako griješi. Tko bližnjega mrzi i veliko mu zlo želi, taj smrtno griješi; lako pako griješi, tko ga malo bez razloga uvrijedi ili nedopušteno ogovori. Smrtan je grijeh psovati Boga, angjele svece, itd.; a mali je grijeh malo slagati. Smrtno griješi, tko jede meso u petak i zabranjene posne dane, ako ga ne ispriča dovoljan razlog, a lako griješi, tko je u jelu i pilu neumjeren; smrtno, tko iz nemarnosti ne sluša mise u nedjelju i zapovjedan blagdan, a malo, tko je pod misom svojevoljno rastresen i t. d. Dosele smo razmatrali o grijehu uopće i o smrtnom grijehu napose, danas pako razmatrajmo o malom grijehu.

Jedne se stvari moraš najviše čuvati, o kršćanine, i to grijeha, bio on kakav mu drago, veliki ili mali, jer grijeh je jedino i najveće zlo na svijetu. Sva druga zla s grijehom isporegjena, nijesu prava zla, već samo nesreće, kojima nas Bog često puta pohagja na korist

naše duše. Mali grijeh, istina, malen je, ali je veliko zlo toli glede na Boga, koli glede na nas.

I mali grijeh vrijegja Boga, protivi se njegovoj svetoj volji, njegovoj svetosti, pak je zato veliko zlo, veće nego su sva druga zla i nesreće ovoga svijeta. I najmanji grijeh vrijegja i žalosti Boga. Pak što Boga vrijegja i žalosti, da se toga ne čuvaš? Ti se bojiš uvrijediti i ražalostiti svoje roditelje, prijatelje, poglavare, dobročinitelje, a ne bojiš se uvrijediti i rastužiti Boga svoga, koji te više ljubi i više ti dobra čini nego tvoji roditelji, svi prijatelji i dobročinitelji!

Kako se Bog i malim grijehom vrijegja, moći ćeš najbolje zaključiti iz kazni, kojom ga je toliko puta kaznio i još ga uvijek kazni. Lotova se žena samo iz radoznalosti proti Božjoj volji ogledala, da vidi kako gori Sodoma i Gomora, pak ju Bog za taj mali grijeh naglom smrću kaznio. Za čas pretvori se u stup soli. Mojsija, taj veliki Božji prijatelj, posumnjao je, hoće li Bog za Izraelce odmetnike učiniti čudo te izvesti vodu iz pećine, kad on štapom u nju udari, pak ga Bog zato kaznio time, da, premda je svoj narod izveo iz misirskoga sužanjstva u obećanu zemlju, u ovu sam nije došao. David, taj pobožan kralj po srcu Božjem, stao je jednom iz naslade brojiti svoj narod, da znade, koliko ga ima, pak ga Bog za taj mali grijeh tako kazni, da mu je u narod poslao kugu, koja mu porazi 70.000 ljudi. Jednom su Židovi na kolima vozili kovčeg zavjetni, pa kad su se kola nagnula i kovčeg bio u pogibli da padne preko ceste, pristupi čovjek imenom Oza, upre rame svoje o kovčeg, i sretno ga pridrža, da se ne sruši. No Bogu se taj čin Oziu ne svidje, jer njemu nije bilo dopušteno dotaći se kovčega, pak ga za taj mali grijeh strašno kazni. On čas, kad se dotakne kovčega, sruši se mrtav na zemlju. Pobožnoga kralja Ezekiju Bog je zbog jednoga samo maloga grijeha, a to što se nije prema gostovima svojim dosta uljudno vladao, kaznio tja do trećega koljena. Jednom se četrdeset i dvoje djece stalo rugati proroku Elizeju, pak ih je Bog kaznio time, da su dva medvjeda dotrčala iz bližnje šume, te su svu onu djecu podavila. A tko bi nabrojio sve kazni, kojima je Bog kaznio ljude za male grijehe već na ovom svijetu?

Da, tako kazni Bog mali grijeh već na ovom svijetu; nu mnogo više kazni ga na drugom, a to strahovitim mukama u čistilištu. One pobožne duše Božje su prijateljice, djeca njegova, koja ga ljube, a i on njih ljubi, pak ipak ih strogo kazni. One duše žele ga vidjeti, teže za njim, a ne mogu k njemu; željno čekaju, da se oslobode one tamnice i da dogju u nebo, a ne znaju, kad će to biti. Osim ove muke trpe one duše još i druge velike muke. Neki sv. oci vele, da su muke u čistilištu jednake onima u paklu, samo što su ove vječne a one vremenite, i da je najmanja muka u čistilištu veća, nego što su koje muke ovoga svijeta. Pak zašto se one duše tako muče? Za kakve grijehe? Za male grijehe, jer je članak vjere, da duša ma još manje okaljana ili malim grijehom opterećena ne može u nebo, već se mora ili na ovom svijetu ili u čistilištu prije očistiti, kao što se čisti zlato u vatri, s toga se i zove ovo mjesto na drugom svijetu, gdje se duše čiste, čistilište. Ako se dakle i za male grijehe, pa i za jedan samo, dolazi u čistilište, u velike muke, a što će tek od tebe biti, o kršćanine, koji si već takvim grijesima posve navikao i piješ ih kao vodu? Nestrpljiv si, bez uzroka se jediš, navadu imaš da lažeš, neposlušan si i nepokoran, govoriš i slušaš riječi isprazne, dragocjeno vrijeme uzalud tražiš, dužnosti svoga staleža nemarno vršiš, bližnjega svoga ogovaraš, s njim se svagjaš,

njega bez dovoljnog uzroka sumnjičiš, u jelu i pilu si neumjeren, u nošnji ponosit, u razgovoru ohol, pod molitvom svojevoljno rastresen, u crkvi nečedan, Božje ime bez potrebe zazivlješ, radoznal si, te sve hoćeš da znaš i vidiš i t. d. i t. d. To su tvoji mali grijesi, u koje svaki dan padaš i dobavljaš sebi velike kazni Božje na ovom ili na drugom svijetu, a ti na to ni ne misliš. Ne spokoriš li se za te svoje grijehe na ovom svijetu, morat ćeš se za njih sigurno mučiti mnogo jače na drugom svijetu, u čistilištu. Pak kako ćeš se dugo morati tamo mučiti? Kad bi se za svaki mali grijeh morao mučiti samo jedan čas, kako dugo bi se morao mučiti? Koliko dana? godina? Sv. pismo veli, da i pravedan sedam puta pada na dan, a ti, koliko puta? Tko bi izbrojio? Ni sam ne znaš koliko puta; pak to već kroz tolike godine, možda otkad si k razumu došao, pak sve do danas. Oh da znaš, kako bi lako mogao na ovom svijetu za male grijehe Bogu zadovoljiti, onim kaznama izbjeći! Mnogo lakše mogao bi zadovoljiti za svoje grijehe na ovom svijetu, nego na drugom, jer Bog ti je ovdje milosrdan otac, dok će ti tamo biti samo strog i pravedan sudac. Malo više tople molitve, zatajenja sama sebe i t. d. eto ti načina, kako da zadovoljiš za prošle grijehe. Sačuvaš li još k tomu u buduće dušu svoju od grijeha, eto te sretna i presretna i na ovom i na drugom svijetu!

Kad dakle Bog ovako strogo kazni male grijehe, bud na ovom bud na drugom svijetu, koliko zlo mora da je i mali grijeh! S toga čuvaj se i malih, da i najmanjih grijeha. No čuvaj ih se i zato, jer ti i inače neizmjerno škode. Istina, mali ti grijesi ne otimlju milosti posvećujuće, ali te lišavaju mnogih inih milosti, kojima bi mogao napredovati u krjeposti i svetosti. Mali te grijesi ne rastavljaju od Boga, ali čine, da ti on

nije više onako sklon, kao prije. Mali te grijesi ne isključuju iz neba, ali te lišavaju većega blaženstva. Oni ti, istina, ne ubijaju duše, ali ti je slabe i velike joj nanašaju rane i bolesti. Oni te baš ne osugjuju u pakao, ali te u nj malo po malo vode, tako da te mogu napokon dovesti do ruba pakla; pak koliko će ti onda manjkati, da se u nj srušiš? Jedan možebit samo korak, pak si u nutri.

A što bi rekao o sinu, koji bi u sebi ovako odlučio: Ja ću se čuvati, da svoga oca samo u toliko ne uvrijedim, da me iz kuće svoje ne protjera, malo pak svaki ću ga dan jediti. Bi li takav sin zaslužio očevu ljubav? A takav je spram Boga svaki onaj, koji se samo velikih grijeha čuva, a za male ne haje.

Nu znaj nadalje, da mali grijesi malo po malo vode na veliki grijeh. Čovjek se s početka i maloga grijeha boji, ali ako za nj ne mari, malo po malo na nj se nauči, progje mu u drugu narav, pada u grijeh, a on se na to niti ne obazire, ne ćuti više nikakve grižnje savjesti, srce mu otvrdne, i tako napokon lako padne i u veliki grijeh. Svjedoči za to sv. pismo, koje veli: „Tko je nevjeran u malom, i u velikom bit će nevjeran.“ (Luk. 16, 10.) Koliki nijesu tako marili za male grijehe, pak su malo po malo pali u veliki grijeh! A nije ni čudo, jer kad se mali grijesi često opetuju, čovjek malo po malo popušta od svoje revnosti u dobru, milost Božja nema više one snage, kao prije što je imala, Bog mu krati veće milosti, koje daje svojim pravednicima i ugodnicima, napokon napade ga velika napast, i on joj podlegne — sagriješi smrtno. — Kap vode kad pade na kamen, to se niti ne pozna, ali ako bude ona dugo kapala na isto mjesto, napokon će ga izdubsti i prošupljiti. Kad se na užetu ili lancima vuče voda iz zdenca, to se s početka niti ne pozna na kamenu, kud se uže

ili lanac vuče, ali s vremenom ga tako ispili, da nije više za nikakovu porabu. Premda mali grijesi, koliko ih god ima, ne čine niti jednoga samo smrtnoga grijeha, to ipak n. pr. kod kragje, ako tko često i na brzo jedno za drugim ponavlja malene kragje, može napokon malo po malo tim malim kragjama doći do velike svote t. j. do takove svote, koja je dovoljna za smrtni grijeh, i onda će zbilja počiniti time veliki grijeh. N. pr. da jedan sluga prevari svoga gospodara svaki dan za 50 nvč., to bi bio mali grijeh, no da taj sluga tako vara gospodara kroz dva mjeseca, to bi se onda nabralo 30 for., što bi bila velika svota, i po tom smrtni grijeh. Repično zrnje dosta je maleno, ali više tisuća metričkih centa toga zrnja može i najveći brod protisnuti i potopiti. A napokon svejedno je, ubio koga jedan jak razbojnik ili mnogo slabih, kao što je svejedno, potonuo brod, pošto je malo po malo puštao vodu, ili ga valovi na jednom poklopili.

Zato čuvaj se i malih grijeha. Budeš li ih se čuvao, ne ćeš tako lako upasti u veliki grijeh; ne budeš li ih se čuvao, lako ti se može dogoditi, da padneš u veliki grijeh. Nitko na jedanput ne pada u smrtni grijeh, nego se sve malo po malo na nj nauči. I najveća zla imadu obično mali početak, kao što i velike rijeke iz malih vrela proizviru, a velikima postaju tim, što mnogi potočići u nje pritječu. Ne misli, dragi kršćanine, da su mali grijesi po sebi malo zlo. Maleni se oni zovu samo glede na velike smrtne grijehe; u sebi pako tako su veliko zlo, da su sva druga zla na svijetu manja od grijeha pa i najmanjega. Čuvaj se dakle i malih grijeha, jer ćeš morati, kako sam Isus veli, na sudnjem danu dati račun za svaku praznu riječ. (Mat. 12, 36.)

Da o ovoj stvari samo još jedno spomenem. Premda nam se mali grijesi mogu oprostiti i izvan sakramenta pokore, to je ipak najbolje, da ih ispovjedimo, jer tada smo najsigurniji, da su nam oprošteni, samo ako se za njih skrušeno pokajemo i tvrdo odlučimo, da ćemo ih se čuvati. K tomu, u sakramentu pokore umnožava nam se posvećujuća milost, ako je nijesmo bili prije izgubili, a dobivamo i djelujuću milost, da se možemo lakše oprijeti grijesima i napastima i svladati ih; osim toga prema većem stupnju skrušenosti i ljubavi k Bogu opraštaju nam se i vremenite kazni grijesima zaslužene, koje bismo morali trpjeti na ovom svijetu ili u čistilištu. Nadalje veseli nas, znajući da smo se po sakramentu pokore tjesnije združili s Bogom, početnikom i zadnjim ciljem svojim. Napokon ispovjednik će nas najbolje uputiti, kako da se čuvamo malih grijeha; propisati nam sredstva, kako da ih se zbilja i očuvamo. A ispovijedajmo se često, jer čim češće budemo prali dušu svoju pokorom, tim će se teže duše naše prihvatiti duševna rgja, a ako se i prihvati, lakše će se očistiti i u milosti Božjoj uzdržati.

Primjer.

Sv. Terezija rodi se god. 1515. u Avili u Spaniji. Već za rana posveti se službi Božjoj. Bila je osobita štovateljica bl. djevice Marije. Iz ljubavi k njoj namjesti u svojoj sobici njezinu sliku, koju je čestoputa resila najljepšim ružama i pred njom se vruće molila; k tomu je neopisivom radošću čitala pobožne knjige. U dvanaestoj godini izgubi majku. Tada se Terezija baci pred onu sliku Majke Božje i ovu si odabere za majku. Njezin otac, vrlo pobožan, povjeri kćerku svoju njezinoj tetki na odgoju. No pošto tetka bješe još dosta mlada, a k tomu tašta i ohola, Terezija se počela malo po malo povagjati za njom, i mjesto da ide moliti pred onu sliku, i bez nužde išla bi pred ogledalo, da

se vidi. Napokon se tako u sebe zaljubila, da je postala tašta, kao što i njezina odgojiteljica. I pobožno čitanje zamijenila je čitanjem kojekakovih romana. A trajalo je to pune dvije godine. Nego dosele je Terezija padala samo u male grijehe, a da nije pala u veliki grijeh, pripisuje to jedino mogućoj zaštiti bl. dj. Marije. Kad vidi otac, kojim mu je putem pošla kćerka, i kolika joj duševna pogibia prijeti od tetke, predade je na odgoju u samostan i to duvnama karmelićankam. U društvu s pobožnim duvnama brzo dogje k sebi, malo po malo poče popuštati od svoje taštine, i samostanski joj život tako omili, da se zavjetovala postati duvnom. Ocu to ne bi po volji, jer se, poznavajući njezinu taštinu, bojao, da nema pravoga zvanja za samostanski život, pak ju odgovarao od naumljena koraka, a odgovarala ju je od toga i sva druga rodbina. Nu ona osta stalna u svojoj odluci te posta duvnom karmelićankom. Tu je za one svoje male grijehe činila najstrožu pokoru pedeset godina. Prve dvadeset i dvije godine samostanskoga života sprovela je u teškim tjelesnim bolestima i žestokim duševnim napastima, kojima je napokon bila tako navikla, da bez muke i trpljenja nije mogla živjeti, pak je molila Boga: Gospodine ili trpjeti ili umrijeti! Nego poslijednjih dvadeset i osam godina obilovala je na vizijama i ekstazama. Megju ostalim molila je jednoga dana Boga i to, da joj pokaže pakao. Što je molila, to je i isprosila. Bog joj prikaže pakao; ali kako ga se preplaši! Okameni se od straha, kad opazi mjesto, koje bijaše i njoj pripravljeno, da je u onim svojim malim grijesima napredovala, da ih se nije ostavila.

Eto, dragi kršćanine, kamo napokon vode i mali grijesi. Čuvaj ih se dakle, da te ne dovedu u pakao. A moli i blaženu djevicu Mariju, da ti u tom bude u pomoć. Amen.

RAZMATRANJE PETNAESTO.

O smrti.

Jedno od najjačih sredstava, koje će nas očuvati od grijeha jest razmatranje o četiri zadnje stvari t. j. smrti, sudu, paklu i nebeskom kraljevstvu. Crkvenjak (7, 40.) veli: „U svim djelima svojim spomeni se (čovječe) svojih zednjih stvari, pa ne ćeš nikada sagriješiti.“ Počnimo daklè sa smrću i to danas, da je smrt sigurna, da je blizu, da ne znaš gdje, kako i kada ćeš umrijeti, i kako ćeš po smrti sve ostaviti.

1. Najprije znaj, da je smrt sigurna. Nijedan čovjek, bio ma kako neuk, nije tako lud, te ne bi znao, da će umrijeti. Bilo je dosele svakojakih krivovjeraca i nevjernika, koji su nijekali sve istine naše svete vjere, ali istinu, da je smrt sigurna, nitko se jošte nije usudio tajiti. Dosta je imati oči, da se o tom osvjedočiš. Ta svaki dan vidimo ljude umirati, u grob ih nositi. Tko se god rodi, taj mora i umrijeti; jer kako veli sv. Pavao: „Ljudima je odlučeno jednom umrijeti.“ (Žid. 9, 27.) Odlučio je to sam Bog, koji odluka svojih ne mijenja; a odlučio je to svim ljudima bez razlike. Brinuo se dakle tko za zdravlje i dug život, koliko mu drago, jednom mora umrijeti. Ti si sada živ, zdrav, nu doći će vrijeme, kad te više ne bude na ovom svijetu. Tijelo tvoje ležat će u grobu, a duša će se tvoja veseliti ili mučiti na drugom svijetu. I ja, koji ovo govorim, i ti, koji slušaš, umrijet ćemo. Za sto godina niti mene, niti tebe ne bude živih Umiru stari i mladi muški i ženske, mladići i djevojke, odrasli i djeca, bogati i siromasi, dobri i zli, poglavari i podložnici, svećenici i svetovnjaci: umiru svi, pak ćeš i ti. Na svijetu

imade preko tisuću milijona ljudi, no niti jedan od njih ne broji sto pedeset godina, te bi mogao reći, da ne će umrijeti, pak ne možeš toga ni ti. Kad bi jedni imali umrijeti. a drugi ne, tada bi se mogao nadati, da možebit ne ćeš umrijeti; ili kad bi svi morali umrijeti, a samo jedan ne, tada bi se mogao nadati, da si možebit ti upravo onaj, koji ne će nikada umrijeti; no takova čovjeka na svijetu nema. Svi, da, svi moraju umrijeti, pak ćeš i ti. Smrti nikako izbjeći ne možeš. I kakogod te je jednom svećenik upisao u knjigu krštenih, tako će te zapisati i u knjigu mrtvih. Bilo je ljudi, koji su živjeli preko devet sto godina, pak su umrli. Matuzalem živio je devet sto šezdeset i devet godina, pak je umro. I ti ćeš umrijeti, pa živio još dulje; umrijet ćeš, sigurno ćeš umrijeti.

2. Smrt je blizu. Svaki zna, da će umrijeti, ali se vara, kad misli, da je smrt jošte daleko. Smrt je bliža, nego što misliš. Sveto pismo veli, da smrt ne kasni (Crk. 14, 12.); ako ne kasni, tada ide brzo. Da, ona trči brže od najbržeg jahača. Ona se ne ogledava ni na vrijeme, ni na mjesto, ni na način. Nju ništa ne može zaustaviti. Ti nijesi siguran ni jedne godine, ni jednoga dana, ni jednoga sata. Svaki čas možeš umrijeti. Ta, što je ovaj život drugo nego dim, koji svaki vjetrić može raspršiti? Nemoj se dakle oslanjati na svoju mladost, ni na zdravlje, ni na jakost; smrt sve to obara. Koliki i koliki su bili tako zdravi kako i ti, a možebit i jači od tebe, pak su umrli u cvijetu mladosti svoje, kad su najmanje mislili, da će umrijeti! Još ove godine, još ovoga mjeseca, još danas možeš umrijeti. Ozbiljno promisli i pamti dobro: smrt je blizu. Smrt te može tako iznenada zateći, da ne ćeš imati vremena zvati ni svećenika. O da znaš, koliki i koliki su tako iznenada umrli, da su u jedan čas bili zdravi i mrtvi!

Može se dogoditi, da prije umreš, nego oboliš. No ti misliš, da ne bude tako. Da, mislili su tako i drugi, pak su se u svom računu prevarili. Koliki su se u večer zdravi legli u krevet, i više se nikad nijesu probudili — u jutro su ih mrtve našli. — Ti možebit misliš, da se to tebi ne bi moglo dogoditi, a ja velim da bi. Svjedoči to sv. Pavao, koji veli, da smrt dolazi kano lupež po noći. (I. Tes. 5, 2.) Kad će dakle doći to ne znaš. Samo dvije stvari su najsigurnije i najstrahovitije, a te jesu, da smrt dolazi po čovjeka, kad se on najmanje nada; veli bo Isus: „U koji čas ne mislite doći će sin čovječji.“ (Luk. 12, 45.) Drugo pak jest, da grijeh pospješuje smrt, kao što to svjedoči sv. pismo, koje kaže: „Žalac smrti je grijeh.“ (I. Kor. 15, 56.) Kao što konj tim brže ide, čim ga više bodeš, tako isto i grijeh sili smrt, da brže dogje; žalac bo smrti je grijeh. Pazi dakle, da ne padneš u grijeh, jer tada će smrt brže doći po tebe; ako si pako u grijehu, oslobodi ga se, da ti je on ne dotjera brzo. No postavimo, da bi još imao živjeti 80 ili 100 godina, što je jako nevjerojatno, pak što je to? Sve je to malo, sve to brzo prolazi. — Koliko ti je godina? . . . Broji. Možebit si već prevalio 15, 20, 30, 50, 80 godina, pak gdje su ti tolike godine? preletjele su kano najbrža ptica, nestalo ih kano dima. Kako su prošle ove, tako će proći i druge, koje ti još preostaju. Smrt dakle kad god dogje, uvijek je blizu, i brzo će doći: s toga i veli sv. pismo: „Smrt ne kasni.“ (Crk. 14, 12.) Pak napokon umro malko prije ili malko kasnije, svejedno je, uvijek je brzo; živio malko više ili manje, uvijek je malo, kad i onako napokon moraš umrijeti. Kad bi Adam jošte danas bio živ, a sutra morao umrijeti, i njemu bi bila smrt blizu. Kad bi dakle i ti živio još makar sto godina, i tebi bi tada smrt bila blizu.

3. Ne znaš gdje, kako i kada ćeš umrijeti. Ne znaš, hoćeš li umrijeti kod kuće ili na putu, na kopnu ili na moru, na krevetu ili na ulici. Ne znaš, hoćeš li umrijeti naglo ili poslije duge bolesti, od kapi ili od groma, od sušice ili od prehlade, od pošaline ili od kolere; hoćeš li se moći ispovjediti ili ne, imati uza se svećenika ili ne: svega toga ne znaš. Hoćeš li umrijeti danju ili noću, mlad ili star, ni toga ne znaš; samo to znaš, da ćeš sigurno umrijeti, da ćeš brzo umrijeti, da ćeš umrijeti onda, kad se budeš najmanje nadao.

4. Po smrti ćeš sve ostaviti. Ostavit ćeš roditelje, djecu, prijatelje, znance, blago, časti, zabave, svijet, da i isto svoje tijelo. Sve štogod si skupio za života, sve ćeš ostaviti. Kad umreš, ruke će ti sklopiti, i u njih staviti propelo. Tijelo će ti obući u prostu odjeću, koja će se brzo raspasti i u prašinu pretvoriti. Škrinja od četiri daske složena, osam pedalja duga, a dva široka, bit će ti sobica, a hladan grob dvije noge širok a šest dug i dubok tvoja kućica; šaka žemlje i puno crvi bit će sva tvoja imovina. Nakupi si dakle blaga koliko ti drago, budi najbogatiji na svijetu, no napokon? napokon ćeš morati umrijeti. Resi sada slobodno svoje tijelo, koliko više možeš, oholi se i ponosi svojom ljepotom, koliko ti volja, nu napokon? napokon ti je umrijeti. Tvoje tijelo, koje sada toliko njeguješ, kad umre, tako će poružiti i smrdjeti, da će svi od njega bježati, i željeti, da se čim prije pokopa. Te tvoje sjajne oči jednom će se zacakliti i upasti, a te tvoje nježne usne pomodriti, usta ti se nakriviti, ruke i noge ukočiti, i čitavo tijelo pasti i oledeniti, dok u grobu ne sagnije, crvi ga ne pojedu, te od njega ne ostane drugo do gole lubanje, nešto kosti i šaka pepela. Sada su još možebit mnogih oči u tebe uprte, rado te gledaju, milo se o tebi pogovaraju i često na tebe misle; no doći će vrijeme, kad će na te zaboraviti. Dok budu zvonovi za te zvonili, ljudi će se tebe sjećati, a kasnije najviše, ako te se roditelji, drûg ili djeca sjete, do groba ti dogju i suzama sažaljenja poškrope; no napokon i ovi će na te zaboraviti, i ti ćeš tako zaboravljen od svih čamiti u svom hladnom grobu sve do sudnjega dana.

Da se osvjedočiš, kako čovjeka iza smrti sve ostavlja, a ti ajde samnom na groblje. Koliko je tu grobova! U njima leže mnogi, koje si ti poznavao i s njima općio. A ima ih svake vrsti i bogataša i siromaka, i vladara i podložnika, i velikaša i sluga. Pak koja je razlika megju njima? Nikakva. Svi su jednaki, jer su svi sve ostavili. Aleksandro Vel. prolazeć jednom mimo groblja vidi Diogena, gdje nešto traži. Tada ga zapita kralj: Šta tu tražiš? Na što će mu Diogen: „Tražim lubanju tvoga oca, no jer je ne mogu raspoznati od lubanja prostih ljudi, molim te kaži mi, koja je lubanja tvoga oca.“ Vidiš, što napokon čeka i tebe, dragi kršćanine! Gol si došao na ovaj svijet, gol ćeš i u grob. Ništa nijesi sobom donio ništa ne ćeš sobom niti odnesti, nego samo dobra ili zla djela. Za nekoliko godina gnjiti ćeš u grobu; od tvoga tijela ostat će samo suhe kosti, gola prašina. Ti to znadeš, da ćeš umrijeti, i po smrti sve ostaviti, ali ne ćeš, da na to misliš; pače živiš onako, kano da nikad ne ćeš umrijeti.

Misli dakle često na smrt, ozbiljno misli, pak ne ćeš sagriješiti, a budi uvijek na smrt pripravan, jer joj ne znaš ni za uru ni čas. Filip, kralj macedonski, naloži svomu komorniku, da mu svako jutro, kad ustane, kaže: „Kralju, spomeni se, da si umrli čovjek, da ćeš umrijeti.“ Spomeni se i ti svoje smrti svaki dan, navlastito, kad čuješ za druge zvoniti, kada sprovagjaš druge u grob i t. d. Poimence treba da na to misliš na

dušni dan kad pohagjaš grobove. Grobovi su najbolja učiona za pobožan život. Jednom upita poganski mudrac Zeno nekoga za savjet, kako bi svojim životom Bogu najbolje omiljeti mogao? Na što mu ovaj odgovori: „Hodi k mrtvima, oni će ti dati najbolji savjet." Sv. pako Ivan Zlatoust veli: „Pohagjajte grobove, oni su učiteljske stolice svete znanosti, gdje se najbolje uči poniznost." Car Karlo V. da nikada ne zaboravi na smrt, dao si za života napraviti mrtvačku škrinju, i u njoj se živ dao odnesti u crkvu, da se nad njim kao nad mrtvacem ovrše sv. obredi. Ti sagji barem pameću često u grob, pak ćeš jednom u njemu lakše ležati. „Spomeni se svojih zadnjih stvari, pa ne ćeš nikada sagriješiti."

Primjer.

U Peru, u Americi, dogodi se čudnovati slučaj. Misijonar Mihovil Fuentes, otac družbe Isusove, putovao po svom apostolskom poslu. Na putu pridruži mu se pet Indijanaca. Kad su došli usred velike pustare, namrgodi se nebo. Do mala počelo bliskati i grmjeti tako, da su se sve same strijele oko njih križale. U toj smrtnoj pogibli klekne misijonar, uzme u ruke krunicu i pozove svoje drugove, da s njim na nju mole. Dvojica se odazvaše, dok se ostala trojica počela tomu rugati. Na jednom zablisne i ošine grom onu trojicu otvrdnutih Indijanaca, da su na mjestu ostali mrtvi, dok oni moleći krunicu ostadoše posve neozlegjeni. Tu upoznaše moguću zaštitu bl. dj. Marije, te joj se na toj osobitoj milosti svesrdno zahvale. Eto koliko može prečista Djevica, i kako ona čuva od nagle smrti one, koji se njoj mole.

Moli joj se i ti, moli često krunicu, i preporuči joj se za sretnu i blaženu smrt. Amen.

RAZMATRANJE ŠESNAESTO.

Smrt promatrana osjetilima.

Jučer smo razmatrali, da je smrt sigurna i blizu, da ćemo na smrti sve ostaviti; danas pako prenesimo se duhom k postelji jednoga čovjeka, koji umire, i motrimo ga, kako se rastavlja s ovim svijetom. Jesi li vidio kada umirati čovjeka? Ako jesi, domisli se na sve ono, što si tada osjećao; ako nijesi, a ti me tim pazljivije slušaj. Predstavi si, da si došao u veliku, sjajnu palaču. Ulaz prekasan, stijene pokrite sve samim umjetninama, a u sobama sve se blješti od samih ogledala i pozlata. Sve sja od ljepote i bogatstva. Samo je ona zadnja soba tamna, koju samo pomalo rasvjetljuje slabo svjetlo. Približi se k onom veličanstvenom krevetu. U njem leži čovjek u zadnjim trenucima života, koga su već liječnici zapustili, a samo se svećenik još za nj skrbi. To ti je gospodar kuće, čovjek moguć, bogat i ugledan, komu se sve klanjalo i utjecalo; čovjek velikoga glasa i reći bi, najsretniji na ovom svijetu, a sad leži nepomičan kao kakav panj. Uporavi na nj mišlju sva svoja osjetila, da ti sve ostane duboko utisnuto u dušu. Bit će ti to korisno, jer je i tebi jednom istim putem ići u vječnost.

1. Najprije upri u njega oči i motri ga malko. Glava mu je opala, kosa sva raščešljana, čelo blijedo, sljepočice utopljene, oči caklene, uši velike i tanke, nos šiljast, obraz žut, usta otvorena, usne modre, jezik crn. Koliko god puta dahne, svaki put mu se grlo nadme i opet stisne, a prsa skoče i padnu. Ruke i noge omrznule, nokti pomodrili, tijelo otešćalo, samo bilo jače tuče, a srce hoće da skoči. U trbuhu mu se

prelijeva kao valovi, usta mu se nakrivljuju, zubima počima škripati, očima nemirno kretati, sav se na mahove stresa. Od muke smrtan ga znoj polijeva. Rogjaci i služinčad dolaze i odlaze. Jedan uzdiše, drugi plače, a treći je izvan sebe. Svećenik je uza nj s knjižicom u ruci, koji sad moli, a sad u njega gleda; sad ga tješi, a sad opet hrabri. Kakav prizor! Kakva promjena!

To je čovjek, komu se pred malo vremena nije moglo naći mjesta, komu su se svi na ulici klanjali i otkrivali. Svaki njegov mig bila je zapovijed, i svaki se sretnim scijenio, koga bi nagovorio ili samo lijepo pogledao. Po njegovoj volji sve se ravnalo, i Bog sačuvaj protusloviti mu. Baš pravi kumir obožavanja!

2. Sad slušaj one govore, uzdisaje, plač i jauk rogjaka. Neki veli: Oh nebog na što je došao, drugi opet: Tko bi mu bio rekao! . . . Tko bi mu bio rekao? A rekao je Isus svima: „Budite pripravni, jer u koji čas ne mislite, doći će sin čovječji.“ (Luk. 12, 40.) A što misliš, da se baš svi toliko skrbe za dušu umirućega? Čujmo one baštinike, kako već zapovijedaju i gospodare u kući i pitaju za ključeve A čuj i onu služinčad Dosada su svi strepili pred svojim gospodarom, a sad, kad je strah minuo, razgovaraju: koliko je tko služio, koliko zaslužio; jedan pita drugoga, što mu je gospodar ostavio. Svi se skrbe samo za ovo zemaljsko blago, a sam svećenik za njegovu dušu. On moli iz obrednika. A što moli? Moli: Dijeli se, dušo kršćanska, od ovoga svijeta! O kako strašne su to riječi. Dijeli se dušo od ovoga svijeta, od tijela! A kamo? U vječnost! Oh strašnoga dijeljenja! Čovjeka hvata groza na to samo misliti, a što tek mora biti to kušati? — Što pak veli umirući? Ništa. Nijem je, ne govori više, i teško će već ikada progovoriti. Više ne može ni za pomoć pitati. Pače niti glavom ni rukom ne može poka-

zati što želi. Dosada je riječ njegova samo grmjela i svi ga se bojali, a sad nebog mora mučati, mučati za uvijek. Nego čuj, kako mu hropoće u grlu i kako uzdiše. Slab je, ni maknuti se ne može. U tugjim je rukama i drugi rade s njim, što ih je volja i ne čekaju drugo nego da izdahne.

Pa zar je to onaj čovjek, koji se znao samo hvalisati, bezobzirno zahtijevati štogod mu se prohtjelo, koji nije mogao trpjeti nikakvoga protuslovja, ni jedne uvrede zaboraviti ili oprostiti? Kad je on govorio, svi su morali mučati. A sad je evo on zamuknuo, zamuknuo za uvijek. „Eto čovjeka, koji se uzdao u velika svoja bogatstva, i uzoholio se u taštini svojoj.“ (Ps. 51, 9.) Jadan na što je spao! Sve ga ostavilo, sve mu ništa ne pomaže; samo su još rogjaci suznim očima oko njega, ali i oni traže samo, što je njihovo. Tako prolazi slava ovoga svijeta!

3. Sad njuši i onaj vonj u sobi! Zrak reći bi, da je sav okužen od tolikih ljekarija i isparivanja Zrači se doduše i kadi, ali sve badava. Nu najveći vonj širi se od samoga bolesnika. Otkrij ga, pak ćeš se osvjedočiti. Krevet njegov neugodno zaudara. A prisloni malko lice svoje k njegovu. Uh, kakav dah mu ide iz ustiju! Dah, koji već zaudara po mrtavštini, dah kužan, da ga nitko ne može podnašati. To znade najbolje svećenik, koji mu najbliže do ustiju stoji. Ako je tako neugodno okolici, kako tek mora biti bolesniku! A, gdje su one tolike dragocjene pomasti, kojima mu je nekad mirisala čitava soba, posoblje, odijelo? A koliko se možda mirisa nekad izlilo na ovo vonjavo tijelo? Nekad nije mogao podnesti ni najmanjega vonja, a sada sav smrdljiv leži u onom blatu, da najbliži bježe od njega. Sad neka znade, kako je sve na ovom svijetu isprazno, i kako napokon svršuje.

4. Sad pak k u š a j, što se kušati dade. Ako hoćeš znati, što je žukoća, a ti ugji u srce onoga čovjeka. Već sam spomen na smrt, kako je žuhak! Crkvenjak veli: „O smrti, kako je žuhka uspomena tvoja!“ (Crk. 41, 1.) Uspomena na smrt zagadi čovjeku i najslagje zabave. Kad kralj Baltazar usred gošćenja opazi nepoznatu ruku, kako na zidu nešto piše, sav od straha problijedi i počne se tresti. (Dan. 5, 6.) A što bi tek bilo, da je znao, da će još one noći bit ubijen? Ako je tako žuhko samo misliti na smrt, a što tek mora biti gledati je, kako se približuje, imati je pred očima, kušati je? O kako je žuhko morati ostaviti ono, što je komu najdraže; dijeliti se od svojih najmilijih rogjaka, prijatelja, znanaca, ostaviti kuće, blago itd.! A što tek mora biti dijeliti se sam sa sobom, što biva kad se rastavlja duša od tijela, k tomu morati se staviti pred sud Božji, od koga će visiti sva vječnost. Kolik strah! A još k tomu kolike muke! Usta suha, usne krastave, jezik izgoren, grlo gnjilo od rana. Rada bi jesti, a ne može, i ista ljekarija tako mu je žuhka, da se sav strese, kad je uzme. Nebog uzima i to, ma bilo kako žuhko, samo da ozdravi, ali badava; spasa mu nema. Napokon već niti ljekarija ne može uzimati. Sve to skupa tolika je žuhkoća, da je nitko ne može pojmiti, osim onoga, koji ju je već kušao. Mi je još nijesmo kušali, ali ćemo je kušati i to možebit prije, nego mislimo.

Pak takvoga šta mora kušati čovjek, komu i najukusnije hrane nijesu bile dobre, koji je samo na to mislio i u tom uživao, kako će bolje jesti i piti; koji nije poznavao ni posta ni uzdržanja od mesa u zabranjene dane; koji se poput onoga evangjeoskoga bogatuna svaki dan gospodski gostio (Luk. 16, 19.) i tješio se veleć sam sebi: „Dušo . . . jedi, pij, gosti se.“ (Luk. 12, 16.); komu je bio Bog trbuh. (Filip 3. 19.)

O kako mu se sve slatko promijenilo u žuhko, i koji je za života ugagjao samo tijelu, sad zato mora trpjeti i u duši. Oh sljepoće, gle bezumnosti, vaj sramote!

5. Napokon d o t a k n i se onoga čovjeka. Najprije stavi ruku na njegovu kosu. Sva je od muke vlažna i mrzla. — Dotakni se onoga čela. Što ti se čini? Kakvo je? Uznojeno i mrzlo. — Uzmi ruku. Sva je ledena i teška kao olovo. Popipaj bilo. Jao, kako je nemirno! Sad tuče jače, sad slabije; sad brže, sad polaganije; sad prestane tući, a sad opet počima. — Stavi ruku na grudi. Još su tople, ali kako su od bolesti omršavile. — Dotakni se srca. Jao, kako je toplo, kako skače, kano da se sva krv tamo skupila. — Primi noge. Mrzle su kano led, teške i ukočene. — Nu nemoj još otići. Čekaj dok izdahne, da vidiš, kako se umire. Blagoslovljena svijeća gori pred njim, ali je ne vidi, prisutni plaču, ali ih ne čuje. Sad je već počeo zubima škripati; usta mu se nakrivljuju; oči su mu nepomične; oko mu suzi; teško diše. Samo još časak, pak će izdahnuti. Sad kano da od muke već izmučen lakše diše. Pazi, sad će zadnji put dahnuti i ispustiti dušu . . . To mu je valjda zadnji dah . . . Jest, ne diše više. Umro je; mrtav je. Zatvori mu oči i sveži usta, protegni ruke i izravnaj prste, da mu budeš mogao u nje kasnije uklopiti propelo ili krunicu. Sad možeš s njim raditi, kako te je volja, kano s kakvim drvenim kipom.

Pa zar je to onaj čovjek, komu je cijela palača bila pretijesna, tolika služinčad premalena, najskupocjenije pokućtvo preprosto! To li onaj čovjek, komu su najdražesnije postelje bile pretvrde, najblaži zrak preoštar, koji je tražio najudobnije kupelji po svijetu, pitao svoje tijelo najvrsnijom hranom i pićem, ne propustio nikakve zabave! To onaj toliko obožavani idol! Strahota, kamo napokon dovode čovjeka sve zemaljske sla-

sti, i kako svršuje sva slava ovoga svijeta! Ali to još nije dosta. Kućica od četiri daske i grob dva metra u zemlji, bit će sva njegova imovina, dok se napokon ne pretvori u prah i nestane ga.

Dragi kršćanine! smrt, što si ju danas razmatrao, čeka i tebe. I ti ćeš za cijelo umrijeti, a možebit i na još težoj postelji i uz veće muke nego ovaj mrtvac, ili ćeš možebit umrijeti naglo, što je još gore. S toga budi uvijek pripravan. Blago tebi, ako za života odtrgneš srce svoje od svijeta, jer ćeš se lakše od njega dijeliti na smrtnom času. Budeš li za života prezirao svijet i taštinu njegovu, smrt će te samo izbaviti iz tamnice, u kojoj sada čamiš. Budeš li sada trapio tijelo i obuzdavao strasti, lakše ćeš leći u grob i pouzdanije se staviti pred sud Božji. Napokon svejedno je, umreš li u bogatstvu ili u siromaštvu, čašćen ili preziran, star ili mlad, lako ili teško, samo da umreš u milosti Božjoj. Blago tebi, ako živ umreš svijetu, da mrtav dobiješ život vječni!

Primjer.

Svetoga je A n d r i j u A v e l i n a u zadnjem času života strašno mučila misao na budući život. Nečisti duh napeo sve sile, da ga u zdvojnost natjera. No on upre svoje umiruće oči u sliku bl. dj. Marije, koja je visila na zidu i pred kojom se često molio za života, da mu Majka Božja bude na smrtnom času pomoćnicom i zagovornicom kod sinka svoga. I zbilja ova preljubezna majka nije svomu štovatelju uskratila zadnje pomoći. Ona mu je pritekla u pomoć i oslobodila ga onih zdvojnih napasti. Gledajuć ovako u onu sliku izdahnu svoju svetu dušu.

Štuj i ti bl. dj. Mariju za života, njoj se uteci u zaštitu i moli je za sretnu smrt, pak će i tebi tada pomoći. Amen.

RAZMATRANJE SEDAMNAESTO.

Kako smrt porazuje tijelo.

Na ovom se svijetu sve čini najviše za t i j e l o. I isti grijeh počinja se ili zato, da se tijelu ugodi, ili zato, da se od njega ukloni ono, što mu ne prija. Sve se čini, da se tijelu zadovolji. Tamo smjeraju i iste časti i bogatstva. Većina ljudi žive tako, da se ne žacaju ni uvrede Boga ni gubitka duše, samo da tijelu bude dobro, dok je živo. Tijelu za volju otpovijedaju se raju i odabiru pakao. Pak što je napokon to tijelo? Da to jednom uvidiš i više se ne varaš, razmatraj danas, što biva od čovječjega tijela poslije smrti. Jesi li vidio kada mrtvaca? Dobro dakle. Predstavi si, da ga sad gledaš. Ima oči, ali ne vidi; uši, ali ne čuje; jezik, ali ne govori; ruke i noge, ali se ne miče. Leži kao kakav kip od mramora, kao panj u gori. Pače još gore. Tijelo je njegovo tako odurno, da svaki bježi od njega. Nu prevario bi se, kad bi mislio, da će uvijek ovako ostati. Strahota je samo pomisliti na to, što će sve s vremenom biti od njega. Budući da čovjek sve radi zbog tijela i ne boji se ni Boga uvrijediti, samo da tijelu ugodi, zato se Bog nije zadovoljio samo time, da tijelo samo smrću kazni, već ga osudio i na rasulo. Isus se istina podvrže smrti, ali ne dopusti, da mu se tijelo raspadne. Da se osvjedočiš, što sve biva od čovječjega tijela poslije smrti, a ti ajde sa mnom duhom pameti svoje na groblje, pak molimo grobara, da nam pokaže samo tri groba: novi, stari, najstariji.

1. Najprije neka nam pokaže n o v g r o b. Čitaj onaj natpis. Tko leži u nutri? Umro je tek pred nekoliko mjeseci. Ti si ga možebit i poznavao. Molimo te,

grobaru, otvori nam malko taj grob, da vidimo što je u nutri. Grozota! Čovječje tijelo, crno, gnjilo. Prije malo vremena onako lijepo i zdravo, a sada već plaze po njem gliste i crvi ga izjedaju. To ti je baština tijela. Pravo dakle veli sv. pismo: „Slava njegova gjubar i crvi.“ (I. Mak. 2, 26.) „Slast njegova crvi.“ (Job, 24, 20.) „Čovjek gnjiloća, a sin njegov crv.“ (Job, 25, 6.) No ti, dragi kršćanine, nemoj još otići, postoj malko tu i razmatraj. Gle! kako već na tom tijelu nestaje mesa, kako mu se koža nabrala, vlasi počeli padati i gnjiti, usne se utopile, nos i uši iščezavaju, sve se tijelo raščinja i reć bi da pliva u gnjiloći i smrdežu. U ustima zaleglo se gnijezdo crvi, koji plaze kroz grlo u trbuh i iz trbuha opet nazad kroz oči, uši, nozdrve. U trbuhu sve sama gnjiloća, otkud se na tisuće drugih crvi poragja, koji vrve po čitavom tijelu te glogju mesu sve do kože i kostiju. Prsi su već gotovo do rebara oglodane, a koža isprošupljena. Čitava lješina pokrita je crvima i glistama, te glogju ostanke mesa okolo kostiju. Crvi odozgo, crvi odozdo, crvi iz nutra, crvi iz vana. Sve sama kaljužina. „Tijelo moje obučeno je u gnjiloću.“ (Job. 7, 3.) „Prostrte su poda te gliste, a crvi su ti pokrivalo.“ (Is. 14, 11.) Sad znaš, što je to tijelo: crvi, gnjiloća, smrdež.

Eto dakle, komu služe ljudi, komu se klanjaju. Eto na što spade gizdav mladić, isprazna žena, ohola djevojka. Gdje im je sada ona nježnost tijela, ona ljepota lica, ono rumenilo usta, ona vatrenost očiju, ona glatkost ruku, ona urešena glava, ona divna kosa? Sve je gnjiloća i smrdež. Da, gnjiloća i smrdež je ono, što tolike ljude zasljepljuje; to je njihov Bog, komu se klanjaju i služe. Babilonci držali su zmaja za Boga. Daniel prorok da im pokaže, komu se klanjaju, dade zmaju pojesti nekakvu smolu pomiješanu sa štetinjom i staklom. Zmaj se raspuknuo. Tada im prorok pokaza zmaja i njegova crijeva, te reče: „Eto, komu ste se klanjali.“ (Dan 14, 16.) Da, Babilonci, ljudi pogani, neznabošci, klanjali su se zmaju, ali kršćani se klanjaju gnjiloći i smrdežu. Ajde ti gnjilo i smrdljivo tijelo, vi crvi, koji po njemu plazite, kažite nije li to istina? Da, to je onaj idol, komu se toliko klanjalo; to je ono meso, koje se toliko gladilo i mazilo; to su ona usta, koja su tolike poljubce dala i primila; to su ruke, koje su tolike grdobe počinile; to je tijelo, komu se za volju toliko zla počinilo. Nu govori već jednom ti sama, gnjiloćo i smrdežu, govorite vi crvi, da vas čujemo. Da, govore nam oni, vi nas odozgo gledate i čudite nam se. Bili smo i mi jednom, što ste vi sada; s vama smo se zabavljali, živjeli u veselju i raskošima, pak evo na što smo spali. Nego što smo mi sada, to ćete biti i vi. — Vidiš li dakle, dragi kršćanine, što i tebe čeka! Da se o tom osvjedočiš, ne treba ti baš ni vjere, dosta je da imaš oči. Gledaj i vidi. Hoćeš, ne ćeš, to ćeš biti i ti prije ili kasnije. Job (12, 28.) veli: „Nestat će me kao gnjiloće.“ Nego ti bi rada znati, kad će to biti. Brzo. Crkvenjak veli: „Znaj da smrt ne kasni.“

Vidiš dakle, dragi kršćanine, komu služiš, kad tijelu služiš nečistoćom, proždrlošću, pijanstvom. Ne daj se dakle zaslijepiti, da zbog ove gnjiloće i smrdeža izgubiš besmrtnu dušu. Zasrami se, ako si do sada možebit ugagjao tijelu bludnošću, ako si možebit bio od onih „kojima je Bog trbuh.“ Filip. (3, 19.) Pokaj se i plači. A ne daj se ni od ovih vremenitih dobara a najmanje od novca zaslijepiti, jer ni od toga ti ne će ostati drugo van samo gnjiloća i smrdež.

2. Sad molimo grobara, da nam otvori jedan s t a r i j i g r o b, komu je već više godina. Vidi, što je ono na dnu. Nekoliko suhih kostiju. Na vrhu groba lubanja,

to ti je glava; do nje više košćica, to su ti ruke, dolje deblje kosti, to su ti noge; a u sredini od glave do nogu podeblja kost, to ti je hrbtenjača. A gdje je onaj jezik, navik na onako ružne govore i psovke? Nema ga, raspao se. A gdje je onaj mozak, gnijezdo tolikih ispraznosti? Nema ga, crvi se od njega polegoše i sami sebe izjedoše. A gdje je ono srce, sijelo tolike mržnje, zavisti, jada, koje se nikad nije moglo nasititi nečiste ljubavi i želje za novcem? Nema ga, nestalo ga, sagnjilo je i crvi ga pojedoše. A gdje su barem one oči, koje se krijesile kao strijele, a namigavanjem i očijukanjem svojim mnogu nedužnu dušu smutile? Nema ih, nestalo ih je. A gdje je ona kosa, predmet tolike oholije, ispraznosti i dangube? Nema je više, raspala se. A gdje je ono meso, koje se toliko gladilo, mazilo i resilo,? Nestalo ga. Da, svega je nestalo, samo nekoliko suhih kostiju još je ostalo. „Osušiše se kosti naše i nestade nade naše.“ (Ezek. 37, 11.)

Kraljica Jezabela iz staroga zavjeta bi kroz prozor bačena na ulicu, njezinu krv psi polizaše i meso izjedoše, tako da od nje ne ostade drugo osim nešto suhih kosti: Kad to vidješe ljudi, presenećeni pitahu: „To li je ona Jezabela?“ (Kr. 9, 37.) Pitaj i ti, dragi kršćanine, čije su te kosti u grobu? Možebit su to kosti kojega mladića, divnog stasa i uzrasta, djevojke sa ljepote na glasu, možebit kojega velikoga bogataša, dostojanstvenika, učenjaka. Pa zar je to onaj raspušteni mladić, to ona ohola djevojka, to onaj bogataš, komu nikad nije bilo dosta, to onaj ponositi dostojanstvenik, učenjak? Tko bi ih prepoznao? Pomiješaj, veli sv. Ivan Zlatousti, kosti vladara, knezova, svećenika, proroka, gragjana i seljaka, gospodara i sluga, učenjaka i neukih, pak kaži, koje su kosti vladara, koje knezova, koje svećenika, koje proroka, koje gragjana, koje seljaka,

koje gospodara, koje sluga, koje učenjaka, koje neukih? (Hom. 9. de poenit.) Sv. Alfonzo Liguori još kao dječak narisao je čovječju okosnicu, a odozdo napisao Aleksandro Veliki. Napiši i ti pod te kosti ime čije god hoćeš, svejedno je. Jedan pak drugi napravi čovječji kostur, te napisa ozdo: Posljednja moda. Da, to nam je svima zadnja moda: gola lubanja i malo suhih kostiju.

3. Ali ni to još nije dosta. Bog stvori Adama iz zemlje, da kadgod po njoj bude hodio, domisli se, iz česa je, te se nikad ne uznese. Kad je pako nečisti duh hotio zavesti naše praroditelje na grijeh, reče im: „Bit ćete kano bogovi.“ Oni mu povjerovaše i uzoholiše se; nu Bog ih ponizi veleć Adamu: „Prah si, i u prah ćeš se vratiti.“ (I. Moj. 3, 19.) Pak jerbo svi baštinismo od Adama klicu oholosti, svi ćemo se u prah vratiti. Da se o tom osvjedočiš, dragi kršćanine, molimo grobara, da nam otvori jedan najstariji grob. Šta vidiš u njem? Nešto crne prašine kao kakvu paučinu. To su ti one strunule čovječje kosti; obratile su se već u zemlju, iz koje bijahu uzete. Sad otvori slobodno i sve druge najstarije grobove. U nijednom ne ćeš naći više. Eto dokle dopire sve veličanstvo ovoga svijeta, gdje svršava sva ljudska slava. A gdje su oni toliki carevi i kraljevi, oni mogućnici i velikaši, oni hrabri vogje i glasoviti učenjaci? Svi su samo prašina. Nijedna moć, nijedna slava, nijedna jakost, nijedna umjetnost, nijedna znanost nije ih mogla očuvati od praha. „Sliku njihovu spravio si na ništa.“ (Ps. 72, 20.) Da, tako kazni Bog ljudsku oholost, i kolika je sva slava ovoga svijeta, najbolje se vidi na tom prahu.

Daniel prorok, da osvjedoči babilonskoga kralja, kako ga poganski svećenici varaju, te onoliku hranu, koju je on svaki dan davao krivomu bogu, ne jede ovaj, već ju svećenici kroz neka tajna vrata kradu, po-

sipao je sav hram pepelom, zatvorio ga i zapečatio vrata. Sutra dan dogje Daniel s kraljem, otpečati vrata i unigje u hram. Tada će prorok kralju: „Kralju, vidiš li ove stope; što ti se čini čije su?“ A kralj mu reče: „Vidim stope muževa, žena, djece.“ Dao Bog, kako god su Babilonci po onom pepelu spoznali, da štuju krivoga boga, da bi tako i svi ljubitelji ovoga svijeta na ovoj prašini u grobu upoznali njegovu ispraznost! Ta kamo god se okreneš, svuda vidiš samo prah i u njemu pokopanu slavu svijeta. Jedno se pokoljenje diže, drugo pada i u prah se vraća. Ništa nije stalno na ovom svijetu. Sve se u prah obraća. „Nestat će svake puti i čovjek će se u prah vratiti.“ (Job. 34, 5.) Jesi li osvjedočen, dragi kršćanine, da su svi ljudi prah i da će se u prah vratiti? Crkvenjak (17. 3.) veli: „Svi su ljudi zemlja i prah.“ Vjeruješ li dakle, da ćeš se i ti vratiti u prah? A što si onda? Prigni se malko, poberi taj prah po dnu groba i stisni ga. Vidiš to ti je čovjek, jedva ga ima nekoliko grama. (Job 30, 15.) veli: „Spao sam na ništa.“ Pak za volju šake praha, ničesa, vrijegjati Boga, izgubiti dušu! A gdje ti je pamet? „Što se oholiš, zemljo i prašino?“ (Crk. 10, 9.)

Primjer.

Jedno od najdivnijih obraćenja grješnika na pokoru jest ono **Margarite Kortonske**. Ona se rodi g. 1249. u selu Lavianu u Italiji. Roditelji joj bijahu imućni i bogobojeći ratari. Već kao mlada djevojčica sijevala je vanrednom ljepotom, tako da je već onda bila opće poznata pod imenom krasotice. Da joj pak bude još više hvale, kitila se cvijećem i svilnim vrpcama. Dobra majka, zabrinuta za svoju kćerku, odgovarala ju od taštine i opominjala, da se moli bl. dj. Mariji. Nu na žalost majka umre, kad je Margareti bilo

istom osam godina. Premda se otac starao za kćerku, a to ipak, jer je bio najviše na polju, nije mogao na nju paziti, kao pokojna majka. Što je više Margareta rasla, sve joj se više rascvjetala tjelesna ljepota, i sve više razvijala u njoj taština. Kad ne bi bio otac kod kuće, dolazili bi k njoj mladići, i s njima se upuštala u nečiste razgovore. Nu od svih najviše zavoli nekoga bogatoga plemića iz obližnjega grada Monte-Pulciana. S tim zavodnikom pobježe nesretna djevojka noću, kad joj još ne bijaše ni punih šesnaest godina. Sva je okolina govorila o tom dogogjaju. Otac plačući ode k mladiću i zaklinjao ga, da mu vrati kćerku; ali on ju bio sakrio. Punih devet godina življaše po tom Margareta u grijehu. Pa premda već bijaše sasvim utonula u bezdno opačine, a to ipak još uvijek tinjaše u njoj iskra poštenja, koja bi kadgod ukresana majčinim opomenama sijevnula slabim svjetlom. Ali da se k Bogu obrati, to joj ni na kraj pameti ne dogje. No onaj, koji ostavi devedeset i devet ovaca, da potraži izgubljenu, ne pusti je s oka; ne htjede da se pogubi, već da se spasi. Njezin ljubovnik ode jednom na dalek put po trgovačkom poslu. Poslije nekoliko dana dotrči njegovo pseto samo kući. Ono stade okolo Margarete nemilo zavijati i potezati je za haljinu, kao da je želi iz kuće izvući. Sva u čudu pogje za psetom, i tako dogje do jame granjem zatrpane. Pseto počne gubcem odgrnjati granje, kao da si gospodaricu opominje, da otkrije jamu. Kad to učini, — ha za Boga, što joj oči vide? — mrtvo truplo ljubovnikovo, već na polak trulo i crvima izjedeno! Razbojnici navalili na nesretnika, i ubiše ga. Što je Margarita tada osjećala, nije moguće iskazati; nu svakako da se tim užasnim načinom pretrgao onaj čvrsti lanac, kojim bijaše za grijeh sapeta. Tu joj puče pred očima, kako je sve na svijetu ništavilo, i kako su sve

tjelesne požude gadne i gnjusne. Od čemera satrta, od suza nakvašena, raskuštrane kose a poderane haljine bježi natrag k ocu, i suznim ga očima klečeć molila, da je prime natrag u kuću, obećajuć tvrdo, da će se poboljšati i grijeha sasvim ostaviti. Nu otac je, nahuškan od njezine maćuhe, bez milosrgja otjera. Dopustio to Bog, da si tako traži boljeg oca od oca tjelesnoga. Ovako protjerana iz očinske kuće sjede u vrtu pod stablo, i plačuć razmišlja, što će sada i kamo. Probugjena savjest joj veli, da se k Bogu obrati i njega si odabere za oca, dok joj gjavao prišaptava: lijepa si još i mlada, pa kad te je otac odbacio, najbolje ćeš učiniti, ako se podaš bogatašima, te živiš ugodno kao i prije. Teška bijaše to borba u Margaretinom srcu; nu milost Božja napokon nadvlada. Povikavši odrješito: ne; nikad više, radije od glada umrijeti, nego opet griješiti! ustade i odtrča u grad Kortonu, odakle joj i pridjevak. Tu stupi u zadrugu pokornicâ redovnicâ sv. Franciska. Roneć suze ispovjedi se od cijeloga svoga života i odluči na najstrožu pokoru. Živjela je o suhom kruhu i vodi, spavala na tvrdoj zemlji sa kamenom ili drvom pod glavom, bičem si do krvi krotila tijelo, a noć provodila većinom u molitvi i razmišljanju o muci i smrti Isusovoj. Odsele nije više nikad ni jednomu muškarcu pogledala u lice, nit ikada više htjela razgovarati o svjetskim stvarima. Žalosna, što joj tragova ljepote s lica ne će da nestane, noktima bi ga grebla samo da čim prije iščeznu. Često bi noću, kad bi ju salijetale napasti, jaućuć i plačuć s prozora vikala: „Ustajte Kortonci, ustajte, pa me stjerajte iz grada, jer ja sam ona grješnica, koja sam to i to proti Bogu i ljudima učinila." Bila je već nakanila poći u Monte-Pulciano, da tamo u poderanu odijelu i ostrižene kose prosjaćeći od praga do praga popravi one sablazni, što ih je u onom gradu

zadala svojim devetgodišnjim grješnim životom, ali joj ispovjednik toga ne dopusti. Jedne nedjelje ipak dogje s užetom o vratu u crkvu svojega rodnoga mjesta, i klečeći molila puk za oproštenje, što ga je svojim grješnim življenjem sablažnjivala. Mnogi grješnici videći je kako za grijehe svoje plače i pokoru čini, i oni plakaše i ganuše se na pokoru. Svi pako slaviše Boga na tako čudnovatom obraćenju. Ova nekad tolika grješnica popela se na toliku visinu kršćanske savršenosti, da ju je Bog već na ovom svijetu opsipao vanrednim milostima. Njoj se više puta prikazaše Isus, Marija i angjeo čuvar, tješeći je i bodreći u napastima i borbama. Posljednjih godina života trpila je veliku bol u ustima i grlu, da tako i time zadovolji za one negdašnje nečiste razgovore. Na smrtnom času molila je sve za oproštenje i s posmjehom izgovarajući ime Isus i Marija u četrdeset i osmoj godini života, na 22. veljače god. 1297. preseli se u rajsku slavu, iza kako je dvadeset i tri godine proživjela u najvećoj pokori. Po njezinu zagovoru učini Bog mnoga čudesa. Nego najveće čudo jest to, što se tijelo njezino jošte nije raspalo, kao tjelesa drugih običnih ljudi. Pače ono je još uvijek, poslije šest sto godina, cjelokupno. Benedikt XIII. god. 1728. proglasi je sveticom. Njom se ponosi čitava katolička crkva. Toliko vrijedi prava pokora!

Kako su nedokučivi sudovi Božji! Margarita živi dugo u grijehu, obrati se, čini pokoru i spasi se; dok njezin zavoditelj umre naglo, te se jamačno srušio u pakao. Na Margariti pokazao Bog svoje milosrgje a na mladiću svoju pravednost. I tebi je još, dragi kršćanine, Bog milosrdan i čeka te na pokoru. On će ti oprostiti, pa bio još veći grješnik. Obrati se dakle, dok imaš vremena i čini pokoru, da spasiš dušu pa makar i nestalo tijela. Amen.

RAZMATRANJE OSAMNAESTO.

O smrti otvrdnutog i obraćenog grješnika.

Danas prenesimo se duhom pameti svoje na Kalvariju, pak razmatrajmo smrt onih dvaju razbojnika, koji bijahu s Isusom raspeti, jedan s lijeva, a drugi s desna. Prvi umire otvrdnut u svojim grijesima, a drugi se obraća. Predmet je preznamenit, jer se radi o vječnoj sreći ili nesreći čovjeka. Slušaj dakle pomno, pak se okoristi na spasenje duše svoje.

1. Najprije motri onoga zločestoga razbojnika na lijevu. Već je visio na križu. Znao je sigurno, da za koji sat mora umrijeti. Bio je Žid, i kao takav poznavao je Božji zakon Znao je, da opstoji raj i pakao; vječnomu pako spasu mogao se nadati jedino po Mesiji. Znao je, da onoga Isusa, koji ovdje s njim u sredini na križu visi, mnogi drže za pravoga Mesiju. Pa ako je dobro motrio sve što se s njim nevinim dogagja, a on to sve strpljivo podnaša, to je mogao lako iz proročanstva staroga zavjeta uvidjeti, da je to onaj obećani Mesija, koji je uzeo sve grijehe svijeta na se. Morao je znati, da je Isus svoje poslanstvo zasvjedočio mnogim čudesima, pa da nije znao i vidio drugo, dosta je bilo gledati ga sada, kako nedužan ponizno umire ne braneć se ni najmanje. Već samo to čudo moralo ga je ganuti i obratiti. K tomu imao je lijep primjer u onom drugom razbojniku na desnu, koji ga je opominjao na pokoru, a čuo i samoga Isusa, koji ovomu oprašta grijehe i obećaje, da će još onaj isti dan biti s njim u raju. Oh da znaš, dragi kršćanine, kako se Isus skrbio za duševno spasenje obaju ovih razbojnika, ali jedan njih osta ipak tvrdokoran i otvrd-

nutoga srca. Pak što mu je zatvorilo srce i usta, da ne htjede ispovjediti svojih grijeha i moliti Isusa, da mu oprosti? Zar bi bio time možebit izgubio poštenje? Ta siromah i onako ga više nije imao; za svoj zločin bio je tja i na smrt osugjen. Ili zar bi bio, da se pokajao, izgubio kakvo prijateljstvo? Ta i onako mu već nikakvo prijateljstvo nije moglo ništa više koristiti, pošto je već bio na koncu života. Što mu je dakle začepilo usta i srce, da se nije htio obratiti, nego se dapače Isusu rugao i psovao ga? Jamačno se bojao, da će ga neprijatelji Isusovi, koji su bili pod križem, ismjehivati, pak je htio pokazati nekakvo junaštvo, a nebog odao je samo svoju kukavštinu. Molio je Isusa, da ga izbavi tjelesnih muka, veleć: „Ako si ti Krist, pomozi sebi i nam“ (Luk. 23, 39.), a nije ga htio prositi, da ga izbavi vječnih muka pakla. Nebog više se starao za tijelo, nego li za dušu. Da, bio je otvrdnut grješnik. A ima takovih grješnika, žalibože, i danas, koji se ni na smrtnoj postelji ne će da obrate, dapače i takovih, koji si sami život uzmu, hoteći time pokazati nekakvo junaštvo. Nu nemoj misliti, dragi kršćanine, da su to junaci; to su samo kukavice, koji ne će ili se ne mogu svladati, pak kako su bezbožno živjeli, tako i umru. Moli se Bogu, da sve ljude rasvijetli, da upoznaju neizmjerno Božje milosrgje i pravednost, te se ni jednomu tolika nesreća ne dogodi.

A što je onoga razbojnika navelo na to, da je u svojim grijesima do smrti ostao otvrdnut? To, što se spasonosnim opomenama uvijek protivio, propustio tolike zgodne prilike obraćenja. Grizla ga je možebit više puta savjest, rekao je možda koji put sam sebi: obratit ću se, ali se nikada nije na to sasvim odlučio. Svaki put bi rekao: sutra! dok napokon ne dogje na smrt križa. Bog mu je dao tolike milosti, ali se nije htio njima po-

služiti, pak kako ih je odbijao za života, tako ih je odbio i na smrtnom času. Eto, kamo napokon dovede čovjeka strast, kad ne će da sluša glas savjesti. O koliko puta si se i ti, dragi kršćanine, protivio spasonosnim opomenama; grizla te je savjest za počinjene grijehe, a ti si to prezirao; imao si tolike zgodne prilike, da se obratiš, vidio si tolike dobre primjere, čuo si tolike opomene, možebit te je i sam Bog opominjao kakvom bolešću, nesrećom i t. d. ali za sve to nijesi mario; ostao si tvrd. Možebit si kada i mislio na obraćenje, ali se nijesi nikada odvažio; govorio si uvijek: sutra! i tako je do danas, a još se nijesi obratio. Pazi, da ti se ne dogodi kao onomu razbojniku. Bog zna, hoćeš li na smrtnom času imati milost obraćenja, kad si tolike milosti za života odbijao. Bog zna, ne će li ti se dogoditi možebit još i gore nego onomu razbojniku. On je više sati visio na križu, imao je dakle dosta vremena, da se pokaje; a hoćeš li ti to imati, toga ne znaš. Možebit te smrt u trenuću oka smakne tako, da ne budeš imao kada misliti na pokajanje. Pak što onda, ako u smrtnom grijehu umreš? Mnogi se boji smrti i veli: Oh samo, da se ne bih tada mučio! Da, to je sve lijepo i dobro za onoga, koji je u milosti Božjoj, ali za onoga, koji je u smrtnom grijehu nema većega zla i nesreće, nego li je umrijeti naglo bez priprave. S toga i molimo u litanijama: „Od nagle i nepripravne smrti oslobodi nas, Gospodine." Nego ti misliš, da se to tebi ne će dogoditi, pak tako odgagjaš svoje obraćenje od dana do dana. Da, tako su mislili i drugi, pak su se u svome računu prevarili. Zatekla ih smrt prije nego su se nadali. A to je najveća kazan za grješnika, ali pravedna, kad za života sve milosti Božje prezire i odbija. S toga moli se svesrdno Bogu, da te naglom smrću ne kazni. Bolje bo je, da se ma kako dugo mučiš i tako na smrt

pripraviš, nego da naglo u smrtnom grijehu umreš i na vijeke propadneš u pakao.

Nego motri još malko ovoga razbojnika. Evangjelisti vele, da su se kod smrti Isusove dogodila velika čudesa: sunce je pomrčalo, zemlja se stresla, kamenje raspucalo, grobovi otvorili i mnoga mrtva tjelesa ustala i t. d. Vidjevši to satnik i koji bijahu s njim pod križem pokajaše se veleći: Zaisto taj čovjek bijaše sin Božji! Ovaj je razbojnik sve to vidio i čuo, jer još bijaše u životu, pak ga ipak sve to nije ganulo; ostao je tvrdokoran. Eto kako čovjeka zaslijepi okorelost srca, a to budi svima nama na opomenu i nauk, da ne odgagjamo pokore. Sv. oci kažu, kakogod se jedan razbojnik na času smrti obratio, da nijedan grješnik ne zdvoji o svom spasu, isto tako nam ovaj otvrdnuti razbojnik služi za primjer, da se nijedan grješnik ne smije preuzetno nadati. Po nauku dakle sv. otaca možemo kao stalno držati, da je ovaj razbojnik umro neskrušen. Ako je tomu tako, to si onda misli, dragi kršćanine, kakav ga je sud morao čekati i kakve su ga muke snašle u paklu. Malo prije visio je s Isusom na križu, koga je ružio i psovao, a za čas bio je već pred njegovim strogim sudom. Malo prije mogao je, da je htio, iz njegovih ustiju čuti: Još danas bit ćeš sa mnom u raju, a čas kasnije čuje strašne riječi: Odlazi od mene u oganj vječni! To je osuda, kojom ga onaj isti Isus osudi na vječne muke pakla, a teško da je pao daleko od Jude izdajice, jer oba na času smrti odbiše milost obraćenja. A misliš li, dragi kršćanine, da će možebit bolja, sudbina stići one kršćane, kojima Bog nudi tolike milosti, pak ne će da se njima služe? Zove ih po svojim namjesnicima — svećenicima — na pokoru, a oni ne će da čuju. Zanemaruju sv. misu, sakramente, riječ Božju, opomene. Nijesi li možebit i ti do sada sve to odbijao?

Bog zna, nije li možebit ovo zadnja zgoda, kojom te Bog zove na pokoru. Promisli to ozbiljno i učini odmah, što imaš učiniti, jerbo sutra bi već moglo biti prekasno. O da znaš, dragi kršćanine koliki su imali dosta zgoda, da se obrate pak se nijesu htjeli okoristiti. Sve su zabacili! Možebit su i odlučili, da će se obratiti, ali ih smrt prije zatekla. Pazi dakle, da se i tebi to isto ne dogodi.

2. Sad se obrni k onomu drugomu razbojniku i motri ga, kako se kaje i k Bogu obraća. Da je on gledao na tolike Isusove neprijatelje, kako će ga ismjehivati, ako se k Isusu obrati, nikad se ne bi obratio. Da je motrio Isusa samo hladnim, tjelesnim okom, vidio bi samo mučena i ponižena čovjeka, koji se, kako i on, sa smrću bori i umire, i to mu ne bi bilo ništa pomoglo. Da se skrbio više za svoje tijelo, nego li za dušu, bio bi svršio kao što je svršio i njegov drug. Nu ovaj neuk i prost Žid, premda razbojnik, nije uzimao stvari na čovječju, niti mario za ljudski obzir. Pa makar mu se ljudi rugali, ismjehivali ga, on se skrbi za svoju dušu i obraća se. Pazi, dragi kršćanine, da ovaj razbojnik ne bude pametniji od tebe; pazi da možebit ljudskog obzira radi ne zapustiš svoje duše. Što će ti koristiti svi obziri ljudski, ako dušu svoju na vijeke izgubiš?

Sad motri malko, kako se lijepo obraća. Ako i visi na križu u najžešćim mukama, okreće se k Isusu i gleda ga, kako se nevin muči, pak mu ga je žao. Gleda ga, kako je u najvećim svojim mukama strpljiv i ponizan, kako se i za najveće svoje neprijatelje Bogu moli. I taj razbojnik bio je Božji neprijatelj, jer bijaše veliko zlo počinio, radi koga bi na smrt osugjen. Nu on gleda milo u Isusa, Božja milost takne ga, spoznaje svoje grijehe, i pokorava se kazni, koju je zaslužio. Ne moli Isusa, da ga oslobodi muka, već da mu dade milost,

da ih strpljivo podnese. Čini, što može. Javno ispovijeda grijehe i pripravan je za njih zadovoljiti. Zloćest izgled, što ga je drugima dao, nastoji popraviti, pak hoće i druga svoga da obrati. Opominje ga na pokoru i veli mu: Zar se ti ne bojiš Boga? Mi smo svojim djelima zaslužili ovu kazan i pravo je da je trpimo, ali ovaj u sredini je nevin; on nije nikakova zla učinio, pak sve ponizno i strpljivo podnaša. I tako je Isusa u trpljenju i muci pripoznao za Spasitelja svijeta. Blago onoj duši, koja ćuti milosrgje za onoga, koji trpi! Gdje je ljubav i milosrgje, tu se može čovjek svemu dobru nadati, a gdje toga nema, tu je sve zlo i naopako. Odatle znaj, koliko to koristi pomilovati Isusa na križu i njegovu žalosnu majku pod križem.

Ali sve to još nije moglo spasti ovoga razbojnika. On znade, da za grijehe svoje ne može već pravdi Božjoj zadovoljiti djelima pokore, da već nema zato vremena. Nu sasvim tim ipak ne zdvaja, već se ufa u Isusovo milosrgje. U njegov se naručaj izruča, i sve svoje ufanje polaže u zasluge njegove presvete muke i smrti, u nedužnu krv njegovu. Iz križa mu na križu vapi: „Spomeni me se, Gospodine, kad dogješ u kraljevstvo svoje.“ (Luk. 23, 42.) Kolika vjera i zaufanje jednoga prostoga neuka Židova, razbojnika!

Dragi kršćanine! I ti si grješnik, nu znaj, da se ni tvoji grijesi, pa bili kako maleni, ne mogu izbrisati do zaslugama muke i smrti Isusove. S toga uteci se u veliko njegovo milosrgje i operi grijehe u njegovoj presvetoj krvi. Jesu li pako tvoji grijesi veliki kao ovoga razbojnika ili možebit još i veći, a to se moraš još više uteći u njegovo milosrgje, i od njegove presvete krvi nadati oprostu. Veće je njegovo milosrgje nego svi tvoji grijesi. Izaija veli: „Ako budu grijesi vaši kao skrlet, postat će bijeli kao snijeg; i ako budu crveni

kao crvac, postat će bijeli kao vuna." (Iz. 1, 18.) Učini dakle tu ljubav Isusu, pak se uteci u njegovo milosrgje i nadaj se oproštenju od njega. Učiniš li to, te budeš li po mogućnosti sudjelovao s njegovom milošću, možeš se posvetiti pa i velikim svecem postati, kao što su postali toliki grješnici veći od tebe, kao David, Marija Magdalena, Augustin i drugi.

Napokon razmatraj, kako je ovaj obraćeni razbojnik svršio. Isus prima njegovu ispovijed, oprašta mu grijehe, i kad ga zaprosi, da ga se spomene, kad dogje u kraljevstvo svoje, odgovori mu: „Zaista ti kažem, danas ćeš biti samnom u raju." (Luk. 23, 43.) Dakle bez svake druge pokore, bez odgagjanja, još onaj isti dan, poslije njekoliko sati, bio je sigurno s Isusom u raju, gdje se s njime veseli u vijeke. Kolika sreća, kolika milost! I zbilja, Isusu je bilo veselje, kad ga je predstavio kerubinima i serafinima, angjelima i arkangjelima, svetima i sveticama svojim, jer mu je na križu bio na veliku utjehu. A predstavio ga s veseljem i Bogu Ocu, kao plod gorke muke svoje, postignut baš u samo vrijeme trpljenja.

Dogjite amo vi svi grješnici, pak upoznajte neizmjernu Isusovu ljubav i milosrgje. Eto kako oprašta i najvećemu grješniku, kad se pokaje, i diči se time, što ga iz križa može sobom povesti u raj pred prijestol Božji. Utecite se i vi u njegovo milosrgje, obratite se k njemu, pa bili vaši grijesi još veći, on će vam ih oprostiti. Ta on sam o sebi reče, da nije došao zvati pravednike nego grješnike na pokoru (Mat. 9, 13.) i da će na nebu biti veća radost nad jednim grješnikom, koji se kaje, nego nad devedeset i devet pravednika, kojima ne treba pokore. (Luk. 15. 7.)

Ti si, dragi kršćanine, diviš ovako lijepom obraćenju jednoga razbojnika i možebiti misliš u sebi: O kamo sreće, kad bih se i ja na času smrti ovako k Bogu obratio! Ja ti kažem, da bi to bilo za tebe veliko dobro, ali pravo ne misliš. Ti ne smiješ s obraćenjem svojim odgagjati, pa to čak do smrti. Ti treba da se obratiš odmah, još danas, još ovaj čas, jer smrt je blizu; još danas, još noćas mogao bi umrijeti, pak što želiš učiniti na času smrti, učini odmah sada. Na času smrti obratiti se vrlo je nesigurno. Obično tko zlo živе, zlo i umre. Od svih svetaca, što ih god ima, samo o razbojniku na križu čitamo, da se zadnji čas obratio. To je jedini primjer. Zato se nemoj oslanjati na ovoga razbojnika, te bi do smrti odgagjao svoje obraćenje. Ovaj je razbojnik s Isusom visio na križu, gledao ga, kako nevin umire za grijehe svijeta, vidio je čudesa, koja su se tada dogodila, a Isusu bila je velika čast, da odmah sobom ponese u nebo ovako vanredan plod svoje presvete krvi. Ti pako te milosti na smrti ne ćeš imati, s toga obrati se za doba, još danas, dok te Isus zove, jer sutra ili čak na smrtnom času moglo bi biti prekasno.

Primjer.

Godine 1842. dogodi se u Rimu čudnovat slučaj. Te godine dogje ovamo vrlo bogat mladić iz Strasburga imenom Ratisbonne. Bio je Židov. Nu za svoju je vjeru malo mario, a kršćansku upravo prezirao. U Rimu još više zamrzi na katoličku vjeru; pa kad se u nekom društvu rugao katoličkoj vjeri, reče mu jedan pobožan Francuz imenom Bussières neka objesi na vrat medaljicu neoskrvnutoga začeća bl. djevice Marije, prepiše molitvicu sv. Bernarda: „Spomeni se, premilosrdna djevice Marijo . . ." i svaki ju dan moli u jutro i na večer, pak će vidjeti, imade li u toj katoličkoj vjeri štogod istine ili ne. Premda se Ratisbonne

tomu sam smijao i rugao, ipak to učini. Nego i proti svojoj volji dolazila mu na pamet ona molitvica, što ju je bio prepisao. U Rimu boravio je tada vrlo pobožan francuski ministar Ferronays, koga zamoli Bussières, da bi se i on molio za Ratisbonna. Ferronays mu odgovori: „Ja ti velim, da će se Ratisbonne obratiti.“ Slijedeći dan bijaše Ferronays kod sv. mise, a u večer istoga dana umre naglo. Dva dana kasnije pogje Bussières u crkvu sv. Andrije delle Eratte, da uredi što treba za ministrov pokop. Na putu sretne Ratisbonna, pa ga zamoli, da počeka malo pred crkvom, dok on obavi nekakav posao, pak će onda skupa na šetnju. Nego Ratisbonne ugje takogjer u crkvu, da je malko razgleda. Kad se Bussières vrati iz sakristije, nagje Ratisbonna u kapelici neoskvrnutoga začeća bl. djevice Marije, gdje klečeć moli i onu medaljicu ljubi. Sav ushićen počeo bo je na glas vikati, da mu se na jedan put smrknulo u crkvi, samo u kapelici bl. dj. Marije zasjala neobična svjetlost. On potrči tamo, pade na koljena, u duši mu se rasprše sve vjerske dvojbe, povjerova u Isusa Krista, i zaželi sv. krst. U jedan se čas obrati, ne mareć, što će mu reći rogjaci i prijatelji Ratisbonne bude kršten; iz osobite želje, da se sasvim posveti Bogu i da njemu služi, ode u Svetu Zemlju, gdje se se Isus rodio, živio i umro; tamo stupi megju franciskane, postane svećenikom i blaženo umre 6. svibuja 1884. u Jeruzalemu.

Eto koliko može blažena djevica Marija. Ona, koja je svojom molitvom sigurno pomogla razbojniku na križu, da se obratio, pomogla je i Ratisbonnu. Štuj ju i ti, drugi kršćanine, pak će pomoći i tebi. A obrati se odmah, dok te Bog zove, jer tko zna, hoćeš li kasnije za to imati vremena i zgode. Amen.

RAZMATRANJE DEVETNAESTO.

O posebnom sudu.

Dosele smo razmatrali o smrti, sad pak počet ćemo razmatrati ob onom, što ide poslije smrti, i to najprije govorit ćemo o posebnom sudu. Posebni se sud zove onaj, na kojem se svakomu čovjeku zasebice sudi namah poslije smrti.

1. Najprije dakle razmatraj, dragi kršćanine, kako se duša poslije smrti stavlja pred sud Božji. I ti ćeš se morati ovako staviti preda nj. Kako će pak Bog dušu tvoju pozvati na svoj sud, da li naglo, ili poslije duge bolesti, ne znaš; to visi o tvojoj smrti, kako ćeš umrijeti: hoćeš li naime umrijeti iznenada ili ćeš se pripravljati na smrt duže vrijeme. Samo to znaš, da će te sam Isus pozvati, kad se budeš najmanje nadao; jer veli: „Budite gotovi, jer u koji čas ne mislite, doći će sin čovječji“ (Luk. 12, 40) Kad dakle dogje Isus, ne ćeš mu moći reći, da počeka malko ili da dogje drugi put, kako mu to sada govoriš činom, kad te zove da se obratiš, kao da veliš: Počekaj još malo, drugi put obratit ću se. Kad dogje po tebe, ne će te pitati, jesi li gotov; jer ti sad govori, da budeš uvijek pripravan, a onda će samo reći: „Evo stojim na vratima i kucam.“ (Apok. 3, 20.) „Evo sudija stoji pred vratima.“ (Jak. 5, 9.) A ti hoćeš li mu otvoriti ili ne ćeš, svejedno je; on će to sam učiniti i ti ćeš morati ići.

Jesi li kad vidio, gdje umire čovjek? Kad se svećenik osvjedočio, da više ne diše, veli prisutnima. Umro je, mjesto da reče: Pred Božjim je sudom. Domaći čim to čuju, udare u plač i jauk, mjesto da mučeć razmišljaju, kako je već umrvši pred Božjim sudom i da se

klečeći pomole za njegovu dušu. Kako se dakle brzo promijenilo stanje ovoga čovjeka! Jedan čas, jedno trenuće oka odlučilo je s njegovom sudbinom i to na vijeke! Malo prije bio još u svojoj kući, ležao u krevetu, liječnik mu laskao, da još ne će umrijeti, domaći ga dvorili, svećenik ga krijepio; a sada, u trenuću oka, duša mu je na drugom svijetu, u vječnosti sama pred Bogom, najstrožim sucem. Tko može dokučiti, kako se ova duša selila s ovog svijeta i stavila pred sud Božji? U kolikom se strahu morala seliti, kako se morala prestrašiti, kad je stupila pred Boga. Ako je za zločinca strašno, kad ga vode pred zemaljskog suca, koji napokon ne zna svega, što tek mora biti za grješnu dušu, kad se mora staviti pred Boga, neumoljivog i sveznajućeg suca! Sami sveci, kad bi na to pomislili, već su se tresli i plakali. Sv. Jeronim, kad bi se god smislio na sud, kamenom u ruci tukao se u prsi; a ti s toliko grijeha na duši, pak se još ne bojiš! No čuj, što veli sv. Petar apostol: „Ako će se pravednik jedva spasti, bezbožnik i grješnik gdje će se javiti?“ (I. Pet. 4, 18.) A što tebi veli savjest? Kakvim ćeš se srcem moći staviti pred sud Božji? Ako je Job, onako strpljiv, vapio: „Ja kad na to pomislim, strah me je i groza hvata tijelo moje“ (Job. 21, 6.), kako se tek ti moraš strašiti i tresti!

2. Sad razmišljaj, kako mora biti uzbunjena i prestrašena duša **p r e d B o ž j i m s u d o m**. Tko zlo radi, ne pozna pravo svoje krivnje i gubitka. To mu istina, kazuje vjera, ali on zato ne mari. Živi rastreseno, misli i govori samo o svjetskim stvarima. On dakle ili ne vjeruje Bogu ili mu samo na pol vjeruje. Mnogi se tješi, da je ili nedužan ili ispričan, dok drugi ili ne će da priznadu zakone ili ga na svoju tumače. Tako se može reći o onima, koji zlo živu, a i takvih, žalibože, ima mnogo; a živu ovako sve do smrti. Ali čim se duša odijeli od tijela, odmah vidi stvari u posvema drugom svjetlu. Kad se preseli s ovoga svijeta, više se ne vara; nema više, što da ju zaslijepi. Kad je izvan tijela, slobodnija je; onda je samo čisti duh, pa kao takav shvaća stvari mnogo bolje, nego što ih je shvaćala prije; razabire ih onako, kako jesu. Kako teško mora po tom biti nevjerniku pred Božjim sudom, pred Bogom, vječnom istinom! O kako bistro onda spoznaje, da je Bog sve, a svijet nije ništa. Onda uvidja svoju gadost i bezakonja, pa ovako iznenanagjen mora položiti Bogu račun od cijeloga svoga života.

Nego mnoge čujemo, gdje govore: Ja za ono, što radim nijesam nikomu dužan dati računa! Jesu, jesu dužni. Bogu su dužni dati račun, i to ne samo za svaki čin, već i za svaku riječ, dapače i za svaku misao, a to sve od onog vremena, kako su došli k razumu pak do konca života. Dužni su pako dati račun od svega i to potanko: koliko puta? kako? gdje i zašto? Da, mi ćemo morati dati Bogu račun od zla, što smo ga počinili i od dobra, što smo ga bili dužni učiniti, pa ga nijesmo učinili. Dat ćemo račun za svaku zapovijed Božju i ckvenu, za svaki grijeh proti svakoj krjeposti, za dužnosti svoga staleža, dapače i za svaku praznu riječ. (Mat. 12, 36.) Koliko će tu biti grijeha, a možebiti i takvih, kojih se više ne sjećamo. Kolike će srditosti onda doći na vidjelo, kolike nepravde, neumjerenosti, nečistoće u misli, govoru i činu, psovke, ogovaranja, mržnje, zavisti, neprijateljstva, smutnje, zanemarivanja sv. mise na nedjelju i blagdan, mrsenje u petke i u posne dane; koliki krivi nazori, hinjene krjeposti, licemjerstva, dvojbe i t. d. „Sve će Bog dovesti na sud“. (Prop. 12, 14.) A vidjet će to sve duša u najvećoj svjetlosti. Jao, u kakvoj će se tada stisci nalaziti duša!

*

Sama sebi ostavljena, kriva dugoga grješnoga života, koji samo za osvetom vapi, stojeći megju nebom i paklom, pred nogama strogoga i sveznajućega suca. Što će tada koristiti sve blago ovoga svijeta, sve časti i zabave? Sve je prošlo kao dim, i od svega ostalo samo žalosna i neugodna uspomena O kako će duša onda željeti, da svega toga nije bilo, da je usuprot što dobra uradila. Ima svetaca, koji su čitav svoj život najgorljivije Bogu služili, pak se još bojali, da nijesu dosta dobra učinili; a što će biti od nas, koji smo možebit jednako samo zlo radili, a dobra malo 'li ništa a odtud visi sva naša vječnost. O kako stišnjena mora biti neboga duša ovako pred Božjim sudom, gdje se radi o njezinoj sretnoj ili nesretnoj vječnosti! O kako bi tada i ona rada umrijeti, da može, ali ne će moći. Mora čekati osudu. „Joj meni, veli sv. Efrem, kako će me biti tada strah." A sv. Anzelmo: „Ja se već sada plašim, pamet mi se miješa, srce mi se stišće od straha, kad pomislim, da ću jednom morati stajati pred sudom strahovitoga suca."

3. Napokon razmatraj, kako će Bog dušu strogo i odriješito suditi. Sav taj sud svršit će se u jedan čas ili kako veli sv. Pavao: „U trenuću oka." (I. Kor. 15, 52.) Na zemaljskim sudovima idu stvari polagano. Najprije treba da se pročita optužnica, onda saslušaju svjedoci, napokon se dokazuje optuženiku krivnja, a za sve to hoće se mnogo vremena. Na Božjem pako sudu biva sasvim drukčije. Tu nema parnice; jer da pravo kažemo, Bog ju kroz cijeli čovječji život vodi i ima je uvijek pred očima. Mudri Salomon veli: „Gospodu pred očima su putevi čovječji i mjeri sve staze njegove." (Prič. 5, 21.) Bogu ne treba svjedoka, kad on sve znade. Sam veli: „Ja sam vidio" (Jer. 7, 11.); „Ja sam sudac i svjedok." (Jer. 29, 23.) On se ne će truditi,

da osvjedoči krivca; ovoga sama njegova savjest osugjuje. Ondje se krivac ne će moći izgovarati i braniti, jer će sama djela govoriti. Niti će se moći nadati takvomu pomilovanju, jer poslije smrti nema više milosrgja; onda će se vršiti samo strogost i pravednost. Salomon veli: „Kad umre bezbožnik, nestaje svake nade, i najjače ufanje propada." (Prič. 11, 7.) S toga onda ne bude mjesta ni molbi ni prizivu, već će Bog u jedan čas sa svom strogošću izreći nad dušom sud, koji je zaslužila. Kakogod strijela u jedan isti čas bljesne, zagrmi i ošine, isto tako će se i duša u jedan isti čas staviti pred sud Božji, biti ispitana i sugjena, tako da će tijelo biti jošte toplo u krevetu, kad će već duša biti sugjena ili na vječno blaženstvo ili vječno prokletstvo, već će se ili radovati u nebu ili mučiti u čistilištu ili paklu. Da, tako biva na Božjem sudu, a što veli svijet? „Umro je" (Luk. 16, 22.), to je sve što znade i ništa više. Rogjaci vele, da je blago u Gospodinu usnuo, jer je primio sv. sakramente umirućih, svećenik bio kod njega do zadnjega časa i t. d. Moguće, ali tko to znade? Samo Bog se u sudu svome ne može prevariti, dok se mi ovdje često puta varamo; a nema lakše stvari, nego što je, da se u tom prevarimo Ljudi često puta misle, da je tkogod u nebu, a on je u paklu. Šta koristi takvomu, da ga ljudi hvale i u zvijezde kuju, lijes mu kite vijencima, spremaju veličanstven sprovod, ako on mora gorjeti u paklu? A kolike ljude svijet tako hvali? Možebit ih za života i za svete držao, a oni su od Boga prokleti. Sv. pismo veli: „Vidio sam bezbožnike pokopane (u paklu), koje su u gradu hvalili s pravednih djela." (Prop. 8, 10.) Da tko propadne, ne treba da bude baš osobito velik grješnik. Za to je dosta i jedan samo smrtni grijeh. Sveti Jakov (2, 10.) apostol kaže: „Tko sagriješi u jednom,

kriv je za sve." Na to pak može čovjeka lako dovesti kakva neuredna strast, ako je na vrijeme ne obuzda. A dotle može dovesti i tebe, dragi kršćanine, ako si slabo pobožan, ako si dugog jezika, rastresenog i pu- tenog života, srdit, neumjeren, ohol i t. d. S toga čuvaj se i toga, jer ako te baš to i ne upropasti, morat ćeš i za to dati Bogu strog račun, a da znaš kako je teško biti sugjen u jednom samo takvom grijehu! Ali te čujem, gdje veliš: Meni se baš to ne čini toliko zlo. Istina, meni se to ne čini toliko zlo, ali pamti, da Bog sasvim drukčije sudi. Ti veliš, da to nije toliko zlo, ali hoćeš li imati srca to isto reći i Bogu, kad te bude sudio? O tada ćeš samo morati priznati s Jobom: „Sa- griješio sam i zlo sam učinio." (Job. 33, 27.) Nego ti opet veliš: A ma ne živim tako ja sam, žive tako i drugi. Ali šta će tebi na Božjem sudu biti tim bolje, ako i drugi tako žive? Zar misliš, da će onda zato tebi Bog oprostiti ili te blaže suditi? Što nije dobro, nije dobro, pa makar svi ljudi tako radili, niti će Bog zato mijenjati svoj sud. Svaki će dobiti po svojim za- slugama. Ili bi ti valjda rado, da i Bog sudi kao što sude ljudi, koji hvale onoga koji se znade bolje bra- niti i pokrivati svoje krivnje. Psalmista veli: „Bezbož- nika diče željom duše njegove, a grabljivca pohvaljuju." (Ps. 10, 3.) Može li se što gorega pomisliti?! Ovoga ne odobravaš ni ti, a kamo li će odobravati Bog, vječna istina i pravednost! Pazi dakle na se i nemoj se za drugima povagjati, i ne mari za to, što će ljudi o tebi govoriti i suditi, već gledaj, kakav treba da si pred Bogom i kako će te on suditi. A znaj i to, da te Bog može svaki čas pozvati k sebi na sud. Pak da te pozove sada, ovaj čas, što bi bilo od tebe? Kamo bi došao? Misli na to dobro, ozbiljno misli, pa ako vidiš da tvoja savjest nije u redu, uredi je odmah i očisti

Crkvenjak (18. 19.) veli: „Prije suda pribavi sebi pra- vednost." Odmah dakle, dok imaš vremena, uredi svoju savjest, jer tko zna, hoćeš li ga imati kasnije. Blago onima, koji su na svaki Božji poziv pripravni. Opominje nas na to i sam Isus, veleć: „Budite gotovi, jer u koji čas ne mislite, doći će sin čovječji." (Mat. 24, 44.)

Sad klekni pred raspetoga Isusa i reci mu: Oh Isuse, spasitelju moj i suče. Ti si sudac živih i mr- tvih. Ti ćeš i mene suditi. No prije nego dogjem pred tvoj sud, evo me pred tobom na koljenima. Sad znadem, koliko mi se onda bojati. a koliko sad od tebe nadati. Oh Isuse, smiluj mi se, molim te, dok je vrijeme milosrgju, da me ne osudiš, kad dogje do sugjenja. Spomeni se, Isuse, da mi moraš prije biti spasite- ljem nego što ćeš mi biti sucem. Ja bih o svoj stvar morao zdvojiti, ali ona je u tvojim rukama i ona će pobijediti. Mnogi su i veliki moji grijesi, ali ja imam još veće razloge nadati se tvomu milosrgju, a ti raz- lozi jesu: zasluge tvoje, Isuse, svete rane tvoje, krv tvoja i smrt tvoja. To je, na što prizivljem, pa makar sve protiv mene vikalo za osvetom. To je, što mislim i velim; sad pak govori ti, o Isuse, imam li pravo. Da drukčije mislim i govorim, krivicu bih nanio zaslugama tvoje presvete muke i smrti, krv bih tvoju pogazio. Tebi pripada da me spasiš, jer si za mene umro i Spasitelj se zoveš; spasi me dakle. Jedna jedincata riječ tvoja kod tvoga nebeskoga Oca dosta je za mene; on će učiniti sve, što ti hoćeš, a što hoćeš ti, Isuse, to hoću od danas i ja, pa ne ću dopustiti, da ovu dušu izgubim, koja je tebe stajala života. Jako mi je žao za grijehe i od srca se za njih kajem i tvrdo odlučujem, da ne ću više griješiti. To je što ti obećajem, Isuse, a ti me, molim te, pokrijepi u ovoj odluci. — Ti pako, prečista djevice Marijo, utočište grješnika, prosi za me

preljubeznoga sinka svoga Isusa. On će molitvu tvoju sigurno uslišati, jer si mu majka, koju on uvijek sluša; s toga, mila majko moja, moli za me grješnika sada a osobito u čas smrti moje.

Primjer.

Sv. Jeronim, veliki naučitelj crkve, rodi se oko g. 341. u Stridonu na megji dalmatinskoj i panonskoj. Svršiv niže nauke kod kuće, u sedamnaestoj godini pogje u Rim na višu naobrazbu. Premda je bio svom dušom prionuo uz pobožnost i marljivost, ipak kao gjak pade ovdje svijetu u zamke i izgubi nevinost. Da pak nije sasvim propao u ponor tjelesne naslade, najviše ima zahvaliti Isusu i bl. dj. Mariji, koju je uvijek zvao svojom majkom, u njezinu se zaštitu uticao, a i kasnije hrabro branio njezino djevičanstvo proti Helvidiju, Jovinianu i Vigilanciju. Kasnije pogje u Palestinu, dok se napokon ne nastani u Betlehemskoj pustari. Tu je uz neprestan rad i razmatranje gorko oplakivao svoju mladenačku razuzdanost i činio najstrožu pokoru, dok napokon blaženo ne umre u velikoj starosti od osamdeset godina. Sv. se katolička crkva njime ponosi kao jednim od najvećih svojih uresa. Da se pak sv. Jeronim popeo do tolike svetosti, pomoglo mu je najviše razmatranje o strogom sudu poslije smrti. Kad se samo sjetio na ovaj sud, već se sav tresao i plakao, pak u znak kajanja za mladenačke grijehe kleknuo bi pred raspelo, tukao se u prsi i molio Isusa, da mu oprosti prije, nego ga pozove na sud.

Dragi kršćanine, misli i ti često na ovaj sud, pokaj se za prošle grijehe, obrati se k Bogu i čini pokoru koliko možeš, pak ti sud poslije smrti ne će biti na osugjenje, već na spasenje. Amen.

RAZMATRANJE DVADESETO.

O koncu svijeta.

Jučer smo razmatrali o posebnom sudu, danas pak promotrimo konac svijeta t. j. kako će ovaj svijet, što ga vidimo, svršiti na sudnjem danu. To je predmet za sve nas preznamenit; s toga molim vas, da me pozorno slušate i okoristite se za spasenje duše svoje.

1. Najprije promotrimo ona strašna znamenja, koja će ići ispred sudnjeg dana. Sunce će i mjesec pomrčati, zvijezde će popadati s neba na zemlju, zemlja će se potresti i raspucati, more će se uzburkano prelijevati preko obala, vjetrovi će se razbješnjeti, oblaci će se natmuriti, a iz njih će sijevati munje i gromovi. Iz šuma i pustinja izaći će divlje zvijeri, pa će kao bijesne naokolo bježati, a ljudi strveni od straha tražit će špilje i luknje, kamo da se posakriju. Sva će se narav naoružati, da se osveti nad neprijateljima Božjim nad grješnicima. A sve je to samo početak zala, koja još idu. — Boj se, kršćanine, da ne postaneš i ti neprijatelj Božji, pa da ti se ne osveti narav na dan strašnog suda. Ufaj u Boga, a ne ufaj u lažljive stvari, jer ti one ne će ništa pomoći. Blago tebi, ako za života odtrgneš srce svoje od ovog varavog svijeta! Bit će ti to na radost i utjehu na sudnjem danu.

Sad pak promotri način, kako će Bog ovaj svijet sagoriti ognjem i kako će ga uništiti. Nebrojeni lijepi gradovi i sela, divni spomenici umjetnosti ljudske, sjajne palače i gospodske bašće, kao siromašne kolibice, šume, i pustare: sve će to proždrijeti nezasitni oganj, sve će sagorjeti i pretvoriti se u pepeo. Ljudi i sve što je živo na zemlji past će u ždrijelo nemilosne smrti Evo,

ovako će proći sva slava ovog svijeta! Kako će se tad osupnuti oni, koji su se za života prilijepili uz ove stvari, tako da su porad njih izgubili vječni život. Vidjet će, kako se obratiše u ništa sva blaga i bogatstva, za kojima su se napinjali cijeli svoj život; gledat će, kako od silnih imanja, kneževina, država, raskošnih dvorova itd. ostadoše ne ruševine, već prah, pepeo, ništa. Kako će ih tek boliti, kad se opomenu, da su se ovim stvarima nekoć bacali u naručaj i u njima nalazili svoju sreću i zadovoljstvo; jer će im se sve ovo sad obratiti na žalost i pečal. O kako će im biti žao, što su jedino u ovim vremenitim stvarima nalazili svoju sreću i nasladu, a za budući se život ni malo nijesu brinuli! O da im se povratiti u život; kako bi sasvim drukčije živjeli!

Sad znaš, kršćanine, kako će svršiti sve ove stvari, što ih vidimo; pa kad znaš, da će iz svega ovoga postati pepeo, zašto da se daješ dalje zaslijepljivati od bogatstva i slave ovog varavog svijeta? Odtrgni se od njega, jer bi mogao prilijepljen uza nj zajedno s njim poginuti na sudnjem danu. Čisti dakle odmah sada svoju dušu od svih ovih stvari pokorom, da se ne mora onda kiniti i mučiti. Sada čini pokoru, jer onda već pokora ne će ti ništa hasniti. Sad trapi svoje tijelo, da onda spasiš dušu od vječnoga ognja. Moli Boga, da te sad muči, pali i siječe, samo da ti onda prosti. Sad se uzdrži od svijeta, da onda sa svijetom ne propadneš za uvijek. A znaj i to, da je sada mnogo lakše mučiti se, nego će biti po sudnjem danu. Sada traju muke samo kratko vrijeme, a onda će trajati u vijeke.

2. Dalje čujmo sad onu strašnu **trublju**, koja će na sudnji dan, kako veli sv. Pavao apostol, probuditi sve mrtve iz grobova. (I. Kor. 15) Onda će angjeo poviknuti velikim glasom: „Ustanite mrtvi ljudi, ajte k

Bogu da vam sudi!“ Ovaj čas doletjet će duše pravedničke iz čistilišta i neba, kao i duše prokletih iz pakla, pa će se svaka združiti s tijelom, što ga je u životu imala. Mežebit ti se čudno čini, kršćanine dragi, kako će to biti, te će ustati tjelesa, koja su se pretvorila u prah i raznijela po čitavom svijetu. I jest, ovo je čudno, ali bi bilo nemoguće samo tebi, čovječe, da podigneš ovo tijelo, no nije nemoguće Onomu, koji ga je načinio iz zemlje. Jer kao što je sastavio tijelo prvoga čovjeka od gliba zemaljskoga, tako će opet sastaviti tjelesa svih ljudi iz praha i pepela svojom svemogućom riječi. Svi će s tjelesima uskrsnuti, ali ne će biti svi jednaki. Pravednici dobit će lijepo, sjajno, tanko, lako i od svih muka prosto tijelo, a zli će imati tijelo nagrgjeno, ružno i podvrženo svim mogućim bolima i mukama. Onda će zasjati pravednici i blaženi će biti u svojem krasnom tijelu, dok će muke stati bezbožnike s onako ružnim i užasnim tijelom. Što misliš, kršćanine, s kakvim će tijelom uskrsnuti oni, koji ga već u životu kaljaju u svakojakim nečistoćama? S kakvim će tijelom ustati oni, koji ga u životu kvare i nagrgjuju proždrljivošću i pijanstvom, koji ga prisilište, da je prije reda palo u grob? S kakvim će tijelom uskrsnuti oni, koji ga sad mažu na nedopušten način, koji mu sve za volju čine, ne držeći ni posta, a o kakvom trapljenju ne mogu ni da čuju? S kakvim će tijelom uskrsnuti oni, koji su se u životu svaki dan sto puta vragu predali, sve strijele i gromove na se zazivali, koji su svojim jezikom psovali najsvetije stvari: Boga, angjele, svece, Bogorodicu, krst i t. d.? S kakvim će tijelom uskrsnuti oni, koji su se za života svetogrdno ispovijedali te tako primali Isusa u svoje grješno tijelo? A s kakvim će tijelom uskrsnuti oni, koji se godine i godine nijesu hranili nebeskom hranom, tijelom Gospodnjim, koji su prezirali

crkvu Božju i svete sakramente, pa i na samom umoru sv. pomast? Kakvo će tijelo imati oni, koji su se preko reda resili u životu, koji su se njim ponosili i smutili mnogu nevinu dušu? Kakvo će tijelo imati oni, koji su se i u samoj crkvi nepristojno vladali i tako više bili na dušno porušenje svojega bližnjega, nego na ugodnost i radost Božju? Kakvo će tijelo imati oni, koji su bez dovoljnog uzroka zanemarivali misu u nedjelju i blagdan te bez prave nužde obavljali težački posao? Kakvo će tijelo onda dobiti svi ti, kao i ostali grješnici, ako se za dobe ne obrate k Bogu, nego umru u smrtnom grijehu?

Blago onda pravednicima, koji su znali u životu držati svoje tijelo u čistoći i umjerenosti, a sramota i pokora grješnicima u onako ružnom tijelu. Za koliko se sonda ne bi htjeli mijenjati s pravednicima! I sad bi htio, zar ne, dragi kršćanine, da uskrsneš u lijepom tijelu; ali tada ćeš još više željeti. A što bi onda htio imati, evo sad, dok živiš možeš postići. Trsi se dakle, da provodiš život pravednički, pa ćeš sigurno i ustati u tijelu pravedničkom.

3. Združivši se tako duše sa svojim tjelesima bud lijepim, bud nagragjenim, skupit će se svi u dolini Jozafatskoj i dobri i zli. Onda će se pokazati jedan angjeo s križem i doći će Isus, da sudi sve ljude. Opazivši križ pravedni će podciknuti od veselja, a zli će protrnuti od straha. Za Isusom će ići svi angjeli i sveti, a pred svima majka Marija, da ga prate i da budu svjedoci kod odluke, što će ju izreći nad dobrima i zlima. Od oblaka načinit će si Isus veličanstven prijestol, pa će sjesti na nj, a tako će i Bogorodica zasjesti na svoj prijestol, a imat će svoje stolice i apostoli, jer za njih veli sv. Pavao, da će i oni suditi. (I. Kor. 6, 3.) Angjeli i sveti opkolit će prijestolja na veselje i na ra-

dost pravednicima, a na strah i trepet grješnicima. Onda će svi pasti na zemlju i priznat će Isusa za Sina Božjega, za suca, koji će suditi žive i mrtve. Po tom će zapovjediti Isus angjelima, da odijele dobre od zlih, kao što pastir dijeli jaganjce od kozlića ili ratar pšenicu od pljeve. Angjeli će smjestiti dobre na desnu stranu Isusa, a zle na lijevu. Kolika će radost obuzeti onda pravednike, a kolika će sramota pasti na grješnike pred cijelim svijetom! Što su grješnici u životu bili bogatiji, učeniji, viši od pravednika, to će sad njihova sramota biti još veća, jer će biti siromašni, stišnjeni, maleni, bez časti. Onda će zapanjeni gledati na pravednike i govorit će uzdišući: „Evo onih, kojima smo se nekoć podsmijevali i rugali. Mi lugjaci držali smo život njihov za ludost, a svršetak njihov bez časti; a evo sad su pribrojeni k sinovima Božjim i megju svetima je baština njihova.“ (Mudr. 5, 3—5)

Evo, kršćanine dragi, ovako će se svršiti sva slava ovog svijeta, kad će Bog uništiti ovaj svijet i potrti svu njegovu slavu. Zapamti dobro ovo danas, i imaj to uvijek pred očima, da te ove zemaljske stvari ne zaslijepe, i s njima ujedno ne pogineš. Sutra pako čut ćeš odluku Isusovu nad grješnicima i nad pravednicima, koji se sabraše u dolini Jozafatskoj pred Bogorodicom i pred svim Božjim angjelima.

Primjer.

Sveti Alfonzo Rodriguez, laik družbe Isusove, koga je sadanji papa Leo XIII. g. 1888. proglasio svetim, tako se čvrsto ufao u zagovor blažene djevice Marije, te bi u svakoj potrebi pribjegnuo k njoj, da mu pomože. Da se pokaže vrijednim njezine zaštite, njoj bi na čast postio strogo svake subote i dan prije njezinih svetkovina i vršio razna pokornička djela. Nju je

pozdravljao svaki sat i krunicu bi nosio uvijek u ruci. Slava Marijina bila mu je uvijek na srcu i na jeziku, a naročito je slavio njezino dostojanstvo kao Majke Božje, pa je i kod drugih nastojao, gdje je god samo mogao, da im ucijepi u srce ljubav i zaufanje k ovoj velikoj Materi. Preko Marije, matere Sina Božjega, govorio bi sv. Alfonzo, treba da naše molbe dolaze pred prijestol Božji, jer ona može isprositi sve, što hoće. Jednoga dana, kad se neki otac družbe Isusove, koji je bio s njim u kolegiju na Majorki, htio preseliti u drugu kuću, zamoli na rastanku Alfonza, neka mu dade koji dobar savjet. Na što mu Alfonzo odvrati: Želite li kad dobiti kakovu milost od Boga, obratite se uvijek pouzdano na Mariju, i budite sigurni, da ćete tu milost i postići. Kad bi god nečisti duh napastovao Alfonza i htio ga zastrašiti, svagda bješe Marija njegovo utočište i zaštita. „Sveta Marija, govorio bi onda, majko Božja spomeni me se!“ Molitva mu nikad ne osta bez uspjeha. Jednom, kad ga mučila žestoka misao, da ne će u svojoj revnosti ustrajati, nego će se Bogu otugjiti i doći na sudnji dan megju zle na lijevu stranu, ukaže mu se preblažena Djeva, pa ga utješi ovim riječima: „Alfonzo sinko, gdje sam ja, tu nema straha!“ S ovim riječima nesta borbe, duša mu se razbistri i njega mine napast za uvijeke.

Pribjegni i ti, dragi kršćanine, pod okrilje bl. dj. Marije, kadgod dogješ u kakvu pogibelj ili napast, pa joj reci pouzdano sa svetim Alfonzom: Sveta Marijo, majko Božja, spomeni me se! Ako ćeš tako bježati k Mariji, ako ćeš se čuvati grijeha, ako ćeš nju slijediti u krjepostima, budi siguran, da ćeš se na svršetku svijeta naći megju pravednicima na desnoj strani, pa ćeš veselo čekati, dok te Isus ne pozove s pravednicima u kraljevstvo Oca svojega, u nebesku slavu. Amen.

RAZMATRANJE DVADESET I PRVO.

O općenitom sudu.

Općeniti sud zove se onaj, na kojem će se suditi svim ljudima svega svijeta skupa. Zove se i sudnji dan ili dan Gospodinov, jer će tada Gospodin Isus Krist doći u svoj svojoj slavi i veličanstvu da sudi. Tri stvari bit će tada za grješnike najužasnije, a te jesu: gledati Isusa na prijestolu s križem u ruci, onda slušati njegov sud i osudu.

1. Kako strašno bit će za grješnike vidjeti na sudnji dan Isusa na prijestolu kao najstrožega suca! Ako su prorok Daniel i Tobija, videći samo angjela, na tle pali od straha; ako su se tri kralja, videći Isusa samo kao djetešce u jaslima, prignuli pred njim do zemlje, ako su tri apostola, videći na gori Isusa preobražena, onesviješćeni pali na tle; ako su se oboružani vojnici u vrtu Getsemanskom na jednu samo njegovu riječ: „Ja sam“ srušili od straha na tle, kako će se tek na sudnji dan prestrašiti grješnici, kad će ga vidjeti na prijestolu, gdje sjedi, da im sudi, o cijelome njihovu životu! To će biti za njih muka nad sve muke. Zvat će gore, da ih pokriju, zemlju, da ih proždere, ali ne će biti uslišani. O kako bi rada, da ih tada nestane, ali će morati slušati strašan sud.

2. Tada će Isus svakomu predočiti dobročinstva, što mu ih je dao u životu. I tebi će onda izbrojiti sva dobročinstva, što si ih od njega primio i tražit će od tebe račun. Tebi se sada ta dobročinstva čine možda malena, no onda, kad spoznaš, kako si se njima slabo služio, učinit će ti se velika. Ta koliko je već to dobročinstvo, što te je stvorio? Mogao te je

ne stvoriti, no on te je stvorio sebi na slavu. Dao ti je zdravo tijelo sa svim osjetilima, dao ti je i besmrtnu dušu. Koliki ljudi su od poroda svoga ludi, a ti imaš dušu zdravu. Koliki su na tijelu osakaćeni, hromi i t. d. a ti imaš čitavo, zdravo, lijepo tijelo. Koliki ljudi nemaju po kojeg osjetila, a možebit i više njih: slijepi su, gluhi, nijemi, a ti imaš sva osjetila, ni jedno ti ne fali. No Bogu još to ne bi dosta. Dao ti je dobre kršćanske roditelje, na svetom te je krstu oprao od istočnog grijeha i tako te oteo vječnoj propasti u paklu, dok toliki Židovi, pogani, Muhamedanci umiru bez krsta. Učinio te članom jedine spasonosne katoličke crkve, dok mnogi drugi, premda su kršteni tumaraju u tmini krivovjerstva. Dao ti je tolike učitelje, koji te dobru uče, svećenike, koji te krijepe riječju Božjom i sv. sakramentima; dao ti je dug život, da sebi zaslužiš nebo. Dao ti je angjela čuvara, da te čuva; sebe, život svoj je dao, da te svojom smrću otkupi; Majku ti je svoju dao, da ti bude zagovornicom i utočištem. Eto, što ti je sve dao, koliko si mu dakle dužan! Više nego svojim vlastitim roditeljima, nego svim učiteljima i prijateljima. Kaži mi, imaš li tako dobroga oca ili majku, susjeda ili prijatelja, koji bi za tebe nag umro na križu? Doista nemaš. A gle, to za tebe učini Isus. Sam Isus veli: „Od ove ljubavi nitko veće nema, da tko dušu svoju položi za prijatelje svoje." (Iv. 15, 13.) Vidiš dakle, koliko te je ljubio.

Sve će ti ovo Isus na sudnjem danu predočiti i spočitati pred cijelim svijetom, ako se nijesi ovolikim dobročinstvima poslužio na dobro. A što, ako si se njima na zlo služio ili tja pogazio i obeščastio bogumrskim kletvama najsvetije stvari, kao krst, vjeru, angjele, svece, križ, Mariju, Boga i t. d. A ovaj sramotni grijeh, zavladao je megju nama. Psuju malo ne svi. Psuju mu-

ško i žensko, staro i mlado. Psuje sjedi starac, koji je već jednom nogom u grob koraknuo i dijete, koje se još ni krstiti ne zna. Psuju poglavari i podložnici, učeni i neuki, gospoda i prostaci, gospodari i sluge, zanatlije i težaci, prodavaoci i kupci. Užasno, ali istinito!

Da, na sudnjem će danu očitovati Isus sve naše grijehe pa i najtanje pred čitavim svijetom. Sav svijet gledat će ih u najvećoj svjetlosti. I tvoji će dakle grijesi, dragi kršćanine, doći tada na vidjelo. Možebit se sada sramiš kojega grijeha, možebit se sakrivaš i bojiš, da ga tko ne dozna, a ne dao Bog, da bi tako bio zaslijepljen, te bi se sramio kazati ga svećeniku u ispovijedi. Kako ćeš se tek morati zasramiti onda, kad budu svi tvoji grijesi svemu svijetu objelodanjeni! Kako ćeš moći podnesti onoliku sramotu? Angjeli će znati — tvoj angjeo čuvar — sveti će znati, pred svim će se ljudima čitati, što si učinio, pred tvojim roditeljima, ocem i majkom, koji su te možebit za angjela držali, pre braćom i sestrama, pred susjedima i prijateljima, pred svim tvojim drugovima, glavarima i podložnicima, poznatim i nepoznatim, da i pred tvojim ispovjednikom, kojemu nijesi bio možebit dosta iskren u ispovjedaonici, te se u tebi prevario držeć te za nevina.

Da, pred cijelim svijetom čitat će se tada svi grijesi svih ljudi od početka svijeta do konca. Onda će doći na vidjelo i najtanje misli, zle želje, nakane, neuredne naklonosti, grijesi učinjeni na samu, pred drugima, u kući, u učioni, na polju, u šumi, u crkvi, u dućanu, na cesti i t. d. Izaći će onda na vidjelo one tolike psovke i pogrde imena Božjega, neumjerenosti, nečistoće, lakomosti, zavisti, prevare, licemjerja, da i toliki grijesi u ispovijedi zamučani. Kolik sram, kolik strah! Ako je već sada čovjeka strah i sram, kad je sugjen zbog jednoga zločina od jednoga čovjeka pred malo ljudi, što će tek

biti na sudnjem danu, kad će biti sugjen od Boga za sve grijehe cijeloga života pred čitavim svijetom! Koliki zločinci izbjegnu sada svjetskoj pravdi, jer ili za njihov zločin ne dozna ili ih ne može pronaći, zločin im dokazati, dok onda će se otvoriti knjige, u kojima će sve biti zapisano, odakle će Bog svijet suditi. Oh kako će tada teško biti grješnicima! Rado bi se sakriti u špilje, da ne čuju svojih grijeha, ali ne će moći; molit će za smilovanje, ali ga ne će dobiti. A komu da se tada uteče grješnik? Zar svecima? Kojim bi obrazom mogao pribjegnuti k njima, kad ih je u životu toliko puta psovao na najružniji način? Ili angjelima — angjelu čuvaru? Ali kojim srcem, kad je za života uvijek držao s vragom, njemu predao sebe i druge, a angjele proklinjao i psovao? Ili blaženoj djevici Mariji, majci milosrgja? Ali kojim licem, kad je njezino materinsko srce svaki dan parao? Ili Isusu? Ali kojim pouzdanjem, kad je pljuvao u njegove svete rane, grdio i psovao muku njegovu, križ njegov? Da, onda se, grješniče, ne ćeš imati komu uteći, dapače onda će svi slaviti pravdu Božju. I isti tvoji roditelji, ako budu megju pravednicima na desnu, a ti na lijevu, odobrit će nad tobom izrečeni sud i reći će: Pravo je! Isus se ne će više onda smilovati, nego će samo vršiti pravdu. Onda više ne će nikomu opraštati, već će svakomu dati ono, što je zaslužio. Sam veli, da će tada vratiti svakomu po djelima njegovim. (Mat. 16, 27), a veli to isto i sveti Pavao apostol. (Rim. 2, 6.)

I tebi će dakle, dragi kršćanine, dati tada Isus po djelima tvojim. Ako je tomu tako, to bi već sada mogao od prilike znati, što te čeka. Ispitaj se malko, kakva su tvoja djela? Što zaslužuješ? Kakva budu tvoja djela na sudnjem danu, takva će biti i odluka, koju će Isus izreći nad tobom. Onda ćeš biti proglašen

ili blaženim ili prokletim, ili spašenim ili pogubljenim. Ili ćeš dakle s Isusom i s pravednicima u raj, ili s prokletima u pakao. Jedno ili drugo, trećega nema. Kamo ćeš ti? Što ti veli savjest? A znaj, da se ova odluka ne će ni za čas odgoditi. Čim bude izrečena, svaki će nastupiti ono, što je zaslužio. A ne će se moći više ni opozvati ova osuda, jer će biti za uvijek izrečena.

3. Isus ispitavši pred cijelim svijetom potanko sva dobra i zla djela svih ljudi, izreći će odluku; odluku, o kojoj će visiti sva vječnost. O s kolikim će veseljem čekati i slušati tu odluku pravednici, a s kolikim strahom i trepetom grješnici! Najprije će se Isus obratiti k onima, koji mu budu na desnu i reći će im: „Dogjite blagoslovljeni Oca mojega, posjedujte kraljevstvo, koje vam je pripravljeno od postanka svijeta; jer gladan bijah, i daste mi jesti; žedan, i napojiste me; gost bijah, i primiste me; gol, i odjenuste me; bolestan, i pohodiste me; u tamnici bijah, i dogjoste k meni.“ Kolika slava bit će to za pravednike! Kolika sreća, koliko veselje, kad čuju takvu odluku! Kako je veseo optuženik, kad ga zemaljski sud nevinim proglasi! A kako će se tek razveseliti pravedni, kad ih Isus pred cijelim svijetom proglasi pravednicima i pozove k sebi u vječno blaženstvo! Tada će mu odgovoriti pravednici: „Gospode, kada te vidjesmo gladna, i nahranismo te; žedna i napojismo te? Kada te vidjesmo gosta, i primismo te; gola, i odjenusmo te? Kad te vidjesmo bolesna, ili u tamnici, i dogjosmo k tebi?“ I odgovarajući reći će im: „Zaista vam kažem, kad učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste.“ (Mat. 25, 37—40.) Sretnih li ubogih, zasužnjenih, poniznih i malenih, kad ih Isus nazivlje svojom braćom! Pomozi dakle siromasima, pohagjaj bolesnike, čini djela milosrgja, pak će ti Bog naplatiti u onaj

veliki dan suda. Ako si grješnik, ufaj u Boga, obrati se k njemu, ispovjedi iskreno i skrušeno grijehe svoje, pak će ti ih Bog oprostiti, i ne će ti biti na sramotu i pogubljenje. Imenito „otkupi grijehe svoje milostinjom" (Dan. 4, 24.); jer „milostinja izbavlja od smrti." (Tob. 12, 9.)

Zatim će se obratiti Isus k onima, koji mu budu na lijevu i reći će im: „Odlazite od mene prokleti u oganj vječni, koji je pripravljen gjavlu i angjelima njegovim; jer gladan bijah, i ne dadoste mi da jedem; žedan, i ne napojiste me; gost bijah, i ne primiste me; gol, i ne odjenuste me; bolestan i u tamnici, i ne pohodiste me." Tada će mu odgovoriti i oni, govoreći: „Gospode, kada te vidjesmo gladna, ili žedna, ili gosta, ili gola, ili bolesna, ili u tamnici, i ne poslužismo te?" Tada će im odgovoriti, govoreći: „Zaista vam kažem: Kad ne učiniste jednomu od ovih najmanjih, ni meni ne učiniste." (Mat. 25, 41—45.) Strašna će to biti osuda. Dakle odlazite od mene. Kolika nesreća, koliko zdvojenje! Ako je već sada velika muka za dijete, kad ga od sebe goni otac ili mati; ako je velika žalost za čovjeka, kad se dijeli od svog prijatelja, a što će tek biti na sudnjem danu biti prognan od Boga svoga, dijeliti se od Spasitelja i otkupitelja svoga! O kako strašno će biti to dijeljenje! Kolik gubitak! Izgubiti Boga svoga, najveće i jedino dobro; izgubiti kraljevstvo nebesko, koje više vrijedi nego sve blago ovoga svijeta, to je gubitak nada sve gubitke. Ali to još ne bude dosta. Prokleti će morati otići u vječne muke pakla. „Odlazite od mene". Ali kamo o Isuse? U oganj, u pakao, u najgrozovitije i nedokučive muke. Pak do kada, kako dugo? Na vijeke: „u vječni oganj." Strašno! Ako već na ovom svijetu ne možemo podnašati malene muke ognja, ako ne možemo držati samo nekoliko časova prst na zapaljenoj svijeći, a što će tek biti u paklu, gdje je najmanja muka veća, nego što su sve muke ovogu svijeta, i koje ne traju samo nekoliko časova već uvijek i uvijek. Prokleti počet će se izgovarati, kako nijesu vidjeli Isusa ni gladna, ni žedna, ni gola i t. d.; pozivat će se i na svoja dobra djela, ali će im Isus odvratiti: „Ne poznajem vas." (Mat. 25, 12.) Kako žalosni bit će tada prokleti, kad pomisle, da su se mogli lako spasti, i u ovom kratkom životu zaslužiti sebi nebo, pak nijesu htjeli. Kako zdvojni, kako zavidni, kako bijesni bit će tada, videći, gdje su okruženi od svetih, od angjela, od Boga i osugjeni na vječne muke paklene megju nečiste duhove. Kolika će to biti muka za proklete, pa to na vijeke!

„I ovi će otići u muku vječnu, a pravednici u život vječni." (Mat. 25, 46.) Isus će dobre uzeti k sebi, dok će se pod prokletima otvoriti zemlja, progutat će ih oganj, tako da će ih čitavi brijegovi ognja poklopiti; past će mu na dno, i tu će pokopani gorjeti u vijeke. Dobri naproti krenut će s Isusom, s majkom njegovom, s angjelima i svetima u raj, da se ondje vesele i hvale Boga u vijeke. Kolika razlika! Ovi na vijeke blaženi, a oni na vijeke prokleti. Ovi u društvu s Bogom, Marijom, angjelima i svetima, a oni u društvu s nečistim duhovima, koji će ih mučiti u vijeke. Ovi će biti na vijeke zadovoljni i sretni, a oni zdvojni i nesretni. Ovi na vijeke u nebu, a oni na vijeke u paklu.

I mene čeka jedno ili drugo. Kamo ću ja doći, Gospodine? Već me sada strah hvata. Nego tvrdo obećajem, mili Isuse, da ću nastojati, da dogjem tebi na desnu megju pravednike, a ti mi pomozi i pokrijepi me u ovoj odluci. Gospodine, kad dogješ suditi, nemoj me osuditi, već me pozovi k sebi, da te uzmognem i ja hvaliti u nebu u vijeke.

Primjer.

Sveti Ciril i Metodije bijahu dva pobožna brata, koji su najviše raširili vjeru Isusovu megju Slavenima, s toga se i zovu slavenski apostoli. Ciril, inače Konstantin zvan, bješe velik učenjak, mudroznanac, a Metodije slikar, nu obojica su osobito častili bl. dj. Mariju i njoj na čast sastaviše mnoge lijepe pjesme u slavenskom jeziku. Kad dogjoše u Moravsku, naišli su u propovijedanju riječi Božje na mnoge zapreke to od strane obližnjega svećenstva, to od strane velikaša i vladara, kao i samoga puka. Nu oni su usprkos svim tim zaprekama neustrašivo naviještali sv. evangjelje. Putujući u Moravsku, navratiše se usput k bugarskom vladaru Borisu, pa ga nagovarahu, neka bi se pokrstio on i sav njegov narod. Nu Boris ne htjede ni čuti za kršćansku vjeru. On osta u poganstvu. Kao ljubitelj slika naloži sv. Metodiju, da mu naslika kakvu sliku. Metodije prihvati ovu zgodu, da obrati kralja, pa mu naslika općeniti sud, kako ga opisuju sv. evangjelisti. Kralj vidjevši sliku, preplaši se veoma, i ova je slika tako na nj djelovala, da je odmah odlučio obratiti se na vjeru Isusovu. Do mala bude svečano kršten od samoga Metodija. Primjer njegov naslijediše njegovi podložnici, koji su se hrpimice dali krstiti, tako da se brzo vjera kršćanska raširila po onoj zemlji. Ako je već sama slika o općenitom sudu tako moćna, kakav tek mora biti sam taj sud?

Eto, dragi kršćanine, kolik utisak može učiniti na dušu slika predstavljajući općeniti sud. Imaj i ti ovaj sud uvijek pred očima, pak ne ćeš nikada griješiti. Mudri Salomon veli: „U svim djelima svojim spomeni se posljednjih tvojih i u vijeke ne ćeš griješiti." (Crkv. 7, 40.) Amen.

RAZMATRANJE DVADESET I DRUGO.

O paklu.

Dosele smo promatrali posebni i općeniti sud, danas pako počet ćemo razmatrati o paklu, i to najprije da opstoji pakao i da su u njemu neizmjerne muke.

1. Da ne bi možebit tko posumnjao o tom, da jest pakao, najprije treba u kratko dokazati, da pakao zbilja opstoji. Da jest pakao, to je tako živa istina, kao što je istina, da jest Bog, i „tko bi se usudio — veli sv. Augustin — kazati, da nema pakla, taj bi dosljedno morao reći, da nema ni Boga," jer tvrditi, da je Bog, a reći da nema pakla, to je toliko, koliko reći: Bog se ne brine za ljude; njemu nije stalo jesu li oni dobri ili zli. Reći, da je Bog, a pakla da nema to je toliko, koliko tvrditi, da Bog jednako ljubi grijeh i krjepost; to je toliko, koliko reći, da je Bog nepravedan, da nije svet, da ne zna, što je dobro, a što zlo, ili da ne može zlo kazniti. Tko tako misli o Bogu, taj nema nikakvoga Boga, taj ga taji, jer takav Bog, nije nikakav Bog. Dosljedno dakle, tko se usudi reći, da nema pakla, taj mora kazati, da nema ni Boga, Ovo pak pošljednje kazati, najveće je bezumlje. Da je Bog, to je tako sigurno, kao što je sigurno, da jest ovaj svijet, da je sunce, da smo mi, jer sve ovo mogao je samo svemogući Bog stvoriti. Dapače sve ovo moglo je biti i ne biti, a Bog mora biti, a bilo je vrijeme, kad svega ovoga nije bilo, a Bog je bio, jer Bog, kao Bog mora biti od vijeka, i razum naš, koliko god je slab, ipak to dokučiti može, kako je nemoguće, da bi kada moglo biti vrijeme, kad Boga nije bilo. Kad je dakle Bog, otpokle je grijeh, mora biti i pakao, jer

Bog, ako je Bog, mora biti svet i pravedan, a kao svet mora na zlo mrziti, kao pravedan pako mora ga kazniti. Mjesto pako, gdje Bog grijeh neizmjerno kazni, zove se pakao.

Da ima dakle pakao, to već sam razum shvaća: zato baš i ne treba vjere; ta već su ga i poganski mudraci samim naravskim razumom dokučili. No nama to i vjera kaže. Da ima pakao, to je članak vjere. Isus veli: „Bojte se onoga, koji može i dušu i tijelo pogubiti u pakao.“ A na sudnji dan reći će prokletima: „Odlazite od mene prokleti u oganj vječni, koji je pripravljen gjavlu i angjelima njegovim.“ (Mat. 25, 41.) U samom pako poglavju devetom Markova evangjelja spominje se pakao više puta. A tko bi sva mjesta u svetom pismu nabrojio, u kojima je još o paklu govor? Da ima pakao, to tvrde i sveti oci, kojih dokaze u tom pogledu ovdje navagjati bilo bi predugo. Dosta budi u kratko rečeno, da svi sveti oci vele, da opstoji pakao, i nijednoga nema, koji bi protivno učio. A veli to svakomu i njegova savjest; samo što bi zli i opaki rado, da ga nema, pak vele, da ga nije; ali lažu, jer savjest im protivno kaže. „Ti se usugjuješ reći, da nema pakla — veli sv. Augustin — ali se ne usugjuješ toga pomisliti, ti ga se ipak bojiš; ti bi rado taj crv, što te grize, ugušiti, ali ne možeš, pa išao kamo te volja i kud ti je drago, svagdje ti se grozi i viče za tobom da jest pakao“. Da! zli bi rado da bude nebo, a pakla da ne bude, ali to ne može biti. Svi rado slušaju govoriti o nebu; a kad se o paklu govori, nekako im ne ide k srcu. Ali čuti katkada po koju i o paklu, dobro je i mnogo koristi, da se očuvamo od grijeha, pak to i ja danas namjeravam postići.

Tko dakle u pakao ne vjeruje, i ne boji ga se, taj je i vjeru i pamet izgubio. Vjeru, jer ne će da se podvrgne onomu, što je Bog objavio; pamet, jer ne će da pripozna ono, što sam razum može doseći. U pakao vjeruje sav svijet, vjerovali su u nj ljudi od početka svijeta i vjerovat će uvijek; i jao onima, koji se ovakim ozbiljnim istinama šale i tek onda počnu vjerovati u pakao, kad već dogju u nj.

2. Sad pako ajde sa mnom, dragi kršćanine, duhom pameti svoje k vratima pakla. Izaija prorok veli: „Idem k vratima pakla.“ (Is. 38, 10.) Predstavi si dakle, da mu stojiš na vratima. Poviri malko u pakao i razgledaj ga na sve strane, pa promatraj one **neizmjerne muke** u njemu. Predstavi si, da vidiš strašan ponor, bezdno neizmjerno duboko i široko, a u njemu nečiste duhove i tolike proklete ljude kao u krvavom moru od ognja, koji bijesni na sve strane, i valovi plamena prelijevaju se po čitavom onom mjestu. — Da, da, oganj je u paklu; svjedoči to sam Isus, koji veli, da će prokleti ići u oganj vječni. (Mat. 25, 41.) „Tko reče bratu svomu . . . budalo! bit će kriv paklu ognjenomu“ (Mat. 5, 22.); „Tko u meni ne ostane, izbacit će se na polje kao loza i osušit će se i skupit će ga i u oganj baciti i spaliti.“ (Iv. 15, 6.) To su Isusove riječi. A u samom onom devetom poglavju kod sv. Marka veli se više puta, da je u paklu oganj. A tko bi izbrojio sva mjesta sv. pisma, gdje se veli, da je oganj u paklu? Svjedoče za to i svi sv. oci, i nijednoga nema tko bi protivno tvrdio. Dakle oganj je u paklu. Istina, nutarnja narav toga ognja nije nam poznata. Premda je taj oganj sličan ovomu ognju, kojim se mi služimo u sadašnjem životu, to se ipak od njega razlikuje na mnogo načina. Poglaviti tvorni uzrok ognja sadašnjega jest Bog, kao stvoritelj i upravitelj naravi; ognja pako paklenoga uzrok je Bog, kao sudac i osvetitelj grijeha. Ovaj naš oganj zapaljuje se i podržava

se načinom naravnim; nu oganj pakleni užgan je i čuva se dahom Božjim. Sadašnji oganj samo preko tjelesnih sredstava djeluje na dušu; dok oganj pakleni i duše neposredno muči i kini. Sadašnji oganj napokon i ugasne; dok oganj pakleni vijekoma će trajati. Sadašnji svijetli; a pakleni ragja skrajne tmine. Sadašnji gorenjem stvari rastvara i uništava; pakleni djeluje i pali, a ipak ne uništuje. Sadašnji može se ljudskom umjetnošću umanjiti ili ugasiti; dok pakleni sve pokušaje čini uzaludnimi, i podržava se moću Božjom. Po tom je pakleni oganj kud i kamo žešći od sadašnjega, tako da ga nitko podnijeti ne može. Izaija (33, 14.) veli: „Tko će vas ostati kod ognja, koji proždire? Tko će vas ostati kod vječne žege?“

Ako je dakle oganj u paklu, kad mu duhom pameti tvoje stojiš na vratima, misli u onom moru od ognja na tolike proklete kao utopljene; a tako će i zbilja biti po sudnjem danu: oganj pod njima, oganj nad njima; oganj s desna, oganj s lijeva; oganj u njima; česa se god dotaknu, sve je oganj; a oganj je probio sve njihove žile i kosti; sa svih njihovih uda sijeva sve gol plamen; iz ustiju plamen, iz očiju plamen, iz ušiju plamen; čitavi su sam oganj i plamen! Crveni su kano goruće željezo, a ispaljeni, da ih je grozota gledati. U onom ognju sve su moguće bolesti ovoga svijeta. Što je, kad čovjeka glava boli, zubi, oči, kosti; kad ima vodenu bolest, žuticu, sušicu, zimnicu; kad ga peku, u njega pucaju, vješaju ga, režu i t. d.? Što su sve ove bolesti, sve ove muke naprам onom paklenom ognju? Prokleti bi radije sve bolesti i muke ovoga svijeta sto godina trpjeti, nego samo jedan sat gorjeti u onom ognju. A što ih ovaj ne muči, to ih još više muče oni nečisti duhovi, muče ih na najokrutnije načine. Sad gledaj, dragi kršćanine, kamo najzad vodi

grijeh, i čiji je rob, koji ne će da služi Bogu. Kako će ga strašno naplatiti oni, ka kojima sada srce nečistom ljubavlju plamti, te tijelo svoje bludnošću oskvrnjuje!

Nu tebe već, dragi kršćanine, strava hvata kad *gledaš* u pakao, a što pak tek mora biti, nalaziti se u njemu? mučiti se, i gledati okolo sebe one nebrojene nečiste duhove i onolike proklete? Ako ti se sada ne da gledati mrtvaca na odru, mrtvo tijelo u grobu, odvraćaš oči od ružne osobe, koja ti nije u volji, mučno ti je gledati čovjeka svega izranjena i isprebijana, a što tek mora biti u paklu gledati one crne i nečiste duhove, one gadne prokletnike. Eto, što će morati jednom gledati čovjek, koji ne će da na uzdi drži svoje oči. Jer prvi korak k zlu jest gledati ono, što se ne smije, i što na grijeh vodi. Oči su prozor, kroz koji ulazi grijeh u srce. Pazi dakle na svoje oči, i čuvaj ih, da te ne zamame. Odluči sada, kad očima pameti svoje u pakao gledaš, da ćeš oči svoje odsele pomnjivije čuvati, osobito u crkvi, na prozoru, na šetnji.

Sad znaš, što se vidi i ćuti u paklu; sad pako *slušaj*, što se ondje čuje. Čovjek na onim istim osjetilima, kojima griješi, mora se i mučiti. Čuj dakle koliki je ono plač, koliki jauk, koliko urlikanje, kletve proti Isusu i svetima. Kako plaču ljudi u kući, kad se ova upali a oni ne mogu nikuda van? Kolik plač bi nastao sada u ovoj crkvi, da se na sve strane upali, a mi ne bismo mogli nikuda van. Koliki bi tad nastao krič? A što tek mora biti u paklu, gdje se toliki nečisti duhovi i prokleti muče u onom strašnom ognju, koga je sam Bog, kako veli Izaija prorok, u svom gnjevu užgao! Ako nebog čovjek plače i jauče, kad vidi liječnika, kako s nožem dolazi, pa mu ranu reže, kad ga krvnici na vješala vode, ili pucaju u njega, kako tek moraju prokleti u paklu plakati, gdje ih nečisti duhovi

na najokrutnije načine muče! Nema Nerona, nema Domicijana, ni Dioklecijana, koji bi bio tako kršćane mučio, kako ondje nečisti duhovi muče proklete. Stoj na vratima pakla, pak slušaj, kako oni prokleti iz dna pakla plaču, jauču, uzdišu, jecaju, urliču i zubima škripiju. Isus sam u samom evangjelju sv. Mateja veli šest puta, da je u paklu plač i škrgut zuba. Čuj, kako jedan drugoga psuje i proklinje; kako jedan drugomu spočituje, što ga je na grijeh zaveo; kako jedan drugoga kara; jedan se drugomu ruga; jedan na drugoga mrzi. Tu je tolika buka, tolika vika, tolik plač, da bi se pećine raspucale od njega. K tomu ih još i nečisti duhovi psuju i proklinju, rugaju im se, sramote ih. Kolike tu moraju biti muke! A slušaj i one strašne psovke, kojima prokleti psuju svoje roditelje, uru i čas, kad su ih rodili. Psuju Boga, Isusa, blaženu djevicu Mariju, angjele i svete, narogjenje Isusovo, križ i rane njegove, svete sakramente i svetu njegovu vjeru. Strašne su to psovke, koje se u paklu govore. A takve psovke čuju se, žalibože, i kod nas. Sam pakao mogao je izmisliti ove grozne kletve, koje se od kršćana čuju! O kako strašne muke u paklu čekaju bogohulce, ako se za života k Bogu ne obrate! Tada bi se rado obratiti i ostaviti kletve, ali će biti prekasno.

Sad pak razmatraj, kolik je u paklu s m r d e ž. Sv. pismo više puta veli, da će se zli baciti u izvanjske t. j. u najskrajne tmine, gdje je plač i škrgut zuba. Dakle je pakao u najskrajnim tminama. Ako je duboko pod zemljom ili u dugoj kakovoj špilji zločest i okužen zrak, da čovjek opstati ne može, a što tek mora biti u paklu, koji je u najskrajnim tminama! Ali to je još najmanje, jer svakoga prokletoga tijelo u paklu smrdi. A takovih tjelesa pun je pakao. Kolik tu dakle mora biti smrdež! Mnogi sada ne mogu ni najmanjega smrdeža podnesti, bježe od mrtvaca; pače ni naravskim duhom svojih haljina nijesu zadovoljni, nego ih moškom polijevaju, mirisavim praškom posipavaju, balzamom se mažu i t. d., samo da neugodan vonj i isparivanje svoga vlastitoga tijela ublaže ili uguše. A što, ako takvi dogju u pakao? Kako će ondje moći podnašati onaj neizmjerni smrdež?

Napokon razmatraj, što u paklu trpe j e z i k i u s t a. Sv. pismo svjedoči, da prokleti u paklu uvijek trpe glad i žegju. Kako strašno muči čovjeka glad i žegja! Što sve ne jede, kad je gladan, i ne pije, kad je žedan? No u paklu ne će prokletima biti dopušteno, da išta okuse, što bi ih okrijepilo. Da, da, oni će jesti i piti, jesti vatru a piti plamen, ali se nikada ne će nasititi i napiti, pače uvijek će gladovati i žegjati. Onaj bogatun u sv. pismu (Luk. 18) prosi već dvije tisuće godina, da mu prosjak Lazar donese iz neba samo jednu kap vode na prstu i da mu jezik rashladi, pak još je nije dobio. I ne će nikada. Kolika mora biti to muka! Eto, što čeka pождrljivce i pijance, kojima nije nikada dosta, kojima je trbuh Bog, pa ne će da poste i da se uzdrže od mesa navodeći proti tomu sto i sto razloga, koji ništa ne vrijede. — Kako je teško čovjeku biti dugo u dimu, a gle proklete će u vijeke dušiti dim. Sam Spasitelj veli, da će prokleti biti bačeni u peć ognjenu, gdje će biti plač i škrgut zuba. (Mat. 13, 42. 50.) Kolike će biti muke!

Čuo si, dragi kršćanine, kakove sve muke ćute prokleti u paklu. No sve je to samo sjena onih muka. Ovakove muke može i čovjek izmisliti i izvesti, dok one sam je Bog ustanovio u svom gnjevu. Kad je Bog bičovao Faraona i zemlju mu, veli sv. pismo, da ga je samo prstom šibao, ali u paklu tuče čitavom šakom, a sv. Pavao veli: „Strašno je upasti u ruke Boga

živoga." (Žid. 17, 31.) Nego ti svim ovim mukama možeš izbjeći, samo ako hoćeš. Skrušena ispovijed za četvrt ili pol sata dobro obavljena, može te oteti svim tim mukama. Blago tebi, ako to učiniš, te se u buduće čuvaš grijeha, da te smrt ne ugrabi u smrtnom grijehu. Razmišljaj to često, pak sigurno ne ćeš nikada griješiti.

Primjer.

Časni Beda pripovijeda, da je u Northumberlandu u Engleskoj umro čovjek imenom Druchelm i osobitim Božjim dopuštenjem opet oživio iza kako je vidio paklene muke. Oživjev imao je ove muke pred očima, uslijed kojih je prijašnji svoj život posve promijenio, i bio svjedokom svima onima, koji u pakao ne htjedoše vjerovati ili na nj misliti. Sad se nije zadovoljio najstrožim postom, najprostijim odijelom, debelim užetom oko pasa i željeznim verigama oko vrata, već se i do krvi bičovao, spuštao do vrata u vrelu vodu, i bosonog hodao po gorućoj žeravici, te su ga mnogi za lugjaka držali i ismjehivali, drugi su ga pako korili, zašto se tako muči. Na što ôn udari u plač i plačući odvrati: Oh da znate, kakve sam ja muke vidio u paklu! Uz to od onda osobito je štovao bl. dj. Mariju i njezinoj se zaštiti preporučivao, da mu bude u pomoć u smrtnom času. Da je ovaj dogogjaj istinit, jamči nam suvremenik časni Beda, koji kazuje, kako se onaj čovjek zvao i gdje se to dogodilo. Ovoga čovjeka mnogi su ljudi vidjeli mrtva i opet živa; vidili ga, kako je kasnije najstrože živio, i čuli, što je sve pripovijedao o paklenim mukama, koje je vidio.

Ovaj primjer imaj i ti uvijek pred očima, misli često na paklene muke, trapi tijelo svoje, utjecaj se marljivo u Marijinu zaštitu, jer ovako ćeš se najlakše očuvati od grijeha i izbjeći paklu. Amen.

RAZMATRANJE DVADESET I TREĆE

O paklu. Nastavak.

Osim muke ćućenja ima u paklu i muka gubitka. Ako je ona grozna, ova je još groznija, i u ovoj stoji pravi pakao, naime u gubitku Boga. Prokleti u paklu misli uvijek na ono, što je izgubio, pak ga to najviše muči i grize. Sam sebi predbacuje: Ah žalosna mene, jer sam izgubio Boga, izgubio sam ga svojom krivnjom, izgubio za uvijeke. Izgubiti Boga, svojom krivnjom, za uvijeke, to je što proklete najviše muči.

1. Ajde dakle sa mnom, dragi kršćanine, duhom pameti svoje pred pakao. Izaija (38, 10.) veli: „Idem k vratima pakla." Predstavi si, da si na vratima pakla, i da čuješ iz njega velik plač i jauk. Popitaj one proklete, što ono uvijek oplakuju i što viču. Viču: Izgubio sam. Izgubio sam Boga, Boga, koji me je stvorio, i koji je zadnja svrha moja. Izgubio sam Boga, Spasitelja svoga, izvor sve sreće svoje. Bog me je stvorio, da ga uživam; za sebe me je stvorio, sebi na čast me je stvorio; postavio me na zemlju, da sebi nebo zaslužim, otkupio me je svojom smrću, da se s njim sjedinim, a ja sam ga izgubio. Izgubio sam Boga i s njim sam izgubio sve dobro svoje, svu utjehu, mir i ufanje, sve sam s njim izgubio. To je najveća muka za prokletnike, to je njihov pravi pakao. Oni uvijek misle na onu Isusovu osudu: „Odlazite od mene."

Kad čovjek za života izgubi kakvu znatnu stvar, kako je žalostan! A što tek mora biti za proklete izgubit Boga jedino i najveće dobro? Ako čovjek u životu i izgubi kakvu stvar, ne izgubi ipak sve, a i za izgubljenu stvar može se nadati, da će je ili naći ili

drugom nadomjestiti, dok prokletnik u paklu s Bogom izgubi sve, niti mu se taj gubitak može čim drugim naknaditi. Pak s toga i plače uvijek: Izgubio sam Boga, izgubio sam sve. A zašto sam ga izgubio? Za jednu putenu nasladu; za jedan krivi dobitak; za jednu zabavu, radi koje sam propustio misu u nedjelju i blagdan; za jednu psovku, kad se nijesam htio u jadu svladati; za komad mesa u zabranjene dane, kad ga se nijesam htio uzdržati; za jednu besramnu riječ; za jedan pogled s poželjenjem bačen na osobu drugoga spola. Da, to su bili bogovi moji u životu: trbuh moj, vlastito tijelo moje, kriva tugja muka, osobe drugoga spola nečisto ljubljene: to su bili bogovi moji, kojima sam se klanjao, a sad sam i njih izgubio, nemam ih više. O jadnoga mene; gdje mi je Bog moj? Kojima sam se u životu klanjao, ti me ostaviše, a pravoga sam izgubio. Ali što velim, da sam ga izgubio! Nijesam ga izgubio, ne. Našao sam ga. Izgubio sam ga, ali sam ga i našao. Izgubio sam dobroga i milostivoga Boga, miloga i najboljega oca, a našao sam ovdje u paklu razjarenoga i nesmiljenoga Boga, strogog i osvetljivog suca. On svemoguć, pak se još oboružao proti meni svom silom svojom. Tko će moći podnesti teške ruke njegove?

2. Ali nije to jedino, što prokletnik u paklu viče. On jadikuje: Izgubio sam Boga **svojom krivnjom**. Sam sam kriv, što sam ga izgubio. Mogao sam se spasti, pak se nijesam spasio. Izgubio sam se. O jadnoga i nesretnoga mene, što sam učinio!

Dok je čovjek na ovom svijetu, zaslijepljen je od ovih svjetovnih stvari, od svog vlastitog tijela. Ezav je za jednu zdjelu leće prodao svoje prvenstvo. (I. Moj. 25, 34.) S početka ne uvidi tolike štete, ali kad bude lišen očeva blagoslova i postade slugom mlagjemu si bratu, zavrisne od žalosti. (I. Moj. 27, 34.) Ovo ti je, dragi kršćanine, slika prokletoga u paklu, koji je izgubio Boga svoga, dušu svoju. A zašto? Ne prodaje grješnik duše svoje, kao što je Ezav za zdjelu leće prodao prvenstvo, kad je gladan i trudan došao iz polja kući, pak nije dosta zrelo promislio što radi, već grješnik prodaje svoju dušu za komad mesa u zabranjene dane. Ne radi grješnik kao Ezav, koji je to počinio, da utiša glad, već da sitomu tijelu udovolji nečistom nasladom. Da, prokleti se za života dao zaslijepiti od svijeta, od strasti svojih, od vlastitog svog tijela, a nije pazio na ono, što gubi. No kad mu smrt oči otvori, kad dogje u pakao, tada će tek pravo upoznati, što je izgubio. Vidjevši svoju nesreću udarit će u plač, grist će se, zdvajati i govoriti: Ah zašto sam izgubio Boga svoga? Gdje mi je bila pamet? Mogao sam se spasti, pak se nijesam spasio; izgubio sam se, pak da bi zašto! Boga sam izgubio, i to vlastitom krivnjom. Da sam se izgubio ne mogav se spasti, još kako tako. Onda bih samo oplakivao nesreću svoju; ali ja sam se mogao spasti, pak se nijesam htio. Sam sam kriv, što sam se izgubio. Boga sam izgubio svojom krivnjom. A što sve nije on učinio da me spasi e Jesu li mi možda tomu manjkala sredstva? Ah kolik? sam imao milosti, dobra nadahnuća, grižnje savjesti! Bog mi je dao dobre kršćanske roditelje, mnoge učitelje, mnoge svećenike, da me kršćanski odgoje; dao mi je svoga jedinorogjenoga Sina. Usadio mi je u srce neki osobiti strah proti grijehu, a ja sam sve to prezirao i ugušivao, njegovim sam se darovima na zlo služio. Vidio sam tolike dobre primjere; sav svijet bio mi najboljom učionom pokazujuć mi svoju himbenost i lukavost, a ja se ne htio na to obazirati, već sam trčao za njegovim ispraznostima i bacio mu se u naručaj. Kad mi je tkogod od rogjaka umro, i time me je Bog zvao na

pokoru. Bio sam ganut, ali samo za čas. Tolike sam propovijedi čuo, toliko puta prisustvovao svibanjskoj pobožnosti, pak mi se ništa nije prihvatilo srca, jer sam više dolazio kao na kakvu zabavu, nego da odatle crpim kakvu korist za dušu. Toliko puta sam imao zgodu da primim sv. sakramente, a ja nijesam htio, pa ni o uskrsu. Mogao sam lako k sv. misi u nedjelju i blagdan, pak nijesam htio, ili ako sam išao, to sam s više grijeha iz crkve otišao, nego kad sam u nju došao. Sva moguća sredstva sam imao, da se spasim, pa nijesam htio. Izgubio sam se, i to svojom krivnjom. Da se pogani i Židovi ne spase, nije baš toliko čudo, ali ja kršćanin, koji sam se rodio od kršćanskih roditelja, koji sam bio član jedino spasonosne crkve Isusove, opsipan tolikim milostima, pak sam se izgubio. Da sam samo živio po nauku Isusovu, ili ako sam već bio nevinost izgubio, da sam pokoru činio i to samo nekoliko godina ili makar samo kratko vrijeme ili se barem pred smrću obratio, kamo sreće! Bio bih se spasio, a ovako sam izgubljen, izgubljen svojom vlastitom krivnjom.

3. Napokon slušaj, dragi kršćanine, što ono još viče prokleti u paklu. Viče: Izgubio sam Boga i to za uvijeke. Za mene već nema spasa. Svršeno je. Osuda mi je izrečena, koja se već nikada ne će opozvati ili promijeniti. Sudbina me je snašla i moja se nesreća ne će nikad više popraviti. O jadnoga mene! Jest Bog, ali ja ga nikada vidjeti ne ću. Pravednici se u nebu s njim vesele, ali ja nikada ne ću k njima. Gore je neizmjerno, vječno blaženstvo, ali ja ga nikada uživati ne ću. Izgubiti Boga za uvijeke i nikada ga ne vidjeti; izgubiti nebo za uvijeke i nikada ga ne uživati, to su strašne misli, koje muče proklete u paklu. Nikad nema ti utjehe, nikada milosrgja, nikada ma ni malo ufanja, već uvijek plakati, uvijek zdvajati, uvijek mučiti se,

to mora biti užasno. Proći će godine i stoljeća, kraljevstva će propasti i nova ustati, sunce može milijon i milijon puta izaći i zapasti, a da prokletima u paklu ne bude nikad nikakve polakšice. O Bože moj, pak što se ne ćeš nikada ganuti, nikada smilovati? Ti sama dobrota i milosrgje, pak da se ne ćeš nikada ganuti na tolike plače, uzdisaje i suze. Ta i ono su tvoji stvorovi, stvoreni na sliku i priliku tvoju i neprocjenjenom krvlju tvojom otkupljeni. Pa zar još ne će biti dosta zadovoljeno pravdi tvojoj, ako se budu milijon milijona i još više godina onako mučili u paklu? Zar se ne ćeš nikada obazrijeti na one nevoljne duše, nikada smilovati? Ne, nikada! Zar ćeš se dakle za uvijeke oglušiti onomu plaču i jauku? Jest, za uvijeke. Prokleti uvijek gleda za Bogom, ali ga ne može vidjeti; uvijek teži za njim, ali ne može k njemu. Mrzi Boga, a ne može mu pobjeći; uvijek plače i škriplje zubima, a on ne će da čuje. Jedan oganj vuče ga gore, a drugi ga pali. Htio bi se združiti s Bogom, a pakao mu ne da. Naravski nagon poteže ga gore, a grijeh ga pritište dolje. Sam je razdijeljen. Rado bi, ali ne može; hoće i ne će; k Bogu teži i od njega bježi. Grozne moraju to biti muke! Rado bi, da ga nestane, ali se ne može uništiti, pak upravo s toga bijesni i proklinje. Proklinje čas, kad je bio začet; utrobu, koja ga je nosila; uru, kad se rodio; život, što ga je preživio; zemlju, po kojoj je hodao; zrak, što ga je disao; drugove, s kojima je griješio; zabave, koje je pohagjao; tijelo, koje je oskvrnjivao; oči, koje su ga na grijeh navagjale. Proklinje samoga sebe, život svoj, sve, što je kada u životu imao i učinio. Proklinje Boga, koji ga je stvorio, Isusa, koji ga je otkupio, Majku Božju, angjele, svete, i t. d., nu to za mnogoga od njih nije ništa nova, ta tako je znao još i u životu, pak mu se sada barem ne treba učiti;

znade to vrlo dobro. Kamo sreće, da se nije nikada rodio, ili da je barem prije umro, nego se rodio, da je bio iz materinje utrobe prenesen u grob. Ali ovako izgubiti Boga, izgubiti ga svojom krivnjom, izgubiti ga u vijeke, k tomu još u onolikim mukama mučiti se, to mora biti strašno i užasno. Bože, samo nas tih muka oslobodi! Marijo, moli za nas!

Primjer.

Godine 1649. kad njemačke čete zaposjednuše Lotaringiju, dogodi se u gradu Novianu grozan dogagjaj. Neki vojnik, koji se sa svojim sudruzima opio, a kasnije sav novac zaigrao, pobijesni tako, da je stao najružnije psovke izgovarati. No ni to mu još ne bi dosta. Bodežem nasrnu i na sliku Majke Božje, koja visijaše na stijeni, te ju na više mjesta probode. Toliko zločinstvo Bog ne pusti bez kazne. Bezbožnik se na jedanput sruši na zemlju, te je tako u besvjestici ležao četiri dana. Pukovnija igjaše dalje, a on da za njom ne zaostade, privežu ga na konja. Na putu strovali se s konja, pjena udari mu na usta i psujuć umre strašnom smrću. Ona probodena slika bi prenesena u crkvicu markgrofa Novianskoga, a nosio je u provodu sam markgrof Beduvan. Ta slika opstoji tamo još i dan danas, te ju narod osobito časti. Onaj markgrof počeo od onda osobito štovati prečistu Djevicu, posta Isusovcem i misionarom, te nakon što mnoge nevjernike obrati na Kristovu vjeru bogat zaslugama preseli se u blaženu vječnost.

Eto, kako svršuju psovači, a kako štovatelji Marijini. Ako imaš i ti taj ružan običaj, da psuješ, ostavi ga se odmah. Domisli se samo na strašne paklene muke, pa sigurno nikada ne ćeš psovati. A štuj i bl. dj. Mariju, pak će ti i ona pomoći, da izbjegneš onim mukama. Amen

---

RAZMATRANJE DVADESET I ČETVRTO.

O paklu. Nastavak.

Promotrivši tako zvane muke ćućenja i gubitka prokletih u paklu, razmatrajmo danas o vječnosti tih muka.

1. Najprije ne čudi se ni malo, dragi kršćanine, što već evo po treći put razmatramo o paklu. Dobro je to i spasonosno. Pak da ti taj spasonosan strah pred paklenim mukama ostane duboko utisnut u pameti, a ti ajde sa mnom i danas duhom pameti svoje k vratima pakla. To će te najbolje očuvati od grijeha. Predstavi si dakle, da stojiš na vratima pakla i da u nj gledaš. Gle one nebrojene proklete, kako se muče u onom ognjenom moru i slušaj njihov vapaj. Viču bez prestanka: Uvijek, nikada! Uvijek i nikada, to su dvije strašne riječi, koje se razlijegaju u paklu od jednoga kraja do drugoga. Uvijek i nikada! to neprestance odzvanja u ušima onih prokletih i pamet hoće da im pomuti. Uvijek i nikada! Uvijek mučiti se, nikad izbaviti se, to je najveća muka za proklete u paklu. Uvijek i nikada, to su si zapilili u glavu, pak ta im je misao pravi pakao. Prokleti uvijek misli na onu strašnu Isusovu osudu: „Odlazite od mene prokleti u oganj vječni" (Mat. 25, 41.), pak sam sebi viče: Za mene je dakle svršeno, ja sam izgubljen i to za uvijeke; za mene više spasa nema, uvijek ću se ovdje mučiti i nikad se ne ću izbaviti. Uvijek i nikada; nikada i uvijek, strašne su to misli, tko ih može doseći? Uvijek i nikada. Pitaj malko one proklete u paklu, zašto uvijek tako viču? Šta će to reći: Uvijek i nikada? Ah, odgovaraju ti oni: to će reći, da će naše muke uvijek trajati, nikada pre-

stati. Uvijek i nikada. Juda viče: Ja se već blizu dvije tisuće godina mučim u paklu, pak još nijesam svršio. Ja pako — viče Kain — već se skoro šest tisuća godina mučim, pak si još nijesam ni za jedan samo časak pokratio muka. I ne ćete nikada!

Uvijek i nikada to je vječnost, ali tko je može doseći ili što više, predočiti. Predstavi si posudu kakvu bez dna, lijevaj u nju vodu, kako dugo te volja, posude nikad napuniti ne ćeš. Uzmi od vječnosti sto godina, tisuću tisuću godina, milijon milijona godina, to joj nijesi ništa oduzeo, jer je bez konca i kraja. Poslije sto godina, tisuću tisuću godina, milijon milijona godina, ne će biti vječnost ni za jedan časak kraća. Koliko je mora i rijeka na svijetu! Koliko je tu kapljica! Da jedna ptica odnese u kljunu svakih sto godina samo po jednu kap, koliko bi godina proteklo, dok bi se tako sva mora i rijeke osušile? Pa ipak sve te godine napram vječnosti ne bi bile niti samo jedan časak. O strašna dakle beskonačna vječnosti, kako si duga, neizmjerno duga! Tko te može dokučiti? O pakle, o vječni pakle, kako dugo traju tvoje strašne muke: bez svrhe, bez konca! Pa ipak koliko se duša svaki dan u tebe ruši. Ruše se, jer te se ne boje. Kad bi te se bojale, ni jedna u te ne bi pala. Pakle, pakle, kako strašno je tvoje ime! Boje te se nečisti duhovi, a sam čovjek da te se ne boji?

2. Da su u paklu vječne muke t. j. takve, koje uvijek traju i nikada ne svršuju, to je članak vjere. Svjedoči to sam Isus kod sv. Mateja evangjelista, gdje izrično kaže, da će prokleti ići u oganj vječni. (Mat. 25, 41.) i opet: „Ovi (t. j. prokleti) otići će u muku vječnu.“ (Mat. 25, 46.) A svjedoči to isto i sv. Marko, koji u samom poglavju devetom više puta kaže, da će prokleti ići u pakao: u oganj vječni, gdje crv njihov

nikad ne umire, i oganj se ne ugasi. A tko bi izbrojio sva mjesta u sv. pismu, gdje je govor o vječnosti paklenih muka? Tvrde to i sveti oci, te nema niti jednoga, koji bi protivno kazao. A i ne može da bude drukčije. U paklu moraju biti vječne muke, i to je posve pravedno; jer zašto dolazi čovjek u pakao? Za smrtni grijeh, ako u njemu umre. Smrtnim pako grijehom, pa makar i jednim samo, Bog se neizmjerno vrijegja. Svaka pak uvreda mjeri se po onom, koji je uvrijegjen. A budući da je Bog neizmjeran, to je i uvreda njemu nanesena neizmjerna. Bog pako kao najpravedniji mora grijeh kazniti onako, kako zaslužuje t. j. kolika je uvreda, dakle neizmjerna, a buduć da čovjek neizmjerno trpjeti ne može, neka trpi barem koliko može i kako dugo može, a jer ima besmrtnu dušu, koja će uvijek živjeti, neka dakle i uvijek trpi.

Bog je dao svim ljudima zakon. Tko ga održi, bit će na vijeke blažen, a tko ga prekrši na vijeke proklet. O čovjeku dakle samom visi ili vječno blaženstvo ili vječno prokletstvo. Ako dakle čovjek prekrši zakon, kad ga ne smije prekršiti a i može ne prekršiti ga, to je onda sam kriv svojoj kazni, i vječna kazan je posve pravedna. K tomu kršćanin ima nebrojene milosti i sredstva, da se može lako spasti samo ako hoće, ali ako se on njima ne će da služi, već se usuprot digne proti Bogu, od njega se smrtnim grijehom razdruži i u tom stanju umre, to onda mora ostati od njega za uvijeke razdružen, jer poslije smrti nema više milosrgja, već samo zaslužena nagrada ili kazan. Dokle god dakle bude Bog i dokle god bude duša, dotle se prokleti moraju mučiti u paklu, dakle u vijeke i kad bi njihove muke prestale, pakao više ne bi bio pakao.

Da n. pr. dogje Bog k onim prokletima te im navijesti, da će se jednom svi osloboditi onih muka, ali

vrlo kasno, o kako bi se oni razveselili! Dà im reče: Neizmjerno mnogo je vode, pijeska i lišća na svijetu. Nu ja ću poslati svakih sto godina jednoga angjela, da uzme po jednu kapljicu vode i drugamo prenese. Kad to svrši, kazat ću onomu istomu angjelu, da svakih sto godina prenese po jedno zrnce pijeska. Pak kad bude i s tim gotov, neka prenese svakih sto godina po jedan list bilina. Kad tako sve vode, kopno i lišće prenese, tad će se jedna duša osloboditi pakla. Onda ću zapovjediti drugomu angjelu, da to isto čini. Pak kad bude i taj gotov, izbavit će se druga duša, onda treća i t. d. Koliko sto godina moralo bi proteći, dok bi se prva duša izbavila? Koliko, dok druga, treća i t. d. A njih je pun pakao. Koliko godina bi moralo proteći, dok bi na zadnju red došao; dok bi se sav pakao ispraznio? Ali ipak bi bilo jedan put. Napokon bi se sve duše oslobodile, ako i kasno, pak ta vijest bi sve one duše neizmjerno obradovala, i tim bi se ufanjem tješile, tako da bi im to one muke neizmjerno olakšalo i pakao bi za njih prestao biti pakao. Ali ovako nikada i nikada izbaviti se, uvijek i uvijek mučiti se, to im je najveća muka i pravi pakao. Da barem jedan čas prestanu mučiti se ili da mogu iz jedne muke preći u drugu n. pr. iz vrućine u mrzlinu, al ni to ne će moći; uvijek se moraju j e d n a k o mučiti bez svake promjene i polakšice. To mora biti grozno i užasno?

Pak što se ne ćeš, o Bože, nikada smilovati vapaju onih nevoljnih u paklu? Ne, nikada, jer ondje nema više milosrgja. Osuda, koja je nad njima izrečena više se promijeniti ne može. „Kamo drvo padne, tu će i ostati," veli sv. pismo. Ali mili Bože, gdje je tvoje neizmjerno milosrgje? Obratilo se u pravednost. A zar ne bi bilo bolje, da oprostiš onolikim pogubljenim dušama u paklu i da ih pustiš u raj? O kako bi ti one

bile zahvalne i na vijeke slavile tvoje milosrgje! Ne, jer i ovdje se u paklu slavi moja pravednost, kao što se slavi moja dobrota u nebu. Onda barem, dobri Bože, uništi one duše, ugasi one muke, da prestane onaj plač i škripnja zuba. Ne, jer toga učiniti niti mogu niti smijem. Ne mogu, jer onda bih se sam sebi protivio, kad bih uništio i ubio dušu, koju sam besmrtnu stvorio; ne smijem, jer bi to bila za proklete najveća milost, a ja kao pravedan ne smijem zlo naplatiti već kazniti. Zar ćeš se dakle za uvijeke oglušiti na onolik plač i jauk prokletih? Jest, za uvijeke. Bilo im paziti za života. Mogli su se spasti, pak nijesu htjeli. Ja sam im dao sva sredstva, da se lako spase, a oni su sve to prezreli, zabacili. Sami su si dakle krivi. Tertulijan, jedan od najglasovitijih starih crkvenih pisaca, veli: „Bog u vremenu strpljeno podnaša zloće ljudi, jer ih može na vijeke kazniti. Strpljiv je, jer je vječan".

3. Dakle u v i j e k i n i k a d a. Uvijek se mučiti, nikada se ne izbaviti. Jesi vidio kada, dragi kršćanine, peć kad se kruh peče? Za koliko ne bi htio ići u nutra samo na jedan čas? A što, ako dogješ u pakao, gdje su mnogo strahovitije muke i koje ne traju samo jedan čas već uvijek i uvijek. Ako sada ne možeš samo nekoliko časova držati prst nad užganom svijećom, kako ćeš moći onaj oganj u paklu podnositi kroz vijekove. Izaija prorok (33. 14) veli: „Tko će vas ostati kod ognja, koji proždire? Tko će vas ostati kod vječne žege?" Ili zar ti je možebit tijelo od željeza, te ne će moći oćutiti onih muka? Da li je moguće, veli sv. Jeronim, kad ćuješ o ovakvim mukama govoriti, da ti još zabave i plesovi dogju na pamet. Kad bi ti se sudac zagrozio, da će ti samo pol sata staviti ruku u vatru, ako što počiniš, o kako bi se čuvao. A gle! Bog ti se grozi vječnim mukama, pak se još ne bojiš. Kako je

taško čovjeku, kad ga samo zub boli, da cijelu noć ne može zaspati! Kako teško bi mu bilo, kad bi ga u paklu samo zub na vijeke bolio! A što su zubobolja, glavobolja i sve druge boli ovoga svijeta prema onim mukama? Sve nijesu niti sjena. Nemoj se dakle šaliti s ovim istinama. Kad bi ove zidine i klupe mogle ćutiti, sve bi se od straha tresle nad ovim istinama, a ti da se ne bojiš! Zar ti je srce od kamena ili tijelo od mjedi? Pazi dobro! Samo jednu dušu imaš, i ako nju izgubiš, sve si izgubio. Jednom ćeš samo umrijeti, i ako tada zlo umreš, za uvijeke si nesretan. Dogješ li jednom u pakao, više nikada ne ćeš iz njega izaći i uvijek ćeš se mučiti. Uvijek i nikada! to neka ti bude uvijek u pameti, pak ne ćeš nikada griješiti. Sv. Augustin veli: „Koga pakao ne zastraši, taj odviše tvrdo spava," a sv. Bernardo: „Mi treba da u životu čestoputa idemo u pakao, da po smrti u nj ne dogjemo." Pakao! Koliko strašna je ta riječ, toliko je i spasonosna. I koga pakao ne prestraši i ne gane, tomu je srce tvrgje od živca kamena. Kad bi ljudi češće mislili na pakao, ne bi se tako lakoumno rušili u nj. S toga i veli sv. Ivan Zlatousti: „Ozbiljno misli na paklene muke, da se u njih ne srušiš." A opominje te i Duh sveti, da ideš k vratima pakla i da se spomeneš svojih zadnjih četiriju stvari, pak ne ćeš nikada sagriješiti. Pa ako te od grijeha ne može očuvati ljubav k vječnomu blaženstvu, a to neka te očuva barem strah od vječnih paklenih muka.

Primjer.

Sv. Alfonzo Liguori pripovijeda čudnovat dogogjaj, iz kojega se vidi, koliko je spasonosno nositi skapular bl. dj. Marije. Neki Liguorijanac ispovijedajuć u crkvi Majke Božje zagleda se u jednog mladića, koji je stajao

blizu njega. Taj mladić odavao je vanjskim držanjem veliku nutarnju borbu. Svećeniku se smili, pogje k njemu i zapita ga, ne bi li se možebit želio ispovjediti? Na to će mu mladić: Da, ali u kakvom samotnom mjestu, jer će mi ispovijed dugo trajati." Pogju dakle na samu, i tu počne mladić ovako: „Ja sam veliki grješnik, Bogu sam se otugjio, a svijetu pao u zamke. Nema grijeha, kojega ne bih bio počinio. Mene je grijeh upravo zaslijepio, i evo pao sam u najveću nesreću: zaslužio sam vječne paklene muke. Nu sa svim tim još nijesam zdvojio o svom obraćenju. Domislio sam se, da imam dobroga oca — Boga — koji mi je pripravan oprostiti, i premilostivu majku — Mariju — koja se uvijek moli Sinku svomu za grješnike. Prolazeći danas mimo ove Marijine crkve, nešto neobična povuče me unutar, duša mi se uznemiri, i ja se zaželim ispovjediti. Evo me dakle sada pred vašim nogama, da se ispovjedim." Svećenik ga zapita, nije li možda u svom životu obavljao koje dobro djelo? Na to će mu mladić: „Ja sam sve dobro zapustio, samo ovo — pokazujuć na prsima skapular — još sam sačuvao." „O moj sinko, odvrati mu ganut svećenik, tu ti je milost obraćenja isprosila bl. dj. Marija." Na to počne mladić plačuć i jecajuć ispovijedati se. Obaviv općenitu ispovijed padne onesviješćen na tle. Došav k sebi dobi odrješenje i dozvoli ispovjedniku, neka to slobodno objavi na utjehu grješnicima.

Dragi kršćanine! Ako si član bratovštine skapulara bl. dj. Marije, nosi uvijek pobožno skapular i obdržavaj točno pravila bratovštine. Ako pako nijesi, a ti se čim prije upiši. To je uopće jedna od najkorisnijih bratovština proti mukama na drugom svijetu. A moli se takogjer vruće prečistoj djevici Mariji, pak te ne će nikada zapustiti, a najmanje na umoru. Amen.

RAZMATRANJE DVADESET I PETO.

O nebeskom kraljevstvu.

Doselе smo promatrali prve tri posljednje stvari čovjeka, danas pako razmatrajmo o zadnjoj t. j. o nebeskom kraljevstvu. Ako sam te možebit, dragi kršćanine, ovim prvim trim pošljednjim stvarima rastužio, to ću te danas sigurno razveseliti.

1. Kakogod ne može čovjek dokučiti neizmjerne muke prokletih u paklu, isto tako ne može doseći ni neizmjernu radost blaženih u nebu. I da me pitaš: Što je nebo? ja ti ne bih znao dati drugoga odgovora do ono iz katekizma, da je nebo mjesto, gdje pravednici uživaju vječno blaženstvo, ili kako veli sv. Pavao apostol, da je nebo prebivalište Božje, gdje je Bog onima, koji ga ljube, ugotovio, što niti oko vidje, niti uho ču, niti u srce čovječje dogje. Ja bih ti dakle, dragi kršćanine, znao kazati, česa nema u nebu, a donekle mogao bih ti kazati i što ima, ali svega ti kazati ne mogu; a i ono što bih ti rekao, bilo bi upravo toliko, koliko ništa.

Najprije nema u nebu ni glada ni žegje, ni vrućine ni mrzline, ni žalosti ni bolesti, ni truda ni dugog časa, ni mržnje ni zavisti, ni zlovolje ni siromaštva, ni straha ili bojazni, da bi tko mogao izgubiti ono blaženstvo. Tu je veselje i radost, kakve si čovjek ni pomisliti ne može; bogatstvo i zadovoljstvo, koje nadilazi svaku sreću i blaženstvo ovoga svijeta. Gore će naša tjelesa poslije sudnjega dana sjati kao sunce; ne će više trpjeti, ne će ostarjeti, ni umrijeti, nego će ostati uvijek zdrava, lijepa i sjajna. Plivat će u čistoj i svetoj radosti, kakve naš um ne može dokučiti. S toga

i veli sv. Pavao apostol: „Što oko ne vidje, i uho ne ču, i u srce čovječje ne dogje, ono ugotovi Bog onima, koji ga ljube.“ (I. Kor. 2, 9.)

Što su dakle sve ove zemaljske radosti prema onom blaženstvu, koje će pravednici uživati u nebu? Sv. pismo veli, da će pravednici stajati pred prijestolom Božjim i da će Boga gledati licem u lice. Već sama ova sreća i radost, kojuće pravednici oćutiti kod tog vidjenja, nadilazi sve ostale sreće i radosti u nebu. Jedan pobožan čovjek reče, da bi bilo vrijedno da čovjek podnese sve muke, što ih pretrpješe mučenici, samo da jedan čas vidi Boga; a jedan drugi svetac kaže, da više vrijedi vidjeti gore Boga samo jedan čas, nego ovdje tisuću godina posjedovati sva zemaljska kraljevstva. Što pak mora biti gledati i uživati Boga ne jedan čas, niti jedan dan, niti jednu godinu, niti tisuću godina, već uvijek i uvijek i uvijek!

Kaži mi, što ti se mili na ovom svijetu? Možebit ti se mile zabave i družtva? Gore ćeš plivati u ljepšim zabavama, u većem veselju; bit ćeš u družtvu s angjelima i svecima, s Majkom Božjom, samim Bogom. Kamo ćeš ljepšega i boljega družtva! — Ili ti se možebit mili ljepota ovoga svijeta? Nu gore ćeš gledati ljepotu nad svim ljepotama, izvor svake ljepote — Boga — stvoritelja svijeta. Ako su već ove stvari na svijetu tako lijepe, kako tek lijep mora biti onaj, koji ih je stvorio. A gledat ćeš Boga iz bliza, licem u lice. Samo jedan pogled dosta ti je, da budeš blažen; a što je tek gledati ga u vijeke! Da ti se dopušta vidjeti samo malo po malo, već bi bio blažen, a što ćeš tek ćutiti, kad ga budeš u vijeke gledao svega u svoj njegovoj slavi i veličanstvu! O blažena i sretna tebe, ako dogješ u nebo, već samo zato, što ćeš Boga u vijeke gledati. Ne ćeš li dakle krjeposno živjeti, da se dovineš ovog blaženstva?

Kaži mi dakle, što imaš rado na ovom svijetu? Možebit ljubiš svoju ljepotu, lijepo i raznovrsno odijelo? Nu gore bit ćeš ljepši od danice zvijezde, nakićen kao mjesec, sjajan kao sunce. — Ili ti se možebit mili blago i bogatstvo? Nu gore imat ćeš svega, koliko te volja, ne zlata ili srebra, kuća i pokućtva i zemalja, već samoga Boga, gospodara nad svim ovim stvarima. Što ćeš više? imati i uživati Boga i nikada ga ne izgubiti. — Ili ti se možebit ljube časti i dostojanstva. Nu gore će se nad tobom veseliti angjeli i sveci i okrunit će te sam Bog krunom vječne slave.

Što ti se dakle svigja? Kaži mi! Možebit bi rado imati ljubaznih prijatelja, s kojima da se poveseliš? Ah gore će ti plamtjeti srce ljubavlju Božjom, Bog će ti biti prijatelj; bit ćeš uvijek sit uživanja Božjega i plivat ćeš u veselju i raskoši. — Ili ti se možebit srce uzigrava za slobodom, mirom i slogom? Nu gore je sloboda nad sve slobode, sloga i mir, koji svijet ne može dati. Reci mi dakle, što te veseli? Štogod ti se mili, sve ćeš naći u nebu. Gore je sve dobro u najvećoj mjeri, neizmjerno mnogo svega onoga, što čovjeka može učiniti sretnim i blaženim. Gore čovjek ništa ne želi, jer ima sve što god hoće.

Sad mi kaži, nijesi li bezuman, ako za nekoliko forinta tugje muke, za jednu kukavnu nečistu nasladu, za jednu psovku, za komad mesa u zabranjene dane prodaješ kraljevstvo nebesko? Gdje ti je pamet? Gdje ti je vjera?

Premda ne možemo dokučiti nebesko blaženstvo, ipak ga možemo postići samo ako hoćemo i to: milošću Božjom i dobrim djelima. Isus veli doduše, da su uska vrata i tijesan put što vodi u život (Mat. 7, 14.); „kraljevstvo nebesko na silu se uzimlje i siledžije otimlju ga“ (Mat. 11, 12.), kano da bi htio reći: Trsite se, mučite se, da dogjete u nebo, pak stalo vas to još više muka, ne plašite se, jer gore je veće blaženstvo, nego su sve trudbe i muke ovoga svijeta. A sv. Augustin kaže, neka bi se čovjek na vijeke najstrože mučio, još ne bi bilo dosta za onoliko blaženstvo. Tko se dakle ne bi ovaj kratki život trudio i mučio, da dogje u vječno blaženstvo? Kraljevstvo je nebesko plaća, a plaća se daje samo onima, koji je zasluže; ono je vijenac, a za vijenac treba boriti se; ono je plijen, koji valja silom oteti.

2. No samo dva su puta, koji vode u nebo: nevinost i pokora. Nevini smo, ako nijesmo jošte nikada pali u smrtni grijeh. Blago nama, ako smo tu nevinost dosele sačuvali. Sačuvamo li ju do smrti, to nas onda za cijelo čeka nebesko kraljevstvo. No gdje je tvoja nevinost? Možebit si je izgubio prije, nego si je počeo poznavati. O kako se rano može izgubiti! S toga se i tuži sv. Augustin govoreć sam sebi: Tako maljušan dječarac, pak već toliki grješnik! — Tko ne može više putem nevinosti u nebo, taj treba da se lati puta pokore. A činimo li pokoru? O žalosna naša pokora! Možebiti da nam se i ona mala pokora, što nam ju je ispovjednik naložio, činila prevelika, pak smo je samo kako tako ovršili, a svojevoljne pokore nikada nijesmo činili. Mjesto da držimo post, zataju i trapljenje tijela, možebit služimo zabavama, raskošima i ispraznostima ovoga svijeta. Možebit smo još uvijek lijeni za službu Božju, molitvu, primanje sv. sakramenta. Možebit se još nijesmo nikada pravo ni ostavili psovke, ogovaranja, mržnje, pijanstva, kragje i t. d. Kako ćemo onda u nebo? Kojim ćemo putem udariti? Putem nedužnosti ne možemo, jer smo je izgubili, a putem pokore ne ćemo. Kako ćemo se dakle spasti? Vjerovati u nebo, a za nj ne htjeti ništa raditi, pače sve protivno, to se nikako

ne može složiti. Kaži mi, dragi kršćanine, vjeruje li posjednik, da mu je u vrtu zakopano veliko blago, ako se ne trsi da ga iskopa? Tako možebit i ti ne vjeruješ u nebo. Ali što kažem, da ne vjeruješ! Vjeruješ, vjeruješ! ali ne ćeš da ga tražiš. Sv. Grgur Veliki veli: „Šta koristi vjerovati u nebo, ako ništa ne činiš, da ga zaslužiš, već sve, da ga izgubiš?"

Nu koliko je god put u nebo strm, staza skliska i vrata uska, ti se ipak, dragi kršćanine, lako možeš spasti samo ako hoćeš. Bog, predobri otac, naplaćuje obilato svako dobro djelo, pa bilo ono još kako maleno. Ništa ti dakle ne će biti izgubljeno, samo čini sve na veću slavu Božju. Čaša hladne vode od ljubavi k Isusu podana siromaku dosta je maleno djelo, ali i to obećaje Isus naplatiti, kad veli: „Tko napoji jednoga od ovih najmanjih samo čašom studene vode u ime učeničko, zaista vam kažem, ne će izgubiti svoju plaću." (Mat. 10, 42.) A sv. Petar Hrisolog veli: „Bog malo od nas pita, a mnogo će nam dati." Pače on obećaje, da će i same naše dobre nakane obilato nagraditi.

Oh da znaš, dragi kršćanine, kako bi mogao svaki dan sebi steći mnogo zasluga za nebo. Koliko zgoda imaš za to! Najprije jutrom čim ustaneš, odluči, da sve, što ovaj dan uradiš, uzgovoriš i pomisliš, bude na veću slavu Božju. Nemoj zaboraviti na tu odluku, jer upravo tom odlukom bit će ti sve to zaslužno za nebo. Onda se pomoli Bogu, a i kroz dan moli se više puta, kad ti to poslovi dopuste. Sv. Pavao veli: „Molite bez prestanka." (I. Tes. 5, 17.) Slušaj svaki dan sv. misu, ako možeš, a gdje god pod večer posjeti Isusa u presv. oltarskom sakramentu, gdje te uvijek željno i strpljivo čeka. Kadgod zvoni na molitvu, izmoli pozdrav angjeoski, pa i svaki dan krunicu. Prije nego ideš spavati, pomoli se Bogu i ispitaj savjest, pokaj se savršeno i odluči tvrdo, da ćeš se čuvati grijeha. Ako znaš čitati, čitaj svaki dan štogod iz kakve pobožne knjige, osobito iz života svetaca. Ispovijedaj se često, ako ti je moguće svakih osam dana i krijepi dušu svoju sv. pričešću, navlastito kad crkva dijeli oproste. No uz to nemoj zanemariti dužnosti svoga staleža, jer ove su ti prve. Vrši djela milosrgja. Dijeli rado milostinju. Kroti svoje tijelo. Sa svakim živi u miru i u slozi; nikoga nemoj ogovarati. Drži točno Božje i crkvene zapovijedi. Ako imaš kakav križ, nosi ga strpljivo; znaj da nitko nije bez njega. Budeš li strpljiv, zaslužit ćeš sebi neizmjerno mnogo za nebo, dok, ako budeš ma iole nestrpljiv, ne samo da time ne ćeš ništa sebi pomoći, već ćeš mnogo zasluga izgubiti. U tugama i nevoljama hvali Bogu Ako te tko pravična ogovara, tješi se, da je Isus mnogo više trpio. Siromaštvom svojim budi zadovoljan. Ne pretjeruj u krjepostima. Nastoj da svaki dan sve više ljubiš Boga i bližnjega. Budi ponizan, do sebe malo drži i sakrivaj svoje krjeposti. U kratko: grijeha se čuvaj, dobro radi, pak ćeš doći u kraljevstvo nebesko. „Ako ti se sve to teško čini — kaže sv. Augustin — a ti se tješi plaćom, koja te čeka na nebu." Blaženi u nebu podvikuju ti: Sretan si čovječe, jerbo, dok si u životu, možeš sebi služiti nebo. Duše u čistilištu vele ti, da si sretniji od njih, jer još možeš izbjeći onim mukama, u kojima se one nalaze. Prokleti u paklu viču ti, da je blago tebi, jer još možeš u kraljevstvo nebesko, koje su oni za uvijek izgubili. Oh, viču ti oni, kad bismo mi imali vremena kao ti, kako bismo se skrbili da dogjemo u nebo!

Ajde dakle na posao. Nemoj se oglušiti ovim ozbiljnim opomenama. Odluči tvrdo, da ćeš ići putem, koji vodi u nebo. Pa ako dosele nijesi išao putem nevinosti, a ti barem odsele idi putem pokore.

Primjer.

Nekomu čovjeku, koji je zbog svog ružnog života bio svoj okolici na sablazan, pade kap. K njemu dogje svećenik, ali što će kod takvoga, koji ne može ni da govori, niti je pri sebi. Megjutim svećenik ode da misi. Kod sv. mise preporuči onoga umirućega srcu Marijinu. Čim je svršio misu, dotrče po njega, da ide brzo ispovjediti onoga bolesnika, jer je došao k sebi. Svećenik saslušavši njegovu skrušenu ispovijed i podijelivši mu druge sakramente umirućih zapita ga, kako je k sebi došao. Oče! odvrati mu bolesnik, to mi je pomogla molitva vaša i moje dobre majke. Kad mi je naime majka umirala, pozove me malena k sebi, i plačući mi reče: „Sinko moj! evo ja umirem, a ti ostaješ bez majke; nego mjesto sebe ostavljam ti drugu majku — Mariju. Njoj te izručam, a ti mi obećaj, da ćeš svaki dan moliti krunicu. To je najveća ljubav, koju možeš iskazati svojoj umirućoj majci, i ja ću rado umrijeti, ako mi to obećaš." Ja sam joj to, oče, obećao, i koliko sam god bio veliki grješnik, nijesam ni jednoga dana propustio, a da ne bih bio izmolio krunice. To je sve, što sam dobra učinio. Svećenik upozna u tom osobitu Marijinu pomoć. A štitila je bl. Djevica ovog čovjeka sve do smrti. Od onda mu ne bi drugo na jeziku nego preslatko ime Isusa i Marije, i ova sveta imena izgovarajuć, umre blaženo. Na umoru zamoli svećenika, neka to objavi, da nijedan grješnik ne zdvoji o svom spasenju a najmanje onaj, koji se utječe u Marijinu zaštitu.

Ako si i ti grijesima izgubio nebo, nemoj zato zdvojiti. Još se možeš spasti, ako se obratiš i činiš pokoru. Da ti pak to lakše za rukom pogje, štuj Mariju, i njoj na čast moli svaki dan krunicu, pak će ti ona pomoći ne samo u životu već i na času smrti. Amen.

RAZMATRANJE DVADESET I ŠESTO.

O rasipnom sinu.

Kako je milosrdan Bog i kako rado oprašta skrušenome grješniku, pokazao je najbolje Isus u onoj divnoj priči o rasipnom sinu, koju navodi sv. Luka evangjelist u poglavlju 15. red. 11—32.

1. Najprije predstavi si živo, dragi kršćanine, onu priču. Ja ću ti ju u kratko razložiti, a ti me pomno slušaj. „Jedan čovjek — tako se počinje priča — imaše dva sina. I reče mlagji ocu: Oče! daj mi dijel od imanja, što pripada meni". Prije svega gle bezobraznosti ovoga sina! Još mu je otac živ, pak već traži baštinu, a to još nekakvim pravom, kad veli: koja mi pripada, kao da sin za živa oca ima pravo na kakvu baštinu. O zločesti sine! Kako se usugjuješ šta takvoga zahtijevati, dok ti je otac živ? A jesi li promislio, može li otac tako brzo dati tvoj dio? No on ne mareć za to hoće da ima odmah svoj dio. Dobar otac „podijeli im imanje. Po tom do nekoliko dana pokupi mlagji sin sve svoje i otigje u daljnju zemlju." O nezahvalni sine, zar te nije stid, ostaviti oca i otići s cijelom svojom baštinom u daleku zemlju? Nebog starac, kako se morao rastužiti, kad je vidio, da mu je sin sa svim svojim imutkom pobjegao iz kuće, ne rekav mu ni s Bogom! Dan i noć je za njim tugovao. Za stolom, kad ga ne vidje na njegovu mjestu, suzama natapaše jelo i pilo svoje ne govoreć o drugom do o svom izgubljenom sinu. O nezahvalni sine, koliku si tugu i žalost zadao svome dobrome ocu! Pak šta ćeš sada u tugjini s tolikim imutkom? Možebit ćeš ga razdijeliti siromasima, ili poduzeti kakvu trgovinu, ili uložiti u kakav dopušteni

dobitak? O da je to kanio, ne bi bio pobjegao od oca; on hoće da bude tamo slobodniji i da ga otac ne vidi. Tko tako misli, taj će se svojim imutkom samo na zlo služiti. I zbilja sin se tu pusti u svakojake razuzdanosti, tako da je „prosuo imanje svoje živeći besputno". Eto u što i s kim je potrošio očev imutak! S bludnicama u nečistom grijehu. Nesretnik! Grijeh je za novce kupovao! Pravo je dakle, da takvoga rasipnika snagje nužda, jer je to naravska posljedica ovakvog grijeha. I zbilja! Sv. Pismo veli: „Kad potroši sve, nasta velik glad u onoj zemlji i on se nagje u nevolji". Šta je odijela imao, to je ili poderao ili rasprodao, tako da je ostao bos i gol, i osta samo još nekoliko krpa na njemu. Sav umrljan, raščešljan, istrošen što od glada a što od nevolje i bluda pogje k onim osobama, s kojima je imutak svoj prosuo, proseć za milostinju, ali ove mu posve drukčije odvraćaju. Tjeraju ga uz ruglo i psovke. Kud će sada, kamo li će? Nije drugo nego tražiti kakvu službu. Traži gospodara, ali tko će takvoga čovjeka u službu, svega poderana i ispita, pokvarena na duši i na tijelu. Napokon se namjeri na jednog čovjeka; ovaj ga počne gledati i motriti, pa videć kako skapava od glada i nevolje, zapita ga, ne bi li htio možebit služiti. On to jedva dočekao, pak pita kakvu će službu dobiti. Čovjek mu odvrati: Pasti ćeš svinje. E nije druge. On prista i na to, pa zapita, koliko će mu dati plaće i kakvu hranu? Plaće ništa, a jesti ćeš ono što i svinje i to ne koliko hoćeš, već samo nekoliko. Kad nije druge prista i na to, i čovjek „ga posla u zaselak svoj da pase svinje". Sad ga motri u zaselku, kako pase svinje. Ono je malo krpa, što je još imao na sebi, poderao, na polak je gol, te mu je vidjeti kožu od drača i trnja svu poderanu i okrvavljenu. Gle, kako je od glada i sunca pocrnio! Rado bi jeo, što svinje jedu, ali se boji

gospodara. „I željaše — veli sv. pismo — napuniti trbuh svoj roščićima, što su svinje jele, i nitko mu ih ne davaše." Da, dugo se tako mučio, dok napokon svladan od glada ne sjedne. Sad počne razmišljati svoje žalosno stanje. Sam sebi govoraše: O nesretna mene, na što sam spao: poderan, na polak gol, bos, gologlav; umirem od glada, roščića bih se najeo, pa ni toga mi ne dadu, kud ću, kamo li ću? Misli, misli, i domisli se jadan. Znam, kamo ću. Imam dobroga oca. U njegovoj kući ima mnogo najamnika, koji obiluju hljebom. Što ću ovdje? Zar ću umrijeti od glada? Ja sam istina od oca pobjegao, sramotno sam ga ostavio. Ali ništa za to, ja poznam njegovo dobro srce, idem natrag k njemu. Ali što ću mu reći? A što će on reći, kad me vidi ovako ružna i poderana? Kako lijepo odjeven ostavih njegovu kuću, a sada bos i gologlav i sav poderan. Kako ću mu se prikazati? No njegovo je srce veliko. Ako i nijesam vrijedan da mu budem sin, on je ipak moj otac. Ja idem, pa idem k njemu i reći ću mu: Oče! oče moj! Ja sam sagriješio proti nebu i tebi i nijesam dostojan nazvati se sin tvoj, primi me kao jednoga od najamnika svojih. Ali, nezahvalni sine, kojim ćeš obrazom sada k ocu? Ta ti si već svoj dio imutka uzeo i s bludnicama ga protepao; ti si oca svoga sramotno ostavio; ti već natrag u njegovu kuću ne smiješ. — Ah znam, znam, da sam ružno s njim uradio, da sam mu se nezahvalnim pokazao, ali on je napokon ipak moj otac, pa kako je dobar, on ne može zaboraviti, da mi je otac. On me ljubi, on će mi oprostiti, s toga ja idem pa idem k njemu.

2. Što reče, ne poreče. Ustane, ostavi svinje i zaselak, te se uputi ravno put očeve kuće. Sad čuj uspjeh ove njegove odvažne odluke! Dok se tako kući vraćao, otac je kao i prije uvijek tako i sada za nmij

plakao i tugovao. Često bi žalostan gledao na sve strane, ne će li mu možebit sin od kuda banuti. Ali dugo toga ne mogaše dočekati, dok napokon jednoga dana ne spazi sina iz daleka. Vidjevši ga, sažali mu se, i sve onako star kako je bio, potrča mu u susret. Što misliš, dragi kršćanine, ide li zato pred njega, da mu zabrani ulaz u svoju kuću, da mu vrata zatvori? Ne, on ide pred njega, trči k njemu, da ga zagrli i izljubi. Kad se sastanu, sin hoće da se baci na koljena, ali mu otac ne da, i prije nego će sin progovoriti, govori očeva ljubav. Sin veli: Oče! sagriješih proti nebu i tebi, već nijesam dostojan nazvati se sin tvoj. Hoće da pita oproštenje, ali mu otac ne da govoriti, već ga grli i cjeliva, na grudi svoje pritište, roni suze radosnice, i jecajuć mu progovara: Sinko, mili moj sinko, evo ti tvoga oca. Oče! odgovara sin. Sinko! prekida ga otac. Oba jedan drugomu oko vrata obavita grle se i cjelivaju, rastati se ne mogu. Jedan drugomu kvasi lice suzama radosnicama. Sin ne može odoljeti srcu svomu, a da ne pita proštenje, a otac ne može da utaloži srce, koje mu od radosti igra. Sin hoće na silu da govori, ali mu otac ne da, već ga drži za ruku i vodi kući. Ne pita ga niti od kuda ideš, sinko? niti gdje si bio? niti na što si imutak svoj potrošio? Ne spočituje mu ni kako ga je sramotno ostavio, ni zašto je tako poderan, pače još mu ni onoga ne dopušta izreći, što je bio nakanio reći ocu, kad k njemu dogje, da ga primi za najamnika svoga; već sav ushićen od radosti, što mu se sin vratio kući, ne zadovoljava se samo time, da mu oprosti, već mu vraća natrag sva prvašnja sinovska prava i časti, pak iz daleka viče slugama svojim: „Brzo donesite prvu haljinu i obucite ga“, a u znak pomirenja „podajte mu prsten na ruku“; pa budući da ga ne mogu gledati ovako bosa

dajte mu i obuću na noge.“ A da radost bude potpuna „idite brzo i dovedite tele ugojeno i zakoljite ga, da jedemo i da se veselimo, jer ovaj moj sin bijaše mrtav i oživlje, izgubljen bješe i nagje se. I stadoše se veseliti.“

3. Eto u kratko priče o rasipnom sinu. A znaš li, dragi kršćanine, koga p r e d s t a v l j a ovaj zabludjeli i rasipni sin? Najprije mene, onda tebe, dragi kršćanine. Ja i ti jesmo ovaj rasipni sin, koji smo sramotno ostavili najboljega svoga oca, Boga naime, stvorca svoga. Njegove smo se vlasti i uprave odrekli, u dalek svijet otišli i k stvorovima se obratili. Ti si onaj rasipni sin, koji se si baštinom svojom — Božjim darovima— u svijetu daleko od Boga na zlo služio. Ti si onaj rasipni sin, koji si se očima svojim, ovim najljepšim darom Božjim, na grijeh služio, kad si gledao nepristojne stvari, njima se naslagjivao, zle knjige čitao, i tako srce svoje kvario. Isus reče: „Tko pogleda na ženu sa željom, već je učinio s njom preljub u srcu svojemu.“ (Mat. 5, 20.) — Ti si onaj rasipni sin, koji si se ušima svojim, tim korisnim darom Božjim, njemu na uvredu služio, kad si nečiste razgovore i ogovaranja slušao. — Ti si onaj rasipni sin, koji si se jezikom svojim, tim korisnim darom Božjim, na zlo služio, kad si Boga i njegove svete stvari psovao, bližnjega svoga ogovarao, nečisto razgovarao, besramne pjesme pjevao, meso jeo u zabranjene dane, opijao se. — Ti si onaj rasipni sin, koji si za tugjim imutkom posizao, nečisto se doticao, koji si tijelo svoje, hram Duha svetoga, oskrvnjivao, nečistoćom tijelu svom ugagjao živeć besputno. Ti si onaj rasipni sin, koji si gladovao za grijehom i želio se najesti onoga, za čim živina po naravskom svom nagonu teži. Ti si onaj rasipni sin, koji si se strašću zaslijepljen sav na duši poderao i

lišio ju svih dobrih djela i milosti Božje. Ti si onaj rasipni sin, koji si darove Božje protepao i postao sužnjem grijeha. Što si učinio? Kako si se nagrdio! Što ćeš sada? Kud ćeš, kamo ćeš? Zar ćeš pasti žrtvom strasti svoje, umrijeti u grijehu? O ne, ne! Ustaj radije i pogji natrag k Bogu svomu. On je tvoj dobri otac, koji te željno čeka. Reci mu: Ah oče! milostivi moj oče! ja sam sagriješio proti nebu i tebi. Nijesam dostojan, da se zovem sinom tvojim, nijesam vrijedan kraljevstva nebeskoga, uzmi me za zadnjega slugu svoga; ja ću u pepelu i kostrijeti činiti pokoru, da ti bar donekle zadovoljim za teške uvrede, koje sam ti nanio. Ah, ako mu tako rečeš, on će te ljubazno primiti i očinski zagrliti, sve ti oprostiti. On će te opet uzeti za svoje dijete, povratit će ti sva izgubljena prava i učinit će te opet baštinikom neba. U znak pomirenja nataknut će ti na ruku prsten u sakramentu pokore, zaogjenut će te svojom svetom milošću i pogostiti će te svojim vlastitim tijelom u sv. pričesti. „Srca skrušena i poništena ne odbacuješ, Bože.“ (Ps. 50, 19.)

Taj tvoj milosrdni otac tko je drugi, dragi kršćanine, nego raspeti Isus. Evo kako te na križu željno i strpljivo čeka. Kako je razapeo ruke, da te zagrli; prignuo glavu, da te poljubi; otvorio rane, da te u njé sakrije. Potrči dakle k njemu i baci mu se u naručaj. Okupaj se u njegovoj krvi u sakramentu pokore i nahrani se njegovim presvetim tijelom. On će ti oprostiti i zaboraviti na sve grijehe tvoje.

Ovu priču imaj uvijek pred očima kadgod ideš na ispovijed. U njoj su sadržani svi dijelovi sakramenta pokore: ispitivanje savjesti, pokajanje, odluka, ispovijed i zadovoljština. Ovrši to sve poput rasipnoga sina, pak će ti Bog, kako rekoh, ne samo sve grijehe oprostiti, nego te još i svojim vlastitim tijelom nahraniti.

Primjer.

U jednom gradiću biskupije Versailleske u Francuskoj neki mladić od osamnaest godina imenom Desiderije bijaše doduše dobro odgojen, no za rana razvi se u njega pokvarena narav, tako da do mala posta robom divljih strasti. Pa da može slobodnije živjeti, ostavi svoj roditeljski dom, ode u tugjinu, pa kad protepe sav svoj imutak, vrati se poslije dvije godine kući, donesav sobom posljedice svog živinskog življenja. Neumjerenost, razuzdanost i svaka nećudorednost ispiše ga već u cvijetu mladosti. No ipak on nagje ljubežljivu njegu u krilu svojih roditelja.. Ali on usprkos svemu tomu osta stari grješnik vraćajuć roditeljima svojim za njihovu brigu samo uvrede, psovke i najcrniju nezahvalnost. Pobožni roditelji govorahu mu o Bogu i preblaženoj djevici Mariji, a i sestre ga nagovarahu na dobro, no sve uzalud; pače on je svim na to odvraćao samo psovanjem i ruženjem. Kad vidješe roditelji, da ništa ne mogu opraviti, obrate se za spas svoga nesretnoga sina na bratovštinu preslatkog srca Marijina. Članovi te bratovštine stanu se za nj moliti, i urekoše za njegovo obraćenje devetdnevnu pobožnost. Mnogi se u to ime ispovjediše i pričestiše. Ovo njihovo nastojanje ovjenčano bi žugjenim plodom. Desiderije upiše se u bratovštinu, do mala se sav promijeni, odluči se na ispovijed, te na sam glavni blagdan bratovštine primi sv. pričest. Od onoga dana bješe živ primjer prave pokore i iskrene pobožnosti; u čem ustraja sve do svoje smrti.

Ako si i ti, dragi kršćanine, nasljedovao onog rasipnog sina u evangjelju i ovoga mladića u grijesima, nasljeduj ih i u pokori. Obrati se k Bogu skrušenom ispovijegju. On će ti sve oprostiti, uzet će te opet za svoje dijete i učiniti baštinikom neba Amen.

RAZMATRANJE DVADESET I SEDMO.

O obraćenju Marije Magdalene.

Jedan od najpljepših primjera obraćenja nalazimo u Mariji Magdaleni. Ta žena življaše u gradu Naimu, a sa svog grješnog življenja svima bi poznata pod imenom grješnice u gradu. U obraćenju ove velike grješnice pokaza Isus svoje najveće milosrgje. To obraćenje dogodi se u kući Simona farizeja, kamo bi pozvan Isus na gozbu. Pripovijeda o tom dogagjaju sv. Luka evangjelist u pogl. 7. red. 36—50. Budući da ti je taj dogagjaj, dragi kršćanine, dovoljno poznat iz evangjelja, to prelazim odmah na samo razmatranje.

1. Najprije predstavi si Mariju Magdalenu prije svoga obraćenja. Ona bijaše sestra Marte i Lazara, dakle iz Betanije. Roditelji su joj već bili jamačno pomrli, jer joj se u sv. pismu spominje još samo brat i sestra. Od nikoga dakle nije ovisila; sama je sobom gospodarila. Njezina se mladost tek počela razvijati kano cvijetak u pupoljku, kad žarko proljetno sunce u nj svoje jutarnje trakove upre. Morala je biti i osobitom ljepotom od Boga nadarena. K tomu se još isprazno i prekomjerno resila, te je sviju oči na se obraćala. Djevojkama je davala zao primjer, a muškarcima bila predmetom svagdanjega grijeha i najveće smutnje. K tomu u govoru laskava i neoprezna lako je mogla druge zavesti na zlo. Budući i povećega roda, morala je biti i prilično naobražena, ali živinskom nagonu širom je pustila uzde. Njezina je pamet uvijek bila rastresena i u nečistoći utopljena, srce pako od nečiste ljubavi obuzeto. Da pak nečistomu grijehu što veću mrežu rastegne, ostavi svoje rodno mjesto, te ode u grad Naim, koji je bio i mnogo veći od Betanije, i ovdje posve nepoznata, nije se bojala rodbine ni drugoga koga, koji bi je bio mogao pokarati. Tu se posve utopi u nečistoće svake vrsti, posta očitom bludnicom, i silnih je žrtava paklu pribavljala. Gotovo bi čovjek rekao, da ju je sam pakao najmio i u svijet poslao, da duše smućuje, grabi i njima pakao puni. Više je ljudi zavela, nego ih može sotona zavesti, a za to govori i sv. pismo, kad veli, da je Isus sedam vragova iz nje istjerao. (Mark. 16, 9.) Sa svog nečistog i grješnog življenja, brzo je postala poznata u ovom tugjem gradu i po cijeloj okolici. Kao grješnicu poznavalo ju muško i žensko, mlado i staro. Ako joj baš i nijesu znali za ime, to su joj znali za život, s kojega bijaše opće poznata u gradu pod imenom grješnice i očite bludnice. Nesretnica! Naravske darove, kao mladost, ljepotu i t. d. što ih od Boga dobila, sve je na zlo obraćala, svima se na zlo služila: sebi i drugima na propast i pogubljenje, a Bogu, koji joj sve to darova na uvredu i sramotu. Isusa je boljelo srce nad životom ove žene, pa je sve moguće uradio, da je obrati. Najprije ju takne svojom milosti, uzbudi u njoj grižnju duše, ne bi li se možebit sama sebe zasramila; u srce joj ulije nekako grustenje nad tako gadnim življenjem. Ali sve to nije je moglo obratiti, niti se htjela ostaviti onoga grješnoga življenja; možebit, da je već i sama držala za nemoguće ostaviti se grijeha i obratiti. — Sa svim tim Isus ne miruje, ne može odoljeti žalosti, koju mu je Magdalena svaki dan zadavala, pak ju sam ide tražiti, kao što dobar pastir traži izgubljenu ovcu. I zbilja jednoga dana ode sa svojim učenicima u grad Naim, da tamo ljude uči i čudesa tvori, ali najvise ide, da Magdalenu grješnicu obrati. Da mu to za rukom pogje, čim se približi k vratima toga grada, učini najveće čudo, uskrisivši

mrtvoga mladića, jedinca sina u majke udovice, koga su već u grob nosili. Glas o tom čudu brzo je puknao po čitavom gradu i u okolici. Sve je željelo vidjeti i upoznati Isusa, ljudi se oko njega sgrnuli i on ih stao učiti. Učio ih vani, i sve što je ulicama prolazilo, sve se sustavi i opkoli Isusa. I Magdalena izagje po običaju iz svoje kuće sva isprazno obučena i prekoredno narešena, te je svaki, koji ju je vidio, mogao lako pogoditi, kakva je ta žena. A i onda nije izašla za drugo, nego da koga smuti i zavede. Ide sama, jer takve osobe ne trpe imati svjedoka svojemu gadnome i nečistome životu. Šećući tako gradom, nabasa na onu svjetinu, koja je Isusa opkolila i slušala njegov sveti nauk. Iz radoznalosti, da vidi što je, približi se i ona. Čuje da netko govori, ali ga ne vidi, a ne može ni razabrati o čem govori, pa se protura kroz svjetinu dalje, da ga bolje čuje i razumije, a najzad tako mu se približi, da ga je i vidjeti mogla. Njegovo čedno držanje, ljubazne riječi, uzvišen nauk, mil i čedan pogled učini na Magdalenu velik utisak. Ona stoji mirno, nikamo se ne miče, oči je posve u njega uprla, i napeto ga sluša. Bog zna o čemu je Isus onda govorio, možebiti o onom: „Koji sablazni jednoga od ovih malenih, koji u mene vjeruju, bolje bi mu bilo, da se objesi kamen vodenični o vratu njegovu i da potone u dubinu morsku.“ Ili je možebit kazivao, da je došao tražiti izgubljenu ovcu, nad koje obraćenjem veće je veselje u nebu, nego nad devedeset i devet pravednima, kojima ne treba pokore. „Nijesam došao zvati i obraćati pravedne već grješnike“ i t. d. Marija se Magdalena preseneti na ovakov nauk, domisli se na svoje grješno življenje, koliko duša svaki dan smućuje; ugje u se i počne ovako misliti: Bože moj! ovaj čovjek mora biti prorok, on baš meni govori, govori o meni, on zna, kako ja živim, i pozna sve moje misli, on dosiže tja do dna srca moga. Ali o Bože! misli si u sebi: kakav sam život dosele vodila, život grješan, život gadan, hoću li moći dobiti oprost grijeha svojih? Isus je na to milo pogleda, a pogleda i ona njega, pogleda ga čedno, oko se s okom sastane. Isusov pogled kao strijela probara joj srce, i ona od žalosti spusti dvije, tri suze; u Isusu spoznaje ne prostoga čovjeka, već Spasitelja svijeta. Evo, on je Bog moj, misli si, a ja sam stvorenje njegovo; grješnica sam, ali on je milostiv moj otac; uvrijedila sam ga, ali on će mi oprostiti, jer je milosrdan. Nego treba da se ostavim ovakova življenja, treba da već jednom prestanem ovako gadno živjeti. I gle, dragi kršćanine, milost Božja takne ju, ona se kaje za svoje grijehe, tvrdo obećaje, da ne će više griješiti, pak da to činom pokaže, gle, kako se sva skrušena tura kroz onu svjetinu natrag, već ne gleda kao prije, da koga zavede, već gorke suze roni, ide i trči kući posve s drugim mislima, nego što je izašla iz kuće; srce joj od žalosti puca, a iz očiju teku joj potoci suza. Sva uzbunjena i smetena, ni sama ne zna, kako je kući došla, odmah ide u sobu, u kojoj je toliko zla počinila; ovdje udri u plač, da joj je srce htjelo od žalosti puknuti i oči joj od suza iskapati; ne štedi one svoje isprazne oprave, već se u njoj od žalosti valja, i suzama je natapa. Dugo plače, jer je dugo, sve do onog časa grješno živjela. Jedva da je malko k sebi došla, dere sa sebe onu isprazuu i dragocjenu odjeću i baca je na tle u kut; svejedno je, već je i onako nikad više ne će nositi. Ali ona ne osvećuje se samo na odjeći, osvećuje se i na sebi, na svom vlastitom tijelu. Gle, kako kosu kida, kako se po obrazu grebe. Da! grebe se i tuče, nagrgjuje i skube, i ništa ne ćuti, jer ju iz nutra oganj čiste ljubavi pali. Srce hoće da joj izgori od

ljubavi k Bogu. Gle, kako se na sred poda na oba koljena bacila pred Boga, koga i ondje prisutna vjeruje i štuje. Od plača sad se pušta u razgovor s Bogom; rado bi govoriti, ali joj srce ne da, uzdiše silno; ipak se sili i što jezikom ne može, to mišlju nadomiješta, a Bog jedno i drugo čuje i razumije. „Bože moj! morala je onda reći, ti znaš, kakov je moj život, nema na svijetu žene gore od mene. Ah, kolike sam ljude zavela, kolike nedužne smutila i izopačila. Treba da već jednom svršim, i evo, Bože moj, ja se ovaj čas obraćam i svršujem svoje grješno življenje. Ali kolike duše, koje sam u pakao strmoglavila, viču u nebo za osvetu proti meni! O Bože, pokaži mi se milosrdan a ne pravedan i strog sudac. Oprosti mi teške moje grijehe! Bila sam zaslijepljena, ali ti si mi razbistrio pamet; bila sam izgubljena ovca, ali ti si me našao i svratio sa zločestog puta. Bože moj, kako je veliko tvoje milosrgje! Što bi bilo od mene, da sam u grijehu umrla? Gdje bih bila sada? kamo bih bila došla, da sam ovako dalje išla. Zahvaljujem Ti, Bože, što si me u srce taknuo i obratio. Od danas ću početi živjeti posvema drukčije, pa se ufam, da ćeš mi oprostiti sve moje grijehe. Govorili ljudi, što ih volja, neka reče svijet, što hoće, ja već ne ću biti ona, koja sam bila, ne ću biti više grješnica, odsele ću pokoru činiti i tebi samomu služiti, a ti me, Bože, u ovoj mojoj odluci pokrijepi i daj mi tvoju svetu milost, da ovo izvršim. Rekoh, sad počinjem!" Što reče ne poreče.

2. Ali Magdaleni nije dosta kajati se za grijehe, suzama ih oplakati i odlučiti ne griješiti više. Ona se tim ne zadovoljava, već ide tražiti Isusa, koji ju je onako milo gledao, i ne miruje, dok ga ne nagje, jer joj srce za njim ljubavlju gori. Da! utješiti se ne da, dok iz njegovih ustiju ne čuje, da su joj grijesi oprošteni, a tvrdo se nada, da će joj ih oprostiti, jer je on sam rekao, da je došao zvati grješnike a ne pravedne. Odluči dakle potražiti ga, baciti mu se pred noge, i suzama mu ih oprati. Puna vjere i zaufanja ustane, uzme staklenicu punu dragocjene pomasti, i ide sva čedna i skrušena tražiti Isusa. Ali gdje da ga nagje, vani ga ne vidi; pita ljude, ne znadu li možebiti oni za njega. Napokon sazna, da je u nekoga Simona farizeja, čovjeka bogata i ugledna na gozbi. Magdalena uputi s k Simonovoj kući, ni na koga ne misli, do na Isusa. Nestrpljiva je, dok Isusa ne nagje, jer ga ljubi. Kad dogje kući Simonovoj, nikomu se ne javlja, već ide ravno u kuću, a ljubav je tjera do Isusa. Sluge joj ne daju blizu, ne puštaju je k njemu, jer je baš za stolom, a s njim i mnogo gostova. Kad to ču Magdalena na silu ide unutar, jer je goni ljubav k Isusu, i odoljeti joj nikako ne može. Sad gle, kršćanine, gdje je stupila u onu veliku dvoranu, u njojzi je dugačak stol, za stolom Simon farizej, bogat i ugledan čovjek i gostova mnogo. Svi su baš kod jela i sred najmilijeg razgovora. Stol je pokrit svakojakim najizvrsnijim jelom i pićem, a sluga ima, kao da je svakomu gostu svoj odregjen. Sad gle Magdalenu u toj velikoj dvorani. Gostovi čim ju spaziše, prekinuše svoj razgovor i preneseni stadoše je gledati, jer su je dobro poznavali po grješnom životu. No ona premda zbog svojih silnih grijeha vrlo zasramljena, približi se ipak k stolu, i čedno gleda okolo, ne bi li spazila Isusa. Spazi ga, spozna ga, i ravno k njemu poleti, pred noge mu se baci, i ni riječi ne izustiv poče iz očiju točiti suze žalosti i ljubavi, kao dva potočića, kad poteku iz dva izvora. Udre u plač, te se svi začude; rijekom suza svojih stane prati Isusu noge; raskube sebi kosu, i njom poče mu trti noge, dok ih ne osuši, a ne prestaje mu ih cje-

livati, te bi rekao, da su joj se usta k njegovim nogama prilijepila. Napokon otvori onu staklenicu dragocjene pomasti i prolije ju na Isusove noge, tako da je od preugodnoga mirisa cijela kuća zamirišala. Isusu se to svidje, ali mnogo više svidjela mu se njezina vjera i njezino skrušeno srce; milostivo je pogleda, i ona raspaljena najčišćom ljubavlju k njemu. htjela bi govoriti, ali od plača ne može smoći riječi; no što ustima ne veli, to joj je u srcu. Isus joj gleda u srce i saznaje, što bi rado i što želi.

Dok se to zbivalo, Simon farizej sve je to motrio i na žao mu se dalo, te je počeo u sebi ovako misliti: „Da je ovaj prorok, znao bi dakako, koja i kakova je to žena, sramio bi se je, nit bi dopustio, da mu se približi i nogu mu se dotače." Žalio je jamačno, što je Isusa pozvao na gozbu, za koga je mislio, da je Mesija, a kad tamo on nije niti prosti prorok. A lasno da su i drugi na to mrmljali. — Isus, koji i u srce gleda, i zna što Simon i oni drugi misle, stane braniti Magdalenu, pak da joj pokaže, kako je rado primio njezino obraćenje, zazove Simona, kuće gospodara, te mu stane pred svima ovako govoriti: „Simone! imam ti nešto kazati." A on će mu na to: „Učitelju, kaži!" Onda će mu Isus: „Neki je čovjek imao dva dužnika, jedan od njih bješe mu dužan petsto dinara, a drugi pedeset. A kad oni ne imadoše, da mu vrate, pokloni obojici. Što misliš, koji od ova dva dužnika morao bi onoga, koji im dug oprosti, više ljubiti?" Odgovori Simon: „Ja mislim, da onaj, komu je više oprostio." Reče mu Isus: „Dobro si sudio. Sad gle! ja sam došao u tvoju kuću, ni vode mi nijesi dao, da si noge operem, kako je običaj dati svakomu gostu, a ova žena, otkad je došla, nije prestala suzama svojim prati mi noge i kosom ih trti; ti me nijesi poljubio, a ona ne prestaje podjednoljubiti mi noge; i ti još mrmljaš proti njoj, i zlovoljan si, zašto je ne protjeram od sebe. Ona je velika grješnica, istina je, i ja to dobro znam, ali ona se pokajala za svoje grijehe, i to jako, pa koliko je prije više Boga vrijegjala, tim ga sada više ljubi. Gle, kako se ovdje očito kaje za svoje grijehe, plače i za oproštenje prosi. S toga ja ti velim, Simone, da su joj grijesi oprošteni, jer me jako ljubi." Onda se okrene prema Mariji Magdaleni i ljubazno joj kaže: „Ženo! opraštaju ti se svi grijesi tvoji, vjera tvoja te spase, idi u miru i nemoj više griješiti."

Eto kako prima Isus grješnike, kako ih ni najmanje ne kori, niti im što spočitava. Ovako primaju i svećenici grješnike, koji se k Bogu obraćaju. Daj, obrati se i ti, dragi kršćanine, k Bogu poput Marije Magdalene, poteci k njegovu namjesniku, k ispovjedniku, baci mu se pred noge, otkrij mu svoje skrušeno srce, pokaži, koliko ti je žao za grijehe, oplaći ih suzama ljubavi i sažaljenja, ispovjedi mu ih, pak bili oni još veći, veći nego grješnice Magdalene, on će te u Božje ime odriješiti, oprostiti ih i reći: opraštaju ti se grijesi tvoji, idi u miru i nemoj više griješiti. Pak kako su ove riječi bile Magdaleni od najveće utjehe, tako će biti i tebi, i to će biti najveći plod, koji možeš crpsti iz ove svibanjske pobožnosti. To je svrha svibanjskoj pobožnosti, obraćenje tvoje. Daj dakle obrati se, pripravi se za valjanu ispovijed, i nastoj, da se još tečajem ovoga mjeseca svakako ispovjediš, to više, što možeš dobiti obilan oprost, ako se skrušeno ispovjediš, dostojno pričestiš i u crkvi se pomoliš po nakani sv. oca pape.

Napokon razmatraj, kako je Isus obilato naplatio obraćenje Marije Magdalene. Ona se od ovoga časa odreče posve svomu dojakošnjemu grješnomu životu, i Isusu se preda. Rastrgala je sve vezove, koji su je

sa svijetom spajali, da se tim uže združi sa Spasiteljem svojim. Odreče se one isprazne nošnje, i odbaci od sebe sve, štogod je imala nečedna i isprazna; odluči posve služiti Bogu i njemu se dati u ruke. Što reče, ne poreče. Svojim odlukama osta uvijek vjerna. Za grijehe svoje do smrti je gorke suze ronila, ali te suze bile su joj slatke i utješljive. Isus joj uli u srce najveću mržnju proti grijehu i osobitu milost, da već nije bila od nečistih misli nikad napastovana. Srce joj užge ljubavlju k Bogu i najsvetijim stvarima. Pratio ju je najmilijim okom, ohrabri ju da ga je tja na Kalvariju slijedila; kad je umirao stajala je pod križem, i on joj se poslije uskrsnuća prvoj javio, prije nego najmilijim svojim učenicima i kojemu od apostola. Kasnije kroz trideset godina činila je u jednoj špilji blizu Marsilje najstrožu pokoru u plaču i kostrijeti za svoje stare grijehe, dok napokon blaženom smrću ne umre i Isus ju k sebi ne uzme u nebo. Crkva ju slavi kao veliku sveticu 22. srpnja.

Eto, kako Isus nagragjuje i najvećega grješnika, koji se k njemu obrati. Bili i tvoji grijesi još veći, nemoj očajati. On ti je pripravan sve oprostiti, samo ako se k njemu skrušeno obratiš. A pripravan ti je dati i vječno blaženstvo, ako samo pregneš činiti pokoru, kao što je činila Marija Magdalena, t. j. ako se odmah ostaviš grijeha, počneš činiti pokoru i u njoj ustraješ do smrti. Jer nije dosta, da grijehe ispovjediš, nego treba da se za njih svaki dan kaješ, i revno činiš djela pokornička. Nastoj dakle, da što većom marljivošću oko službe Božje dobrim djelima i trapljenjem tijela nadoknadiš, što si dosele zanemario i zla počinio. Budeš li ovako nasljedovao sv. Mariju Magdalenu u pokori, možeš se tvrdo nadati, da ćeš za njom i u nebo doći. Amen.

RAZMATRANJE DVADESET I OSMO.

O obraćenju sv. Petra.

I najveći pravednici mogu teško sagriješiti, ali i opet ustati. To vidimo najbolje u sv. Petru, prvaku apostola. On je više puta zasvjedočio svoju goruću ljubav k Isusu Kristu; ali došav u napast zataji ga, prisižuć, da ga ne pozna. No ljubazni pogled Isusov gane ga na pokoru, on se obrati i Isus mu oprosti. Sve to razmatrat ćemo danas, da se ugledaš u sv. Petra, pa ako si ga slijedio u grijehu, nasljeduj ga i u obraćenju.

1. Najprije dozovi si u pamet pozvanje Petrovo za apostola, njegovu ljubav k Isusu i odlikovanje. Čim ga Isus (promijeniv mu ime Simon u Petar) pozove za apostola riječima: „Od sada ćeš ljude loviti (Luk. 5, 10.), on se velikodušno odazva; njemu se posve povjeri i izruči. Ostavi sve, što je imao bilo mnogo ili malo. Ništa sebi ne pridrža. Ostavi kuću, obitelj, rogjake, sve, kako on to sam kasnije reče Isusu: „Eto mi smo ostavili sve, i pogjosmo za tobom; šta će dakle biti nama?“ (Mat. 19, 27.) Isus se tom Petrovom odvažnošću zadovolji, tako da ga je uvijek odlikovao osobitom ljubavlju. A i Petar, čim je bolje poznavao Isusa, tim ga je i više ljubio i za nj pristajao. Tako kad vidi Isus, da su ga mnogi njegovi učenici ostavili, obrati se k apostolima veleć: „Zar i vi hoćete da otidete?“ A odgovori mu Simon Petar: „Gospodine, komu ćemu ići? Riječi života vječnoga imaš. I mi vjerovasmo i poznasmo, da si ti Krist, sin Božji.“ (Iv. 6, 68—70.) — Drugi put pitaše Isus učenike svoje: „Za koga drže ljudi sina čovječjega?“ A oni rekoše: „Jedni za Ivana Krstitelja, drugi za Iliju, opet drugi za Jeremiju ili za kojega od

proroka.“ Reče im Isus: „A šta vi velite tko sam ja?“ Odgovarajući Simon Petar reče: „Ti si Krist, sin Boga živoga.“ A Isus mu reče: „Blago tebi Simone sine Jonin! jer tijelo i krv nijesu tebi to javili, nego otac moj, koji je na nebesima. A ja tebi kažem: ti si Petar i na toj stijeni sazidat ću crkvu svoju i vrata paklena ne će je nadvladati. I tebi ću dati ključeve od kraljevstva nebeskoga Pa štogod svežeš na zemlji bit će svezano i na nebesima; a štogod razriješiš na zemlji, bić će razriješeno i na na nebesima.“ (Mat. 16, 13—19.) Ovim riječima obeća Isus Petru vrhovnu vlast u svojoj crkvi. Kako je pak sv. Petar sve više bio privržen Isusu, vidi se najbolje na gori Taboru i zadnjoj večeri. Isus naime uze tri najmilija učenika: Petra, Jakova i Ivana i izvede ih na goru visoku na samo. I preobrazi se pred njima, i zasja se lice njegovo kao sunce, a haljine njegove postadoše bijele kao snijeg. I ukaza im se Mojsija i Ilija, koji s njim govorahu. A Petar odgovarajući reče Isusu: „Gospodine! dobro nam je ovdje biti; ako hoćeš načinimo ovdje tri sjenice, tebi jednu, Mojsiji jednu, i Iliji jednu.“ (Mat, 17, 1—4.) Na zadnjoj pako večeri perući Isus noge učenicima, dogje i k Petru. A ovaj mu iz poniznosti branjaše govoreći: „Gospodine! zar ti meni da pereš noge? Ne ćeš mi prati nogu nikad!“ Odgovori mu Isus: „Ako te ne operem, ne ćeš imati dijela sa mnom“! Tada će Petar: „Ne samo noge moje nego i ruke i glavu.“ (Iv. 13.) Da, svim srcem i dušom pristajao je uz svoga Božanskoga učitelja, od koga ništa ga nije moglo razdružiti.

Sad si, dragi kršćanine, dozovi malko u pamet svoje zvanje. I tebe je Bog izmegju tolikih ljudi pozvao na kršćansku vjeru, u svoju crkvu. Koliko si lijepa čuo o Isusu od tvojih roditelja, učitelja, svećenika. Kako marljivo si učio Isusov nauk, pobožno primao sv. sakramente, s Isusom bio zabavljen u molitvi i duhovnom čitanju. O sretna vremena!

2. Premda sv. Petar bijaše tako gorljiv pristaša Isusov, i od ovoga tako uzvišen, to ipak on posrne — sagriješi teško. — Uzrok, zašto je tako duboko pao, jest poglavito njegova preuzetnost, nemar i neopreznost.

a) Premda je sv. Petar znao i ispovjedio, da je Isus pravi Bog, to je ipak bio tako preuzetan, da mu je više puta protuslovio. Kad mu Isus reče, da sada još ne može ići za njim, već da će poslije ići, odgovori mu Petar: „Zasto ne mogu ići sada za tobom? dušu ću svoju položiti za te.“ (Iv. 13, 36. 37.) A kad Isus svim apostolima proreče, da će se svi o njega još onu noć sablazniti, reče mu Petar: „Ako se i svi sablazne o tebe, ja se ne ću nikada sablazniti.“ (Mat 26, 33.) Kad mu pako Isus naprvo kaza, da će ga još one iste noći, prije nego pijetao dva puta zapjeva, tri puta zatajiti, odvrati mu: „Ako bi mi trebalo i umrijeti s tobom, ne ću te zatajiti.“ (Mark, 14, 30.); „S tobom sam pripravan i u tamnicu i na smrt ići.“ (Luk. 22, 13.) Tko ne će da pozna svoje slaboće, već se jedino uzdaje u svoje sile, opiruć se i pametnijemu od sebe, nije čudo da padne. S toga i opominje svakoga duh sveti: „Tko misli da stoji, neka pazi da ne padne.“ Pazi i ti, dragi kršćanine, i nemoj se nikada u se odviše uzdati, već u Boga i njegovu pomoć.

b) Drugi uzrok, zašto je sv. Petar pao, bješe nemar. Kad dogje Isus u vrt Getsemani i reče učenicima svojim: „Molite se, da ne padnete u napast“ (Luk. 22, 40.), Petar mjesto, da moli, zaspa. On, koji je malo prije toliko obećavao Isusu, sada je zaspao. O kako se morao zacrveniti, kad ga Isus blago ukori: „Simone! zar spavaš! Ne može li jednoga časa postražiti?“ (Mar. 14, 37.) Čim počne tko zapuštati molitvu, tim će više

nazadovati u duhovnom životu, tim tromiji postajati. S toga i nije čudo, da je Petar samo iz daleka išao za Isusom, kad su ga vodili na sud. (Luk. 22, 54.) Uči se odatle, dragi kršćanine, koliko ti je potrebita molitva, i kako treba, da često moliš. Počmeš li malo po malo popuštati u molitvi, to ćeš onda lako pasti u napast, jer molitva je jedno od najjačih sredstava proti napasti.

c) Treći uzrok, zašto je sv. Petar pao, jest n e o p r e z n o s t. On je već lako mogao poznati svoju slaboću, pak se čuvati; al nije htio. U svojoj nesmotrenosti pridružuje se k slugama velikoga svećenika, s njima ide u dvor i grije se kod ognja. Što mu je trebalo družiti se s takovim ljudima? Čemu izlagati se? Tko se bo s pokvarenima druži, već nije siguran; lako da bi se i on mogao pokvariti. Možebit si se i ti, dragi kršćanine, ovako nesmotreno upustio u kakvo pogibeljno društvo (posijelo). Ako jesi, bježi dok si na dobu, jer ćeš inače sigurno pasti. Sv. pismo veli: „Tko ljubi pogibelj, poginut će u njoj." (Ecc. 3, 27.)

Dok se tako Petar grijao kod ognja, pristupi k njemu sluškinja vratarica i reče mu: „I ti si bio s Isusom Galilejinom?" A on zataji pred svima govoreći: „Ne znam što govoriš." Petar izigje k vratima i pijetao zapjeva. I opet reče druga sluškinja onima, što su ondje bili: „I ovaj bješe s Isusom Nazarejinom." I opet zataji sa zakletvom: „Ne znam toga čovjeka." A malo po tom pristupiše oni što su stajali i rekoše Petru: „U istinu i ti si od njih, jer te i govor tvoj izdaje." Tada se poče kleti i proklinjati, da ne zna toga čovjeka. I drugi put pijetao zapjeva. (Mat. 26. Mark. 14. Luk. 22.) I tako je prvak apostola, koji se svojom vjernošću toliko hvastao, pao, ružno pao, po tri puta zasebice pao. Prvi put se malko prestrašio, drugi put već se ne boji, a treći put već je tako otvrdnut, da bez svakoga stida i straha i prisegom tvrdi, da ne pozna Isusa. Eto, kako može pasti i najpravedniji čovjek. Možebiti si i ti pao, dragi kršćanine, nesretno pao, jer si išao u grješnu prigodu. Možebit se još i sada nalaziš u takovoj prigodi. Ah, ako se zaista nalaziš, onda si u pogibli, da propadneš na vijeke u pakao.

3. Sad motri, kako se P e t a r o b r a t i. Obazrevši se Isus pogleda milo na Petra. Oči se s očima sastanu. Ah, šta je govorio Isus onim pogledom Petru? Petre, tako li si mi se iznevjerio! Ti, koji si malo prije rekao, da ćeš i na smrt sa mnom, pak si me zatajio! Ah, Petre, moj Petre, što si učinio! Ovim pogledom rasvijetli Isus Petra, da upozna teškoću svoga grijeha, ali ga ujedno i ohrabri, da se nada oprostu. Gane ga na žalost, ali ga ujedno i utješi. Sad se opomene Petar riječi Isusove („dok pijetao dva puta ne zapjeva, zatajit ćeš me tri puta"), i izišavši na polje, stade gorko plakati. Da, najprije je izašao iz dvorišta, onda stao plakati. Tako je! Grješnik, koji hoće da se obrati, treba da najprije ostavi bližnju prigodu grijeha. Ako se dakle i ti, dragi kršćanine, nalaziš u kakovoj grješnoj prigodi, treba da najprije tu prigodu ostaviš. Ako si dosele griješio u posijelu, plesu, u društvu, u krčmi, u igri i t. d., treba da se svega toga odrečeš; a onda razmišljaj grdobu grijeha, što si ga počinio, i pokaj se. Dok toga ne učiniš, badava ti je govoriti o kakvom obraćenju; obraćenje tvoje nije iskreno.

Čini mi se, da vidim Petra, kako je plačuć od žalosti išao k bl. dj. Mariji, da joj ispripovjedi sve, što se dogodilo i njemu i sinku njezinu. Ja si mislim i što mu je rekla. Tješila ga je sigurnim oprostom. Evo i tebi najsigurnijega puta k obraćenju. Ako se bojiš Isusa, koga si toliko uvrijedio, premda ti je on uvijek pripravan oprostiti, uteci se k njegovoj preljubljenoj Majci;

njoj otkrij svoje tuge i nevolje. Ona će se za tebe moliti svomu dragomu sinku, i on će ju sigurno uslišati.

No Petar nije se samo za grijeh svoj pokajao i suzama ga oprao, nego je za nj i zadovoljio; pak mu je Isus ne samo oprostio, već ga i nadalje svakom prilikom odlikovao. Uskrsnuvši Isus od mrtvih, odmah se isti dan javi napose Petru. Kasnije, kad Petar lovljaše s drugim učenicima ribe, reče mu: „Simone Ivanov! ljubiš li me veóma nego ovi?“ Petar mu odgovori: „Da, Gospodine, ti znaš, da te ljubim.“ Reče mu Isus: „Pasi janjce moje.“ Reče mu opet: „Simone Ivanov! ljubiš li me?“ Odgovori Petar: „Da, Gospodine, ti znaš, da te ljubim.“ Reče mu Isus: „Pasi janjce moje.“ Reče mu trećom: „Simone Ivanov! ljubiš li me?“ Petar sav uzbunjen, što ga po treći put to isto pita, poboja se, da se ne bi opet u svojim odgovorima prevario, prepušta sve Isusu, pak mu ožalošćen veli: „Gospodine! ti sve znaš, ti znaš, da te ljubim.“ Reče mu Isus: „Pasi ovce moje.“ I tako je Petar ono trokratno zatajenje Isusa ispravio trokratnim zasvjedočenjem svoje ljubavi k njemu. Na Duhove prvi ustade Petar i podiže glas svoj naviještajuć ljudima Isusa raspetoga. Njegov govor tako gane ljudstvo, da se taj dan krsti do tri tisuće duša. (Dj. ap. 2) Kasnije obilažaše svuda, gdje bijaše kršćana, da ih utvrdi u vjeri, pa i dvije im poslanice napisa. Za vjeru bi Isusovu više puta progonjen i utamničen, dok napokon ne bi raspet na križ, i to na svoju želju strmoglavce 29. lipnja 67. godine poslije Krista. Tijelo njegovo počiva u crkvi njemu na čast podignutoj u Rimu.

Evo i tebi, dragi kršćanine, primjera, kako da zadovoljiš za svoje grijehe. Ispovijedaj Isusa, govori rado o njemu, nastoj, da ga i drugi spoznaju, trpi iz ljubavi k njemu, pak će i tebi milostivi Bog oprostiti grijehe i pribrojit te k svojim izabranicima u vječnom kraljevstvu.

Primjer.

Neki pobožan svećenik u Firenci imenom Hipolit Galeatin dao sebi naslikati Isusa s trnovom krunom na glavi. Pred tom slikom običavao je provoditi po više sati na dan razmatrajuć bezmjernu ljubav Isusovu k nam ljudima. Preko puta stanovala je isprazna i ohola djevojka. Videć svećenika kako često dugo gleda na zid, mislila je, da se gleda u zrcalo, pak će ga jednom zapitati, da joj pokaže ono ogledalo. Svećenik joj udovolji prošnji. Skine sa zida sliku i odnese je u kuću djevojčinu. Slika predstavljala je ranjena Isusa. Glava mu bješe sva trnjem izranjena, lice popljuvano i krvlju obliveno, oči suzne, usne modre, tako da je jedva bilo poznati, da ta slika predstavlja čovjeka. To je, reče svećenik, moje ogledalo, koje si ti željela vidjeti. Ugledaj se u nj, pak promatraj, šta ti stojiš Spasitelja. Evo ti si ga svojom ispraznošću i ohološću ovako ovjenčala; ti si ga svojim nečistim razgovorima ovako popljuvala; ti si ga svojim grijesima ovako izranila. Oh, kolike će duše od tebe zavedene na sudnjem danu proti tebi kod ovoga ranjenoga Isusa vikati za osvetom! Ako te ova slika ne gane, ti si izgubljena. Obratiš li se, ovaj milosrdni Isus sve će ti grijehe oprostiti. Djevojci se činilo, kao da ju Isus plaćuć gleda, i kao da joj on sve to govori. Taj prizor, te riječi tako su duboko potresle njezinom dušom, da je kano onesviješćena pala na tle, udarila u plač i molila onoga svećenika, da bi je ispovjedio. Ona se skrušeno obrati k Bogu, a za one sablazni, kojima je tolike duše smutila, činila je najstrožu pokoru, povukla se u samostan i tamo se posvetila.

Eto, koliko može pogled Isusov i pogled na ranjenoga Isusa. Motri ga i ti često na križu, obrati se k njemu, pak će ti sve oprostiti i uzeti te k sebi u nebo. Amen.

RAZMATRANJE DVADESET I DEVETO.

O dvjema zastavama.

Razmotrivši veliko milosrgje Božje u obraćenju rasipnoga sina, grješnice Magdalene i sv. Petra, treba da se danas, dragi kršćanine, odlučiš, komu ćeš služiti, Bogu ili gjavlu, Isusu ili Luciferu. Jedan i drugi podigao je svoju zastavu: Lucifer blizu Babilona, a Isus blizu Jeruzalema. Najprije dakle razgledajmo onu, onda ovu zastavu.

1. Prije svega predstavi si, da vidiš Lucifera, na prostranom polju blizu Babilona, grada velikog i pomućenog, gdje je razastro svoju zastavu, pod koju zove sve ljude. Lucifer stoji na prijestolu slabom i ružnom, da ga je užasno gledati, a opkoljen je nebrojenim nečistim duhovima i velikim mnoštvom ljudi, koji se upisaše u njegovu vojsku i zaprisegoše, da će biti robovi grijehu i strasti, te će takve robove pribavljati svomu vogji. Silna je ta Luciferova vojska, koja se svaki dan širi i množi. Pod ovu zastavu trče ljudi kao omamljeni, jer na njoj je lijep natpis. Velikim slovima napisane su samo tri riječi: Bogatstvo, naslade, časti. Tko se ovoj zastavi pridruži, obećaje mu se bogatstvo, tjelesne naslade i časti, i ljudi zaslijepljeni ovim obećanjem hrpimice trče pod nju, a put, koji k njoj vodi, širok je i ugodan. Uh, kolika je tu vojska! Vojska, da je pregledati ne možeš.

Lucifer sjedi u sredini kod zastave, a vojska njegova poredana je oko njega; svi stoje pripravni na svaku njegovu zapovijed. Pak kamo ih šalje, što im zapovijeda? Šalje ih u svijet, na sve četiri strane svijeta, u svako kraljevstvo, u svaku državu, u svaki grad, u svako selo; šalje ih u visoke palače i niske kolibice; šalje ih k svim i pojedinim ljudima. I zbilja takvih vražjih poklisara i službenika ima svuda, ima ih u cijelom svijetu, u svakom kraljevstvu i državi, u svakom gradu i selu, na trgovima i ulicama, u dućanima i radionicama, u učionama i odgojilištima. A prodiru u sve staleže ljudske, megju bogate i siromahe, učene i neuke, svjetovnjake i Bogu posvećene osobe, glavare i podložnike, stare i mlade, dobre i zle; ni jednomu ne praštaju, ni jednoga ne štede. A dolaze tajno i očito, laskajući i grozeći se, samo da postignu što hoće.

A što im zapovijeda Lucifer? Zapovijeda im, da zavagjaju duše, potkapaju nevinost, šire bezboštvo, odvraćaju ljude od crkve i sv. sakramenata, truju ćudorednost, love duše u svoje mreže, te ih ne puste prije, nego ih sruše u vječnu propast.

Što pak obećaje Lucifer svojim sljedbenicima? Obećaje im ono, što je napisano na njegovoj zastavi, naime bogatstvo, naslade, časti. Najprije im dakle obećaje bogatstvo. Predstavlja im, da nije zlo težiti za bogatstvom, pače da je dobro skupljati ga makar i na nedozvoljen način, jer je to potrebno za život, za obitelj, za djecu, za unučad, za budućnost. S toga neka slobodno varaju samo ako mogu, neka se služe krivim vagama i mjerama, neka kvare vino i druge darove Božje, neka posugjuju na velike kamate, neka primaju stvari u zalog, samo ako je s tim spojen velik dobitak, pa makar siromasi i propali; ne treba davati siromasima i u dobre svrhe, već sve pomno čuvati za se, djecu, unučad. Neka slobodno jedu meso u zabranjene dane, samo da manje potroše; neka makar i krivo psuju, samo da stvari draže prodadu. Ako su komu što dužni, ne treba da vrate, već mogu za sebe pridržati i t. d. Ovako vara i zasljepljuje Lucifer svoje sljedbenike,

i oni ga slušaju, pa su mu zahvalni na tim lijepim naputcima i tako snuju dan i noć, kako bi na dopušten i nedopušten način povećavali svoj imutak, bojeći se da im ga ne pofali i misleći da će uvijek živjeti. A jadnici ne znadu, da će jednom morati sve ostaviti i da bi još noćas mogli umrijeti, a što su spravili, čije će biti? Dvije, tri krpe na sebi, škrinja od četiri daske zbijena i nekoliko pedanja zemlje bit će sve njihovo blago i imovina; a u paklu ih čeka najveće siromaštvo i najžešće muke. Eto tako ih Lucifer vara. Iskusio je to onaj bogatun u evangjelju, koji se samo gostio na ovom svijetu, a siromašnomu Lazaru nije se htio smilovati, pak je zato, kako veli sv. pismo, pokopan u paklu, gdje se već blizu dvije tisuće godina muči, a mučit će se do vijeka. Želi i željet će kapljicu vode, da si suh i izgoren jezik ohladi, ali je ne će nikada dobiti. Eto kamo napokon vodi Luciferovo obećanje.

Drugo što Lucifer obećaje svojim sljedbenicima, jesu n a s l a d e. Da ih ovim nasladama zavede, najprije ih u malom nastoji prevariti. Predstavlja im, da su ispraznosti ovoga svijeta dozvoljene, plesovi i posijelo nedužne zabave, razgovori s onim nekojim osobama da nijesu nikakovo zlo i t. d. Tako vara Lucifer neoprezne duše, koje s početka ne slute na nikakvu pogibelj, dok malo po malo ne padnu u zlo i nevinost ne izgube. Da, ples i slične zabave nijesu po sebi zlo, ali malo po malo dolazi čovjek do spoznanstva, od nedužnoga razgovora na šale, od šale na ružne razgovore i t. d., dok napokon neboga duša ne izgubi najljepši biser, djevojaštvo, koje ju je dosele najviše resilo i kojim se najviše ponosila. Tko bi joj bio ikada rekao, da će tako duboko pasti, da će tako brzo izgubiti nevinost? Svako, kad se nije htjela čuvati, već je pošla pod Luciferovu zastavu i od njega se dala zavesti. O kolike duše propadaju tako na posijelu! Pod ovom zastavom ide se za tjelesnim nosladama, da se ugagja tijelu nečistoćom, proždrlošću, pijanstvom, dok napokon tijelo onemogne, u grob se sruši i u pakao se na vijeke strmoglavi. Jadne duše, kamo napokon dospijevaju, kad se dadu od Lucifera zavesti! A takvih duša ima neizmjerno mnogo. Eto kako vara Lucifer svoje sljedbenike.

Treće što Lucifer svojim sljedbenicima obećaje, jesu č a s t i. Veli im: Tražite časti, to vam je dobro i potrebito, imat ćete veći upliv, moći ćete mnogo dobra učiniti. Tako ih pod izlikom dobra vabi na časti. Kad se pak ljudi dočepaju časti, onda ih potiče na oholost, da sebe precjenjuju, a druge preziru. Nastoji ih što više uzdići, da ih tako može što dublje poniziti; do neba ih diže, da ih u dno pakla strmoglavi.

To je, što obećaje Lucifer: bogatstvo, naslade, časti. Te tri riječi napisane su mu na zastavi, i ljudi zaslijepljeni trče kao mahniti pod njegovu zastavu, misleći da će biti sretni, a kad tamo ta njihova prividna i vremenita sreća vodi ih u pakao, gdje je vječni oganj, plač i škripnja zubâ. A radi to Lucifer od zavisti, jer je i on osugjen u pakao, pak bi rado, da se i ljudi u nj sruše. Šta se dakle možeš nadati od ovakvoga vogje, dragi kršćanine? Vidiš, da ti je on najveći neprijatelj, da ti je zavidan, da te pod njegovom zastavom ništa dobra ne čeka, već samo zlo i vječna propast. Bježi dakle od njegove zastave i uteci se pod drugu bolju i sigurniju zastavu!

2. D r u g u z a s t a v u podigao je Isus blizu Jeruzalema, mirnoga i svetoga grada. Isus, premda gospodar svih ljudi i kralj svega svijeta, ne sjedi na prijestolu poput Lucifera, već u svojoj poniznosti stoji uz zastavu sv. križa i zove ljude, da ga slijede. Milo ih dozivlje: „Hodite k meni svi, koji ste umorni i nato-

vareni, i ja ću vas odmoriti. Ja sam krotak i ponizan u srcu, i naći ćete pokoj dušama svojim." (Mat. 11, 28. 29.) I zbilja svi, koji ga slijede, oko njega su kao djeca oko svog oca. Sad im veli: „Djeco moja, ja sam gospodar i Bog vaš, došao sam iz neba, da zemlju s nebom izmirim, da utemeljim kraljevstvo Božje na zemlji, da ljude spasim. O vašoj se dakle duši radi. Hodite k meni, stupite pod ovu zastavu i zaprisegnite, da ćete pod njom vojevati. Svi ćemo se skupa jednako boriti, jednako odijevati, jednako hraniti, jednako bdjeti. Boj će samo kratko vrijeme trajati. Svi, koji budu u boju ustrajali, održat će pobjedu, dobit će vijenac. Hodite dakle, da se borimo, a stavljam vam ove uvjete. Najprije vam unaprijed kažem, da ćete trpjeti glad i žegju, vrućinu i zimu; da ćete oslabiti od truda i nevolje, ali ja ću biti prvi, koji ću sve to pretrpjeti, pa i mnogo više. Bit ćete poniženi i prezirani, zametavani i ogovarani, ali ja ću biti prije sam kao crv do zemlje ponižen i izružen. Morat ćete u boj, bit ćete ranjeni, a možebit ćete i krv proliti, ali ja ću se uvijek prvi izložiti najvećoj pogibli, bit ću uvijek prvi u vatri i prvi ću se oprijeti neprijatelju. Prvi bit ću ranjen, od pete do glave bit ću sve gola rana, nag bit ću na križ raspet i do zadnje kapi krv ću proliti. Najveća vaša muka ne će biti tolika, kolika moja najmanja. A sva moja muka i smrt bit će vama uračunana; bit ćete nje dionici. Nemojte se dakle plašiti, nemojte oklijevati, ja ću vas ohrabriti, da pobijedite. Nijedan vas ne će poginuti. Pače svaki vaš trud, svaku vašu muku stostruko ću naplatiti. Samo kratko vrijeme ćete se boriti, a za tim će slijediti vječna plaća; život vječni dat ću vam. Napokon znajte, da je sve to za vaše dobro, za vašu korist. Tu se radi o vašoj slobodi ili ropstvu, životu ili smrti. Ne budete li htjeli mene slijediti, sa mnom

vojevati, past ćete neprijateljima u šake, koji će vas zarobiti i u pakao strmoglaviti i u vijeke najokrutnije mučiti. Hodite dakle k meni, k meni svi; uzmite križ i slijedite mene. Učinite li to, sretnih vas u vijeke!"

Što ti se čini, dragi kršćanine, o ovom pozivu? Može li Isus dati bolje uvjete? Što veliš, što misliš? Na ovaj poziv treba da sada odgovoriš. Ne odazoveš li mu se, to si onda sam sebi neprijatelj. Sramota je ne slijediti ovako dobroga kralja, oglušiti se ovako očinskom pozivu, ne htjeti pristati uz ovako povoljne uvjete! Vidiš na njegovoj zastavi divan i nečuven natpis. Samo su tri riječi: s i r o m a š t v o, s a m o z a t a j a, t r p l j e n j e. To troje moraš i ti slijediti, ako hoćeš ići za Isusom, u njegovoj se vojsci boriti, pobijediti i steći sebi vijenac vječnoga blaženstva. Pod ovom zastavom i on se borio i pobijedio, a ne možeš ni ti pod drugom kojom da pobijediš. „Nema učenika nad učitelja svoga ni sluge nad gospodara svoga." (Mat. 10, 24.) Isus bio je s i r o m a h. „Lisice imaju jame i ptice nebeske gnijezda; a sin čovječji nema gdje zakloniti glave." (Luk. 8, 58.) Jaslice mu bijahu zipka a križ postelja; još dok je bio živ, kockom razdijeliše sebi haljine njegove, a mrtva pokopaše u tugji grob. Ako ćeš dakle slijediti Isusa, ljubi siromaštvo i budi njim zadovoljan. Sam Krist veli: „Blaženi siromasi duhom, jer je njihovo kraljevstvo nebesko." (Mat. 5, 3.)

Isus se z a t a j a o. Bio je Bog, pak je uzeo obličje sluge na se; ponizio se do smrti, i to do smrti križa. Kolika samozataja! Ako ćeš dakle biti njegov vojnik, treba da se zatajiš. On sam veli: „Tko ne nosi križa svojega i za mnom ne ide, ne može biti moj učenik." (Luk. 14, 27.)

Napokon Isus je t r p i o, trpio mnogo, više nego i koji čovjek, nego svi ljudi. Krvavim se znojem potio,

„Mučen bi i zlostavljen, ali ne otvori usta svojih; kao janje na zaklanje vogjen bi, i kao ovca nijema pred onim koji je striže, ne otvori usta svojih.“ (Iz. 53, 7.) Kao najveći zločinac umre na drvetu križa. I tebi je trpljeti, dragi kršćanine, ako se želiš spasti. Sv. pismo veli, da nam treba kroz velika trpljenja unići u kraljevstvo Božje. (Dj. ap. 14, 21.)

Istina, pod Isusovom zastavom morat ćeš ići strmim i skliskim putem, ali znaj da je Isus prvi s križem išao tim putem. Morat ćeš ići uskom i trnjem zarašćenom stazom, ali ju je Isus prvi prokrčio. Odluči se dakle na boj, stupi na megdan. Borit ćeš se samo neko vrijeme, pak ćeš onda kraljevati u vijeke. Trudi se, pak će ti to Bog stostruko naplatiti u nebu Uzmi križ svoj na se, nosi ga strpljivo, nosi ga, ako treba, tja i na Golgotu, nosi ga do smrti, pak ti je pobjeda sigurna, vijenac te minuti ne će. Isus veli: „Koji ustraje do kraja, taj će biti spasen.“ (Mat. 24, 13.) Ne boj se dakle truda, ne plaši se muka, samo da se spaseš. Kraljevstvo nebesko to zaslužuje Ako se dakle ne ćeš boriti iz čiste ljubavi prema Bogu, a ti se bori barem iz ljubavi prema samomu sebi, kad te poslije tako kratke borbe čeka vječno blaženstvo. Ne budi sam sebi neprijatelj. Za koliko bi se hotio boriti, da dobiješ zemaljsko kraljevstvo, a za nebesko kraljevstvo da se ne boriš!

Sad odluči, pod čiju ćeš zastavu: Luciferovu ili Isusovu. Ako ćeš pod Luciferovu, uživat ćeš možebit ugodnosti i sreću ovoga svijeta, ali samo za kratko vrijeme, pak onda ćeš morati u vječne paklene muke. Hoćeš li pod Isusovu zastavu, to ti je trpljeti i zatajati se; ali to će trajati samo kratko vrijeme, a za tim te čeka vječna plaća na nebu. Odaberi dakle, što te volja: blagoslov ili prokletstvo, nebo ili pakao. Što oklijevaš, što dvojiš, što se plašiš? Tu druge nema. Ili jedno ili drugo: udobno i bez križa živjeti i na ovom i na drugom svijetu nemoguće je. Toga si ni sam Isus, koji grijeha niti poznavao nije, nije dopustio, a ni Majka mu, premda bijaše bez grijeha začeta, kamo li ćeš ti smjeti? Odluči se na ono što je bolje za te, što ti pribavlja vječni mir i sreću. Ne oklijevaj dulje, već srčano potrči tamo pod Isusovu zastavu, zaprisegni mu, da ćeš pod njegovom zastavom hrabro vojevati, njega slijediti u siromaštvu, samozataji i trpljenju i vjerno mu služiti do smrti. On ti je pokazao put i on će ti i pomoći, da na tom putu ustraješ. Ako ti je to teško, a ti se tješi vječnom plaćom, koja te na nebu čeka, ako do smrti ostaneš vjeran Isusovoj zastavi.

Primjer.

Sveta Marija misirska, poznata u Aleksandriji kao javna grješnica življaše sedamnaest godina u najvećoj razuzdanosti. Jednoga dana vidjevši, kako se sila svijeta sprema u Jeruzalem, da proslavi tamo uzvišenje sv. križa, ukrca se i ona s putnicima na brod, ali ne da ide na kakvu pobožnost, već da i na putu tjera svoj nečisti zanat. Ah kolike je duše putem smutila! Kolikima je srce, koji se bijahu na pobožni put uputili, do kraja pokvarila! Ona spadaše pod Luciferovu zastavu. On ju posla da potkapa nevinost, truje srca, duše zavede i strmoglavi u pakao. A to joj putem i pošlo za rukom. No kad dogje u sveti grad Jeruzalem, slučajno dospije s ostalim putnicima do crkve, gdje je bio pravi Spasiteljev križ izložen na štovanje. I ona hoće u crkvu, ali ne može prekoračiti praga. Neka tajna nevidljiva ruka drži je natrag. Sva uzdrmana i prestrašena povuče se natrag i stavi se u jedan kut. Slučajno se zagleda u sliku blažene djevice Marije,

koja je bila ondje blizu. Dogje k sebi, um joj se razvedri, pak domisliv se, da je samo njezin opaki život uzrok, zašto nije mogla u crkvu, da Isusov križ poljubi, udari u plač i skrušeno se pokaje za svoje grijehe. Duboko potresena moljaše pred onom slikom prečistu djevicu Mariju, da bi joj se grješnici smilovala, te bi suze njezine prikazala svomu sinku Isusu, obećajuć joj, da će svoj život poboljšati i za grijehe se najstrože spokoriti. Netom što svrši svoju molitvu, ohrabri se, bez zapreke stupi u crkvu, klekne pred križ Isusov i stane ga štovati. Sad se odrekla Luciferovoj zastavi, iz njegove je vojske utekla pod zastavu Isusovu i zaprisegla je, da će pod njom do smrti vojevati. Što reče, ne poreće. Preporučivši se Isusu i Mariji, ne pogje više natrag u Aleksandriju, već odbaciv od sebe ono raskošno odijelo i ostrigavši sebi kosu, užetom na vratu ode u pustinju onkraj Jordana, da tamo čini pokoru za svoje teške grijehe. Tu je imala velik boj biti proti napastima nečistoga duha, ali je pod Isusovom zastavom hrabro vojevala suzbijajući odriješito sve navale i napasti, te iza kako je punih četrdeset i sedam godina proživjela u najstrožoj pokori, umre blaženom smrću. Ovu pokornicu slavi crkva kao veliku sveticu (9. travnja), i kao primjer pokore predstavlja ju svim grješnicima, da ni koji ne očaja radi množine i veličine grijeha, već neka se od bezmjernoga milosrgja Božjega nada oproštenju.

Ako si i ti, dragi kršćanine, poput Marije misirske slijedio dosele Luciferovu zastavu, odreci je se još danas, sada odmah, i stupi pod zastavu Isusovu i vojuj pod njom srčano i ustrajno; pa ako si dosele slijedio Mariju misirsku u grijesima, obrati se, kako i ona, skrušeno k Bogu, nasljeduj ju u pokori, pak ćeš i ti dobiti nebo. Amen.

RAZMATRANJE TRIDESETO.

O ispovijedi.

1. Da se grješnik obrati, nije dosta da se pokaje, nego treba da se i ispovjedi, jer samo u sakramentu pokore opraštaju nam se veliki grijesi poslije krsta učinjeni. Pokora uzima se u dvostrukom smislu, kao krjepost i kao sakramenat. Kao krjepost pokora je žalost za grijehe združena sa trapljenjem tijela i strpljivim podnašanjem zala i nezgoda, što nam ih Bog šalje; kao sakramenat pokora je ono sredstvo, kojim nam se opraštaju grijesi. Pokorom kao krjepošću pripravljamo se na pomirenje s Bogom, a sakramentom pokore s njim se pomirujemo. Djela pokore kao krjeposti jesu naša djela, a sakramenat pokore ustanovio je sam Isus, i to poslije svoga uskrsnuća, kad dahne u apostole veleć im: „Primite Duha svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprostit će im se, i kojima zadržite, zadržat će se.“ (Iv. 20, 22, 23.)

Isus je došao da spase sve ljude, a ne samo one, koji su živjeli za vrijeme apostola. A buduć da su apostoli imali jednom umrijeti, to je vlast opraštati grijehe, koju su oni dobili neposredno od Krista, imala nužno prijeći na njihove nasljednike. Naredi tako Isus, kad predavajuć apostolima spomenutu vlast reče: „Kao što Otac posla mene, i ja šaljem vas“ (Iv. 20, 21.), kao da je htio reći: Kao što je Otac mene ovlastio, da vam dadem vlast opraštati grijehe, isto tako ovlašćujem i ja vas, da i vi dajete vlast drugim, te mogu opraštati grijehe. I doista ta je vlast po Božjoj odredbi prešla od apostola na njihove nasljednike: biskupe i svećenike, i trajat će, dok bude zadnjega grješnika na svijetu, dakle

*

do konca svijeta, jer Bog ne će, da koji čovjek pogine, već da se svi ljudi spasu, a drugo sredstvo za oproštenje smrtnih grijeha poslije krsta učinjenih nije naredio. Svećenici dakle imadu od samoga Boga vlast opraštati i zadržavati grijehe, tako da kojima ih oproste, oprošteni su im i u nebu, a kojima ih zadrže, zadržani su im i u nebu. Potvrdi to i sam Isus, kad reče: „Što god svežete na zemlji, bit će svezano i na nebu, a što god razriješite na zemlji, bit će razriješeno i na nebu." (Mat. 18, 18.) Nego ne smiju svećenici po svojoj volji opraštati ili zadržavati grijehe, već tko je vrijedan, treba da mu oproste, a tko nije vrijedan, valja da mu ih zadrže. Da pak mogu svećenici suditi, tko je vrijedan a tko nije vrijedan, i da znadu što će oprostiti, a što zadržati, treba da se svaki ispovjedi, inače oni se tom dvostrukom vlašću od Boga dobivenom ne bi mogli služiti. Tko dakle hoće, da mu budu grijesi oprošteni, taj ih po Božjoj odredbi mora ispovjediti svećeniku, i tek onda, kad mu ih ovaj oprosti, oprošteni su mu i kod Boga. Učila je tako crkva kroz sve vijekove, i proklela je one, koji bi se usudili protivno tvrditi. (Sab. trid. sess. 14. can. 9. i 10. de poenit.)

U ustanovljenju sakramenta pokore pokazao je Isus najveće svoje milosrgje. U njem stječu se sve zasluge njegove preteške muke i smrti. Sakramenat pokore je odraslima, koji su poslije krsta smrtno sagriješili, tako potrebit, kao što je krst potrebit svim ljudima. Što bi nam odraslima koristio sakramenat krsta, da nema sakramenta pokore, kad tako rano griješimo i nevinost gubimo? S toga i pravo veli sabor tridentski (sess. 14. can. 2. de poenit.), da je sakramenat pokore druga daska po brodolomlju. Kako god se naime čovjek, kad se brod razbije, laća daske, da se spase, isto tako i onaj, koji je poslije krsta smrtnim grijehom izgubio milost,

treba da se lati sakramenta pokore, ako se hoće spasti. Kolika je to blagodat u Kristovoj crkvi! Koliki bi se, premda kršćani, unatoč muci i smrti Isusovoj bez sakramenta pokore izgubili, a ovako se mogu spasti!

Ah koliko puta si možebit i ti, dragi kršćanine, izgubio milost Božju. Možebit si i sada u Božjoj nemilosti. Ajde dakle lati se sakramenta pokore, te jedine daske, na kojoj se još možeš spasti. Posluži se ovim sredstvom, što ga je Bog za spasenje tvoje naredio. Nemoj oklijevati, već se još danas ili barem sutra ispovjedi. Poteci tamo k Božjemu namjesniku, baci mu se pred noge i ispovjedi mu grijehe svoje, da ti ih oprosti. Vidiš, kako si slab, kolikim pogiblima izvrgnut, kako često padaš u grijehe; tamo ćeš ozdraviti i ojačati. Isus te čeka, Marija te zove, a ispovjedniku ćeš učiniti najveće veselje. Ajde dakle pak se okupaj u krvi neoskvrnutoga jaganjca. Ponizi se pred Bogom, da te uzvisi. Što otežeš, zašto ne dogješ? — Ili zar ti je možebit teško ispovjediti se? Ah nemoj govoriti, da je teško ono, što je Bog za tvoju utjehu naredio. Ti misliš, da ti je teško, jer ti je duša opterećena velikim grijesima; ali upravo zato poteci tamo k ispovjedniku, da te riješi tolikog tereta. Oh da znaš, kako će ti biti onda lako na duši, kako ćeš veselo ostaviti ispovjedaonicu, kako će ti biti drago, što si se ispovjedio! — Ili se možebit bojiš množine grijeha? No čim više budeš oklijevao, tim ćeš više nagomilavati grijeha, tim teže bit će ti ispovjediti se. Lakše ti je otresti manjega bremena, nego većega. — Ili se možebit sramiš ispovjediti grijehe svoje? A što bi se sramio ispovijediti ih čovjeku, kad se nijesi sramio pred Bogom ih počiniti? Pa zašto bi se sramio kazati ih ispovjedniku? Zar misliš, da je on angjeo? Ta i on je slab čovjek, grješnik kao i ti, i on se ispovijeda. Pa on je upravo za to

ispovijedaonici, da sluša grijehe, i za njega je najveća radost, kad može kojega velikoga grješnika obratiti k Bogu. Napokon što on čuje u ispovijedi, toga kao da ne zna. On mora pustiti prije da ga ubiju, kao što n. pr. sv. Ivan Nepomuk, bl. Ivan Sarkander i t. d., nego da bi iz ispovijedi štogod odao, i ako bi se to usudio učiniti, bio bi svrgnut sa svećeničke časti i doživotno zatvoren u samostan. Nemaš dakle uzroka, zašto bi se sramio kazati svoje grijehe ispovjedniku. Sv. Pavao apostol, sv. Augustin i drugi još su veće i ružnije grijehe svemu svijetu pismeno očitovali, a ti bi se sramio svoje grijehe samo jednomu čovjeku otkriti, koji i onako ništa ne smije znati! — Ili se morda bojiš, što će reći ispovjednik, kad mu se rad onih grijeha potužiš? Što će reći? Ništa. Pače bit će neizmjerno veseo. Kakogod se liječnik veseli, kad koga od velike bolesti izliječi, isto se tako veseli i ispovjednik, kad koga velikoga grješnika s Bogom primiri. Megjutim, ako ti se baš ne da k tvom običnom ispovjedniku, možeš ići k drugomu. — Ili možebit zato ne ćeš ići na ispovijed, da se ne moraš ostaviti grijeha? Ah, ako je to uzrok, mogu te samo sažaliti. Ah, nemoj, nemoj toliku žalost zadati Isusu i još više vrijegjati njegovo milostivo srce. Upravo zato jer si u grijehu, treba da se obratiš i da se ostaviš grijeha, jer ne znaš ure ni časa, kad bi mogao umrijeti. Pa zar poslije tolikih razmatranja imaš još toliko srca reći, da se zato ne ćeš ispovjediti, samo da se ne moraš ostaviti grijeha? Dakle usprkos tolikih razmatranja ne ćeš samo ostati u grijehu, nego ćeš još i na novo griješiti? O Isuse! O Marijo! Može li vam se veća uvreda nanesti, oštriji mač u srce zabosti? O, ne ćete vi toga dopustiti, ne! A ne ćeš toga učiniti ni ti, grješniče. Pa ako se ne ćeš obratiti iz ljubavi k Bogu, a ti se barem obrati iz ljubavi k sebi. Znaj, da bi još noćas

mogli dušu tvoju tražiti od tebe, a ako u smrtnom grijehu umreš, kamo ćeš doći? To bi bila najveća nesreća za te. Ako se pak obratiš, bit ćeš sretan, učinit ćeš najveće veselje Isusu i Mariji, najbolje ćeš ovjenčati i zapečatiti svibanjsku pobožnost. — Ili se možebit zato ne ćeš da ispovjediš, jer ti je teško ispitati savjest, pak se bojiš, da bi se mogao zlo ispovjediti i nedostojno pričestiti? E, ako je to uzrok, to je onda dobar znak, da ti srce još nije pokvareno i da se bojiš svetogrdne ispovijedi i pričesti. Pa upravo zato, što se toga bojiš, pripravi se, koliko možeš, a ispovjednik će ti pomoći, da se dostojno ispovjediš i pričestiš. Nemaš dakle uzroka, zašto se ne bi ispovjedio, a najmanje, ako još nijesi obavio ovogodišnje uskrsne pričesti; jer tada se po gotovo moraš ispovjediti. Samo pazi, da se dobro ispovjediš. Dogjite dakle svi, koji iole možete, mi ćemo vas svećenici željno čekati u ispovijedaonici.

2. Sakramenat pokore ima pet dijelova, i to: ispitivanje savjesti, pokajanje, odluku, ispovijed i zadovoljštinu. Sve to treba da točno obaviš, kako te uči katekizam. No jer je pokajanje najglavniji i bitni dijel toga sakramenta, ja ću o njem reći koju opširnije.

P o k a j a n j e je, veli sabor tridentski (sess. 14. cap. 4. de poenit.), bol duše i mržnja na učinjene grijehe s odlukom ne griješiti više. Dakle pokajanje je žalost za učinjene grijehe i odluka ne griješiti više. Kad god dakle ideš na ispovijed, mora ti biti žao, što si sagriješio i moraš tvrdo odlučiti, da ne ćeš više griješiti. Ako toga ne imaš i ne učiniš, ispovijed ti ništa ne valja, pače ti je svetogrdna — nov veliki grijeh. —

No nije dosta, da se samo ustima kaješ; tvoje pokajanje mora biti n u t a r n j e t. j. moraš se kajati u srcu; ili u srcu ti mora biti žao, što si sagriješio i u srcu moraš odlučiti, da ne ćeš više griješiti. A to je

naravski, jer pokajanje, kako gore rekoh, jest bol duše, a sv. pismo veli: „Razderite srca svoja, a ne haljine svoje." (Joel 2, 13.)

Nadalje tvoje pokajanje mora biti vrhunaravno t j. moraš se kajati zbog vrhunaravnih uzroka: što si naime grijehom ili Boga uvrijedio ili nebo izgubio ili pakao zaslužio ili jerbo je grijeh u sebi ružan, te ga zato Bog osugjuje. Naravsko pokajanje bi bilo, kad bi se tko kajao zbog naravskih posljedica grijeha. Tako n. pr. naravna posljedica kragje jest, ako tata tko ukrovi, da će doći u tamnicu; pijanstva, da izgubi zdravlje; bludnosti, da izgubi dobar glas. Po tom kad bi se n. pr. tat za svoju kragju kajao zato, jerbo je došao u tamnicu; pijanac zato, jerbo si je pijanstvom zdravlju naškodio; bludnik zato, jerbo je dobar glas izgubio, to pokajanje ne bi ništa valjalo, i grijesi im ne bi bili oprošteni. S toga kad god ideš na ispovijed, pokaj se zato, što si grijehom ili Boga uvrijedio, ili nebo izgubio ili pakao zaslužio ili jerbo je grijeh u sebi mrzak. Tko se samo zato kaje, što je grijehom Boga, najveće dobro u sebi, uvrijedio, taj ima savršeno pokajanje: dok tko se kaje zbog drugih triju vrhunaravnih uzroka, tomu je pokajanje nesavršeno. Sa savršenim pokajanjem može se i najveći grješnik na umoru spasti kad nema ispovjednika, no sa željom ipak, da će se ispovjediti, ako mu bude moguće; dok u sakramentu pokore je i nesavršeno pokajanje dovoljno, samo ako pokornik počinje Boga ljubiti. Da pako možeš lakše probuditi vrhunaravno pokajanje, domisli se najprije, koga si grijehom uvrijedio. Uvrijedio si Boga, kralja svih kraljeva, gospodara svega svijeta, svoga najboljega oca, koji ti je dao život i sve što imaš. Uvrijedio si Isusa, koji je za tebe na križu umro. Imaš li ti tako dobroga oca ili majku, koji bi se dali za

tebe na križ raspeti? A gle, to je Isus za tebe učinio. Za tebe bio je čavlima na križ pribit, za tebe trnovom krunom okrunjen, za tebe je istočio svoju krv do zadnje kapi. Da ti tko uvrijedi oca ili majku, bilo bi ti žao, a gle, ti si uvrijedio Isusa, koji ti je više nego otac i majka, koji te ljubi više nego oni. Osim toga grijehom si izgubio nebo, koje više vrijedi nego sva kraljevstva ovoga svijeta, više nego sav svijet. Kad izgubiš kakvu neznatnu stvar, kako ti je žao! a za nebom da ti ne bude žao? Napokon grijehom si zaslužio pakao, strahovite muke. Za koliko ne bi išao samo pol sata u raspaljenu peć? A gle, ti si grijehom zaslužio vječne paklene muke. Kako ti je žao, kad se opečeš na oganj, a kad grijehom zaslužiš paklene muke, da ti ne bude žao? O i te kamo više treba da se žalostiš!

Nadalje tvoje pokajanje mora biti vrhu svega t. j. više ti mora biti žao za grijeh, nego za ikoje drugo zlo, i moraš biti pripravan radije podnijeti koje mu drago muke, nego opet sagriješiti, a to zato, jer je grijeh najveće zlo, što si ga čovjek pomisliti može.

Napokon tvoje pokajanje mora biti općenito t. j. moraš se kajati za sve smrtne grijehe. Ako se samo za jedan smrtni grieh ne kaješ, pokajanje ti ništa ne valja, te ne samo da ti taj grijeh nije oprošten, nego ti nijesu ni drugi oprošteni, za koje si se pokajao, jer nije moguće, da u jedno isto vrijeme budeš prijatelj i neprijatelj Božji. Ili se moraju oprostiti svi smrtni grijesi ili nije oprošten ni jedan. Da ti se dakle mogu svi grijesi oprostiti, za sve treba da se kaješ, jer kajanje se nužno zahtijeva za oproštenje grijeha. Nego za svaki smrtni grijeh ne moraš se napose kajati; dosta je, da se za sve skupa općenito kaješ. Nemaš li nego samo male grijehe, i tada se moraš barem za koji mali grijeh kajati i tvrdo odlučiti, da ga ne ćeš opetovati, te

uopće ne ćeš nikad smrtno sagriješiti, a to zato, jer pokajanje je bitni dio sakramenta pokore, tako da bez njega sakramenat ništa ne valja. Ispovijed nije zato, da samo grijeh kažeš, nego da ga se ostaviš.

Sad prosudi, jesi li se uvijek dobro pokajao. Ako si siguran, da se nijesi tako kajao, tada su ti sve ispovijedi nevaljane, te ih moraš opetovati, kao da se i nijesi ispovjedio. Dvojiš li samo, da li si se dobro pokajao, tada ti se samo savjetuje, da ponoviš dotične ispovijedi, kod kojih sumnjaš, da li si se pravo pokajao. Učini ono, što bi želio učiniti na smrtnoj postelji. Tako ćeš biti najmirniji u savjesti, a to više vrijedi, nego sve blago i sreća ovoga svijeta.

Na koncu budi ti i to rečeno, da se za grijehe pokaješ već onda, kad se pripravljaš za ispovijed i to odmah, čim si grijehe dobro razmislio, a ne možebit tek iza kako si ih ispovjedio, kad te već ispovjednik odrješuje, jer bi se moglo lako dogoditi, da se u onoj brzini ili ne pokaješ valjano ili te ispovjednik odriješi prije, nego se pokaješ, a onda ti odrješenje ne bi ništa vrijedilo.

Primjer.

Sada čuj jedan grozan dogagjaj, što ga pripovijeda Josip Anton Keller, freiburški svećenik, koji dogagjaj bi priopćen u mnogim novinama Prije nekoliko godina osmoga prosinca umre u jednom njemačkom mjestu starac odličnijega roda, koji se već nije bio ispovjedio preko trideset godina, a naslagjivao se najviše u tom, ako se mogao narugati blaženoj djevici Mariji. Nekoliko tjedana pred smrću, kad ga je već dosta jak kašalj davio, ode na malu šetnju. Tu sretne jednoga seljaka, koji se bio uputio na proštenje k blaženoj djevici Mariji. Starac stane da se ruga seljaninu. Osmoga prosinca sjedeć na kanapetu, ču svečano zvonjenje. Zapita podvornika: Šta to zvoni? Ovaj mu odvrati: Danas je veliki blagdan neoskvrnutog začeća blažene djevice Marije. Na to poče starac psovati i grditi Majku Božju, tako da je podvornik od straha pobjegao iz sobe, srameći se ma samo pomisliti na ono, što su ona pogana starčeva usta proti prečistoj Djevici izrekla. Čim onaj starac na najružniji način pogrdi prečistu Djevicu, spopanu ga smrtni grčevi. Malo zatim dotrči iz sobe mala njegova unučica vičući: „Djed izgleda kao kakav belzebub.“ Dok su ukućani došli u sobu, nesretnik bio već mrtav; a bilo ga zbilja užasno gledati: svega crna s nakrivljenim usnicama. Svi, koji ga vidješe, upoznaše u tom kazan Božju, te se mnogi obratiše k Bogu skrušenom ispovijegju. Budući da taj bogohulac nije mogao biti po crkvenu pokopan, njegov zet, protestant, spremi mu svečan pogreb s glazbom. Na groblju mu sam držao govor, u kojem ga pohvali kao poštenjaka. Na koncu reče: „Kad crkva ne će da moli za pokojnika, pomolimo se barem mi tiho za njega.“ Na to će jedan drugi: „Ne, za takvoga poštenjaka mora se na glas moliti“ i počne: Oče naš. Hoće da počne i: Zdravo Marijo, ali se tako zaplete, da nije mogao nikako dalje, te je morao prestati. Umrvši nije zaslužio, da se za nj ni Zdravo Marijo izmoli.

Eto tako svršuju, koji zabacuju ispovijed i psuju prečistu Djevicu. Imaj ovaj užasan primjer, dragi kršćanine, uvijek pred očima, pak štuj bl. dj. Mariju i nemoj odgagjati ispovijedi. Dok si u životu, sve i najveće grijehe možeš njom lako izbrisati; dok ako u njima umreš, ni jedna ti molitva ne će više koristiti. Blago tebi, ako se budeš često dobro ispovijedao. No štuj takogjer prečistu Djevicu, pak će ti ona biti u pomoć ne samo za života, nego i u smrtnom času. Amen.

RAZMATRANJE TRIDESET I PRVO.

Zadnji dan svibnja.

Evo nas na koncu svibanjske pobožnosti. Kako se ovaj mjesec brzo svršio! Da, pobožnost Majci Božjoj na čast nikad nije preduga, nikad ne dosadi. Vi, reć bi, da ste se upravo zaljubili u ovu pobožnost. I pravo je! Uvijek treba da svim srcem štujemo bl. dj. Mariju. No večeras je meni zaključiti. A prije nego se s vama rastanem, zahvaljujem vam najsrdačnije, što ste me cijeli ovaj mjesec tako strpljivo slušali. Koliko ljubite Mariju, najbolje ste pokazali tim, što ste se sv. ispovijegju s Bogom pomirili i danas u tolikom broju pričestili. Zaista ničim nijeste mogli bolje završiti svibanjsku pobožnost, nego što ste je završili tim. To je najugodnije djelo, što ste mogli Mariji iskazati, i to djelo sigurno ne će ostati bez nagrade. Da ljubite Mariju, pokazali ste najbolje tim, što ste tako marljivo polazili ovu pobožnost, natjecali se, tko će ljepše okititi njezin oltar i njezinu sliku. A komu nije od radosti uzigralo srce slušajuć vas onako lijepo pjevati Marijine pjesme i litanije. Na licu čitalo vam se zadovoljstvo; a čitam vam ga i ja večeras. To sve takogjer ne će ostati bez blagoslova, bez nagrade. Sve je to Marija rado primala i prikazala Sinku svomu. No Marija još nešto traži od tebe, dragi kršćanine. Traži, da joj daruješ srce svoje. To je što od tebe traži, i to će ju veseliti više, nego da joj Bog zna što prikažeš Srce tvoje želi ona imati; ona će ga s najvećom radošću primiti i Sinku svomu prikazati. Isusu i Mariji moraš dakle darovati srce svoje i ti od sada moreš biti sav njihov, a bit ćeš njihov, ako ih budeš ljubio i u krjepostima nasljedovao. A kako ne bi ljubio

Isusa, koji je iz ljubavi k tebi došao iz neba, rodio se u stajici, umro na križu? koji ti je sama sebe dao za hranu? Danas se u srcu tvomu nastanio i s tobom se najuže združio. On prebiva u tvom srcu, prelazi ti u krv, u meso i kosti. S toga punim pravom možeš zavapiti sa sv. Pavlom apostolom: „A ja živim, ali ne ja, nego živi u meni Krist.“ (Gal. 2, 20.) Više dakle moraš ljubiti Isusa, nego ikoje svoje udo, nego sama sebe. Ali i Mariju moraš ljubiti. Ona je Majka Božja ali i tvoja, zaštitnica je i pomoćnica tvoja. Najbolje ćeš ju ljubiti, ako ju nasljeduješ u krjepostima i pobožno uzživiš. To je, na što treba da se odlučiš večeras. Na to je smjerala cijela ova svibanjska pobožnost, sva razmatranja. A nije moguće, da se nijesi na to odlučio, čuvši ova razmatranja. Da se utvrdiš u svojoj odluci, ponovit ću u kratko sve, o čem smo ovoga mjeseca razmatrali.

1. Najprije čuo si, dragi kršćanine, tko te je stvorio i zašto te je Bog stvorio? Stvorio te je, da mu služiš i da se spaseš. To je kratki nauk, što sam ti ga odmah u početku preporučio, da ga dobro naučiš i po njem živiš. Onda smo razmatrali o spasenju duše. Da pak postigneš spasenje duše, dao ti je Bog na užitak sve što je stvorio, osobito pak vrijeme, kojega svaki čas je neizmjerne vrijednosti. — Zatim smo razmatrali ob onom, što najviše priječi spasenje duše t. j. o grijehu i to najprije o prvom grijehu, što ga počiniše angjeli u nebu, zatim o grijehu naših praroditelja, dalje o smrtnom grijehu jedne izgubljene duše u paklu, a napokon o tvojim vlastitim grijesima. Osvjedočio si se, da si sagriješio mnogo više od njih, pa ipak te Bog nije kaznio, već te čekao na pokoru, da ti oprosti. S Bogom si se pomirio. No pazi da više ne griješiš, da ti se što gorega ne dogodi! Čuo si, kako se Bog grijehom neiz-

mjerno vrijegja i kako ga strogo kazni, i što je Isus za nj trpio. Vidio si, da je i mali grijeh veliko zlo, s toga se i njega moraš čuvati. — Budući pako da čovjeka ništa tako ne može očuvati od grijeha, koliko spomen na njegove četiri zadnje stvari, to smo nadalje razmatrali o tim četirim zadnjim stvarima, i to najprije o smrti: da je smrt sigurna i blizu, kako čovjek na smrti sve ostavlja, kako umire obraćen a kako otvrdnut grješnik, i kako smrt porazuje čovječje tijelo. Onda smo razmatrali o posebnom sudu, kako Bog brzo i strogo sudi dušu. Zatim smo promatrali o koncu svijeta, kako će naime oganj uništiti ovaj svijet, i o općenitom sudu, na kom će se najprije osuditi prokleti u oganj vječni, a dobri pozvati na uživanje vječnoga blaženstva. Onda je bio govor o paklu, i to o tako zvanim mukama ćućenja i gubitka, i o vječnosti paklenih muka. Napokon smo čuli o nebeskom kraljevstvu, koliko je tamo blaženstvo i radost, te bi čovjek morao rado sve pretrpjeti na ovom svijetu, samo da to kraljevstvo dobije. — Da se pak uzdaš u Božje milosrgje i k Bogu da se obratiš, pokazao sam ti njegovo neizmjerno milosrgje u priči o rasipnom sinu, u obraćenju Marije Magdalene i sv. Petra. A da se za uvijek odrečeš grijeha i posvetiš se službi Božjoj, predstavio sam ti užasnu zastavu Luciferovu, da od nje bježiš, i divnu zastavu Isusovu, da pod nju pribjegneš i pod njom vojuješ. Budući pak da se pravo obraćenje bez sakramenta pokore niti pomisliti ne može, to sam te na koncu pozvao k sv. ispovjedi, čemu si se rado odazvao i time ovu lijepu svibanjsku pobožnost zapečatio. To je što sam ovim razmatranjima smjerao postići, a to mi je, hvala Bogu i bl. dj. Mariji, i pošlo za rukom.

2. Nu ti si, dragi kršćanine, već više godina prisustvovao svibanjskoj pobožnosti. Uvijek si odlučio, da ćeš se k Bogu obratiti i čuvati grijeha, pa ipak nijesu

održao svoje riječi. Brzo iza svršene pobožnosti ne samo da nijesi ustrajao u dobru, već si opet u stare grijehe padao, jednako psovao, s bližujim se svojim svagjao, zapuštao sv. misu u nedjelju i blagdan, jeo meso u zabranjene dane i t. d. A to sve znači, da od svibanjske pobožnosti nijesi ubrao žugjena ploda. Koji je tomu uzrok? Jedini je tomu uzrok taj, što nijesi ustrajao u pobožnosti k bl. dj. Mariji. Jer nije dosta samo ovoga mjeseca štovati Mariju, već ju moraš častiti uvijek, čitavu godinu, cijeli svoj život. Što hasni samo jedan mjesec, nekoliko vremena štovati bl. dj. Mariju pak onda opet na staru živjeti, kao da nijesi nikakva razmatranja čuo, nikakvoj pobožnosti prisustvovao? Marija je pripravna, da ti bude cijeli život zaštitnica i pomoćnica, s toga ju i ti moraš cijeli svoj život častiti i zazivati. Samo tako koristit će ti pobožnost na spas duše. Isus veli: „Tko ustraje do kraja, bit će spasen.“ (Mat. 10, 22.) Svoci su se jedino tako posvetili, što su u dobru ustrajali do konca života. I ti se ne ćeš moći drukčije posvetiti. Da pak možeš u dobru ustrajati do konca života, tomu ti može najviše pomoći prečista Djevica. Ona je u tom pomogla mnogim svecima, kako si čuo iz tolikih primjera, što sam ih navodio, a pomoći će sigurno i tebi, samo ako joj se budeš pouzdano utjecao. Potiče nas na to i sv. mati crkva, koja nam zapovijeda da ovako molimo: „Sveta Marijo, majko Božja, moli za nas grješnike sada i u čas smrti naše.“ Sv. Franjo Borgia jako se bojao za spasenje onih, koji nijesu ustrajali u pobožnosti k bl. dj. Mariji. A sv. Filip Neri često bi govorio svojim pokornicima: „Sinci moji ako želite do smrti ustrajati u dobru, štujte pobožno Mariju.“ Sveti pak Ivan Berchman običavao bi reći: „Tko god ljubi Mariju, taj će ustrajati u dobru.“ Ljubi dakle i ti Mariju i štuj ju, da ustraješ u dobru do konca života.

Ljubi dakle Mariju, jer tko Mariju ne ljubi, taj sigurno ne ljubi ni Isusa, a tko Isusa ne ljubi, kaže sv. Pavao apostol, neka je proklet. (I. Kor. 16, 22.) Marija je najljepši stvor Božji, ona za Bogom zaslužuje našu najveću ljubav. Koliko je dakle moraš ljubiti, dragi kršćanine! U njoj svi nalaze utjehu i radost, pomoć i zaštitu: grješnicima je zagovornica, pravednicima zaštitnica, žalosnima utočište, a svima pomoćnica. Ako se ona toliko skrbi za grješnike, koji se k njoj utječu i žele se obratiti, kako smo se o tom ovoga mjeseca iz tolikih primjera osvjedočili, što će tek učiniti onima, koji ju pobožno štuju i svim su joj srcem odani! Što će učiniti tebi, ako ju budeš do smrti ljubio! Ah, ti imaš srce, srce, koje može ljubiti, plamtjeti od ljubavi, pa da ne ljubiš Mariju, majku tvoga Spasitelja; onu, koja ga je devet mjeseci pod srcem nosila, svojim djevičanskim mlijekom dojila, njegovala, pod križem mu se za tebe molila i trpjela, tolikih te pogibli izbavila, tolike ti milosti isprosila! Marija ti ima biti za Bogom prvi predmet tvoje ljubavi, na nju treba da je uvijek upravljena tvoja misao, Čuvaj su dakle i sjene čim bi je mogao uvrijediti. Kako god je Isus na križu žegjao duše naše, tako i Marija žegja srca naša. U njima se želi nastaniti, u njima prebivati. Daruj joj dakle srce svoje, prikaži joj ga za uvijek. Ona ti ide u susret, da te primi pod svoju zaštitu; hajde dakle poteci i ti u njezin naručaj, baci joj se pred noge, pa joj reci:

O Marijo! evo me pred tvojim nogama prostrta, da ti od srca zahvalim za sve, što si mi ovog mjeseca iskazala. Hvala ti na onim nadahnućima, kojima si mi um razbistrila: za onu ljubav, kojom si mi srce ugrijala; za onu žalost, koju si u meni za grijehe probudila; za onu utjehu, kojom si me po oproštenju grijeha razveselila; za one spasonosne odluke, kojima si me udostojala obdariti. Hvala ti za sve ono dobro, kojim si me tečajem ovoga mjeseca opsipala. A u znak dužne zahvalnosti obričem večeras, o preslatka Majko, da ću te odsele sinovski ljubiti i nikada te više ne ražalostiti. Daj otrgni, prečista Djevice, srce moje od ispraznosti i ljubavi ovoga svijeta; daj, da tebe za Bogom najviše ljubim. Tvoj ću odsele biti, Marijo; tebi prikazujem srce svoje, dušu svoju, tijelo svoje, zdravlje i život svoj, siromaštvo i tugu svoju. Milosti, što si mi ih ovoga mjeseca iskazala, nikada zaboraviti ne ću; do smrti ću ih se zahvalno spominjati. Samo jedno te još prosim o Marijo! a to je, da mi budeš zagovornicom i zaštitnicom kod sinka svoga Isusa. On će te uslišati, štogod ga budeš zaprosila, jer si mu majka. Isprosi mi dakle milost, da se bojim grijeha, da ga se čuvam; te imam uvijek na pameti, da sam putnik na ovoj zemlji i da u vječnost putujem. Jednu imam dušu, i ako nju izgubim, sve sam izgubio; spasem li ju, to sam za uvijek sretan i blažen. Za to te molim, Marijo, pomozi mi, da dušu svoju spasem. Isprosiš li mi tu milost, dosta mi je, više ništa ne trebam. No budući da spasenje duše moje visi o smrti, budući da ću tada biti u najvećoj pogibli, to te najsrdačnije molim, da me tada ne zapustiš. Onda, onda, mila Majko moja, kad mi se bude dijeliti od ovoga svijeta, pokaži mi se milostivnom Majkom; priteci mi u pomoć, da se sretno rastanem s ovim svijetom, da umrem u milosti Božjoj. To te molim najsrdačnije, i ja se prije s tobom rastati ne ću, dok mi to ne obećaš. Obećaš li mi to i učiniš, o premila Majko, sretna li mene! Postignem li to, bit ću ti u vijeke zahvalan i slavit ću te u sve vijekove. Sveta Marijo, majko Božja, moli za nas grješnike, sada i u čas smrti naše. Amen.

RAZMATRANJE TRIDESET I DRUGO

O utjelovljenju Sina Božjega.

Poslije godinu dana evo nas opet, dragi kršćani, da svetkujemo svibanjsku pobožnost. Koliki su joj lani ovdje skupa s nama prisustvovali, a sad ih pokriva crna zemljica! Blago njima, ako su se lanjskim razmatranjima okoristili na svoje spasenje! Možebit da je i od nas komu ovo zadnja svibanjska pobožnost. Okoristimo se dakle njom na spasenje svoje, jer sad je najzgodnije vrijeme, sad su još dnevi spasenja.

Istina, svibanjska je pobožnost Marijina pobožnost. Njoj na čast ima se vršiti. No zato nije baš neophoduo potrebito, da predmet pojedinih razmatranja bude njezin život i njezine krjeposti. Naše spasenje bit će joj najveća slava. Na to sam i lani mislio, pak sam s toga i držao tako zvane duhovne vježbe. A scijenim, da će biti najzgodnije, ako i ove godine udarim istom stazom, to više, što lanjskim razmatranjima predmeta duhovnim vježbama nijesam iscrpio, već sam ga u sredini prekinuo, kao kad mornar ostavi lagju usred morske pučine, ne dovezavši je u luku. Na duhovne vježbe spada poglavito život, nauk i primjer Isusov, a budući da sam prošle godine o tom samo nuzgredice katkada koju spomenuo, to mi je ove godine govoriti barem o glavnijim zgodama njegova života, koliko će vrijeme dopuštati, da tako lagju usred morske pučine ostavljenu sretno u luku privedem i usidrim. S toga, ako se, dragi kršćani, želite upoznati sa cijelošću duhovnih vježba i njima se okoristiti, molim vas, da i ove godine marljivo dolazite na svako razmatranje. Govorit ću pak redomice tako, da će sva razmatranja jedno na drugom biti nanizana, kao kotašca na jednim istim verugama, da ih tako uzmognete lakše razumjeti.

Svim razmatranjima za podlogu služit će sv. evangjelje. Pače ja ću, da tako rečem, samo tumačiti evangjelje, što će za vas biti to korisnije, što su vam već dotični odlomci evangjelja i onako pozna i, te ćete tako samo tumačenje moći lakše razumjeti. Primjera ove godine navagjati ne ću, pošto nam je život Isusov već sam po sebi najuzvišeniji uzor.

Počnimo dakle, i to s utjelovljenjem Sina Božjega, kako to opisuje sv. Luka evangjelist u pogl. 1. i 2.

1. Jedno od najvećih otajstva, pače temelj naše sv. vjere, jest utjelovljenje ili upućenje Sina Božjega. Naši praroditelji Adam i Eva srušili su sebe i nas u najveću propast, iz koje nas nitko nije mogao izbaviti nego sam Bog-čovjek. I da Isus nije postao čovjekom mi bismo se bili za uvijeke izgubili u pakao. Sada čuj, kako se to otajstvo dogodilo. Kad se rod ljudski bio do kraja pokvario i Boga zaboravio, snuje mudrost i dobrota Božja, kako će ga otkupiti. Tri se Božanske osobe dogovaraju u nebu, tko će sići na zemlju, da spase ljude. Nego Sin se odmah ponudi, da ide on: „Evo ja, Oče! pošlji mene.“ Sad šalju tri Božanske osobe arkangjela Gabriela u pokvarenu zemlju, da drugoj Božanskoj osobi pripravi mjesto. Ali gdje da nagje Sinu Božjemu dostojno prebivalište? Gle tamo u onom malom gradiću Nazaretu moli se u niskoj kolibici ponizna i siromašna djevica. To je Marija, odabrana Majka Božja, bez grijeha začeta. Na licu joj čitaš samu svetost. Da, u Božjim očima osim svetosti sve je samo ništavilo i ispraznost. Do česa pako ti više držiš, dragi kršćanine, do svetosti ili ispraznosti? Da k tebi dogje angjeo, kod kakova bi te našao posla? Da li bi te našao gdje moliš, ili bi te našao gdje možebit griješiš?

Sada gledaj, kako arkangjeo štuje Mariju. Pozdravlja je milosti punom i nazivlje je blagoslovljenom megju ženama. Otud se uči, kako treba da i ti štuješ Mariju. No znaj, koliko god ju budeš štovao, da je nećeš nikada tako počastiti, kao što ju je počastio Bog odabravši je za Majku, i kako ju je počastio arkangjeo Gabriel s ono malo riječi. — Čuvši to Marija od angjela, koji joj se prikaže u prilici mladića, sva se smuti i prestraši. Odavle vidiš, koliko je Marija držala do čistoće i kako se je plašila svega, što bi ju moglo smesti. A uči se i to, kako je i tebi biti na oprezu kod osoba drugoga spola i da jedino u bježanju griješne prigode možeš sačuvati tu najnježniju krjepost. S toga bježi od posijela i sličnih prigoda, da ne oskvrneš čistoće. — Kad pako angjeo navijesti Mariji, da će začeti i roditi sina, ne zna Marija, kako bi se to moglo dogoditi, pa pita: „Kako će to biti, kad neznam za muža?“ Da, toliko je držala do svoga djevičanstva, da bi bila voljela odreći se časti matere Božje, nego ga izgubiti. Na to će joj angjeo: „Duh sveti doći će na tebe i sila Višnjega osjenit će te; zato će se i ono sveto, što ćeš roditi, nazvati Sin Božji.“ Isus hotio se roditi od žene, ali od žene djevice. Rodi se čovjek, ali ne htjede biti po običaju naravnom začet. Zače se po Duhu svetom i rodi se od prečiste Djevice, da nam pokaže, kako treba da ljubimo čistoću. A ljubiš li ti čistoću u svemu: u mišljenju, govoru, činu? Ispitaj se malko, pa se zasrami. — Da angjeo Mariji dokaže, kako je to moguće, pozivlje se na čudnovat dogagjaj, veleć joj: „I eto Elizabeta rogjakinja tvoja, i ona zatrudnje sinom u starosti svojoj, i evo je šesti mjesec njojzi, koju zovu nerotkinjom; jer u Boga nije ni jedna stvar nemoguća.“ Na to reče Marija: „Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj.“ Ovim riječima

privoli Marija u utjelovljenje Sina Božjega, i tako je kod našega spasa sudjelovala i pomagala. Čim Marija ove riječi izusti, sigje u nju Sin Božji, primi od nje tijelo ili put čovječju. To otajstvo zove se utjelovljenje ili upućenje Sina Božjega. Obje pako svoje naravi, naime božansku, koju je od vijeka imao, i čovječju, koju je u vremenu primio, postavši kod utjelovljenja pravim i potpunim čovjekom, sjedinio je u jednoj osobi božanskoj. I tako posta Marija materom Božjom. No Marija se time ni malo ne pooholi; nije išla hvaliti se po kućama i kazati susjedama, što joj je angjeo rekao, već sve to čuvaše u srcu svom, smatrajući se službenicom Božjom. I tako se Sin Božji voljom Boga Oca i silom Duha svetoga uputi u utrobi bl. dj. Marije, i angjeli začugjeni klanjaju se utjelovljenomu svomu Gospodinu i prečistoj Majci njegovoj a kraljici svojoj. Štujmo i mi Spasitelja, no štujmo ujedno i njegovu prečistu Majku, koju on na toliku čast uzvisi.

2. Dok je Marija Isusa pod srcem nosila, pohodi svoju rogjakinju Elizabetu. Gle tamo na onom brijegu Zakarijinu kuću. U njoj samo dvije osobe, muž i žena: Zakarija i Elizabeta. Obadva stara, k tomu Zakarija nijem, a Elizabeta neplodna, ali zato ipak oboje pobožni, da su svima služili za dobar primjer. Sv. Luka veli: „Oboje bijahu pravedni pred Gospodinom i življahu u svemu po zapovijedima Gospodnjim bez mane“. To ti je prava slika kršćanske obitelji, u kojoj treba da vlada ljubav, mir, potpunost zakona. Ovako bi morali živjeti svi zakonski drugovi, pa makar ih snašla bolest ili druga kakva neugodnost, znajući da sve dolazi od providne ruke Božje. A vlada li takva ljubav i mir u tvojoj kući? Obdržavaju li se u tvojoj kući Božje i crkvene zapovijedi? O u kolikim i kolikim kršćanskim obiteljima vlada megju mužem i ženom mržnja

i nesloga, jedan drugomu ne vjeruje, jedan na drugoga sumnji, megjusobno se grizu, kolju i tuku. Kakva će biti djeca, kad su već roditelji takvi? Je li čudo, ako u takovoj kući nema nikakva Božjega blagoslova?

Sad motri Mariju, kako žurno ide po onim brežuljcima do Zakarijine kuće. Ona, Mati Božja, k tomu trudna, pak ide pješke po onim strmim gorama sa zaručnikom svojim sv. Josipom. A čemu ide na tako dalek i težak put? Ide k Elizabeti u pohode, veća k manjoj. Eto, kako bješe ponizna Màrija! A jesi li ti tako ponizan, koji nikomu, pa ni svojim roditeljima i poglavarima, ne ćeš da se pokoriš, već svima hoćeš da zapovijedaš i gospodariš? Od Marije uči se poniznosti. — Čim stupi Marija u Zakarijinu kuću, pozdravi Elizabetu; ova pako potrči Mariji u susret i ljubezno ju zagrli. Ovaj čas uzigra u Elizabetinoj utrobi sv. Ivan Krstitelj i ona se napuni Duha svetoga te sva ushićena reče Mariji: „Blagoslovljena ti megju ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje! I otkud meni ovo, da dogje mati Gospodina mojega k meni? . . . Blago tebi, što si vjerovala; jer će se izvršiti, što ti je kazao Gospodin.“ Gle kolik blagoslov donese Marija u Zakarijinu kuću! Elizabeta napuni se Duha svetoga, sv. Ivan Krstitelj već u utrobi starice majke skače od veselja i pripoznaje Isusa za Mesiju, sva kuća napuni se milosti Božje. Jesu li i tvoji posjeti uvijek praćeni takvim blagoslovom? Doneseš li ti svakamo, kamo dogješ, blagoslov ili morda neslogu, svagju, prokletstvo? — Tada Marija sva ushićena od radosti zapjeva onu divnu pjesmu zahvalnicu („Veliča duša moja Gospodina . . .“) za veliku milost, koju joj učini Svemogući. A hvališ li i ti uvijek Bogu za sva njegova dobročinstva? Ili zar ti Bog manje dobročinstvo iskaže, kad pod prilikom kruha u srce svoje primaš onoga istoga, koga je Marija po

Duhu svetom začela? A kako mu hvališ uvijek poslije pričesti? Slijediš li u tom Mariju?

Sv. Josip ode megjutim svojoj kući, a Marija osta kod Elizabete oko tri mjeseca. Pak što je to vrijeme radila? U svoj poniznosti i ljubavi pomagala je Elizabeti obavljati kućne poslove; rekao bi, da je k njoj došla za sluškinju. Kolika je to poniznost! A čuj i one njihove razgovore. Razgovaraju se samo o Božjim stvarima, i nastoje kako bi više Bogu omiljele. Marija pak k tomu tješi onijemljenoga starca, da strpljivo podnaša svoju nevolju i ufa se u Boga. A o čemu se ti razgovaraš u društvu? Da li su tvoji razgovori uvijek mili Bogu, ili se možebit moraš sramiti, da te drugi ne čuju? Od Marije se uči i ti ponizno živjeti i bogoljubno razgovarati. — Čim pako dogje sv. Josip po Mariju, posluša ga i odmah ide s njim kući. Time je Marija htjela dati svim ženama primjer, kako i one moraju biti poslušne svojim muževima. Pa ipak to je višeputa glavni razdor megju mužem i ženom, što mu je ova nepokorna i nad njim hoće da gospodari, a muž toga ne da, kao što i pravo ima, jer je on glava obitelji.

3. Malo kasnije i z i g j e z a p o v i j e d od c e s a r a A u g u s t a, da se popiše sav svijet. Pa budući da je Josip bio iz doma i plemena Davidova, morao je ići s Marijom u Betlehem, grad Davidov, da se tamo popiše. Premda su oboje imali dovoljno izgovora, to se ipak pokoravaju zakonu ohologa cesara, koji se proglasio gospodarom cijeloga svijeta. Odatle se uči, kako i ti moraš slušati svoje glavare i pokoravati se njihovim zapovijedima, pa bile one i teške. — Sad gle, kako se spremaju na put. Usred ljute zime moraju iz Nazareta u Betlehem; putevi slabi, dobrih gostiona nigdje, k tomu Marija slaba, trudna već deveti mjesec. Josip siromašan i prost tesar mora prekinuti svoj zanat,

zatvoriti radionicu i kuću, pa ju ostaviti providnosti Božjoj Bog zna do kada. Teško im je bilo ići od kuće, ali ipak idu rado. Siromašni kako su bili, slabo su šta uzeli sobom. Gledaj, kako idu, kako jedan na drugoga čeka, kako si podavaju ruke. Gle, kako počivaju i kako se slabo hrane; ali čuj ih, kako se pored svega čedno ponašaju i samo o Božjim stvarima razgovaraju. Da, tako bi se morali ljubiti svi zakonski drugovi, tako bi morali pomagati jedan drugoga. Nuder pridruži im se i ti, dragi kršćanine, pak se uči od njih, da se uvijek kadgod ideš kamo na put, čedno vladaš i o Božjim stvarima razgovaraš, naročito kad ideš na kakvo proštenje.

Već u kasno doba noći dogju Marija i Josip u *Betlehem*. Josip, koji je od vajkada tu imao dosta roda i poznanstva ide najprije k rogjacima, onda znancima i prijateljima, kuca sad na jedna sad na druga vrata i moli, da ga prime na konak. Ali ovi ili ne će da ga prime, ili vele da ga ne poznaju ili da nemaju mjesta. Nije druge van ići u javnu gostionicu, gdje pristaju ljudi svake vrsti. Sv. Josip ide unutar, te pita za konak, dok ga Marija čeka vani. No i tu im sreća slabo posluži. Sv. Luka veli: „Nije im bilo mjesta u gostionici." Za sve ima mjesta u gostionici: za pijance, kartaše, bogohulce, lupeže, bludnike i t. d. samo za Isusa i majku mu nema. „K svojima dogje i svoji ga ne primiše." (Iv. 1, 11.) O koliko puta je već ovako Isus i na tvoje srce kucao i prosio te, da ga u nj pustiš, pak nijesi htio; zatvorio si mu vrata srca svoga i gonio si ga od sebe. Šta si učinio?!

Sad kud će, kamo će trudni od puta, gladni i žedni, u najvećoj zimi, usred tamne noći? U gradu buka i vika; k tomu nitko ne će da ih primi, sve ih od sebe tjera, sve im se ruga. Nije druge nego da pogju van grada. Ali tamo nema više nikakve kuće, već

samo gdjekoja špilja, kamo se živina od oluje i drugoga zla vremena zaklanja. U takovu špilju *zaklone* se i Josip i Marija, da tu otpočinu, da prenoće. Sad pogledaj malko u tu špilju. Iz vana je na sve strane otvorena, vjetru i oluji izvržena, a u nutri tama, da se ništa ne vidi. Zid je živac kamen, po kom voda curi, a pod mokar i pun životinjskog blata. Sve je vlažno i gnjilo. Kamo da sjedne Marija sva od puta izmučena; na što da se nasloni Josip njezin zaručnik? Kako će tu otpočinuti? Sa svih strana puše mrzao vjetar, a oni nemaju na sebi ništa do haljina u kojima su došli. Jedan oslić i vol sve koliko im je društvo, sva utjeha i pomoć proti studeni, da se uz njih malko ugriju. Sv. Josip skrbi se, kako bi bolje ugodio svojoj djevičanskoj zaručnici, ali što će kad su mu prazne ruke, kad ništa nema. I tako dospije vrijeme, da Marija rodi Spasitelja svijeta. Da, u štalici će se Bog roditi, da posrami ispraznost i oholost ljudsku. Marija sve na okolo blatnom i mokrom podu stane moliti i razmišljati. I dok je tako u molitvi ushićena bila, rodi Sina Božjega, a da svoje djevičanstvo ne ozlijedi. Kao kad se voće otrgne sa grančice, a da se stablu ne naudi, i kao što sunčani trakovi prodiru kroz staklo, a da ga ne razbiju, pače ga još svjetlijim čine, isto tako luči se i Sin Božji od majčine utrobe, a da njezina djevojačtva ni najmanje ne oskvrne. Marija upre oči u svojega prvenca i suzama ga pere. Ali kamo ćeš sada s njim o Marijo? Zipke nemaš, kamo bi ga položila. Ah naručje tvoje, srce i prsi tvoje o Marijo, nek mu budu kolijevka. — Gle, kako mu se klanja i kako ga prikazuje Ocu nebeskomu. Sebe je svukla, da njega povije; a gle, kamo ga ono stavlja. Stavlja ga u tvrde drvene *jasli*, megju one životinje da ne ozebe, a da mu bude mekše podgrnja poda nj oštru, debelu slamu. To je tvoj

prijestol, Isuse, to je tvoja kraljevska kolijevka. Eto Onoga, koga su ljudi tolika stoljeća očekivali, za kojim su težili patrijarke i proroci! Eto Spasitelja svijeta! Eto Boga tvoga, dragi kršćanine! Vidiš kako plače i koliko trpi. Drhće od studeni, slama ga bode. Jedva se rodio, a već trpi i muči se. A što misliš, za koga ovako trpi, za koga plače? Za te, za te, dragi kršćanine. Već je onda počeo svomu Ocu nebeskomu zadovoljivati za tvoje grijehe. — Gle, kako ga božanska njegova majka uzdiže i k srcu svojemu pritište, a sad opet Josip u naručaj svoj prima. Ah što si je morala misliti Marija, kad ga je svojim djevičanskim mlijekom dojila, a što Josip, kad ga je u naručaju svom držao i cjelivao! Pristupi i ti, dragi kršćanine, k onom božanskom djetetu, pak se nagledaj njegova božanskoga lica. To ti je Bog, koji je jednom riječju stvorio sav svijet i na jednom ga prstu nosi; to je onaj Bog, pred kojim angjeli drhćući ničice padaju, da mu se poklone; to je onaj Bog, koga Izraelićani ne mogoše u pustinji slušati od straha da ne pomru, pa kako se evo sad ponizio! Leži u tugjim jaslicama i prevraća se na oštroj slami! Pristupi k njemu, pristupi, pak ga moli, da te blagoslovi. Ali Isus muči, ništa ne govori. Nu ako ne govori ustima, govori njegov plač, govore njegove suze, njegovi uzdisaji, govore jaslice i slama, na kojoj leži. Pristupi tamo bliže i prosi Mariju, da ti ga dopusti uzeti u naručaj. Poljubi ga i k srcu svom pritisni, da te ugrije svojom ljubavlju; uzdigni mu desnicu, da te njom blagoslovi. Sad ga vrati Mariji i prosi ju, da ti ga čuva. A prije nego otideš, klekni pred tvojim Spasiteljem i reci mu: „Ah Isuse, Spasitelju svijeta, klanjam ti se duboko. Zahvaljujem Ti, što si za mene čovjekom postao. Ah sada vidim, koliko me ljubiš. U štalici si se za mene rodio, da mi pribaviš nebo; za mene si se ponizio do slabašnoga djeteta, da me uzvisiš; za mene si odabrao skrajno siromaštvo, da me obogatiš. Ah sram me je, o Isuse, pred tvojim obrazom. Ti tako ponizan, a ja ovako ohol; ti u najvećem siromaštvu, a ja tako prilijepljen uz dobra ovoga svijeta; ti u trpljenju i plaču, a ja u raskošju i zabavama! Ah Isuse, kako je to sve protivno. Nu ne ću više tako, Isuse. Odsele slijedit ću te, slijediti tja do betlehemske štalice, do jaslica; slijedit ću te u poniznosti, siromaštvu, trpljenju. Samo molim te, pokrijepi me u ovoj mojoj odluci. A ti o Marijo, čuvaj mi moga Isusa, i već sada moli ga, da me spase." Amen.

RAZMATRANJE TRIDESET I TREĆE.

O pobožnim pastirima.

1. Najveće otajstvo narogjenja Sina Božjega ispunilo se usred zime, u polnoći, u štalici, u samoći, tmini i najvećoj tišini. Božanske osobe i svi kori angjeoski radovahu se tomu dogagjaju i naslagjivahu se u onom Božanskom djetetu, dok ljudi, za koje se to otajstvo vršilo, bijahu utopljeni u tjelesne naslade, te zaslijepljeni ne mariše za Onoga, koga su prije ljudi četiri tisuće godina toli željno iščekivali i njegovu se danu veselili. Da, tako bijahu ljudi onda iskvareni. Samo nekolicina njih ne dadoše se zavesti od svojih tjelesnih požuda, oholosti i dobara ovoga svijeta, u njima još tinjaše luč nebeske svjetlosti te imagjaše toliko moći, da se ne opriješe višoj objavi. Bijahu to, kako pripovijeda sv. Luka evangjelist u pogl. 2., prosti i siromašni pastiri, koji su blizu Betlehema stražili noćnu stražu kod stada svojega. Treba znati, da u istočnim stranama pastiri ni zimi ne zatvaraju svojega stada noću u kakvo natkrito

mjesto, već ga drže na polju u mjestu plotom ogragjenu naokolo, tako da ga pastiri moraju i noću izmjenice čuvati od lupeža i divlje zvjeradi. I oni imadu doduše uz stado pasa da ga čuvaju, ali ga ovi sami očuvati ne mogu. I evo zato veli sv. Luka evangjelist, da su pastiri bdili i čuvali noću stado svoje.

Ovim pastirima bi *prvim* javljeno najveće otajstvo narogjenja Sina Božjega; njim prvim bi javljeno, jer su bili budni. Pazi, da možda ne spavaš u kaljuži kakvoga grijeha. Njim prvim bi javljeno narogjenje Kristovo, jer bijahu ljudi krotki i dobroćudni, pak im evo Bog šalje angjela s neba, po svoj prilici Gabriela, da im navijesti veliko veselje narogjenja Sina Božjega. Ovaj isti angjeo dogje k pastirima s velikim *sjajem*, da im pokaže, kako je on angjeo svjetlosti, te mu vjeruju; ali mnogo više zato, jer je došao navijestiti im došašće onoga sunca, koje je imalo prosvijetliti sav svijet, te je dolikovalo, da se onaj dan i angjeli njegovi službenici zaodjenu najvećom svjetlošću.

Pastiri, videći angjela u tolikoj svjetlosti, *prepadoše se* vrlo, jedno zato, što im se prikaza iznenada, a drugo, jer takva što dosele još nikada nijesu vidjeli. Videći ih angjeo tako preplašene, utješi ih i reče im: „Ne bojte se; nijesam vam došao javiti stvari strahovite i neugodne, već vesele, koje će uzradovati za sada mnogo vas i cijeli puk židovski, a s vremenom i čitav rod ljudski. Evo vam javljam veselje veliko, da je plaču i uzdisanju za Spasiteljevim došašćem konac. Onaj, koji bijaše obećan patrijarcima, za koga su govorili proroci, koga su ljudi preko četrdeset vijekova željno iščekivali, rodio se evo danas u Betlehemu, u gradu Davidovu t. j. u gradu gdje se rodio David, od koga potječe Krist Gospodin.“ Evo i tebi se rodio Spasitelj, dragi kršćanine. On je i tvoj Spasitelj; jer je

došao iz neba na ovu zemlju, da i tebe spase. Ali on te ne će spasti bez tebe t. j. ako ti ne ćeš. On će te spasiti samo onda, ako ćeš i ti raditi zajedno s njim oko svojega spasenja. Blago tebi, ako to učiniš!

Ali gdje da *nagju* pastiri Mesiju? Po čemu će ga spoznati? E, vi prosti i ponizni ljudi, nemojte ga tražiti ni u bogatim kućama ni u raskošnim palačama, već idite u nisku kolibicu, u štalicu, kamo se živina od oluje i zla vremena zaklanja, tamo ćete naći djetešce bez postelje, bez zipke, bez pokrivala, povito u siromašne pelenice, gdje leži u jaslima na prostoj slami. To je *znak*, po kojemu ćete ga naći i poznati. Da, to su znakovi, po kojima možeš naći Isusa: poniznost, siromaštvo, samozataja. Po tom i ni po čemu drugome, naći ćeš i ti, dragi kršćanine, Isusa; a kad ga po tom nalaziš, treba da ga u tom i nasljeduješ. Bježi dakle oholost, bogatstva i veličje.

2. I u jedanput postade s angjelom mnoštvo vojske nebeske, koji su hvalili Boga govoreći: „*Slava na visini Bogu i na zemlji mir ljudima dobre volje.*“ Da, tako pjevahu angjeli nad narogjenjem svoga Gospodina, kad ga ljudi odbiše. On se dakle rodi, da proslavi Boga te nas pouči, kako je čovjeku sav svoj život slaviti Boga. A da li ti uvijek i u svem slaviš Boga, koji se za svaku malu srdiš i psuješ ga? Rodi se Isus, da donese mir ljudima, i to mir s Bogom, koji će imati onda, ako drže njegove zapovijedi; mir, koji će imati sami u sebi, ako krote svoje strasti; mir s bližnjim, ako čine djela ljubavi. A imaš li ti taj mir? Služiš li Bogu kako treba? Krotiš li svoje strasti? Ljubiš li bližnjega svoga? O kako slabo vršiš ono, što angjeli tako milo pripijevahu.

Sad razmatraj onu jednostavnost, kojom pastiri povjerovaše angjelovoj riječi; ono veselje, što im obuze

srce; onaj njihov razgovor: „Hajdemo do Betlehema, da vidimo to, što se ondje dogodilo, što nam je Gospodin kazao." Vidiš ih kako se spremaju na put, ištu darove, koje će sobom ponijeti, kako bude druge pastire, i zovu ih sa bližnjih brežuljaka, da im se pridruže te idu s njima u Betlehem. Premda ih s odlaskom angjela ostavi i ona svjetlost te se nagjoše opet u tmini, a to im um još osta rasvijetljen a srce ražareno željom, da tjelesnim očima vide što vidješe očima duha, što vjerovaše. Svoje stado ostavljaju providnosti Božjoj i trče put Betlehema. Trče, jer im je srce uspaljeno ljubavlju, a ljubav ne kasni. Sv. Luka veli: „I dogjoše žureći se." Gledaj što rade ljudi jednostavni i neuki: kako vjeruju angjelu, slušaju ga i idu da se o svem osvjedoče, pak se zasrami, što ti tako malo mariš za Isusa, što si tako lijen, te ne ćeš da ga i ti potražiš. O, kako ti je srce još uvijek mrzlo! Pastiri još onda, kad ih angjeo ostavi, ne zaboraviše na njegove riječi, a ti kako lako zaboravljaš na čuven spasonosan nauk u crkvi, učioni, kod kuće. Njima angjeo ne zapovijeda, nego im samo onako kaže, da idu u Betlehem, pa ipak idu, odmah idu, trče, a kad tebi zapovijeda Bog, da ideš u nedjelju i blagdan k sv. misi, o uskrsu k presvetoj pričesti, ne ćeš da ideš; ili ako ideš, ne ideš drage volje, već jer te roditelji tjeraju; ili ne ideš iz prave pobožnosti, već samo da ti koga u crkvi vidiš ili da tebe drugi vide. Da li se pako to pristoji, sudi sam.

2. Sad motri, kako pobožni pastiri ulaze u onu prostu špilju, za koju im je ili angjeo rekao, ili im ju Bog nutarnjim nadahnućem pokazao, jer kako bi znali, u kojoj se špilji (pećini) nalazi djetešce, što ga sad skoro rodila tugja žena, jedna od tolikih, koje su iz čitave židovske zemlje došle u grad, da se popišu. Motri dakle, kako pastiri ulaze u špilju, kako već na ulazu

zagledaju na Božansko dijete, što leži u jaslima na prostoj slami. Odmah se dosjetiše riječi angjelovih i uvjeriše se, da je istinito sve, što im bijaše kazao. Koji prvi dogjoše, domahuju ostalima, da se pašte vidjeti čudo. Sad stupe svi unutar. Videći kako se ono djetešce u jaslima sja, kako mu se majka i sv. Josip klanjaju, padoše i oni od veselja i strahopočitanja ničice pred njega te mu prikazuju svoje ako i male darove. O Isuse, ti bi rado, da ti se svi ljudi dogju pokloniti, ali za sada zadovolji se s ovo malo ubogih i neukih pastira. Primi njihova ponizna srca, pak dopusti i meni, da se i ja k njima pridružim, da ti se zajedno s njima poklonim i moje ti srce prikažem.

Videći pastiri, kako ovo malo djetešce sad majka a sad opet Josip u ruke svoje uzimlju i ljube, mole i oni sad nju sad njega, da im ga dopuste uzeti u ruke i poljubiti. Ah, prečista Djevice i sveti Josipe, dajte ga i meni, da ga u naručaj primim i poljubim, a ti Isuse ostani mi u srcu i nemoj se nikada odijeliti od mene!

Sad pitaju pastiri Mariju i Josipa, otkuda su došli, kako su se u onu špilju svratili. Sve hoće da potanko doznadu o narogjenju Isusovu, jer što tko ljubi, o onom rado i govori. A o čemu ti rado razgovaraš? — Pastiri premda vide maljušno i nejako dijete, gdje leži u jaslicama na slami, ipak ga priznavaju za Boga, srce im za njim gori i klanjaju mu se kao svomu Spasitelju O kolike bi nadrimudrace mogli ovi neuki pastiri posramiti! — Sad stanu pastiri pripovijedati Mariji i Josipu, što im se je sve dogodilo na polju, a kazivali su to putem i drugim pastirima, koji su se takogjer išli pokloniti Isusu u špilji; jer sveti Luka (2, 18.) veli: „I svi, koji čuše, diviše se tomu, što im kazaše pastiri." Nadalje kaže sv. Luka (2, 19.) „A Marija čuvaše sve riječi ove slažući u srcu svome" t. j. Marija pomnjivo

slušaše sve što su pastiri pripovijedali, ali nije dalje o tom s nikim govorila, pa ni s istim sv. Josipom zaručnikom svojim, već razmišljaše sama u srcu svojem o svim ovim stvarima, čudeći se, kako se malo po malo ispunilo sve i što bijahu proroci naprvo rekli i što bijaše angjeo Gabrijel navijestio i njoj i pastirima. Sam se Isus s pastirima ne razgovora, ne govori im ništa. Da, ne govori im ništa Isus, ali govori njegov plač, uzdasi i suze; govore jasli i slama, na kojoj leži. Ni pastiri mu ne govore ništa, ali govori njihovo srce, ljubav, poklon. Ja si mislim, da su pastiri ganuti milosrgjem Isusu učinili sve moguće, da mu bude bolje. Začepili su pukotine špilje, da bude zašticen proti vjetru i oluji Onaj, koji je zaslužio da se rodi u kraljevskoj palači, jer je kraljevskog porijekla, kraljevske krvi. A što pak ti činiš, dragi kršćanine? Zašto se ti ne pridružiš k onim pobožnim pastirima, zašto se ti ne ideš pokloniti Isusu. Ah dogji, dogji. Vidiš, kako se je za tebe ponizio: do najmalušnijeg i najslabijeg djetešca, do jasli, do slamice, a ti da mu se zato ne dogješ pokloniti? Ah dogji, dogji, pak ujedno prosi djevičansku mu majku, da ti dozvoli dotaknuti ga se i poljubiti mu noge. A prije nego otideš, daruj mu srce svoje, a moli i Mariju, da mu ga prikaže i da odsele on sam njim vlada, kako je njegova sveta volja.

Sad razmatraj, kako se oni pobožni pastiri teško dijele od Isusa. Ona tamna špilja bijaše im rajem nebeskih slasti. Teško im je ostaviti špilju, ali moraju. Milozvučno pjevanje ptičica i blejanje janjaca naviješta im, da puca zora i da im je otići k stadima svojim. Svaki hoće da još vidi Isusa, jer im se srce k njegovu prilijepilo. Da, muka im je rastati se s Isusom, ali ih služba drugamo zove. Oh da im je moguće uvijek kod njega ostati! Jedan mu se opet klanja, drugi ga ljubi, svi pako obećaju, da će mu se s novim darovima doći opet pokloniti. I tako se napokon svaki vraća k svomu stadu, ali pamet im je još uvijek u špilji kod Isusa u jaslima. Čuj ih sada opet što se ono na putu razgovaraju. Sv. Luka (2, 20.) veli: „I vratiše se pastiri slaveći i hvaleći Boga za sve što čuše i vidješe, kao što im bi kazano.“ Jedan pripovijeda, kolik je utisak na njega učinilo ono djetešce; drugi se čudi njegovu siromaštvu. Ovaj kaže, kako blago je na njega djelovala djeteća majka; a onaj, kako svet mora biti onaj čovjek, što ga tamo vidješe. Jedan veli, kako mu je ondje brzo vrijeme prošlo; a drugi, kako bi bio rado još ondje ostao. Jedan pripovijeda, što im je sve angjeo rekao; a drugi, kako je milo bilo čuti angjele gdje slave Gospodina. Jedan je veseo, što je tamo bio; a drugi, da ga se je nagledao i nacjelivao. Svima je srce od radosti kipjelo; svi slave gospodina Boga, što im je dao tu sretnu noć doživjeti i vidjeti novorogjenoga Spasitelja, što ih je po samim angjelima pozvao, da mu se poklone.

Što pak ti veliš, dragi kršćanine? Koji su tvoji razgovori i čuvstva, dok se vraćaš iz betlehemske špilje? Slaviš li Gospodina kako ga slaviše pobožni pastiri? Jesi li ti onako za Isusom zanesen kao oni? Da li ga onako ljubiš, da li mu se veseliš? Razgovaraš li se onako rado o njemu kao pastiri? Daj slijedi pobožne pastire, pak se često s njima mišlju prenesi u betlehemsku štalicu. Prikazuj Isusu srce svoje na dar i duboko mu se klanjaj. A štuj mu i prečistu majku Mariju, štuj ju uvijek, a navlastito ovoga mjeseca. Moli ju da ti bude zvijezdom prethodnicom na uzburkanom moru ovoga života. i da ti već sada bude zagovornicom kod sinka svoga Isusa. Amen.

RAZMATRANJE TRIDESET I ČETVRTO.

O obrezovanju Isusa Krista.

1. Svako muško izraelsko dijete obrezovalo bi se osmi dan po rogjenju u znak zavjeta učinjena megju Bogom i Abrahamom. Čim su dječaci bili obrezani postali su članovi naroda izabranoga i tim zadobili pravo na sve povlasti zavjeta. Bilo je pak obrezovanje kao neki ustuk proti istočnom grijehu, koji se poglavito pojavlja u putenoj požudi, a znamenovalo je, da obrezani imaju hoditi po duhu, a ne po puti. (Rim. 8, 4) Nego taj se obred nije obavio nego samo uz vrlo ćutljive boli, koje je morao pretrpjeti novorogjenac: krv je tu trebala da poteče iz njegova tijela.

I Isus bi obrezan. Sv. Luka (2, 21.) veli o tom ovako: „I kad se navrši osam dana, da obrežu dječaka, nadjenuše mu ime Isus, kao što je rekao angjeo prije nego se u utrobi začе.“ A obrezan bi po svoj prilici u onoj istoj špilji, gdje se i rodio. Dakle po tom cijelih osam dana bijahu Marija i Josip s Isusom u onoj špilji usred ljute zime, bez hrane, pokrivala i drugih nužnih stvari. Kako su morali stradati daleko od svoga zavičaja! Nego Mariju i Josipa ništa toliko ne muči, koliko obred poniznog obrezovanja i teška muka, koju će tada oćutjeti mili im Isus. Nu zašto da se Isus podvrgne tako teškomu zakonu? Ta on je nad svim zakonima. Zašto da ga obrežu i čiste, kad na njem nema ni sjene grijeha, kad je sama svetost i nevinost? Istina, njega taj zakon ne veže, no On, koji je došao ne da zakon poruši, već da ga usavrši, svojevoljno mu se podvrgava, pa bio isti kako težak i mučan. A što on hoće, to hoće i Marija i Josip. Njegova volja i njihova je volja, pak se evo i oni odlučuju podvrći ga zakonu obrezovanja. On već naprvo znade, što će se sve na njem počiniti, kako će ga obrezati. Već unaprijed vidi onaj nož, kojim će se ovršiti na njemu taj obred, i ćuti tešku muku, koju će trpjeti od one rane. Nu zato ipak on se premda nedužan rado podvrgava i tomu teškomu zakonu, da tebi dade primjer, kako se i ti moraš rado podvrći ma i još težemu zakonu, te ga rado i spremno slušati. Isus podvrgavajuć se zakonu obrezovanja puštą, da ga smatraju grješnikom, a ti grješnik hoćeš da se drugačijim pokažeš On nevin, koji ni sjenke grijeha na sebi nema, evo upotrebljava sredstvo za grješnike odregjeno; a ti grješnik sramiš se sredstva, koje je ustanovljeno za oprost grijeha naime ispovijedi. Isus u obrezovanju trpi za te velike muke, do krvi se muči, a ti ne ćeš, da za njega što podneseš. Isus je tako strpljiv i ponizan u mukama, a ti u nevoljama mrmljaš, i ako ti šta za rukom ne pogje, ljutiš se i psuješ, da te je grozota slušati. Tako li slijediš njegov primjer? On trapi svoje nedužno tijelo, a ti da tvojemu grješnomu i jogunastomu još ugagjaš? On nedužan tek što se je rodio, pak već trpi i prikazuje se kao žrtva za tvoje grijehe svomu Ocu nebeskom, a ti krivac tolikih grijeha, ne ćeš ni za koji da zadovoljiš! Ili zar misliš, da je tvoje tijelo nježnije od njegova? zar misliš da njega nije boljelo? Ili zar bi tebe krv više stajala nego njega? Sv. Pavao veli: „Još do krvi ne dogjoste boreći se proti grijehu“.

Sad pak razmatraj pobožnost Marijinu, koja je bez dvojbe bila kod obrezovanja svojega Sina. Pazi, kako Marija onu presvetu krv, tom zgodom prolivenu, prikazuje Bogu Ocu, moleći ga, da bi nje radi oprostio sve grijehe svim ljudima, i ako je moguće, da bi se njom samom zadovoljio za sve grijehe cijeloga svijeta,

jer ona sama neizmjerno mnogo vrijedi, — Jeste li vi majke ovako odane u providnost Božju, kao što je odana Marija? Jeste li pripravne za Boga i istu krv djece svoje t. j. smrt njihovu strpljivo podnesti i na svemu tomu još Bogu hvaliti i blagoslivljati ga?

2. „I nadjenuše mu ime Isus, kao što je rekao angjeo, prije nego se u utrobi začе." Angjeo Gabriel bijaše još prije rekao Mariji, da sinu, koga će začeti i roditi, nadjene ime Isus. (Luk. 1, 31.) To isto naloži i Gospodin Josipu u snu. Dakle sam Bog zapovjedi, da se novorogjeni sin Marijin ima zvati „Isus." Tako je! Isus znači Spasitelj, a ovaj je došao, da spasi sav svijet od grijeha. To potvrdi sam Gospodin Bog, kad reče Josipu: „Nadjeni mu ime Isus, jer on će izbaviti svoj narod od grijeha njihovih". (Mat. 1, 21.) Kako se morala uzradovati Marija, kad sinčića svoga prvi put tim imenom nazva! S kolikim počitanjem morao ga opetovati sveti Josip! „Isus mu je ime", tako opetovaše svi, koji prisustvovaše njegovu obrezovanju. Isus, Isus, to presveto ime razlijegalo se onda po čitavom nebu, od jednoga kraja do drugoga, a najviše bilo to ime po volji Bogu Ocu, koji mu je sam potpuno znao za značenje i sam mu bio začetnikom. Isus, Isus, čulo se tada i u paklu, i sav pakao njim zaorio, ali tamo nikad žalosnijeg časa od toga, jer za pakao to ime ništa ne koristi. Isus, Isus, zaorilo je tada veselo i na zemlji, jer je već tada počela osjećati dobročinstva toga velikoga imena i već tada bila natopljena presvetom krvlju Spasiteljevom. Isus, Isus, čulo se tada i u pretpaklu, gdje su nebrojene duše pravednika staroga zavjeta željno čekale došašće Otkupitelja svijeta i svoje izbavljenje. Kako utješljivo je to ime za pravednike!

Ako je tomu tako, je li moguće, da se koja kršćanska duša usudi to presveto ime bez nužde izgovarati,

to ime psovati? A kako ti štuješ to presveto ime? Izgovaraš li gu uvijek s dužnim počitanjem ili morda isprazno ili tja s proklinjanjem? Imaš li ga uvijek u srcu i ljubiš li ga nada sve? To je ime tvoje vjere, tvoga ufanja, tvoje ljubavi. Pazi se, da ga nikada kletvom ne pogrdiš. Isus znači spasitelj, i bez njega ti spasenja nema. Čuvaj se dakle, da ime spasenja svoga ne obratiš u predmet svoga vlastitoga prokletstva i osude. To ime neka ti bude pomoć u nuždi, utjeha u žalosti, potpora u nestalnosti. To ime neka ti bude za života uvijek u srcu, da ti na čas smrti može biti i na jeziku. To ime neka ti bude sada izvor milosti, da ti bude na smrti vijenac slave. To presveto ime časti sada i slavi, pak će ti biti u pogibli pomoć i utjeha. Zazivaj ga sada često sa strahopočitanjem u pomoć, pak će ti jednom biti na spasenje i slavu.

Ti se, dragi kršćanine, dičiš tim imenom, kao imenom svoga Spasitelja. No znaj, da je Isus to ime dobio, kad se najviše ponizio. Ponizi se i ti, da budeš vrijedan zvati se njegovim učenikom. Isusa je to ime stajalo krvi; ako hoćeš dakle biti i ti vrijedan njegov učenik, moraš mnogo trpjeti za Isusa i trapiti svoje tijelo, a ne smiješ mu laskati, kao što si mu dosele možebit laskao. Isusa ispovijedaš, moraš ga dakle i slijediti i zapovijedi njegove držati. Jesi li ga dosada slijedio i slušao? Ako nijesi, a ti odluči tvrdo, da ćeš ga barem odsada marljivo slijediti i pomno slušati.

3. Kad bi Isus obrezan i tako svojom vlastitom krvlju poškropljen, podiže svoje malene ručice k onoj, koja mu život dade. Ah primi ga, žalosna majko, koja ga jedina možeš primiti u naručaj, a da mu muke ne ponoviš, jer od svih ljudi jedina ti nijesi kriva proliću njegove krvi. Svi mi drugi, koji od Adama polazimo, krivi smo onoj njegovoj rani. Mi smo mu ju zadali

vašim grijesima, dok sama ti jesi bez grijeha začeta, te nikad ni najmanjega grijeha nijesi poznala. Ah Marijo, ti sada primaš u naručaj svoga božanskoga Sina, kad još nije nego samo nekoliko kapljica krvi prolio, ali će doći vrijeme, kad će ti ga, prečista Djevice, svega izranjena s križa na krilo postaviti, kad u njemu ne bude više niti kapi krvi. Ah majko, teško da ti to već sada ne znaš! Ah znaš, znaš, pa ipak strpljivo podnašaš i hvališ Bogu na njegovoj premudrosti i providnosti.

A ti, kršćanine, koji najbolje znaš, da si krivac onoj Isusovoj rani i žalosti njegove prečiste Majke, barem se nad njima sažali i oćuti, koliko oćutjeti možeš. Vidiš kako se Marija skrbi za svoga Sinka; kako ga ljubi, tješi i s njim skupa plače. Pak kad oni plaču, ti da ne plačeš? Ti, koji si kriv onolikoj krvi Isusovoj i onolikim suzama Marijinim, da ne spustiš ni jedne sažalne suze! Ah pristupi tamo k njima, pak se isplači. Pa buduć da si ti krivac njihovim mukama, moli ih za oproštenje i obećaj im tvrdo, da im više nikada ne ćeš ponavljati muka. A napose moli još Mariju, neka te preporuči Sinku svomu, da ti njegova presveta krv bude na spasenje. Ne znaj i to, kakogod što je Isusa ime njegovo stajalo muke i krvi, tako i ti putem muka i trpljenja treba da ugješ u život vječni t. j. nebesko kraljevstvo. Amen.

RAZMATRANJE TRIDESET I PETO.

O mudracima od istoka.

1. Bog je premilostivi otac svih ljudi, pa sa svakim govori jezikom njemu primjerenim. S pastirima, neukim Židovima, govori po svom angjelu poklisaru; dok s mudracima od istoka, koji bijahu zvjezdoznanci, ali

zastrti tminama neznaboštva, govori čudnovatim načinom zovući ih k sebi osobitim znakom, pokazavši na nebu čudnu zvijezdu, da ju zagledaju i kao nešta vanredna motre. Istina, kad se Isus rodi, očekivahu ljudi Spasitelja, jer još bješe živo Balaamovo proročanstvo, da će zvijezda izaći iz Jakova (IV. Moj. 24, 17.), nu mnogo više djelovaše na one mudrace milost Božja, koja ih potače da motre onu čudnovatu zvijezdu, što im se ukaza. O koliki i koliki su onu zvijezdu vidjeli, ali bez koristi! Šta je hasnilo, da su ju ugledali, kad je nijesu razmatrali i slijedili? Izmegju mnogih, koji je spaziše, samo trojica traže istinu, pa je i nalaze. Bijahu to ljudi ugledni i velikoga roda: mudraci, koji se baviše Božjim stvarima. No kao vještaci u zvjezdoznanstvu i liječničtvu bijahu štovani ne samo od prostoga puka već i od kraljeva i velikaša. Bijahu to, kako sv. oci vele, knezovi ili kraljevići, ljudi bogati i neodvisni, koji pod svojom vlašću imadoše velik broj sluga, kao što nekoć bješe Abraham, Izak, Jakob, Job i drugi. Pak ovakvi ljudi vjeruju zvijezdi, koja im se ukaza, te iz daleke zemlje, od istoka sonkraj Palestine, po svoj prilici iz tako zvane sretne Arabije, a imenito iz Madiana, Efe i Sabe, digoše se na put za zvijezdom u nepoznatu židovsku zemlju prema Jeruzalemu. Ne boje se ni teškoga puta ni ljute zime niti kakvih zapreka, već slušaju Boga, koji ih zove i spremaju se na put. Sad motri kako se spremaju; čuj njihove razgovore. Pogovaraju se, kakve će darove ponesti sobom novorogjenomu kralju, što će uzeti na put. Gledaj, kako se brinu za darove, spremaju za put potrebitu hranu, naregjuju tko će ih pratiti i već se odijevaju. Ali dobri ljudi, kamo se to spremate usred ljute zime? U židovsku zemlju. Ali židovska vam je zemlja jako daleko, kad ćete tamo? A znate li put, kojim vam treba krenuti?

A šta, ako vas na putu noć stigne? A ne bojite li se na tako dalekom i samotnom putu lupeža, divlje zvjeradi? A hoće li vas ljudi putem razumjeti? A šta ako se u ovo zimsko doba prehladite, kad budete morali noću više puta boraviti pod vedrim nebom? A šta ako obolite? Sad je evo većinom kišovito vrijeme, putevi su izderani, gostionica je rijetko gdje koja. Promotrite dobro sve te teškoće i nezgode, pak se radije nikamo ne spremajte, već ostanite kod svojih udobnih kuća. — Ah što to veliš! Mi istina ne znamo puta, znamo da je put dalek i tegotan, ali kad nas Bog zove, treba da ga slušamo i da mu se odazovemo, pa bilo to putovanje još teže. Mi idemo, pa idemo, jer to je volja Božja. — Ali dobri ljudi, komu ćete izručiti svoja imanja, kuće, blago? kako ćete ostaviti vašu obitelj samu? Nas sve blago ovoga svijeta ne može zadržati, da ne idemo. Božja je volja da idemo, pak idemo. — Ali ako već mene ne ćete poslušati, a vi se obazrite barem na plač vaših žena, rodbine, prijatelja, vaše mile djece. Ta šta će biti od njih, ako se već nikada ne vratite? Tko više ljubi oca ili majku, ženu ili djecu, rodbinu ili prijatelje nego Boga, taj nije njega vrijedan. Bog nas zove, njega treba da slušamo; njemu za volju sve rado ostavljamo i idemo . . . I zbilja oni usprkos svim tim prigovorima ostavljaju milu si domovinu, obitelj, kuće, blago, udobnosti, sve što im je najmilije i najdraže, sve što imadu; svaki uzjaše na svoju kamelu i izručivši se Bogu, koga jedinoga traže, krenuše na put.

Blago onomu, koji sluša glas Božji! Ali, žalibože, koliki lijeni i nevjerni ostaju gluhi i tvrdokorni na sve više opomene, te će s toga izgubiti kraljevstvo Božje, na koje ih Bog zove! Pazi se, da ne budeš i ti jedan od takvih, već slijedi radije mudrace u njihovoj mudrosti i spremnosti.

2. Prije nego počnemo razmatrati, kako se ona tri mudraca klanjaju Isusu u betlehemskim jaslicama, promotrimo malko, što se sve s njima dogagja na p u t u. Tek što su se počeli micati od kuće, miče se i ona čudnovata zvijezda, i ide pred njima. Da, tako pomaže Bog vanrednim načinom onima, koji ga slušaju. O kako veseli bijahu oni mudraci, kad ih ovako lijepo vodila zvijezda po nepoznatu putu! Ali čuj, što ono ovi pobožni ljudi razgovaraju putem. Razgovaraju samo o Božjim stvarima, o novorogjenom kralju, kako će mu se pokloniti, kakove će mu prikazati darove. Ovako bi morao razgovarati i ti, kad ideš na Božje putove jedino o Božjim stvarima. A o čem ti govoriš? S kim se družiš tada? Kako se vladaš? Da li si uvijek pobožan?

A koliko su muka morali pretrpjeti tako dugim putem! Sad se moraju penjati na brdo, sad opet sjašiti i ići pješke nizbrdice. A kako se slabo hrane, dok kod kuće bijahu svemu dobru vikli. No ipak oni sasvim tim idu veselo i zadovoljno, samo kad vide zvijezdu pred sobom. No kad tamo, došavši blizu Jeruzalema, zvijezda im se sakri i mjesto da se razvesele, što su već napokon dospjeli k cilju svomu, rastuže se nad izgubljenom zvijezdom. Tako se moraš i ti rastužiti, dragi kršćanine, kad smrtnim grijehom izgubiš milost Božju, svrhunaravnu svjetlost, jer si onda najnesretniji, makar inače svega imao u obilju. No kad im Bog sakri vanredno sredstvo, oni se latiše naravnoga sredstva, da nagju Onoga, koga traže. Pitaju, kako se ovaj grad zove? Pa kad čuju, da je to Jeruzalem, pospješe korake i idu kroz vrata u grad. Ljudi ih gledaju i čude im se, a oni jašeći na kamelima i okruženi što svitom svojom što radoznalom domaćom svjetinom idu ulicama grada i pitaju za kraljevsku palaću i novorogjenoga kralja. Oni bijahu tako uvjereni, da se Spasitelj rodio, te ne pi-

taju, je li se rodio ili ne, već uaprosto traže: „Gdje je kralj židovski, što se rodio?“ (Mat. 2, 2.) da mu se poklonimo. Židovi svi zabunjeni čude im se i vele im, da su se prevarili, a toga neka slobodno idu natrag, jer se Židovima nije nikakav kralj rodio. No oni sasvim tim tvrdi u vjeri jednako mole, neka ih povedu ka kralju, ne bi li ipak našli Spasitelja svijeta. Evo ih pred kraljevom palačom. Odjašu i idu ravno pred Iruda kralja, komu će odmah: „Došli smo da se poklonimo novorogjenomu kralju.“ A kažu i zašto: „Jer smo vidjeli njegovu zvijezdu na istoku,“ (Mat. 2, 2.), pak smo za njom došli. Mudraci spominju to zato, jer su iz proroštva znali, da će se u vrijeme narogjenja Isusova pokazati čudna zvijezda, pak držahu, da za to proroštvo znadu i Židovi, pošto su ga čestoputa čitali u svojim proročkim knjigama. Čuvši to Irud, ohol i slavohlevan kako je bio, misli si: Šta su dva kralja u Židovskoj? tko bi mogao biti taj, za koga ovi pitaju? da nije možebit to Mesija, koga ljudi očekuju? Pak se zato uplaši i on i sav Jeruzalem s njim (Mat. 2, 3.); on, jer se pobojao, da će mu oteti kraljevstvo, a Jeruzalemci, da će ih strogo kazniti zbog njihovih zlih čina. U ovoj smetnji sazove Irud veliko vijeće od sedamdeset i dva suca, jednoga predsjednika, koji bijaše veliki svećenik onoga vremena i potpredsjednika, da mu kažu, gdje bi se po proroštvima Krist rodio, za koja proroštva je ovo vijeće znalo i tumačilo ih. Zastupnici ovoga vijeća, iza kako su sv. pismo pomno proučili i pojedina proroštva složili i isporedili, rekoše svi jednoglasno: „U Betlehemu Judejskom“ (Mat. 2, 5.) pozivljući se na Mihejino proroštvo (5, 2.) koje veli: „I ti Betleheme, zemljo Judina, ni po čem nijesi najmanji megju kneževskim gradovima Judinim; jer će iz tebe izići knez, koji će vladati nad narodom mojim Izraelom.“ (Mat. 2, 6.) Onda Irud tajno dozva mudrace i pomno ih ispita, kad im se pojavila zvijezda, da tako dozna vrijeme, kad se imao roditi Mesija; pa kao da više vjeruje njima i zvijezdi, nego li svetomu pismu i velikomu vijeću, šalje ih u Betlehem veleć: „Idite i raspitajte dobro za dječaka, pa kad ga nagjete, javite mi, da i ja idem i da mu se poklonim.“ (Mat. 2, 8.) Irud bijaše već odlučio, da će pogubiti Isusa, ali pred mudracima sakriva tu svoju nakanu, te se pričinja kao da je i on pripravan ići pokloniti se novorogjenomu kralju, samo da mu ne bi zatajili ono što je želio znati. S toga i vapi sv. Fulgencije: „O lažljiva himbenosti, o opaka nevjero, o zlobna prijevaro! Ona krv nevine dječice, koju si nemilo prolio, svjedoči, što si od onoga djeteta hotio učiniti.“ A koliko takvih licemjeraca imade i danas!

3. Čuvši mudraci Iruda pogju put Betlehema, da traže Isusa i da mu se poklone. Pak zar im se nitko ne pridruži od tolikih zastupnika velikoga vijeća? Nitko. Ta zar nije megju njima bilo mnogo svećenika, književnika i učenjaka? Jest, bijahu svi. Ili zar nijesu možebit znali, da će se Mesija roditi u Betlehemu? Jest, znali su iz proroštva bolje nego svi drugi, a znali su i za proroštvo o zvijezdi, pa uopće bijaše onda mnijenje, da će doći Mesija, s toga su ga i očekivali narodi, i na pitanje mudraca: gdje je? uplaši se Irud i sav Jeruzalem s njim. Da, znali su to Židovi; k tomu i tugji ih još ljudi upozoriše na to, tako da i nehotice bijahu prisiljeni, da to potraže u sv. pismu i iz proroštva se osvjedoče o došašću Mesijinu. Pa kako to, da ga ni jedan ne ide tražiti? Strašne li zaslijepljenosti! I ti, kršćanine, znaš dobro za Isusa i za njegov sveti nauk, pa ipak si tako zaslijepljen, da ga niti tražiš u presvetom oltarskom sakramentu da se njim pričestiš, niti živiš po njegovu svetom nauku.

Čim mudraci izagju iz Jeruzalema, „gle, zvijezda, koju su vidjeli na istoku, ide pred njima, dok ne dogje i stane odozgo, gdje bješe dječak. A kad vidješe zvijezdu, obradovaše se veoma velikom radosti.“ (Mat. 2, 9. 10.) Da, koliko bijahu žalosni kad izgubiše zvijezdu, toliko se sada vesele što ju opet vide. Tako obraća Bog žalost u radost, te napokon tješi svakoga, koji u dobru ustraje do konca. Otuda se i ti uči, da u nezgodama i nevoljama nikada ne kloneš duhom, već se uvijek čvrsto uzdaš u Boga, koji ti može pomoći, a i hoće, ako ti je to za spasenje duše.

4. Kad dogju k Betlehemu gradu, zvijezda se spusti nad onu štalicu, gdje bijaše Isus i tu stane odozgo, te im pokaže, da su došli na mjesto, gdje će naći Onoga, koga traže. Pred tom štalicom sjašu mudraci sa svojih kamela, pa ovi kraljevići, bogati i ugledni ljudi, prigiblju se i idu kroz nizak otvor u špilju. Tu nagju dijete s Marijom materom njegovom, dok sv. Josip bješe valjda kamo otišao po kakovom poslu. Kad spaze dječaka, um im se razbistri, da u njemu spoznaju svoga Boga, svoga Mesiju. Puni vjere, premda kraljevići, padoše ničice na zemlju, pokloniše se Isusu u jaslicama i otvorivši dare svoje darivaše ga zlatom, tamjanom i smirnom (Mat. 2, 11): zlatom kao kralja, tamjanom kao Boga, a smirnom ili dragomašću kao čovjeka. I tako mudraci priznavahu Isusa kao kralja, Boga i čovjeka. Eto kolika bješe njihova vjera u Isusa, a kakva je tvoja? Oni ga traže, nalaze, klanjaju mu se, darivaju ga; a ti ga ili ne tražiš, da ga nagješ; ili ako ga nagješ, ne klanjaš mu se kako treba. Oni mu se do crne zemlje klanjaju, a ti se sramiš pred njim kod sv. mise prignuti koljena, a ako ih i prigneš, ne ćeš da mu daruješ ono što mu je najmilije, naime srce svoje.

5. Poklonivši se mudraci Isusu i nadarivši ga darovima, nijesu ga se mogli dosta nagledati. Srce im je gorjelo ljubavlju k njemu; pa ga ljubeći cjelivaju. Vjerom bogati i srcem usplamćeni plivaju u radosti, što su našli Onoga, koga su tražili.

Napokon i njima treba počinka nakon toli napornog putovanja. Dok oni mirno spavaju, Irud ne spava, već sprema vojnike i oružje proti malašnom i nejakom djetetu, koje još treba majčina mlijeka, da živi. Sav smućen i zabrinut čeka nestrpljivo mudrace, koji bijahu i zbilja odlučili, da se vrate k njemu, te mu kažu što su vidjeli. No dok oni spavaju, bdije Bog. U snu im naláže, da se ne vraćaju k Irudu, već da drugim putem idu u svoju zemlju. (Mat. 2, 12) Evo i tebi nauka, dragi kršćanine, kako ti je živjeti poslije ispovijedi. Drugim ti putem treba ići i bježati zlo društvo, posijelo i druge takve grješne prigode, jer jedino tako moći ćeš se čuvati od grijeha i dospjeti u svoju domovinu, nebesko kraljevstvo.

Poklonivši se mudraci opet Isusu i najljubežljivije oprostivši se s njegovom prečistom Majkom, bogati vjerom i milošću Božjom, hvaleći i slaveći Gospodina Boga, veseli i zadovoljni, drugim putem vratiše se kući. A idu što brže zato, da i u svojoj domovini čim prije navijeste narogjenje Spasitelja svijeta.

Evo i mene, mili Isuse, pred tobom u jaslicama. Vjerujem u te i klanjam ti se kao kralju i Bogu svomu. Ali čim da te nadarim, o Isuse? Pomognem li siromaku, nadario sam te zlatom; dignem li u molitvi pamet svoju k nebu, nadario sam te tamjanom; uščuvam li se od grijeha, nadario sam te smirnom. Ili u kratko: Srce svoje darivam ti, o Isuse. Ti odsele vladaj njim, kako je tebe volja, jer znam, da će mi to biti na duševno spasenje. Amen.

RAZMATRANJE TRIDESET I ŠESTO.

O očišćenju Marijinu i prikazanju Isusovu u hramu.

Četrdeseti dan iza kako porodi Marija Spasitelja svijeta, dogje u hram, da se po Mojsijevu zakonu očisti i prikaže prvorogjenca svoga Bogu, te prinese žrtvu: dvije grlice ili dva golubića. Tu nagje pobožnoga starca Simeona, koji uze ono Božansko dijete u naručaj, srdačno zahvaliv Bogu, što mu je udijelio toliku milost, da je doživio i vidio spasitelja svijeta. Nagje i pobožnu udovicu Anu, koja javi Spasitelja svima onima, koji očekivahu otkupljenje Izraela. Predstavi si, da si ti u tom hramu jeruzalemskom te gledaš i slušaš sve, što ondje biva, kako to pripovijeda sv. Luka evangjelist u poglavlju 2. vrstama 22—38.

1. Najprije gledaj onu Djevicu, kako ide u hram, noseći u naručaju maleno dijete. To ti je Marija, majka Božja, a u naručaju joj sinak Isus, prati ih pak sv. Josip. Gle tu svetu i pobožnu obitelj, kako su čedni i sramežljivi; kako već izvana pokazuju koliko štuju i časte hram, kuću Božju. A kako ti dolaziš u crkvu, da li uvijek onako pobožno kao Marija. kao sveta ova obitelj?

A šta će Marija u hramu, po što ide tamo? Ide da se očisti. Ali od česa će se čistiti ona, koja je prečista i neoskrvnuta Djevica? Nije li ono Božanski porod? Ili zar je samo čovjeka rodila, pa mora ići da se čisti u hramu? Zarima možebit kakvu ljagu na sebi, te se mora ići očistiti? Ne, ništa od svega toga! Ona je rodila Boga-čovjeka, koga je bez ljage začela. Pak zašto ide onda u hram, da se čisti kao druge žene? Ide zato, da osramoti našu oholost i da nas uči poniznosti. Mi grješnici ne ćemo da se podvrgnemo sred-

stvima naregjenim za oprost grijeha (kao što je sakramenat pokore), a Marija bez grijeha začeta i uvijek čista miješa se megju nečiste žene, i ide u hram da se čisti. Mi nečisti ne ćemo da se čistimo, a ona čista još se čisti. Ali Marijo! ako ti već nije stalo za tvoju čast, a to se barem skrbi za slavu Onoga, koga si rodila. Ti znaš dobro, da je On Bog; a što će sada reći svijet, kad te vidi, da si došla čistiti se u hram? Ah što to veliš! slava je moga Sina poniznost i posluh. — Da, Marija pozna svoga Sinka, zna, da mu je poniznost mila, a posluh drag, pa ga i ona slijedi u tim lijepim krjepostima. Sinak joj se podvrgao zakonu obrezovanja, pak i ona hoće da se podvrgne zakonu očišćenja.

Marija držeći Isusa u naručaju, poklekne na oba koljena i prikazuje Sinka svoga Ocu nebeskomu; kakvim čuvstvom, kakvim zaufanjem! U to je svećenik poškropi blagoslovljenom vodom i moli nad njom one molitve, koje su bile tom zgodom zakonom propisane. O kako je pobožno slušala sve riječi svećenika. U nju neka se ugledaju sve žene i od nje neka se uče, kolikim zaufanjem imadu svoje čedo poslije poroda prikazati Bogu i kako treba pobožno da primaju svećenikov blagoslov. Marija u svećeniku štuje Božjeg namjesnika; a što će reći, da ti tako slabo štuješ svećenike? Znaš li, koji je tomu uzrok? Tomu je uzrok, što u svećeniku gledaš samo jednostavnog čovjeka, a ne gledaš Božjeg namjesnika. Gledaš samo na njegove pogrješke i po njima ga sudiš, a ne ćeš da razumiješ, da je on mjesto Boga na ovoj zemlji, i da ti ga je Bog dao, da se po njem spaseš.

2. Sada gle onog časnog starca, gdje duhom svetim rasvijetljen dolazi u hram. Ljeta su ga već prignula, pa se o štap naslanja. To ti je starac Simeon. U očima mu čitaš samu svetost. Sv. Luka veli o njemu,

da „bješe pravedan i bogabojeći, koji čekaše utjehu Izraelovu i Duh sveti bijaše u njemu.“ Evo ti na ovom časnom starcu urezane slike čovjeka bogoljubna. Ovakav moraš biti i ti: pravedan, bogabojeći, uvijek u milosti Božjoj i pripravan na smrt. Temelj je pravednosti milost Božja. A kako se ti skrbiš za milost Božju? Da li ju pomno tražiš i da li dobivenu čuvaš? A trsiš li se, da ju sve više umnožiš molitvom i svetim sakramentima? Milosti Božjoj treba da dodaš strah Božji, bez koga nije moguće da duša dugo ostane u milosti. A bojiš li se ti Boga? Tko se Boga boji, taj dobro radi i grijeha se čuva, a jesi li ti takav? Onaj starac nije na drugo gledao i mislio do na Isusa Krista; a ti? Možeš li reći, da ti je Isus jedina utjeha tvoja na ovom svijetu, i da će ti biti i na drugom?

Sv. Simeon sasta se u hramu s Marijom kad je nosila u naručaju Isusa. Rasvijetljen Duhom svetim spozna u onom djetešcu Otkupitelja svijeta. Ushićen od radosti, što je dočekao Mesiju, srce mu za njim usplamti, te zaprosi Mariju, neka mu dopusti da ga uzme u naručaj. Sv. Luka veli: „I on ga uze na ruke svoje.“ S kolikom je vjerom primio Simeon na ruke Isusa, s kolikim počitanjem! Kolikom mu je ljubavlju usplamtilo srce, kad ga pritisnu na grudi svoje! A kako ti primaš Isusa u presvetom oltarskom sakramentu? Ti sretnim nazivlješ sv. Simeona, što je na rukama svojim držao Isusa, a ti ga primaš na jezik, u srce. On ga je samo jedan put primio, a ti ga primaš toliko puta, koliko se god puta pričešćuješ. On ga se samo dotaknuo, a ti se potpuno združuješ s njime. A je li tvoja vjera onolika, kolika je u onoga starca? Jesi li onako čist, pravedan i bogabojeći, kao što je on? Primaš li uvijek Isusa s onolikom čednošću i pobožnošću kao što ga on primi? Od ovoga starca uči se, kako imaš primati Isusa u presv. oltarskom sakramentu. Sv. Simeon samo ga je jedanput primio na ruke, pak se već napunio milosti Božje, a ti poslije toliko pričesti još tako mal plod pokazuješ.

Sv. Simeon, vraćajuć Isusa Mariji, zahvali Bogu onom glasovitom pjesmom: „Sad otpuštaš s mirom slugu svojega, Gospodine, po riječi tvojoj; jer vidješe oči moje spasenje tvoje, koje si priugotovio pred licem svih naroda, svjetlo da rasvijetli pogane, i slavu naroda tvojega Izraela.“ Bi li i ti mogao ovako veselo i zadovoljno reći, kad bi sada imao umrijeti? On veli: „Sad otpuštaš s mirom slugu tvojega, Gospodine, po riječi tvojoj“ t. j. sada me, Bože, slobodno uzmi s ovoga svijeta. Jer vidješe oči moje spasenje tvoje“ t. j. jer sam postigao što sam želio: vidio sam tvoga jedinorogjenoga Sina, kojega si poslao na ovaj svijet, da spasi sav rod ljudski. „Koje si priugotovio pred licem svih naroda“ t. j. koje si spasenje pripravio svim ljudima. Jer učinivši, da ovaj tvoj Sin uzme narav čovječju, udijelio si svim narodima milost, da mogu općiti sa svojim Otkupiteljem i iz njegovih usta čuti nauk spasenja. Ovaj tvoj Sin bit će proglašen i naviješten od apostola i učenika svim narodima; njegov će se nauk raširiti po cijelom svijetu. „Svjetlo, da rasvijetli pogane“ t. j. svjetlošću će evangjelja biti rastjerane tmine neznanja iz pameti i tmine opačina iz srdaca svih naroda, koji će odbaciti štovanje krivih bogova i poznat će Isusa za svoga Spasitelja, pa će po njemu napokon postići vječno blaženstvo. „I slavu naroda tvojega Izraela“ t. j. pošto se ovaj Spasitelj utjelovio u utrobi prečiste djevice Marije, koja polazi od pokoljenja Abrahamova i koljena Judina, a rodio se u Judeji ili Izraelu, gdje će propovijedati i tolika čudesa tvoriti, Židovi ili Izra-

elci imat će slavu i diku, jer je Isus njihov domorodac i gragjanin. Čuvši to Josip i Marija čugjahu se, jer ih to sve u velike zanimaše, i obveseliše se; a starac ih blagoslovi. Do blagoslova staraca uvijek se mnogo držalo, zato i oni rado primaju blagoslov od ovoga pobožnoga starca. A kako ti štuješ starce?

Sad se Simeon okrene prema Mariji, jer je ona mati Isusova, koja će prigodom njegove muke i smrti morati podnijeti teške boli. Simeon dakle proreče Mariji, što će se s Isusom dogoditi za života i kako će umrijeti, pak joj reče: „Gle, postavljen je ovaj na propast i na ustanak mnogima u Izraelu, i na znak, proti kojemu će se govoriti; a tebi samoj probost će mač dušu, da se otkriju misli mnogih srdaca“; kao da bi htio reći: Znaj, Marijo! da će došašće ovoga tvoga Sina biti mnogima zgoda, da griješe i da se izgube, jer ne će htjeti u njega vjerovati i nauk njegov prigrliti, već će mu se protiviti, i njega će samoga ubiti i tako navući na se vječno prokletstvo. No znaj, da će On u isto vrijeme biti mnogima uzrok sreće, jer će se, vjerovavši u njega i slijedeći njegovi zapovijedi, spasti na vijeke. Ako je dakle ovaj tvoj Sin došao, da spasi sav rod ljudski, znaj ipak, da se svi ne će spasti, jer se ne će htjeti, i tako će ovaj tvoj Sin biti znak, kojemu će se opirati t. j. ovaj tvoj Sin naći će mnogo protivnika, koji će osugjivati njegov nauk i ne će ništa držati do njegovih čudesa, koji će mu se rugati, psovati ga, pogrgjivati, krivo tužiti i sve moguće činiti, da ga pogube, dok ga ne će napokon smaknuti sramotnom smrću na križu. Ti ćeš sve ovo čuti i vidjeti, o Marijo, i srce će tvoje oćutiti toliku bol, kao da bi ti bilo probodeno oštrim nožem. Muka i smrt tvojega Sina dat će zgodu, da se očituje što tko ima u svojem srcu. Tada će se vidjeti, da je Juda izdajica, Petar nestalan, apostoli plašljivi, židovski svećenici zlobni, Pilat nepravedan, rimski vojnici okrutnici; ali će se u isto vrijeme spoznati tko je u svojem srcu krotak i ponizan, a tko ohol i ponosit, jer ovi će potonji zabaciti Isusov nauk, dok će ga prvi prigrliti. — Ito je prvi mač, koji je probo ljubezno srce prežalosne majke Marije.

3. Napokon evo i one svete žene, koja takogjer dozna za Spasitelja svijeta. To je Ana proročica, kći Fanuelova od plemena Aserova; ona je veoma ostarjela, bijaše udova oko osamdeset i četiri godine, koja ne odlažaše od crkve, postom i molitvom služeći Bogu dan i noć. Njezin ures dakle jesu: čistoća, samozataja, post, molitva i ustrajanje u službi Božjoj. To su krjeposti, kojima je zaslužila vidjeti Isusa Spasitelja svijeta. Ni ti ga ne ćeš moći drukčije naći i spoznati. Isusa možeš vidjeti samo čistim srcem. On sam veli: „Blago onima, koji su čistoga srca, jer će oni Boga vidjeti“. (Mat. 5, 8.) On se očituje samo onima, koji su mu vjerni u službi, i koji se mole. Ali motri malko, kako je ova sveta i pobožna udovica ustrajala u dobru. Već joj bijaše osamdeset i četiri godine, pak do ove godine nije izlazila iz crkve, služeći Bogu postom i molitvom dan i noć. Da, krjepost se ne kruni, djela se ne nagragjuju, ako nijesu ustrajna. Kako ćeš dakle ti dobiti vijenac, kad si tako nestalan i u dobru svaki čas popuštaš? Mnogo obećaješ a malo vršiš. Tu se treba svladati, pak činilo ti se štogod još teže. Kad se priučiš, bit će ugodno činiti ono, što ti je s početka bilo teško. Isus veli: „Tko ustraje do kraja, bit će spasen.“ (Mat. 10, 22.) Sveci se jedino tako spasiše.

Sad čuj, što veli sv. Luka o ovoj proročici: „I hvaljaše Gospodina i govoraše za njega svima, koji čekahu otkup Izraelov.“ Da, hvaljaše Gospodina, što je tu sreću doživjela, da je vidjela spasitelja svijeta. A

kako ti hvališ Isusu poslije sv. pričesti? Možebit se niti ne pomoliš, pak već bježiš iz crkve. No nije ni čudo, da je ona proročica o Isusu i drugima rado govorila, jer ga je ljubila, jer što tko ljubi, o onom rado i govori. A što će reći, da se ti uvijek o svjetskim stvarima razgovaraš, a o Isusu rijetko ili nikada? Jer ga malo ljubiš, a svijet odviše. Sv. Ana ljubila je Isusa, pak je rado o njemu i govorila, i to svima i svakomu, jer joj ljubav nije mogla podnesti, a da ga i drugi ne poznaju i ljube. Čisto živjeti, sa staležom se svojim zadovoljiti, u crkvi se mnogo baviti, tako ipak da se dužnosti staleža ne zanemare, Bogu vjerno služiti, njega hvaliti, o njem razgovarati, i nastojati da ga i drugi spoznaju i uzljube, to je slika pobožne kršćanske žene. Ugledaj se i ti u ovu pobožnu staricu, čini tako, pak ćeš i ti jednom vidjeti Isusa, vidjeti ga u nebu i uživat ga u sve vijekove. Amen.

RAZMATRANJE TRIDESET I SEDMO.

O bijegu u Misir (Egipat).

„Angjeo Gospodnji javi se Josipu u snu i kaza mu: Ustani i uzmi dječaka i mater njegovu, pa bježi u Misir, i budi ondje, dok ti ne kažem. Jer će Irud tražiti dječaka, da ga pogubi. I on ustavši uze dječaka i mater njegovu noću, i otide u Misir. I bi tamo do smrti Irudove, da se izvrši, što je Gospodin rekao preko proroka, koji govori: Iz Misira dozvah sina svojega.“ Tako sv. Matej evangelist u pogl. 2. vrsti 13—15.

1. Najprije predstavi si onaj dugi i teški put iz židovske zemlje u Misir ili Egipat, i prosi Isusa, neka ti razbistri um i ugrije srce, da ga sve više spoznaš, ljubiš i slijediš. Sad pak zagledaj u Irudovu palaču i u onu malu kućicu, u kojoj stanuje **Marija** i Josip s Isusom. Velebna Irudova palača puna je oholije, mekoputnosti, prijevara, laskanja, licemjerja. Irud hoće da pobjesni od jada, nemiran je, od zabrinutosti ne može da spava, snuje i pita, kako da pogubi novorogjenoga kralja; pa kad ga nemože naći, prolijeva nedužnu krv tolike nevine dječice. Dvoranici krijepe ga u njegovim zlim namjerama, odobravaju ih, laskaju mu, i sva njegova nedjela hvale i u zvijezde kuju. Toliku je nevinu krv prolio, pa ipak nije našao Onoga, koga je tražio. To ti je slika ovoga himbenoga svijeta, koji je sav gotov na prijevaru; nu ovdje možeš vidjeti kamo napokon dospijeva, koji se diže proti Bogu.

Nu prestani već motriti ovu Irudovu palaču punu zloće i opačine, pak baci radije pogled u onu siromašnu kućicu, u kojoj stanuje sveta obitelj. Tu kućicu možeš nazvati kućom pravednika; jer u njoj vlada mir i ljubav. Sve mirno počiva i spava. Providnost Božja bdije nad njom i angjeo je Gospodnji čuva i brani. U njoj se drži Božji zakon, a za zlo se i ne zna. Nastoj da i tvoja kuća bude takva, da svi Bogu služe, i da se nikad nikakvo zlo ni kletva ne čuje, pak će i u tvojoj kući biti Božji blagoslov i Bog će je štititi i čuvati.

2. Dok u ovoj kućici svi mirno spavaju, eto ti angjela, koji se u snu prikazuje Josipu, bûdi ga i veli mu: „Ustani i uzmi dječaka i mater njegovu, pa bježi u Misir.“ A zašto? „Jer Irud radi dječaku o glavi i traži ga, da ga pogubi.“ A kako će onda ovaj moći spasti narod, kad samoga sebe ne može spasti od pogibli? Pak što se ne može drukčije spasti nego samo bijegom? Što se ne bi mogao sakriti kamo u pustinju, kao sv. Ivan Krstitelj? Ili ako će već bježati, zašto da bježi baš u Misir, gdje su Židovi omraženi i pre-

zireni? Ne bi li bilo bolje da pobjegne k svetim trim kraljima u istok? Ne, Bog hoće ovako, pak tako mora biti. — Angjeo búdi Josipa a ne budi Marije, jer je Josip glava obitelji, koji treba da se za nju skrbi. Zapovijeda mu pako, da odmah ustane i uzme djećaka i mater mu, te bježi hitro u Misir. Josip bi mogao odgovoriti: Ali ja nijesam još spreman na put. Komu ću tako naglo izručiti kuću i t. d.? Tesarsko će mi djelo zaostati. Još imam nekoje radnje dogotoviti, dugove utjerati. No on ništa ne odgovara. — No Josipe! ako ti nije stalo za tebe, a to se skrbi barem za dijete i matèr mu, pak reci angjelu: Dijete je još nejako, a majka mu se od poroda tek ustala, tko će ih uzimati na tako dalek put, pak sada usred ciće zimske noći, po zlim i nepoznatim putevima, bez sredstava, u tugju i neprijateljsku zemlju, gdje mi nitko ne će dati nikakove zasluge; kako ću moći ići na put? Ni to ne navagja Josip. — Ali Josipe! reci barem angjelu: Zar ne bi bilo bolje da idem sjutra, a dijete i majka neka megjutim prespavaju; tko će ih sada noću buditi i po tmici bježati? Ni toga ne odgovara Josip. — Ali onda pitaj barem angjela: Kako dugo ću morati ostati u Misiru? No on ni toga ne čini. Angjeo mu samo zapovijeda: „Ustani i uzmi djećaka i mater njegovu pa bježi u Misir, i budi ondje, dok ti ne kažem.“ To je sve, što mu govori i ništa više mu ne kaza. Tako kuša Bog svoje pravednike, da vidi jesu li mu u svem vjerni i poslušni. A slušaš li ti uvijek tako Boga?

I zbilja sv. Josip ne pazeć na sve teškoće i zapreke, ustaje odmah, budi Mariju i Isusa, pripovijeda što mu je angjeo zapovjedio, kaže Mariji neka se spremi sa Sinkom, jer moraju odmah na put. I tako sv. Josip, Marija i Isus još one iste noći krenuše se na put, a da se ne pozdraviše ni s rogjacima, ni susjedima ni prijateljima; moraju ostaviti svoju milu domovinu, svoju siromašnu obljubljenu kućicu te bez svake popudbine i sredstava bježe u daleku nepoznatu zemlju, u kojoj su sve sami krivobošci, zli običaji, nepoznat jezik. Kako im je to bilo teško! A k tomu još ne znaju, do kada će morati tamo ostati. No oni ipak slušaju i veselo idu, jer Bog tako zapovijeda. Kolik posluh! Malo drukčiji od našega! Kućicu svoju i sve što je u njoj ostavljaju providnosti Božjoj i usred zimske mrzle noći zaputiše se nepoznatim putem, u daleku zemlju, uzdajući se u Boga. Marija sama nosi dijete, a Josip ih vodi kao angjeo čuvar.

3. Sad ih motri na putu. Sprijeda ide Josip, a za njim Marija sa sinčićem u naručaju. Putovi su zločesti i razrovani od kiše. Sad moraju preko jarka, a sad preko mosta. Sad se moraju penjati uz brdo a sad se opet spuštati nizbrdice. Gle, kako Josip podaje Mariji ruku, da sa djetetom ne padne. Često moraju počivati. Josip još bi kako tako išao, ali Marija ne može, pak je mora čekati. A čim se hrane? Šta su mogli sobom uzeti, kad su morali noću onako naglo ustati i otputovati? A kad bi i imali vremena da se spreme, nijesu mogli mnogo sobom uzeti, kad nijesu mnogo ni imali. Stan u dobrim gostionicama, kojih još k tomu svagdje ni nema, skup je, i tako su oni prisiljeni, kad bi ih noć na putu stigla, stisnuti se gdjegod. Ah kako je to bilo mučno za prečistu Djevicu! Ona bijaše naučna na samoću i na molitvu, a sada mora boraviti megju ljudima, u kojih možebit nema uvijek niti dovoljno čednosti i obzirnosti, a kamo li smisla za što uzvišenijega. Gdje da tu otpočine, kamo da smjesti sinčića? Cijeli ga dan nosila na rukama, a sad nema, kamo bi ga položila. Ah Marijo, drži ga i sad, drži; krilce tvoje neka mu bude postelja i zipka, a haljine tvoje pokrivalo. Umorna si,

istina, od puta, i tebi treba počinka, ali ti ljubiš Sinka svoga, ljubiš ga više nego samu sebe, pak ćeš se žrtvovati za njega i nastojati, da mu što bolje bude, bolje nego tebi. Ako ti i ne sklopiš oka, gledat ćeš, da se on prospava. I tako je Marija s Josipom i s Isusom putovala iz židovske zemlje ćak u Misir. Koliko dana morali su tako putovati!

4. Napokon dogju u Misir. Ali kamo će sada u tugjoj zemlji? Nikoga ne poznaju, s nikim ne znadu govoriti. Oh kamo su došli! Da im je bilo ostati kod kuće u siromašnoj kućici u Nazaretu ili u betlehemskoj štalici! No Marija i Josip su sasvim tim veseli i zadovoljni, samo kad su Isusa spasili od ubojičke ruke Irudove; rado će tu ostati, dokle god bude Isusu kod kuće prijetila kakva pogibelj života, pa makar morali tu i kosti svoje ostaviti. I zbilja oni ostaju sve dok Irud ne umre. A bijahu Misirci krivobošci. Pak tu je prečista Djevica sa sv. Josipom probavila više godina; tu je sproveo Isus prvu svoju djetinjsku dobu. A šta su tu radili toliko vremena? Molitvom, dobrim primjerom, spasonosnim naucima, samozatajom u tugama i nevoljama posijali su sjeme Božanskoga nauka, koje je kasnije daleko razgranulo svoje žile, niknulo i naraslo velikim stablom. Zato je u prvim vijekovima kršćanstva ovdje nauk Isusov donio obilna bloda. Otuda se evangjelska istina raširila na sve strane svijeta. Krv mučenička tu je najbolje osvijetlila crkvu Kristovu i nebrojeno mnoštvo ispovjednika ovdje je sebi od onih divljih pustara stvorilo najdražesniji raj na zemlji. Isus, Marija i Josip ostaviše u pokvarenom Misiru dobru uspomenu, boravak svoj bogato naplatiše. Svakomu, s kojim su općili, davali su dobar primjer, i koji se u njih ugledao, priučio se svakomu dobru. Ljubili su se, kako se samo sveta i pobožna obitelj ljubiti može. Bogu su

vjerno služili i revno mu se molili, a bližnjemu samo dobro željeli i činili. Uvrede su strpljivo podnašali i odmah opraštali, pače još i nagragjivali dobrim djelima. Tako življahu oni usred pokvarenog naroda, te im se svako morao samo da divi; ovako se vladahu u tugjoj zemlji, gnijezdu krivoboštva i svake opačine.

Tako moraš i ti živjeti i tako se ponašati svuda kamogod dogješ, makar u koju zemlju i megju kako izopačene narode došao. No tebe baš ne treba da kakav osobiti udes odnese megju takove narode; dan danas, žalibože, živiš svuda megju pokvarenim ljudima, premda se ne nalaziš megju krivobošcima kao što su se nalazili Isus, Marija i Josip, već megju kršćanima. Ali upravo to je najžalosnije, da ovi isti kršćani žive kao krivobošci, pa još i gore. Krivobošci barem do svojega zakona nešto drže i boje se svojih bogova, dok se kršćani svoje vjere srame i Boga svoga pogrgjuju najružnijim klevetama. Pogani cijene svoju vjeru, štuju svoje bogove, a kršćani jedan drugomu proklinju vjeru, psuju Boga i sve što je najsvetije na nebu i na zemlji. Nije li to život gori, nego što je u pogana? Crkve se slabo pohagjaju, sakramenti se zapuštaju, nedjelja se oskvrnjuje, nevjera i zloće svake vrsti preoteše mah. Većina kršćana samo su po imenu kršćani, a činom su gori od pogana. Nego ti ipak usred tako pokvarena naroda čini ono, što činjaše ona sveta obitelj u Misiru. Daj svakomu dobar primjer, služi vjerno Bogu i moli mu se vruće. Ljubi bližnjega i čini mu dobro. Ako te tko uvrijedi, strpljivo podnesi, odmah mu oprosti i dobrim nagradi. Nastoj da i ti koga obratiš, osobito da koga odvrneš od psovke, pak ćeš imati veliku zaslugu za nebo. Ne pogje li ti to za rukom, a ti si učinio što si mogao, jednaka te nagrada čeka u nebu; pače Bog i svaku dobru nakanu obilato nagragjuje. S toga čini

sve dobrom nakanom; pa ako i živiš megju zlim i pokvarenim ljudima, možeš lako sebi zaslužiti nebo, samo ako hoćeš. Blago tada tebi; jer zlato se u vatri kuša. Amen.

RAZMATRANJE TRIDESET I OSMO.

O povratku iz Misira u Nazaret.

„Tada Irud kad vidje, da su ga mudraci prevarili, razgnjevi se vrlo i posla te poubi sve dječake, koji su bili u Betlehemu i u svim krajevima njegovim od dvije godine i niže, po vremenu, koje je doznao od mudraca. Tada se zbi, što je rekao prorok Jeremija govoreći: Glas u Rami ću se, plač i jaukanje mogo; Rahela plače za sinovima svojim, i ne će da se utješi, jer ih nema. A po smrti Irudovoj, gle, angjeo Gospodnji u snu javi se Josipu u Misiru i reče: Ustani i uzmi dječaka i mater njegovu, i idi u zemlju Izraelsku; jer su umrli, koji su tražili dušu dječakovu. I on ostavši uze dječaka i mater njegovu, i dogje u zemlju Izraelsku. Ali čuvši, da Arhelaj vlada u Judeji, mjesto Iruda oca svojega, poboja se onamo ići; nego primivši u snu zapovijed, otide u krajeve Galilejske I došavši onamo, namjesti se u gradu, koji se zove Nazaret, da se zbude, što su kazali proroci, da će se Nazarejin nazvati.“ Tako sv. Matej evangjelist 2, 16—23.

1. Dok su dakle Isus, Marija i Josip boravili u Misiru, u židovskoj zemlji dogodi se grozno u b o j s t v o na nevinoj dječici. Vjerojatno je, da je Irud razjaren što uzalud čeka na mudrace, poslao sluge svoje na sve strane betlehemske pokrajine, da traže novorogjenoga kralja, pa kad ga nagju, da ga pogube. No pošto ga nijesu mogli naći, zapovjedi da se pogube sva muška djeca i to ne samo u Betlehemu, nego i u svim krajevima njegovim, da tako u njihovu porazu nestane i Isusa. A da se u vremenu ne prevari, te Isus možebit ne ostane živ, poče misliti, kada se ovo dijete po riječima mudraca moglo roditi. Držeć, da se nije rodilo iza kako im se već bila ukazala zvijezda, već se rodilo ili u isto vrijeme ili prije, naloži krvnicima, da pogube sve dječake počevši od onih, koji su se tek rodili, pak sve do onih, kojima su već dvije godine. Koliko nevine dječice bješe tada pogubljeno! Kolike su matere morale tada zaplakati! I zaista tolik bješe tad plač i jauk, da se tja u Ramu ćuo, a rascvililа se najviše Rahela t. j. Betlehem, blizu kojega bješe pokopana Rahela, Jakovljeva žena. Svaka je majka svoje čedo čuvala i sakrivala, ali kad tamo, ono se samo odaje, jer ne zna mučati, već plače i po plaču ga nagju. Krvoločni Irude! jednoga tražiš, a tolike ubijaš: svu mušku djecu od dvije godine i niže. To je plod oholosti okrutnoga kralja i prva stečevina poniznosti neoskvrnutoga jaganjca. Ona nedužna krv nevine dječice koliko je na sramotu oholome kralju, toliko je na slavu poniznom Spasitelju; koliko je na žalost uscviljenim materama, toliko je na korist onoj maloj dječici, koja su si kratkom i lakom borbom zaslužila vijenac mučeništva. Ovaj potok mučeničke krvi prvi je plod one krvi, što je proli Isus kod obrezovanja. To je prvi primjer krštenja krvi, koji ovoj dječici toliko vrijedi koliko krst vode, a k tomu im još pribavi vijenac mučeništva u nebu. To su prve žrtve prikazane za Isusa; njemu tim milije, što su zbog njega i u njegovo ime prikazane. Irud je Isusa tražio, da ga pogubi, pak što je napokom dobio? Ništa. Samo se mrskim i odurnim učinio pred Bogom i ljudima i Bog ga kaznio strašnom nutarnjom bolešću, tako da su mu se u živom tijelu zalegli crvi i izjedali ga, te si je svaki

čas smrt želio. Napokon pograbi nož, da si njim sam učini životu konac; nu nož mu bude iz ruke otrgnut i on umre zdvojan u najvećim mukama. Eto kako kazan Božja ne kasni; jer ako i odgodi Bog katkada kazan zbog svoga milosrgja, ali ona napokon stigne zločinca, kad joj se najmanje nada. Evo ga sad kako u paklu plače i jauče. Šta mu je koristila sva njegova oholost, veličanstvo i bogatstvo, kad sada mora gorjeti u paklu u vijeke?

2. Čim Irud umre, eto providnosti Božje, gdje odmah šalje angjela k Josipu kao i prije, da mu javi, da je sužanjstvu konac. Veli mu: „Ustani i uzmi dječaka i mater njegovu i idi u zemlju Izraelsku.“ Zašto to Bog po angjelu ne javlja Isusu ili Mariji, već sv. Josipu? Zato, da jedan i drugi budu poslušni Josipu, te znadu, da su od njega odvisni kao od glave obitelji. Otud se učite žene, da imate biti poslušne muževima svojim, jer oni su glava obitelji, a ne vi. Njima imate zasvjedočiti svoju pokornost i odvisnost, a ne da se vi nad njima uzvisujete, ili im dapače zapovijedate. Vidite, angjeo ne kaže niti Isusu, što ima raditi, premda mu već bilo više godina, ni Mariji, premda bješe Majka Božja, već Josipu, kao glavi obitelji, i oni ga slušaju kao svoga gospodara. Kaže mu i uzrok povratku: „Jer su umrli, koji su tražili dušu dječakovu.“ Odatle se vidi, da je osim Iruda više njih radilo Isusu o glavi, kojih je svih smrću Iruda, kao najglavnijeg okrutnika, nestalo. U Irudu i njegovim savjetnicima eto ti prave slike progonitelja Isusove crkve, kojih je ona uvijek imala, sada ima, a imat će ih dok bude svijeta. Nu kako je dojakošnjih nestalo, nestat će i sadanjih i svih, koji će ju još progoniti, dok će ona na njihovim ruševinama ostati uvijek čvrsta. I zbilja, kad neprijatelji njezini misle, da ju je Bog zapustio, da joj skrajna pogibelj

prijeti, da će joj brzo odzvonjeti, tada je Bog digne na prijestol, otkud se to bolje sja, što je prije bila više prezrena i progonjena.

Josip, čim mu to angjeo u snu javi, posluša kao što i onda, kad je morao bježati u Misir, ustaje i saopći prečistoj Djevici veselu vijest, kako su Bogom pozvani, da se vrate u svoju domovinu. Odmah uzeše drago djetešce, koje im bijaše sve njihovo blago, najveća radost i utjeha u tugjoj i nepoznatoj zemlji, i vratiše se kući. Gle sad ovo troje, kako se poput kakvog orugja puštaju vladati od providnosti Božje. Ni čemu se ne opiru, ni čemu ne prigovaraju, već slušaju. O kako lake su Božje zapovijedi čovjeku, komu nije srce uz nešto drugo prilijepljeno! Ovo je neizmjerno znamenit nauk za nas, da se uvijek ponizimo pred Bogom. Ovaj nauk imajmo uvijek pred očima te se uvijek podajmo u volju Božju. Budući da im sada ne treba žuriti i kriomice bježati, kao kad su bježali u Misir, ova sveta obitelj nije propustila, a da ne pozdravi i najsrdačnije se ne oprosti s onim osobama, s kojima je došla u kakav dodir ili spoznanstvo. Sve troje najsrdačnije zahvaljuju svima i svakomu, koji su im što dali ili kakvu uslugu učinili. Pa i sad od ovoga ili onoga dobivaju što im treba za put, a za sve to ne traže drugo do blagoslova. Isus, Marija i Josip blagosloviše i njih i njihovu zemlju, a taj će blagoslov jednom uroditi velikim plodom. No već je vrijeme, da se dijele. Videći, gdje odlaze, Misirci se za njima ražališe. Bijahu ovo dobri ljudi, pak je svakomu teško, što ih ostavljaju. Zaista krjepost je svima mila. O kako lijepu uspomenu ostavljaju za sobom! Ljudi su ih se dugo i dugo spominjali, ne mogavši tako lako na njih zaboraviti. Radosno se sjećahu njihove pobožnosti, ljubavi, mirnoga življenja, gorljivosti za slavu Božju, uopće dobroga

primjera njihova. Ostavljaš li i ti, dragi kršćanine, uvijek i svagdje ovako lijepu uspomenu za sobom? Ili ne moraju li se možebit mnogi i mnogi na tebe potužiti? O, kako je lijepo imati dobar glas. Naša poslovica veli: Više vrijedi dobar glas nego zlatan pâs.

3. Sad se pridruži malko k onim svetim trim putnicima, pak ih motri na putu. Vidiš one zle putove, one nezgode, kojima su izvrženi kao i onda kad su bježali u Misir. No oni sve to strpljivo podnašaju i veselo se vraćaju kući, samo kod je Isus ostao živ. A slušaj o čem ono razgovaraju, pak se od njih što dobra nauči. Najprije gledaj Mariju. Ona, Majka Božja i nježna Djevica, koliko mora putovati: iz Nazareta u Betlehem, gdje na putu porodi sina; onda u Jeruzalemski hram, da se očisti i Sinka svoga Bogu prikaže; zatim treba da bježi u Misir i sad opet iz Misira u Nazaret. Gledaj i na Isusa. On, gospodar svega svijeta, postao je malenim dječakom i povjeren brizi jedne uboge Djevice i siromašnoga tesara. Sad već Majci nije ni tako lako s njim, kao kad je bježala u Misir. Onda ga je dojeća mogla lakše nositi u naručaju, ali sad je poodrastao i teže ga je nositi. Megjutim on ide, koliko može, ali je još premal i preslab, da onolik put sam pješke prevali. S toga moraju ga često izmjenice nositi. Kad prelaze preko jaraka i slabih mostova podavaju mu ruku ili ga prenašaju. Često i sam ide, ali se brzo umori, pak zbog njega moraju i češće počivati. Čini mi se da ih vidim pod sjenom jednoga stabla, gdje počivaju. Tu mu pružaju koricu suhoga kruha i hladne vodice, da si utaloži glad i ugasi žegju te se tako za daljni put okrijepi. O Isuse! što ti sve za mene trpiš. Kako teško putuješ, kako gladuješ! Ti koji hraniš tolike ptice u zraku, tolike ribe u moru, tolike zvijeri u šumama i poljima, trebaš od ljudi komad suha krušca i napitak vode, da se okrijepiš. O koliko me ljubiš! A kad ću ja tebe početi ljubiti? Ispovijedam i sram me je, da te dosele nijesam ljubio, ali odsele ću te ljubiti, moj Isuse, i nikada te ne ću prestati ljubiti.

4. Angjeo kaza Josipu, da se vrati u izraelsku zemlju, ali u koje mjesto da se vrati, toga mu nije rekao. Samo prvo mu je zapovjedio, a drugo mu je ostavio na volju. Nu približujuć se k židovskoj zemlji, i čuvši da u njoj vlada Arhelaj sin Irudov, pobojа se ići u Judeju. Tko ljubi, onaj se i boji. Josip ljubi dragoga Isusa, pak se boji za njegov život. S toga izbjegava svaku pogibelj. U njega ugledaj se i ti, pak ako ljubiš Boga, bježi one pogibelji, one grješne prigode (posijela, zla društva, krčme i t. d.), gdje bi mogao lako izgubiti Boga. Budeš li se bojao izgubiti Boga, sigurno ćeš odanle bježati. Ne budeš li se toga bojao, propast ćeš, izgubit ćeš se, izgubit za uvijek.

U ovoj stisci ne znajući Josip na što da se odluči, molitvom se uteče k Bogu. Ovim svojim činom uči nas, kako i mi moramo biti oprezni, te kako nam u teškim i zamršenim okolnostima i u dvojbi molitvom treba pribjegnuti k Bogu, da nas rasvijetli. O kad bi i ti češće pitao Boga za savjet nego li ljude, ne bi toliko pogrješaka počinio. Bogu se svidje opreznost Josipova i molitvu njegovu usliša, pak ga opet u snu opominje, da ide u krajeve Galilejske. Eto, kako Bog tješi svakoga, koji se k njemu pouzdanjem utječe. „I došavši onamo, namjesti se u gradu Nazaretu.“ Nazaret je odabrao sebi za stanovanje, jer je i prije ovdje stanovao sa svojom prečistom zaručnicom, a i radi mnogih drugih uzroka: tamo je imao svoju kućicu, bio poznat i t. d., i tako se ispuniše proroštva, koja naprvo rekoše o Mesiji, da će se Nazarejin zvati. Tako se uvijek dogagja, da onaj, koji oprezno i pametno radi, i

pušta se voditi od providnosti Božje, bolju svrhu postigne, nego li je sam mislio i mogao se nadati. Od sv. Josipa uči se i ti uvijek mudro raditi, imajući uvijek svrhu pred očima, pak ne ćeš tako lako pogriješiti.

Kolike lijepe primjere i nauke čuo si opet danas, dragi kršćanine! Kako su sv. Josip, Marija i Isus bili poslušni! Kamogod im je angjeo zapovjedio da idu, išli su, a ti kako slabo slušaš. Oni su se i u najvećim nezgodama i nevoljama pustili u volju Božju, a ti hoćeš da dvojiš. Oni ovako mudri u najtežim i najzamršenijim slučajevima, a ti i vjetrenjast i lakouman. Oni se molitvom utjecali k Bogu, a ti ne samo da se ne utječeš, nego ga još i psuješ i grdiš. Oh sramote! ni u kojoj krjeposti ne slijediš ovu svetu obitelj, dapače još sve protivno radiš! Daj spoznaj već jednom, spoznaj svoju zabludu, pak se pokaj, moli za oprost, te reci: Ne ću više ovako; odsele ću slijediti svetu obitelj, jer znam, da mi je to najsigurniji put k spasenju. Amen.

RAZMATRANJE TRIDESET I DEVETO.

O dvanaestgodišnjem Isusu u hramu.

„Kad bi Isusu dvanaest godina, pogjoše roditelji njegovi u Jeruzalem po običaju praznika; i kad dane provedoše i oni se vratiše, osta dječak Isus u Jeruzalemu i ne znadoše roditelji njegovi. A misleći, da je s društvom, otidoše dan hoda, i stadoše ga tražiti megju rogjacima i znancima I ne našavši ga vratiše se u Jeruzalem, da ga traže. I poslije tri dana nagjoše ga u hramu, gdje sjedi megju učiteljima i sluša ih i pita ih. I svi koji su ga slušali, divljahu se njegovu razumu i odgovorima, i vidjevši, ga, začudiše se; i mati njegova reče mu:

Sine, šta učini nama tako? Evo otac tvoj i ja žalosni smo te tražili. I reče im: Zašto ste me tražili? Zar ne znate, da meni treba u onom biti, što je oca mojega? I oni ne razumješe riječi, što reče.“ Tako sv. Luka evangjelist 2, 41—50.

1. Najprije razmatraj, kako su sv. Josip i Marija bili pobožni. Oboje običavahu svake godine ići u jeruzalemsku crkvu, premda bijaše veoma daleko. Iz Galileje morali su preko cijele Samarije putovati u glavni grad židovske zemlje. Židovi imali su samo jedan hram, kamo su svi muškarci počevši od dvanaeste godine morali ići tri puta na godinu, i to o najvećim praznicima: vazmu, pedesetnicu i blagdanu šatora. Ovaj zakon obdržavao je točno i sv. Josip. Kamo sreće, kad bi se svi muškarci ugledali u sv. Josipa, pak revno dolazili k sv. misi osobito onda, kad pod smrtni grijeh moraju da dogju, naime u nedjelju i blagdan, i k sv. ispovijedi i pričesti naročito o uskrsu. Josip iz daleka putuje u Božji hram, da se ondje Bogu moli; a kolikim je kršćanima crkva blizu, čuju zvonjeti na misu, pa ni u nedjelju ni u blagdan ne dolaze, a mogu lako, samo da hoće. O kako će takvi teško odgovarati Bogu!

Ženski spol taj Mojsijev zakon nije vezao, pa ipak i Marija ide tamo iz pobožnosti, jer je to dobro djelo. Otud se vidi, kako pobožna bijaše Marija. U nju neka se ugledaju sve žene, te rado dolaze u crkvu i onda kad baš ne moraju, kadgod se mogu oteti svojim kućnim poslovima, no neka dolaze uvijek iz prave i čiste pobožnosti, da se Bogu mole, a ne možebit zato, da se tamo pokažu, vide koga, šapću i t. d.

2. Ovaj put i to o vazmu, kad bješe Isusu dvanaest godina uzmu i njega sa sobom. Židovi počinjahu svoje sinove voditi u jeruzalemski hram, ako ne prije a to barem, kad bijahu stari dvanaest godina. Kad da-

kle Isus navrši tu dobu povedeše i njega sobom u Jeruzalem. Gdje ste vi, roditelji: oci i matere? Evo vam primjera, kako treba da uzgajate svoju djecu. Od sv. Josipa i Marije učite se svoju djecu za rana voditi u crkvu. Žalosno je doista vidjeti, kako su mnoga djeca dan danas raspuštena. U nedjelju i blagdan mjesto da dolaze k sv. misi, ona se skiću. Što će biti danas sutra od takove djece, ako se za mlada ne priuče pobožnosti? Nijesu li tomu mnogo sami roditelji krivi, jer ili ih ne šalju u crkvu, ili ne paze na to, ili, što je još najgore, daju im zločest primjer, pošto ni sami ne idu u crkvu? Bilo što mu drago, težak će jednom morati takvi roditelji dati Bogu račun. Isus, još nejak, ide s Majkom svojom i hraniteljem u daleku jeruzalemsku crkvu, da i on ovrši zakon, na koji kao Bog nije bio vezan. Nu on ide, da počasti svoga nebeskoga Oca u hramu. Blago Mariji i Josipu s ovakvim djetetom! Blago roditeljima, kad bi svi imali dobru djecu! Djeco, mila djeco! Eto i vama primjera, u koji treba da se ugledate. Vidite, kamo ide malen još Isus. Ide u crkvu, a ide rado, premda mu je ova bila vrlo daleko. Sada znajte, kako morate i vi rado hoditi u crkvu, u crkvu, a ne okolo se skitati, nečedno možebit igrati se, šale zbijati i t. d.

3. Sad pogledaj na ono troje, kako idu iz Nazareta u Jeruzalem. Idu iz prave pobožnosti. A čuj ih, kako putem razgovaraju samo o svetim stvarima. Gledaj maloga Isusa, kako trči, kako veselo ide u hram svoga Oca nebeskoga, kako gori za njegovom slavom. Napokon nakon dugog puta, eto ih gdje se već približuju velikomu gradu Jeruzalemu. Čim iz daleka spaze na gori Moriji veličanstveni hram, svi ushićeni za slavu Božju, drže u nj uprte svoje oči, i idu ravno u nj, da se pomole Bogu. Gle kako čedno stupaju u crkvu i s

kolikim počitanjem i pobožnošću prisustvuju obredima Mojsijeva zakona. A stupiš li ti ovako čedno u crkvu, da li se onako pobožno u njoj vladaš, kako su se oni vladali u hramu, koji je bio samo slika svetih stvari, dok u našim crkvama stanuje sam Bog. Pa ipak već za ovaj hram reče kasnije Isus Židovima: „Kuća moja, kuća molitve neka se zove, a vi načiniste od nje špilju hajdučku“ (Mat. 21, 13.), jer su u njoj ili do nje prodavali potrebite stvari za žrtve. A što bi tek rekao Isus, da u naše crkve dogje, te vidi, kako se mnogi kršćani u njima nečedno ponašaju? Dosta žalosno je vidjeti, kako mnoga duša dolazi u crkvu samo zato, da se pokaže; kako se mnogi razgovaraju, okolo gledaju, nepristojno se okreću. A kolike se još zle misli i želje tu goje, koliki sakramenti svetogrdno primaju! Sa strahom i trepetom stupamo u kuće velikaša, koji su morda i veliki grješnici, a u kuću Božju dolazimo bez svakoga počitanja i gore se ponašamo nego na ulici. „Angjeli, koji su tamo, drkću od straha — veli sv. Ivan Zlatousti — ja sam ih vidio, kako se klanjaju Isusu u presv. oltarskom sakramentu, a raspušteni ljudi razuzdani mladići, bestidne djevojke smiju se, šapću okolo gledaju i zabavljaju se kao da su u kazalištu ili na javnoj kakvoj zabavi.“ Kad dogjemo pred kakovoga zemaljskoga vladara, mučimo, ponizno se vladamo i do zemlje se klanjamo, te se nikamo ne usugjujemo gledati nego u njega; a u crkvi, gdje sam Bog stanuje, koji je kralj svih kraljeva, tu se ljudi ponašaju oholo i ponosito. Nije li to žalosno, vrlo žalosno?

Nu povratimo se mišlju opet u hram jeruzalemski. Gledaj ono troje, kako rado borave u hramu. Sv pismo veli, da su se tek onda vratili kući, kad su se svršili dani t. j. svečanost, a svečanost je trajala punih sedam dana. Eto kako su bili pobožni! Na dlaku su htjeli

*

ovršiti zakon. A nama kako se dugo čini u crkvi! Ako pobožnost malko dulje zategne, već nam je dosadna i mrmljemo. Pokaže li se svećenik na propovjedaonici, da će nam propovijedati riječ Božju, okrećemo mu legja i izlazimo iz crkve. O kako je to sve protivno onomu, što su ovo troje radili! — Što si je morao misliti Isus, videći krv onolikih janjaca Bogu prikažanih? Kako mu je moralo biti na srcu, znajuć da ono sve predstavlja njega, koji će jednom za spasenje ljudi svu svoju krv prolijeti na križu?

4. Kad ovrše pobožnost, Josip i Marija v r a t i š e s e k u ć i, a Isus o s t a u Jeruzalemu, da oni nijesu znali. Nije čudo, da Isusa nema u njihovu družtvu, jer ili su obojica mislili, da je s drugom rodbinom, a navlastito sa svojim vršnjacima, ili je Josip mislio, da je s Marijom, a ova je opet mislila, da je s Josipom; jer Židovi su putovali na proštenja po spolu razlučeni. Nu u večer bi došla djeca k svojim roditeljima, da kod njih prenoće, i tako se Marija i Josip tek u večer dosjetiše, da nema Isusa, kad se sastaše da prenoće. Onu istu večer bijahu Marija i Josip u velikoj brizi za Isusom, tražili su ga posvuda megju rogjacima i znancima, ali ga ne nagjoše. S toga žalosni i zabrinuti vratiše se natrag u Jeruzalem, ne bi li ga možebit našli gdjegod putem, ako je zaostao, ili u gradu, ako se tamo izgubio. Što misliš, dragi kršćanine, da li se to slučajno dogodilo, što je Isus ostao u Jeruzalemu, a da Marija i Josip nijesu znali? O ne, Isus je to navlaš učinio. Pa zašto ih je ostavio, kad je naprvo znao, da će ih time rastužiti? Zašto? Zato da im pokaže, kako on ima drugoga Oca na nebu, i da je to volja njegova nebeskog Oca. A kako to, ta nije bilo poslušnijega djeteta od njega, niti će ga biti, pak zašto je ovakova šta učinio svojoj ljubežljivoj Majci i svomu brižnomu hranitelju? Nije bilo

djeteta niti će ga biti, koje bi tako ljubilo svoje roditelje, kao što je ljubio Isus Mariju i Josipa, pak ih ovako ražalostio! Da, bio im je poslušan i ljubio ih je, ali je više slušao i ljubio svoga nebeskoga Oca. Onako malen dječak kad se morao u onolikom gradu odalečiti od svojih najmilijih i ostati sam megju onolikom svjetinom, kako mu je to moralo biti teško! Dakako da mu je bilo teško, ali ou se izručivao providnosti svoga nebeskoga Oca. Kako je onda živio? Čim se prehranio? Jeo je ono što je isprosio od dobrih ljudi, i time bješe zadovoljan. A gdje je prespavao? Pribio se gdjegod kod hrama ili kao mali gost u kojega crkvenjaka. Šta je sve ovo vrijeme radio? Brinuo se za slavu Božju i spasenje ljudi, prisustvujuć molitvama, poslužujuć u raznim obredima, i dolazeć megju djecu, koja su se oko naučitelja skupljala na nauku. Ondje svojim mudrim odgovorima i čednim pitanjima pobudio je toliku pozornost, da su mu se svi divili, koji ga slušahu. Da, i isti oni glasoviti naučitelji ostali su začugjeni, videći kako dječak od dvanaest godina, koji ne bijaše nikada kod njih na nauku, tako izvrsno pozna zakon i tako ga mudro razlaže, a lako, da je iste naučitelje upozorivao na točnije razmatranje onih mjesta sv. pisma, koja proriču Spasitelja svijeta, i tako ih pripravljao da njega priznadu kao pravoga, Bogom obećanoga Mesiju.

5. Tek treći dan n a g j o š e Marija i Josip Isusa. Treći dan, jer jedan dan su već putovali kući, drugi dan su išli natrag, i tako ga tek treći dan nagjoše. A što misliš, gdje su ga našli? Nijesu ga našli gdje obilazi po ulici ili gdje se igra izvan grada, kao što ćeš malo ne uvijek naći našu djecu, već ga nagjoše u hramu. U hramu nagjoše Isusa, gdje sjedi megju učiteljima i sluša Božji nauk. Otud se i ti uči, gdje moraš tražiti Isusa. Nemoj ga tražiti u kazalištu ili na plesu, ne na po-

sijelu ili u kolu, ne na ulici ili u zabavama, već u crkvi. O koliko puta si ga izgubio smrtnim grijehom, pak ti još nije bilo žao! Marija ga je samo jedan put izgubila, pak je već bila neizmjerno žalosna, a ti, koji si ga toliko puta izgubio, da bi samo spustio jednu žalosnicu suzu To je onaj drugi mač, koji je probo njezino žalosno srce. A vi, mila dječice, učite se od Isusa, vašega vršnjaka da rado dolazite u crkvu na kršćanski nauk. Isusu nije trebalo slušati nauka, pošto ga je bolje znao nego svi oni učitelji, ali ga je ipak rado slušao, da vam dade dobar primjer.

I vidjevši ga Marija i Josip, začudiše se, ne toga radi što je pametno i mudro razlagao nauk, pošto su znali, da je on Sin Božji te je u njem punoća znanja i mudrosti Božje, već što ne znadoše razloga, zašto je ovako maljašan stao megju učiteljima razlagati nauk. Marija pristupi k njemu, i ne mogavši odoljeti srcu svome, pred svima mu slatko reče: „Sine, šta si nam to učinio? Koliku tugu si nam zadao, kad si nas ostavio, a ništa nam nijesi kazao? Ah, da znaš s kolikim strahom smo te tražili otac tvoj i ja. Evo već smo treći dan zbog tebe žalosni ne znajući, gdje si i što se od tebe dogodilo.“ Marija ovim riječima ne kori Isusa, koga je uvijek kano Boga svoga štovala, već mu samo očituje tugu i žalost, koju bijahu oćutjeli i ona i Josip videći se iznenada bez miloga si djeteta. Zove pako Marija Josipa ocem Isusovim zato, jer mu je bio hranitelj, i jer se je za njega i za Mariju brinuo kao najljubežljiviji otac.

Na to će Isus obojici: „Zašto ste me tražili? Zar nijeste znali, da meni u onom treba biti, što je Oca mojega?“ To će reći: Nije trebalo da me tražite. Ta imali ste znati, da je moja poglavita zadaća vršiti onaj posao, za koji me je Otac moj nebeski poslao na svijet, naime

da učim, muku trpim i umrem za spasenje ljudi. Da ste to promislili, ne biste bili tužni zato, što sam se od vas odijelio, niti biste se bili vratili natrag, da me tražite. Marija je u ovom razgovoru govorila s obzirom samo na Isusovo čovječanstvo, a Isus s obzirom na svoje Božansko poslanje, i tako Isus ne kori skrb i nastojanje svojih roditelja, već ih uči, da se morao odijeliti od njih, imajući vršiti zapovijed svoga nebeskoga Oca. Tako moraš nastojati i ti, dragi kršćanine, da najprije vršiš volju Božju i njemu da omiliš, pa makar time prouzročio tugu svojim vlastitim roditeljima.

„A oni — veli sv. Luka — ne razumješe riječi, što im reče,“ t. j. Marija i Josip razumješe smisao govora, razumješe naime, da govori o Ocu svom nebeskom, i da kaže, da mu valja vršiti volju njegovu. No ne razumješe tada pravo, koje su to stvari Oca nebeskoga, koje treba da čini i tim ispuni volju njegovu. Svakako je u te stvari spadalo, da ljude podučava a poslije za njih da umre. Nama pako sve je to do sad već jasno; znamo što je Isus za nas trpio i kako je na križu za nas umro. Sramota je samo za nas, što mi i poslije toga još ne ćemo da razumijemo. O zaista odviše je istinito ono što je rečeno, da ga svijet ne pozna (Iv. 1, 10.), a ne poznamo ga ni mi, kad ne ćemo da ga slijedimo u njegovim uzvišenim krjepostima.

O Isuse, Spasitelju moj, kad se isporedim s tobom, mora da se zarumenim od stida. Ti, tek što si se rodio, pak već bježiš u Misir, iz Misira se vraćaš u Galileju, iz Galileje putuješ u jeruzalemski hram. Ti si pravi putnik na ovoj zemlji. A daj i meni, o Isuse tu milost, da i ja spoznam, da sam ovdje putnik te nemam ovdje stalnoga prebivališta, već putujem u nebo. Otrgni mi dakle srce od ovoga svijeta, i dovedi me u nebo. Amen.

RAZMATRANJE ČETRDESETO.

O Isusovu življenju od dvanaeste do tridesete godine.

Našavši Marija i Josip Isusa, u jeruzalemskom hramu, povedu ga sobom u Nazaret. O tom veli sv. Luka (2, 51, 52.): „I sigje s njima i dogje u Nazaret, i bijaše im poslušan. I mati njegova čuvaše sve riječi ove u srcu svojem. I Isus napredovaše u mudrosti i dobi i milosti kod Boga i ljudi."

1. Danas da vidimo, kako živi Isus u svojoj domovini! Najprije predstavi si onu siromašnu kućicu u Nazaretu, kamo se Isus s majkom svojom i s othraniteljem sv. Josipom vratio iz Jeruzalema i ondje živio od žuljeva ruku svojih. To ti je niska i prosta kolibica. U njoj se nalazi mala tesarska radionica sv. Josipa. Stupi malko u nutar, pak motri onu siromašnu čeljad, koja si u njoj znojem lica svoga zaslužuje svoj svagdanji kruh. Ta čeljad jesu: sv. Josip, glava kuće, čovjek pravedan i bogabojeći; njegova prečista zaručnica bl. dj. Marija i njezin sinak Isus, dječak od dvanaest godina. Gle, kako se svoj trojici na licu zrcali ljubav, sloga i mir, koji megju njima vlada; a i nije moglo biti drukčije, jer poniznost mora da rodi ovakvim plodom, mora izvoditi ovakve krjeposti; a veće poniznosti niti je bilo niti će biti, nego što se nalazila u ovoj malenoj i siromašnoj kućici.

Isus, gospodar neba i zemlje, vrši u ovoj kućici krjepost poniznosti u najvišem stepenu. Sv. Luka veli, da je Isus bio poslušan svojim roditeljima. Razmatraj ozbiljno ovo malo riječi, pak pitaj: Tko bijaše poslušan? Bog bijaše poslušan, stvoritelj neba i zemlje, najveći

Gospodin i gospodar, koji sav svijet drži na malom prstu i njim kreće po svojoj volji. A komu bijaše poslušan? Ljudima bijaše poslušan, stvorovima svojim, slugama svojim. A kako ih slušao? Slušao ih je veselo i rado. A u čem? U najjednostavnijim stvarima pazio je na njihovu želju. Mariju sluša u stvarima kućnoga gospodarstva, a Josipa u svem, što je tesarskog zanata. Što radi dječak od dvanaest godina u tesarskoj radionici, to radi Isus u Josipovoj radionici. Pa kako dugo je slušao? Do tridesete je godine ovako radio: dakle ne jedan dan, jednu godinu, ne dok je poodrastao, te se mogao sam lako prehraniti, već tja do tridesete godine, kad je morao početi vršiti djelo, da otkupi rod ljudski. — Djeco, mladići i djevojke, evo vam uzora, u koji treba da se ugledate. Evo vam primjera, komu nema ravna. Od Isusa učite se, kako imate biti poslušni svojim roditeljima, svojim gospodarima. A što je to, te u vašim kućama nema mira ni sloge, već se karate i svagjate? To je zato, jer nijeste ponizni, jer megju vama vlada oholost. A mudri Salamon veli: „Megju oholima uvijek su svagje." (Prič. 13, 10) Zasrami se već jednom ti, ohola prašino, pak se ponizi pred onim, koji se za tebe ponizio.

2. Isus u onoj kućici napredovaše u mudrosti i dobi i milosti kod Boga i ljudi. Da je napredovao u d o b i, po sebi se razumije, jer je to posve naravski. Mogao je doduše odmah uzeti jaku narav i muževnu veličinu, kao što je stvorio Adama, ali nije hotio. Volio je biti djetetom i naravskim načinom rasti do muževne dobe, da tako svakoj dobi bude za uzor.

Napredovaše u m u d r o s t i i m i l o s t i. Za čudo je, zašto kaže sv. Luka, da je napredovao u mudrosti i milosti Onaj, koji već od začeća svoga bijaše pun mudrosti, milosti, i znanja Božjega, tako da već ništa više

nije mogao dobiti. Veli to sv. evangjelist zato, da pokaže, kakogod je Isus rastao tijelom, tako se i tim veća pokazivala njegova mudrost u vanjskim djelima, t. j. čim je više rastao tijelom, tim se više činilo ljudima, da raste i u mudrosti i milosti, te je tako bio drag ljudima, koji sude čovjeka po vanjskim činima; a mio bijaše i Bogu, koji vidi i znade, što je komu u srcu. Otud se uči i ti, dragi kršćanine, šta više rasteš u godinama, to više treba da rasteš u krjepostima. Otud se uči, da s godinama ujedno napreduješ i u mudrosti i milosti Božjoj. U godinama doduše napreduješ, svakim si danom stariji, nu jeda li ujedno napreduješ i u milosti i krjepostima? Kolike si već godine proživio, pak koje si si milosti stekao, koje krjeposti usvojio? Na sudu te Bog ne će pitati, kako si star bio, već kako si živio. Blago onomu, koji odmah za mala počne sveto i pobožno živjeti. Blažen takav život. Ako je i kratak, drag je i mio Bogu; dok što koristi dug život, ako je grijesima okaljan? Koliko ti je sada godina? Ah, da si odmah za mala počeo pobožno živjeti, pak s godinama sve više napredovao u milosti i krjepostima, na kolik bi se već stepen svetosti bio popeo. Ali oh, žalosti, ti si sve protivno radio. Što si više rastao, to si više u milosti i krjeposti nazadovao, a u zloći i opačini napredovao. Od godine do godine sve si gori postajao. Dozovi sebi malko u pamet svoju djetinjsku dobu, mladost, muževnost, starost. Sad isporedi svoju sadanju dobu s djetinjstvom svojim. Ah blažena nevinosti, kako si lijepa, Bogu i ljudima mila i draga! U djetinjstvu nijesi još znao za nikakvo zlo, svemu si vjerovao, svakoga za dobroga držao, nikoga nijesi ogovarao, bio si angjeo u čovječjoj puti. A kasnije, a sada? Joj, za kolika si zla od onda doznao, kolikim se grijesima priučio! Znači li to s dobom napredovati u milosti i krjeposti?

Isus napredovaše u mudrosti i milosti kod Boga i ljudi: kod Boga, jer mu bješe uvijek prva i najveća zadaća slaviti svoga nebeskog Oca ovdje na zemlji; a kod ljudi, jer im je uvijek i u svem davao najbolji primjer krjeposnog i svetog života. Tako moraš i ti napredovati u milosti i krjepostima, najprije kod Boga, onda kod ljudi, t. j. najprije moraš nastojati, da omiliš Bogu, onda ljudima. Najprije treba da si dobrim djelima stečeš zasluga kod Boga, onda dobrim primjerom prednjačiš drugima na putu spasenja.

3. Isus je čitavo ovo vrijeme t. j. od dvanaeste do tridesete godine radio sa svojim othraniteljem sv. Josipom i tako u znoju lica svoga zasluživao sebi svagdanji kruh. Sv. evangjelisti govore za to, pripovijedajući, da su se ljudi presenećeni pitali, kad počne Isus javno učiti i čudesa činiti: „Nije li ovo tesar?“ (Mark. 6, 3.) „Nije li ovo tesarski sin?“ (Mat. 13, 55) Da, čudili su mu se, čuvši ga onako mudro pripovijedati i vidjevši njegova čudesa, jer nijesu znali, otkuda mu toliko znanje i moć, jer su za njegove roditelje znali, da su siromasi, a i njega samoga vidjevali su sa sv. Josipom gdje radi. Ovo proreče o njem već Psalmist navodeći ga sama gdje govori: „Siromah sam ja i u poslu od mladosti svoje“. (Ps. 87, 19.) Vidiš li dakle, koliko je siromaštvo u onoj kućici? Sve moraju raditi sami da prežive. Sami bez sluge i sluškinje moraju si žuljevima i znojem zasluživati svagdanju hranu a tako i Isus. Kolikim zaćugjenjem morali su angjeli gledati svoga Gospodina gdje radi u tesarnici! A gledaj ga i ti, kako se u toj siromašnoj radionici trudi Onaj, koji je jednom riječju svijet stvorio, uzdržava ga i upravlja. Gle ga, kako sv. Josipu podaje blanju i uči se s njim piliti. Eno ga, kako u starijoj dobi već sam prigregjuje tesarsko djelo, kako teše, blanja i pili. Postavši mladićem

prvi ustaje i do kasne noći neumorno radi. Kad je kakvo djelo dogotovio, sam ga nosi onomu, koji ga naručio. A gle ga, gdje i po kućama ide, da koješto popravio staro. U ruci mu bat i svrdao, kliješta i čavli, pila i blanja. Vidiš ga, kako svrdlom vrta, čavle primjera i zabija, pili i blanja; kako se muči, da ga znoj polijeva; siromašno se hrani, a uza sve to ipak je zadovoljan. To ti je jedinorogjeni Sin Božji, stvoritelj i gospodar svijeta. Koliko je čudo kad u rukama Boga-čovjeka, koji je stvorio sunce, mjesec, zvijezde, vidiš bat, blanju, pilu i t. d.; kad motriš Onoga, koji sav svijet hrani, gdje se od rana jutra do mrkle noći muči i kini, da si svagdanji krušac zasluži. Ne znam čemu da se više divim: njegovoj poniznosti ili njegovom neumornom radu? Zasrami se, kršćanine, s tolikoga prizora. Isus, Bog tvoj i Spasitelj, ne stidi se vršiti poslove najsiromašnijega tesara, a ti siromah stidiš se siromaštva i staleža svoga! On, gospodar svega svijeta, teškim si radom zaslužuje svagdanji kruh, a ti mrmlješ na svoje siromaštvo i uklanjaš se svakomu težemu poslu. No znaj, kao što je ptica stvorena da leti, tako si i ti stvoren da radiš. Sv. Pavao veli: „Ako tko ne će da radi, da i ne jede". (II. Tes. 3, 10.) Čuvaj se lijenosti, jer lijenost se hvata duše, kao rgja gvožgja. Lijenost je mati svega zla; ona je naučila ljude mnogoj nevaljalštini. Lijenost je izvor mnogih grijeha; vražji je to vanjkuš. Znaj da nema na svijetu ništa dragocjenijega od vremena, a vrijeme brzo leti i nikad se više ne vraća. A doći će vrijeme, kad ćeš morati za svaki izgubljeni ili zlo upotrebljeni čas dati Bogu težak račun. O kako će ti tada biti žao za svaki takav čas! Rado bi to ispravio, ali ne ćeš moći — bit će već prekasno.

No zašto je Isus gotovo sav svoj život, punih trideset godina, probavio u samoći, baveć se većinom tesarskim zanatom? Zar ne bi bilo bolje, da je išao u svijet, pak da je od mladosti svoje propovijedao narodima svoj Božanski nauk? Koliko bi ih bio za to doba obratio! Zašto se sakrio u Nazaretu i tolike godine sproveo tamo u neznatnom zanatu? Zašto! Zato je ovako radio, da zlo naše u korijenu izliječi. Sin Božji hotio se poniziti i trideset godina proživjeti u samoći, da našu oholost ponizi i izliječi, i ako se ova, veli sv. Augustin, ne izliječi poniznošću Sina Božjega, ničim se više ne će moći da izliječi. To je tolik lijek, nad kojim većega nemá. Istina, tridesetgodišnja samoća Sina Božjega bezdan je nečuvene poniznosti, ali je bio nuždan, da izravna drugi bezdan oholosti, u koji nas sruši Adam svojim neposluhom. Kao što nas je prvi čovjek Adam svojom ohološću srušio u ponor vječne propasti, tako treba danas drugi Adam — Isus — svojom poniznošću iz toga ponora digne i oslobodi.

Zasrami se pred ovako poniznim Spasiteljem svojim, padni ničice pred njega te mu reci: O Isuse, Spasitelju moj! Ti, Bog, ovako si bio podložan ljudima, a ja ne ću, da se komu pokorim. Ti si bio uvijek u poslu, a ja i za spasenje duše svoje ovako sam nemaran. Ti si bio uvijek siromah, a ja sve više težim za dobrima ovoga svijeta. Ti se mučiš i trudiš, a ja samo udobnosti tražim. Ti si u znoju lica svoga zaslužuješ kruh, a meni je najdraže u lijenosti bez muke živjeti. Ah Isuse, kakva je to opreka izmegju mene i Tebe! Sram me je pred Tobom. Ali zato ipak nemoj me od sebe odbiti. Žao mi je i kajem se, što sam dosele bio tako zaslijepljen. Odsele ću te slijediti u poniznosti, posluhu i radinosti, a ti, molim te, pokrijepi me u ovoj mojoj odluci i daj mi tvoju svetu milost, da to izvršim te si tako zaslužim nebo. Amen.

RAZMATRANJE ČETRDESET I PRVO.

O krštenju Isusovu.

Dosele smo u kratko promatrali skromno življenje Isusovo, sada pako započet ćemo razmatrati njegov javni život.

Prije nego poče Isus javno učiti i čudesa činiti, ode na Jordan, da se k r s t i. Sv. Matej evangjelist (3, 13—17.) pripovijeda o tom ovako: „Tada dogje Isus iz Galileje na Jordan k Ivanu, da se krsti. A Ivan branjaše mu govoreći: Ja trebam da budem od tebe kršten, a ti dolaziš k meni. A Isus odgovori i reče mu: Pusti sada; jer tako nam treba ispuniti svaku pravdu. Tada Ivan pusti. I krstivši se Isus izide odmah iz vode; i gle otvoriše mu se nebesa, i vidje Duha Božjega gdje silazi kao golub i dogje na njega. I gle glas s neba govoreći: Ovo je sin moj ljubezni, koji je po mojoj volji."

1. Sad razmatraj potanko, što si čuo od evangjelista. Iza kako je Isus kroz trideset godina davao dobar primjer domaćega života u maloj siromašnoj obitelji i prostoj tesarskoj radionici, iza kako bješe narodu još prije šest mjeseci navješten od sv. Ivana Krstitelja, ostavlja Nazaret i Galileju te ide na Jordan, gdje je Ivan kršćavao. No prije nego je otišao iz Nazareta, ostavio svoju omiljelu kućicu, u kojoj je sproveo svoju mladost, vele sv. oci, da se je sa svojom ljubeznom Majkom oprostio, pozdravio ju i rekao joj s Bogom. Sv. Josip bio je već jamačno umro. Najprije dakle oprostio se sa svojom milom Majkom. Ako možeš, ugji u srce jednoga i drugoga. Zaista nije bilo srdaca niti će ih biti, koja bi se više ljubila od ovih dvaju. Sin živio je u majci, a majka u sinu. Ne ima sina, koji bi više ljubio majku svoju, nego što je Isus ljubio Mariju; niti je bilo majke, koja bi više ljubila čedo svoje, nego što je Marija ljubila Isusa. Na svijetu nije bilo nikada veće ljubavi do ove, niti će je biti. Pak sada jedan od drugoga treba da se rastavi, jedan drugoga mora ostaviti! Ah, Isuse, kamo ćeš bez svoje mile majke; a kako ćeš ti, Marijo, moći ostati sama, bez svoga ljubljenoga jedinca sina? O kako se teško dijele djeca od roditelja, roditelji od djece, kad ova idu u daleki svijet makar i na kako dobro! A kako se tek morao rastajati Isus s Marijom, a Marija s Isusom, koji je išao neprijateljima svojim u susret, koji se otputio, da se spremi na muku i smrt križa. Za to su oboje već unaprijed znali; pa ipak se rastaju. Sve se žrtvuje i od strane majke i od strane sinka, da se vrši volja Božja. Isus ostavlja majku, da može ljudima propovijedati i pokazati im put spasenja. Marija ostaje rado sama i sirota bez jedinca sina, samo da se mogu ljudi spasti. Evo kako se oba žrtvovaše za opće dobro, za spas ljudi! Kad se Isus oprosti s Majkom, ode na Jordan k sv. Ivanu Krstitelju. Gledaj ga na putu, kako ide kao jednostavan i siromašan zanatlija; i kao kakav pokornik zaputio se i on, kao što i drugi pokornici, k Ivanu, da se krsti.

2. Evo ga već b l i z u J o r d a n a. Jordanske obale prepune su ljudi. Sv. Luka evangjelist (3, 21.) veli, da se je onda sav narod krstio. Gledaj Isusa, gdje se miješa megju onu svjetinu, megju one grješnike. Kolika je već to Isusova poniznost, gdje se miješa megju onolike grješne ljude! Ali čuj sada još veće nečuvene poniznosti. I on, kao što i drugi grješnici silazi u Jordan A zašto? Zato, da se krsti. A šta će njemu krst, kad je on Bog, sama svetost? Jest! Bog je, i kao takova priznaje ga i Ivan od ozgor rasvijetljen (premda ga

prije nikada vidio nije), kad reče: „Gle janje Božje, koje uze na se grijehe svijeta . . . Ja vidjeh i zasvjedočih, da je ovaj Sin Božji." (Iv. 1, 29. 34.) Zato se Ivan i krati da krsti Isusa veleć: „Ja trebam da budem od tebe kršten, a ti dolaziš k meni", Bog k čovjeku, Gospodar k slugi, Stvoritelj k stvoru. I tek kad mu Isus reče: „Pusti sada; jer tako nam treba ispuniti svaku pravdu", prista Ivan.

Nu zašto se je hotio Isus krstiti? Zato da posveti vodu, koja je imala jednom biti sredstvom milosti, a i zato, da nam dade primjer svake krjeposti a osobito poniznosti. Kao što je započeo svoj život obrezovanjem kao da je grješnik, isto tako započeo je i svoje poslanstvo krštenjem, takogjer kao kakav grješnik; jer svi oni, koji su tada dolazili k Ivanu, da se krste, svjedočili su time, da su grješnici, pošto njegov krst bijaše znak pokore, a ova je samo grješnicima potrebita. Isus dakle, Bog i sama svetost, ne srami se na očigled tolike svjetine poput grješnika krstiti se, a ti, grješniče, stidiš se svete ispovijedi možebit i o samom uskrsu. O kako si nezahvalan za tolika Isusova dobročinstva! Isus, Bog-čovjek, kao kakav grješnik na očigled tolike svjetine daje se krstiti od čovjeka, a ti grješnik ne ćeš da tajno otkriješ namjesniku Božjemu grijehe svoje, da te od njih u Božje ime odriješi i s njim te pomiri. O čudne li tvoje oholosti i nadutosti!

Sv. Ivan drhtavom rukom od strahopočitanja k Spasitelju polijeva ga vodom po njegovoj presvetoj glavi. Kolike li Spasiteljeve poniznosti, a i kolike li časti za sv. Ivana Krstitelja! Čini mi se, da vidim angjele, kako se presenećeni čude nedokučivoj poniznosti svoga Gospodina. — Najveće je djelo Božje poslanstvo Sina Božjega na ovaj svijet, da otkupi rod ljudski, pa ovo djelo imalo je započeti poniznošću, da uzvide ljudi, kako

poniznost temelj svim ostalim krjepostima. Obljubi i ti, dragi kršćanine, ovu toli nužnu krjepost, te znaj, da bez poniznosti nema temelja svetosti, i ako bez poniznosti gradiš palaču kršćanske savršenosti, uzaludan ti je sav trud, palače ne ćeš nikad dogotoviti, jer nema temelja; dok na temelju poniznosti možeš sigurno izgraditi palaču kršćanske savršenosti, i što veću kaniš palaču savršenosti da podigneš, to dublje treba da kopaš temelj poniznosti. Sjeti se da si grješnik, pak ako to u istini spoznaš, doista ćeš se uvijek poniziti i ne ćeš se nikada sramiti, da si ne bi očistio duše sakramentom pokore.

3. Čim bi Isus kršten, izagje iz vode i na jordanskoj obali stade da moli. Dok se ovako gorljivo molio, nebo se nad njim otvori i Duh sveti dogje iz neba, te se u slici čiste bijele golubice spusti nad njegovu presvetu glavu. Razveseli se tu, dragi kršćanine, sa svojim Spasiteljem i pokloni mu se. Eto koliko se čudo nad njim dogagja! Nebo se od radosti otvara i Duh sveti dolazi nad njega. I ti trebaš Duha svetoga, da te rasvijetli; no znaj, da ćeš tu milost dobiti samo onda, ako budeš čist u srcu i revan u molitvi. A kako se skrbiš za čistoću srca? Da li je tvoje srce uvijek čisto, čisto osobito od nečistoga grijeha: nečistih želja, pogleda, govora, čina? Domisli se samo na svoje govore, pak ćeš lako znati kakvo ti je srce. Ako rado govoriš nečisto, tada ti je i srce nečisto, jer česa je čovjeku srce puno, o tom rado i govori. No znaj, da će samo oni Boga vidjeti, koji su čistoga srca, jer Isus veli: „Blago onima, koji su čistoga srca, jer će Boga vidjeti." (Mat. 5, 8.)

A kako se pak skrbiš za molitvu? O kako rijetko moliš, kako rastreseno moliš! Koje dakle čudo, ako si u molitvi uvijek mlak? A takvima se Bog naj-

više grozi: „O da si studen ili vruć! No budući da si mlak, ni studen ni vruć, izbljuvat ću te iz usta svojih." (Apok. 3, 13.) Strahota, kako se Bog grozi mlakima! Čuvaj se dakle mlakosti i budi vruć, osobito u molitvi da te ne odbaci Bog od sebe.

I ti trebaš da ti se nebesa otvore, t. j. da budeš odozgor pokrijepljen milošću. No to ćeš postići samo onda, ako budeš ponizan, čistoga srca i revan u molitvi. To su krjeposti, koje nam je pokazao Isus kod svoga krštenja. Te krjeposti treba da si i ti prisvojiš, jer jedino onda, ako budeš ponizan, čist u srcu i gorljiv u molitvi, bit će ti i Bog nagnut, te ćeš moći od njega isprositi sve dobro.

Dok je narod na jordanskoj obali čudom gledao otvoreno nebo i prelijepu golubicu nad Isusovom glavom, eto ti novoga čuda. Nebeski Otac hoće da svemu svijetu očituje svoga jedinorogjenoga Sina, koji je dosele bio posve sakrit u svom poniženju, te čudnovatim načinom otkriva prisutnoj svjetini poslanstvo, koje mu bijaše povjerio. Vanredan glas čuo se iz neba i razlegao se po cijeloj jordanskoj obali, tako da su ga svi prisutni čuli. Taj je glas bio glas Boga Oca, koji je sakupljenom narodu o krštenom Isusu govorio: „*Ovo je sin moj ljubazni, koji je po mojoj volji*," kao da bi htio reći: Ovo je moj jedinorogjeni Sin, njega slušajte, pripoznajte ga za svoga naučitelja, Spasitelja i Boga. On je sa mnom i Duhom svetim jedne te iste naravi, s toga njemu se klanjajte i slavite ga. — Razumij dobro ove riječi, dragi kršćanine, pak ih duboko usadi u srce i zahvali Bogu Ocu, što ti je iz prevelike ljubavi svoje dao svoga jedinorogjenoga Sina, da te spasi. Ukrijepi se u vjeri. Prikaži Isusu srce svoje. Slušaj ga i ljubi, te znaj, da se je na njem najprije ispunilo ono, što on sam kasnije reče: „Koji se ponizuje,

podignut će se." (Mat. 23, 12.) Isus se je ponizio u svom obrezovanju i zato je uzvišen i nazvan imenom, koje je nad sva imena. Ponizio se u krštenju, te bi odlikovan time, da je Bog Otac očitovao ljudima njegovo Božanstvo. Hoćeš li i ti da budeš s Isusom uzvišen u slavi, treba da se s njim poniziš u pogrgjenju. A zašto se ti uvijek toliko bojiš poniženja? O, kad bi znao, kolika te poslije poniženja čeka slava u nebu, ti bi se poniženju još veselio i tražio ga. Sveci su se Bogu molili, da ih ponizi i držali su to za veliku sreću. Psalmist (118, 71.) veli: „Dobro mi je, što si me ponizio (Bože!)," a sv. Ivan od križa: „Gospode! daj da trpim i budem preziran za tebe." Sv. pako Grgur Nazianžanin kaže: „Isus se krsti, sagjimo i mi s njim, da s njim skupa uzagjemo." Jedino tada dakle moći ćemo doći k Isusu u nebo. Sv. Agustin veli: „Kako god smo se ohološću razdružili od Boga, isto tako samo poniznošću možemo se s njime opet združiti." Ponizi se dakle, da budeš uzvišen i dogješ u vječno blaženstvo.

No ako se s Isusom isporediš, kolika je tu razlika! On Bog tako se ponizio, a ti čovjek tako si ohol! On tako revan u molitvi, a ti uvijek mlak i mrzao! U njega se ugledaj, i zapanjen od stida baci se ničice pred njega i reci mu: O Isuse, kako si se ti zbog mene ponizio! Zbog mene ne samo da si sve ostavio: nebo i milu svoju majku, već si se umiješao i megju one grješnike na Jordanu te kao kakav grješnik daješ se krstiti od čovjeka. Kolika je to poniznost! Primjer tvoj zastidio me je. Od danas odričem se oholosti. Obećajem, da ću te slijediti u poniznosti, a slijedit ću te i u drugim krjepostima osobito pako u čistoći srca i revnosti u molitvi, samo molim te, pokrijepi me u ovoj odluci mojoj i daj mi milost, da toj svojoj odluci uvijek vjeran ostanem, te tako u nebo dogjem. Amen.

---

*

RAZMATRANJE ČETRDESET I DRUGO.

Isus napastovan u pustinji.

Krstivši se Isus ode u pustinju, gdje postivši četrdeset dana i četrdeset noći napokon ogladnje. Tu bi tri puta napastovan od gjavla, ali ga Isus svaki put svlada. Sada pristupiše angjeli i služahu mu. Isp. o tom evangjelje sv. Mateja (4, 1—11.) i sv. Luke (4, 1—13.)

1. Najprije predstavi si veliku *pustinju*, koja se prostire megju Jerihom i Jeruzalemom. U njoj nema ni žive duše. Ravnice stoje puste i neobragjene, sve goli bregovi i špilje pune divlje zvjeradi. U takvu pustinju odvede Isusa onaj isti Duh, kojega je punoća malo prije kod krštenja sišla nad njega u prilici goluba. Da, malo prije, kad se Isus krstio, dogodi se veliko čudo. Nebo se otvori, Duh sveti sigje nad Isusa i iz neba ču se glas Oca nebeskoga: „Ovo je sin moj ljubazni, koji je po mojoj volji“. To je vidio i čuo sav narod, koji se tada nalazio na jordanskoj obali. Pak zašto sada Isus ostavlja ove ljude, zašto se sakriva? Zar se možebit bojao, da bi se mogao uzoholiti ljudskom slavom? O ne! On se toga nije bojao za se, nego se bojao za nas, pak nas hotio podučiti i dati nam primjer, kako se imamo uklanjati svakoj ljudskoj slavi.

Pa *kamo* ga je Duh sveti odveo? U pustinju ga odveo. Samoća je učiteljica istine. Tamo nam dolaze najbolje misli i tamo može čovjek najlakše otpočinuti od navala žestokih napasti. Tamo Bog čovjeka najbolje rasvjetljuje, a čovjek riječ Božju najbolje čuje i razumije. Tamo najjasnije spoznaje čovjek teškoću svojih grijeha, savjest ga počne gristi, on se pokaje i krči sebi put k obraćenju. Tim su putem mnogi došli do spasa.

Pače nema sveca, koji ne bi bio ljubio samoće. To je dobar nauk osobito za one kršćane, koji su odviše utopljeni u zabave i raskoši ovoga svijeta.

Zašto ode Isus u pustinju? Ode zato, da se tamo sabere te se postom i molitvom pripravi za uzvišeni posao, za koji ga je Otac nebeski iz neba poslao na ovu zemlju, da svojim Božanskim naukom, svojim dobrim primjerom, svojom mukom i smrću otkupi rod ljudski od grijeha i vječnoga prokletstva. Premda njemu za to nije trebalo ni molitve ni posta, to je ipak hotio moliti i postiti, da nam dade primjer, kako treba da se i mi pripravljamo za svaku službu, naročito kad idemo k sv ispovijedi i pričesti. Kadgod ideš dakle k sv. ispovijedi i pričesti, slijedi primjer Isusov, što ti ga je dao u pustinji. Sv. Ambroz veli: „Ako se on u tom tako brižno vježbao prije nego je imao započeti svoje uzvišeno djelo, koliko više treba da to činiš ti.“

A kako je dugo Isus ostao u pustinji? Ostao je Isus ovdje četrdeset dana i četrdeset noći. Da, on četrdeset dana i četrdeset noći podjedno moli i posti, a tebi je teško pol sata u nedjelju i blagdan slušati sv. misu i postiti samo nekoliko propisanih dana u godini.

Pa kako je sproveo to vrijeme? U gorućoj molitvi i najstrožem postu. On se u pustinji po cijele noći moli Bogu Ocu, a ti, koji usred ovog pokvarenog svijeta toliko trebaš molitve, još ne ćeš da moliš. Koje dakle čudo, ako tako lako padaš u grijehe? Ugledaj se u ovaj primjer, kaže ti sv. Ambroz, pak znaj, što imaš raditi za spasenje duše svoje, kad se Isus za tebe čitave noći moli. *Postio je pako* četrdeset dana i četrdeset noći tako strogo, da, kako svjedoči sv. Luka (4, 2), za sve to vrijeme nije ništa jeo. No zašto posti, pa još tako strogo? Zar mu je možebit trebalo krotiti tijelo? Ne, jer njegovo tijelo bijaše krotko, koje nije ni moglo

ćutjeti kakve neuredne želje, jer ova je od grijeha, a on nije ni imao grijeha na sebi. Postio je, veli sv. Ivan Zlatousti, ne kano da mu je trebalo, već da nas uči postiti. K tomu hotio je Bogu Ocu zadovoljiti za naše grijehe požderlosti i pijanstva. Kako pak ti krotiš svoje tijelo postom, koje je i onako odviše jogunasto, te se toli silno protivi duhu? Kako obdržavaš crkvenu zapovijed o uzdržanju od mesa i o postu? Veliš, da ti je teško biti u petak bez mesa, dakle samo jedan dan u tjednu; a gle, Spasitelj tvoj posti ne jedući ništa četrdeset dana i četrdeset noći. Nego ti ćeš morda na to: Lako bilo njemu postiti kao Bogu. Ali Isusu, uza sve to što je bio Bog, nije lako bilo postiti, jer je postio kao čovjek, a kao čovjek osjećao je glad i napokon je sasvim ogladnio. No ti ne samo da ne postiš, već si još i neumjeren u jelu i pilu. O koliko si puta prekoračio granice umjerenosti. Zasrami se, kad vidiš, da nedužni Isus posti mjesto tebe grješnika, i da on za tvoje grijehe pokoru čini.

S kim pak boravi Isus tako dugo u pustinji? Sam je, bez društva, da te uči, kako i ti treba više u samoći da moliš i sakrivaš svoje krjeposti, nego da ih pokazuješ pred ljudima, da to hvale. Isus oštro kori farizeje, koji su pred sobom trubili, kad su dijelili milostinju, molili na raskršću po ulicama i postili nagrgjujući svoja lica samo zato, da ih ljudi vide. (Mat. 6.) Nemoj ti tako, jer ćeš izgubiti kod Boga svu plaću, već radije u tajnosti čini dobro, a Onaj, koji je u tajnosti i vidi tajno, platit će ti javno. (Mat. 6, 18.) Zar dakle Isus nije imao nikakova društva u pustinji? Jest, imao je, ali kakvo! Sv. Marko evangjelist (1, 13.) piše: „I bi sa zvjerinjem.“ Dakle sa zvjeragju boravio je Isus četrdeset dana i četrdeset noći u pustinji! Je li se mogao poniziti još više za tebe? Da, on se uklanja ljudima, da ga ne hvale, i za tebe ide u pustinju megju zvjerad, a ti ne samo da bježiš od samoće i tražiš ljudsku slavu, već ideš i u posijelo, kolo, krčme i druga zla društva, gdje ti prijeti najveća pogibelj duše.

2. Sv. Matej evangjelist veli, da je Isus i zato od duha odveden u pustinju, da ga gjavao napastuje. Čudne li opet poniznosti Sina Božjega! Pa zašto se pušta Bog-čovjek napastovati od gjavla? Na to odgovara sv. Grgur Vel. ovako: „Nije nimalo nedostojno za našega Spasitelja, što je hotio biti napastovan, kad je došao da bude ubijen.“ Ali zašto je Isus dopustio, da ga napastuje gjavao? Ovo je dozvolio Isus zato, da nama u našim napastima bude zaštitnikom te nam dade dobar primjer. Time nas je hotio podučiti, da budemo oprezni, i da se preuzetno i nesmotreno ne bacamo u napast, već kako Crkvenjak (2, 1,) veli, treba da smo u pravednosti i strahu, te se pripravljamo na svaku napast. A jesi li ti uvijek tako oprezan? Da li se bojiš? Da li se pripravljaš i naoružavaš proti napastima? Sve je to vrlo nužno za tebe, jer protivnik naš gjavao, kako veli sv. Petar (I. 5, 8.) kao lav ričući hodi i traži koga da proždere. A i za same apostole kaže Isus: „Evo vas ište sotona, da vas rešeta kao pšenicu.“ (Luk. 22, 31.) Ni ti dakle nijesi prost od napasti i tebe traži gjavao, da te rešeta; ali Isus ti je zaslužio milost i on će ti pomoći da svladaš, samo ako slijediš njegov primjer. On je kao Bog svojom svemogućnošću mogao odmah skršiti drzovitost nečistog duha, ali nije hotio, već se vladao kao čovjek, da mi upoznamo, kako smo po naravi svojoj slabi, no ako ćemo slijediti Isusa, i najveće napasti možemo lako svladati. I to je što se osobito moramo naučiti od Isusa u pustinji. Čuj dakle, kako se to dogagjalo, pak se okoristi na spasenje duše svoje.

Najprije pristupi gjavao k Isusu; pa kad vidi gdje je od posta sav istrošen, napastuje ga proždrljivošću. Kuša ga, ne bi li gladan zaželio hrane, pak mu veli: Buduć da si ogladnio, a ovdje u pustinji nemaš, što bi okusio, zapovjedi, da se ovo kamenje obrati u kruh i tako dokaži, da si Sin Božji. No ovu napast odbi Isus odmah veleć: „Ne živi čovjek o samom kruhu, već o svakoj riječi, koja izlazi iz usta Božjih." (Mat. 4. 4.) I tako ne htijući Isus učiniti čuda, što ga gjavao od njega zatraži, odbi prvu njegovu napast. No gjavao ga ne presta napastovati. On ga iz pustinje odvede u sveti grad Jeruzalem i postavi ga na vrh hrama i poče ga napastovati ohološću i preuzetnošću veleć mu: Ako si Sin Božji, spusti se dolje, leti po zraku, da te vidi sav Jeruzalem; jer je pisano: Angjelima svojim zapovjedi za tebe, i na rukama će te nositi, da gdje ne zapneš za kamen nogom svojom. No Isus jednakom odvažnošću odbi odmah i tu napast spočitujuć gjavlu, kako se usugjuje njega napastovati. Pisano je takogjer, odvrati mu: „Ne napastuj gospodina Boga svojega." (Mat. 4, 7.) I tako Isus riječima sv. pisma odbi i drugu napast, koju htjede gjavao poduprijeti sv. pismom, tumačeći ga krivo i govoreći mu, da se iz visine od pet sto lakata na puki njegov zahtjev baci dolje, te tako na kušnju stavi Božju dobrotu i svemogućstvo bez dovoljnog razloga. Nego gjavao još ne miruje. On ga i dalje napastuje. Uze ga na goru veoma visoku, s koje se dalo vidjeti sva kraljevstva ovoga svijeta, sve njihovo bogatstvo i veličanstvo. Valjda mu bijaše gjavao sve to prikazao kao u kakvom širokom polju, pak kušajuć ga lakomošću reče mu: „Sve ovo dat ću tebi, ako padneš te mi se pokloniš." (Mat. 4, 9.) Ovdje se gjavao čini gospodarom svega svijeta, pak obećaje Isusu, da će mu sav svijet darovati, ako ga prizna za Boga i pokloni mu se. —

Prve dvije napasti strpljivo podnese Isus, jer u njima gjavao još nije nastojao ugrabiti za se čast i poklon, koji samoga Boga ide. No sada u trećoj napasti, u kojoj se gjavao Bogom gradi, i od Boga traži, da ga ovaj kao Boga počasti, Isus se pokazuje razjarenim, pak da mu pokaže, kako bezobrazna bijaše njegova drzovitost, odtjera ga od sebe veleć mu: „Idi sotono! jer je pisano: Gospodinu se Bogu svojemu klanjaj i njemu jedinomu služi." (Mat. 4, 10. 11.) Tada ga ostavi gjavao.

Iz svega ovoga možeš se naučiti, kako ćeš se opirati napastima i odbijati ih, da ih svladaš. Eto, kako Isus sve napasti odriješito odbija, ne skanjivajući se ni časak. Odbija ih odmah i pokazuje svoje nezadovoljstvo. Tako moraš i ti odbijati napasti, ako ih želiš svladati, a ne smiješ biti kao Eva, naša prva majka, koja se u napasti zabavljala i naslagjivati. I ti bi morda rado katkada koju napast svladati, ali se bojiš prigovora ljudi, uvrijediti ih, izgubiti kakvo vremenito dobro i t. d. No Isus nije na to gledao, već je gledao samo na ono, što Bog hoće, pak se zato i pozivao na njegovu riječ, na njegovu zapovijed. Tako se moraš i ti vladati, pa da napasnika svladaš, oboružaj se vjerom i riječju Božjom t. j. molitvom; jer tako ćeš ga najsigurnije od sebe odbiti i odtjerati. No pazi, da te napasnik ne prevari, jer on ti zna laskati i svašta obećivati. Ne vjeruj mu ništa, jer on nastoji samo o tom, da te prevari. Prevari li te pako jednom, već si izgubljen. Onda te tako zarobi, te već nemaš dosta snage, da mu se otmeš iz pandža. Koliko je već duše ovako taj napasnik prevario i zarobio! On im je gradio kule u zraku, laskao im, svašta obećivao dok ih nije prevario i unesrećio. Kad bi ga bili odmah odbili prvi put, drugi put i treći put ostavio bi ih gjavao, kao što je ostavio Isusa. Oni bi bili čisti kod Boga i po-

šteni kod ljudi, a sami nad sobom sretni i zadovoljni; ali ovako kod Boga su grješni, kod ljudi osramoćeni, a sami u sebi nesretni. Suznim očima idu na počinak, rado bi spavati, ali ne mogu, jer ih savjest grize. Suznim očima ustaju, rado bi raditi, da sebe i plod grijeha svoga prehrane, ali nemaju nigdje mira ni pokoja, jer im sramota uvijek lebdi pred očima. Nevolja i tuga ih tare, a nitko ne će da se smiluje nad njima, pa ni najbliži njihovi rogjaci, koji im još govore: Pravo ti je, bješe ti se čuvati. Koliki takovi ljudi u zdvojnosti uzmu sebi i život! Eto, kamo dovodi čovjeka napast, kad joj se odmah ne opre. Ti pako, draga dušo kršćanska, koja si biser djevojaštva svoga dosele sretno sačuvala, na tugjoj se nesreći uči pameti, a uči se i od Isusa, kako se imaš vladati u vrijeme napasti i napasnika odbiti. Sretne li tebe na ovom i na drugom svijetu, ako poput Isusa svaku napast svladaš. Na ovom svijetu imat ćeš mirnu savjest, a na drugom dobit ćeš vječno blaženstvo.

3. Kad Isus svlada sve napasti i gjavao ga ostavi, pristupiše k njemu angjeli i služahu mu. (Mat. 4, 11.) Eto kako je Bog Otac opet počastio Sina svoga. Poslao je angjele da proslave njegovo junaštvo i pobjedu nad napastima. Zapovjedi im, da ga krijepe i služe mu, te ga priznadu za svoga Gospodina. Odtud se uči, kako napasti napokon ipak prestanu, i čovjek svladavši ih ćuti veliku utjehu. No da možeš napasti svladati, uzdaj se uvijek više u Božju pomoć nego li u svoju vlastitu snagu. I jao tebi, ako se ne pouzdaš u Boga, već samo u sebe! Brzo ćeš izkusiti svoju slaboću, posrnuti i pasti; dok Božjom pomoću sigurno ćeš svladati svaku napast. Sv. Pavao veli: „Napast ne dogje na vas osim čovječje; ali je vjeran Bog, koji ne će pustiti, da budete napastovani više nego možete,

već će učiniti s napašću i kraj, da možete podnijeti.“ (I. Kor. 10, 13) Budi dakle srčan, ali ujedno i ponizan, jer sv. pismo veli: „Koji misli da stoji, neka se čuva, da ne padne.“ (I Kor. 10, 12.) Već sama borba proti napastima je zaslužna. Koliko zasluga možeš tako steći sebi svaki dan! Kadgod te dakle saleti kakva napast, odmah joj se opri, bori se, odtisni je i svladaj, pak ćeš velikih zasluga steći sebi za nebo. Pače znaj, da se jedino tako možeš nadati kruni blaženstva. Sv. Pavao veli: „Ne će dobiti vijenca, nego tko pravo vojuje.“ (II. Tim. 2, 5) U ostalom, bila napast kako velika i dugotrajna, Božjom pomoću možeš je svladati, samo ako hoćeš. Pače što veću napast svladaš, to te sjajniji vijenac čeka. S toga nikad nemoj klonuti duhom, već se sve više oboružaj proti napasti. A znaj i to, ako jednu napast svladaš, da još nijesi pobjednik. Ti treba da sve napasti svladaš. Jedva što jednu napast svladamo, eto opet druge, da se borimo. Ni Isus, premda je sve tri napasti podjedno svladao, još ne bijaše prost od napasti. Sv. Luka evangelist (4, 13.) veli: „I kad svrši gjavao sve napasti, otide od njega za neko vrijeme.“ Imajmo to uvijek pred očima, te budimo uvijek pripravni. Pa kakogod se neprijatelj naš nikada ne utrudi u napastovanju, isto tako ne smijemo se ni mi nikada utruditi u borbi. Da, mi treba da se uvijek borimo, dok smo živi. Život naš je neprestana borba. Job (7, 1.) veli: „Borba je život čovječji na zemlji.“

Sad se pitaj, kako si se dosele vladao u napastima. Jesi li se uvijek protivio, zazivao pomoć Božju i borio se kako treba? Jesi li svaku napast svladao ili joj morda podlegao? I koji je uzrok, da si pao? Da nijesi možebit bio preuzetan te se samo u svoje sile pouzdao. Takvi najprije padnu. Sv. Petar (I. 5, 5.) veli: „Bog se protivi oholima, a poniznima daje milost.“ Hajde

dakle odluči danas tvrdo, da ćeš se odsele Božjom pomoću protiviti svakoj napasti. Borba, istina, traje do smrti, ali poslije ove kratke borbe slijediti će vječnost mira. Vječna kruna slave zaslužuje još veću borbu. Da ti pako za rukom pogje te ustraješ u borbi do konca života, padni ničice pred Isusa te mu reci: O Isuse! što si ti sve za mene učinio i čemu si se sve podvrgao. Nije ti bilo dosta, da si me naoružao proti neprijatelju duše moje, već si mi još i sam primjerom svojim pokazao, kako treba da se borimo proti njemu. Ispovijedam, da sam se dosele slabo borio. No sada, kad znadem, proti kakvomu mi se neprijatelju boriti, i da je on jači, čim sam ja slabiji, pače, da je kadar postati i grabežljivim lavom: a čim sam ja jači, da je on tim slabiji: nastojat ću, o Isuse, da se ojačan tvojom pomoću i obodren tvojim primjerom oprem svakoj napasti, pa bila ona još jača. Odlučujem tvrdo, da ću biti na oprezu i da ću se čuvati svake pogibli. Borit ću se oružjem, što si mi ga ti pokazao; naime: molitvom i postom. Borit ću se odvažno, pa ako ustreba borit ću se do krvi, samo mi ti daj svoju svetu milost, da ustrajem do smrti i da uvijek pobijedim. Amen.

BAZMATRANJE ČETRDESET I TREĆE.

Isus tvori prvo čudo na svadbi u Kani.

Božansko svoje poslanje dokazao je i sam Isus svojim mnogim čudesima. Prvo čudo učini u Kani, kamo bijaše s Majkom svojom i s učenicima pozvan na svadbu, pretvorivši vodu u vino, kako to opisuje sv. Ivan evangelist. (2, 1—11.) Predstavi si, da si i ti tamo za stolom, te gledaš, kako Isus tvori to čudo.

1. Najprije veli sv. Ivan, da bi svadba u Kani Galilejskoj. Ta Kana bijaše nedaleko od Nazareta, boravišta Majke Isusove. Zove ju pako Sv. Ivan Galilejskom, jer ima i druga Kana blizu grada Sidona, koja se zove Kana Sidonska. U Kani Galilejskoj imala je jamačno Mati Isusova rodbine ili barem prijateljica, pak ju jedna prigodom svoje ženidbe pozove na svadbu. A zbog nje pozovu joj i sina Isusa, a s ovim i njegove učenike, koje si je već bio odabrao. Bijaše to svadba siromašnih ljudi, jer kako svjedoči sv. pismo, na toj svatbi nesta vina. No da je tu bilo nešto veselije nego obično, po sebi se razumijeva. Na takvu dakle svadbu ide Isus, Bog-čovjek, a ide i njegova prečista Majka i učenici. Po tom krivo je ono načelo, po kojem bi trebalo da onaj, koji će sveto i pobožno živjeti, mora biti uvijek sam i turoban. Ne! on može doći u društvo i biti veseo. Ta, tko je ikad bio svetiji od Isusa i Marije, pa ipak idu na svadbu k rogjacima ili k prijateljima, jer ih je s njima spajao vez rodbinstva ili prijateljstva? No pita se, što je napose ganulo Isusa, da ide na tu svadbu. Neki sv. oci vele, da je išao iz poniznosti, te se ne bi reklo, da samo jede s farizejima i s bogatim ljudima, a sa siromašnima, kakvi su bili na ovoj svadbi, ne će da jede. Drugi pako kažu, da je zato išao na svadbu, da svojom prisutnošću posveti ženidbu. No mi moramo znati i to, da je na svadbu išao zato, da tamo učini veliko čudo, te tako pokrijepi prisutne svoje učenike u vjeri, a i da uzbudi želju za njom u onima, koji ga još nijesu bili spoznali za Mesiju.

Iz ovoga čina, što se Isus dostojao doći na svadbu, možemo zaključiti, da se svadbe, gozbe, veselja i t. d. ne protive Božjemu zakonu, no dakako da su samo one svadbe i gozbe dopuštene, u kojima vlada trijeznost i razboritost, gdje su svi sramežljivi i puni straha Bo-

žjega, gdje se ništa zla ne vidi i ne čuje, tako te bismo mogli na njih pozvati i Isusa, kad bi još živio na zemlji. A jesu li takve naše svadbe i gozbe? O kako se dan danas Isus iz njih goni, kamo li da bi se mogao pozvati na njih! Danas se na svadbama i gozbama još najviše Bog vrijegja; razdražuje se putenost i prekoračuju se granice umjerenosti, tako te bi trebalo često puti vino obratiti u vodu, da se svatovi i gostovi ne opiju. U Isusa neka se ugledaju svi svatovi i gostovi. On ne ide na svadbu samo zato, da tamo jede i pije, već iz poniznosti; ide da posveti ženidbu; da učini čudo te tako svoje učenike učvrsti u vjeri. Gle, kako je čedan, blag i mio. Svih su oči u nj uprte i sa svakim lijepo razgovara. Čini mi se, da ga čujem, gdje za stolom govori učenicima i svim prisutnim: „Učite se od mene, jer sam krotak i ponizan u srcu." (Mat. 11. 29.) Da, blag je i ponizan, pak hoće da ga i drugi u tom slijede. Njemu je pristajalo prvo mjesto za stolom, pak je sjeo na zadnje mjesto, kako to sam kasnije reče: „Kad te tko pozove na svadbu, ne sjedi na prvo mjesto . . . nego . . . došavši sjedi na posljednje mjesto." (Luk. 14, 8. 10.) To je sada svojim primjerom pokazao. A gle mu i prečistu Majku, kako se i ona u svem čedno vlada! Kako su oba umjereni! Od ove dvojice uči se vladati i ti, kadgod ideš na svadbu ili u gostove. Čuvaj se ružnih razgovora, nečednih napitnica, nečistih pogleda, neumjerenosti u jelu i pilu.

2. Sad razmatraj, kako je na ovoj svadbi nestalo vina. Gle zaručnike i njihove roditelje, kako su s toga uzbunjeni i žalosni. Jedan u drugoga zapanjen gleda, jedan drugomu raznim znamenjima očituje, što im se dogodilo. Svatovi toga ne vide i ne znadu, ali zna i vidi Isus, koj ipak ničim toga ne odaje. A zna to i Marija mati njegova, pak da od domaćih pred gostovima otkloni svaku neugodnost i sramotu, ustaje od stola, ide k svomu Sinku, pak da ne bi čuli gostovi, materinskim zaufanjem prišapne mu u uho: Sinko! nemaju već vina. To bijaše dosta. Isus ju je razumio, a znala je i ona, što će on učiniti. Sad motri malko Mariju, kako je dobroga srca, kako se znade smilovati. Nijedan je za pomoć ne pita, a ona se već skrbi, kako da zaručnicima u nuždi pomogne. Ako se dakle toliko brine za one, koji ju za nikakovu pomoć ne prose, koliko više će se skrbiti za tebe, ako joj se budeš uticao i u pomoć je zazivao? U svakoj dakle pogibli i nevolji k njoj se uteci, nju u pomoć zovi, ona će ti pomoći i utješit će te, jer je mati milosrdna.

Veleći Marija: „Nemaju vina", očituje Sinku, česa trebaju zaručnici, i ne dvoji ni malo, da će biti uslišana, jer je znala, da je on svemoguć. Znala je to od onoga časa, kad ga je začela, a u tom znanju bijaše utvrgjena riječima pobožnih pastira i poklonstvom svetih mudraca, kad je Isus još kao malo djetešce ležao u siromašnim jaslicama. Još više bijaše u tom utvrgjena riječima i proroštvom sv. Simeona, kao i vlastitim njegovim držanjem, kad ga izgubljena nagje u hramu. A premda je takogjer Marija znala, da je On i sveznajuć, to ipak videći, kako je usred svadbe nestalo vina, veli mu: „Sinko! nemaju vina", ne da ga tobože upozori na stvar, za koju je on i onako znao, već da ga moli, neka priteče u pomoć u ovoj neprilici zaručnicima svojim svemogućstvom i tako otkloni od njih sramotu. Odtud se vidi, koliko je Mariji bilo do časti one obitelji i kako se skrbila, da joj i u svjetskim stvarima pomogne. Odatle se uči, koliko će se više Marija skrbiti za spasenje tvoje duše, ako se k njoj utečeš poniznom molitvom i tvrdim zaufanjem. Imaj uvijek na pameti, da nam po Mariji dijeli Bog svoje milosti.

Na Marijine riječi: „Nemaju vina“ odgovori joj Isus: „Što je meni i tebi ženo? (t. j. pusti me). Još nije došao moj čas.“ Ovdje govori Isus s Marijom kao Bog, pak ju zato nazivlje ženom a ne majkom. Pa budući da se tu radi o čudu, koje on može učiniti samo moći Božanskom, a ona se ne smije u to miješati i za to se brinuti, reče joj: „Što je meni i tebi ženo? Još nije došao moj čas,“ kano da bi htio reći: Ti si mi mati kao Bogu-čovjeku; čudo pako, koje treba da sada učinim, djelo je samo moga Božanstva, i zato ja kao Bog nemam činiti samo ono, što i kako i kada hoćeš ti, već kako i kada mi je odregjeno od Oca moga nebeskog; vrijeme pako, kad bi po njegovoj odredbi imao učiniti ovo čudo i tako dokazati svoje Božanstvo nije još došlo. Sv. oci vele, da je Isus hotio počekati, dok gostovi i ono malo vina, što ga imahu u čašama, popiju, da ne bi tkogod od njih posumnjao o čudu, što će ga učiniti, pak s toga htjede, da se sve prije ispije, te se svi prisutni osvjedoče, da više zbilja nema vina. Čim Isus ovako Majci svojoj odgovori, premda joj ništa ne obeća, ona, poznavajući ga, kako je dobra srca, i znajući i tvrdo držeći, da on to čudo može i hoće učiniti, ode odmah k onima što služahu kod stola, te im reče: „Štogod vam reče, činite.“ Eto ti sigurno sredstvo, kojim ćeš milost Božju steći; a to je Marijino utočište. Jer za koga se ona zauzme, tomu će Bog za cijelo pomoći. Kad je tomu tako, pohiti i ti uvijek k Mariji: njoj se preporuči, njoj se moli; po njoj ćeš sve dobiti. Jedan sv. otac veli, da nam Bog sve svoje darove preko njezinih ruku dijeli. Ako se dakle vjetrovi kušnje proti tebi uzdignu; ako nabasaš na litice napasti; ako talasi oholosti tobom drmaju; ako si napastovan od ljudske slave, jada, skuposti; ako te savjest grize zbog počinjenih grijeha; ako se bojiš; hoćeš da zdvojiš, uteci se k Mariji, nju u pomoć zazovi, ona će te utješiti i isprositi pomoć od Sinka svoga Isusa.

3. Mojsiju, kad moljaše Boga, da bi prostio narodu Izraelskomu, koji bijaše odviše otvrdnutoga srca, odgovori Bog: „Pusti me“ (II. Moj. 32, 10.) pokazujuć time silu, koju mu je molitvom svojom nanosio taj vjerni sluga i zakonodavac. Sad pako, iza kako je taj isti Bog tijelo naše na se uzeo i premila ga Majka prosi, koliko će više i radije učiniti sve za što ga ona zamoli. I zbilja, Isus njoj za volju zapovijeda slugama, da prazne kamenice t. j. sudove od kamena, što bijahu ondje, do vrha napune vodom, te tako budu svjedoci čuda, kad uzvide vodu pretvorenu u vino. Istom što oni napuniše šest takovih dosta velikih sudova, zapovjedi im: „Zahvatite sad i nosite kumu“ t. j. nosite mu, da kuša, jer kumova bijaše dužnost kušati vino prije, nego što bi se dalo gostovima na stol, i tako htjede, da se svi osvjedoče, kako se u trenuću oka ne drugim kojim načinom, već jedino čudom pretvorila voda u vino, i to onaj čas, kad sluge zahvatiše da ponesu kumu. Čim kum okusi vino, koje je postalo od vode, a ne znajuć otkuda je, a sluge znadijahu, jer su same u kamenice ulile vodu i namah zahvatile, zovnu kum ženika, pak ga počne koriti: Zašto se ti nijesi na svojoj svadbi, držao starog običaja? Ne znaš li, da je ovakvom prigodom uvijek običaj najprije dati bolje vino, pa kad se gostovi ponapiju, onda se nosi rgjavije; a ti si posve protivno uradio, čuvajuć najbolje vino dosele? To je dokaz, da je ono vino, što je svemogućstvom Isusovim postalo od vode, bilo plemenito i mnogo bolje od onoga, što su ga prije pili, premda je i po običaju i ovo imalo biti dobro. Pomislite, kako je s ovoga čuda morala biti Marija u hićena i zadovoljna, učenici presenećeni a zaručnici veseli i zahvalni! Što pako veli sv. Ivan

evangjelist, kad se gostovi napiju, da im se onda donese rgjavije vino, ne smije se uzeti, da su već gostovi bili pijani, te im je trebalo donijeti slabije vino, jer se ne može pojmiti, kako bi se gostovi mogli opiti u društvu s Isusom, Majkom njegovom i s učenicima, već se to ima razumjeti, iza kako su dosta pili dobroga vina, neka bi im se doneslo slabije. Tako bi bilo dobro, da se radi posvuda, te se tako dalje ne pije.

Pita se ovdje, zašto zapovijeda Isus slugama, da napune kamenice vodom; ta mogao je i bez njihove pomoći učiniti čudo? Naregjuje to Isus zato, da nam pokaže, kako treba da i mi u njegovim činima s njime radimo. I spasenje duše naše poglavito je njegovo djelo, ali i mi moramo u tom raditi s njim, ako se hoćemo spasti. Sv. Augustin veli: „Koji te stvori bez tebe, neće te spasti bez tebe.“ A zašto zapovijeda Isus slugama da najprije zahvate, onda nose kumu da kuša, a napokon da piju ostali gostovi? To čini Isus zato, da se svi osvjedoče o čudu, i da svi upoznaju njegova dobročinstva, i to tim više, čim su veća i dragocjenija ova dobročinstva. Zašto je pak Gospodin hotio učiniti ovo čudo? Bila je namjera Kristu Gospodinu, da očituje ljudima svoje Božanstvo, i da se poglavito njegovi učenici učvrste u vjeri.

Sv. Ivan zaključuje: „Ovo učini Isus početak čudesa u Kani Galilejskoj; i pokaza slavu svoju i vjerovaše u nj učenici njegovi.“ To je dakle prvo čudo, što ga učini Isus. Ovim čudom pokazao je Krist, da ima oblast nad svima pa i nećutljivim stvorovima. Ovo čudo tako djelovaše na njegove učenike, da su od onda vjerovali u Isusa t. j. još više se utvrdili u vjeri, da je on Spasitelj svijeta. Učvrsti se i ti u vjeri, dragi kršćanine, čuvši ovo čudo. No ti, premda znadeš ne samo za ovo nego i za mnoga druga Isusova čudesa, nijesi ipak dosta čvrst u vjeri, ili barem ne živeš po vjeri. Otvori već jednom oči pameti i srca svoga, pak vidi, vjeruj i živi po svetoj i jedino spasonosnoj vjeri, koju ispovijedaš. Amen.

RAZMATRANJE ČETRDESET I ČETVRTO.

Isus goni prodavaoce iz hrama.

Iza kako je Isus učinio prvo čudo u Kani Galilejskoj pretvorivši vodu u vino, nastavlja sveti Ivan evangjelist (2, 13—17) ovako: „I blizu bješe vazam židovski i uzagje Isus u Jeruzalem. I nagje u crkvi gdje sjede oni što prodavahu volove, ovce i golubove, i koji novce mijenjahu. I načinivši bič od uzica izgna sve iz hrama, i ovce i volove; i mjenjačima prosu novce i stolove ispremeta. I reče onima što prodavahu golubove: nosite to odavle, i ne činite od doma Oca mojega kuće trgovačke. A učenici se njegovi opomenuše, da u pismu stoji: Revnost za dom tvoj izjede me.“

1. Najprije dakle veli sv. Ivan, da se je približavao vazam židovski t. j. onaj blagdan, na koji su morali svi Židovi doći u Jeruzalem, a pošao je tamo po svom običaju i Isus, koji je zakon židovski u svem na dlaku obdržavao, i to bješe prvi vazam, što ga Isus sprovagja u Jeruzalemu iza kako je bio kršten. Da, i on ide u Jeruzalem na vazmenu svečanost, ali ne, kao što mnogi drugi samo u Jeruzalem, već u hram ili crkvu, da počasti svoga nebeskoga Oca, koji je bio svrha svakoga njegova putovanja i činjenja. Nego ovom prilikom je najbolje pokazao, koliko mu je stalo do slave svoga nebeskoga Oca i koliko ga ljubi. Strahota, što sve ovoga puta vidje i nagje u hramu. Kuću svoga nebeskoga Oca vidi pogrgjenu i obeščašćenu. Lakomost

židovska obrati je u tržište. Onako veličanstven hram, koji nazivahu čudom svijeta, pretvoren bi u sajmište! — staju —! Ovdje se prodavaju volovi, a ondje ovce i janjci, u ovom su uglu kozlići a u onom krletke s golubovima i grlicama. No ni to još nije sve. Tu ima sila stolova, za kojima sjede mjenjači t. j. oni ljudi, koji su samo novac uz dobitak mijenjali, te baš po židovsku lihvarili i varali. Tamo pjevaju svećenici Bogu na čast psalme i pjesme, a ovdje mûču volovi, bleju ovce i janjci. Tamo se najsvetiji čin vrši, a ovdje se trgovac i kupac pogagjaju vičući. Tamo su svećenici najsvetijim poslom zabavljeni, a ovdje za stolovima mjenjači lihvare i varaju. Dakle za trgovinu i mijenjanje novaca nijesu dosta trgovi, dućani mjenjačnice, nego se to mora obavljati u hramu, mjestu posvećenom i odregjenom za pobožnost i molitvu, pak to prigodom najveće svečanosti — vazma —, kad su svi Židovi morali doći tamo, da zasvjedoče svoju pobožnost i štovanje k Bogu! O lakomosti, prokleta lakomosti! Tebi ni Božja kuća nije sveta; ti i u crkvi lihvariš; ti Boga ni u vlastitoj njegovoj kući ne štediš! A gdje ste barem vi o židovski svećenici? Zašto dopuštate, da se kuća Božja tako oskvrnjuje? Ta barem vama je najsvetija dužnost, da na to pazite i takva bezakonja zapriječite! Da, da, dužnost im je paziti i takve izgrede i svetogrgja ukloniti, ali oni ne čine svoje dužnosti. I one svećenike je obuzela lakomost. One volove, ovce, janjce, kozliće i golubove kupovahu Židovi za žrtve, od kojih su svećenici dobivali veliku korist, pak su i u Božjem hramu dopuštali takvu trgovinu, premda su znali i vidjeli, da se tu pod krinkom bogoslužne prodaje počinja najveće svetogrgje. A sjedjeli su tamo uz stolove i mjenjači, koji su mijenjali novac, što ga je svaki muškarac morao dati svećenicima kao pristojbu za sv. hram. Svećenici su znali,

da ovi mjenjači narod varaju, ali su mučali i dopuštali im raditi tako u samom hramu, jer i to im bijaše od velike koristi. Židovski su svećenici pod raznim izlikama dopuštali i odobravali ona svetogrdja, jer da su one životinje ljudima potrebite za žrtve, koje su imali Bogu prikazivati, a onaj novac muškarcima, da mogu njim točno platiti dotičnu pristojbu za hram, na koju su bili zakonom obvezani. No Isusu se ovi razlozi ne svidjaju. Pa kad vidi kuću svog nebeskog Oca ovako pogrgjenu, gdje mu se na oči ovoliko zlo počinja užgan velikom revnošću za slavu Božju, pograbi nekoliko komada užeta, što bijahu ondje na podu, gdje stajahu privezani telići, janjci i kozlići, splete bič i njim počne goniti na polje sve što god mu je pod ruku došlo, pa i one ljude, koji su onako pogrdili ono sveto mjesto. Gledaj sad kako oni ljudi prestrašeni brzo izmiču iz crkve a s njima ide i živina; svaki svoje uhvati na uže i gleda, da što prije pobjegne. No gle takogjer i one druge ljude, kako su presenećeni ostali s ovog Isusovog čina. Ovim činom pokaza Isus najveću vlast, što je ima nad svim ljudima i svim stvarima ovoga svijeta. — Koliko puta je već možebit i tebe ovako ošinuo, kad je na te poslao kakovu nevolju ili bolest, da te obrati! Jao tebi, ako nijesi oćutio njegove šibe, ako si još uvijek pod teškom njegovom desnicom svejednako tvrda i odtvrdnuta srca!

2. Kad tako Isus izgna one trgovce i živinu iz crkve, okrene se k mjenjačima, prevrne im stolove sa svim onim novcima, pokara ih i ukori. I tako Isus činom pokaza, koliko mu na srcu leži čast crkve Božje i slava njegova nebeskoga Oca. Gle, kako sam, bez ičije pomoći, nepoznat i od svih za jednostavnoga čovjeka držan, užgan ljubavlju prama svomu nebeskomu Ocu brani čast i poštenje njegove svete kuće! Isus se

nikoga ne boji, ničesa ne straši, gdje se radi o tom, da obrani slavu i čast svog nebeskog Oca, koga on neizmjerno ljubi. Da, on se nikoga ne boji, jer kako kaže sv. Ivan apostol (I. 4, 18.): „U ljubavi nema straha, nego savršena ljubav izgoni strah na polje"; a mudri Salomon (Cant. 8, 6) veli: „Ljubav je kao smrt jaka". — Kad bi i ti. dragi kršćanine, onako ljubio Boga, doista bi se više skrbio za njegovu slavu; ne bi dopuštao, da se njegova čast pred tobom pogrgjuje, njegovo sveto ime ruži i psuje. Da, koji je revan za slavu Božju, taj se trsi za nju, promiče ju, ne iz strasti i mržnje, već jedino iz ljubavi k Bogu i ljudima. Ako si dosele bio u tom nemaran, budi odsele revan. Ne boj se nikoga, ničesa se ne plaši, samo ako možeš zlo kakvo zapriječiti i dobro promicati. Opomeni bližnjega, kad znaš ili vidiš da griješi ili gdje je u bližnjoj prigodi ili pogibli grješnoj. Nemoj mučati, već ga opomeni, samo ako vidiš, da bi riječ tvoja mogla koristiti, pa makar se on i uvrijedio za to. Isus veli: „Ako li ti sagriješi brat tvoj, idi i pokaraj ga medju tobom i njim samim; ako te posluša, dobio si brata svojega (t. j. spasio si dušu njegovu, a to je Bogu najveća čast i slava) Ako li te ne posluša, uzmi sa sobom jošte jednoga ili dvojicu, da sve riječi ostanu na ustima dviju ili triju svjedoka. Ako li njih ne posluša, kaži crkvi" (Mat. 18, 15—17.) t. j. poglavarima crkvenim, a možeš kazati i roditeljima ili drugima, koji imadu nad njim vlast, tako ipak, da štediš njegov dobar glas, koliko više možeš. Sve pako to imaš raditi jedino zato, da brata t. j. bližnjega svoga obratiš, za Boga ga predobiš i dušu mu spasiš; pak ako ti to pogje za rukom, znaj, da si Bogu učinio najugodnije a sebi najzaslužnije djelo. Tko jednu samo dušu obrati i spasi, već je stekao sebi veliku zaslugu za nebo; a kolika plaća čeka tek,

onoga, koji ih spasi više, koji ih mnogo spasi! Sv. Augustin veli: „Tko drugomu dušu spasi, svoju osigura."

Isus je strože postupao s trgovcima (volova, ovaca i t. d.) i mjenjačima nego li s onima, što su prodavali golubove i grlice, jer oni su više pogrgjivali kuću Božju, pak je s toga trgovce bičem gonio iz crkve, a mjenjačima stolove prevrnuo, te su im se i novci prosuli. — O kolike i kolike bi kršćane trebalo dan danas bičem istjerati iz crkve, koji gore pogrgjuju kuću Božju, nego što su ju pogrgjivali oni Židovi, koji su u njoj trgovali i lihvarili! Kolike i kolike osobe ne dolaze u crkvu ni za što drugo, nego da se ondje pokažu i da se svojim smutljivim ponašanjem Bogu rugaju! A da je pak u srce njihovo pogledati, o koliko bi se tamo našlo gadne kaljužine zlih misli i nečistih želja! Ako se i ti u tom spoznaješ krivac, pokaj se i odluči danas, da ćeš odsele štovati kuću Božju onako, kao što zaslužuje.

3. Napokon pristupi Isus k onim siromašnim ljudima, koji prodavahu golubove i grlice za žrtve. I oni se nijesu mogli čemu drugomu nadati, nego da će i njih protjerati iz crkve, pak s toga plašljivo čekahu, što će i kako će biti s njima. No ovima Isus prijazno reče: „Nosite to odavle i ne činite od doma Oca mojega kuće trgovačke," kao da bi htio reći: Ovo je sveto mjesto, odregjeno za molitvu i žrtve; ne pristoji se dakle da ovdje trgujete i takve stvari prodavate, pa bile one i za žrtve potrebite; s toga nosite to van i ondje prodavajte; tamo je mjesto za trgovinu a ne ovdje. Komu ih treba za žrtvu, neka ih ondje kupi a ne u crkvi, jer u crkvi smiju se samo žrtvovati a ne kupovati. Da, blaže je Isus postupao s ovim ljudima, jer bijahu prosti, neuki, siromašni, koji one ptice ondje prodavahu ne iz objesti već iz nužde. A nije ih hotio tako naglo tjerati, jer bi se bile one ptice lako razletile, te

ih gospodari ne bi bili mogli uloviti, i tako bi ovi siromašni ljudi kvarovali. No zato ipak ni njih ne štedi. Odrješito im ondje zabranjuje trgovati, pak njih i goni iz crkve veleć: „Nosite to odavle." — Odtud se uči, da je i najmanje nepristojno ponašanje u crkvi zabranjeno. Odatle se uči, da moraš u crkvi izbjegavati sve što je nepristojno, kao što je ogledavanje, šaptanje, smijanje, mišljenje na svjetske stvari. Odsele se svega toga čuvaj, jer Bog ne trpi toga u svojoj kući.

Kad Isus tako tjeraše iz crkve sve one, koji ju obeščastiše, nijedan mu se ne usprotivi. Svi ga slušaju i izlaze van. Da, čovjek, kad je krivac, nema obraza da se protivi; sama ga savjest osugjuje i on se pokorava kazni. Samo onaj, koji je zaslijepljen i odtvrdnuta srca ne će da sluša, već se protivi i ne da se pod kazan. No ako takvom i pogje za rukom izbjeći ljudskoj kazni, Božjoj lje ne izbjegne. Ruka će ga Božja stići prije ili kasnije. — Odtud se uči, po što imaš doláziti u crkvu i kako treba da se vladaš u njoj. Kuća Božja, veli Isus, kuća je molitve. (Luk. 19, 46.) Ako ćeš dakle u crkvu, ne dolazi za drugo, nego da se u njoj Bogu moliš. Molitve ti vrlo treba. Kadgod dakle dogješ u crkvu, moli se, a nemoj u njoj još i griješiti. Ondje treba da oplakuješ grijehe svoje, a ne da još griješiš. Čuvaj se dakle, da najsvetije mjesto ne obratiš u grješnu prigodu, da ne izgubiš dušu ondje, gdje treba da ju spasiš. Ugledaj se u Isusa, pak štuj crkvu. O njem se veli, da ga je izjedala revnost za dom Božji. Neka dakle ta revnost i tebe uvijek izjeda. U to ime preporuči se bl. dj. Mariji i moli ju, da ti isprosi milost, da se u crkvi uvijek čedno i pobožno vladaš. Njoj na čast odluči, da ćeš se odsele u crkvi vladati onako, kako je Bogu na ugodnost, a ljudima na dobar primjer. Amen.

RAZMATRANJE ČETRDESET I PETO.

Isus sa pet hljebaca i dvije ribe nahranjuje pet tisuća ljudi.

Budući da mi ne dostaje vremena, da sav život Isusov tumačim, to ću se omegjašiti samo na neke njegove poznatije nauke i čudesa, da ih bolje razumiješ. Više takovih čudesa dogodi se u pustinji, gdje Isus sa nekoliko hljebaca nahrani više tisuća ljudi. O jednom takvom čudu govoriti ću danas i to kako je Isus sa pet hljebaca i dvije ribe nahranio pet tisuća ljudi. O ovom čudu isporedi evangjelje sv. Ivana (6, 4—13.), sv. Mateja (14. 14—21.), sv. Marka (6, 31—42.), i sv. Luke (9, 11—17.)

1. Ovo čudo učini Isus o vazmu i to dvije godine iza kako je bio protjerao prodavaoce iz hrama. U to je već vrijeme bio Isus odabrao sebi apostole i odaslao ih u bližnja mjesta, gdje su s velikim uspjehom propovijedali njegov božanski nauk, pa i mnoga čudesa tvorili. Kad se jednom od takova rada trudni i iznemogli vratiše kući, odvede ih u pustinju, blizu Betsaide, da ondje odahnu i otpočinu. No kad to dočuše ljudi, zgrnuše se sa svih strana i pogjoše za Isusom u pustinju, pače mnogi ga i pretekoše. Sad razmatraj malko ove dobre ljude, koji su tako rado hodili za Isusom i to pješke. Nijesu zazirali od truda, niti se skrbili za jelo i pilo, već gladni i žedni za Isusom i njegovim naukom idu za njim tja u pustinju. Tako treba da i ti ideš za Isusom t. j. da ga slijediš, pa makar ti bilo teško. A moraš brzo ići za njim, da ga stigneš, jer on trči; pa ako ne potrčiš i ti za njim, zaostat ćeš za njim tako, da ga ne ćeš ni vidjeti ni stignuti.

Kad vidi Isus oko sebe veliko mnoštvo naroda, premda je bio i sam trudan i željan počinka, to ipak toga ničim ne odaje, već žedan njihovih duša „poče ih učiti mnogo." (Mark. 6, 34) A što ih je učio? Sv. Luka evangjelist (9, 11.) veli: „I govoraše im o kraljevstvu Božjem." Dakle to je bio predmet njegovih govora. Da, siromasi i ponizni rado slušaju govoriti o nebeskom kraljevstvu, dok one to mnogo ne zanima, koji sebi u oholosti svojoj već na ovom svijetu raj stvaraju. — Kad presta Isus govoriti, donesoše k njemu svake vrsti bolesnika, koje on izliječi. Nu što najviše ganu Isusovo srce na milosrgje, to je duševna potreba onih siromašnih ljudi, koji bijahu bez pastira, a njega za takvoga još nijesu pripoznali. Jamačno je i apostole poticao na takovo milosrgje. Megjutim se već i noć približavala, čemu se oni ljudi od želje da čuju njegov nauk ni ne dosjetiše, dapače videć, kako razne bolesnike ozdravlja, ne oćutiše ni glada ni žegje, premda već dugo nijesu ništa jeli ni pili; niti im dogje na pamet, da idu kući, premda se već i mrak hvatao, i premda nijesu sobom ništa ponesli, a nalazili se u pustinji, gdje se ništa dobiti ne može. Ni Isus nije na to mislio. Možebit nije znao za njihove nužde? O znao je i te kako! Znao je vrlo dobro, što im treba, jer, kako veli Psalmist: „Oko je Gospodinovo na onima, koji ga se boje . . . da ih gladne nahrani" (Ps. 32, 18 19.) pak u oskudici naravskih sredstava, misli, kako bi im priskočio vrhunaravnim načinom, kako bi ih čudom nahranio. Nu da se i njegovi apostoli vježbaju u krjepostima, a osobito u milosrgju, hoće da se i oni skrbe, kako da se ovi ogladnjeli ljudi nahrane. I zbilja, eto ti apostole, kako se k njemu približuju i vele mu: Učitelju! ti znaš u kakvoj se samoći nalazimo i da se već nagnula noć; odpusti radije ove ljude, da sebi idu štogod kupiti u bližuja mjesta, da se nahrane. (Mark. 6, 35. 36) Nebogih nas, kad bi život naš visio samo od brige ljudi! Slabo bi bilo po one ogladnjele ljude, kad im ne bi bio Isus vrhunaravnim načinom u pomoć pritekao, jer mnogi ili nijesu imali sobom novaca, da nabave sebi potrebite hrane, ili, kad bi ih i imali, ne bi je mogli svi dobiti, pošto ih bijaše vrlo mnogo. Ljudi često puti nam ne pomažu u našim nuždama, jer ili ne će ili ne mogu. Apostoli bi bili rado onim ljudima pomogli, ali nijesu mogli, jer ni za sebe nijesu ništa sobom ponesli; pak im nijesu znali pomoći drukčije, nego moleći Isusa, da ih otpusti, te si svaki za sebe nabavi, što mu treba. Na što im Isus reče: Ne treba otpuštati ljudi, već se poskrbite vi, da se nahrane. Na to su apostoli bili prisiljeni ispovjediti, da sobom nemaju ni kruha ni novaca, te bi ih mogli nahraniti. Pa kad Isus zapita Filipa: „Gdje ćemo kupiti hljeba, da ovi jedu?" Odgovori mu Filip: „Za dvije sto dinara (naših od prilike 50 for.) hljeba nije dosta, da svakomu od njih pomalo dopadne." (Iv. 6, 7.) Tako govoraše Isus Filipu kušajući ga; a on sam znadijaše što će činiti. I tako su apostoli sami ispovjedili, kako su slabi i siromašni; nu ovakvim se ljudima Bog najradije služi na promicanje svoje slave i spasenja ljudi, da ne bi možebit to sami sebi pripisivali. Ako dakle štogod dobra uradiš budi za sebe budi za druge, nemoj toga sebi pripisivati, već pripisuj to Bogu. Ne možeš li bližnjemu pomoći kad je u nuždi, ne kloni duhom, već moli Isusa, da mu on pomogne, a ti ga utješi i obodri barem milosrdnim i ljubežljivim riječima. Blago tebi, ako to učiniš, jer i za to te čeka kod Boga velika plaća!

2. Kad apostoli priznaše, da oni ne mogu doskočiti potrebi onolikog naroda, i tako uvjeriše se, da mu se jedino čudom pomoći može, zapita ih Isus: „Koliko

imate hljebova? Idite i potražite." Tražili, ali ne nagjoše nego samo pet hljebaca i dvije ribe u jednoga dječaka. Da su morali biti mali ti hljebovi, vidi se odatle, što su ih našli u jednoga dječaka, koji niti je mogao sobom mnogo nositi, niti mnogo trebati. Odtud zaključi, kako siromašni bijahu apostoli, nemajući ništa sobom; a zaključi i to, kolikom su željom slijedili Isusa i njegov nauk slušali, kad su zaboravili sobom ponijeti potrebitu hranu ili se barem na dobu kući vratiti, da se okrijepe. — Našavši to, dogje k Isusu sv. Andrija brat Simona Petra, te mu reče: „Ovdje je jedan dječak, koji ima pet hljebova ječmenih i dvije ribe, ali što je to za tolike?" (Iv. 6, 9.) Pa kad mu donesoše tih pet malih hljebaca i dvije ribe, obrne se k narodu i reče: Siromašni ljudi, znam da ste jako trudni, otpočinite malko, sjednite na ovu lijepu travu, da se naužite Božje blagodati. A da se doskoči svakomu neredu, te svi i pojedini uzvide čudo, koje će učiniti, a i apostoli da se već sada uče vladati s ljudima, zapovjedi im, da ih oni rasporede na kupove po sto i po petdeset zajedno, te svakomu kupu opredijele svoje mjesto, tako da svi uzmognu vidjeti čudo. Apostoli rasporegjujući tako ljude, osvjedočiše se, da je samo odraslih muškaraca bilo oko pet tisuća, bez žena i djece. Kad tako biše svi rasporegjeni, uze Isus u svoje presvete ruke onih pet hljebaca i dvije ribe, pogleda u nebo, da time pokaže, otkuda dolazi moć tvoriti čudesa; zahvali svomu nebeskomu Ocu za dobivena već od njega dobročinstva, a navlastito za ono, što će ga sada iskazati skupljenomu ondje narodu; blagoslovi hljebove i ribe, da nas poduči, kako treba da se prije jela imamo uvijek Bogu moliti; zapovjedi da se kruh i ribe pomnože, a čim to izusti poče lomiti, a čim je više lomio, tim se više množilo. Tada preda

kruh i ribe apostolima, da lome i narodu dijele. Što su apostoli više lomili, to se sve više množilo. Narod sve to gleda i osupnut drži uprte oči u ono pomnožavanje kruha. Apostoli po nalogu Isusovu dijele kruh i ribe mnoštvu, koje sjedjaše na travi, a hljeb i ribe množe se u njihovim rukama. Tako čudom pomnožan kruh s veseljem jedu svi, slastan im je i nasitiše se svi. Zapamti dobro, da su se onaj kruh i ribe počele množiti najprije u Isusovim rukama, onda u rukama apostola i onoga mnoštva.

Tko je kada vidio ovakvo čudo? Isus je u ovom čudu pokazao svoju svemožnost, providnost i milosrgje. No znaj ujedno, da Bog ovakva čudesa uvijek tvori, i dan danas, pa i veća. Nešto malo zrnja posije se u zemlju, to nikne, zazori u klasove i time se prehrane toliki milioni naroda, a hrani ih već kroz tolika stoljeća A koliki ljudi i inače stradaju, nemajući od danas do sutra, koji su bez krova, stari i bolesni, da ništa ne mogu sebi zaslužiti, pak ih ipak Bog uzdrži! Nije li to još veće čudo od onoga u pustinji? Pak ipak ovomu se niko ne čudi, jer je svakidanje te nam ne pada u oči; dok ono je rijetko, pak mu se čudimo. A koliko je pak ono čudo, koje se svaki dan ponavlja na našim žrtvenicima, gdje se presveto tijelo i krv Isusova pod prilikama kruha i vina po čitavom svijetu u gradovima i selima na čudnovat način množi, da bude vjernicima na duševnu okrepu i hranu! O neizrecivoga čuda, bezmjerne ljubavi tvoje o Isuse, nedokučive dobrote tvoje! Ti nam samoga sebe daješ za hranu: tvoje vlastito tijelo i krv, pak još ne ćemo da dogjemo. O kako te malo ljubimo, kako te slabo poznamo, kako ne marimo za te! Čekaš nas i zoveš, a mi kao da ne čujemo. Ne hajemo za hranu, koju si nam pripravio i uvijek držiš za nas pripravnu u presv.

oltarskom sakramentu. O kako smo nezahvalni! Oni prosti i siromašni ljudi tako su težili za tobom, da su sve ostavili i otišli za tobom u pustinju, a nas uvijek čekaš na žrtveniku, pak smo tako lijeni, da nam je teško i pohoditi te. Oni su se tako željno nasitili kruha, što si ga na onako čudnovati način pomnožao, i koji je mogao samo tijelo hraniti, a mi smo tako neharni i nemarni, da godine i godine ne ćemo, da si tvojim presvetim tijelom nahranimo i okrijepimo dušu. Ondje bijaše samo odraslih muškaraca do pet tisuća, a danas baš takvi najmanje dolaze k sv. pričesti, i to manje, što su ugledniji i bogatiji, tako da se ispunilo ono, što veli sv. pismo „Gladne napuni dobara, a bogate odpusti prazne". (Luk. 1, 53.) U staro doba bijaše najveća kazan i sramota za kršćane, ako bi im se uskratila sveta pričest; a sad ne treba, da nas tko time kazni. Mi se sami kaznimo. Da nas zemaljski kralj pozove svome stolu na običnu hranu, kako bismo se ponosili! A kad nas kralj svih kraljeva zove, da nas nahrani svojim vlastitim tijelom i krvlju napoji, ne ćemo da idemo, pače još se možebit onima, koji idu podsmijevamo i rugamo im se. O crne nezahvalnosti! Kako slabo cijenimo tvoja dobročinstva, o Isuse, kako preziremo tvoju preveliku ljubav! A koliko imade, žalibože takvih nehajnika, koji ni imena kršćanskoga ne zaslužuju!

3. Napokon motri malko one ljude, koji su se onako željno nauživali onoga kruha, kako blagoslivljaju Boga i kako mu zahvaljuju na dobročinstvu! Ovako treba da i ti poslije jela uvijek Bogu zahvališ. A gle usred njih Isusa i njegove učenike, kako su svi veseli i ushićeni. Najprije gledaj na Isusa, pak spoznaj u njem dobroga i brižnoga oca, koji se skrbi za sve ljude. Gle, kako je ponizan usred onih siromašnih i prostih ljudi; kako lijepo s njima razgovara; kako je

ljubežljiv i sa svakim veseo. Komu se god približi, svaki ga ushićen gleda i hvali mu na dobroti i milosrgju. Najeli se prostoga ječmenoga kruha i ugasili žegju hladnom vodicom, pak su veseli i zadovoljni, te hvale Bogu na tolikom dobročinstvu. Da ovaj kruh jedoše oni Židovi tako željno, kao i njihovi pradjedovi manu u pustinji, kad su se iz Misira selili u obećanu zemlju. Mnogi jedući onaj kruh opomenuše se one mane i riječi, što su ih tada izgovorili oni putnici: „A što je ovo?" (II Moj 16, 15.) Kakovo je ovo čudo? Ovakva kruha još nikad ne kušasmo i ne jedosmo!

Sad pogledaj malko na apostole. Oni se ne mogahu dosta načuditi svemožnosti i milosrgju Isusovu. Diviše se njegovoj dobroti i poniznosti, pak se tako još više učvrstiše u vjeri i srce im još većom ljubavlju usplamtilo za njim. No Isus im nešto osobitoga usadi u srce, a to je milosrgje prama siromasima. To čuvstvo treba da si i ti duboko usadiš u srce. Smiluj se ubozima. Ako malo imaš, i od onoga malo daj rado, Bog će ti to stostruko vratiti. Gle, apostoli nijesu ništa imali. Jedva u jednoga dječaka nagjoše pet hljebaca i dvije ribe, pak to sve donesoše Isusu, da se razdijeli ubozima. Ništa ne zadržaše za se, ništa ne zatajiše, pak čuj, kako ih Bog za to obilato nadario. Isus im zapovijedi, da poberu ostanke; i gle čuda! Nabraše dvanaest punih košara, dakle svakomu po jedna košara za njihovu tjelesnu potrebu. Eto kako Bog bogato nagragjuje milostinju. Dijeli dakle i ti rado milostinju, pak će ti Bog stostruko vratiti; ako ne ovdje, a to sigurno na drugom svijetu, u svom nebeskom kraljevstvu, jer on sam veli: „Koji napoji jednoga od ovih najmanjih samo čašom studene vode u ime učeničko, zaista vam kažem, ne će mu propasti plaća." Amen.

RAZMATRANJE ČETRDESET I ŠESTO.

Isus uskrisuje Lazara i večera u Betaniji u kući Simona gubavoga.

1. Marija Magdalena, koju je Isus, kako smo čuli na strani 186, u gradu Naimu obratio, odmah poslije svoga obraćenja ostavi taj grad, gdje bijaše predmetom sablazni, te se povrati kući svojoj u Betaniju k bratu si Lazaru i sestri Marti. Malo za tim, kako to pripovijeda sv. Ivan evangjelist u pogl. jedanaestom, oboli ovim dvim sestrama jedini brat Lazar na smrt, pak žalosne no pune zaufanja poslaše po Isusa, da bi ga došavši, ozdravio. Isus, da mu se pruži zgoda učiniti još veće čudo, nego što bi bilo bolesnoga ozdraviti, ne pogje odmah već počeka dva dana, dok Lazar ne umre. Pak tek iza kako je Lazar umro, reče učenicima svojim: „Prijatelj naš Lazar zaspa, nego idem da ga probudim iza sna.“ Rekoše mu učenici: „Gospodine! ako spava, ozdravit će.“ A Isus im bješe rekao za smrt njegovu; oni pako mislište da govori za spavanje sna. Tada im Isus kaza upravo: „Lazar je umro; i radujem se vas radi, što nijesam bio ondje, da vjerujete, nego hajdemo k njemu. Megjutim su već bili Lazara pokopali, a sestre za njim uvijek plakale i jadikovale. Ala su se ove sestre i brat morali ljubiti. Kamo sreće kad bi se tako sva braća i sestre megju sobom ljubili! Ali na žalost, koliko se puta baš ovi megju sobom svade i mrze a više puta i cijeli život, do smrti, pak da bi zašto, već obično za kakav pedalj zemlje kod diobe, ili za posugjeni a nevraćeni novac, a nebogi ne znaju, da će na smrti sve ostaviti i da će im grob od nekoliko pedalja biti i suviše.

Isus je one dvije sestre osobito ljubio, pak je išao s učenicima svojim, da ih utješi. Marta čim doču, da ide Isus, ostavi Mariju samu kod kuće i ne rekavši joj ništa izide pred Isusa, pa čim ga opazi povikne mu: „Gospodine! da znaš, kako smo žalosne, što nijesi došao, dok nam je još brat bio živ; ti lje ne bi bio dopustio da umre. No i sad znam, štogod zaišteš od Boga, da će ti Bog dati.“ Ovo ufanje Martino u njega, da bi joj naime brata bio ozdravio, svidje se Isusu, ali još više mu omili, što Marta vjeruje, da bi i sada mogao dobiti, štogod zaište. No u ovom posljednjem ne bijaše Martino ufanje tako tvrdo kano u onom prvom. S toga joj Isus uopće reče: „Uskrsnut će brat tvoj.“ A Marta, kano da se dosta ne ufa u Isusa, odgovori mu: „Znam da će uskrsnuti na sudnji dan, kad svi uskrsnemo.“ Reče joj Isus: „Ja ga mogu jednako i onda i sada uskrisiti, samo ako tko uzvjeruje. Vjeruješ li to?“ Na to će mu ona: „Da, Gospodine! ja vjerujem, da si ti Krist Sin Boga živoga, koji si došao na ovaj svijet.“ I ovo rekavši brzo ode kući, tiho zovnu Mariju sestru svoju i reče joj: „Učitelj je došao i zove te.“ Čim to ču Marija, skoči i poleti k Isusu, koga nagje na onom istom mjestu, gdje ga ostavi Marta. Marija došavši predanj pade k nogama njegovim te plačući i jecajući veli mu: „Gospodine! da si bio ovdje, brat moj ne bi bio umro.“ I tako je i Marija, kao i sestra joj Marta vjerovala, da bi im bio Isus bolesnoga brata ozdravio; ali nije tako vjerovala, da bi ga mogao i mrtva uskrisiti. Židovi, koji bijahu s Marijom u kući tješeći ju, opazivši, kako naglo istrča iz sobe, mišljahu, da je otišla na groblje da se isplače nad pokojnim si bratom, pa i oni odoše za njom. A dopusti to Bog, da naime mnogi dogju na groblje, te tako budu svjedoci čuda, što će ga Isus učiniti.

Tada Isus s učenicima svojim, s Martom i Marijom, i s mnogim Židovima, što se bijahu sakupili oko kuće pokojnoga Lazara, ode na groblje. Došavši tamo, sestre udare u plač za milim si bratom, a zaplakaše i svi Židovi. Kad vidi Isus, kako svi plaču i on se zgrozi u duhu i ožalosti, pak reče: „Gdje ste ga metnuli?" A oni mu rekoše: „Gospodine! hodi i vidi." I plačuć odvedoše ga ka grobu. I Isusu udariše suze. Kad vidě Židovi, kako i on za njim plače. rekoše. „Gle kako ga je ljubio!" A neki od njih rekoše: „Nije li mogao ovaj, koji otvori oči rogjenomu slijepcu, učiniti, da ovaj ne umre?" A Isus došavši na grob opet se zgrozi u sebi, a bijaše špilja i kamenita ploča ležaše na njoj Reče Isus: „Dignite kamen." Reče mu Marta: „Gospodine! već zaudara, jer su četiri dana, kako je umro." Na to će joj Isus: „Nijesam li ti rekao, ako vjeruješ, da ćeš vidjeti slavu Božju." Dignuvši dakle kamen, podiže Isus oči u nebo i reče: „Oće! hvala ti, što si me uvijek uslišao: ja znam da ćeš me i sada uslišati, nu zbog naroda ovoga rekoh, da vjeruju, da si me ti poslao." Rekavši ovo, velikim glasom poviknu: „Lazare izagji na polje." I Lazar on čas oživje i digne se. No pošto bijaše obavit platnom po rukama i nogama i rupcem povezan na licu, reče im Isus: „Razriješite ga i pustite nek ide!" I Lazar poče hodati. Sad si predstavi, što su morali misliti oni okolo stojeći: Marija, Marta. učenici Isusovi, Židovi? Sv. Ivan evangjelist, koji je takogjer bio ondje prisutan, veli: „Mnogi dakle od Židova, koji su došli k Mariji i Marti, i vidjeli što učini Isus, vjerovaše u njega. Dapače nekoji od njih odoše k farizejima i kazaše im, što učini Isus." A motri malko i Lazara. Već četiri dana ležao u grobu, pak sada je živ, zdrav i ide. Ovo ti je prava slika grješnika, koji je bio na duši mrtav, a u sakramentu pokore opet oživi. Premda je već od grijeha svojih smrdio, to ipak ako ih ispovjedi svećeniku, za njih se skrušeno pokaje i tvrdo odluči, da ne će više griješiti, uskrsne i oslobodi se grijeha svojih, kojima bijaše svezan, i počne opet hoditi po putu spasenja i dobrim djelima zasluživati sebi nebo.

Kad dočuše farizeji koliko je čudo učinio Isus uskrisivši Lazara, i kako počeše ljudi u njega vjerovati, sastanu se sa starješinama u vijeće i to u dvorište Kajfino i počeše vijećati, kako bi Isusa smaknuli. Pak da ne pobune naroda, odlučiše potajno ga uloviti i ubiti ali ne u dan blagdana. To je nagrada Isusu za njegovo dobro djelo. Tako često naplaćuju i ljudi možebit i naša dobra djela. Tješimo se s Isusom. Pa ako su i tvoja dobra djela bila kada tako naplaćena, reci: Hvala Bogu! i tješi se, da će ti ih naplatiti Onaj, koji ni jedno dobro djelo ne pušta bez plaće.

Isus znajući sve, što se o njem snuje u Jeruzalemu, reče učenicima svojim: „Znajte, da je blizu vazam i da će se Sin Božji predati u ruke neprijateljima, da ga raspnu." Učenici razumješe dobro Isusa, pak se s toga ražalostiše; no on ih pokrijepi, da se i oni podadu posve providnosti Božjoj.

2. Dok se u Jeruzalemu dogovaraju zakleti Isusovi neprijatelji, kako da ga nedužna bez buke i vike pogube, i već se unaprijed vesele, kako će ga mučiti, on je posve miran i odan u volju svoga nebeskoga Oca, i razmišljajuć svoju gorku muku i smrt zabavlja se s onima, koji su mu najmiliji i od čije milosti živi. Gle ga tamo za stolom u Betaniji u kući Simona gubavoga, gdje mu je Marta po običaju spremila večeru; a s njim večera i Lazar, kojega je malo prije uskrisio, i učenici njegovi, kako to pripovijeda isti sv. Ivan (12, 1—11.), sv. Matej (26, 6—12) i sv. Marko (14, 3—9.)

*

Što je morao misliti Lazar videći se za stolom s onim istim, koji ga je poslije četiridnevnog boravka u grobu oživio? Ćutio je ono isto, što i svaki grješnik mora ćutjeti poslije ispovijedi, kad iz stanja duševnog mrtvila pregje u stanje života i milosti Božje. Lazar je Isusa ljubio, a tako ga moraš ljubiti i ti. Lazar se je čudio, što ga je Isus k sebi za stol pozvao i udostojao se da s njim večera; a gle, tebi ukazuje Isus još veću milost poslije ispovijedi. On te ne zove za tugji stol, već za svoj vlastiti; on te ne hrani tjelesnom hranom, već svojim vlastitim tijelom, pak da mu se ne diviš! Predstavi si, da si i ti za stolom s Isusom u kući Simona gubavoga i motri pomno sve što tamo biva. Gle najprije Martu kako marljivo služi Isusu za stolom; kako mu veselo poslužuje, što joj je brata od mrtvih uskrisio.

Nu gle, što u to radi Marija njezina sestra Usred večere usta, izlazi iz sobe, te za čas doleti sa staklenicom dragocjene pomasti. Baci se Isusu pred noge, i domisliv se starih svojih grijeha, pred svima udari u plač. Suzama opere Isusu noge i ne prestaje ih ljubiti, kano da su joj se usne k njima prilijepile, a napokon mu ih svojom vlastitom kosom tare i suši. Isus ju milo i čedno gleda, s velikim zadovoljstvom prima njezinu uslugu i veseli se nad tolikim plijenom, što je predobio srce, koje bijaše već sasvim palo svijetu u zamke i zaplelo se u najgušću mrežu najgnjusnijih grijeha. Bilo je to milo i Lazaru i Marti, jer kolika im bijaše žalost i sramota, kad im rogjena sestrica po zlu putu pogje, tolika im bješe sad radost, kad ju vide obraćenu i s Bogom pomirenu. No Mariji to još ne bi dosta. Znajući, koliko se Isus brinuo za njezino obraćenje, najvećom zahvalnošću i najčišćom ljubavlju ushićena, ustane, otvori staklenicu i svu dragocjenu mast izli Isusu na glavu. Pak

da ne bude niti jedne kapi, koja ne bi bila njemu na slavu, razbi staklenicu, kojom se takogjer ne htjede više u druge svrhe služiti. Svih oči bijahu uprte u Mariju; nu ona se ni malo ne zasrami. Ona je znala, da će Isusu biti to milo, pošto mu je to isto učinila i u Naimu u kući Simona farizeja, i bilo mu drago. Sva se kuća napunila mirisa od te pomasti. Blago duši, koja je svakom zgodom pripravna činiti dobra djela.

Svima se svidje ta Marijina usluga, samo Juda Iskariot to sve popreko gleda. Pa kad vidi, kako Marija onu dragocjenu pomast prolijeva; kako onu posudu od velike vrijednosti razbija, od žalosti ne može odoljeti srcu da ne progovori, veleć: To je previše; to nije lijepo; tako se ne prima i ne časti gost; to je rasipnost; kad bi to čemu koristilo, ali ničemu! Ta sama pomast mogla se prodati za tristo dinara Zar ne bi bilo dakle bolje prodati ju i dati ubozima? Kad to čuše drugi apostoli, malo da mu nijesu i oni povlagjivali, a možebiti da je i ostalim gostovima bilo žao tolike štete, te su mrmljali proti Mariji; kao da ona nije bila vlasna svojim vlasništvom učiniti, što ju bila volja. Nu čuj, što će Isus na to, kako je stao zagovarati onu ženu i hvaliti njezin čin kao dobro djelo. Veli im: Progjite se ove žene; zašto ste joj dosadni. Nemojte je koriti; ona je dobro djelo učinila. Ja moram otići iz ovog svijeta, i ona se s vremenom okoristila, te me s ovim činom očito počastila, što kasnije ne bi mogla. Nemojte joj dakle biti zlovoljni. Siromaka uvijek ćete imati, pak jim dajite; mene pako ne ćete uvijek imati sa sobom, jer ja odilazim iz ovoga svijeta. Pak što je ova meni učinila od svoga je dala; nikomu nije krivice učinila. Pače ova žena za svoje bogoljubno djelo zaslužuje hvalu. Jer ona je prije vremena pomazala tijelo moje na pokopanje t. j. učinila mi tjelesno djelo

milosrgja koje ljudi čine onima, koje nose na ukop te je tako već sada pomazala moje tijelo dragocjenom pomašću kao jurve mrtvo, pošto mi to mrtvomu ne će moći učiniti. Nemate dakle uzroka, da se ljutite na nju, dapače s više razloga dužni ste je hvaliti. U istinu vam velim, da će se moje evangjelje propovijedati po svem svijetu i ujedno kazati ovo dobro djelo, što mi ga je ova žena iskazala, a svi će se čuditi, kako se je obratila, za grijehe svoje pokajala, mene ljubila, i kolika bijaše njezina vjera. I tkogod ovo čuje, drukčije će misliti nego što vi mislite. Nijedan joj ne će zamjeriti, niti će ju koriti, dapače svi će ju hvaliti i slaviti, da je učinila dobro djelo, djelo Bogu milo i ugodno.

Eto i tebi se, dragi kršćanine, evo evangjelje pripovijedalo. Čuo si njezino obraćenje i dobra djela žene odprije velike i javne grješnice. Koliko treba da je žališ za prošli grješni život, toliko treba da se diviš njezinu obraćenju i hvališ ju za njezina dobra djela. No nije dosta, da si je vidio grješnicu i pokornicu, već treba, kako si ju nasljedovao u grijehu, da ju tako nasljeduješ i u pokori. Nije dosta, da si čuo Isusovo evangjelje, kako je veliku grješnicu obratio, i ona mu iskazala djelo milosrgja, već treba, da se čuvenim naukom okoristiš, da se obratiš i dobro radiš. Pak da ti to za rukom pogje poput Marije Magdalene baci se Isusu pred noge i reci mu: Isuse! Spasitelju moj, evo i mene poput Magdelene pred tvojim nogama. Pogledaj me milostivo, kako si se dostojao nju pogledati. I ja sam veliki grješnik, o Isuse; nu ti si milosrdan, pak se ufam, da ćeš mi oprostiti. Istina veliki su grijesi moji, ali još je veće tvoje milosrgje. Žao mi je od srca, što sam te uvrijedio, o Isuse! Ne ću više; samo, molim te, oprosti mi teške grijehe moje, i dovedi me u tvoju vječnu rajsku slavu. Amen.

RAZMATRANJE ČETRDESET I SEDMO.

O svečanom ulazu Isusovom u Jeruzalem.

Sutradan (u nedelju) poslije večere u Betaniji, pogje Isus svečano u Jeruzalem. Spomen toga svečanoga ulaza čini se na cvijetnu ili maslinsku nedjelju, a opisuju ga svi četiri sveti evangjelisti: Ivan (12, 12—18), Marko (11, 2—10), Matej (21, 1—9.) i Luka (19, 31—38.)

1. Najprije motri Isusa kakvim se čuvstvom sprema na taj svoj svečani ulaz, i što njim namjerava. Slušaj ga, gdje, približivši se k Jeruzalemu i došavši u Betfagu, na podnožju maslinske gore veli dvojici svojih učenika: „Idite u selo, što je prema vama, i odmah ćete naći magaricu privezanu i magare s njom, na komu još nijedan čovjek nije sjedio; odvežite ih i dovediti k meni. I ako vas tko zapita: Što to radite, recite, da ih Gospodin treba, i odmah će ih pustiti.“ Što su si morali misliti učenici Isusovi na ovakovu zapovijed? Najprije su se čudili njegovu sveznanstvu, kojim je znao, gdje i kako su one životinje privezane; kako će ih gospodar pitati: zašto to odvezujete; kako će im ipak dopustiti, da ih odriješe i odvedu. A ugledaj se malko i u one dobre učenike, kako odmah slušaju ne pitajući čemu će to trebati; ne dvoje ni najmanje, da će one životinje naći privezane, i da će gospodar dopustiti, da ih odvežu i odvedu. Premda su lako mogli misliti i to, da bi ih gospodar, videć što rade, mogao držati za kakve lupeže, i uapsiti ih, ipak se ni najmanje ne protive Isusovoj zapovijedi, već idu odmah prema selu, kako im Isus naloži. A što bi ti bio uradio u onim okolnostima? O koliko bi uzroka našao za

ispriku! Ta i sada ti Isus mnogo toga nalaže po svojoj crkvi. Zapovijeda ti, da u nedelju i blagdan slušaš pobožno sv. misu i da se barem jedanput na godinu i to o uskrsu pričestiš; pak sto uzroka nalaziš, da se ispričaš. Veliš, da imaš drugoga posla, da nemaš kada i t. d. Da, nemaš kada posvetiti pol sata u tjednu za sv. misu, i jedan sat u godini za sv. ispovijed i pričest, te tako barem nešto pobrinuti se za dušu, a imaš kada tjedne i tjedne, godine i godine skrbiti se za tijelo, ići na zabave, šetnju, posijelo, ples, u kazalište, kolo i t. d. Sramota! Isus ti po svojoj crkvi zapovijeda, da ne mrsiš u petak i druge posne dane, a ti mjesto da držiš tu veliku crkvenu zapovijed, tražiš kojekakve isprike, koje ništa ne vrijede. O kad bi znao, kako je n. pr. Eleazar starac od devedeset godina, volio umrijeti, nego jesti zabranjeno jelo (II. Mak. 6.), ti bi o tom sigurno posve drukčije sudio i drukčije radio!

Sad gle učenike gdje došavši u selo pred vratima na raskrižju nagju zbilja magaricu privezanu i magare s njom, kako im Isus reče. Pristupe tamo i počnu odvezivati životinje. Na to dogju gospodari i vele im: „Što to radite? Zašto odvezujete te životinje?“ A oni će im na to ono što im reče Isus: „Jer ih Gospodin i Učitelj treba.“ Kad to čuše gospodari, odmah im dopuste odvezati i odvesti. I tako dovedoše učenici k Isusu magaricu i magare. Ti toga ne bi možebit vjerovao, kad ne bi stojalo pisano u sv. pismu. Oni ljudi, premda bijahu gospodari svojih životinja, to ipak na riječ: „Gospodin ih treba“, dopuste da se odvežu i odvedu. O blažene li vjere! Oni gospodari vjerovaše i dadoše svoje životinje na porabu. A jamačno im je Bog to stostruko naplatio, jer on svako dobro djelo sto put više nagragjuje. A kako bi se ti bio vladao, da si bio gospodar onih životinja?

2. Apostoli su najprije svojim vlastitim odjećama pokrili one životinje i na jednu posadili Isusa. Odatle se vidi, koliko su apostoli ljubili i štovali Isusa. Sad pak razmatraj Isusa, kako jaše na magarcu. On, kralj vječne slave, pak jaše na tako prostom živinčetu! A sve ovo bi, da se zbude, što je kazao prorok (Zakarija 9, 9) govoreći: Kažite kćeri Sionskoj: evo kralj tvoj ide k tebi krotak, sjedeći na magarici i na magaretu sinu magaričinu! kano da bi htio reći: Evo Jeruzaleme, veliki grade, evo kralj tvoj u najvećoj poniznosti dolazi k tebi jašuć na prostom magaretu. Evo, koga su proroci pred toliko vijekova proricali, hoće da svečano ugje u Jeruzalem, i to na najprostijem živinčetu. Pokloni se, jer ovo je kralj tvoj ljubazan, čedan, tih i ubog. Da, on je Spasitelj tvoj i kralj, kralj svih kraljeva i gospodar nad vladarima, kralj ljudi i angjela, kralj neba i zemlje, kralj po naravi, Sin vječnoga Oca i gospodar svih stvari. Ah, Isuse, Spasitelju i kralju moj, što te je ganulo, da na tako prostom živinčetu jašeš? Nije li te na to sklonulo, da nam pokažeš svoju poniznost i da te u njoj slijedimo. Da, Isuse, ti si od svog upućenja u utrobi prečiste Djevice bio ponizan i dao si nam primjer, da te slijedimo u toj uzvišenoj krjeposti; nu mi te dosele nijesmo slijedili, ali obećajemo, da ćemo te odsele slijediti.

Pak kamo ćeš sada o Isuse? Reci nam, kamo ideš? Idem u oholi grad Jeruzalem; idem svečano, ovako ponizno jašuć na ovom prostom živinčetu, da zasramim oholost i ponositost svjetsku. Tu se osvjedoči, kako Isus drukčije misli nego li svijet. Svijet ide za ohološću i ponositošću, a Isus pokazuje se poniznim i umiljatim. Ah Isuse, kako si se za mene ponizio! Ponizio si se, da mene k sebi pritegneš. Ja ti se dakle svim srcem predajem i izručam ti se i ljubim te nada

sve. Pa koliko si se više za mene ponizio, toliko si mi miliji i ja te toliko više ljubim.

Nu zašto ide Isus u Jeruzalem, kad zna što ga tamo čeka, naime teška muka i grozna smrt na križu? Zašto hitiš tako, o Isuse? Što ti toliko na srcu leži, da tako pospješuješ svoj put u Jeruzalem? Zašto tako brzo ideš? Zato, jer želim trpjeti i umrijeti za ljude. Idem svečano, rado, da budem izdan, predan, bičovan, popljuvan, trnovom krunom okrunjen, izranjen i na križ raspet za te. Vidiš, koliko te je ljubio Isus! A ljubiš li ti tako njega? Ako ga ljubiš pokaži to činom. A pokazat ćeš to najbolje, ako ga budeš slijedio u poniznosti i siromaštvu. Gle, kako je ponizan! On kralj, pak jaše na prostom magaretu. A kako je siromašan! On gospodar svega svijeta, pak jaše na tugjem živinčetu.

3. Sad motri Isusa, kako svečano ulazi u Jeruzalem. Gle, kako se sve više približuje gradu, kamo su se već sa čitave židovske zemlje zgrnuli ljudi, da priprave što treba za najveću svetkovinu vazma, koja se približala. Kad dočuše ljudi u Jeruzalemu, da dolazi Isus rasvijetljeni Duhom svetim spoznaše ga za svoga kralja i Spasitelja, te mu s granama od uljika u ruci odoše u susret. Da, držahu ga za Spasitelja, jer su čuli njegov sveti nauk i vidjeli njegova čudesa, koja bijahu razglašena po svoj Palestini i obližnjim okolicama i oni ih se još dobro sjećali, pošto im bijahu očevidni svjedoci. Gle one dobre ljude, kako mu se spremaju na susret. Čuj ih, što ono razgovaraju. Hajdemo, hajdemo u susret kralju i Gospodinu svomu, iz kojega smo ustiju čuli toliko lijepih nauka i vidjeli tolika njegova čudesa. I zbilja silno mnoštvo naroda uputi se izvan grada, da ga u grad prati. — Gle Isusa, kako jaše. Kako je veseo i posmjehuje se. Uz njega s jedne i druge strane idu njegovi apostoli i učenici. A gle i silnu svjetinu,

koja se oko njega zgrnula iz obližnjih sela i grada Jeruzalema. Jedni idu sprijeda, drugi odzada, jedni s desna, drugi s lijeva, dok on u sredini jaše i milo gleda na ljude, koji ga onako veselo prate. Jedni se svlače i u znak štovanja prostiru haljine svoje po putu, kud je imao ići, ne mareći, da će po njih gaziti živinče, na kojem jaše; dok drugi režu granje od drvetâ i prostiru po putu i u znak najvećega veselja mašući granjem u ruci viču: Hosana, sinu Davidov! Blagoslovljen, koji ide u ime Gospodnje! Hosana na visini. Što se Isus više približuje gradu, to više raste broj pratilaca, to svečaniji postaje njegov ulaz. Svi kano iz jednoga grla viču: Živio sin Davidov, živio kralj izraelski! Slava mu i čast! Svih bijaše jedna radost, jedno veselje. I put, što ga tada učini Isus s onolikom pratnjom naličio je najvećemu slavlju. Ako ljubiš Isusa, i ti ćeš se sigurno veseliti njegovu slavlju, njegovu svečanu ulazu u Jeruzalem; jer tko drugoga ljubi, taj se s njim i veseli.

Da, oni ljudi, koji onako veselo pratijahu Isusa u Jeruzalem, pokazaše koliko ga ljubljahu No ne ljubljahu ga tako svi Židovi niti se radovahu njegovu svečanu ulazu. Bilo ih je, koji su to nerado gledali, kojima je bilo žao čuti i vidjeti, kako se nebrojeno mnoštvo ljudi oko njega zgrnulo i s njim se skupa veselilo. Da, nad tugjim se dobrom žalostiše i nenavidiše Isusa. A bijahu to farizeji. Ovi lukavi ljudi dogjoše k njemu i počeše mu spočitati: Kako ti možeš mirnim okom gledati, gdje se ljudi oko tebe pobuniše. Ako ljubiš red, učini da zamuknu. Ne pristoji se za prosti puk, da tako skače i viče. To ne znači slaviti Boga, već oholiti se i mirne ljude uznemirivati. Na to će im Isus posve umiljato: Velim vam, ako oni zamuknu, da će onda kamenje govoriti i svjedočiti. (Luk. 19, 49.) Sad

razmatraj lukavost ovih farizeja. Žao im bilo, što su ljudi onako lijepo i svečano pratili Isusa, što su slavili Boga i veselili se Isusovu ulazu u Jeruzalem. A to bijahu poglavice naroda: farizeji, književnici, svećenici. O, tko bi ikad mogao reći, da će i u njihovim srcima biti toliko mržnje i zavisti? Koliko bijaše Isusu drago, što ga je narod onako lijepo i svečano sprovagjao, toliko mu je bilo žao, što su farizeji, književnici i svećenici, nekoliko dana kašnje, ovaj isti narod pobunili proti njemu, tako da koji mu danas vikahu: Hosana! do malo dana kriče: Raspni ga, raspni! Koji ga danas onako veselo sprovode, do mala bijahu žedni njegove krvi. Eto koliko može zao primjer osobito poglavara. S toga neka dobro paze roditelji, gospodari, poglavari da svojim podložnicima nikada ne dadu kakav zao primjer, jer će za to teško Bogu odgovarati. Svi pako neka se čuvaju, da osobito djeci ne dadu kakav zločest primjer psovke ili drugoga kakvoga grijeha, jer Isus se takvima osobito grozi kad veli: „Koji sablazni jednoga od ovih malenih, koji u mene vjeruju, bolje bi mu bilo, da se objesi kamen vodenični o vratu njegovu i da potone i dubinu morsku." (Mat. 18, 6.) — A uči se odatle i to, kako su ljudi nestalni. Koji te danas imadu rado, sutra te mogu mrziti. Koji ti danas viču: Hosana! sutra mogu vikati: Dolje s njim, raspni ga! S toga nemoj se pouzdati u ljude, već se radije uzdaj u Boga. Njega ljubi, njemu se izruči, on ti se nikada ne će iznevjeriti; on jedini je stalan, koji se nikada ne mijenja.

Kad se Isus još više približi k Jeruzalemu, ugledavši grad zaplaka nad njim govoreći: „Kad bi i ti znao i to u ovaj tvoj dan, što je za mir tvoj, a sad je sakriveno od očiju tvojih! Jer će doći dani na tebe, i okružit će te neprijatelji tvoji opkopom, i opkolit će te; i obuzet će te odasvud; i o zemlju lupit će tobom i sinovima tvojim, koji su u tebi, i ne će ostaviti u tebi kamena na kamenu; zato što nijesi poznao vremena pohoda svojega." (Luk. 19, 41—44.) Odatle se vidi, kako je Isus osobito ljubio onaj glasoviti grad i njegove stanovnike, pak mu bilo žao nad njihovom vremenitom propasti, ali još više nad vječnom, što ga mnogi ne htjedoše priznati za Mesiju, primiti njegov nauk i spasti se. Žao mu bilo i plakao je, što će se u onom gradu skoro počiniti velik grijeh, da će ga ulovití, mučiti i na križ raspeti. Premda je Isus sve to unaprijed znao, ide ipak u Jeruzalem, ide veselo na muke i smrt, samo da može trpjeti i umrijeti za one nevjerne Židove, za farizeje, za sve ljude, da ih spasi.

O Isuse! ti si išao u Jeruzalem, da tamo i za mene trpiš i umreš. Hvala ti, Isuse, na tolikoj dobroti i ljubavi. Oh, kad bi i ja mogao za tebe umrijeti! Ali ti to od mene ne tražiš. Ti hoćeš samo moje srce. Evo ti ga dakle, o Isuse! Ja ti ga darivam i ti odsele vladaj njim, kako je tebe volja. Amen.

RAZMATRANJE ČETRDESET I OSMO.

O zadnjoj večeri.

Od cvijetne nedjelje kad bješe Isus svečano došao u Jeruzalem, najviše se bavio u hramu, gdje je ljude učio propovijedajući im svoj božanski nauk. Nu budući da su glavari svećenički i starješine narodne bili proti njemu pobunili narod, i ovaj ga ne htio slušati, ode Isus s učenicima svojim natrag u Betaniju. Kad se pako približilo vrijeme njegovoj gorkoj muci i smrti, ne pobježe, već dogje s učenicima svojim opet u Jeruzalem,

jer tamo mu je bilo odlučeno muku trpjeti i umrijeti. Da pako prije svoje smrti ostavi dragim svojim učenicima, a i nam zalog svoje ljubavi, svetkova s njima zadnju večeru, večeru ljubavi, kod koje im samoga sebe dade pod prilikama kruha i vina za hranu i pilo. Pod istim prilikama ostavi nam se do konca svijeta, da ga svi možemo uzimati, i njim dušu svoju hraniti i krijepiti. Danas dakle razmatrat ćemo o ovoj zadnjoj Isusovoj večeri, kako je opisuju sv. evangjelisti: Matej (c. 26.), Marko (c. 14.), Luka (c. 22.) i Ivan (c. 14).

1. Najprije je Isus već unaprijed iz Betanije poslao dva svoja učenika u Jeruzalem, da priprave večeru; zatim je on sam došao s ostalim svojim učenicima. Išao je pješke, a putem se s njima razgovarao o muci i smrti, koja ga čeka, a megju ostalim reče im takogjer ovo: „Veoma sam želio, da ovaj vazam jedem s vama prije nego muku podnesem,“ hajdemo dakle u Jeruzalem. Došavši Isus u Jeruzalem, ugje sa svojim učenicima u onu dvoranu, gdje ona dva učenika pripraviše večeru. Sad gle Isusa, kako sa svojim učenicima sjedi za stolom. Svi jedu pečeno vazmeno janje, kako bješe zapovjegjeno u zakonu. Ovo janje predstavljaše Isusa neoskvrnutoga jaganjca, koji je došao da uzme na se sve grijehe svijeta, te je za nekoliko časova imao biti prikazan na križu. Isus to sve zna. On zna, da onaj jaganjac, koga su morali Židovi o vazmu blagovati, njega predstavlja, pak i on sa svojim apostolima obslužuje zakon i jede vazmenog jaganjca. I ovo je zadnji vazam, što ga s njima blaguje, i premda ga je vrlo želio ovaj put s njima jesti, to ga je ipak strašno morala mučiti misao na smrt, pošto se to otajstvo vazmenog jaganjca imalo skorim ispuniti na križu. Tu za stolom vidio je izdajicu svoga — Judu apostola — koji ga je već prije prodao najljućim njegovim neprijateljima:

glavarima svećeničkim i starješinama narodnim za trideset srebrnjaka (naših od prilike 20 for.), i oni se već spremali, kako da ga uhvate, muče i ubiju. Kako je to moralo boljeti Isusa! Koliku je žalost morao tada ćutjeti! Za stolom se pred svim apostolima potuži o svojoj skoroj smrti; velikom im žalošću očituje, da će ga izdati jedan od njih, koji su bili uvijek s njime, te su tako najbolji svjedoci njegova nauka i nebrojenih čudesa: izdat će ga jedan od njegovih najužih prijatelja. Dakle jedan od njih baš ondje za stolom snuje, kako će ga izdati, i ne misli na drugo, nego samo na zgodan čas, kad će ga moći predati neprijateljima. O Isuse! tko je taj okrutnik, koji te kani izdati, za koga veliš, da je tvoj drug, tvoj prijatelj? Je li moguće, da bi takav mogao zaboraviti na ona tvoja tolika dobročinstva, i predati te tvojim najljućim neprijateljima na smrt? Apostoli svi zapanjeni gledaju jedan drugoga, a gledaju i Isusa te ga prestrašeni pitaju jedan za drugim: „Jesam li ja, Gospodine?“ I Juda Iskariot ga pita: „Jesam li ja, Učitelju?“ Himbenik, licemjerac, znao je, da je on taj, pak još pita: „Jesam li ja?“ Nevjerni apostole! Izdajice! Što to snuješ? Koga kaniš izdati? Kako možeš izdati učitelja svoga, najboljega svoga Gospodina. Jesi li dobro pomislio, što kaniš počiniti? koliko je to zlo? kolik grijeh? Da, neizmjerno veliki grijeh snovao je tada Juda, odlučivši predati Sina Božjega neprijateljima njegovim, da ga pogube. No pitajmo se malko i mi, dragi kršćani, nijesmo li možebit i mi kada prodali i izdali Isusa. Mi se čudimo Judi Iskariotu i osugjujemo ga, a ne znamo li, da i mi svaki put prodajemo i izdajemo Isusa, kadgod smrtno griješimo. Juda ga je samo jedan put izdao, a mi kadgod smo smrtno sagriješili? Brojimo ako možemo. Ni broja ne znamo. Juda ga je prodao za trideset srebrnjaka, a ja ga prodao za mnogo manje.

Prodao sam ga za kratku tjelesnu nečistu nasladu, za besraman razgovor, za komad mesa u zabranjene dane, za jednu psovku, za jedan veliki ogovor. Izdao sam ga, kad sam u nedjelju i blagdan zanemario misu ili bez velike nužde obavljao težački posao, kad se nijesam htio ob uskrsu pričestiti, kad sam se tako opio, da sam izgubio porabu razuma, bližnjega svoga mrzio, na imetku jako oštetio, smrtni grijeh u ispovijedi zamučao, svetogrdno se pričestio i t. d. O žalosna mene, što sam učinio! Premda je Judin grijeh bio neizmjerno veći.

Kad Juda zapita Isusa: „Jesam li ja, Učitelju?" odgovori mu Isus: „Ti si rekao" t. j. ti si taj. Da, znaj Judo, da ćeš me ti izdati, i ja to već unaprijed znadem. Megjutim Juda sasvim tim osta tvrdokoran i nezahvalan. No koliko si puta i meni, o Isuse, preko savjesti rekao: Ti si koji me izdaješ. Spočitnuo si mi zloću moju preko ispovjednika, učitelja, roditelja i t. d. pak sam ipak ostao tvrda i nezahvalna srca Ah Isuse, Spasitelju moj! oprosti mi težke grijehe moje; kajem se i tvrdo obećajem, da ne ću više griješiti.

2. Sad gle Isusa, kako je svukao gornju haljinu, prepasao se ubrusom, ulio vodu u mjedenicu i prigiblje se pred apostole. Kolika je to poniznost Spasitelja svijeta! Sad gle, kako sam nosi mjedenicu s vodom od jednoga apostola do drugoga, kako pred svakim do zemlje pokleca, da im n o g e o p e r e. Gle ga prostrta i pred Judinim nogama, prostrta pred nogama onoga licemjerca, otvrdnutoga grješnika. Kako se ponizuje pred onim svojim izdajicom, kako ljubi i najokorelijega svoga neprijatelja! Od Isusa uči se poniznosti. Od njega se uči ljubiti i najveće svoje neprijatelje. Od njega se uči činiti dobro i onima, koji te mrze i o glavi ti rade. U ovom činu, kad je naime Isus pokleknuo pred Judu, da mu noge opere, stoji jezgra svega Isusova nauka. —

Videći Juda svoga Učitelja, kako pred njim pokleca, da mu noge opere, pruža mu svoje umrljane noge; Isus mu ih pere, tare ubrusom i cjeliva. Nu Juda usprkos tolikoj poniznosti Boga svoga ostaje sve jednako nećutljiv i tvrdokoran. Nesretni Judo! A takovi su obično i toliki drugi grješnici. Čim im je Bog bolji, tim su oni gori i tvrdokorniji. O, kada će se već jednom osvijestiti i ganuti na Božju dobrotu i milosrgje!

Kad dogje Isus k Petru, i pred njega se baci, da mu opere noge. Petar začugjen s tolike poniznosti svoga Učitelja, za koga je malo prije ispovjedio, da je Sin Boga živoga, digne se i prenesećen povika: „Gospodine! Ti li ćeš meni oprati noge? Ti Učitelj, a ja sluga tvoj; ti Bog, a ja čovjek; ti najsvetiji, a ja grješnik, pak da ti meni pereš noge? Oprosti, o Isuse, Sine Boga živoga; toga ja nikada dopustiti ne ću." I ne dopusti Petar Isusu, da mu pere noge. Tek kad mu se Isus zaprijeti, da inače ne će s njim imati dijela u nebu, dopusti da mu Isus poput sluge opere noge. Paće kad ču Petar, da inače ne će u nebo, tada reče Isusu: „Gospodine! Ne samo noge, nego i ruke i glavu." Poviri malko u srce svetoga Petra. Gle, kako je ponizan, pun vjere i strahopočitanja, dok mu Isus pere noge. — I tako je Isus svim apostolima oprao noge. Svi se čudili tolikoj njegovoj poniznosti i govorili: „Gospodine ti li pereš meni noge!" jer to bijaše posao zadnjega sluge. Samo Juda je nećutljiv, koji mirno i hladnokrvno pruža svoje umrljane noge Isusu, da mu ih opere. — Ah koliko puta je već i tebe, dragi kršćanine, Isus oprao ne vodom, već svojom presvetom krvlju u sv. pričesti, gdje si ga već toliko puta primio živa s dušom i tijelom, s mesom i krvlju, Boga i čovjeka pod prilikom kruha; a nije ti oprao samo noge, već i jezik i srce i prsi i čitavo tijelo Da, svega te je presv. svojom krvlju to-

liko puta oprao, pak još nijesi čist; nijesi čist ni na jeziku, ni na srcu. Ta pomisli samo o čemu se često razgovaraš, na što rado misliš. Ako su nečisti razgovori, ogovaranja, potvore, psovke i t. d ono, što ti je vazda na jeziku, onda tvoj jezik nije čist, a ni srce ti nije čisto, jer jezik govori od punoće srca, tako da što je čovjeku u srcu, to mu je i na jeziku. Ti se čudiš, kako je mogao Juda uz onoliku Isusovu dobrotu i ljubežljivost ostati onako tvrdokoran; nu čudi se mnogo više sebi, pak ne osugjuj samo Judu, već mnogo više osudi i požali samoga sebe.

3. Napokon promatraj Isusa, koji iza kako je oprao noge svojim apostolima, otpasao je ubrus, obukao svoju gornju haljinu i sjeo opet za stol. Ako možeš ugji u ono njegovo božansko srce. Nebeski Otac zove ga na muke i groznu smrt križa. Mora se rastati s predragim svojim učenicima. Oh, kako mu se teško dijeliti od njih. Ondje s njim za stolom sjedi jedan njegov nezahvalni apostol, koji ga već prodao njegovim neprijateljima, i jedva čeka da se svrši večera, da im ga izda. Petar, njegov ljubazni Petar, pun vjere i ljubavi k njemu, do nekoliko časova zatajiti će ga na toliko, da će se preklinjati i prisizati, da ga ne poznа, da ga nije nikad ni vidio. Svi pako apostoli ružno će ga ostaviti i pobjegnuti. Isus je sve to unaprijed znao, pa im je to sve i prorekao. O Isuse, kako ti je tada teško moralo biti na srcu, kad si na sve to mislio! Večera se nastavi, ali kako će jesti Isus, kad ga zaokupiše ovakove misli. No premda su ga ove misli mogle na smrt ražalostiti, to ipak srce njegovo gori ljubavlju k apostolima i k svima nama. On ne može odoljeti svome ljubežljivome srcu, a da nam prije svoje smrti ne ostavi zalog svoje božanske ljubavi. Gle ga, kako je sav uzhićen i kako gori od ljubavi. Najprije diže ruke svoje

k nebu, k svome nebeskomu Ocu, te bi rekao, da ga nešto moli. Zatim gleda milo na svoje apostole, koji opet začugjeni gledaju na nj, čekajući što će učiniti. Onda uzme u svoje presvete ruke hljeb, blagoslovi ga, prelomi, razdijeli svima i reče s ushićenom ljubavlju: „Jedite, ovo je tijelo moje." O mili moj Isuse! što to govoriš? što to činiš večeras? Hljeb si pretvorio u svoje presveto tijelo, i učenicima ga pružaš, da ga jedu. Ti si apostole svoje uvijek ljubio, o Isuse! ali sada je srce tvoje prekipjelo ljubavlju. — Što su tada morali misliti apostoli? što su morali reći? — Onom istom ljubavlju užgan Isus uzme u presvete svoje ruke kalež s vinom, i hvale uzdavši Ocu, dade im i reče: Uzmite, razdijelite megju se i pijte, ovo je krv moja." Ovo je, dragi i mili moji učenici, ona ista krv, koja će poput pečata spajati stari i novi zavjet; to je ona ista krv, koja u mojim žilama vrije, i koja će se prolijati skoro za mnoge na otpuštenje grijeha. Ah što to radiš o Isuse? što to pružaš u kaležu svojim učenicima? Krv svoju daješ im da piju. Ah Isuse, to se dosele još nikada nije čulo, da bi tko drugoga svojim tijelom i svojom krvlju pitao i napajao. To je čudo nad sva čudesa, ljubav nad sve ljubavi. — A da ne bi možebit apostoli mislili, da je to samo njima dano, odmah doda Isus: „Ovo, što sam ja učinio, činite i vi u buduće na moju uspomenu." Ono isto dakle vrijeme, onaj isti čas, kad su ljudi snovali, kako će ga s ovoga svijeta smaknuti, izmišlja Isus način, kako će čudom ljubavi svoje, mudrosti i svemogućstva ostati kod nas u vijeke, i naregjuje žrtvu presvete mise, te obećaje, da će s nama ostati do konca svijeta pod prilikama kruha i vina. Premda je predvidio, kako će ga mnogi svetogrdno primati u svetoj pričesti, u njegovoj se nazočnosti nedostojno vladati, kako ne će za nj mariti, te ga ne će

*

ni o uskrsu htjeti primati, slabo ga u crkvi — u svetohraništu — nastojati i pohagjati, premda je znao, da će u mnogima nestati vjere u presv. oltarski sakramenat, da će mu se rugati i t. d., ipak ga sve to ne može odvratiti, da ne ustanovi ovaj presveti sakramenat, ovu najsvetiju žrtvu. — A ti, kršćanine, koji ovo čitaš, znaj, da se ovo isto ponavlja svaki dan na žrtveniku. Onaj isti Isus, koji je ovo naredio, nalazi se u presv. oltarskom sakramentu. On nam se uvijek daje za hranu i čeka nas u svetohraništu, da ga pohodimo. A kako ga ti pohagjaš, štuješ, primaš? O, pohagjaj ga često, štuj ga kako zaslužuje, primaj ga dostojno, pak ćeš ga u nebu otkrivena u svoj njegovoj slavi gledati licem u lice i uživati u sve vijekove Amen.

RAZMATRANJE ČETRDESET I DEVETO.

O presvetom oltarskom sakramentu.

Presveti oltarski sakramenat, što ga Isus naredi na zadnjoj večeri, najveće je otajstvo naše sv. vjere. Treba dakle da si nauk o tom otajstvu duboko u srce usadimo.

1. Najprije predstavimo si živom vjerom Isusa prisutna u presvetom oltarskom sakramentu, koji nam govori: „Evo ja sam s vama sve dane do konca svijeta." S vama sam uvijek, s vama ću ostati dok bude svijeta. Dakle i s tobom je on, dragi kršćanine, s tobom je u presv. oltarskom sakramentu. Pokloni mu se i začugjen zbog tolike njegove ljubavi pitaj ga: O Isuse moj, pak zašto si hotio ostati s nama? Zašto već blizu dvije tisuće godina stanuješ zatvoren u onim našim malenim svetohraništima, kojega nebesa nebesâ obuhvatiti ne mogu? Šta? možebiti zato, da spasiš one pobožne duše, koje ti se tamo dolaze klanjati? Ta ti si nas sve na križu otkupio. Zašto si dakle hotio još ostati s nama pod prilikama kruha i vina? Šta, možebit zato, da posvetiš one duše, koje se budu hranile tvojim presvetim tijelom? No ti ih možeš isto tako posvetiti i s neba, i ne treba da ostaneš s njima na zemlji pod prilikama kruha i vina. Kaži nam dakle, mili Isuse, što te je ganulo, da si hotio ostati s nama do konca svijeta pod prilikama kruha i vina onakav isti, kao što si na nebu ob desnu Očevu? Čuj što ti odgovara: „Najveća moja radost je biti sa sinovima čovječjim." Dakle najveće njegovo veselje je biti s nama — s ljudima. — On nas ljubi, a tko ljubi, taj je rado s onim, koga ljubi. Pak upravo zato, jer nas Isus bezmjerno ljubi, izmudrio je najčudnovatiji način, kako bi s nama uvijek ostao. A sakrio se pod jednostavne prilike kruha i vina, da se ne bismo možebit prestrašili sjaja slave njegove, te bismo se ispričavali, zašto mu se ne približujemo. A hotio je biti svagdje, gdjegod je ma kako malen broj vjernika i ma kako malena crkvica. Dakle on za svoje prebivalište nije odabrao sebi samo jedno mjesto, kakav veliki grad. On se nalazi u svakom dijelu grada, gdjegod je kakva crkvica; nalazi se u trgovištima, pače i u malim selima, u ravnicama, na brdima, u samoćama, u planinama i šumama, gdjegod ima kršćanskog puka i najmanje crkvice. Kad bi se nalazio samo u jednom gradu n. pr. u Rimu, koliki bi ljudi sa svih strana svijeta tamo dolazili, da ga vide! Ili da se samo jedan put na godinu pusti vidjeti, koliki bi se ljudi ondje tada sakupili, da ga vide! Ili da bi ga samo jedan svećenik na svijetu mogao posvetiti, koliki bi k onomu svećeniku trčali i molili ga, da ga posveti! A gle, on je svagdje i u najzabitnijem mjestu, samo ako je tamo

koja crkvica i svećenik. K njemu se može uvijek pristupiti. Nijedan svjetski vladar ne prima ljude svaki dan, svaki čas, već samo u opredijeljene dane i satove; samo Isus je uvijek pripravan, da nas primi; dapače on nas čeka danju i noću; zove nas: „Hodite k meni koji ste trudni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti.“ On je pripravan svaki sat, svaki čas utješiti žalosne, plačućima otrti suze, neuke poučiti, dvoumnike savjetovati, slabe ojačati, tvrdokornima srce omekšati, grješnike obratiti. Kolika je to sreća za nas, kad imamo uza se Isusa, te smijemo uvijek k njemu! Mi nazivljemo blažene apostole, učenike Isusove i sve one ljude, koji bijahu tako sretni, da su vidjeli Isusa. A možebiti da je već i tebi kada na pamet došlo: O da sam ja onda mogao živjeti, da sam ga mogao vidjeti! A gle! onoga istoga Isusa možeš svaki dan vidjeti u crkvi. Pače onda bi ga bio vidio još slaba, podvržena mukama i potrebama ljudskim, umrloga; dok ga sada možeš vidjeti proslavljenoga onako, kako što sjedi ob desnu Očevu, kad već ne može više ni trpjeti ni umrijeti. Oni su ga ljudi mogli onda samo katkada vidjeti, a ti ga možeš vidjeti svaki dan, svaki čas, kadgod hoćeš. Oni su se mogli s njime zabavljati i razgovarati samo koliko je njega bila volja, a ti možeš kod njega ostati i zabavljati se, kako je dugo tebe volja. Sretna li si sveta Marijo Magdaleno, koja si Isusa vidjela, s njime govorila, svojim mu suzama noge oprala i kosom mu ih otrla; ali ja ti ne zavidjam sreće, pošto i ja mogu onoga istoga Isusa svaki dan vidjeti, svaki čas k njemu pristupiti. Da, ja ni vam ne zavidjam sreće o angjeli i sveti Božji u nebu, jer onoga istoga Isusa, koga vi gore slavite na prijestolu, ja ga ovdje svaki dan gledam na oltaru. Samo tomu se čudim, što sam ja usred tolikoga bogatstva još uvijek jednako mlak, kod tolikoga ognja uvijek mrzao, i kod tolike svjetlosti uvijek slijep; O Isuse! koliko si me puta zvao k sebi, a ja ne htjedoh čuti, bježao sam od tebe. Ali odsele ne bude više tako, moj Isuse! Ja sam te našao, utočište moje, i drugo te ne prosim, mili moj Spasitelju, nego da s tobom ostanem združen i nikada se već od tebe ne odijelim.

2. Sad promatraj život Isusov u presv. oltarskom sakramentu. Ovaj sakramenat ti u kratko predstavlja cio Isusov život na ovoj zemlji. Isusov čudnovati dolazak na oltar predstavlja ti njegovo utjelovljenje u utrobi prečiste djevice Marije. Samoća u crkvama, gdje on dan i noć prebiva, spominje te na onu betlehemsku špilju, gdje se je rodio. Bijele prilike kruha, pod kojima je zadržan, sjećaju te na one proste pelene, u koje ga majka povila, kad ga porodi. Ono malo siromašnih i neukih duša, koje mu sed olaze svaki dan pokloniti, dozivlju ti u pamet one siromašne pobožne pastire, koji mu se prvi dogjoše pokloniti u štalicu. Nehajstvo mnogih kršćana prema ovom presv. sakramentu, spominje te na one nezahvalne Betlehemce, koji su ga od sebe odbili i uskratili mu konak u svojim kućama. O kako je to ugodno slušat vama, pobožne duše, koje ga svaki dan pohagjate i dolazite mu se pokloniti ne samo u jutro kod sv. mise, već i poslije podne ili u večer. Da znate, kako se s vama Isus tada veseli. Jednostavno i maljušno svetohranište, gdje danju i noću stanuje, sjeća te na onu maljušnu i siromašnu kućicu u Nazaretu, gdje je tolike godine probavio. Njegovo sakriveno i zatvoreno prebivanje u svetohraništu i ponizan dolazak u svećenikove ruke sjeća te na njegovo skromno življenje kroz trideset godina i poniznost, kojom bješe uvijek poslušan svojoj ljubljenoj Majci i svomu hranitelju. Blizu dvijehiljade godina, što se svaki dan nebrojeno puta

prikazuje Ocu svomu nebeskomu, sjeća te na onu veliku žrtvu, kojom se prikaza Ocu svomu nebeskomu na križu za grijehe svega svijeta; i kakogod je tri zadnje godine svoga života ljude podjedno učio, isto tako već toliko stotina godina u presvetom oltarskom sakramentu uči, savjetuje, opominje, tješi, rasvjetljuje, krijepi, liječi i brani pobožne duše i milu svoju zaručnicu svetu našu mater crkvu. U ovom se dakle sakramentu zrcali sav život Isusov, što ga je na zemlji sproveo, i taj se njegov život svaki dan, svaki čas ponavlja. Isus se prikazuje svaki dan i svaki čas u svim stranama svijeta po svećeničkim rukama, spušta se u grob srdacâ vjernih kršćana, premda ovaj grob nije često puta ni nov ni čist kao onaj u vrtu, u koji ga mrtva položiše. O koliko Juda Iskariota ima, koji ga svaki dan prodavaju i izdavaju! Koliko licemjeraca pristupa svaki dan k oltaru, koji ga poput Jude cjelovom izdavaju! Njegovi najbliži prijatelji za malu ga stvar ostavljaju, te brže bolje bježe od njega; a koliko je puta Isus sam u crkvi izložen na žrtveniku, te ni jednoga nema, koji bi mu hvalu dao! Što pak ne rade njegovi neprijetelji? Oni bi ga rada, da je kako moguće, istisnuli iz ove zemlje. U crkvu ne dolaze, a ako kada i dogju, to mu se više rugaju nego klanjaju. Godine i godine ne pristupaju k njegovu stolu, da ih nahrani. Na tijelovskoj procesiji, kad ga okolo nose, mnogi sasvim na drugo misle nego na njega, razgovaraju, smiju se, okolo gledaju; koji god mu se morda niti otkriti ne će, a kamo li pokleknuti! Kad ga pako svećenik k bolesnicima nosi, daje se zvonom znak, da mu izkažu vjernici dužnu čast i poklon, a kad tamo oni se ugiblju, samo da se s Isusom ne sastanu, da mu se ne moraju otkriti ili tja pokleknuti. O kako smo mlitavi i nezahvalni prema Isusu u presvetom oltarskom sakramentu! Je li

dakle čudo, ako i on nas ostavi, kad mi tako malo marimo za njega?!

3. Napokon razmatraj, koja je ona *zadnja svrha*, zbog koje nam se Isus dariva u presv. oltarskom sakramentu. Ta svrha jest, da se s nama združi, da nas u sebe pretvori. S toga i veli po sv. Augustinu: „Rasti da me jedeš, ne da se ja poput tjelesne hrane u tebe obratim, nego da se ti u mene pretvoriš." Mi treba da se na ovom svijetu posvetimo milošću Božjom, a na drugom postignemo vječno blaženstvo. Sve to pako možemo postići po presv. oltarskom sakramentu. Ovaj sakramenat nije drugo nego ponavljanje upućenja Sina Božjega u utrobi prečiste djevice Marije. Kakogod se onda Isus s nama združio uzevši našu narav na se i postao nama sličan, isto tako se i sa svakim od nas združuje u presvetoj pričesti, da nas učini sebi slične. Ako me, dragi kršćanine, možebit ne razumiješ ili toga pojmiti ne možeš, a ja ću ti još jasnije govoriti, da uvidiš, kako se Isus združuje s nama u ovom presv. sakramentu. Čuj me dakle! Jesi li se kada pričestio? Jesi! Dobro! Što si tada učinio? Blagovao si, zar ne, tijelo Isusovo poput tjelesne hrane, i kako god tjelesna hrana u tebi prokuha, pregje ti u meso i krv, isto tako i ti, kad se pričešćuješ, pretvaraš se u Isusa i postaješ s njime jedno tijelo. S toga i vele sv. oci: „S Isusom se u presv. pričesti hranimo, s njim se združujemo i bivamo jedno tijelo i jedna pût s njim". Koja majka na svijetu ljubi tako svoje čedo, da bi ga svojim mesom pitala, svojom krvlju napajala? A gle, Isus nas u presv. oltarskom sakramentu svojim vlastitim tijelom hrani. O da znaš, što biva s tobom, kad se pričestiš! Ti imaš onda u srcu svomu Isusa; njegovo srce u tvom srcu bije. Ti onda u grudima svojim nosiš onog istog Isusa, kojega je Marija devet mjeseci u utrobi nosila;

onog istog Isusa, kojega je ona u betlehemskoj štalici rodila, kojemu se u jaslima dogjoše pokloniti pobožni pastiri i tri kralja od istoka; onog istog Isusa kriju tvoje prsi, koji je trideset godina sakriven sproveo što u Nazaretu a što u Misiru; onog istog Isusa primio si k sebi u stan, koji se toliko puta uznojio tražeć koju zablugjelu ovcu, da je obrati; onog istog Isusa našao si i prihvatio, koji se zbog nas krvavim znojem znojio, bio bičovan, trnovom krunom okrunjen, čavlima ka križu prikovan, na križu umro, u grob bio položen, slavno uskrsnuo od mrtvih, uzašao na nebesa i sada sjedi na desnoj strani Očevoj. Vidiš dakle, dragi kršćanine, ovoga istoga Isusa ti u se primaš, kadgod se pričešćuješ. A kolikom ljubavlju dolazi tad Isus k tebi! Sam veli! „Vrlo sam želio da ovaj vazam jedem s vama, prije nego muku podnesem.“ Ali čuj takogjer, kako se grozi onima, koji ne će da ga blaguju: „Ako ne budete jeli tijela sina Božjega, ne ćete imati života u sebi“ t. j. umrijet ćete i to vječnom smrću. Grozne li istine za one, koji ne će ni o uskrsu da se pričeste! Umrijeti će vječnom smrću. Sam Isus veli: „I koji ne uzjede tijela mojega, ne će imati života u sebi.“ A koliko je dan danas takovih nehajnika! Grozota je samo na to pomisliti. A ovakvi većinom i umiru bez sv. pričesti, i tako za vijeke propadnu u pakao. I tako se prečesto obistinjuje grožnja Isusova, tko ne uzblaguje tijela njegova, ne će imati života u sebi. Nekada bješe najveća kazan za kršćane, kad bi im se uskratila presv. pričest, a danas se kršćani katolici sami lišavaju tolikoga dara Božjega; dapače ima i takovih, koji se upravo srame pristupiti k stolu Gospodinovu. Kad ih prijatelj pozove na gozbu, odmah idu, da ga ne uvrijede; a kad ih Bog zove i želi ih nahraniti svojim vlastitim tijelom, a k tomu im se vječnom smrću grozi, ako mu se ne

odazovu, još ne će da dogju. Prokletstvom dakle i vječnom smrću grozi se Isus svima onima, koji ne će da se pričešćuju. — Nu čuj što obećaje onima, koji se pričešćuju. „Tko jede ovaj kruh, živjet će u vijeke, i ja ću ga uskrisiti na bolji život u pošljednji dan.“ „Kakogod ja živim radi Oca, tako i tko mene jede, živjet će radi mene“. Je li nam mogao Isus jasnije očitovati svoju ljubav; je li se mogao uže s nama združiti, nego što se združio u ovom presvetom sakramentu? On veli, kako gori od želje, da se s nama združi. Vječnom se smrću grozi onima, koji ne će da ga primaju; a blaženo uskrsnuće tijela i život vječni obećaje onima, koji se pričešćuju. Koji će dakle biti odsele sam sebi tolik neprijatelj te ga ne bi htio primati, da izbjegne vječnoj smrti i dobije život vječni?!

4. A sad motri još, kršćanine dragi, što sve Isus upotrebljava, da dogje k tebi, da se s tobom združi. Upotrebljava Isus svoju neizmjernu mudrost, kad iz neba dolazi na zemlju; pokazuje ti svoju neizmjernu dobrotu, kad ti se sav dariva; upotrebljava svoju bezkonačnu svemožnost, kad čudnovatim načinom čini, da je pravi živi Bog i čovjek, s dušom i s tijelom, s mesom i s krvlju u svakoj i najmanjoj posvećenoj hostiji. Kolik je on, pak je prisutan u najmanjoj čestici! I ti ga svega primaš sa svim njegovim veličanstvom, kadgod se pričešćuješ. On ti se tada dariva sav. Dariva ti svoje tijelo, svoje božanstvo, dušu svoju, u kojoj su sva blaga, svi darovi, sve milosti, ve krjeposti, sve zasluge muke i smrti njegove. Vidiš kako si bogat, kadgod se pričestiš. Šta ti može Bog više dati, nego kad ti samoga sebe daje; a daje ti se u presv. oltarskom sakramentu. Ako ti to nije dosta, a što će ti onda biti dosta? „Komu Bog nije dosta, veli jedan sv. otac, toga ni sav svijet ne može zasititi.“ Dariva ti se pako

Bog kadgod hoćeš. Pače on ti zapovijeda, da ga često primaš, a osobito na času smrti, pošto ti onda želi biti poputbinom s ovoga svijeta u vječnost. Kud ćeš veće ljubavi od ove, kad možeš s Isusom putovati s ovoga svijeta u vječnost? Ah samo to moli Boga, da ti dade milost, da ga onda dostojno primiš. Blažena li tebe tada! Ti si onda spašen, i živjet ćeš u vijeke u nebu.

Kad Isus tebe ovako ljubi, dragi kršćanine, što ćeš ti njemu vratiti za toliku ljubav? Ljubav zahtijeva ljubav; i on ne traži od tebe drugo, nego da ga ljubiš, da ga ne zaboraviš. Čuj, što reče apostolima na zadnjoj večeri iza kako naredi ovaj presv. sakramenat: „Ovo činite na moju uspomenu.“ Eto, što i od tebe Isus traži: da ga se spominješ. Sad reci, hoćeš li kada na nj zaboraviti? Hoćeš li zaboraviti pohoditi ga svaki dan, kad ti iole bude moguće, u ovom presv. sakramentu? Hoćeš li zaboraviti pobožno ga pratiti, kad vidiš gdje ga svećenik nosi k bolesnicima, ili mu se barem pokloniti na oba koljena? Hoćeš li zaboraviti, kad ga vidiš izložena na oltaru, da mu iskažeš dužno štovanje i da mu se pomoliš? Hoćeš li zaboraviti često puta primati ga dostojno, i po mogućnosti svaki dan slušati pobožno sv. misu? Šta odgovaraš na ova pitanja? Odgovori! Isus te sluša tamo s oltara. Obećaj mu, da ga ne ćeš nikada zaboraviti, da ćeš ga se sjećati, da ćeš ga ljubiti. Ljubav se ne plaća nego ljubavlju; a Isus te u ovom sakramentu neizmjerno ljubi. Ti pako, ako ga ne možeš ljubiti neizmjerno, ljubi ga barem toliko, koliko možeš. A znaj i to, da je Isus na zadnjoj večeri za to oprao apostolima noge, da ti pokaže, kako čist moraš stupati k sv. pričesti. Blago tebi, ako se budeš uvijek tako čisto pričešćao, jer ćeš se poslije združenja s Isusom na ovom svijetu združiti s njim za uvijeke i u nebu. Amen.

RAZMATRANJE PEDESETO.

Isus u vrtu Getsemanu.

Poslije zadnje večere počima muka Isusova, i to najprije na Maslinskoj gori u vrtu Getsemanu.

1. Iza kako je Isus na zadnjoj večeri dao učenicima svojim mnogo lijepih nauka i opomena osobito o poniznosti i o megjusobnoj ljubavi, i zahvalio Bogu Ocu, izide s učenicima preko potoka Cedrona na Maslinsku goru u vrt, koji se zove Getsemani. Putem se razgovarao s učenicima o svojoj muci i smrti i kako će ga svi još one iste noći ostaviti. Sad gle Isusa, kralja svih mučenika, kako ide u susret najvećim i najžešćim mukama. On je znao sve, što će se s njim dogoditi, pa ipak ide dragovoljno na muke, jer je trebalo, kako veli sv. pismo, poglavicu ovoga svijeta t. j. Lucifera svladati i prognati. Hoće pak Isus, da ga u vrtu počne izgoniti, jer kakogod nas je Adam u vrtu u grijeh srušio i od onud potječe sva naša nesreća i prokletstvo, isto tako hoće Isus, da nas u vrtu počne izbavljati od grijeha i nesreće. Kako god je Lucifer u raskošnom vrtu — zemaljskog raja — imenom Edenu slavio svoju pobjedu nad rodom ljudskim, isto tako treba da isti Lucifer bude svladan i pogažen u vrtu, ako i u Getsemanu, šikarjem i uljikama zarašćenu. Isusu nije trebalo nikakvih muka trpjeti, jer nije ništa skrivio; no on im ipak ide još u susret i to mukama najvećim i nečuvenim, a to sve za te, dragi kršćanine.

Bila već noć kad dogje Isus sa svojim učenicima u vrt. Tu je vladala najveća tišina, i blijedi puni mjesec spuštao je svoje svjetle trakove na one pećine i uljike. Videći se Isus u onoj sjeni megju pećinama i uljikama,

domisli se na sve one muke, koje ga čekaju: kako će ga bičovati, trnjem okruniti, raspeti i t. d.; na što ga tolik strah spopade, da se je počeo sav tresti, i tolika ga žalost napala, te bi joj bio podlegao i umro, da ne bude njegove božanske naravi, koja ga je krijepila i u mukama ravnala i jačala. Kolika bješe ta žalost, svjedoči sam kad veli: „Žalosna je duša moja do smrti."

2. U ovolikoj žalosti ipak ne zaboravi na svoje mile učenike. Osmoricu od njih ostavi ondje na ulazu u vrt veleći im: „Sjednite ovdje dok idem tamo i pomolim se." Trojicu pako i to: Petra, Jakova i Ivana uze sobom i pogje s njima dalje u vrt, da, koji bijahu svjedoci njegova preobraženja na gori Taboru, budu takogjer svjedoci njegove gorke muke na Maslinskoj gori u vrtu Getsemanu. Tu im ljubazno reče: „Počekajte ovdje i bdijte." Pa koliko je jedan hitac kamena, otide dalje, padne na oba koljena na rosnu travu i p o č e s e m o l i t i. — Razmišljaj malko, dragi kršćanine, t k o se ovo moli? Isus se moli, jedinorogjeni Sin nebeskoga Oca, koji je s njime jednake naravi i njemu u svem jednak. A za k o g a moli? Za te se moli, dragi kršćanine, kad ti sam ne ćeš da se moliš. A k a k o se moli? Klečeć na oba koljena na mokroj travi megju šikarjem moli se Isus, a ti se sramiš u crkvi pokleknuti pod podizanjem ili kad se s presv. sakramentom dijeli blagoslov. Sramota, što sve ne doživjesmo! A ne čine to samo muškarci već i žene, koje inače sv. Augustin nazivlje pobožnim spolom. K o m u se pak moli Isus? Moli se svom nebeskom Ocu. A z a š t o mu se moli? zar možebit zato, da odvrati od njega one muke, da ne trpi? Ne, ne; premda se njegova ljudska narav pred tolikim mukama sva od straha trese, on se ipak podlaže volji svoga nebeskoga Oca i veli: „Oće! ne moja, već tvoja budi volja; učini, ne kako hoću ja, već kako

ti hoćeš! Hoće dakle Isus, da se i njegova čovječja volja posve podvrgne njegovoj božanskoj volji, a ne da se božanska volja prilagodi čovječjoj. Velike za cijelo bijahu rane ljudske naravi, koje se udostojao Sin Božji ovim načinom iscijeliti. Narav ljudska radi oholosti svoje srušila se u najveće bezdno, iz kojega da se podigne, evo same Bog-čovjek koljenima se prigiba do crne zemlje.

Pomolivši se Isus tako, vrati se k onoj trojici učenika i nagje ih gdje spavaju. Bio im preporučio da bdiju i mole, a kad tamo oni su zaspali. S toga u velikoj žalosti reče Petru: „Petre! spavaš. Tako! nijeste li mogli jedan čas bditi sa mnom? Šta spavate? Bdijte i molite, da ne padnete u napast. Duh je istina spreman, ali je tijelo slabo." Onda ode po drugi put; klekne na ono isto mjesto i moljaše se: „Oče moj! ako me ne može ova čaša mimoići da je ne pijem, neka bude volja tvoja." I vrati se opet k učenicima i nagje ih gdje spavaju kao i prije, jer bijahu pospani tako, te nijesu znali ni što da mu odgovore, kad ih je što zapitao. Tada otide i po treći put na isto mjesto i opetova istu molitvu: „Oče! neka ne bude moja volja nego tvoja." Moli Isus Oca, neka mu očituje kakvim znamenjem, da ga je uslišao. Tako se Isus sam sobom borio i mučio. A dopušta to Bog i drugim pobožnim dušama i kuša ih, da pobjeda njihova bude tim slavnija, Vama pobožne duše, koje ste morda od svakojakih misli napastovane, budi to na utjehu. Bog dopušta da budete napastovane, da tako imate zgodu boriti se i steći si vijenac slave za nebo. Sv. pismo veli: „Kraljevstvo nebesko silu trpi i siledžije ga otimlju." Pa ako napast ne popusti, nego se još više diže, nemojte zato klonuti duhom, već se još više borite, znajući da što je veća napast, koju svladate, to je i slavnija pobjeda i ljepša

kruna, koja vas čeka u nebu. Vidite, kako se Isus bori. On po tri puta ponavlja istu molitvu; ustraja i nadvlada napast. I vi ćete svladati napasti, samo ako ustrajete u borbi i molitvi. Isus je prvi za vas napasti svladao, i dao vam primjer, kako treba da se i vi borite.

Na tolike Isusove molitve čini se da ga Otac ne čuje. Učenici su mu zaspali, strah i žalost ga spopala, a Otac ga ne uslišava. A šta Isus? On ne prestaje moliti se, nego se dapače sve jače moli. Činiš li i ti tako? Malo ih je koji slijede Isusa kako bdije u molitvama; dok mnogi slijede njegove učenike, koji u napastima niti bdiju niti se mole. — Dok je Isus ovako ustrajno molio, nebesa se smilovaše i ganuše na toliku njegovu molitvu, te mu šalju jednoga angjela, da ga pokrijepi. A kako ga krijepi? Čuj i čudi se! U ime njegova nebeskoga Oca pruža mu angjeo gorku čašu strašnih muka i grozne smrti na križu, da ju do dna ispije. O Isuse moj! Tvoji najvjerniji učenici tvrdi san spavaju; odhranitelja si svoga smrću izgubio; majka tvoja sam Bog vidi gdje i kako za tobom tuguje, a ti u najvećim mukama noću prostrt na goloj zemlji moliš Oca tvoga nebeskoga, da te mimoide čaša ova, a on ne samo da te ne usliša, već ti još šalje gorku čašu preteške muke i smrti, da ju do dna iskapiš. O Isuse, što to s tobom biva! Ako je već sada tvoja muka tolika, a kakva te tek čeka? Da, tako se je morao mučiti Sin Božji. Zahtijevala je to od njega čast njegova nebeskog Oca i spasenje ljudi. Nedužan mora za krivce umrijeti. No nije li Isus i prije zato znao? Nije li sam željno čekao na onaj čas? Jest! no on je ipak molio, da tebi ostavi primjer, kako moraš i ti moliti. Molio je, ne da ne trpi, već da se vrši volja Božja.

3. Isus prima čašu, što mu ju pružio angjeo, i podlaže se posvema volji Oca svoga nebeskoga, kako mu ju angjeo očitova. Sve onako klečeć prigne obraz svoj do crne zemlje i u onoj samoći najdublje se pokloni svomu nebeskomu Ocu; digne glavu; svom silom hoće da slabu čovječju put svlada, te počne još gorljivije moliti. Gle, kako kleči na goloj zemlji, kako je ruke u zraku rastegnuo, a oči upro u nebo. Strahote! Pogledaj ga malko u obraz. Gle, kako je od silne tjeskobe sav poblijedio, videći pred sobom sve one muke, koje ga čekaju i groznu smrt na križu. Smrtna ga spopade tjeskoba. Gle znaka neizrecivih boli! Isus se znoji, ali kakvim znojem? Krvavi ga znoj oblio. Od preteške nutarnje boli pred smrću krv mu se užgala, pore mu se otvorili i poput znoja mu poteče krv tijelom. Sv. pismo veli: „I znoj njegov bi kao kaplje krvi, što teče na zemlju“. Gledaj dakle Isusa na tijelu svega okrvavljena; gledaj i haljine krvlju natopljene kano spužva, kad se u krv namoči. Sav je u krvi i rekao bi, da se u vlastitoj krvi kupa, dapače njegovom je krvlju zemlja pod njim nakvašena. O zemljo, tužna zemljo! našim grijesima okaljana zemljo! prestani već jednom vapiti za osvetom, kad si tako svetom krvlju oprana. A ti, dragi kršćanine, koji ovo razmatraš, poleti tamo k Isusu, prigni se i uzmi jednu kapljicu one presvete krvi, da te opere, očisti i spasi. Upri oči svoje u Isusa, pak ga pitaj malko: Tko je onaj, koji ti tako nemilo krv s tijela ožimlje? Evo ja ne vidim tu ni ubojica, ni bičeva, ni trnove krune, ni čavala, ni križa, ni mača. Zašto ti je dakle, Isuse, krv na sve pore tijela narinula te izgledaš, kao da si bio pod tijeskom? Pitaš: Zašto? Pogji malko u ono srce, pak ćeš znati zašto. Zato poteče krv kao znoj po tijelu Isusovom, jer su grijesi naši vapili u nebo za osvetom,

a Božja pravica, neizmjerno uvrijegjena, tražila je zadovoljštinu; narod pak čovječanski ne samo da je nije mogao dati, već je i sam ranama obasut na pol mrtav ležao pokraj puta kao onaj Žid na Jerihonskoj cesti, proseći pomoć i milosrgje. Isus se poput onoga Samaritanca smilovao, i kad su se božanske osobe u nebu dogovarale, tko će saći na zemlju, da otkupi svijet, reče Sin: „Evo ja, Oče! pošalji mene." Isto tako reče i po okrunjenom Proroku: „Pripravno je srce moje, Bože, pripravno je, da se žrtvuje za spasenje ljudi." I tako je Isus s neba došao na zemlju, i evo sada se već počeo mukama prikazivati Bogu Ocu za naše grijehe. Pa kao što je znoj bio kazan grijeha (I. Moj. 3, 19.), isto tako sa znojem počima otkup od grijeha. No Isus naprvo vidi, da će se njegova krv za mnoge uzalud proliti, te će mnogima sve zasluge njegove muke i smrti biti bez koristi. On vidi da ga već jedan apostol izdaje i da će se objesiti i tako propasti na vijeke; vidi, da će ga Jeruzalem smaknuti i ostati tvrdokoran; njegovi učenici bit će poubijani; majci će njegovoj gorki mač prosjeći srce. Vidi, kako će crkva, ta njegova zaručnica, biti proganjana; vjernici mučeni i na smrt predavani. Vidi, da će ga malo ljudi slijediti (Luk. 12, 32.) i malo biti odabranih. (Mat. 20, 16.) Vidi unaprijed, kako će premnogi još i poslije njegove muke i smrti griješiti i krvlju njegovom prani na vijeke se izgubiti, kako se već unaprijed potuži po Psalmistu: „A koja je korist od moje krvi?" (Ps. 29, 10.) Ovo je ono, što ga najviše mučilo, a nije ga toliko mučio strah pred teškim mukama i smrću, pa ga je to tako ražalostilo, da se je od prevelike muke krvavim znojem znojio. Znadeš li sada, dragi kršćanine, zašto se Isus krvavim potom potio i tko mu je tolikoj muci krivac? Ah, zaviri još

jednom u ono njegovo srce. U njemu ćeš naći i sebe. Da, da, i tvoje je onda grijehe Isus predvidio i oni su ga mučili i rastužili ne samo do suza već i do krvavoga pota. A Bog zna, koliko si mu kapljica krvi i ti tada s tijela ožeo! Dušo kršćanska! razumiješ li ovo? Jesi li o tom osvjedočena? Ako jesi, hoćeš li još imati srca Isusu Spasitelju svomu nove ovakve muke grijesima svojim zadavati? Hoćeš li mu još kada ovako nemilo krv s tijela ožimati? Oh, osvijesti se već jednom, pak prestani griješiti, kad znaš, kolike muke stoji grijeh Isusa i okoristi se njegovom presvetom krvlju na spasenje duše svoje.

Sad poklekni pred trpećega Isusa i reci mu: Ah, Isuse, mili moj Isuse! ja do danas nijesam pravo znao, kako teško si se mučio u vrtu Getsemanu, kad ti je od preteške muke krv preko svih haljina tekla na zemlju; a ni iz daleka se nijesam domislio, da bi i ja mogao biti krivac tolikomu proliću tvoje presvete krvi. O Isuse! što sam ja to danas čuo! Mene srsi prolaze i od žalosti me srce boli i krv hoće da mi se zgusne. Zašto mi nijesi to prije kazao, o Isuse! ne bih te bio vrijedjao, ne bih ti bio s tijela tako nemilo krv ožimao. Ali o Isuse! već je gotovo, i ja to sada drukčije popraviti ne mogu, nego da te za prošlo molim, da mi oprostiš, a u buduće ti tvrdo obećajem, da ne ću više griješiti. Ah, oprosti mi dakle, molim te, o Isuse! oprosti mi teške grijehe moje. Žao mi je od srca, što sam te uvrijedio. No daj mi ujedno i milost, da te unaprijed nikada više ne uvrijedim. Volim, da me živa progutne crna zemlja, nego da budem krivac ma samo jednoj kakljici tvoje presvete krvi. Bolje da u dno crne zemlje propadnem, nego da krv tvoja vapi u nebo za osvetom proti meni. Amen.

---

*

RAZMATRANJE PEDESET I PRVO.

Isus uhvaćen i odveden k Ani.

1. Dok se Isus u Getsemanskom vrtu smrtnom tugom borio i krvavim potom potio, eto Jude izdajice da ga preda. Kad ču Isus, da neprijatelji dolaze po nj, digne se i posve miran pogje k učenicima, probudi ih i kaže im: evo dolazi, koji će me izdati.“ Neustrašiv ide Judi u susret i svoj onoj četi, koju on vodi. Poljubac bio je znak, po kojem će vojnici poznati Isusa. Juda im reče: „Koga poljubim, on je, njega držite.“ A reče im tako, da se ne bi možebit noću prevarili, te bi mjesto njega uhvatili koga od apostola. Juda dakle, budući na čelu čete vojničke, koja je došla uhvatiti Isusa, pristupi prvi k Isusu i reče mu: „Zdravo učitelju!“ i poljubi ga. O nesretni Judo, šta to radiš? O lažni poljubče! Reče mu Isus: „Prijatelju! po što si došao? Judo! poljupcem li izdaješ Sina čovječjega?“ Juda se na ove Isusove riječi preseneti i drhćući povuče se megju četu natrag. Vojnici u mraku nijesu dobro vidjeli, koga je Juda poljubio, te tako nijesu mogli poznati Isusa. Isus pako, hoteći im pokazati, da u njegovoj volji stoji, da im se u ruke preda ili ne, pita ih: „Koga tražite?“ A oni mu odgovoriše: „Isusa Nazarenca.“ Na što će im Isus: „Ja sam.“ Kad čuju vojnici: „Ja sam“, svi od straha padoše na zemlju. — To je drugo nego hvatati Isusa i boj mu naviještati. Čujte ovo, vi mogućnici; razumijte ovo, vi bogataši; ponizite se, vi oholice! Ako čitava četa oboružanih vojnika na samu riječ umiljatog Isusa „ja sam“ od straha pada na zemlju, što će tek biti na sudnjem danu od grješnika, kad ih ovaj isti Isus sa svom svojom slavom i snagom razjaren dogje suditi?! O kad bi svi ljudi imali ovo uvijek na umu, sigurno ne bi nikada griješili!

Isus im kaza, da ustanu. Znali su, tko je on, pak da bi ga bili sad barem molili za oprost; da bi mu se bio Juda bacio pred noge, pred kojima je Marija Magdalena dobila oprost svojih grijeha! Ali ništa od svega toga. Svi su otvrdnutoga srca. Jao svakomu, kojemu grijeh srcem zavlada, te već ne ćuti ni grižnje u duši! Jao svakomu, koji se dade od grijeha zaslijepiti, te već u grijehu ne vidi nikakva zla! Jao svakomu, koji se dade poput Jude od novca zavoditi; jer ova neman ne samo da će mu skroz pokvariti srce, nego će ga srušiti u bezdno vječnoga prokletstva. — Isus opet zapita: „Koga tražite?“ Na što će mu oni opet: „Isusa Nazarenca.“ Odgovori im Isus: „Kazah vam, da sam ja. Ako dakle mene tražite, ostavite ove neka idu,“ pokazav na učenike. Isus ne će, da se šta zla učini njegovim učenicima. Vojnici su u svojoj zloći otvrdnuti, hoće da na svaki način ovrše naumljeno ubojstvo na Sinu Božjemu; no ipak oni se ne miču, boje se uhvatiti ga. Dopustio je pak to Isus, da ugju u se, te odustanu od tolikog zločina. — Sad će im Isus: „Kano na razbojnika izigjoste na mene s mačevima i batinama. Svaki dan bio sam megju vama, učeći u hramu, i nijeste me uhvatili.“ To mu je hvala za tolika dobročinstva, što im je iskazao, da su sada došli na nj kao na kakova lupeža, da ga uhvate. Nadalje reče im Isus: „Dosele me ne uhvatiste, jer još ne bijaše vrijeme; sad je pako vaša ura i oblast tmine. Učinite, što ste nakanili i koliko vam je dopušteno učiniti.“

2. Tada vojnici pristupe bliže, opkole Isusa, rastegnu užeta i čvrsto ga s v e ž u. Gledaj one hajdučke ruke, kako užetom vežu Isusa, kao da će im pobjeći; gle, kako mu vežu obje ruke, i on to dopušta kao umi-

ljato janje. Sad možeš misliti, kako su morali s njim postupati oni sinovi tmice, kad ga dobiše pod svoju oblast. Motri Isusa, kako stoji kano umiljato janje sred grabežljivih vukova. Ni usta svojih ne otvara, da se potuži; ne protivi se ni najmanje, ne brani se, ne veli: zašto me vežete? što sam skrivio? i t. d. O Isuse, kako ti sve strpljivo podnašaš! Pravedan si i nedužan pak mučiš i ni jedne riječi ne progovaraš, da se braniš. A ja krivac, pa ako mi ma štogod samo za rukom ne pogje, već se ljutim, bijesnim i psujem, da je grozota slušati. Ah, kolika je razlika, megju menom i tobom, Isuse! — Kad opaziše učenici, što im se od Učitelja radi, rekoše mu: „Gospodine! Hoćemo li posegnuti za mač?“ Pače sv. Petar i ne čekajući Isusova odgovora, izvuče svoj mač i udari slugu velikoga svećenika i odsiječe mu desno uho; a bješe slugi tomu ime Malho. Kad to vidje umiljati Isus, reče Petru: „Zagjeni mač svoj u korice, jer svi, koji se maše za mač, od mača će poginuti. Zar misliš, da ne bih mogao umoliti Oca svojega i poslao bi mi preko dvanaest četa angjela na obranu. No kako će se onda ispuniti pisma? Ne znaš li, da mi je trpjeti da svijet otkupim. Nemoj se daklè protiviti; Bogu pusti osvetu.“ Tada Isus, kako je bio dobar i milostiv, sve onako svezanim rukama dotakne se Malhova uha, koje mu se onaj čas iscijeli i ozdravi. No one razbojnike sa svim tim ne gane ni najmanje ovo Isusovo čudo; oni ga svejednako muče i zlostavljaju.

3. Juda i oni vojnici veseli s tolikoga plijena vode Isusa svezana kao najvećega lupeža u grad. Kad to vidješe učenici, prestrašeni ostaviše ga i pobjegoše. I tako osta sam Isus u rukama onih krvoločnih pijavica. Učenici idući u vrt obricahu Isusu, da ga ne će nikada ostaviti. Pače sv. Petar reče, ako ga svi ostave, on ga ne će ostaviti; već ako ustreba, pripravan je

s njim ići i na smrt. Kad tamo, sada, kad je Isus najviše trebao njihove utjehe i pomoći, svi ga ostaviše, svi se razbjegoše pa i isti sv. Petar. Eto kako napokon svršuju odluke i obećanja onih, koji ne mole i ne bdiju! O kad bi ti, dragi kršćanine, toliko bdio za svoju dušu, koliko bdiju grješnici, da uvrijede Boga, otkada bi već bio velikim svecem postao. No što si dosele zanemario, nastoj barem odsele da nadoknadiš.

Sad motri, kako one krvopije nesmiljeno vuku Isusa na užetu iz onoga vrta niz Maslinsku goru preko Cedronske doline u Jeruzalem. Gle, kako ga vode gradskim ulicama; a vode ga tja na brdo Morija ka glavaru svećeničkomu Ani, tastu velikoga svećenika Kajfe. Kako je različit ovaj Isusov ulaz od onoga prije četiri dana na cvijetnu nedjelju! Pa ipak onaj ulaz bijaše priprava ovomu. Dok su oružani vojnici noću hodali gradskim ulicama i svećeničke sluge od veselja vikali i bučili, mnogi znatiželjni ljudi izigjoše na ulicu pitajući: Što je to? Koga to vodite? i t. d. Sad pomisli, kako su se tada morali veseliti Isusovi neprijatelji. Sluge tu veselu vijest brzo saopćuju svojim gospodarima, koji ih za to hvale i povlagjuju im. Dovedu pako Isusa najprije k Ani, jer ovaj bijaše njegov najveći neprijatelj, da se razveseli njegovu porazu. Sad motri Isusa pred Anom, sucem. Isus sudac svih ljudi, pak kano kakav zločinac stoji pred sudom čovjeka griješnika. Učenici se Isusovi, kako rekoh, razbjegoše, samo sv. Ivan ga je slijedio, a sv. Petar išao za njim samo iz daleka. Sv. Ivan bio poznat kod velikog svećenika, pak je unišao tja u dvorište za Isusom, dok je Petar ostao vani pred vratima. Izagje dakle sv. Ivan na polje, pak reče vratarici, da bi i Petra pustila nutra. I tako je vratarica pustila Petra u dvorište, gdje je stajao s vojnicima, da vidi svršetak. Tu u dvorištu, jer bijaše

studeno, a k tomu još i noć, naložiše vojnici oganj, da se ogriju, a približi se k njima i sv. Petar, pošto i njemu bješe studeno. Dakako da mu bješe studeno, kad se je udaljio od Isusa, uz kojega svačije srce gori ognjem ljubavi, pa bila vani još kolika zima. Ovim se načinom sv. Petar stavio u veliku pogibelj, da bude napastovan. Vidjevši ga sluškinja vratarica reče mu: „Jesi li i ti od učenika čovjeka onoga?“ Zanijeka Petar pred svima govoreći: „Nijesam; ja ga ne poznam.“ I izigje Petar na polje i pijetao zapjeva.

Za to vrijeme stajao je Isus kano zločinac pred Anom i ovaj ga sudio. O, koliko se puta oholi ljudi usugjuju i samoga Boga pozivati na sud svoga razuma, suditi ga, namjere njegove pomrsivati, providnosti se njegovoj usprotiviti, osuditi ga. — Ana zapita Isusa najprije za njegove učenike, onda za njegov nauk. Isus o učenicima muči, jer su ga sramotno ostavili, pak ih nije mogao pohvaliti, a opet slaboća njihovih nije mu htio očitovati. Odtuda se uči, da ne kazuješ drugima, ako i znaš šta zla o bližnjemu svomu; nemoj razglasivati njegovih pogrješaka, već ih pokrij plaštem ljubavi, ako iole možeš. — O svom nauku pako Isus ne samo da ne muči, nego se i na one pozivlje, koji su ga slušali, veleći: „Ja sam uvijek očito govorio u sinagogi i u hramu . . . pitaj one, koji su me čuli, što sam im govorio, oni znadu dobro, što sam im rekao.“ Na to ustade jedan od momaka ondje i udari Isusa po obrazu govoreći: „Tako li odgovaraš glavaru svećeničkomu?“ O Isuse moj! što se to s tobom radi, pak to na svečanom sudu! Zato što si pravo i mudro odgovorio dobivaš ćušku ti pravedan, još ne osugjen, pak to od jednoga sluge, samo da time gospodaru svome omili, a gospodar i sudac, koji bi morao pravicu krojiti i ovakav zločin na slugi svomu kazniti, još ga povlagjuje i odo-

brava. Ah prelijepi obrazu, prekrasno lice Isusovo, u koje žele angjeli pogledati, kako si nemilo udareno. O presveto čelo, o preljubeznive oči, o slatka, medena usta, o prelijepa glavo, kako si okrutno bijena. A gdje ste vi angjeli, Božji službenici, vršitelji njegove pravice? Kako možete trpjeti i mirnim okom gledati, gdje vam jedan sluga, grješnik, ovako nesmiljeno bije Isusa po obrazu? Ej, kaznili bi angjeli ovu krivicu Gospodinu svomu nanesenu! Osvetili bi se oni nad onim zločestim slugom, ali im Isus ne da. Hajte amo vi osvetljivci, koji ne ćete da oprostite jedan drugomu uvrede; hajte amo, pak se od Isusa učite opraštati uvrede. Kad bi Bog dopustio angjelima da osvećuju uvrede njemu nanesene, gdje bi već i ti bio, čovječe? ti, koji svaki dan udaraš Isusa po obrazu, kadgod griješiš. Onaj sluga samo ga je jedanput udario, a ti broji ako možeš Koliko puta si ga udario samo psovkama! Ili zar misliš, da su one grozne psovke, koje tvoja pogana usta svaki dan rigaju, manje zlo, nego što je udariti Isusa po obrazu? Ti odsugjuješ onoga slugu samo zbog jedne ćuške zadane Isusu, a sebe poslije toliko ćušaka još ispričavaš. Ti si se zgrozio čuvši, da je Isus u Aninoj kući dobio ćušku od prostoga sluge, a kad ti onim groznim kletvama po sto puta na dan ćuškaš Isusa, ništa te srce ne boli, veselo se zabavljaš, mirno jedeš i spavaš. Doći će vrijeme, kad ćeš drukčije o tom misliti, i te ćuške, koje Isusu svojim gadnim kletvama zadaješ, skupo platiti. Daj, prestani već jednom psovati, i odluči, da već time ne ćeš nikada Boga uvrijediti.

Isus, premda bi se mogao na onom slugi osvetiti, to ipak ne će, već strpljivo podnaša toliku uvredu. Da pak ne bi tkogod njegov odgovor krivo tumačio, reče ponizno slugi: „Ako sam zlo rekao, a ti dokaži; ako li sam dobro, zašto me biješ?“ Gle, kako lijepo odgo-

vara Isus jednomu slugi, koji ga je onako nemilo udario. A vladaš li se ti ovako prema onima, koji ti zlo žele, ogovaraju te, klevecu? O kako je tvoj postupak s neprijateljima posve drukčiji od Isusova. Ti ne ćeš na neprijatelja ni da pogledaš. Ako te što pita, ni odgovoriti mu ne ćeš. Ako ga gdje na putu vidiš, uklanjaš mu se, samo da se s njim ne sastaneš. Ako te pozdravi, ni odzdrava mu ne odvraćaš. Ogovaraš ga, svako zlo izmišljaš proti njemu, u žlici vode bi ga utopio, da možeš. Ideš na ispovijed i na pričest, a ne ćeš da se s njim pomiriš, pak to već možebit kroz više godina. A to je možda tvoj susjed, rogjak, brat, sestra. O nije tako radio Isus, ne! On je i najveću uvredu sebi nanesenu odmah oprostio, i nije dao, da ju tko osveti. Deder zasrami se, zasrami i zapanjen baci se Isusu pred noge te mu reci:

O Isuse! što sam ja danas čuo! Kako si sramotno bio izdan i uhvaćen baš onda, kad si se od teške muke krvavim potom potio i Ocu se svomu molio. Vidio sam, kako su te svezana noću vodili niz Maslinsku goru preko Jeruzalema k Ani glavaru svećeničkomu. Učenici te sramotno ostaviše i pobjegoše. U Aninoj kući pustio si, da te jedan grješnik sudi, a jedan njegov momak ćuši. I ti si to strpljivo podnesao, moj Isuse! Ah, koliko puta sam te i ja, mili moj Isuse, grijesima svojim po obrazu udario, a ti si sve to strpljivo podnesao i dosele me trpio; dok kad se meni tko protivi ili mi na žao štogod reče, sav se smutim, razgnijevim i ogorčen psujem, da ni sam ne znam kako. Oh Isuse! kako sam te dosele slabo slijedio. Nu odsele obećajem ti, da ću te slijediti u poniznosti, da ću uvrede strpljivo podnositi, neprijateljima svojim oprostiti i nikada te više a najmanje kletvom uvrijediti; samo, molim te, pokrijepi me u ovoj odluci mojoj. Amen.

RAZMATRANJE PEDESET I DRUGO.

Isus pred Kajfom.

Jučer smo razmatrali, kako bijaše Isus u vrtu Getsemanskom uhvaćen i svezan odveden k Ani; danas pako razmišljajmo, kako bijaše od Ane odvoden Kajfi, i što se s njim tada dogodilo.

1. Ana još jače sveže Isusa te ga noću pod stražom kao najvećega zločinca dade odpremiti ka Kajfi, zetu svome i one godine velikom svećeniku. Tu se već bijahu sakupili glavari svećenički, farizeji, književnici i starješine naroda, da sude Isusu. Svi ga ovi bijahu već iz mržnje i zavisti u srcima svojim osudili na smrt, te nije trebalo drugo, nego da tu osudu svečano izreku, makar i krivo proti svakomu zakonu. Kajfa pako bješe onaj, koji dade savjet Židovima: bolje je, da umre jedan čovjek za narod. Glavari svećenički dakle i čitavo visoko vijeće tražahu svjedočanstvo proti Isusu, da ga na smrt osude, a ne mogavši naći, pozovu krive svjedoke, koji, ako se i ne slaže u dokazima, slažu se posve dobro u laži. I ustavši veliki svećenik na sredinu pozove Isusa, da odgovori na izjave svjedoka; ali kad tamo on muči, ništa ne odgovara. Što će odgovarati, što mu koristi braniti se, kad ste ga već megju sobom na smrt osudili? I tako je Isus mučeći osramotio njihovu lukavost. Ne bi li ga ipak kako pod krinkom istine proglasili krivcem, pozivlju se na vjerozakon. Kajfa će dakle opet gromovitim glasom Isusu: „Zaklinjem te Bogom živim, da nam rečeš, jesi li ti Krist Sin Božji?“ A Isus mu reče: „Ja jesam;“ „ti si rekao“. I okrenuvši se Isus prema vijeću nastavi: „U istinu velim vam, da ćete vidjeti Sina čovječjega, gdje sjedi

s desne strane sile Božje i dolazi na oblacima nebeskim da sudi sve ljude.“ Tada Kajfa, da se tobož pokaže gorljivim za slavu Božju, koju je Isus povrijedio, razdere haljine svoje vičuć: „Huli na Boga, šta nam trebaju više svjedoci? Čuli ste psovku; šta vam se čini?“ Na to će svi u jedan glas: „Krivac je smrti.“ Isus, krivac smrti! Što! Bog najpravedniji i najsvetiji; Isus najnedužniji — krivac je smrti! Što ti se čini, dragi kršćanine? Ne, on ne, već ja i ti bijasmo krivci smrti; mi smo morali biti osugjeni na vječnu smrt zbog istočnoga grijeha i nebrojenih vlastitih grijeha, pak se on pustio proglasiti krivcem smrti, da mi ne budemo na vijeke osugjeni. O Isuse, kako si se ponizio! Ti Bog-čovjek, pak si kao navjeći zločinac osugjen na smrt, da mene otmeš vječnoj smrti pakla. O koliko si me ljubio, Isuse! Ti si sam rekao, da nema veće ljubavi, nego kad tko za drugoga dade život svoj; a gle, ti slušaš, gdje te osugjuju na smrt, i pripravan si za mene umrijeti. O kolika je tvoja ljubav k meni! Ljubav je to, od koje veće nema. Da prijatelj za prijalelja bude pripravan umrijeti, ili sluga za gospodara, ili podložnik za poglavara, još ne bi bilo toliko čudo, ali da ti Bog i gospodar umreš za čovjeka, nevjernoga slugu svoga, to je, čemu se čovjek dosta nadiviti ne može. A što pak, da te ovaj isti nevjerni sluga smakne, o Isuse? Koli crna bi to bila nezahvalnost! A gle, ja sam to sam na tebi počinio, Isuse. Ja sam te svojim grješnim življenjem ne samo osudio na smrt, nego te još i smaknuo.

Sv. Bernardo pripovijeda ovu priču Jedan: kralj imao je slugu, komu je mnogo dobra učinio. No sluga bijaše zločest te se urotio proti svomu gospodaru. Zbog toga bješe sluga zatvoren i osugjen na smrt. Kralj, kad to doču, vrlo se ražalosti, pak htjede novcem otkupiti život slugi svomu; no odgovoreno mu bi, da se

život njegovu slugi ne može ničim drugim otkupiti, nego samo onda, ako bi koji nevini čovjek hotio mjesto njega umrijeti. Na to bude kralj još više zabrinut, jer je znao, da takvoga čovjeka ne će naći. Nego on je imao jedinoga sina, koga je zbog njegove nedužnosti neizmjerno ljubio. Ovaj dakle, kad to doču, dogje k ocu, pa mu reče, da je pripravan umrijeti za onoga nevjernoga slugu; pače još zamoli oca, da bi onoga slugu posinio i učinio ga baštinikom svojega kraljevstva. Otac usliša molbu svoga sina. Ovoga mjesto sluge preda na smrt, a slugu posini. Kad su krvnici onoga kraljevića vodili na smrt, pridruži im se onaj pomilovani sluga. Možebit im se priključio zato, da brani kraljevića i otme ga iz onih krvoločnih ruku? Ne, već da im ga pomaže svezati i bićovati. Pače što više! Onaj isti sluga uzme od krvnika mač i sam njim prosiječe kraljeviću srce. Strašna zloća! Nečuvena opakost! Najcrnija nezahvalnost! A gle! ti si onaj nezahvalni sluga. Onaj kralj, jest Bog Otac, kojega smo mi ljudi grijesima svojim neizmjerno uvrijedili. Onaj jedini sin jest Isus, kojega je Bog Otac neizmjerno ljubio, i dao ga za nas na smrt. A onaj sluga, koji se je urotio proti kralju i svoga izbavitelja sam smaknuo, jesmo mi ljudi, ja i ti, koji smo grijesima svojim zaslužili vječnu smrt pakla. Isus nas otkupio, a mi mu još uvijek grijesima ponavljamo muke. Mi smo krivi, ne samo da je Isus proglašen krivcem smrti, nego smo mu mi sami svojim grijesima smrt zadali. Ti osugjuješ onoga nezahvalnoga slugu, nu mnogo više osudi samoga sebe. Daj prestani već jednom griješiti, prestani. Nemoj ponavljati Isusu muka, koji te je iz prevelike ljubavi svoje prema tebi svojom vlastitom smrću od vječne smrti izbavio.

„Krivac je smrti“! Tako povikaše svi u visokom vijeću. Isus je znao, što ga čeka; znao je, ako bude

branio svoje božanstvo i čast svoga nebeskoga Oca, da će ga to stati života. No on zato ipak ne muči, već na Kajfino pitanje: da li je on Sin Božji? ispovijeda tvrdeć: „Ti si rekao"; „ja jesam". Zbog toga ga proglasuju krivcem smrti proti svakom zakonu. Sad gle Isusa, kako svezan stoji pred vijećem, te mirno sluša, gdje ga na sva usta osugjuju na smrt.

U to vojnici kao kod Ane naložiše u dvorištu vatru, jer bijaše velika studen. K njima pristupi i sv. Petar, da se ugrije. Ovdje ga opazi druga sluškinja i reče prisutnima: „I ovaj bijaše s Isusom Nazarencem." A tako mu govorahu i drugi. Zanijeće opet Petar veleći: „Nijesam", i prisegom potvrdi, da on toga čovjeka ne pozna. To je već drugi put, što je Petar zatajio Isusa: prvi put kod Ane i sada kod Kajfe. Sv. Petar izložio se velikoj pogibli napasti, kad se stao s ovim vojnicima grijati uz oganj. Pak da bi bio barem sada ostavio onu prigodu, ali ne htje; on ostaje i dalje u njoj. Od prilike jedan sat kasnije počnu mu opet spočitati, koji bijahu s njim kraj ognja: „I ti si od njegovih učenika, jer te i jezik izdaje, da si Galilejac." Na to će još jedan sluga Kajfin, rogjak onoga, komu je Petar u vrtu odsjekao uho: „Nijesam li te ja vidio s njime u vrtu?" Zanijeka Petar po treći put i reče: „Čovječe, ne znam, što govoriš." Tada se poče kleti i preklinjati, da ne zna toga čovjeka, za koga mu oni govore. Petre, kako možeš reći, da ga ne poznaš? Zar nijesi s njim bio na gori, kad se je preobrazio? malo prije na večeri? u vrtu Getsemanu i t. d.? Ako je Petar tako sramotno pao, tko da se ne boji! Čim to Petar izusti, zapjeva opet pijetao. I tako se ispunilo, što proreče Isus Petru, prije nego pijetao dva puta zapjeva, da će ga tri puta zatajiti. Eto kako napokon padne i najčvršći čovjek, ako se ne čuva bližnje prigode grješne. Da se

je Petar onih osoba čuvao, i ne išao k vatri grijati se, ne bi bio tako sramotno zatajio Isusa. Koliki se poput Petra upuštaju u zle prigode, megju osobe, od kojih bi mogli biti napastovani! Dogagja se to osobito na nesretnom posijelu i drugim takvim noćnim sastancima mladeži obojega spola. S početka se možebit ne sluti na zlo, ali gjavao ne spava. On slamu sve više primiče k vatri. Pogibelj je blizu, ali zaslijepljena mladež ne će da je vidi. Slama već počima gorjeti, a nesretna mladež još ne bježi. Slama bukne plamenom, tako da već ni jedne slamčice spasti ne možeš. Nedužnost je na vijeke izgubljena! — Muškarac uz žensku jesu kao slama uz vatru. Iz ženskih haljina kao da iskrice skaču i što joj se više približuje, to je veća pogibelj, da će oboje buknuti plamenom. S toga mudri Isus, sin Sirahov, sve opominje: „Sred ženâ nemoj biti; jer iz haljina dolazi moljac, a od žene zloća." (Crkv. 42, 12. 13.) Žena je prva zavela Adama i protjerala ga i zemaljskoga raja A dao Bog, da se ne bi i obratno mnogo više dogagjalo, te se ne bi slabi spol davao lahkoumno zavoditi, da za novac prodade poštenje, i za vjeru tobožnje buduće ženidbe žrtvuje nevinost!

2. Židovi osudivši Isusa na smrt veseli idu na počinak, dočim njega svezana pod stražom vode iz vijećnice u tamnicu, da tamo prenoći. Prolazeći preko dvorišta vidi Petra i milo ga pogleda. Pogled Isusov sasta se s pogledom Petrovim Možeš misliti, kako je tada moralo biti Isusu na srcu, znajući. da ga je najvjerniji apostol tri puta zatajio. Mili pogled Isusov tako djelovaše na Petra, da se je Petar odmah sjetio riječî Isusovih: „Prije nego pijetao dva puta zapjeva tri puta ćeš me zatajiti." Mili pogled Isusov otvori mu oči te je poznao teškoću svoga grijeha, i kao strijela rani mu srce na žalost. Što ćuti u srcu, to pokazuje iz

vana. Sv. pismo veli: „I izišavši na polje plaka gorko.“ (Luk, 22, 62.) Ako se i ti, kršćanine, nalaziš u kakvoj grješnoj pogibli, treba da kao sv. Petar iz nje izagješ. Sv. Petar je izišao iz dvorišta i više se tamo nije povratio. Tako moraš raditi i ti. Onu kuću, onu osobu, ono društvo (posijelo), gdje si sagriješio, moraš ostaviti, i više se nikada ne smiješ tamo povratiti, doklegod ti prijeti pogibelj duši. Da u onoj kući nastane požar, o kako bi bježao, da spasiš život, no još više moraš bježati, da spasiš dušu, koja mnogo više vrijedi od tijela. Nego sv. Petar nije samo otišao iz dvorišta, već je i plakao i to gorko. I tebi nije dosta, da ostaviš grješnu prigodu, već treba da plačeš t. j. da se kaješ za grijehe i tvrdo odlučiš, da ne ćeš više griješiti, te skrušeno ispovjediš grijehe svoje svećeniku, da te od njih odriješi. Pripovijeda se, da se je sv. Petar za onaj svoj grijeh do smrti kajao. Svake je noći, kadgod bi čuo pijetla pjevati gorke suze ronio. Blago tebi, ako nasljeduješ sv. Petra u pokori. Možeš još postati velikim svecem. Njega je Isus učinio glavom svoje crkve i ovjenčao u nebu krunom vječne slave.

3. Sad razmatraj što sve trpi Isus o n e n o ć i pod stražom. Ruke su mu čvrsto svezane. Cijelu noć mora stajati na nogama. Nema na što bi se sjeo. Legao bi na gol pod, ali mu ni toga ne dadu. Kao grabežljivi vuci opkoliše ga oni raspušteni vojnici i nemile svećeničke sluge, a on stoji megju njima kao nedužno i umiljato janje. Sad čuj, što s njim rade i proplači. Sv. pismo veli, da su mu se r u g a l i i p l j u v a l i m u u l i c e. (Mat. 27, 67.) Grozno! Oni nečisti vojnici rugaju se Isusu i pljuvaju mu u lice. Gle ono presveto lice, u koje žele angjeli gledati, sve pljuvankama pokrito. O Isuse, što se s tobom radi? Ta s najvećim zločincem tako se ne postupa, a ti to na sebi dopuštaš!

Nijesi li ti Bog-čovjek, koji to lako možeš zapriječiti? „Ja sam crv — odgovara on — a ne čovjek, ruglo sam ljudima i izmet puku“. (Ps. 21, 7.) Gdje ste vi bogohulci i vi koji rado razgovarate o nečistim stvarima? Jeste li vidjeli Spasitelja vašega porugana i popljuvana? Jesmo, jesmo, i srce nam se zgrozilo. Šta! Vama se srce zgrozilo! Ta vi ste oni, koji se i sada rugate Isusu i pljuvate mu u lice. Ili zar mislite, da je manje zlo onako ružno psovati Isusa, križ njegov, rane njegove, nego li mu pljuvati u lice?

Isus sve to strpljivo podnaša, i što je on umiljatiji to su njegovi stražari drzovitiji i smioniji. Čuj samo, što mu još rade. „V e ž u m u o č i“. (Mark. 14, 65.) Jesi li čuo? Jesi li razumio? Svezali su mu oči, kao da on i vezanih očiju ne može vidjeti. O grješnici, osobito vi nečisti grješnici, koliko ste puta vi svezali Isusu oči! Mislili ste, da vas ne će vidjeti. Rekli ste: na samu smo, tamno je, nitko nas ne vidi. O budale! A ne znate li, da vas Bog i na samu i u tami vidi, pače i u srca vam gleda i znade vaše i najtajnije misli. Sve će vam to otkriti na sudnjem danu pred cijelim svijetom, i za to će vas najstrože suditi. Ovako svezana opkoliše Isusa, udaraju ga i ćuškaju po licu. (Mat. 26, 27.) Jedan ga udara po glavi, drugi po legjima; jedan po tjemenu, drugi po usnicama; jedan mu skube bradu, a drugi ga poteže za kosu. Čuješ li to? Čujem, čujem i groza me hvata. Čini se to nevjerojatno i čovjek ne bi vjerovao, da to ne svjedoči sv. evangjelje. Nego to još nije dosta. Dok ga ovako udaraju i ćuškaju rugaju mu se veleć; „P r o r o k u j n a m K r i s t e, t k o t e j e u d a r i o.“ (Mat. 26, 68.) Strahota! Može li se veća uvreda nanesti Isusu? Reć bi, da se je na nj izlilo sve ruglo cijeloga svijeta. No ni to još nije sve. Sv. Luka evangjelist (22, 65.) veli: „I d r u g e m n o g e p s o v k e

govorahu na nj". Nego ovo baš nije ništa vanredna. Ta mnogi ga kršćani dan danas kud i kamo više psuju. Oni pogani i Židovi jedva su znali ovako psovati, kao što psuju današnji kršćani. Takvim bogohulcima ne će se trebati učiti psovkama u paklu, ako se na vrijeme k Bogu ne obrate; znat će ih vrlo dobro. Ta i nečisti duhovi ne mogu gore psovati Boga, nego ga psuju premnogi nevrijedni i nezahvalni kršćani. Ti sigurno osugjuješ one stražare, koji su psovali Isusa, nu mnogo više osudi samoga sebe, koji si ga još ružnije psovao. Ostavi se već jednom, čovječe toga mrskoga grijeha, jer će te Bog inače za nj najstrože kazniti.

Što pak Isus na sva ova zlostavljanja i psovke? Muči, strpljivo podnaša i moli se. Krivcem smrti proglašen, kao žrtva za oprost grijeha moli se već sada Bogu Ocu. Smrtna osuda, kojom je čitava vijećnica kod Kajfe zagrmjela „krivac je smrti!", zapisana je od vijeka u nebu. Naši grijesi i uvrijegjeno Božje veličanstvo zahtijevaju sada otkup i zadovoljštinu. Isus je pripravan pribaviti Bogu Ocu slavu, a nama dušno spasenje, s toga strpljivo podnaša sve muke i rado će umrijeti pa bilo još groznijom smrću.

Napokon poviri malko, dragi kršćanine, u ono Isusovo srce, pak spoznaj, koliko te ljubi, kad ovoliko trpi za tebe; a spoznaj ujedno i teškoću svojih grijeha, kojima si mu tolike muke zadao. Strašna bijaše ta noć po Isusa. O noći, noći! Užasne noći grješnika, koliko vi stojite Isusa! O grješnici, grješnici! Oni vaši grijesi po čitave noći: oni grijesi po krčmama i gostionicama, oni grijesi o pokladama, na plesovima i drugim noćnim zabavama; oni grijesi na posijelu; one nečistoće svake vrsti, to sve skupo stoji Isusa. Stoji ga rugla, pljuvanaka. ćušaka i psovaka. Čuvaj se dakle grijeha, da ne ponavljaš Isusu muka. Amen.

RAZMATRANJE PEDESET i TREĆE.

Isus pred Pilatom.

Užasna bješe noć što ju sprovede Isus od četvrtka na petak u tamnici megju stražarima. Dok njega zlostavljaju i psuju, neprijatelji njegovi mirno spavaju i jedva čekaju, da se napiju krvi njegove.

1. U petak u jutro čim svane dan sakupe se opet glavari svećenički, farizeji, književnici i starješine u visoko vijeće i dogovaraju se, kako bi Isusa ubili. Pak da se u tom osiguraju, zovu opet Isusa u vijeće i pitaju ga po drugi put, da li je zbilja Sin Božji. Na to im odgovori Isus: „Ako vam i kažem, ne ćete mi vjerovati. A ako vas i zapitam, ne ćete mi odgovoriti, niti ćete me pustiti. Što mi dakle koristi braniti se? Ali znajte, da će odsele sin čovječji sjediti s desne strane sile Božje." Tada rekoše svi: „Ti li si dakle Sin Božji?" On im reče: „Vi kažete, da ja jesam!" O nepravedni suci! A dokažite vi, da Isus nije Sin Božji. Nijeste li vidjeli njegova čudesa i čuli njegov nauk? Dakako da su čuli, ali ipak viču? „Što još trebamo svjedočanstvo, ta sami smo iz njegovih ustiju čuli." S tužbom dakle u ruci, da se Isus gradi Sinom Božjim, čitavo vijeće veselo ustane i svezana vuku Isusa k Pilatu, čovjeku poganinu, koji bješe onda namjesnik rimskoga cara u židovskoj zemlji. Sramota! Dika i cvijet naroda židovskoga: veliki svećenici, učenjaci i starješine utječu se omraženoj poganskoj oblasti, da pogube nevinog i nedužnog čovjeka. No oni ne idu u sudnicu, da se ne bi onečistili, te ne bi mogli jesti vazam. Licemjerci! Ne idu u Pilatovu palaču, da se ne oskvrnu, a ne boje se proliti nedužnu krv. Tako li

obdržavate zakon? Eto na što dovede čovjeka mržnja i zavist. Do kraja ga zaslijepi. A gle Isusa, koji mora biti žrtvom mržnje i zavisti, kako je kraj toga umiljat i strpljiv. Dopušta, da ga po bijelom danu kao najvećeg zločinca svečano vode u sudnicu pred čovjeka poganina. Ako i tebe, kršćanine, tkogod mrzi, i rado bi te, kako je riječ, u žlici vode utopiti, podnašaj strpljivo. Isusov primjer neka te krijepi. On bješe Bog, njega su nedužna iz mržnje na smrt osudili; a on je to sve strpljivo podnesao. Podnašaj i ti, znajući da nijesi veći od Isusa.

Vidjevši Juda izdajica, da su Isusa osudili, pokaje se i povrati trideset srebrnjaka glavarima svećeničkim i starješinama veleć: „Sagriješih, izdavši krv pravednu." A oni mu rekoše: „Što mi marimo za to? To je tvoja briga!" I bacivši srebrnjake u hram izagje te se o konopac objesi. A glavari svećenički uzevši srebrnjake kupiše za nje lončarevu njivu za groblje strancima. I od toga, što je ona njiva kupljena za cijenu krvi, prozvana bi ona njiva krvnom njivom. Eto kamo napokon dovede čovjeka strast, kad ju na vrijeme ne obuzda i ne uguši. Juda je odviše ljubio novac, pak je i samoga Spasitelja za nj prodao. On je znao, da je Isus svemoguć, pak je mislio, da će se Isus oteti smrti i njemu ostati novci. No kad je vidio, da su Isusa osudili na smrt, a on se ne brani, iz zdvojnosti se objesi. Veliko je zlo počinio Juda izdavši Isusa, no to je zlo još povećao time, što je zdvojio o Božjem milosrgju i sam si život uzeo. Da je se je pokajao kao sv. Petar, i Isusa molio za oprost, Isus bi mu bio oprostio, ali on nije htio, i tako je za uvijek propao u pakao. Kolikim se grješnicima tako dogagja! S početka ne će da obuzdaju strasti, već im sve malo po malo popuštaju, dok ne padnu u veliko zlo. Napokon misle, da im je nemoguće

spasti se, te očajani padnu u vječnu propast. Samo te Bog občuvao toga najvećega zla, te najveće nesreće!

Došavši dakle pred Pilatovu palaču, ne htjedoše Židovi unići u sudnicu, da se ne bi onečistili, već vani učiniše toliku viku i buku, da je Pilat izašao k njima na polje, pa vidjevši što je, zapita ih: „Kakvu tužbu iznosite proti ovomu čovjeku?" Odgovoriše mu: „Kad on ne bi bio zločinac, ne bismo ga predali tebi." Himbenici! kano da je samo to dosta, da se može osuditi čovjeka, pa još na smrt. Tako rade svi oni, kojima je gjavao opsjenio srce. No Pilat ne će da sudi, ako mu ne navedu razloge zašto ga tuže. Eto na što su spali Židovi taj odabrani narod Božji. Pametniji je poganin od njihovih svećeničkih glavara i pravedniji je od njihovih književnika i starješina narodnih. Reče im dakle Pilat: „Uzmite ga vi, i po zakonu svojem sudite mu." A Židovi mu rekoše: Mi ne smijemo nikoga pogubiti" Himbenici! licemjerci! Zašto ga dakle vodite na sud? Zašto vikaste bez uzroka: „Krivac je smrti?" Kad ga dakle Pilat bez razloga tužbe ne će da osudi, čuj s kakvih ga razloga tuže. Vele: da buni narod; da zabranjuje cesaru plaćati porez; da se gradi kraljem. To je sve što proti njemu navode, a i to krivo, pošto je on posve drukčije učio. Nije on nikada bunio naroda, već ga uvijek nagovarao na posluh i pokornost, veleć: „Na Mojsijevu stolicu sjedoše književnici i farizeji; sve dakle što vam reku, držite i činite." (Mat. 23, 2. 3.) Što se pako poreza tiče, rekao je: „Dajte cesarovo cesaru, a Božje Bogu." (Mat. 22, 21.) Što se napokon trećega tiče, da se naime kraljem gradi, to znadu svi, da su ga Židovi više puta htjeli učiniti kraljem, a on im pobjegao i sakrio se.

2. Na te tužbe unigje Pilat u sudnicu i dozva Isusa preda se. Sad gle Isusa pred Pilatom svezana.

Pilat hoće da ga sudi. Bog-čovjek, nevin i nedužan stoji svezan pred poganinom, čovjekom grješnikom, da mu ovaj sudi, te ga ili pomiluje ili na smrt osudi. Pilat dakle počne ga ispitivati o onom, za što ga tužiše, pak namah hoće Isusu: „Ti li si kralj židovski?" Odgovori mu Isus: „Govoriš li ti to sam od sebe, ili su ti drugi kazali za mene?" Reče mu Pilat: „Zar sam ja Žid? Ta znaš, da ja toga ne bih znao, da mi nijesu drugi kazali. Ti znaš od kojih sam ja to čuo: narod tvoj i glavari svećenički kazali su mi to. Oni su te i predali meni; što si učinio?" Isus mu odgovori: „Ti me pitaš, da li sam ja kralj? A ja ti velim, da moje kraljevstvo nije od ovoga svijeta; kad bi bilo od ovoga svijeta, onda bi službenici moji branili, da ne bih bio predan Židovima." Tada mu reče Pilat: „Dakle kralj si ti?" Odgovori mu Isus: „Ti kažeš, da sam ja kralj. Ja sam zato rogjen, i zato sam došao na svijet, da svjedočim istinu. I svaki koji je od istine, sluša glas moj." Na što će mu Pilat izvedljivo: „A što je istina?" I čim mu to pitanje stavi lugjak ni ne čekajući odgovora izigje iz sudnice k Židovima na polje. Siromašna je istina u kraljevstvu laži! Koliki su takovi, koji se ne skrbe, da doznadu istinu kao što se nije trudio ni Pilat. Samo u Boga i njegovu kraljevstvu prava je istina, dok u svijetu je laž i prijevara. S toga i veli Isus: „Koji je od istine sluša glas moj." Mnogi ne slušaju glas Isusov, jer ne ljube istine, pak zato blude u tminama laži i neznanja? Samo u Isusu i u njegovoj crkvi nalazi se kraljevstvo istine; dok izvan Isusa i njegove crkve kraljevstvo je laži i bludnje. Zahvali Bogu, dragi kršćanine, što se nalaziš u katoličkoj crkvi, koja je jedina prava, istinita i spasonosna. Izvan nje samo je laž i prijevara, koju je porodila većinom oholost ljudska. Oholost jednoga Focija i nadutost jednoga Lutera zadaše

miloj zaručnici Isusovoj tešku ranu, s koje još i danas boluje. Dao Bog, te bi svi, koji se nalaze izvan prave Isusove crkve, progledali, upoznali istinu i prigrlili ju.

Pilat dakle izišavši k Židovima, reče im: „Ja nikakve krivice ne nalazim u ovom čovjeku". Ala ih je lijepo osramotio! Sad isporedi ono što su oni opetovano puta na sva usta vikali: „Krivac je smrti" s ovim što Pilat o njem reče: „Ja nikakve krivice ne nalazim u njem." To je najbolji dokaz da je Isus nevin i nedužan. A proglasuje ga takvim čovjek poganin; pa kamo sreće, kad bi bio stalan i kad bi ljubio istinu. Nego kad glavari svećenički i starješine sve više navaljivahu na Pilata, tužeći Isusa da buni ljude, on, kukavica, na uštrb istine udario je srednjim putem, misleć, da će tako i Isusa izbaviti i Židovima zadovoljiti. Kad dakle ču gdje viču i buče, ne opozivlje svoje odluke, kojom je Isusa nevinim proglasio, ali odabire srednji put, kako bi i čast suda spasio, otevši Isusa smrti, i zadovoljio jadu njegovih neprijatelja. To je mudrost sinova ovoga svijeta, kojom se istina i pravica gazi, a laž i nepravda slavljem slavi. No tko će svijetu ugoditi, taj ne može omiljeti Bogu. Svijetu i Bogu nije moguće služiti. Pilat hotio je i Bogu i ljudima služiti pak nije ni jednomu zadovoljio. Čuj dakle što uradi.

3. Bio je običaj, da je rimski namjesnik o vazmu pustio Židovima jednog uznika na slobodu, koga bi god htjeli. A imao je tad u uzama velikog razbojnika i zločinca, koji je u buni ubio čovjeka, imenom Barabu. Znali su to svi Židovi, pak su ga s toga i predali Pilatu na sud. Pravednu osudu smrti čekao je u uzama. Ovoga dakle zločinca isporedi Pilat s nedužnim Isusom, pak će sakupljenim Židovima. „Koga ćete da vam pustim? Barabu ili Isusa, koji se zove Krist?" Mislio je Pilat, da će tako najlakše moći osloboditi

Isusa; s toga je i upotrebljavao lijepe riječi, ne bi li sklonuo narod, da odabere njega, jer je znao, da su mu ga predali iz mržnje i zavisti. Zato im reče: „Hoćete li dakle, da vam pustim kralja židovskoga?“ Eto kako se čestoputa postupa s nedužnima! Na uštrb pravednosti i istine nevini se isporegjuju sa zločincima i s njima se postupa kao i s ovima. Sad motri malko s kim je ovo izjednačen Isus. Najnedužniji i najumiljatiji izmegju ljudi izjednačen je s razbojnikom i ubojicom. O Isuse, što se sve to s tobom radi? Čovjek poganin izjednačio te s najvećim zločincem! O Isuse, kako si se ponizio, pak to očito: na svečanom sudu, pred nebrojenom svjetinom. Pravo si se dakle potužio po Izaiji proroku (40, 25.): „S kim ste me izjednačili, kao da bih bio kao on?“ Ti Sin Božji izjednačen si s čovjekom; ti najnedužniji s krivcem; ti najsvetiji s najvećim zločincem! A što radiš, Pilate? Kad znaš, da je Isus nevin, i da su ti ga Židovi iz mržnje i zavisti predali, zašto ga izjednačuješ sa zločincem; zašto ga ne braniš? Kakav si ti sudac, koji ne štitiš i ne braniš nevinost? Tako li krojiš pravicu? Tako li se služiš svojom vlašću? No Pilat je mislio, da će ovako spasiti Isusa, nadajuć se od njegova naroda, da će zahtijevati, da se on pusti na slobodu, a ne Baraba. Pilate, Pilate! pazi da se ne prevariš. Kad već znaš, da ti ga je njegov narod iz mržnje predao, onda se možeš svačemu nadati. A poruči Pilatu i žena njegova u sudnicu: „Nemoj se ti ništa miješati u stvar toga pravednika, jer sam danas u snu mnogo postradala radi njega.“ Da, pogani su se više zauzimali za Isusa, nego njegov narod, prvaci naroda. Glavari svećenički i starješine nagovoriše narod, da ištu Barabu, a Isusa da pogube. Eto koliko može zao primjer svećenika i glavara. U tinji čas razglasi se u puku, da se Isus

pogubi, a Baraba pusti na slobodu. Pa kad ih Pilat još jednom zapita: „Koga hoćete od ove dvojice, da vam pustim?“ svi u jedan glas zavapiše: „Barabu!“. (Mat. 27, 21.) Ljudi! što to velite? Možebiti nijeste dobro razumjeli Pilata. On vas pita: Koga hoćete, da vam slobodna pusti iz tamnice: Barabu ili Isusa? Vele svi: „Ne ovoga nego Barabu“. (Iv. 18, 40.) Ali ljudi! Znate li što govorite ili ste pameću šenuli? Baraba je razbojnik i ubojica, a Isus je najveći dobročinitelj. Baraba vam je na lupeški način tolike ljude okrao, dok vas je Isus na čudnovati način toliko puta nahranio; Baraba vam je čovjeka ubio, a Isus vam mnoge bolesnike ozdravio i Lazara uskrisio; koga dakle od ovih hoćete, da bude pogubljen, a koga da, bude pušten na slobodu? I opet će svi: „Ta smo ti rekli, da ovoga uzmeš i pogubiš, a Barabu da nam pustiš. Uzmi dakle ovoga, a Barabu nam pusti“. (Luk. 23, 18.) Strahota! Kolika sramota za Isusa, kad je od svojeg naroda zapostavljen lupežu i ubojici! I tako je zloća nadvladala. Sad razumij, koliko se i ti, kršćanine, možeš nadati od ovoga svijeta. Pred malo dana prostirali su pred Isusom haljine i granje od stabala i veselo vikali: Hosanna! Blagoslovljen, koji ide u ime Gospodnje: a danas viču: Uzmi ga i pogubi!

Tebi je, dragi kršćanine, sigurno žao Isusa, i ti si se jamačno zgrozio na ovu viku Židova. Nu koliko si puta i ti ovako postupao s Isusom, ako ne riječju a to činom! Činom si vikao: Uzmi Isusa a Barabu mi pusti, kad si širom pustio uzde neurednim strastima: da si tugju muku krivo prisvojiš, da se bližnjemu svomu osvetiš, da u jadu srce svoje iskališ na Boga mrskim kletvama, da se u zabranjene dane naužiješ mesa, da ugodiš tijelu pijanstvom i nečistoćom. Onda si vikao: To su moji Barabe, njih mi pusti, a Isusa, koji to zabra-

njuje, uzmi i pogubi. Da, pusti mi Barabu: pusti mi, da se užijem onog društva, posijela, osobe; to su moji Barabe, njih mi pusti, a Isusa, koji to zabranjuje slobodno uzmi i pogubi. Volim slijediti Barabu nego slušati Isusa Da, tako si toliko puta činom vikao. Tresi se i plači, jer Bog se već rasrdio na te. Pazi, da te milost Božja ne zapusti kao Judu izdajicu. Pokaj se, obrati se k Bogu dok je vrijeme i moli Isusa, da ti oprosti. Amen.

RAZMATRAMJE PEDESET I ČETVRTO.

Isus pred Irudom.

Kad Pilatu ne pogje za rukom izbaviti Isusa, htjede da ga se oslobodi. U dobar čas doču od onog buntovnog naroda, da je Isus rodom iz Galileje, a baš ono doba desio se u Jeruzalemu Irud, koji je onda vladao Galilejom. Pošalje dakle Pilat Isusa k Irudu, da mu on sudi. Zlo je uradio Pilat. Kad je znao, da je Isus nevin, morao ga je braniti, a nije ga smio slati na drugi sud. No buduć da ga je slabo branio, zloća i nepravda nadvladale su nad nedužnošću i istinom, i Pilat šaljuć Isusa na drugi sud, ne će opraviti drugo nego samo povećati tuge i nevolje onoga nedužnoga jaganjca. Siromašni Isus! Od jednoga je suda vučen na drugi. Najprije bijaše pred Anom glavarom svećeničkim, onda pred Kajfom velikim svećenikom, zatim pred Pilatom rimskim namjesnikom, a sad mora opet pred Iruda vladaoca nad Galijejom.

1. Sad motri Isusa, kako ga po bijelom danu vode jeruzalemskim ulicama, koje su prepune ljudstva svake vrsti, što se zgrnulo tamo na vazmenu svečanost. Ne vode Isusa k Irudu za drugo nego da ga još više osramote i ogorčuju mu muke. Preko tri godine hodio je od grada u grad, od sela u selo; proputovao je svu Judeju, Galileju i Samariju tvoreć dobro i ozdravljujuć sve; neutrudljivo je propovijedao kraljevstvo Božje, i tražio izgubljene ovce Izraela; trpio je glad i žegju, studen i vrućinu; dan i noć se mučio, da spasi narod svoj. A sad koja mu za to plaća? Kao najvećeg zločinca sred bijeloga dana vode ga zvezana po Jeruzalemu. Gdje god se sretne s ljudima, svi ga ismjehivaju, zviždaju za njim i rugaju mu se na sve moguće načine. Što je morao misliti Isus videć, kako ga ona prostačina grdi i sramoti, pak to u glavnome gradu židovskom, i to o vazmu, kad su se Židovi sa svih strana tamo sakupili na svečanost! A rugaju mu se oni isti, kojima je toliko dobra učinio. Da, tako nagragjuje svijet dobra djela. Ako i tebi, kršćanine, svijet zlo za dobro vraća, nemoj se tomu nimalo čuditi. Znaj, da se već tako Isusu godilo, koji je bio Bog te ljudima učinio više dobra nego to. On sam reče: „Nije sluga veći od gospodara svojega. Ako su mene progonili, i vas će progoniti.“ (Iv. 15, 20.) A znaj i to, da te ljudi ne će nikada toliko mrziti, koliko su mrzili njega, nite će ti toliko zla počiniti koliko njemu i tako ti zlim nagraditi tvoja dobra djela kao što i njemu vratiše. Nemoj se dakle od svijeta nadati nagradi za svoja dobra djela. Plaća tvoja neka ti bude u nebu. Bog, koji je najpravedniji, on će ti svako i najmanje dobro djelo stostruko naplatiti. Odatle se uči, komu ćeš odsele služiti: svijetu ili Bogu. Dosad si služio svijetu, pak si već toliko puta iskusio, kako te je svijet naplatio. No odsele služi Bogu, pak ćeš se osvjedočiti, kako će te on posve drukčije nagraditi nego li svijet, ako ne na ovom, a to sigurno na drugom svijetu. — Što su morali misliti angjeli, gledajući svoga gospodina pred onolikom svjetinom ovako

porugana i osramoćena! A to sve dopušta Bog Otac na svom milom Sinu iz neizmjerne ljubavi prema ljudima, pa i najvećim njegovim neprijateljima, da se nitko ne izgubi, već da se svi spasu.

2. Kad odvedu Isusa svezana i izmučena k Irudu ovaj mjesto da ga požali, još se nad njim vrlo razveseli, pošto ga je već odavna želio vidjeti. A zašto mu se Irud toliko razveselio i toliko ga želio vidjeti? Jedan kralj pak se toliko veselio da vidi čovjeka poniżena i osramoćena! Čudna stvar, da se za Isusom toliko brine Irud, koji je bratu Filipu oteo ženu; Irud kojemu su već žene do kraja iskvarile srce i ispile mozak; onaj isti Irud, koji usred gozbe zapovijeda, da se jednoj plesačici za volju odrubi glava najsvetijemu čovjeku sv. Ivanu Krstitelju i da se topla, dok se još iz nje cijedila nedužna krv donese pred gostove i plešačici daruje. Zašto takav kralj toliko želi vidjeti Isusa i vrlo mu se razveselio, kad ga bijaše opazio? Zato se Irud tako razveselio, jer je o Isusu mnogo čuo, pak se nadao od njega vidjeti kakvo čudo. Sad znaš, zašto je Irud želio vidjeti Isusa i toliko se radovao, kad ga je vidio. Dakle samo iz radoznalosti želio je vidjeti Isusa, ne bi li pred njim učinio kakvo čudo. Nije htio Irud vidjeti čuda, da se obrati već da se našali s Isusom i da ga učini smiješnim. Koliko ima takih ljudi, koji iz puke radoznalosti dolaze na propovijed, samo da prosugjuju propovjednika. Da li je dakle čudo, ako takovi od propovijedi ne dobiju nikakve koristi, kao što ni Irud od Isusa? Ti, se, kršćanine moj, čuvaj toga, pak nemoj nikada pretresivati propovjednike, niti nemoj isporegjivati jednoga s drugim, i onda kazivati: ovaj je bolje propovijedao, onaj gore i t d., a još se više čuvaj, da ono što čuješ na druge primjenjuješ, već radije ono što čuješ sebi prisvoji, k srcu si uzmi i prema tomu živi.

Sad pak gledaj Isusovo ponašanje prema Irudu. Irud opazivši Isusa pokaza mu se iz vana prijaznim, kao da Isus ne zna što on misli u srcu. Pita ga za mnoge stvari, ali Isus mu ništa ne odgovora. A tužahu ga jednako glavari svećenički i književnici, što se bijahu tamo skupili, ali on na sve tužbe muči. Muči ne iz nuždе, nego jer je mučanje krjepost. Moli Isusa, da ti dade milost u svoje vrijeme govoriti i mučati. Prosi ga, da ti dade milost, da nikada ne govoriš, kad ne treba, a najmanje o stvarima, koje na tebe ne spadaju. Sv. Jakov apostol veli: Tko riječju ne pogriješi, onaj je savršen čovjek. Jezik je malo udo, a mnogo čini. Gle, mala vatra, i kako veliku šumu sažeže. I jezik je vatra, punoća nepravde. Tako i jezik živi megju našim udima, poganeći sve tijelo i paleći vrijeme života našega zapaljujući se od pakla . . . A jezika nitko od ljudi ne može pripitomiti, jer je nemirno zlo puno smrtonosnog otrova." (Jak. 3.) „Ako tko od vas misli da je pobožan, a ne zauzdava jezika svojega, nego vara srce svoje, njegova je vjera uzalud." (Jak. 1, 26.) A u tom najviše griješe žene. Koliko bi puta čovjek hotio, da nije štogod rekao, ali jednom izušteno više se uništiti ne da. Isus je mogao pred Irudom govoriti i braniti se, ali nije hotio, da te nauči, kako i ti imaš čestoputa mučati. Isus je mogao govorom svojim i Iruda i sve svoje neprijatelje u rog zatjerati, ali nije hotio; volio se poniziti, da i tebi dade primjer, kako ćeš se ponijeti u takvim zgodama. O kolika je to krjepost mučati na nepravedne napadaje i ne braniti se! Kako je to utješljivo i zaslužno. Ugledaj se u Isusa, pak ga slijedi u toj uzvišenoj krjeposti. Vjeruj mi, da ti ne će biti nikada žao, što si čestoputa mučao i nezaslužene napadaje mučeć pretrpio. Blago tebi, ako to učiniš! Vježbaj se dakle i u toj krjeposti.

Nego Isusu se nije ni trebalo braniti riječima, pošto ga je branio njegov neporočan život. Djela su njegova najbolje svjedočila, da je nevin i nedužan. Živi i ti, kršćanine, tako, da ti ne bude trebalo braniti se riječima, kad te budu ljudi napadali. Djela tvoja neka te brane. — Isus, da je htio govoriti, mogao se od smrti obraniti, ali nije hotio, pošto mu je od vijeka bilo odlučeno da umre. Ta kako bi se bio inače svijet spasio? Izaija prorok (53, 7.) veli: „Žrtvovao se, jer je sam hotio", a Petru, kad ga je hotio braniti mačem, reče: „Čašu, koju mi dade Otac, zar da ne pijem ?" (Iv. 18, 11.) — No ipak mogao je barem kralju za volju štogod odgovoriti. Nego Isus ne gleda na vanjštinu tko je tko, već kakav je u duši. Pred Bogom su svi ljudi jednaki. Njemu je milija jedna pobožna, siromašna duša, nego svi carevi i vladari ovoga svijeta, ako s čašću ne spoje pobožnosti. Budi to vama na utjehu, pobožne duše, koje rado dolazite u crkvu i Bogu marljivo služite, usprkos što vam se možebit za to ljudi smiju i nazivlju vas podrugljivim imenima. Da, Bogu su tako gadni opaki velikaši kao i zli prostaci. Ili zar su grijesi pod zlatnom krunom ili grimiznim plaštem manji, nego li pod prosjačkom kapom ili poderanom haljinom? Ili su možebit nečistoće pod svilenom opravom manje gadne nego li pod umrljanim dronjcima? Zar može skupocjena oprava ili zlatna kruna zloće i opačine pokriti, a da ih Bog ne vidi? Ili zar je trulo i bršljivo drvo zato manje trulo i bršljivo iznutra, jer je pobojadisano ili pozlaćeno? Ili zar je ružan obraz zato manje ružan, jerbo je svilenom koprenom pokrit? O svijete, svijete! zašto si tako lud, i od vanjske se slike daješ lako zaslijepiti i varati? Prestani već jednom te tvoje zloće i opačine pokrivati skupocjenim plaštima i koprenama. A ti, dragi kršćanine, nemoj nikada laskati ljudima zlim i opakim, i kao takvim

klanjati se, pa bili oni još veći. Gledaj Isusa, kako on ne će da opakoga kralja jednim samo pogledom pogleda, i jednom samo riječicom oslovi. On tomu gnjusnomu bezbožniku, premda kralju, niti laska niti se klanja, a za grješnike rado umire, da ih obrati i spasi.

3. Sad čuj, kako je Irud sa svim onim svjetskim mudracima uzeo ovo Isusovo čudnovato mučanje. Oni su ga držali za lugjaka, koji od slaboće mozga više muči nego li od zlobe na tolika kraljeva pitanja i tolike tužbe neprijatelja. Za lugjaka ga drže, pak čuj što mu rade i kako mu se rugaju. Oblače ga u poderanu *bijelu haljinu* kao kakvoga kralja, smiju mu se i podsmijevaju. Tako obučena ga vode po čitavoj Irudovoj palači i kao lugjaka pokazuju ga kraljevskim dvoranicima. Od sobe vode ga u sobu, da ga svi vide. Po hodnicima vode ga usred vojnika amo i tamo, a sad opet natrag. Svi ga proglasuju za lugjaka, sramote ga i stavljaju na ruglo. Evo, najmudriji držan je za lugjaka! Isus, Sin Božji kao lugjak ružen je i ismjehivan. Sama mudrost proglašena je ludošću. Tako sude ljudi! Takva je mudrost ovoga svijeta. Pravo veli sv. Ivan evangjelist (1, 10.), da Isusa svijet nije poznao. Da, nije ga poznao, ali ni sada ga ne pozna, niti će ga poznati, jer mudrost ovoga svijeta protivi se mudrosti i poniznosti Kristovoj. Tko je čedan i priprost, pobožan i bogabojeći, nevin, te za grijeh još ne zna, taj je trn u očima ovoga svijeta i lugjak svima onima, koji se zaprisegoše pod Luciferovu zastavu. Veseli se, dragi kršćanine, ako si Isusov, te si s njim nevin poružen i osramoćen. Vidiš, kolikomu je ruglu On izvržen, koji je najveća mudrost. Ako se njemu tako godi, čemu da se ti nadaš? Ta on sam veli: „Nema učenika nad učitelja svojega, ni sluge nad gospodara svojega. Dosta je učeniku, da bude kao učitelj njegov i slugi kao gospodar

njegov. Kad su domaćina nazvali Beelzebubom, koliko više domaće njegove?" (Mat. 10, 24. 25)

Čuo si, kako je Irud sa svojim vojnicima i dvoranima osramotio Isusa, i kako mu se narugao obukavši ga u bijelu haljinu. Predstavi si, da ga gledaš tako odjevena i osramoćena, pak ga barem ti, za koga sve to strpljivo podnaša, požali i utješi. Baci se dakle ničice pred njega, pak mu reci: O Isuse, što ti sve za mene trpiš! Ti najmudriji, pak si za mene za lugjaka držan i osramoćen. Ti dopuštaš, da te za lugjaka proglasuju i mûčiš, a ja hoću da me svi za mudroga drže, pa ako me tkogod u tom ponizi, jadim se i ne mogu toga da podnesem. Ti najsvetiji, u komu je punoća božanstva, pak si se za mene grješnika dao obući u porugljivo odijelo, a ja hoću da mi se svi klanjaju i u zvijezde me kuju. Ti prezireš slavu ovoga svijeta i nikomu ne laskaš, a ja ne tražim drugo nego ljudsku hvalu i veličanstvo svijeta. Ti uvijek ponizan, a ja ohol i ponosit. Ah u onoj tvojoj bijeloj haljini, Isuse, kojom si bio kod Iruda sramotno obučen, najbolje se zrcali tvoja nevinost. Bijela haljina znači nedužnost. Zaogrni i ti mene, Isuse, ovakvom haljinom; ali daj mi ujedno, da bijelom haljinom obučem i čistoću. Zaodjeni me dakle ovom prelijepom angjeoskom krjepošću, o Isuse. Čistoću srca prosim te. To je što te najviše prosim, o Isuse, jer toga mi najviše treba. Amen.

RAZMATRANJE PEDESET I PETO.

Isus opet pred Pilatom.

Kad zvedljiv i okrutan kraj Irud ni na jedno pitanje ne dobi od Isusa odgovora, osramoćena, ponižena i porugana posla ga natrag k Pilatu.

1. Sad motri Isusa, gdje ga sred bijela dana svezana u porugljivoj bijeloj haljini vodes tražari jeruzalemskim ulicama k Pilatu. Gle onu prostačinu, kako mu se ruga, smije i ceri sto puta gore, nego kad su ga vodili k Irudu. Što je sve morao trpjeti Isus od Irudove palače do Pilatove! Koliku je sramotu pretrpio od onolikog naroda, koji se tada nalazio u glavnome gradu prigodom vazmene svečanosti!

Irud pak i Pilat bijahu do onda neprijatelji: jedan s drugim nije govorio, jedan drugoga mrzio. No onaj dan, kad Pilat posla Isusa k Irudu, i ovaj ga poslao natrag k Pilatu, sprijateljiše se Pilat i Irud. Kamo sreće, kad bi se svi, koji ovo čuju, još danas pomirili, ako su s kime u kakovom neprijateljstvu!

Kad dovedu Isusa k Pilatu natrag, ovaj se još bolje uvjeri o njegovoj nevinosti, vidjevši da ga ni Irud nije osudio. Pozove dakle glavare svećeničke, knezove i narod te im reče: „Dovedoste mi ovoga čovjeka kao da narod buni, i eto ja ga pred vama ispitah, i ne nagjoh u njem ni jedne krivice, što vi na njega govorite. A ni Irud, jer sam vas poslao k njemu, i eto ne nalazi se ništa da je učinio, što bi zasluživalo smrt." (Luk. 23, 13—15.) „Što ću dakle učiniti s Isusom?" Rekoše mu svi: „Neka se raspne. Reče im Pilat: „A kakvo je zlo učinio?" Ali oni većma vikahu govoreći: „Neka se raspne." (Mat. 27, 22. 23) Evangjelisti vele, da se je taj prizor po tri puta ponavljao. Pilat, da ugodi i Židovima i da Isusa spasi, zaključi: Ja ću ga dati išibati, onda ću ga pustiti. I tako se zbude. „Pilat dakle uze Isusa i šiba ga". (Iv. 19, 1.) Od dva suda proglašen je Isus nevin. Pilat već po drugi put brani javno njegovu nevinost proti tužiteljima. Zašto ga dakle šiba? Ako je kriv neka ga osudi; ako je pak nevin, zašto ga kazni? Ili je možebit do-

sele malo trpio onaj nedužni jaganjac? Ah reci nam, Pilate, kakvo je zlo počinio, da ga šibaš? „Kakvo je zlo počinio?“ Ta to su tvoje riječi. „Pilat želeći ugoditi narodu,“ veli sv. Marko evangelist (15, 15.) „šiba Isusa.“ Dakle zato je dao Isusa šibati, da ugodi Židovima. O koliko puta postupaju ovako suci i poglavari! Koliko puta vrše oni ovako svoju vlast na uštrb nevinosti, samo da se ne zamjere, prijateljima i velikašima! Eto i Isus je žrtva takve nepravde. A koliko je već i drugih nedužnih ovako nepravedno osugjeno! Blago onima, koji su ovako krivo osugjeni radi pravde, samo ako to strpljivo podnešu, jer je njihovo kraljevstvo nebesko. Ah daj i meni, Isuse, tu milost, da te na tom putu slijedim. Ja te ljubim i klanjam ti se u ovom tvojem poniženju. To će biti odsele i moja najveća slava, ako budem tako krivo od svijeta sugjen, nadajuć se samo od tebe nagradi i plaći. Oh da bih mogao biti i ja tako ponižen za onu moju dosadanju oholost; samo te prosim milost strpljenja!

Sad gle, kako oni vojnici p o g r a b i š e Isusa. Kao lavovi vuku ga na dvorište, svlače s njega odijelo i vežu ga k stupu. Gle Isusa! Onaj liljan nevinosti, cvijet sramežljivosti, sin prečiste djevice Marije, stoji lišen svoga odijela nasred one prostačine. Adam kad po grijehu vidi, da je gol, sasramio se i pokri se smokvenim lišćem. Kako je tek moralo biti Isusu videći se onako svučena pred onim nečistim i besramnim vojnicima! O besramna mladeži, koja tako pomamno srtaš u posijelo i druge grješne zabave, eto koliko vi stojite Boga svojim nečistim grijesima! Ah zasramite se već jednom zasramite svojih ružnih grijeha, pak prestanite Isusa ovako gadnim grijesima mučiti i sramotiti.

2. Sad motri, kako oni okrutnici š i b a j u Isusa. Evangjelisti vele, da se oko njega skupila čitava četa, Koliko ih je dakle moralo biti! Jedni ga biju šibama drugi korbačima, treći batinama Za takvo pako batinanje upotrebljavali su trnove šibe, glogove batine i kožnate korbače sa željeznim bodljikama. Jedan ga udari po glavi, drugi po legjima, treći po prsima i t. d. Kad su se jedni utrudili, onda počimaju drugi, a za ovima opet prvi izmjenivši si megju sobom orugje. Jedan se pred drugim natječe, tko će ga jače tući. A tuku ga svi bez milosrgja, tako da bi ga živa pojeli da mogu. — Sad gle ono nježno tijelo, koje je sam Duh sveti umijesio u utrobi prečiste Djevice. Buduć da je tijelo Isusovo bez grijeha začeto, to je bilo i ćutljivije od našega i teže podnašalo muke; oni okrutnici udaraju po njem, da od udaraca cijelo dvorište odzvanja. Gle ono prečisto tijelo, kako je sve isprebijano i modricama pokriveno Već je i koža izdrta te se vidi meso, a krv teče na sve strane. Nego onim krvopijama još nije dosta. Po onim istim ranama opet udaraju, tako da je nastala prava rana na rani, cijelo je tijelo gola rana, tako da na njem nema niti jednoga zdravoga mjestanca. S toga i proreče o njem Izaija (1, 6.): „Od pete do glave nema na njem ništa zdrava, nego uboj i modrice i rane gnojave“. Tako bi izranjen, da su mu se i kosti vidjele. S toga se i potuži po Psalmistu (21, 17. 18.): „Kano mnogi psi opkoliše me . . . Oni izbrojiše sve moje kosti.“ Po zakonu nijednomu se zločincu nije smjelo dati više od četrdeset šiba (V. Moj. 25, 3.); samo za Isusa nema ni mjere ni broja. On ih prima na tisuće. Namjera Pilatova bijaše ta, da Isusa tako izgrdé, ga ne bude više prilike čovječje na njem, ne bi li se tako Židovi ganuli na milosrgje i oprostili mu. Čudnoga li suca! A što je skrivio, da mu treba opraštati? Megjutim Isus je pod svim tim mukama ponizan i umiljat kao janje. Sve rado trpi i podnaša za tvoje grijehe, kao što još

prije reče po Psalmistu (37, 18.). „Ja sam pripravan na šibe.“ Sv. Brigita (Revel. I. 11.) kaže, da je jedan vojnički časnik, videći kako su vojnici proti svakomu zakonu i čovječnosti nagrdili Isusa, ne mogavši više gledati tolike okrutnosti, mačem presjekao ono uže, kojim bijaše k stupu privezan. Isus se od slabosti onaj čas srušio na zemlju i u vlastitoj se krvi kupao. Da, rod ljudski ranama grijeha obasut ležao je mrtav na zemlji. Adam ga je od pete do glave svega izranio. Sad gle drugoga Adama — Isusa — koji takogjer na pol mrtav leži na zemlji, da svojom krvlju opere rod ljudski od grdne rane grijeha Sad ga još one krvopije na zemlji šibaju, a to sve zbog naših grijeha. S toga se i potuži po Psalmistu (68, 5.): „Ono što ne uzeh, plaćam.“ Jedva što se Isus malko ohrabri, posegnu za svojim haljinama i teškom se mukom obuče. Haljine mu se na one rane kao prilijepile, da ih ni odtrgnuti ne možeš a da ujedno ne oguliš i kožu i meso. Ali čuj što sada oni okrutni vojnici rade. Kao vuci kidaju mu haljine s tijela a s njima deru mu kožu i meso. Gle Spasitelja tvoga pred onim besramnim vojnicima opet lišena odijela. O vi nečisti grješnici, koliko vi stojite Isusa i kolikoj ga sramoti izvrgavate! Onako lišena njegovog vlastitog odijela zaogrnuše ga c r v e n i m p l a š t e m, a on se i sprijeda pokrije. Sad pak čuj što mu još čine i proplači. Od debela t r n j a spletoše krunu i s one strane, s koje je mogla jače bosti, staviše Isusu na glavu; batinama mu ju nabiše tako, da je trnje probilo čelo i pokazalo se naokolo glave. Batinama mu ju zabijaju u glavu, da ne ozlijede svojih ruku, a ne boje se onoliko trnje zabosti u njegovu glavu! (Ja sam jedan trn te krune vidio, a dug je kao prst.) Lav hoće da pobijesni od jednoga samo trna, koj mu u nozi ostane, kad se na nj nabode, a Isusu onoliko trnje zaboli u glavu, to najnježnije udo tijela. Kolik je to morao biti bol! To se još nije nikada ni vidjelo, ni čulo, ni čitalo. Sad gle, kako mu iz glave na sve strane curi krv preko lica, kose i čitavog tijela. A da uz muke bude i poruge, u desnicu dadoše mu mjesto žezla t r s k u; klecaju pred njim i rugaju mu se govoreći: „Zdravo kralju židovski!“ Pljuvaju mu u lice, i zaušnicama ga biju. Iz ruku mu jedan za drugim uzimaju trsku i udaraju ga njom po glavi, da mu krunu još dublje zabodu. Sad gle Isusa Spasitelja tvoga. Je li mogao pakao što gorega izmisliti? Pa to mu čine ljudi, kojima je on toliko dobra učinio, i želi da se spase. Ako nevin Isus toliko trpi, hoćeš li ti grješniče, da samo ugodno živiš i plivaš u zemaljskim slastima! Da li dolikuje udu biti nježnu pod glavom trnjem okrunjenom? Zar te nije stid težiti samo za slavom i čašću ovoga svijeta, dok je Spasitelj tvoj porugan i popljuvan? Zar te nije sram resiti se samim cvijećem radosti i naslada, dok je Spasitelj tvoj trnjem ovjenčan?

Nego oni ljudi, koji mučiše Isusa, bijahu pogani, koji ga nijesu dobro poznali! Kad bi bili znali, da je on Bog, sigurno ga ne bi bili onako mučili. Ali kršćani, koji ga dobro poznaju, pak kako ga zlostavljaju! Ili zar je manje zlo onako ružno psovati ga, nego li porugljivo pred njim klecati i pozdravljati ga: „Zdravo kralju židovski?“ Pa ipak koliki ga kršćani na najružniji način psuju, da se čovjeku koža ježi! A zar ne živi Isus još i danas u pobožnim ljudima, svećenicima, sv. ocu papi, crkvi? Pa kako se sa svima ovima postupa? O koliki ih progone i zlostavljaju!

3. Kad su se vojnici ovako do mile volje naužili Isusa, Pilat zapovjedi da ga dovedu preda nj. Vidivši ga Pilat svega izranjena, da ga ni poznati nije mogao, razveseli se, nadajuć se, da će ga, pokazavši ga narodu,

oteti smrti. Izigje dakle s njim na polje i pokazavši ga Židovima, reče: „Evo čovjeka!" kao da bi htio reći: Vidite na što je spao, što su iz njega izradili. Izgrgjen je tako, da već na njem nema ni prilike čovječje. Tko bi rekao, da je ovo čovjek? „Evo čovjeka!" I ja vam ga 'evo, dragi kršćani, vodim na polje, da ga vidite. Kćeri Sionske, nježne duše kršćanske, izagjite iz svojih raskošnih zabava, dogjite i vidite kralja vašega, kako ga je okrunila maćuha na dan pira svoga! Kćeri Sionske, koje ste tako nježne, da vas svaka mala zaboli, te ni najmanje uvrede ne možete podnijeti, već se srdite, mrmljete, psujete i proklinjete, dogjite i vidite kralja vašega! Gledajte ovu presvetu glavu svu izranjenu i isprošupljanu. Brojite ove rane, ako možete! Gledajte, kako mu krv iz njih preko očiju curi i kosa mu je sva krvlju nakvašena! Gledajte ovo lice sve ispljuvano i modricama pokrito! Da li je to čovjek? Da li je to onaj Isus najljepši čovjek od svih ljudi? To li je onaj slatki, umiljati Isus, koji je tolikima suze otro, tolike bolesnike ozdravio? To li je sin prečiste Djevice, pun milosti i jakosti? To onaj Isus, nad kim su se nebesa nad Jordanom otvorila i čuo se glas s neba: „Ovo je sin moj ljubazni, koji je po mojoj volji?" To li je onaj Isus, koji se na onako čudnovati način preobrazio na Taboru, da mu se zasjalo lice kao sunce, a haljine postadoše bijele kao snijeg? Vajme! nema na njem ni ljepote, ni prilike čovječje. „Evo čovjeka!" On je sav kao gubav, od Boga pohogjen i kažnjen.

Sad razumij, kako ružan mora biti grijeh, kad je Isus ovako zbog njega nagrgjen. Kolika neman mora biti grijeh, kad mu treba tolike i takve ljekarije! O grješnici, grješnici, viče vam Isus, osvijestite se već jednom, pak uvidite na što ste me grijesima svojim

spravili. Vaša oholost me je ovom trnovom krunom okrunila. Vaši nečisti grijesi su me do naga svukli i zaodjeli ovim poderanim plaštem. Vaše prevare i otimačine utaknuše mi ovu porugljivu trsku u ruku. Vaše psovke svega su me isćuškale i popljuvale. Vaši grijesi svega su me izranili i izgrdili. Ali grješnici, ja vam opraštam, rado vam opraštam, samo prestanite već jednom griješiti i ovakve mi muke ponavljati. Ah kad je tomu tako, Isuse, onda proklet bio svaki grijeh; prokleta ura i čas, kad sam sagriješio. Ne ću više. Pa ako vidiš, o Isuse, da bih te mogao još uvrijediti, molim te, da radije prije umrem, nego da budem krivac ma samo jednoj kapi tvoje presvete krvi.

A što su pak Židovi odgovorili Pilatu, kad im pokaza Isusa? Jesu li mu se možebit smilovali? Ah čuj što viču oni njihovi nezahvalni svećenički glavari i njihove sluge: „Raspni ga, raspni." Nu Pilat se još uvijek protivi, te veli: „Uzmite ga vi i raspnite, jer ja ne nalazim na njemu krivice." Na to će mu svi: „Mi imamo zakon i po zakonu našem valja da umre, jer načini sebe Sinom Božjim." Kad onaj siromašni poganin doču, da se je Isus načinio Sinom Božjim, još se više poboja, ugje s Isusom u sudnicu i pita ga: „Odakle si ti?" A Isus mu ne da odgovora. Tada mu reče Pilat: „Zar meni ne odgovaraš? Ne znaš li, da imam vlast raspeti te, i vlast imam da te pustim?" Čuješ li, dragi kršćanine! Pilat sam veli, da bi ga mogao Isusa pustiti, kad bi htio; zašto ga dakle ne pusti, kad je uvjeren o njegovoj nedužnosti i znade, da su mu ga Židovi iz mržnje predali. Ili zar ne će biti krivac njegove smrti, ako im dopusti, da ga pogube? Odgovori mu Isus: „Ne bi imao vlasti nikakve nada mnom, kad ti ne bi bilo dano odozgora; zato ima veći grijeh onaj, koji me predade tebi." I tako osvjedočivši se Pilat još bolje o

njegovoj nevinosti gledaše da ga pusti. Nu poznavajući Židovi njegovu slaboću počnu vikati i groziti mu se: „Ako ovoga pustiš, nijesi prijatelj cesaru. Jer svaki koji sebe kraljem gradi, protivi se cesaru.“ Ovim su Pilata baš pogodili u živac i tako je stvar s Isusom gotova, samo što mu je taj kukavica pomnožao tolike muke. Nego Isus je sve to hotio trpjeti i rado je trpio iz ljubavi prema nam ljudima. Da, ljubio te, i iz ljubavi k tebi ide rado žrtvovati se, da tebe otme vječnoj smrti. Oh Isuse, koliko si me ljubio! Daj da odsele i ja tebe ljubim, te se iz ljubavi prema tebi čuvam svakoga grijeha, i strpljivo podnašam sve muke i nevolje, koje mi pošalješ, znajuć da si ti za mene mnogo više trpio. Amen.

RAZMATRANJE PEDESET I ŠESTO.

Isus predan na smrt, odveden na Kalvariju i raspet.

1. Kad ču Pilat gdje Židovi viču: „Ako ovoga pustiš, nijesi prijatelj cesaru,“ oko podneva (na veliki petak) izvede Isusa na polje, sjede na sudačku stolicu i reče Židovima: „Evo, kralj vaš!“ A oni vikahu: „Uzmi, uzmi, raspni ga.“ Pilat im reče: „Kralja vašega da raspnem?“ Odgovoriše nesretni glavari svećenički: „Nemamo kralja osim cesara.“ A vikahu sve više: „Raspni, raspni ga.“ Videći Pilat, da ništa ne pomaže, nego još veća buna biva, uze vodu, te umi ruke pred narodom govoreći: „Ja nijesam kriv u krvi ovoga pravednika; vi ćete vidjeti.“ I odgovarajući sav narod reče: „Krv njegova na nas i na djecu našu.“ I Pilat presudi, da bude kao što oni ištu, te ga predade, da se raspne.

Sad motri najprije Pilata. Od početka do kraja uvijek je osvjedočen o nevinosti Isusovoj. Hotio ga osloboditi od smrti, ali je ipak sve malo po malo popuštao Židovima; popuštao od straha pred vikom i da ga ne bi tužili cesaru u Rim, dok napokon ne preda Isusa, da se raspne. Eto kako trpi nevin, kad je sudac strašljivica, koji se Boga ne boji i pravice ne ljubi.

A motri i onaj židovski narod. Nije li uvijek željno i napeto slušao Isusa, tako da je tja i u pustinju za njim išao i kraljem ga proglasivao? Nije li ga prije malo dana veselo pozdravljao i svečano pratio u Jeruzalem? Pa šta će reći, da je sada tako žedan njegove krvi, tako nemil i okrutan, da bi ga rada vidjeti na križu raspeta? Jer su ga glavari i svećenici zaveli. Prosti puk lako se dade zavesti. On ide, kamo ga veći vode. Dva tri takova buntovnika mogu zavesti cio grad, cijelu okolicu. S toga budi oprezan, i ne daj se zavesti. Sam si već dosta pametan, da znaš što je dobro što li zlo. Dobro slijedi, zla se čuvaj, pa makar svi pristajali uza zlo.

Motri nadalje i one židovske svećenike, književnike, farizeje i starješine. Zašto su svi ti bili Isusu zakleti neprijatelji? Zašto su ga progonili i bunili narod proti njemu? Zato su tako radili proti Isusu, jer se protivio njihovim zlim djelima i korio ih radi njihovih opačina. Oni toga nijesu trpjeli, pak odlučiše, da će ga krivo optužiti i smaknuti. Prokleta oholosti! Ne trpješe Isusa, jer im je istinu govorio i korio ih zbog njihovih grijeha. Čuvaj se ove pogubne nemani. Kad ti tko istinu govori i kori te zbog grješnog života, nemoj na nj zato mrziti, već mu radije zahvali i slijedi njegove opomene, znajući, tko te kara da te ljubi.

Napokon motri i Isusa. Znajući od vijeka, što se s njim ima dogoditi, ni na koga se ne tuži, ni čemu

se ne protivi, samo jedno ga boli, što se njegov narod dao tako brzo zavesti, i što se toliko grijeha čini. Sudac ga na sudu javno proglasuje nevinim, pa ipak ga predaje neprijateljima, da ga raspnu. Nevin je, dakle neka se pogubi! Čudnoga li suda! Sudac dopušta, da se krv nedužna prolije, i ujedno pere si ruke veleć, da nije kriv u krvi njegovoj. Zar misliš, Pilate, da ćeš vodom oprati svoje ruke krvlju okaljane? Tebe će za to uvijek gristi savjest, i krv ovoga nedužnoga jaganjca vapit će proti tebi za osvetom. Ti se doduše možeš prati pred ljudima, ali pred Bogom se lje ne opereš. Na Pilatovo: „Vi ćete vidjeti" odzovnu se sav Jeruzalem: „Krv njegova na nas i na djecu našu." Strašne li psevke! Nedužnu krv Boga-čovjeka zovu na se i na djecu svoju. Što rekoše, to im se i zbilo. Raspršeni su po cijelom svijetu, bez hrama i žrtvenika, bez kralja i velikog svećenika. Svi ih mrze; ni jedan ih narod ne trpi. Svoju su krv za Isusovu založili! Psovka njihova užasno je odzvonila u paklu i do neba se čula. Da se, kršćanine, nikada ne usudiš ovu nevinu krv zvati za osvetu, već radije moli jednu kapljicu, da te od grijeha opere!

2. Po dovršenom nepravednom sudu pograbiše Isusa, i narugavši mu se svukoše s njega onaj crveni plašt i obukoše ga u njegove haljine, po kojima ga još jedino bilo moguće poznati. Megjutim uzeše još dva razbojnika iz zatvora, krivce smrti, i pripraviše tri velika drvena križa, naprtiše Isusu na legja njegov teški križ, da ga sam nosi do mjesta, gdje će biti raspet. Sad gle one židovske svećenike, književnike, farizeje, starješine, one rimske vojnike i silnu svjetinu s kolikim slavljem prate Isusa prema vratima gradskim, koja vode na Kalvariju. Sprijeda viče jedan: „Ovo je Isus Nazarenac, osugjen na smrt," na koje se riječi svjetina još više

nagomilava. Gledaj, kako veselo nose nekoji čavle, drugi bat, treći užeta, i t d. A gle i Isusa, kako pod teškim križem usred one divlje prostačine koraca zadni put ulicama jeruzalemskim. Što je već jadan dosele pretrpio, pak sada mora još sam usred bijela dana nositi teški križ na Kalvariju! Teško ga nosi i sram ga je, jer je u židovskom zakonu svaki proklet, koji visi na križu (V. Moj. 21, 23.), no on ga ipak rado nosi iz ljubavi prama tebi, dok ti ne ćeš da išta podneseš radi Isusa. Gle, kako ga još u gradu pritisnuo križ do zemlje, a šta će tek biti nositi ga na Kalvariju? Vidiš, kako mu križ o trnovu krunu zapinje i on se pod njim svraća. Gle, kako se pod križem srušio i leži na zemlji. A da li ga tko žali? Nitko! Još ga tuku i psuju, zašto pada. Jedva što se malko ohrabrio, nosi opet križ; ali što će kad je križ pretežak, a on preslab. I opet se sruši na zemlju. Misliš li, da će ga tko izmijeniti i pomoći mu križ nositi? Nitko! Pače oni krvoločni vojnici tuku ga i guraju, da brže ustane, i naprćuju mu opet križ na legja. Isus ga nosi, ali velikom mukom, dok ga križ opet ne svali na zemlju. I tako se Isus tri puta srušio pod težinom križa. Ako su grijesi tako teški da su jednog Boga-čovjeka do crne zemlje prignuli, što će tek biti od samih grješnika? Gle! tvoji grijesi srušiše Isusa na zemlju. Razmisli to dobro i plači! — Baš onda vraćao se s polja neki Simon Cirenejin. Toga čovjeka prisiliše, da ponese Isusu križ. Ne učiniše to iz milosrgja, već jer su se bojali, da ne bi možebit Isus umro putem prije nego dogju na Kalvariju, pak ga tako ne bi mogli raspeti. A htjela je tako i providnost Božja, da se odatle i ti učiš sudjelovati svomu spasenju; jer Isusovim zaslugama ćeš se samo onda spasti, ako budeš i ti sudjelovao. Nego Simon Cirenejin dugo se ustručavao da ponese križ

Isusov; tek kad ga prisiliše, ponese križ. Ti pako, kršćanine, ako hoćeš da ti muka i smrt Isusova bude na spasenje, nosi rado križ, što ti ga Bog šalje, a nosi ga strpljivo, makar i do vrhunca Kalvarije — do smrti.

Za Isusom igjaše veliko mnoštvo naroda i ženâ, koje su plakale i naricale za njim. Megju onim pobožnim ženama bila je i Marija, majka njegova. Njoj je jamačno sv. Ivan evangjelist javio, da joj je Sinak na smrt osugjen, pak ga je sa sv. Ivanom i Marijom Magdalenom čekala na putu. Možeš si misliti nezinu žalost, kad već iz daleka vidi, kako joj Sinka vode na smrt. A što je tek morala oćutjeti, kad se s njim sastala. Htjela ga je zagrliti, ali bijaše otisnuta. Tko će opisati njezinu materinju žalost? Žalosnijega prizora niti je bilo niti će biti na svijetu. Kolika je morala biti Marijina žalost, kad vidje Sinka svoga trnovom krunom okrunjena, svega izranjena i krvlju oblivena, kako sam nosi preteški križ, na kojem će biti raspet! Lavica plače, kad joj mladoga lavića silom otimlju, kamo li ne će majka, kad joj milo čedo iz naručaja trgaju, a kamo li više prečista Djevica, kad joj jedinca Sina u najljepšoj dobi vodiše na onako sramotnu smrt. Što su tada ova dva srca morala jedno drugomu govoriti. kako jedno drugo gledati? O Majko! Žalosna Majko! O Sinko! Zapušteni moj Sinko! A gdje je ona tvoja ljepota? O kako si se brzo promijenio! A tko te je tako izranio i okrvavio? A kakva je to kruna na tvojoj glavi, o Sinko? Tko te je tako okrunio? A čemu taj križ? Ah Majko, ja sam na smrt osugjen. Sad me još gledaš ranjena i izmučena, ali skoro ćeš me vidjeti na ovom križu raspeta, mrtva. Kršćanine dragi, bez srca si ako te ovo ne gane. Za tebe, evo, ide Isus na smrt, za tebe mu plače Majka, a ti da to hladnokrvno gledaš i da se ni najmanje ne ganeš! Nemaš srca, ako na ovo ne proplačeš, i ne uzljubiš Isusa, koji za tebe toliko trpi i ide na Kalvariju, da bude za tebe raspet.

Sad čuj, što reče onim pobožnim ženama, koje su za njim plakale i naricale: „Kćeri jeruzalemske! ne plačite za mnom, nego plačite za sobom i za djecom svojom. Jer gle, idu dani, u koje će se reći: blago nerotkinjama i utrobama, koje ne rodiše i sisama, koje ne dojiše. Tada će početi govoriti gorama: padnite na nas i brijegovima: pokrijte nas, jer kad se ovako radi od sirova drva, što će biti od suha.“ Razumiješ li ovo? Isus u svim onim svojim mukama ne žali sebe, već žali grješnike; jer veli onim ženama, da ne plaču za njim već za svojom djecom. Ne zabacuje njihova plača, ali bi volio da žale za grijeh, jer ovaj muči Isusa. Što hasni da plačeš smrt Isusovu, ako u tvom srcu vlada grijeh! Ako Isus ide na smrt da grijeh uništi, hoćeš li ti još griješiti? Kad ćeš već jednom početi mrziti na ovu neman? Ako je grijeh nevina Isusa ovako mučio, što tek tebe čeka, koji si mu krivac! Ako to biva od zelena drva, što će tek biti od suha! A kakvo drvo si ti? Grješnici su suho drvo; a suho drvo rado gori. O kako strašno će grješnici gorjeti u paklu!

3. Kad dogjoše na Kalvariju raspeše Isusa, a s njim i ona dva razbojnika, jednoga s desne strane, a drugoga s lijeve; dakle Isusa u sredini kao najgorega. Bio je običaj, da se tada svakomu osugjeniku dalo piti najjačega vina, da se u mukama okrijepi. Davaju to onoj dvojici razbojnika, no Isusu mjesto vina pružaju ocat pomiješan žučju; što no okusivši ne htje da pije. O Isuse čim te napajaju! No koliko puta si ga i ti, kršćanine, žučju napojio, kad si se opio, psovao i t. d.! Sad motri, kako ga oni vuci opet svlače. Doljnja haljina koja ne bijaše šivena, nego izatkana sva od vrha do dna, bila mu se krvavim ranama kao prilijepila, a oni

mu ju sa svom kožom i ranama trgaju; a svlačeći ju s njega zapinju i o krunu tako, da mu se mnogi trnovi prebiše u glavi. Sad mu opet krunu još dublje zabijaju. Kako ga je sve to moralo boljeti! A kolik stid je opet sada morao oćutjeti, videći se onako lišena odijela pred onolikom svjetinom! Vidiš koliko ga stoje nečisti grijesi! Sad mu oni okrutnici, sotonom opsjednuti zapovijedaju da legne na križ i rastegne ruke. I gle čuda, on sluša, odmah se legne i rastegne ruke. Kako čedno leži na križu! Najprije pruža desnu ruku, jer desnom rukom i Adam najprije posegne za zabranjenim voćem, od kojega nas grijeha došao Isus da oslobodi. Sad gle, kako jedan drži onu svetu ruku, drugi primjera debeo čavao i drži ga na sred dlana, a treći batom udara po čavlu. Već prvim udarcem probušena je Isusu ruka. Kako ga je dakle već prvi udarac morao zaboljeti! Krv mu briznula, žile nabrekle, i on se sav od muke stresao. Nu okrutnik zabija čavao tako dugo, dok glava čavla ne dopre do dlana. Sad hoće da mu tako pribiju i lijevu ruku. Ali ona se od muke stisnula i zgrčila, pak ju moraju užetom natezati da dogje do mjesta što ga već od prije izvrtaše na drvu, da mu ju pribiju kao i prvu. Sad su mu već obje ruke prikovane križu. Kolik je to morao biti bol! Isto tako pribijaju mu i noge. Ti kad se samo iglom ubodeš na prstu ili bosonog staneš na trn zabrizneš od bola; a kako je tek moralo boljeti Isusa onako probodena na rukama i nogama! Tako raspeta dižu u zrak i nasagjuju ga s križem u jamu za to priregjenu. Kolike su to morale biti muke, visjeti onako nepomičan! Hoće li se okrenuti na desnu stranu, zaboli ga lijeva ruka; okrene li se na lijevu, zaboli ga desna. Hoće li se uprijeti na noge, još ga više zabole. Nagne li glavu kamogod, to si onu krunu još više u glavu zabode. Pravo reče sam o sebi: „Lisice imadu jame i ptice

nebeske gnijezda; a sin čovječji nema kamo bi glavu naklonio.“ (Mat. 8, 20.) Kako je teško čovjeku držati dugo ruku u zraku; a kako je tek moralo boljeti Isusa, kad je visio tako puna tri sata prikovanih ruku! „O, vi svi, koji prolazite ovuda, pogledajte i vidite, ako je koji bol, kako moj bol.“ (Plač Jerem. 1, 12)

Gle dakle Spasitelja tvoga na križu. Kakogod je od zabranjena stabla u raju zemaljskom došlo prokletstvo na cijeli svijet; isto tako iza četiri tisuće godina podiglo se ovo drugo drvo križa, da donese svijetu blagoslov i spas. Adam kušajući slast zabranjena voća rani sav rod ljudski; Isus kušajući žukoću križa ozdravi sve ljude od zadana im otrova. Adam živeć raskošno usmrti rod ljudski grijehom; Isus umiruć u preljutim bolima ubi grijeh i uskrisi ljude na duševni život. Upri amo oči pak motri malko Isusovo siromaštvo i poniženje. Postelj, na kojoj umire, suho je drvo križa; a haljine njegove razdijeliše sebi vojnici. Usred dana kao najveći zločinac visi na križu na očigred tolikih ljudi, domaćih i stranih, izmegju dva razbojnika. Križ Isusov jest zastava, pod kojom treba da i ti vojuješ, ako ćeš izvojevati pobjedu. Osvijesti se već jednom, pak prestani težiti za ovom zemaljštinom i oholiti se, kad vidiš Boga svoga ovako siromašna i ponižena. A ti, raspeti Isuse, daj mi milost, da te slijedim u siromaštvu i poniznosti. Amen.

RAZMATRANJE PEDESET I SEDMO.

Isus visi na križu.

Jučer smo pratili Isusa na Kalvariju. Vidjeli smo, kako su ga na križ raspeli i posadili megju dva razbojnika u zemlju. Ajde i danas sa mnom, dragi kršća-

nine, duhom pameti svoje na Kalvariju. Vidiš gore onu nebrojenu svjetinu. Provuci se kroz nju do ona tri križa; stavi sve pod onaj srednji, digni glavu, upri oči svoje u onoga, koji na njem visi i smrću se bori. Od pete do glave sav je izranjen, trnovom krunom okrunjen, ruke i noge oštrim su mu čavlima križu prikovane, krv mu na sve strane curi. Pitaj malko: Tko je to? Ah ne treba ti nikoga pitati; čitaj samo onaj natpis nad njegovom glavom. A što čitaš? „Isus Nazarenac, kralj Židovski.“ To ti je dakle Isus Sin Božji, Spasitelj svijeta; pa gle što trpi, kako se smrću bori, a umiljat je kano janje. Ali kako mu lijepo odgovara natpis: „Isus Nazarenac, kralj Židovski.“ A napisano je židovski, grčki i latinski, pa gle, kako taj natpis mnogi čitaju, osobito Židovi. Glavarima svećeničkim nije taj natpis po volji, pak idu k Pilatu te će mu ovako: „Zašto si napisao kralj Židovski? Promijeni taj natpis, pa ako ćeš već to napisati, a ti napiši, da je on rekao, da je kralj Židovski.“ Odgovori im Pilat: „Što pisah, pisah.“ Stoj tu pod križem. Čut ćeš mnogo lijepih nauka i vidjeti velika čudesa.

1. Križ je Isusu prijestol, žrtvenik, propovjedaonica. S te propovjedaonice on će te više naučiti, nego svi propovjednici ovoga svijeta, samo ga pomno slušaj.

a) Čuj, što ono najprije veli: „Oče! oprosti im jer ne znadu što čine.“ Kao veliki svećenik, tek što je stupio na žrtvenik križa, Isus moli i oprašta. Ne gleda na svoje rane, ne moli za pomoć u svojim mukama, ne traži osvete, već moli oproštenje: „Oče! oprosti,“ Ali komu, o Isuse? Onima, koji su me kao bijesni vuci rastrgali i svega izmrcvarili; onima, koji su mi kano tigri svu krv ispili; onima, koji su me trnovom krunom okrunili, oštrim čavlima na križ pribili; onima, koji mi se rugaju i psuju me. Da, Oče! oprosti im. Ali kolikima, o Isuse? Nijednoga ne imenuje, jer za ni jednoga ne će da bude isključen; hoće da se svima bez razlike oprosti. Blago vama, skrušeni grješnici, kad imate takvoga zagovornika i posrednika kod Boga! „Jer ne znadu što čine.“ Gle, kako Isus znade ispričati i isto ubojstvo na sebi počinjeno. Gdje ste vi, osvetljive duše, koje se rado svagjate, zlo srce nosite, ne ćete da oprostite, ne ćete da se s neprijateljem svojim pomirite. Hajte amo pod ovaj križ, pak se od Isusa učite, kako treba neprijateljima oprostiti. Vidite, što su iz njega učinili, kako su ga izgrdili i nemilo na križ pribili; pak on ipak opršta, od srca im opršta, i najprije govori s njima, prije nego sa svojom premilom i prežalosnom majkom, koja je ondje pod križem stajala. A ti veliš, da ne možeš neprijatelju oprostiti, da ne možeš s njim progovorit. Ne možeš, jer ne ćeš; ne ćeš, jer Isusa ne ljubiš, jer te je sotona smeo.

b) Jedan od ona dva razbojnika, koji bijaše Isusu na desno, kad ču, kako se Isus za neprijatelje svoje moli i opršta im, ganu se; vjeruje u Isusa, počne ga ljubiti, za svoje se grijehe kaje i veli Isusu: „Spomeni me se, Gospodine! kad dogješ u kraljevstvo svoje.“ A Isus mu reče: „Zaisto ti kažem, danas ćeš biti sa mnom u raju.“ Čudo Božje! Isus moli, a jedan se lupež, razbojnik obraća. Prvi put vidje Isusa kao drugara muke i smrti; izjednačena prostomu kakvomu zločincu. Gleda ga, i jedva ga može raspoznati kao čovjeka. Vidi ga, svega izmučena, ranama pokrita i krvlju oblivena, s trnovom krunom na glavi, trim čavlima križu prikovana, pak ga priznaje za Spasitelja svijeta, za Gospodina. Veli mu: „Spomeni me se, Gospodine.“ I ne samo da to vjeruje, već ga i proti onomu drugomu razbojniku na lijevu brani, koji ga megjutim psuje i ruga mu se. Javno ispovijeda Isusa u oči čitave sina-

goge, koja ga psuje i proklinje, i prvi ga naviješta ljudima, koji bijahu na Kalvariji. Gle dakle, kako jedan razbojnik, koji je sve dosada znao samo krasti i ljude ubijati, te već za svoje zločine na križu umire, kako velim, postaje apostolom, evangjelistom. O čudo milosti Božje! Kako ona grješnika, koji se pokaje i ispovjedi, sasvim preobrati! A čuj takogjer, kakvu mu Isus za to obećaje plaću: „Danas ćeš biti sa mnom u raju". Dakle ne po sudnjem danu, ni poslije mnogo godina, ne za osam dana, nego danas, još večeras prije nego sunce zapadne bit ćeš sa mnom u raju; iz križa poći ćeš u raj. Kako dobar i milostiv je Isus! Raj daje za plaću jednome razbojniku, što se tako kratko vrijeme za grijehe svoje kajao, ispovjedio se, u njega povjerovao i počeo ga ljubiti.

c) Pod križem stajahu mati Isusova i sestra matere njegove Marija Kleofina, Marija Magdalena i sv. Ivan apostol. Vidjevši Isus Majku i učenika, koga je ljubio, reče Majci svojoj: „Ženo, eto ti sina!" Veli joj „Ženo", da je ne oda svojim neprijateljima. Po tom reče učeniku: „Eto, ti matere!" I od onog časa uze ju učenik k sebi. Tako se eto umirući Isus brine za sirotu Majku i dragoga učenika. Ah, koliko on obojicu ljubi, jer ih vidi tužne i žalosne zbog svoje smrti. Majka mu ostaje siroticom bez sina, udovicom bez zaručnika, ubogom bez svake pomoći; a učenik bez učitelja, kojemu bijaše od srca vjeran. Isus dakle umirući na križu skrbi se za Majku i ostavlja joj mjesto sebe sv. Ivana apostola, da ju kano sin ljubi i počituje. Djeco! sinci i kćeri, zeti i nevjeste, koje za roditelje i starije svoje ne marite, hajte amo i od Isusa se učite ljubiti ih i pomagati im. Isus umire na križu, ništa nema, pak se skrbi za Majku, i nalaže ljubljenom svom učeniku, da ju k sebi uzme i da ju hrani. Učeniku

pako svomu ostavlja sve, što ima: ostavlja mu svoju milu Majku. Sad motri malko ova tri srca: Ivanovu radost, koji je Mariju dobio za majku; Marijinu materinsku ljubav, kojom učenika ljubi, i Isusovu ljubav k obojici, od kojih se sada smrću dijeli. U svetom Ivanu si i ti, dragi kršćanine, dobio Mariju za majku; no ako hoćeš, da ti ona bude majkom, treba da slijediš sv. Ivana osobito u čistoći i vjernosti.

d) Oko tri sata poslije podne povika Isus velikim glasom: „Eli! Eli! lamma sabahtani?" t. j. Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio? Nijesu to riječi, kojima bi se tužio na svoga nebeskoga Oca, ili jer je klonuo duhom, ili što je podlegao teškim mukama, već su to riječi najveće žalosti, što ga naime ljudi odbacuju, ne će da ga priznaju za Mesiju, te se njegovom mukom i smrću okoriste i spasu. To su riječi, kojima se moli Bogu Ocu, da ne bi od sebe odbacio grješnike, već ih u srce taknuo i obratio. Jesu ovo riječi pune nauka za nas, da znademo, kako je strašno biti odbačen na vijeke od Boga. I to je što Isusa u ovim zadnjim časovima najviše muči; a ti, kršćanine, da se ne bojiš, da se ne treseš! No znaj, da je takav svaki otvrdnuti grješnik. — Dok je tako Isus po sirsku govorio, one ubojice mu se još rugaju, da tobože Iliju zove, da ga oslobodi. Kolika zaslijepljenost!

e) Da se ispuni sv. pismo, koje reče: „U žegji su me octom napojili", reče Isus: „Žegjam." Tijelo mu je sve izmučeno, u njemu već gotovo ni kapi krvi, usta suha, a on na umoru; možeš dakle pomisliti, kako ga je morala paliti silna žegja. No oni okrutnici, čuj što rade. Natopiše spužvu octom, na palicu ju nasadiše, i prinesoše k ustima njegovim da sisa. Može li se pomisliti veća okrutnost! Požali Isusa, Gospodina svoga, kojega su octom na smrti napojili. Ah ali nijesu ga oni

sami tada octom napojili, već i ti u svojoj proždrlosti i pijanstvu. — Isusa već dugo žegja mučila, ali je mučao, jer je znao, što će mu dati. Nu na križu, da se na dlaku ispuni sve, što bijaše o njem prorečeno, viče: „Žegjam." O griješne duše! i vi odviše žegjate: žegjate raskošje ovoga svijeta, pak svakom prilikom svakomu stvoru velite: žegjam — žegjam zabave, naslade, dobara ovoga svijeta. Ali to je blato, to je otrov, to je zlo. E, ali ja žegjam. Žegjaš! I Isus žegja, ali on žegja još veće muke, on hoće da gorku čašu, koju mu je Otac pružio, do dna ispije. On žegja duše vaše, o grješnici, a vi bježite od njega. Isus za vama žegja, da se obratite, pa zar mu ne ćete ugasiti žegju, zar ga ne ćete napojiti? Hoćete li mu mjesto suza sažalnica pružiti žuč i ocat prokletih svojih grijeha?!

f) kad uze Isus ocat, te tako do dna iskapi gorku čašu muke, povika opet: „Svršeno je". Svršeno je djelo otkupljenja, zbog kojega sam na svijet došao. Isus, što se njega tiče, sve je dovršio. Svršeno je sve, štogod bijaše o njem pisano i prorečeno kroz četiri tisuće godina. Isus je sve na vlas do zadnje točke ispunio. „Svršeno je". — Sad upravi ovo na se, dragi kršćanine, pak se pitaj: je li i kod tebe sve svršeno, što treba: one tvoje grješne zabave, posijelo, društva, psovke, prevare, nečistoće, pijanstva i t. d. Kad ćeš već jednom prestati griješiti? Daj reci danas: Svršeno je; mjera grijeha mojih puna je, ne ću više griješiti — svršeno je, svršeno za uvijek.

g) Napokon zavapi Isus velikim glasom: „Oče! u ruke tvoje predajem duh svoj." Time je Isus svomu nebeskomu Ocu preporučio dušu svoju i duše svih pravednika, koje su s njegovom dušom združene vezom ljubavi. Blago duši, koja je u takve ruke preporučena! Tko ju pako za života po sto puta na dan vragu predaje, hoće li ju na umoru naći u Božje ruke preporučenu? — Nu zašto je Isus onako jako pred smrću zavapio? Zato, da ga svi ljudi, pa i Židovi čuju te se obrate. Jesi li ga ti čuo, dragi kršćanine? Jesi li se obratio? A zavapio je tako jako i zato, da navijesti svijetu pobjedu nad paklom.

Sad gle, kako je prije nego će umrijeti **nagnuo** svoju presvetu glavu, kao da će sve skrušene **grješnike** poljubiti, dakle i tebe, ako se za grijehe svoje od **srca** kaješ. Sv. pismo veli: „I **nagnuvši glavu izdahnu.**"

2. Sad pogledaj malko naokolo. Gle, kako sav svijet, svi stvorovi plaču nad smrću svoga Stvorca. Sunce usred bijela dana sakriva svoje trakove; pećine od žalosti pucaju; grobovi se otvaraju i mrtvi ustaju te idu u grad i mnogima se javljaju. Zemlja se od velike tuge trese i zastor se u hramu para od vrha do dna. Gle, kolika je tmina legla na zemlju. Sve je tamno kao da se nebo i zemlja na žalost obukla. Ti znakovi vide se daleko po svem svijetu. Vidi ih i neki Dionizije Areopagita u Grčkoj u Ateni te zavapi: „Ili narav trpi, ili se muči stvoritelj naravi." Sav svijet nalazi se u tmini, a još u većoj tmini ćame oni nesretni Židovi, koji su Isusa pogubili, i ne će da se osvijeste. Nu kolike su i dan danas tmine zavladale svijetom iza tolike svjetlosti i milosti! Tebe neka ove tmine rasvijetle, pak se ufaj u krjepost križa, koji može sve svladati, pa i isti pakao. Kajfa, veliki svećenik, poderao sebi haljine, kad ču Isusa govoriti da je Sin Božji, a nebeski Otac para mu u hramu zastor, jer su svećenici Sina Božjega na smrt osudili i pogubili. Sinagoga prestaje, sjene je nestalo, put je u nebo prokrčen i širom otvoren, a prokrčio ga Isus križem i otvorio smrću. I tebi je dakle otvoren put u nebo. Zahvali Bogu, što si se rodio u sv. katoličkoj crkvi, u kojoj se

jedinoj možeš spasti. — Svi ovi znakovi bijahu ujedno svjedoci pobjede Isusove nad grijehom i paklom.

3. Kad vidje to satnik i oni, koji s njim čuvahu Isusa, prepadoše se vrlo, govoreći: „Zaisto ovaj bijaše Sin Božji." Tako govorahu pogani. Čuj pak što vele oni nesretni Židovi, oni njihovi otvrdnuti svećenici, književnici i starješine. Raspršeni po Kalvariji veselo kimaju jedan drugomu glavom, što su Isusa smaknuli. Cijelo vrijeme što je visio na križu samo su mu se rugali i psovali ga govoreći: „Druge je spasio, ako je Sin Božji neka sagje sada s križa, pak ćemo mu vjerovati. Ufao se u Boga, neka ga sada izbavi, ako hoće." Nekoji su mu tja došli i pod križ i pozivali ga veleći: „Ako si Sin Božji, sagji s križa. Ti koji razaraš hram i u tri ga dana opet sazigjuješ spasi samoga sebe i sagji s križa." I jedan od one dvojice razbojnika psovao ga i rugao mu se: „Ako si Krist, spasi i sebe i nas." Takav je svijet. Jedan ispovijeda Isusa, a drugi ga taji; jedan ga brani, a drugi ga psuje. A tako biva i danas. Jedni se vruće Bogu mole, a drugi ga proklinju; jedni se marljivo ispovijedaju i pričešćuju, a drugi zato ni o uskrsu ne mare; jedni često i pobožno slušaju sv. misu, a drugi ju i u nedjelju i blagdan zanemaruju; jedni se u petak i druge posne dane uzdržavaju od mesa, a drugi se tomu samo rugaju; jedni rado dijele milostinju, a drugi i tugje otimlju silom; jedni nedjelju i blagdan posvećuju dobrim djelima, a drugi ih oskvrnjuju težačkim poslom i drugim grijesima; jedni trape svoje tijelo postom i samozatajom, a drugi mu ugagjaju nečistoćom, proždrlošću i pijanstvom; jedni ljube Boga i bližnjega, a drugi ih mrze; jedni služe Bogu, a drugi vragu; jedni idu nebu na susret, a drugi paklu, i tako si svaki za života pribavlja mjesto, kamo će doći na sudnjem danu: na desnu ili lijevu stranu,

kad dogje Isus suditi sve ljude dobre i zle. Ti, dragi kršćanine, čini uvijek dobro i čuvaj se grijeha, da tada dogješ megju dobre na desnu.

Neki i od onih istih poganskih vojnika, koji raspeše Isusa, nasljedujuć Židove rugahu mu se i psovahu ga. Sad isporedi nećutljivu narav s ovim razumnim stvorovima. Narav plače nad smrću svoga Stvoritelja, a ljudi ništa ne ćute, pače još mu se rugaju i psuju ga. Eto, na što dogje čovjek, kad se strastima preda u zamke; čovjek bez Boga. Jao svijetu, kad bi Bog ovakvim ljudima pustio, da čine sve što ih volja!

Isus je umro! Evo ga vidite mrtva na križu; ali jal i mržnja u srcima Židova nije izumrla. Oni i na mrtvoga nasrću. Idu k Pilatu, pak ga mole, da bi se svoj trojici prelomili golijeni, te bi se odnesli odanle, da ne ostanu njihova tjelesa na križu u subotu, njihov najveći blagdan. Dogjoše dakle vojnici, te prvomu i drugomu, koji bijahu s njim raspeti, prelomiše golijeni. Nu kad dogju k Isusu, vidjevši ga već mrtva, ne prelomiše mu golijeni. Riječ Božja se ne mijenja! Pisano je: „Kost mu ne ćete slomiti". Tako se i zbude. Kostiju mu ne prelomiše. Nego jedan od vojnika, bud da se osvjedoči o njegovoj smrti, bud da ugodi Židovima, otvori mu rebro kopljem, prosiječe mu srce i on čas proteče krv i voda. Vidje to sve prežalosna njegova Majka, koja sveudilj nepomično stajaše pod križem. Istina! on već boli nije ćutio, jer je već bio mrtav, ali je ćutila Majka mu, i njezino je srce tada probo gorki mač.

Dragi kršćanine, koji si Isusa u mukama i smrti duhom svojim marljivo i ustrajno pratio, i tja na Kalvariju se za njim zanesao, otpočini sada malko u onoj Isusovoj rani na prsima i sakrij se u nju. Od onog probodenog srca svako nam dobro dolazi. Ono srce nam je uvijek otvoreno, da se u nj uvijek možemo uteći. Ah,

uteci se i ti. Tamo ćeš naći bezmjernu ljubav, radost i utjehu.

Sad klekni pred raspetoga Isusa, pak mu reci: O Isuse moj! ja sam te danas motrio na križu. Gledajući te, kako teške muke trpiš za mene, do kraja sam te obljubio. Ja ću te se uvijek sjećati, kako umireš na križu. Ah raspeti moj Isuse! ne dopusti, da se ikada odijelim od tebe. Molim te, sakrij me u onu tvoju ranu na prsima. U srce svoje sakrij me, o Isuse, i učini: kako si ti mene ljubio, da odsele i ja tebe ljubim, mili moj Isuse! Amen.

RAZMATRANJE PEDESET I OSMO.

O Isusovom pogrebu.

1. Budući da je već bio večer u petak, da ne bi tjelesa na najveći židovski blagdan ostala na križu, trebalo ih još one iste večeri pokopati. Josip dakle iz Arimateje, čovjek bogat, dobar i pravedan, počasni savjetnik velikog židovskog vijeća, koji je takogjer očekivao kraljevstvo nebesko i bio učenik Isusov, ali u potaji od straha pred Židovima, pogje smiono k Pilatu i zatraži tijelo Isusovo, da ga pokopa. Pilat se začudi, da je Isus tako brzo umro. A šta se čudiš tomu, Pilate? Čudo je, što nije izdahnuo još pod onim udarcima, kad si ga dao onako nemilo šibati i trnjem kruniti! Pilat dakle pozove satnika i osvjedočivši se, da je Isus umro, darova Josipu tijelo njegovo. Eto, tko je vrijedan dobiti tijelo Isusovo. Ako hoćeš, da se i tebi daruje (u sv. pričesti), moraš biti kao i Josip dobar i pravedan. Sad gle, što radi Josip. Veseo, da smije pokopati tijelo Isusovo, traži druga, koji će mu ga pomoći skinuti s križa, a nagje ga u Nikodemu, takogjer tajnom učeniku Isusovu, koji je prije dolazio k Isusu

noću. Josip ide najprije da kupi platno, u koje će zamotati tijelo, a Nikodem kupi oko sto litara drage masti da ga pomaže. Dakle od svih Židova samo dvojica su se našla, koja će pokopati Isusa! Brzo dogjoše na Kalvariju. Tamo nagjoše još prežalosnu Majku Isusovu, ljubljenog mu učenika Ivana i Mariju Magdalenu. Sad gle, kako se ona dva ugledna čovjeka popeše na križ, kako pobožno vade čavle, štuju i klanjaju se onomu tijelu, s kojim je i poslije smrti ostalo združeno božanstvo. Čavle su izvadili, ali tko će im sada primiti mrtvo tijelo? Gle sv. Ivana, kako podaje ruke i prima Isusa, a gle i prežalosnu majku Mariju, kako i ona pomaže primiti ga. S kakvim su ga čuvstvima skinuli s križa! Sad ga polože Majci na krilo. Koliku je žalost morala tada ćutjeti Marija! Majke, koje je rana smrt miloga jedinca u crno zavila, kažite, kolika je morala biti tada Marijina žalost, kad je mrtva Sinka držala na krilu! Ah znam, znam, da nam vi toga ne možete kazati, jer niti je bilo majke, koja je više ljubila sinka svoga, nego što je Marija ljubila Isusa; niti je bilo sinka, koji bi više ljubio majku svoju, nego što je Isus ljubio Mariju; pak zato nema majke niti će je biti, koja bi veću tugu ćutjela, nego što ju je tada oćutjela Marija. O Marijo! gdje je ona radost, kojom si ga u betlehemskoj štalici njegovala i u Nazaretu se s njim veselila? Obratila se u žalost. „Velika je kao more žalost moja!" Gle, kako joj iz očiju teku suze kao iz dvaju potočića. Gle, kako se zadubila u one svete rane, suzama ih pere i cjeliva. O kruno, ti trnova kruno, što si mu iz glave uradila, kako si ju izranila! A tko da ti ju sada, Isuse, izvadi iz glave, kad ti je do polovice glave doprla? Ah tko drugi, ako ne tvoja premila Majka. Poteci i ti tamo, dragi kršćanine, pak pomozi onoj prežalosnoj Majci vaditi onu tešku krunu.

Gle, kako ju pobožno vadi, kano da se boji, da će i mrtvomu rane uvrijediti. Izvadila Majka krunu, ali kakve se tek sada pokazale rane! Glava sva isprobušena! Ostala je druga kruna od samih rana. Dok Marija one rane tare, prosi ju, da ti dopusti pridržati krunu i poljubiti ju. A gle i one ruke, teške kao željezo, po njima sve same crne ljage, a na dlanima tolike pukotine! Marija ih primiče k ustima i cjeliva osobito one luknje, na koje je tolika krv iztekla. A one noge, kolikim su modricama pokrite i kako nemilo probušene. Marija ih jedva može držati, jer su teške kao olovo. A pogledaj i u one prsi. Kolika je pak ono rana! Marija ju gleda i srce joj hoće da svisne od žalosti. A gle i ona druga uda i čitavo tijelo, kako je sve grdno izranjeno, ali Marija se u nj tako zadubila, da se s njim rastati ne može. Krv se još uvijek cijedi iz rana, koju ona pomno spravlja u rupčiće. Sam Bog zna, što si je tada mislila, i što sve svomu mrtvomu Sinku govorila!

2. Josip i Nikodem uzevši tijelo Isusovo **namažu** ga dragocjenom pomašću i zamotaše u čisto bijelo platno s mirisima, kao što je običaj u Židova ukopati mrtvace. Ondje blizu, gdje je bio Isus raspet, imao je Josip vrt, a u vrtu nov grob, koji je bio za sebe isjekao iz kamena, i u koji nije još nitko bio metnut. Ondje će dakle pokopati Isusa. — Od ova dva pravednika uči se štovati Isusa, i nastoj sačuvati mu uvijek dostojan stan u srcu svojem. Ovo ćeš pako postići, ako budeš trapio na grijeh sklono tijelo svoje. U raj se ne ide njegujući tijelo i laskajući mu proždrlošću, pijanstvom i nečistoćom, već držeći ga u redu, kako ga je Isus držao. O koliki misle, da nasljeduju Isusa u trapljenju, ali se varaju, jer ga samo na izliku slijede!

Sad motri s p r o v o d Isusov. Od betlehemskih jaslica pa sve do hladna groba Isusu bijahu najvjerniji

drugovi siromaštvo, muke i poniženje. U tugjim se jaslicama rodio, pa eto i sada poslije smrti u tugje bi platno zamotan i u tugji grob pokopan. Tri učenika i nekoliko pobožnih žena s prežalosnom Majkom, to mu je bio sav sprovod, pak to još onaj dan, kad su gotovo svi Židovi, kojima je on toliko dobra učinio, bili sakupljeni u Jeruzalemu! Koliko siromaštvo, kolika poniznost! Da, vanjskoga slavlja nema na Isusovom sprovodu, ali ga prati njegov svet i neporočan život, njegova dobra djela, strpljivost u mukama, pobjeda nad smrću i paklom. Neprijatelj ovoga svijeta svladan je, a rod ljudski otkupljen. No ako ga ne sprovagja mnoštvo ljudi, sprovagjaju ga čete angjeoske, i čuvaju mu grob dok uskrsne. Ovo su, koji sprovagjaju Isusa u grob. A tko sprovagja ohole i Bogu nepokorne bogataše, mogućnike i velikaše? Čestoputa sva ona žalobna gizdost ne služi za drugo, nego da se živima zamažu oči. No što to sve koristi onim mrtvima? Šta hasni takovo slavlje tijelu, koje se nosi u grob da sagnije? A što hasni duši, ako ju još većim slavljem vuku gjavli u pakao? Upoznaj, dragi kršćanine, da ti tada ništa ne će koristiti najveći i najveličanstveniji sprovod, već samo dobra djela. Blago tebi, ako budeš za života slijedio Isusa u siromaštvu i poniznosti križa! A motri malko tko ono nosi Isusa. Dva bogata i ugledna čovjeka. Dakle dva bogata i ugledna čovjeka ne srame se nositi Isusa na svojim ramenima u grob! Odatle se uči činiti djela milosrgja. Dosele bijahu oni tajni učenici Isusovi od straha pred Židovima, no sada kad je već na križu umro i treba ga pokopati, postaju javni njegovi učenici i nikoga se više ne boje. To je plod muke i smrti Isusove. Odatle znaj, da se ni ti ne smiješ Isusa radi ničesa plašiti, nikoga bojati. — Da je Majka Sinku na sprovodu plakala, možeš si i sam misliti. Gle, kako polagano stupa za jedincem

Sinom. Kako joj se brzo od suza istrošilo djevičansko lice i od žalosti potamnila ljepota.

Sad će dragocjenim mirisima namazano i platnom obavito tijelo metnuti u kameniti grob. Gle, kako ga čedno i pobožno polažu! A gle mu majku Mariju, kako žalosno to gleda i nov mač srce joj probada. No gle i ljubljenoga učenika sv. Ivana, kako milo gleda za svojim učiteljem. A obazri se malko i na Mariju Magdalenu, kako za svojim Spasiteljem plače i nariče. Isus je već u grobu, a svi prisutni milo i žalosno gledaju na nj i plaču. Marijo, žalosna majko! nagledaj se ga jošte prije nego ga zatvorimo. O kako teško se morala dijeliti od svog ljubljenog Sinka! Ali što velim, da se s njim dijelila! Dijelila se samo tijelom, ali duh i srce joj ostaje u grobu. Sad gle, kako ona dva pobožna čovjeka primiču veliku kamenitu ploču i njom zatvaraju vrata groba. Isus leži u zatvorenom grobu. I ti ga, dragi kršćanine, čestoputa spuštaš u grob srca svoga kad god se pričešćuješ. Pazi se, da sve ovo uradiš, što si vidio od ova dva čovjeka. Grob srca tvoga budi uvijek nov i čist, da poslije ispovijedi ne ostane u njem nikakvi a najmanje smrtni grijeh. Na vrata pako srca svoga navali veliku ploču, i tvrdom odlukom zatvori u nj ulaz svakomu grijehu.

Buduć da se već noć primakla, treba im se razići. No još uvijek gledaju na grob. Idu, ali se svaki čas obaziru natrag. Idu kući, ali srce im je s Isusom u grobu. Marija nosi krunu, čavle i nekoliko rupčića, punih Isusove krvi. Vodi ju sv. Ivan i one pobožne žene. Približi im se i ti, pak tješi i sprovedi Mariju kući. Nu gle, kud je ona zakrenula. Ide opet na Kalvariju, ravno do križa, na kom joj je Sinak izdahnuo. Gle, kako ga grli i cjeliva, pa ako još koju kapljicu krvi na njem vidi, tare ju, da ju sobom ponese. I tako se Marija prva došla pokloniti Isusovu križu, a pokloni mu se i ti. — Sretne li djece, koja imadu ovakove majke! Ako budu i u grobu, dolazit će ih majke i tamo poškropiti suzama sažaljenja i za njih se Bogu pomoliti. Iz Kalvarije ide Marija kući onim istim putem, što ga je Isus noseći teški križ krvlju svojom natopio; pa ako vidi koju kapljicu krvi, rupčićem ju tare. Napokon je u gradu. Sv. Ivan uze ju k sebi, kao što mu naloži Isus na križu i sluša ju. Marija se tu zatvori u samotnu sobicu; čuva krunu, čavle i one rupčiće kao najdragocjenije blago, te megju četirim zidinama plače i razmišlja.

3. Sutradan t. j. u subotu sakupiše se glavari svećenički i farizeji kod Pilata i rekoše: „Gospodaru! Spomenusmo se, da je onaj varalica kazao još za života: poslije tri dana uskrsnut ću. Zato zapovjedi, neka se grob čuva do trećega dana, da ne dogju kako učenici njegovi i da ga ne ukradu i ne kažu narodu: uskrsnuo je od mrtvih! i bit će posljednja pogrješka gora od prve.“ Reče im Pilat: Evo imate stražu, pa idite, čuvajte, kako znate.“ A Oni otišavši utvrdiše grob, zapečatiše kamen i postaviše stražu. (Mat. 27, 62—66.) Vidiš, što sve onim gjavolskim ljudima dolazi na pamet. Smaknuli su ga najružnijom smrću, pak još ne miruju, nijesu zadovoljni. Da, Isus je umro, ali mržnja i jal nije izumrla u njegovih neprijatelja, ona im još i po smrti njegovoj kipi u srcu. Ali glavari svećenički i farizeji, zašto se toliko bojite?! Ta, Isus, koga ste toliko mrzili, umre i to osugjen na glas cijelog vašeg naroda. Česa se dakle bojite? Da ga ne bi njegovi učenici ukrali? A kako da ga ukradu? Pak što će s njim mrtvim? kamo će ga sakriti one strašljivice, koji su se za njega živa razbježali i posakrili? Ali bi mogli reći, da je uskrsnuo. A tko će im to vjerovati

iza kako je onako svršio, nemajući — kako se činilo — ni jedne riječi, da se brani proti onima, koji su ga pozivali, da se spasi i da sagje s križa? O nesretno pleme! Vi se bojite, da ne bi zbilja uskrsnuo, kako je rekao, pak biste mu rado to zapriječiti. Idite, idite slobodno, pečatite grob koliko vas volja, postavite još veću stražu, i naložite strogo stražarima, da čuvaju, bdiju i ne dopuste učenicima njegovim, da ga ukradu. O lugjaci! Da nijeste drugoga zla počinili, već tim samim se činite smiješnima i pokazujete svijetu, koli ste zlobni. No znajte, da će Isus usprkos svemu tomu uskrsnuti, i da ćete vi i vaša straža biti svijetu neoprovrzivim svjedocima njegova uskrsnuća. Da nijeste poslali stražu, još biste bili mogli ne vjerovati; ali ovako sami će vam stražari doći kazati, što se dogodilo i kako je uskrsnuo. Oni i njegovi učenici će to svijetu razglasiti, ma im vi još strože zapovjedili, da muče. Tako smete Bog opake ljude i njihove namjere pomrsi, te se njihovom vlastitom zloćom posluži na dobro, da izvrši svoje odluke.

Ti pako božanski jaganjče, koji si ubijen za naše grijehe, počivaj mirno u svom hladnom grobu. Pa kako si ti umro za naše grijehe, daj da i mi umremo grijehu, da tako po milosti tvojoj zavrijedimo postati dionicima vječnoga života. Amen.

RAZMATRANJE PEDESET I DEVETO.

Isus uskrsnu od mrtvih.

1. Ćim se duša Isusova odijeli od tijela, poleti u pretpakao, gdje duše pravednika čekahu otkup svijeta. O kako su se morale razveseliti, kad im se Isus javi i navijesti, da je svojom smrću svladao pakao i otvorio

im vrata nebeska! Kako sretan bijaše za njih taj dolazak! Hajde duhom pameti svoje k njima, pa se i ti s njima veseli, jer i tebe je jedino smrt Isusova otela paklu i otvorila ti vrata nebeska. Hajde k njima, pak motri malko njihovu radost. Gle tamo Adama i Evu, naše praroditelje, koji se za grijeh svoj spokoriše; a gle i nedužnoga Abela, koga vlastiti brat ubi, te tako predstavljaše Isusa, koga je takogjer pogubio njegov vlastiti narod. A gle tamo Noja, koji se za vrijeme općega potopa sa svojima spasi u kovčegu. A gle i one sv. Patriarke: Abrahama, Izaka, Jakova i Josipa, koji su se spasili vjerom u budućega Mesiju. Gle i onu lijepu kitu Proroka, Vodjâ i Kraljeva, koji su Isusa proricali i predstavljali. Tamo je Mojsija, koji je izbavio Izraelce iz misirskoga sužanjstva, i tim bio u malenom slika Isusova, koji je izbavio ljudski rod iz ropstva gjavoljega. Ondje su Jozua, Gedeon, David, Izaija, Jeremija, Daniel i t. d. Tamo one svete žene: Sara, Rebeka, Rahela, krjeposna Suzana, hrabra Judita, kraljica Estera i mnoge druge. A gle tamo i sv. Ivana Krstitelja, roditelje mu Zakariju i Elizabetu, i roditelje Marijine Joakima i Anu. A gle tamo i sv. Josipa, zaručnika prečiste Djevice i Isusova hranitelja. Sve te i mnoge druge pobožne duše bijahu tu zatvorene i ne mogahu u raj, dok im Isus svojom smrću ne otvori vrata. Kako su se dakle morale razveseliti, kad dogje Isus da ih izbavi iz onoga zatvora! Eto, kako Isus održa riječ svoju, kad reče obraćenomu razbojniku na križu: „Danas još biti ćeš sa mnom u raju." No čuj ujedno, kako one duše od veselja pjevaju: „Pobjeda proždre smrt. Gdje ti je, smrti, pobjeda? Gdje ti je, smrti, žalac?" (II. Kor. 15, 54. 55.) „Zavrijedilo je janje, koje bi zaklano, da primi silu i božanstvo i premudrost i jačinu, i čast i slavu i blagoslov . . . Janjetu

blagoslov i čast i slava i vlast u vijeke vijekova.“ (Ap. 5, 12. 13.) Da, tako pjevaše one svete duše.

Tamo blizu je i čistilište, a tamo dolje pakao. Na taj najveći blagdan oprosta otvori Isus i vrata čistilišta, te nebrojene duše izbavi iz onog plamena, u kojem su se već, Bog zna od kada čistile. A što ne ćeš u pakao, Isuse, da i one duše razveseliš? Tamo je Kain, ubojica brata svoga; Lamek, koji je proti naredbi Božjoj dvije žene imao; oni raskalašenci za općega potopa; Sodomićani i Gomorejci, strašni grješnici; Onan, nečuveni bludnik; Jezabela, smutljiva žena. Tamo je Juda, apostol tvoj, o Isuse, koji se utopio u onaj oganj, kad si hodeć na Kalvariju otvarao nebo. Tamo onaj otvrdnuti razbojnik, koji je s tobom na križu umirao i prije nekoliko časa utonuo u onaj plamen. Šta ne ćeš k njima, o mili Isuse? Da znaš, kako uzdišu za okrepom i kako žele, da tko umoči u vodu barem vrh od prsta svojega, i da im rashladi jezik! Ne! tamo nema utjehe, niti ih može moja smrt razveseliti. — Što su tada morali misliti ona dva razbojnika? Jedan s Isusom u slavi, a drugi sa sotonom u mukama. Pazi, kamo ćeš ti! I tebe čeka jedno ili drugo, a to visi o tom, kako živiš i umreš.

2. Kad uhvatiše Isusa, svi mu se učenici razbjegoše, kao što proreče Zakarija prorok (13, 7.): „Udarit ću pastira i ovce će se razbjeći.“ Isus kao dobri pastir pospješuje svoje uskrsnuće, da sakupi raspršeno stado te svoje rastužene i sakrite ovčice utješi i ohrabri. Naprvo kaza: „Poslije tri dana ustat ću;“ pa da se to obistini, prvi i treći dan osta samo malo sati u grobu. Čim dakle počne treći dan pucati zora, izagje iz prednjega pakla, te se praćen onim izbavljenim dušama i nebrojenim četama angjela vrati opet na zemlju i dogje k svome grobu. Opkoljen onom slavnom svitom

ugje u zapečaćen grob i pokaza im svoje izmučeno mrtvo tijelo. Gle duhom pameti svoje, kako mu se one duše čude i klanjaju. Što su morale misliti videći onu presvetu glavu svu isprobušenu, ono čelo sve oderano, one ruke i noge probodene, srce prosječeno, čitavo tijelo sve izranjeno i izmrcvareno! Gle, kako lete na one rane, kao pčele na med, a najvole na onu na prsima, jer vodi k srcu, odakle svim poteče život. Kako se u onom srcu vesele i u radosti rastapaju! — Združivši s tijelom onu presvetu krv, koja je iz njega istekla, duša će Isusova opet u nj. I gle u trenuću oka stresu se ona presveta uda, i Isus s preobraženim i slavnim tijelom ustaje u zapečaćenom grobu. Motri malko sada onu presvetu glavu, kako je sva lijepa, a lice mu se sja, da i angjeli žele u nj pogledati. Čitavo tijelo, preobraženo, svijetli se ljepše od sunca. Ako se Isus već na Taboru onako sjao, da je sv. Petar sav ushićen od radosti povikao: „Dobro nam je ovdje biti,“ kako se tek morao sjati poslije smrti! Ako su se one svete duše bile toliko zaljubile u rane mrtva tijela, kako su tek sada morale biti ushićene, kad su sjale ljepše od sunca? Ovako s preobraženim tijelom i ti ćeš jednom uskrsnuti, ako ga budeš sada trapio i čuvao od svake nečistoće. Blago tebi, ako to učiniš, jer ćeš tim istim očima gledati preobraženog Spasitelja svoga i veseliti se s njim u vijeke.

Sad gle Isusa, kako se diže i izlazi iz groba. Kao kad sunčani trakovi probijaju staklo, tako izagje Isus iz groba, a da ni pečata ne ozlijedi. Sa svom onom svitom uputi se preko Kalvarije u Jeruzalem. Na Kalvariji mu još stoji križ, a tamo ga vrt Getsemani sjeća na smrtne muke i krvavi znoj. Niz Kalvariju ide istim putem, kojim je gore nosio križ. Još sada se vide tragovi njegove krvave borbe. S onim svetim dušama

šeće sada po spomenicima svoje gorke muke, pripovijedajući im, što je gdje trpio. Jeruzalem megjutim spava i valja se u kalu grijeha svojih. Glavari svećenički napeto čekaju na treći dan, da li će zbilja Isus uskrsnuti, kako je rekao. Vojnici straže s oružjem u ruci i bdiju nad zapečaćenim kamenom, dok već Isus živ, opkoljen bezmjernim mnoštvom svetaca staroga zavjeta, slavno šeće jeruzalemskim ulicama, kud ga malo prije vodiše na sud i smrt.

No Isus hoće da na dlaku održi svoju riječ. Sam reče: „Nebo i zemlja proći će, ali riječi moje ne će proći." (Mat. 24, 35.) Šalje dakle jednoga od svojih angjela ka grobu, da pokaže stražarima, kako oni straže prazan grob, te uzalud nastoje zapriječiti, da ne ustane Onaj, koga već u nutri nema. Došavši angjeo ka grobu potrese zemljom, prelomi pečate, odvali kamen i sjegjaše na njem, a bijaše lice njegovo kao munja, a odijelo njegovo kao snijeg. Stražari od straha pred njim uzdrhtaše i sa svim svojim oružjem kao mrtvi padoše na tle, te jedva mogahu disati. Došavši malko k sebi dižu glavu i gledaju u grob, ali kad tamo, on je prazan i osvjedočiše se, da je Isus uskrsnuo, i oni badava stražili. Da li od straha ili od čuda trče brzo niz Kalvariju u grad, da jave svećeničkim glavarima, što se dogodilo. Glavari svećenički sastanu se sa starješinama u vijeće, pozovu stražare, i pružaju im mnogo novaca u ruke s nalogom, da muče. Pa ako bi Pilat štogod saznao, recite: „Učenici njegovi dogjoše noću i ukradoše ga, kad smo mi zaspali; ne bojte se ništa, mi ćemo vas braniti, da vam se ništa ne dogodi." Ali molim! Onaj, koji spava, kako može svjedočiti o onom, što se dogodilo, dok je spavao? Ako su zaspali, zašto ih ne kaznite, nego dapače nagragjujete? O svijete, o himbeni svijete, što ti sve izmišljaš, da prevariš nebog narod. O nesretni svećenici, o lukavi farizeji, zaista ste vi zaspali, kad stražare, koji su spavali, pozivljete za svjedoke! Eto, kako Bog smuti svoje neprijatelje, da i pamet izgube.

3. nego ostavivši ovaj farizejski kvas, pridruži se radije opet k Isusu i njegovoj sviti, koja prolazi Jeruzalemom. Gle tamo u samotnoj sobici rastuženu djevicu Mariju. Ona tvrdo vjeruje, da će Sin njezin uskrsnuti, te pospješuje njegovo uskrsnuće svojim uzdasima i molitvom. Ona je od svih stvorova najviše sudjelovala kod njegove muke i smrti; trebalo je dakle, da je prvu po svom uskrsnuću razveseli. S toga i veli sv. Teresija, a s njom se svi pobožno slažemo, da se Isus po svom uskrsnuću najprije javio svojoj miloj Majci. No prije, nego što će joj se javiti, prenesi se duhom u njezinu sobicu i motri je malko. Gle, kako si je iz sobice stvorila bogomoljnicu. Na stoliću joj ona trnova kruna, čavli i nekoliko rupčića natopljenih Isusovom krvlju. Od toga se stolića nikako ne može da otrgne, već jednako uza nj kleči — razmišlja i plače. I dok se tako zamišljena nalazi, te sama sebe tješi slatkom nadom, da će joj ljubezni Sinak skoro uskrsnuti, kako je rekao — eto, gle, živa i preobražena Isusa kod nje. Tko može opisati njihovu radost i veselje? Gle, kako se grle. Isus će Mariji: Ah, Majko! a Marija Isusu: Ah, Sinko! Marija se čudi njemu gledajući ga preobražena; a Isus se čudi njoj videći ju svu od tuge istrošenu. Što su onda morali jedan drugomu govoriti? kako jedan drugoga gledati? A što su tek morali tada misliti onoliki angjeli i sveti, koji dopratiše tamo Isusa? Ah Marija ih je, mislim, vidjela i prepoznala, a poznali su i oni nju. Koli sretan bijaše to sastanak! Marija se sasta sa svojim ljubaznim zaručnikom sv. Josipom, sa svojim milim roditeljima Joakimom i Anom. Tu vidje

ona rogjakinju svoju Elizabetu, i sinka joj sv. Ivana Krstitelja. Vidje Adama i Evu, Abrahama i Saru, Izaka i Rebeku, patriarke i proroke, svete i čitave andjeoske kore. Svi ti klanjaju joj se kao Majci svoga Stvoritelja, premda još bijaše u smrtnom tijelu. Tom ju je zgodom proglasio Isus: kraljicom angjela, kraljicom patriarka, kraljicom proroka, kraljicom mučenika, kraljicom svih svetih; i svi ju pripoznavaju za svoju kraljicu i klanjaju joj se. Pripoznavaju ju za svoju kraljicu i klanjaju joj se angjeli, a tako i patriarke i proroci i mučenici i ostali sveci Svi hvale Isusu i Mariji. Isusu kliču: „Hvale ti uzdajemo za veliku slavu tvoju;" a Mariji: „Ti slavo Jeruzalemska; ti radost Izraelska; ti diko naroda našega; ti ćeš biti blagoslovljena u vijeke." A zavapimo joj i mi: Zdravo kraljice, majko milosrgja! Zdravo, milosti puna! Kraljica nebeska, raduj se; jer kojega si bila dostojna nositi, uskrsnu, kako reče, alleluja! Nemoj više tugovati, nego se raduj i veseli, djevo Marijo, jer ti uskrsnu sinak Gospodin, alleluja. Amen.

RAZMATRANJE ŠEZDESETO.

Isus se javi Mariji Magdaleni.

1. Kakogod su neke pobožne žene pokazivale ljubav k Isusu, dok je trpio, slijedeći ga plačući i naričući na Kalvariju, isto tako zasvjedočuju mu to i poslije njegove smrti. Megju takvim ženama spominje se osobito Marija Magdalena i Marija Jakovljeva. Ove pobožne žene vratiše se poslije pogreba Isusova s njegovom ražalošćenom Majkom u grad, i ne prestaše ju tješiti i služiti joj u svem kao najodanije kćeri. Drugi dan t. j. u subotu, koji bješe u Židova najveći

blagdan, i posvećen počinku, sprovele su s Majkom Isusovom izmegju četiri zida u pobožnim razgovorima i u molitvi. Odatle se uči, kako imaš i ti sprovagjati nedjelju i blagdan, ne u dangubi i u svjetskim zabavama ili tja u grijehu, već služeći Bogu u crkvi, a kod kuće čitajući pobožne knjige i razgovarajući o svetim stvarima. Tako ćeš najbolje ugoditi Mariji i Sinku joj Isusu.

Zapadom sunca posjetiše Marija Magdalena i druga Marija Isusa u grobu i tamo mu se najsrdačnije pomoliše i oškropiše suzama žalosti. Kod groba nagjoše samo stražare. Bile bi i dulje tu ostale, ali pošto se već počeo mrak hvatati, vratiše se u grad. Premda su Josip iz Arimateje i Nikodem bogato namazali Isusa, to ipak Marija Magdalena i Marija Jakovljeva i Saloma ne scijeniše, da bi to bilo dosta onolikomu gospodinu; pak se dogovoriše, da će još one iste večeri kupiti mirisâ, da mogu sjutra čim ranije ići ka grobu i pomazati Isusa Eto, kako su ove Marije ljubile Isusa spremajući se žurno već u subotu, kako će mu drugi dan, premda već mrtvomu, učiniti što ljepšu uslugu! O kad bi svi kršćani već u subotu mislili na to, kako će šta bogoljubnije sprovesti nedjelju u dobrim djelima! One tri Marije cijelu noć provedoše u bdjenju. Kako duga im bijaše ta noć! Tek što je počela pucati zora, uputiše se put Kalvarije noseći svaka svoju posudu mirisa. Šuteći idu brzim korakom; a ako kada koja što i progovori, to govori tiho. Jedna ih samo misao mučila: tko će im odvaliti onoliki kamen od vrata grobnih. U nadi, da će im ga pomoći odvaliti oni stražari, koji straže nad grobom, makar im u to ime štogod i platile, idu naprijed sve do groba. Eto, kako se onaj, koji ljubi, ničesa ne boji, već ide dalje, dok ne postigne cilj svoj i ne učini uslugu onomu, koga ljubi. Megjutim razveselite se, dragi kršćani, da su se našle ove pobožne duše,

koje Isusa i poslije smrti njegove i pokopa svim žarom srca ljube, štuju i zbog njega su pripravne, da se izlože makar i kakvoj pogibli. Blago svakomu mjestu, gdje još imade ovakovih pobožnih duša! One su pravi biser crkve, i u njima se najbolje zrcali prava kršćanska pobožnost. A takvih pobožnih duša, više manje imade, hvala Bogu, u svakom gradu i selu. Jesu to pako obično slabe i nejake žene, koje sveti Augustin nazivlje pobožnim spolom. O kamo sreće, kad bi takvih bilo mnogo, mnogo u svakom i najmanjem mjestancu!

2\. Sad razmatraj one tri Marije **kod groba.** Kad su se približavale ka grobu, počelo već i sunce izlaziti. Jedna se pred drugom natječe, koja će prije spaziti grob; koja će prva k njemu. Prva dogje Marija Magdalena, koju je ljubav za Isusom najviše tjerala. Spazivši grob sva uzhićena od radosti povika: Grob je otvoren, kamen je odvaljen! Pritrčaše sve tri bliže, i gle, grob je zbilja otvoren. Pogledaju unutar, a kad tamo, Isusa nema, već spaze mladića nebeske ljepote, obučena u bijelo, gdje sjedi s desne strane groba; a to bijaše angjeo. One se poplaše, i povuku se natrag. Na to će im milo angjeo: „Nemojte se plašiti! Drugi neka se boje a ne vi, koje ste iz pobožnosti posjetile Isusa, koga su malo prije na križu raspeli. Znam, da njega tražite, i da ste došle pomazati ga, ali njega već nema ovdje. Uskrsnuo je sam svojom moći, kako vam je toliko puta naprijed rekao. Hajte amo, približite se slobodno, i vidite mjesto, gdje ga metnuše.“ Eto, kako se nema bojati nikakvih zapreka onaj, koji radi iz ljubavi k Isusu. Onim pobožnim ženama odvaljen je onaj veliki kamen; pa kad se najmanje nadaju ljudskoj pomoći, pomaže im angjeo kazujući im, što se dogodilo. Ljubi samo Isusa, pak se možeš svemu nadati. Isus, već prije nego će se kojoj od onih žena javiti, pokazuje im svoju bezmjernu dobrotu i mogućnost. On, učitelj, koga one kao mrtva oplakuju, zapovijeda svomu angjelu, da ih utješi, i ovaj ga sluša. Na isti način, da njemu ugode, pomažu angjeli takogjer i nam i služe nam. Veseli se, dragi kršćanine, da i ti imaš takve službenike za čuvare. — Napokon gle, kakav je ono angjeo. Sjaji se kao sunce, a odjeća mu je bjelja od snijega. To su ti znakovi dobre i pobožne duše. Istina i čistoća, to je, što ti pribavlja mir duše, pravo veselje, žugjenu utjehu i k nebu te u vis diže.

3\. Čuvši one pobožne žene angjelove riječi odtrčaše u grad navijestiti družicama i posakrivenim apostolima, što su vidjele i čule. Petar i Ivan, kojima to javi Marija Magdalena, dogjoše brzo ka grobu, i vidjevši u njem samo ono platno, u koje bi Isus zamotan, vratiše se natrag. Nego **Marija Magdalena** došavši za njima opet ka grobu, osta kod njega plačući. Da, ona se ne zadovoljava s onim, što je vidjela i čula, već hoće da Isusa vidi i pokloni mu se. S toga kleči kod groba i roni gorke suze. Ovako plačući nagnu se i pogleda u grob, bud da se pokloni onomu svetomu mjestu, bud da se još bolje osvjedoči, kako je prazan. Sad vidje u njem dva angjela u bijelim haljinama, gdje sjede, jedan gdje ležaše Isusu glava, a drugi gdje mu ležahu noge. Dok je tako plakala i gledala u grob, rekoše joj angjeli: „Ženo! što plačeš?“ A ona će im jecajući: „Uzeše gospodina mojega; i ne znam gdje ga metnuše, da ga potražim.“ Više joj angjeli ništa ne govore, već ju puste, neka sama sobom razmišlja i traži Isusa. Obazrije se natrag, ne bi li možebit ipak koga u vrtu spazila, koji bi joj mogao kazati, gdje joj je mili Spasitelj. I gle **vidje Isusa**, gdje stoji, ali ona ga zadubljena u svojoj žalosti ne spozna. Reče joj Isus: „Ženo! što plačeš? koga tražiš?“ Ona ne slu-

teći niti iz daleka, da bi to mogao biti Isus, već držeći ga za vrtlara, reče mu: „Gospodaru! ako si ga ti uzeo, kaži mi, gdje si ga metnuo, i ja ću ga uzeti.“ Gle, kako ga je morala ljubiti! Drugarice joj odoše i ne povratiše se više ka grobu. Petar i Ivan dogjoše i odoše; dok se ona sama povrati i osta plačući kod groba. Ona ostaje kod groba i nekako čudno odgovara to angjelima to Isusu, ne misleći na drugo, nego na svoga ljubljenoga Spasitelja. Angjelima veli: „Uzeše Gospodina mojega;“ ali tko, o Marijo? „I neznam, gdje ga metnuše,“ a kamo će ga metnuti nego u grob? Čemu ga dakle dizati iz jednoga groba, da se može metnuti u drugi grob? Onoga pako čovjeka, što vidje od traga, drži za vrtlara t. j. slugu Josipa iz Arimateje, a nazivlje ga gospodarom, te ga moli, ako ga je on sakrio, da joj ga pokaže, pa će ga ona uzeti. Ona, slaba žena, pak hoće da odnese mrtvo tijelo, onako teško! Pak kamo će s njim? Gdje će ga sakriti? Čudnih li misli, a još čudnijih govora! No ona ipak ustraje ondje i ne miče se, dok god ne vidi učitelja svojega, da mu se pokloni. Tko ustraje u dobru, imenito u molitvi, toga napokon Bog i usliša Čuj sada veliko čudo! Isus ju milo pogleda i pozove njezinim imenom, ali ujedno takvim naglaskom, da su se u onom času raspršile u njoj sve tmine i sva ju žalost ostavila. „Marijo!“ tako joj samo reče Isus, i njoj bješe dosta. Ona ga upozna i sva izvan sebe povika: „Rabboni“ t. j učitelju moj! potrči k njemu i baci mu se pred noge, i po svojem običaju, hoće da mu ih poljubi, ali joj ne dopusti Isus veleć: „Nemoj me se dotaknuti, jer još nijesam uzašao k Ocu svojemu i Ocu vašemu, Bogu svojemu i Bogu vašemu.“ Rekavši to u čas ga nesta.

Tako se Isus javi Mariji Magdaleni prije nego kojemu od svojih ljubljenih učenika, prije nego kojemu

apostolu. Onoj istoj Magdaleni javi se Isus, koja bješe prije u gradu Naimu grješnica na glasu, i koju je Isus na onako čudnovati način obratio, iz koje je, kako svjedoči sv. Marko evangjelist, istjerao sedam gjavola. Eto, kako Bog ljubi i odlikuje grješnika, koji se k njemu skrušeno obrati; i kako Isusa nagje svatko, koji ga traži. Potraži ga i ti, dragi kršćanine, pak ćeš ga sigurno naći i on će te odlikovati. Nego ti me pitaš, gdje da ga tražim? U ispovijedi i sv. pričesti. Tamo ćeš ga naći i vidjeti. U ispovijedi će te očistiti od svih grijeha, kao što je oslobodio Magdalenu od sedam nečistih duhova. U pričesti pako primit ćeš u srce onoga istoga Isusa, koga je Magdalena prva vidjela poslije njegova uskrsnuća. Jedna sama pričest bi te morala posvetiti, pak da to ne učiniš! Daj dakle, ispovjedi se skrušeno i pričesti dostojno. Time ćeš najbolje ovjenčati svibanjsku pobožnost, koja se već evo približuje koncu. Svrha ovoj lijepoj pobožnosti jest obraćenje; obraćenje pako ne može se niti pomisliti bez sv. ispovijedi, jer to je ono jedino sredstvo, koje ustanovi Isus za oprost smrtnih grijeha poslije krsta učinjenih. Što hasni, ako si još marljivije dolazio na ovu pobožnost, ako se k Bogu ne obratiš? Posluži se dakle tim sredstvom, dok još ovaj mjesec traje; a posluži se njim to više, što tako možeš dobiti i obilan oprost, ako se u crkvi pomoliš po nakani sv. oca pape. Taj oprost možeš namijeniti i dušama u čistilištu. Koliko dakle i koli lako možeš pomoći i onim trpećim dušama! A moraš se svakako ispovjediti, ako možebit jošte nijesi obavio uskrsne pričesti, koja pod smrtni grijeh veže. Isus te zove, Marija to želi, svećenici te čekaju. Nemoj se dakle oglušiti ovom ljubeznivom pozivu; nemoj oklijevati. To će biti Isusu na najveću slavu, Mariji na najveću radost, a tebi na najveću utjehu i duševno spasenje. Amen.

RAZMATRANJE ŠEZDESET I PRVO.

Isus se javi svojim učenicima.

Isus se poslije svoga uskrsnuća više puta javio svojim učenicima. Nego budući da je već svibanjska pobožnost na izmaku, razmatrat ćemo samo u kratko, kako se Isus javio dvjema učenicima, koji su išli u Emaus, onda apostolima bez sv. Tome, sa svetim Tomom, i učenicima na jezeru Tiberijadskom.

1. Onaj isti dan, kad je Isus uskrsnuo, išla su, kako pripovijeda sv. Luka evangjelist (24, 13—35.), dvojica od učenika Isusovih u selo Emaus, koje je od Jeruzalema bilo daleko oko tri sata hoda. Otišli su pako iz Jeruzalema ili od straha pred Židovima ili pak da tamo u miru traže utjehu svomu ražalošćenomu srcu. Jedan od njih zvao se Kleofa, za koga misli sv. Jeronim i mnogi drugi, da je bio i rodom iz Emausa; dok se drugomu u evangjelju ne spominje ime. Ova dvojica razgovarahu putem o onom, što se onih dana dogodilo s Isusom u Jeruzalemu. (A o čem ti razgovaraš u društvu i na putu?) Nego ne uradiše baš najbolje bježeći iz Jeruzalema i tražeći utjehu izvan mjesta muke i smrti Isusove. No Isusu kao dobrom pastiru bijahu ove dvije ražalošćene i zablugjele ovčice na srcu, pak sam ide za njima, da ih utješi i u svoju ovčarnicu opet privede. Da se ga pako ne uplaše, uze priliku putnika na se, kao da se i on vraća poslije vazmenih praznika kući. Ne zahtijevajući, da ga pričekaju, on sam pospješuje korake, da ih stigne. Približiv se k njima, lijepo ih pozdravi i zamoli, da mu dozvole ići s njima, i ako ih smije pitati, o čem razgovaraju i zašto su tako žalosni. Tada će mu Kleofa: „Zar si ti

jedini stranac u Jeruzalemu, te nijesi čuo, što je u njemu bilo ovih dana?“ Reče im: „Šta?“ A oni mu rekoše: „Za Isusa Nazarenca, koji je bio čovjek prorok, silan u djelu i riječi pred Bogom i svim narodom; i kako ga predaše glavari svećenički i knezovi naši na osudu smrtnu i raspeše ga. A mi se nadasmo, da će on otkupiti Izraela. I sada svrh svega toga danas je treći dan, kako to bi. A i žene neke od naših uplašiše nas, koje su prije zore bile kod groba, i ne našavši tijela njegova dogjoše govoreći, da su im se i angjeli javili, koji kazaše, da je on živ. I odoše jedni od naših ka grobu, i nagjoše tako, kao što žene kazaše, a njega ne nagjoše. I tako smo još uvijek žalosni, te ni sami ne znasmo, što bismo vjerovali.“ Ovo njihovo kolebanje ne da se nikako ispričati; pače oni su ukora vrijedni, pošto im je Isus toliko puta naprijed rekao, da će treći dan uskrsnuti. S toga ih i ukori Isus: „O bezumni i sporoga srca za vjerovanje svega, što su govorili proroci. Nije li trebalo da Krist trpi i tako ugje u slavu svoju?“ Kao da bi htio reći: Ta imate u rukama knjige, u kojima je prorečeno došašće, muka, smrt i uskrsnuće Mesijino. Vi pak sami Isusa Nazarenca, o kom mi pripovijedaste, držite za Mesiju; a držite ga za takova, jer vas o tom osvjedočiše čudesna djela njegova: kažete eto sami za nj, da je bio čovjek prorok, silan u djelu i riječi pred Bogom i svim narodom, i da se vi u nj nadaste da će otkupiti Izraela. Kako dakle još možete sumnjati, da li je on u istinu uskrsnuo? Ili zar vas možebit to smeta, što je umro na križu? Ta i to su vam proroci naprvo rekli, da će Mesija baš takovom smrću život svoj svršiti (isp. Ps. 21, 17.); a povrh toga i to vam je dobro poznato, da baš ova smrt, koja je i po sebi i po shvaćanju ljudskom sramotna i ponižujuća, ima njega dovesti do najveće slave. Što dakle, kada sve to znadete,

još dvojite, je li on zbilja uskrsnuo? Nijeste li u istinu bezumni, kad se idete podavati takovim mislima? Ukorivši ih ovako ljubazno počne im od Mojsije i svih proroka tumačiti, što su ovi o Isusu pisali i govorili, tako da im se pamet rasvijetlila i srce ugrijalo, da uzvjeruju sve, o čem im pripovijedaše. O koliko puta je već i tebe tražio Isus po svojim namjesnicima, da te utješi, i govorio ti o svom božanskom nauku! A jesi li ih slušao i usadio si taj nauk duboko u srce, da po njem živiš?

U ovako lijepom razgovoru o Mesiji približiše se k Emausu, držeći još uvijek ona dva učenika Isusa za putnika. Isus činjaše se, da ide dalje, a oni ga ustavljahu govoreći: „Ostani s nama, jer je blizu večer i dan je već na izmaku" i ugje s njima. Pa kad je Isus s njima sjedio za stolom, uze hljeb i blagoslovi i prelomi i dade im t. j. učini ono isto, što i na zadnjoj večeri. I otvoriše im se oči i poznaše ga; a njega nestade ispred očiju njihovih. I rekoše jedan drugomu: „Nije li srce naše gorjelo u nama, kad je govorio putem i tumačio nam pismo?" I ustavši onaj čas veseli i ushićeni, ne bojeći se više nikoga vratiše se u Jeruzalem. Dok se oni vraćahu, već se Isus javio i sv. Petru. Dotrčavši brzo u Jeruzalem nagjoše u skupu apostole i druge učenike i kazaše im, što im se dogodilo na putu i kako su Isusa poznali u lomljenju kruha. A i oni njima rekoše: „Uskrsnuo je gospodin u istinu i javio se Simonu." Eto, gdje se onim dvjema učenicima otvoriše oči i gdje spoznaše Isusa. A gdje će se i tebi, dragi kršćanine, otvoriti oči, gdje ćeš bolje spoznati Isusa, ako ne u sv. pričesti? Tamo ćeš ga najbolje spoznati i time ćeš najbolje ovjenčati svibanjsku pobožnost. Učiniš li to, i tebi će gorjeti srce od radosti, što ti se Isus ne samo javio, nego se i s tobom najuže združio.

2. Dok su ona dva učenika iz Emausa i apostoli i drugi učenici onako govorili — a to već bilo kasno u večer i vrata bijahu zatvorena od straha pred Židovima — dogje Isus i stade u sredinu i reče im: „Mir vam; ja sam, ne plašite se!" A oni ustrašeni i poplašeni mišljahu, da vide duha. I reče im Isus: „Šta se plašite i zašto takove misli ulaze u srca vaša? Vidite ruke moje i noge, ja sam glavom, opipajte i vidite; jer duh tijela i kosti nema, kao što vidite, da ja imam" Kako je vidjeti, apostoli i učenici Isusovi bijahu još uvijek žalosni i u strahu, a svega toga im ne bi bilo trebalo, kad bi bili tvrdo vjerovali, da je Isus uskrsnuo i k njemu se molitvom utekli. No oni usprkos izjavama onih pobožnih žena ne vjerovaše, da je Isus uskrsnuo; a bili bi jamačno još i u veću tugu pali, da ne dogju sv. Petar i ona dva učenika iz Emausa navijestiti im, da im se Isus javio. Nego dobri Isus hoće da ih sam uvjeri o svojem uskrsnuću i ohrabri proti svakom strahu. Pak da iz srdaca njihovih iščupa svaku dvojbu, pokaza im rane na rukama, nogama i prsima pozivajući ih, da slobodno gledaju i pipaju. Tek sada se raveseliše i ohrabriše. No pošto još ni sada ne vjerovaše, reče im: „Imate li ovdje što za jelo?" A oni mu dadoše komad ribe pečene i meda. I jedavši pred njima uze ostanke i dade im. Tko da se ne čudi bezmjernoj dobroti i ljubežljivosti Isusovoj, kako svoje učenike sve više učvršćuje u vjeri, da ih time i sve jače ohrabri proti strahu! O koliko puta je s tobom ovako postupao Isus, a ti si mu možebit okrenuo legja.

Onda im opet reče: „Mir vam! Kao što je Otac mene poslao, i ja šaljem vas." I ovo rekavši dahnu i reče im: „Primite Duha svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprostit će im se; i kojima zadržite, zadržat će se." Da, Isus se sasvim drukčije javlja nego ljudi. On, knez

mira, svojim ljubaznim učenicima donaša mir i ostavlja im mir. Kamo sreće, kad bi svi ljudi ovako u društvo, kamo dogju, donesli i ostavili mir. A da li ti ovakav mir donosiš i ostavljaš, kamo god dogješ? No Isusu to još nije dosta. Dosada je slao apostole u svijet, da liječe tjelesne bolesti, a sada im daje vlast, da ozdravljaju duše t. j. opraštaju grijehe. Kolika je ta vlast! Kolika sreća za grješnike! A i kolika dobrota Isusova! No znaj, da nije Isus apostolima i njihovim nasljednicima t. j. svećenicima uzalud dao tu vlast. On hoće, da se njom služe, a budući da se njom služiti ne mogu, ako se grješnici ne ispovijedaju, to je ujedno naredio, da se imadu grješnici ispovijedati, ako hoće da im se grijesi oproste. Daješ li ti, dragi kršćanine, svećenicima zgodu, da se mogu poslužiti ovom vlašću? Ispovijedaš li se često? Uvijek dobro? Blago tebi, ako često, što češće čistiš dušu svoju sakramentom pokore, jer se je ne će tako lako prihvatiti rgja — grijeh!

3. Toma, koji se zove Blizanac, jedan od apostola, ne bješe s njima, kad im se Isus javio. Rekoše mu dakle drugi učenici: „Vidjesmo Gospodina.“ A on im reče: „Dok ne vidim na rukama njegovim vrtline od čavala, i ne metnem prsta svojega u mjesto od čavala, i ne metnem ruke svoje u rebro njegovo, ne ću vjerovati.“ Eto, kako se onaj, koji se odalečuje od dobroga društva, lišava milosti. O koliko puta si ti ne samo ostavio dobro društvo nego još išao u zločesto društvo, tako da ne samo nijesi dobio nikakve milosti, nego još i izgubio onu, što si prije imao! Nego svetomu Tomi to još ne bi dosta. On nikomu ne htjede vjerovati, da je Isus uskrsnuo, ni onim pobožnim ženama, ni Petru, ni Ivanu, ni onim dvjema učenicima iz Emausa, ni Mariji Magdaleni, ni svim apostolima, a jamačno ni Majci Isusovoj. Eto kako jedna pogrješka vuče za sobom

drugu. Pače sv. Toma ne samo da ne vjeruje, nego još i tvrdokorno kaže, da ne će vjerovati tako dugo, dok upravo ne opipa Isusove rane. Dakle njemu nije dosta ni samo vidjeti ih, nego hoće da i ruke na njih stavi. Koliko ima krivnja u ovim promotrenim riječima: nevjerstvo, tvrdoglavost, oholost, sablazan i preuzetnost u propisivanju načina, kako mu se ima Isus javiti! Odatle spoznaj, da je vjera velik dar Božji; a uči se ujedno, da se nikada odviše ne uzdaš u svoj razum.

Osam dana čekao je Isus na obraćenje sv. Tome. Apostoli su mu to vrijeme govorili, da je Isus uskrsnuo, i nagovarali ga, da vjeruje, ali on nije hotio. Jao svakomu, koji se ogluši spasonosnim opomenama. I Bog zna, što bi se još bilo dogodilo sa sv. Tomom, da se nije sam Isus pobrinuo za njegovo spasenje. Poslije osam dana bijahu opet učenici njegovi unutra i Toma s njima. Dogje Isus, kad su bila vrata zatvorena, i stade na sredinu i reče: „Mir vam!“ Po tom reče Tomi: „Metni prst svoj ovamo i vidi ruke moje, i pruži ruku svoju i metni u rebro moje; i ne budi nevjeran nego vjeran.“ Kako je dobar Isus! Javlja se upravo onako, kao što je sam sv. Toma hotio, samo da mu dade priliku, da se može osvjedočiti o njegovom uskrsnuću i javno ispraviti danu sablazan. Sad se rasvijetli um Tomi, i srce mu se ugrije milošću. Pade Isusu pred noge, i nije više nevjeran i otvrdnut. Dvjema riječima ispravlja sablazan i očituje svoju tvrdu vjeru ne samo u uskrsnuće Isusovo, nego i u njegovo božanstvo veleći mu: „Gospodin moj i Bog moj.“ Pripoznaj i ti u ranjenom Isusu Gospodina svoga i Boga svoga. Isus se prigne i ljubežljivo diže Tomu, te polaže njegovu drhtavu ruku na svoje rane veleći mu: „Pošto me vidje, vjerovao si; blago onima, koji ne vidješe, a vjerovaše.“ Blago dakle i tebi, dragi kršćanine, koji, ako

i nijesi vidio Isusa u životu i metnuo ruke na njegove rane, vjeruješ, da je on pravi Bog i čovjek, koji je svojom smrću otkupio ljude, te živiš po njegovom nauku!

4. Apostoli po nauku Isusovu otidoše iz Jeruzalema u Galileju. Ondje na jezeru Tiberijadskom (Genesaretskom) javi se Isus opet učenicima svojim, i to ovako: Bijahu zajedno Simon Petar, Toma, Natanael, Jakov i Ivan sinovi Zebedejevi i druga dva od učenika Isusovih. Reče im Simon Petar: „Idem loviti ribu." Rekoše mu: „Idemo i mi s tobom." Onda sjedoše u lagju, ali onu noć ne uhvatiše ništa. O kako su se tada milo morali sjećati na jedan drugi obilan ribolov, kad bješe Isus s njima u lagji! (Isp. Luk. 5.) Razmatraj ovdje siromaštvo onih priprostih ljudi ali ujedno i njihovu bratsku slogu. O kad bi svi današnji kršćani osobito zadrugari bili ovako složni, ne bi se sigurno toliko zla, pa i ubojstva, dogagjalo! Ali motri malko i onu njihovu radinost i zadovoljstvo. Premda su cijelu noć uzalud radili, i za onaj dan ništa ne ulovili, čime bi se prehranili, to ipak ne zdvajaju, kao što mnogi današnji kršćani u takovim slučajevima, već se izručaju providnosti Božjoj. — A kad bi jutro, stade Isus na obali, ali učenici ne poznaše, da je Isus. Reče im dakle Isus: „Dječaci! imate li što za jelo?" Odgovoriše mu: „Nemamo." Reče im: „Bacite mrežu s desne strane lagje i naći ćete." Onda baciše, i već ne mogahu izvući je od mnoštva riba." Odatle sudi, kako poslušni bijahu učenici Isusovi. Na riječ nepoznata čovjeka, koji se jedva mogao što razumjeti u ribarenje, bacaju mrežu na desnu stranu lagje, premda su lako mogli misliti, kad nema ribe na lijevoj strani, ne će je biti ni na desnoj. A motri ujedno i ono njihovo veselje videći punu mrežu riba, tako da je ne mogu potegnuti. Kako dobar gospodar je Isus! Tko da mu ne služi? Kako brižan otac jest On! Tko da ga ne ljubi i u nj se ne uzda u svim nuždama i potrebama?

Dok se Petar mučio, kako bi mrežu potegnuo u lagju, zagleda se Ivan u onog nepoznatog čovjeka na obali, prepozna ga i reče Petru: „To je Gospodin." Čuvši to Petar skoči u jezero, dok drugi učenici dogjoše na lagji (jer nije bilo daleko od kraja nego oko dvije sto lakata) vukući mrežu s ribama. Pamti dobro, tko je prvi spoznao Isusa: Ivan, koji se najviše odlikovao čistoćom. Pravo dakle reče jednom Isus: „Blago onima, koji su čistoga srca, jer će oni Boga vidjeti." Slijedi i ti sv. Ivana u čistoći, pak ćeš i ti Boga vidjeti. A motri malko i onu goruću Petrovu ljubav k Isusu. Čim čuje, da je Isus na obali, ostavlja mrežu i ribe, lagju i drugove, i baca se u jezero samo da prije dopliva na kraj i pokloni se svomu ljubljenomu učitelju. — Kad izagjoše na kraj, vidješe oganj naložen, i na njemu metnutu ribu, i hljeb. Isus im reče: „Prinesite od riba, što ste sad uhvatili." Simon Petar izvuče mrežu na kraj punu velikih riba, sto pedeset i tri, i od tolikoga mnoštva ne podere se mreža. Reče im Isus: „Hodite objedujte." Onda Isus uze hljeb i dade im, tako i ribu. Kako lijep, ako i malen objed pripravi dobri Isus svojim trudnim učenicima. Nego kako je vidjeti, svih su oči uprte u Isusa i čude se njegovoj slavi, tako da se ni jedan ne usugjuje niti ga što pitati niti pred njim jesti. Tada on sam u svojoj dobroti razdijeli im hljeb i ribu, da se okrijepe. Ako je već Isus ovako dobar i milostiv prema svojim milim na ovoj zemlji, što će tek biti u nebu, gdje im je, kako sam reče (Luk. 24, 30.), pripravio kraljevstvo, da jedu i piju za njegvim stolom!

Poslije objeda reče Isus Simonu Petru: „Simone Ivanov! ljubiš li me većma nego ovi?" Reče mu Petar:

„Da Gospodine! ti znaš, da te ljubim.“ Tri puta ga Isus to isto zapita, a Petar mu svakiput zasvjedočio svoju ljubav. Tada, kako je rečeno na str. 200., preda Isus Petru vrhovnu pastirsku vlast riječima: „Pasi janjce moje; pasi ovce moje.“ Da, prije nego će otići Isus s ovoga svijeta k Ocu, ostavlja crkvi svojoj mjesto sebe vidljivu glavu: sv. Petra I doklegod bude crkve Isusove na zemlji, bit će i njezine glave u nasljedniku Petrovu: rimskom papi. To je ona nepomična stijena, pred kojom iščezavaju sve druge sljedbe i o koju se lome svi neprijazni joj ljudski napori. Tko je s ovom glavom združen po vjeri i ljubavi, taj sigurno pripada Isusu; dočim tko je od nje razdružen, taj nije Kristov. Blago tebi, koji pripadaš ovoj glavi. Ljubi ju, štuj i slušaj kano Krista. Kolika je to sreća biti članom jedino spasonosne katoličke crkve! Zahvali Bogu na toj velikoj milosti, ali i živi po nauku katoličke crkve, jer jedino tada se možeš nadati vječnom spasenju. Amen.

RAZMATRANJE ŠEZDESET I DRUGO.

O Isusovom uzašašću na nebo.

Na koncu svibanjske pobožnosti nemojte se nimalo čuditi, dragi kršćani, što sam čitav ovaj mjesec govorio o Isusu: njegovom životu, muci, smrti i uskrsnuću. Govoreći o Isusu: proslavio sam njega i Majku mu. Niti sam Majci štogod otrgao od slave, proslavivši joj Sina, niti bih bio više proslavio Majku slaveći ju bez Sina. Meni bijaše jedino to pred očima, da po mogućnosti nadopunim lanjska razmatranja. Nu ne mislite, dragi kršćani, da sam ove godine izcrpio razmatranja o Isusu. Ja sam istaknuo samo neke poznatije zgode iz njegova života, dok sam mnoge druge, ne manje znamenite, mukom mimoišao. A kako bi i mogao u mjesec dana, svaki dan samo pol sata, ispripovijediti sav Isusov život, život Boga-čovjeka, kad se već o prostom čovjeku dadu napisati čitave knjige! Sv. Ivan apostol (21, 25.) veli: „A ima i drugo mnogo, što učini Isus, koje, kad bi se redom popisalo, ni u sam svijet, mislim, ne bi mogle stati napisane knjige.“ Mnogo sam dakle ispustio radi kratkoće vremena: pa buduć da mi valja danas završiti svibanjska razmatranja, završit ću ih najbolje, ako razmotrimo danas završetak Isusova ovozemnog boravka, ako razmotrimo njegovo uzašašće na nebo.

1. Najprije razmatrajmo dobrotu i prijaznost Isusovu. Poslije dovršenog djela otkupljenja može odmah slavodobitan k Ocu svomu u nebo, a on ostaje još četrdeset dana na zemlji, jer mu je milo biti sa svojim apostolima i s njima se zabavljati. U to vrijeme dao im je mnoge vlasti i govorio o kraljevstvu Božjem. Sveti Jeronim veli, da je zato hotio toliko dana ostati s njima, da se o njegovom uskrsnuću osvjedoče, i da ih pripravi na svoj teški rastanak, i oporukom im ostavi mnogo lijepih nauka navlastito o svom nebeskom kraljevstvu. Evo i s nama se dostojao biti čitav ovaj mjesec. Milo mu je bilo, što smo se ovoga mjeseca ovako lijepo o njem razgovarali, pak hoće večeras da i nam oporučno ostavi nauk, što smo ga ovoga mjeseca čuli; hoće da nam ostavi uspomenu na svoj mučan život na ovoj zemlji, osobito pak na svoju tešku muku i smrt. Apostoli ga rado slušahu, a mislim da ste i vi cijeli ovaj mjesec rado slušali o njem govoriti. Nego kao što su si apostoli njegov posljedni nauk duboko u srce usadili, po njem živjeli i spasili se, isto tako treba da i vi, dragi kršćani, po čuvenom nauku živite, te se

spasite. Kakogod se Isus dijelio od svojih apostola jedući s njima u onom istom blagovalistu, u kojem je ustanovio presv. oltarski sakramenat, a možemo za stalno držati, da ih je tada i pričestio, isto tako odpušta večeras i vas iz ove pobožnosti, iza kako vas je danas svojim vlastitim tijelom nahranio. Zadnja opomena, što ju daje Isus svojim apostolima, jest, da ne idu nikamo iz Jeruzalema (kamo su po njegovoj zapovijedi došli iz Galileje), nego da ondje čekaju obećanje Očevo. To je što i vam preporuča Isus na rastanku: da ostanete pri nauku, što ste ga ovaj mjesec čuli, po njem živite, i čekate obećanje Božje t. j. dok vas Bog k sebi pozove u nebo.

2. Po tom izvede Isus apostole **na goru Maslinsku.** Bijaše to nešto prije podneva; dan prekrasan, sunce spuštalo je svoje sjajne trakove na zemlju, zrak bijaše čist, nebo vedro kao ribje oko, samo nad Maslinskom gorom lebdio je tanan oblačić. Iz blagovališta dakle izvede Isus svoje mile apostole na goru Maslinsku, a možemo lako misliti, da bijaše megju njima i Majka Isusova. A pratile su ga i sve one pobožne duše, koje je izbavio iz pretpakla, pošto, kako uče sv. oci, one su boravile na zemlji s Isusom svih četrdeset dana, i s njim su uzašle na nebo. Sad motri Mariju u onom smrtnom tijelu usred one slavne svite, opkoljenu sv. Ivanom Krstiteljem, svojim milim roditeljima Joakimom i Anom, svojim preljubaznim zaručnikom sv. Josipom i t. d. Kako joj se svi raduju i čestitaju na pretrpljeloj žalosti, koju evo zamijeni radost! A motri malko i Isusa: s kakvim čuvstvima uzlazi na goru Maslinsku. Što si je morao misliti idući kroz vrt Getsemani! Tu se malo zaustavi s Majkom svojom i apostolima, jer mu je sad to mjesto od blage uspomene. O kako se sada slatko sjeća onih muka, što ih tamo pretrplje;

kako je veseo gledao na ono mjesto, gdje se krvavim znojem potio, gdje ga neprijatelji uhvatiše i svezaše! Nema slagje uspomene, nego kad se čovjek sjeti, da je štogod pretrpio za Boga i spasenje ljudi. Blago tebi, ako i ti za Boga štogod strpljivo podneseš! O kako ćeš se rado toga sjećati na smrtnoj postelji znajući, da te za to čeka obilna plaća na nebu!

Sad se prenesi duhom vrh Maslinske gore. Gle, kako su svi pratioci opkolili Isusa, a on stojeći u sredini sve više im otkriva svoju ljepotu i veličanstvo. Svi drže oči svoje u njega uprte, i klanjaju mu se. Upri i ti oči svoje u nj, i slušaj, kako se dijeli s prisutnima, kako ih pozdravlja i tješi. Veli im: Mili moji učenici! Došlo je vrijeme, da se od vas odijelim. Idem k Ocu. Pakao sam pobijedio, ljude sam spasio, vas pako kroz tri godine podučavao, kako treba da djelo otkupljenja po meni započeto nastavite. Vi me više uza se ne ćete imati ovako vidljiva. Znam, da ste slabi, ali ja vas ne ću ostaviti sirote; poslat ću vam Duha svetoga, da vas krijepi. A što da vam sada oporukom ostavim? Blaga nemam, a časti nijesam ni sam želio. Ja vam ostavljam muke i progonstva. Istina, ja sam svijet svladao, ali kako su mene progonili, tako će progoniti i vas. Na sudove će vas predavati; iz sinagoga će vas tjerati, svim ćete biti omraženi imena mojega radi, i koji vas ubije, mislit će da je najveću uslugu Bogu učinio. Vi ćete plakati i jadikovati, a svijet će se veseliti; žalostit ćete se, ali vaša žalost obratit će se u radost. Idem, da vam pripravim mjesto u nebu, da gdje budem ja, učitelj vaš, budete i vi, službenici moji. S Bogom dakle, mili moji učenici, ufajte se u mene, jer ja sam svijet svladao.

A ti, Mila moja Majko, s Bogom. Hvala ti, što si mi dala život. Znam, da ti je moj život bio pravo mu-

čeništvo, i da ti je sedam mačeva u srce rinuo; ali što ćeš mila majko, tako je moralo biti. Ta, kako bi se bio inače svijet spasio? Nu ipak žalost ti se obratila u radost. Poslije onako mučnoga života, gorke muke i smrti uzlazim evo sada slavodobitan u nebo, da i tebi pripravim mjesto; a pretpostavit ću te svim angjelima i svecima, sjedit ćeš tik do mojega prijestola i proglasit ću te kraljicom neba i zemlje. Dotle, mila moja Majko, s Bogom! S Bogom mili učenici; ljubazna Majko s Bogom!

Evo i s nama se večeras oprašta Isus, iza kako smo ga ovaj mjesec pratili po teškom putu njegova života. A ni nama drugo oporučno ne ostavlja, nego što je ostavio svojim milim učenicima. Križ nam ostavlja, muke i progonstva. Veli nam, da strpljivo podnašamo nevolje i nezgode ovoga svijeta, pa ako ustrajemo do konca života, čeka nas kruna vječne slave u nebu. Hajde dakle, dragi kršćani, ohrabrite se i slijedite stope Kristove Glete, kako je on po teškom putu došao do svoje slave; kakve je skoke učinio: iz neba uputio se u utrobu prečiste Djevice, iz utrobe došao u jaslice, iz jaslica na križ, iz križa u grob, iz groba opet u nebo. Ni ti ne ćeš drukčije, dragi kršćanine, ući u nebo. Sv. pismo, veli, da nam valja kroz mnoge nevolje ući u kraljevstvo Božje. (Dj. ap. 14, 21.) Bori se dakle to kratko vrijeme ovoga zemaljskog života, nosi strpljivo križ, pak ti je pobjeda sigurna, vijenac te u nebu ne će minuti.

3. Sad gle, što ono Isus radi. „Podignuvši ruke svoje blagoslovi ih.“ (Luk 24, 50.) Kako lijepo blagoslivlje Isus svoje učenike i Majku! Zadnjeriječ i, što ih još na zemlji izgovara, jesu: „Mir vam ostavljam, mir svoj dajem vam; ljubite se megju sobom, kako sam ja ljubio vas.“ Ah Isuse, blagoslovi i nas

večeras, kako si se dostojao blagosloviti učenike svoje, prije nego si otišao u nebo. Blagoslovi najprije ovu dječicu, koja su ti bila uvijek najmilija. Daj da s godinama rastu u mudrosti i milosti tvojoj; da budu poslušna i pokorna svojim roditeljima, kao što si ti bio u Nazaretu poslušan svojoj Majci i hranitelju svomu sv. Josipu. Nadalje blagoslovi, Isuse, ovu mladež: mladiće i djevojke. Ulij im u srce pravu pobožnost i ljubav k čistoći, toj najljepšoj krjeposti. Daj da taj biser čuvaju kao zjenicu oka svoga i nikada ga ne okaljaju. Blagoslovi takogjer ove roditelje: muževe i žene. Daj da živu u ljubavi, miru i slozi, da jedan drugoga strpljivo podnose, djecu svoju za tebe odgoje i dobrim im primjerom prednjače. Blagoslovi i ove starce i starice, koje je već dug niz godina k zemlji prignuo. Oprosti im grijehe; pa ako još nijesu dosta pravdi tvojoj zadovoljili, daj da se radije ovdje još spokore, da tako uzmognu lakše i brže doći u nebo. A Blagoslovi, Isuse, i ove sirote i udovice, kako si se dostojao blagosloviti svoju milu Majku. Ogledaj se na njihove suze. Budi im ti, o Isuse, i otac i majka, i prijatelj i zaštitnik. Napokon blagoslovi sve nas, o Isuse, i ostavi nam svoj sveti mir. Daj da se megjusobno ljubimo, kao što si to naložio svojim učenicima; daj da po tvom svetom nauku i primjeru, što smo ga ovoga mjeseca čuli, živimo, i s tobom se sastanemo u nebu. Ali Isuse, ja sam još na nekoga zaboravio: na grješnike, tvrdokorne grješnike, koji ne zaslužuju tvoga blagoslova. Oh, Isuse, pa zar samo njih ne ćeš blagosloviti? Ali kako će se večeras s tobom rastati bez tvoga blagoslova? Ah nemoj ih od sebe odbiti, ne, mili Isuse; pa ako ih ne ćeš blagosloviti, a ti ih barem takni u srce, da se pokaju i k tebi obrate. Smiluj im se, Isuse, i ne dopusti, da u grijehu za uvijeke poginu.

4. „I uznošaše se na bo.“ (Luk. ne 24, 51.) Sad gledaj, kako se Isus malo po malo diže u zrak, i svi su u njega uprli oči. Upri ih i ti, jer do časa ga ne ćeš više vidjeti. Gle, kako se već visoko dignuo. Već je stigao do onog oblačića; oblak ga njihovim očima sakrio, premda oni još uvijek za njim gledaju. Dignuv se Isus nad nebeski svod, prije nego će ići u slavu svoju, zapjevaše angjeli, što ga prate: „Uzvisite, vrata, vrhove svoje, uzvisite se vrata vječna! Ide kralj slave.“ Na to će drugi angjeli iz nutra: „Tko je taj kralj slave?“ Odgovaraju ovi iz vana: „Gospod krjepak i silan, Gospod silan u boju.“ Pitaju oni iz nutra: „Tko je taj, što ide iz Edoma u crvenim haljinama iz Bosre?“ Odgovaraju iz vana: „On je krasno odjeven koracajući u veličini sile svoje.“ „A kakve su ti to rane na rukama?“ pitaju začugjeni angjeli iz nutra. Odgovara Isus: „Dopadoh ih u kući prijatelja svojih.“ I tako ugje slavodobitan pred prijestol k Ocu, pokaže mu svoju čovječju narav, otkrije mu svoje rane, pokloni mu se, pred prijestol stavi mu znakove svoje preteške muke i smrti. Otac ga zagrli i posadi sebi na desnu, kao što davno prije proreče okrunjeni prorok David: „Reče Gospod Gospodu mojemu: sjedi meni s desne strane.“ (Ps. 109, 1.)

Eto, kamo sam vas želio dovesti, dragi kršćani, na koncu svibanjske pobožnosti: tja do Božjega prijestola. Eto, tamo Spasitelja vašega na desnu stranu Očevu. Gore je i naša domovina. Mi smo samo putnici na ovoj zemlji. Nemamo ovdje stalnoga prebivališta, već buduće tražimo. U nebu nam je cilj i svrha naša; gore sve naše blago, jedina utjeha i radost naša. Dignimo dakle gore srca. Isus je i nam gore pripravio mjesto, samo ako ga uslijedimo. Blago nama, ako se s njim sastanemo u nebu!

5. Napokon motri apostole i Mariju. Gle, kako stoje kao okamenjeni držeći još uvijek uprte oči u nebo, ne bi li možebit jošte spazili Isusa, koji već sjedi na desnu stranu Očevu. Dok svi tako napeto gledaju u nebo, gle, dva angjela stadoše pred njima u bijelim haljinama, koji i rekoše: „Ljudi Galilejci! šta stojite i gledate na nebo? Ovaj Isus, koji se od vas uze na nebo, tako će doći kao što vidjeste da ide na nebo.“ (Dj. ap. 1, 10. 11.) S kakvim su čuvstvima one pobožne duše ostale na vrhu brijega same bez Isusa! Kako je morao jedan drugoga zapanjen gledati. Žao im bilo za milim svojim učiteljem, koji ih evo ostavio sirote; ali opet s druge strane radovahu se njegovoj slavi, koju steče sebi tolikim mukama, i tješiše se, da i njih ta slava čeka u nebu. Radosnice ih poliše suze. Isusa doduše nemaju više uza se, angjela je nestalo, ali ne će zaboraviti nikada na ovo brdo. Onaj pako kamen, na kojem onda stajaše Isus i od koga se digne u nebo, bit će im do smrti od blage uspomene, kojega se već sada dosta nacjelivati ne mogu. A gle Mariju, kako ih sve tješi, ali ujedno i nagovara, da slijede Isusa u životu, ako hoće biti dionici njegove slave u nebu. I vama bijaše, pobožni kršćani, ovoga mjeseca tumačen život Isusov. Ugledajte se u Isusa, živite po čuvenom nauku, pak ćete se i vi spasti.

6. „I oni mu se pokloniše i vratiše se u Jeruzalem s velikom radošću.“ (Luk. 24, 52.) Prije dakle nego ostaviše goru Maslinsku, pokloniše se Isusu, i tada po njegovoj zapovijesti vratiše se u Jeruzalem čekajući u sobi, gdje su obično stanovali, na došašće Duha svetoga. Što su pak radili dotle u Jeruzalemu? Sv. pismo veli: „Ovi svi jednodušno bijahu ustrajni u molitvi sa ženama i s Marijom materom Isusovom i braćom njegovom.“ (Dj. ap. 1, 14.) Odatle sudite, kako

pobožne bijahu one duše. A klanjate li se i vi tako Isusu i jeste li uvijek tako ustrajni u molitvi?

A kamo pak da ja odvedem vas, dragi kršćani, na koncu ove pobožnosti; komu da vas izručim? Komu drugomu nego prečistoj Djevici, kojoj na čast obavismo ovu lijepu pobožnost. Njoj vas u naručaj izručam, njoj vas preporučam. Bacimo se dakle pred njezine noge, zahvalimo joj na dobivenim dobročinstvima i izručimo joj se ovako: O Marijo, majko Isusova, kraljice neba i zemlje! Evo nas na koncu ovoga mjeseca pred tvojim nogama. A što da ti sada darujemo, prečista Djevice, za ona nadahnuća, kojima si nas ovoga mjeseca opsipala? Ah znamo, znamo, što ti najviše voliš. Ti hoćeš imati srce naše, o Marijo. Ti nam veliš: Sinko, kćerko daruj mi srce svoje. Evo ti ga dakle, o Marijo, mi ti ga svega prikazujemo. Ali srce naše je još uvijek mrzlo, neuredno, nesavršeno. No ti ga, Marijo, privini na svoje goruće grudi, ugrij ga, uredi i usavrši. Uz tvoje srce i naše će se srce upaliti ognjem svete ljubavi. Daj da odsele bude srce naše uvijek zatvoreno svijetu i nečistom duhu, a otvoreno samo tebi i sinku svomu Isusu. Bog zna, nije li možebit komu od nas ovo zadnja svibanjska pobožnost, o Marijo, kojom nas Sinak tvoj zove na pokoru i obraćenje života. Bilo kako mu drago, samo to te molimo, o prečista Djevice, da nas zaogrneš plaštem svoje materinske ljubavi i ne dopustiš, da izgubimo dušu, za koju se toliko bojimo i strašimo. Daj, molimo te, da u tvom krilu izdahnemo, o preljubezniva Majko, zagovornice naša vazda slavna i blagoslovljena, te se tako s tobom i Sinkom tvojim u vijeke združimo. Amen.

Dodatak.*)

a) Red za osmo-dnevne duhovne vježbe.

Prvi dan. Strana

1. O postanku i svrsi čovjeka 13
2. Sa strahom i trepetom treba raditi o spasenju duše 26
3. Zašto je Bog stvorio druge stvari? 39
4. O dragocjenosti vremena 47

Drugi dan.

1. O trovrsnom grijehu 54
2. O vlastitim grijesima 61
3. O kazni grijeha 72
4. O malom grijehu 91

Treći dan.

1. Kako smrt porazuje tijelo 111
2. O posebnom sudu 129
3. O paklu 151
4. O nebeskom kraljevstvu 172

Četvrti dan.

1. O Rasipnom sinu 179
2. O obraćenju Marije Magdalene 186
3. O dvjema zastavama 202
4. O ispovijedi 211

*) Tko bi se želio razmatranjima, sadržanim u ovoj knjizi, služiti za duhovne vježbe, može ih prema okolnostima i po volji i drukčije urediti, nego su ovdje razregjena.

Peti dan. Strana

1. O pobožnim pastirima 235
2. O bijegu u Misir (Egipat) 260
3. O Isusovom življenju od dvanaeste do tridesete godine 280
4. Isus napastovan u pustinji 292

Šesti dan.

1. Isus goni prodavaoce iz hrama 307
2. Isus sa pet hljebaca i dvije ribe nahranjuje pet tisuća ljudi 313
3. Isus uskrisuje Lazara i večera u kući Simona gubavoga 320
4. O svečanom ulazu Isusovom u Jeruzalem . . 327

Sedmi dan.

1. Isus u vrtu Getsemanu 349
2. Isus pred Pilatom 384
3. Isus predan na smrt, odveden na Kalvariju i raspet 392
4. Isus visi na križu 399

Osmi dan.

1. Isus uskrsnu od mrtvih 414
2. Isus se javi Mariji Magdaleni 420
3. Isus se javi svojim učenicima 426
4. O presvetom oltarskom sakramentu 340

b) Red za petero-dnevne duhovne vježbe.

1. O postanku i svrsi čovjeka 13
2. O spasenju duše 20
3. O spasenju tijela 32
4. Zašto je Bog stvorio druge stvari? 39

Drugi dan.

1. O trovrsnom grijehu 54
2. O vlastitim grijesima 61
3. O kazni grijeha 79
4. Što je Isus za grijeh trpio 85

Treći dan. Strana

1. Smrt promatrana osjetilima 105
2. O općenitom sudu 143
3. O paklu 159
4. O dvjema zastavama 202

Četvrti dan.

1. O utjelovljenju Sina Božjega (počam od točke 1.) 226
2. O očišćenju Marijinu i prikazanju Isusovu u hramu 254
3. Isus tvori prvo čudo na svadbi u Kani . . 300
4. O zadnjoj večeri 333

Peti dan.

1. Isus uhvaćen i odveden k Ani 356
2. Isus pred Irudom 378
3. O Isusovom pogrebu 408
4. O Isusovom uzašašću na nebo (počam od točke 1.) 434

c) Red za tro-dnevne duhovne vježbe.

Prvi dan.

1. O postanku i svrsi čovjeka. 13
2. O spasenju duše 20
3. Zašto je Bog stvorio druge stvari? 39
4. O zloći grijeha 66

Drugi dan.

1. O smrti otvrdnutog i obraćenog grješnika . 120
2. O vječnosti paklenih muka 165
3. O obraćenju sv. Petra 195
4. O ispovijedi 211

Treći dan.

1. O svečanom ulazu Isusovom u Jeruzalem . . . 327
2. O zadnjoj večeri 333
3. Isus pred Kajfom 363
4. O presvetom oltarskom sakramentu 340

Kazalo.

Pripomenak.

Razmatranje: Strana

1. Po Mariji nam Bog dijeli svoje milosti . . 7
2. O postanku i svrsi čovjeka 13
3. O spasenju duše 20
4. Sa strahom i trepetom treba raditi o spasenju duše 26
5. O spasenju tijela 32
6. Zašto je Bog stvorio druge stvari? 39
7. O dragocjenosti vremena 47
8. O trovrsnom grijehu 54
9. O vlastitim grijesima 61
10. O zloći grijeha 66
11. O kazni grijeha 72
12. O kazni grijeha. Nastavak. 79
13. Što je Isus za grijeh trpio 85
14. O malom grijehu 91
15. O smrti 99
16. Smrt promatrana osjetilima 105
17. Kako smrt pokazuje tijelo 111
18. O smrti otvrdnutog i obraćenog grješnika . 120
19. O posebnom sudu 129
20. O koncu svijeta 137
21. O općenitom sudu 143
22. O paklu 151
23. O paklu. Nastavak 159
24. O paklu. Nastavak 165
25. O nebeskom kraljevstvu. 172
26. O rasipnom sinu 179
27. O obraćenju Marije Magdalene 186
28. O obraćenju sv. Petra 195
29. O dvjema zastavama 202
30. O ispovijedi 211
31. Zadnji dan svibnja 220

Razmatranje: Strana

32. O utjelovljenju Sina Božjega 226
33. O pobožnim pastirima 235
34. O obrezovanju Isusa Krista 242
35. O mudracima od istoka 246
36. O očišćenju Marijinu i prikazivanju Isusovu u hramu 254
37. O bijegu u Misir (Egipat) 260
38. O povratku iz Misira u Nazaret 266
39. O dvanaestgodišnjem Isusu u hramu . . . 272
40. O Isusovom življenju od dvanaeste do tridesete godine 280
41. O krštenju Isusovom 286
42. Isus napastovan u pustinji 292
43. Isus tvori prvo čudo na svadbi u Kani . . 300
44. Isus goni prodavaoce iz hrama 307
45. Isus sa pet hljebaca i dvije ribe nahranjuje pet tisuća ljudi 313
46. Isus uskrisuje Lazara i t. d. 320
47. O svečanom ulazu Isusovom u Jeruzalem . 327
48. O zadnjoj večeri 333
49. O presvetom oltarskom sakramentu 340
50. Isus u vrtu Getsemanu 349
51. Isus uhvaćen i odveden k Ani 356
52. Isus pred Kajfom 363
53. Isus pred Pilatom 371
54. Isus pred Irudom 378
55. Isus opet pred Pilatom 384
56. Isus predan na smrt i odveden na Kalvariju i raspet 392
57. Isus visi na križu 399
58. O Isusovom pogrebu 408
59. Isus uskrsnu od mrtvih 414
60. Isus se javi Mariji Magdaleni 420
61. Isus se javi svojim učenicima 426
62. O Isusovom uzašašću na nebo 434

Dodatak.

a) Red za osmodnevne duhovne vježbe 443
b) Red za petero-dnevne duhovne vježbe 444
c) Red za trodnevne duhovne vježbe 445

Isti pisac izdao je još i ova djela.

Časoslov (Breviarium). Drugo izdanje 1886, u 8-ni strana 72 . . . . for. —.40

Katoličko pastirsko bogoslovje. Sveska prva 1886, u 8-ni strana XVI i 520 . . . . for. 3.30

Sveska druga. 1887, u 8-ni strana VIII i 472 . . for. 3.—

Pedagogika ili uzgojoslovje. 1889, u 8-ni strana VIII i 234 broširana . . . . for. —.90

Kruto vezana u pol kože . . . . for. 1.10

Homilije za sve nedjelje. 1891, u 8-ni strana VIII i 450 for. 2.20

Homilije za sve blagdane. 1891, u 8-ni strana IV i 174 for. 1.—

Obe sveske skupa vezane . . . . for. 3.70

Povjest pedagogike. 1893, u 8-ni strana Xi 277 broširana for. 1.20

Kruto vezana u platnu . . . . for. 1.50

Propovijedi za sve nedjelje. 1894, u 3-ni strana VIII i 250 broširane . . . . for. 1.30

Kruto vezane u platnu . . . . for. 1.60

Propovijedi za sve blagdane 1894, u 8-ni strana IV i 298 broširane . . . . for. 1.10

Kruto vezane u platnu . . . . for. 1.40

Propovijedi za razne prigode. 1897, u 8-ni strana 278 broširane . . . . for. 1.40

Kruto vezane u platno . . . . for. 1.70

Kršćanska kćerka. Molitvenik za žensku mladež. 1895.

Maleno izdanje. U platno vezan . . . . for. —.30

Fino izdanje sa zlatorezom u koži 90 novč., for. 1.20, for. 1.80 do . . . . for. 4.—

U bijelom vezu slično slonovoj kosti počam od for. 1.20 do for. 4.—

Kršćanski mladić. Molitvenik za mušku mladež. Maleno izdanje. U platno vezan . . . . for. —.30